

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

55. aastakäik

4. oktoober 2012

Teatis nr	Sisukord	Lehekülg
I	<i>Resolutsioonid, soovitused ja arvamused</i>	
	ARVAMUSED	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 482. istungjärk 11. ja 12. juulil 2012	
2012/C 299/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Osalusprotsesside ja kohalike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite kaasatuse suurendamine strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel”	1
2012/C 299/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Milliseid Euroopa pangandussektori muudatused kaasnevad uute finantseeskirjadega?” (omaalgatuslik arvamus)	6
2012/C 299/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa tehnoloogiaplattformid ja tööstuse muutused” (omaalgatuslik arvamus)	12
2012/C 299/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa kaitsetööstuse vajadus: tööstuslikud, innovatiivsed ja sotsiaalsed aspektid” (omaalgatuslik arvamus)	17
2012/C 299/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Naisettevõtjad – spetsiaalsed poliitikameetmed ELi majanduskasvu ja tööhõive suurendamiseks” (omaalgatuslik arvamus)	24
2012/C 299/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Naiste suunav roll arengu- ja innovatsioonimudelid kujundamisel põllumajanduses ja maapiirkondades” (omaalgatuslik arvamus)	29

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekülg
2012/C 299/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Kodanikuühiskonna roll Euroopa Liidu ja Moldova suhetes”	34
2012/C 299/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Kodanikuühiskonna roll ELi, Colombia ja Peruu vahelises mitmepoolses kaubanduslepingus”	39
2012/C 299/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ühistud ning põllumajandusliku toidutööstuse areng” (omaalgatuslik aramus)	45
2012/C 299/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „ELi lennunduse ja lennujaamade 1994. ja 2005. aasta suuniste läbivaatamine” (täiendav aramus)	49

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Täiskogu 482. istungjärk 11. ja 12. juulil 2012

2012/C 299/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Restruktureerimine ja valmisolek muutusteks: mida on eelnev kogemus meile õpetanud?” (roheline raamat) COM(2012) 7 <i>final</i>	54
2012/C 299/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Roheline raamat stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavuse kohta” KOM(2011) 818 <i>lõplik</i>	60
2012/C 299/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Maa seire Euroopa programmi (GMES) ja selle toimingute kohta (alates 2014. aastast)” KOM(2011) 831 <i>lõplik</i>	72
2012/C 299/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidus väärtpapieriarvelduse parandamise ja väärtpapierite keskdepositooriumide (CSDd) kohta, ning millega muudetakse direktiivi 98/26/EÜ” COM(2012) 73 <i>final</i> – 2012/0029 (COD)	76
2012/C 299/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb inimestervishoiu kasutatavate ravimite hinnakujundust reguleerivate meetmete läbipaistvust ja nende hõlmamist riiklike tervisekindlustussüsteemidega” COM(2012) 84 <i>final</i> – 2012/0035 (COD)	81

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 482. ISTUNGJÄRK 11. JA 12. JUULIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Osalusprotsesside ja kohalike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite kaasatuse suurendamine strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel”

(2012/C 299/01)

Raportöör: **Heidi LOUGHEED**

Küprose Vabariigi töö ja sotsiaalkindlustuse minister Sotiroula Charalambous palus oma 18. aprilli 2012. aasta kirjas Euroopa Liidu Nõukogu tulevase eesistujariigi Küprose nimel Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada arvamus teemal

„Osalusprotsesside ja kohalike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite kaasatuse suurendamine strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 27. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.-12. juulil 2012 (12. juuli istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Soovitused

- Komitee kutsub Euroopa Liidu institutsioone ja riikide valitsusi üles oma poliitilist kohustust uuendada, et kaasata kõik asjaomased partnerid (Euroopa Parlament, Regioonide Komitee, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, riikide parlamendid, kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, sotsiaalpartnerid, organiseeritud kodanikuühiskond, riikide majandus- ja sotsiaalnõukogud või sarnased organid, linnad ja kõik teised kohaliku omavalitsuste vormid) strateegiasse „Euroopa 2020”.
  - Komitee võtab endale kohustuse jätkata koostööd riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude, sarnaste organite ja organiseeritud kodanikuühiskonna riiklike esindajatega, muutudes Euroopa kontaktpunktiks ning luues neile eraldi platvormi edasiseks tööks strateegia „Euroopa 2020” raames.
- Pikaajalises perspektiivis usub komitee, et Euroopa Liidus tuleks luua pikaajaline visioon sidusrühmade kaasatuse lõppeesmärgist ning tegeleda selle järkjärgulise arendamisega.
  - Lühiajalises perspektiivis usub komitee, et väikesed muudatused võivad arengut oluliselt mõjutada. Eelkõige peavad liikmesriigid ja Euroopa Komisjon viivitamatult üle vaatama ajakava ja protsessid kõigi sidusrühmade tõelise kaasatuse ja kaasvastutuse võimaldamiseks.

2. Sissejuhatus

2.1 18. aprillil 2012 palus tulevane eesistujariik Küpros Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel valmistada ette arvamus teemal „Osalusprotsesside ja kohalike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite kaasatuse suurendamine strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel”, eesmärgiga

muuta see küsimus prioriteediks nii eesistumisajal kui ka mitte-ametlikul tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogul (EPSCO) juulis 2012.

Kuna Euroopa poolaasta toimub nüüd juba kolmandat aastat, on sobiv aeg üle vaadata osalusprotsessid strateegias „Euroopa 2020” ning uurida, kuidas neid saaks arendada.

2.2 Komitee strateegia „Euroopa 2020” juhtkomitee ülesanne on riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude ning liikmesriikide sarnaste organite töö üle vaadata ning nad kokku tuua, et jagada kogemusi strateegia „Euroopa 2020” raames osalusprotsesside parandamiseks.

2.3 Komitee rolli strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel⁽¹⁾ on nüüd täies ulatuses tunnustatud ning komitee soovib jagada oma soovitusi selle kohta, kuidas strateegia „Euroopa 2020” ja Euroopa poolaasta raames osalusprotsesse parandada.

3. Euroopa 2020 – uus süsteem

3.1 Euroopa Liit ning selle elanikkond kannatab raske majandus- ja finantskriisi all, millel on olnud tõsised tagajärjed kogu Euroopa Liidule ning selle kodanikele. Paljud liikmesriigid on läbi elanud äärmiselt keerulisi olukordi ning kõrge töötuse tase on endiselt probleem. Seetõttu arvab komitee (nagu on väljendatud mitmes arvamuses viimase kolme aasta jooksul), et strateegia „Euroopa 2020” on praegu tähtsam kui kunagi varem, sest selles sisaldub laiaulatuslik reformi tegevuskava, mille eesmärk on tagada jätkusuutlik majanduskasv ning rajada vastupidavam Euroopa Liit.

3.2 Strateegia „Euroopa 2020” arukaks, jätkusuutlikuks ja kaasavaks majanduskasvuks on kõige tähtsam kasvustrateegia põhiliste poliitikavaldkondade eesmärkide loomisel ELi ja liikmesriikide tasandil. Selle kohaldamisala on väga lai: üldine eesmärk on toetada arukat, jätkusuutlikku ning kaasavat majanduskasvu ning soodustada edusamme innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse, kliimamuutuste, energeetika, töötuse, tööstuspoliitika ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse valdkondades, tegeleda vaesuse, ühtekuuluvuspoliitika ja paljude muude teemadega.

3.3 Strateegia „Euroopa 2020” juhtimise kaudu koondatakse Euroopa, riikide ja jagatud pädevused mitmetasandilisse süsteemi, aidates seega kaasa Euroopa integratsiooni legitiimsuse süvendamisele. Võrreldes Lissaboni strateegiaga on strateegias „Euroopa 2020” ühendatud juhtalgatused, mis seavad keskmeks ja toetavad tähtsaid teemavaldkondi, prioriteete, peamisi eesmärke ning tugevdatud ja ranget järelevalve süsteemi – arengute (või nende puudumise) kriitilise hindamise võimalusega riigi tasandil.

3.4 Võrreldes Lissaboni strateegiaga on aruandlusmehhanism teistsugune, mitte ainult seetõttu, et see on kontsentreeritum, vaid et see on nüüdsest ühtlustatud uute ja täiendatud majanduse juhtimise süsteemide protsessidega. Seega esitatakse näiteks stabiilsus- ja lähenemisprogramm ning riikide reformikavad Euroopa Komisjonile samal ajal, mis võimaldab komisjonil saada terviklikumat pilti iga liikmesriigi hetkeolukorrast ning edasistest plaanidest.

3.5 Esmakordselt rõhutati protsessi muutust strateegia „Euroopa 2020” dokumendis endas, kus selgitati, et „meil tuleb saavutada suurem isevastutus” ning „samuti tuleb rohkem kaasata riiklikke ja piirkondlikke sidusrühmasid ning tööturu osapooli”. Eriliselt rõhutati, et nii Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui ka Regioonide Komitee peaksid olema rohkem kaasatud. Osalusprotsesside vajadust korralditi mitmel puhul, eelkõige Euroopa Ülemkogu 2010. aasta märtsi järeldustes ning Euroopa Komisjoni välja antud juhendis riikide reformikavade koostamise, rakendamise ja järelevalve kohta strateegia „Euroopa 2020” raames, milles rõhutatakse, et riikide parlamentide, sotsiaalpartnerite, piirkondade ja teiste sidusrühmade suurem kaasatus on riikide reformikavade ettevalmistamisel ja strateegia isevastutuse suurendamisel oluline.

4. Euroopa poolaastaga saadud kogemus

4.1 Kolm aastat pärast strateegia „Euroopa 2020” rakendamise hakkamist on selge, et mitmed liikmesriigid soovivad kaasata sotsiaalpartnereid ja organiseeritud kodanikuühiskonda Euroopa poolaastasse ning on kaasanud neid partnereid juba riiklikesse protsessidesse. Kuid selle soovi rakendamine on ebaühtlane: huvi on erinev ning isegi kui huvi on olemas, erineb partnerite tegelik protsessis osalemise tase. Paljud liikmesriigid teavitavad oma partnereid ja konsulteerivad nendega, kuid tihti ei ole see protsess piisavalt kontsentreeritud ning osalejatele võib tunduda, et puudub sidusus või üldine strateegia. Komitee ja teiste eelkõige muret valmistanud väga lühikesed tähtajad, mis tihti ei jäta praktiliselt üldse aega korralikuks aruteluks sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide või riikide parlamentidega. Muret ei tundud mitte ainult riigi tasandil, ka Euroopa tasandil on paljud organisatsioonid küsinud, kas Euroopa poolaasta protsessi ja juhtimist ning strateegia „Euroopa 2020” raames teostavat järelevalvet saaks parandada. Euroopa Parlament on teinud poliitilisi soovitusi oma rolli ning tehtava panuse paremaks määratlemiseks⁽²⁾ ning Regioonide Komitee teeb ettevalmistusi, et peagi välja anda oma suunised.

4.2 Komitees on strateegia „Euroopa 2020” juhtkomitee loomine aidanud komitee tööd suunata ning andnud komiteele rühma, millel on ülevaade kõigist strateegia „Euroopa 2020” valdkondadest ning nendega seotud ettepanekutest, mitte ainult erinevad killud sellest. Komisjoni esindajad ja teised osalejad võtavad pidevalt osa juhtkomitee koosolekutest. Selleks, et tugevdada seost riikide asutustega, kutsus juhtkomitee riikide majandus- ja sotsiaalnõukogusid ning samalaadseid organeid

⁽¹⁾ Seda toetati ka kevadistes Euroopa Ülemkogu järeldustes aastatel 2011 ja 2012.

⁽²⁾ „How effective and legitimate is the European Semester) Increasing the role of the European Parliament”, 2011.

korrapäraselt osalema Euroopa poolaasta olulistel koosolekutel ning korraldab koostöös liikmesriikide kodanikuühiskonna osalejatega kohapeal strateegia „Euroopa 2020” üritusi. Seda tööd tuleb tõhustada ja arendada.

4.3 Komitee osa riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude kokku toomisel, mitte ainult Euroopa poolaastale ja strateegiale „Euroopa 2020” keskendudes, on olnud kasulik ka komitee ja kõnealuste nõukogude ning samalaadsete organite analüüside koostamisel, üleeuroopalistest olukordadest arusaamise kujundamisel ning nii komitee kui ka nõukogude ettepanekute parandamisel.

5. Osalusprotsesside väärtus ja kasulikkus

5.1 On selge, et Euroopa poolaasta mõju optimeerimiseks oleks strateegia „Euroopa 2020” raames osalusprotsesside parandamine ja suurendamine kasulik nii strateegiale endale kui ka lõppkokkuvõttes kodanike heolule.

5.2 Euroopa Liit ning selle liikmesriigid viitavad sageli osalusprotsesside kasulikkusele ning organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamisele. Tegelikult on sotsiaalpartneritel ja laiemal üldsusel sisse seatud mitmeid protsesse ja süsteeme. Seega on kasulik selgelt välja öelda, miks see on tegelikult nii oluline ja mida on võimalik võita suuremat osalust tagavast korralikult toimivast süsteemist. Sotsiaalpartnerite ja organiseeritud kodanikuühiskonna ennetava kaasamisega võib luua:

- suurema „jalajälje” teabe levikuks kogu ELis ning märkimisväärse järellainetuse;
- suurema strateegiate isevastutuse, kui see on kõigi osapoolte arvates vajalik;
- varajase hoiatamise süsteemi – olles tihti rohujuuretasandile palju lähemal, võivad kodanikuühiskonna organisatsioonid ja sotsiaalpartnerid luua varajase hoiatamise süsteemi mikro-suundumuste arengute kohta ammu enne nende jõudmist riigi või Euroopa tasandile;
- võimekuse katsutada ideesid ning leida lahendusi – ei ole üllatav, et nendel, kes on olukordadele kõige lähemal, on tihti võimalus katsutada ettepanekuid enne nende täielikku rakendamist ning sageli võivad nad pakkuda väga praktilisi ja tõhusaid lahendusi;
- parem rakendamine – mitmel puhul on sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid ise need, kes vastutavad ettepanekute tegeliku rakendamise eest.

6. Konkreetsete ettepanekud osalusprotsesside parandamiseks strateegia „Euroopa 2020” raames

6.1 Kuni praeguseni Euroopa ja riigi tasandil kasutatud protsesside puhul usub komitee, et palju on vaja ära teha ning et neid protsesse saab kasutada sellise süsteemi kujundamiseks, mis loob tõelise partnerluse Euroopa Liidu institutsioonide, riikide valitsuste, sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide, riikide ja piirkondlike valitsuste ja teiste sidusrühmade vahel. See nõuab keskendumist ja kontsenteeritud jõupingutust ning seda ei saavutata kiiresti. Kuid komitee arvates tuleks selliseid süsteeme arendada järk-järgult strateegilise ja tervikliku mitmetasandilise partnerlusprotsessi kujundamise kaudu, samas rakendades kiiresti lihtsaid meetmeid, mis võiksid olukorda lühiajaliselt parandada.

6.2 Eelkõige kutsub komitee kõiki Euroopa institutsioone ja riikide valitsusi üles uuendama oma poliitilist kohustust regulaarsemalt ja süsteemsemalt kaasata sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonna organisatioone, riikide parlamente, piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi ja kõiki teisi sidusrühmi, tagades, et see toimub võimalikult laiaulatuslikult strateegia „Euroopa 2020” raames toimuvates jõulistest, aktiivsetes ja jätkusuutlikes osalusprotsessides. Lissaboni lepingus rõhutatakse vajadust konsulteerida otsuste tegemise protsessis Euroopa tasandil kodanikuühiskonnaga. Kui liikmesriigid soovivad suuremat isevastutust ja kaasatust nii strateegiasse „Euroopa 2020” kui ka Euroopa protsessi, siis peaksid nad järgima sama mudelit, konsulteerides majandus- ja sotsiaalnõukogude ja sarnaste organitega nii tihti kui võimalik.

7. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

7.1 Enda rolli kohta arvab komitee, et ülioluline on jätkata strateegiale „Euroopa 2020” keskendumist ning kõigi poolte strateegilist kaasamist sellesse, et säilitada strateegia ja selle osade võimalike koostoimete täheldamise võimalus.

7.2 Komitee usub, et ta enda strateegia „Euroopa 2020” juhtkomitee tehtud tööd tuleks jätkata ja täiendada. Juhtkomitee peab jätkuvalt keskenduma strateegiale ning selle mõjule laiemale üldsusele ning jätkama komiteesistest teabevahetust nende liikmetega, kes ei osale juhtkomitee töös, tagamaks, et kõik saaksid kasu juhtkomitee ülevaadetest ja tähelepanekutest.

7.3 Komitee leiab, et juhtkomitee järk-järgult saadud tulemustel riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude (seal, kus nad on olemas) sidemete ja töö koordineerimisel on olnud väga positiivse mõju, kuid tulemusi saaks veelgi parandada. Paljudel neist organisatsioonidest ja nende liikmetel on strateegia „Euroopa 2020” raames riigi tasandil oluline ülesanne. Strateegias „Euroopa 2020” osalemise suurendamise suhtes arvab komitee, et selles valdkonnas võib märkimisväärset kasu lõigata kiiretest ja lihtsatest meetmetest. Komitee usub, et tal on suurepärased võimalused saada riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude ja sarnaste organite jaoks Euroopa kontaktpunktiks, eelkõige abistades neid strateegia „Euroopa 2020” raames tehtavates töödes. Komitee on valmis selleks kohustuseks ning

alustama seda protsessi, et veelgi parandada kontakte ja koostööd, kaasates riikide majandus- ja sotsiaalnõukogusid ning samalaadseid organeid esimesel võimalusel üritusesse, milles keskendutakse strateegiale „Euroopa 2020“.

8. Lühiajaliste muudatuste tegemiseks kiiresti tegutsemine

8.1 Komitee toetab tuliselt eesistujariigi Küprose kavatsust keskenduda strateegia „Euroopa 2020“ raames osalusprotsesside parandamisele ning pühendada osa 2012. aasta juuli mitteametlikust tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogust sellele tööle. Komitee toetab täies ulatuses seda esimest kindlat sammu, mis võimaldab liikmesriikidel ja Euroopa Komisjonil põhjalikult uurida, kuidas nad kumbki saaksid oma tegevust parandada.

8.2 Komitee kutsub kõiki liikmesriike üles riigi tasandil selgitama, milliste strateegia „Euroopa 2020“ raames võetavate meetmete eest vastutavad millised valitsusasutused ning millised on riikide reformikavade koordineerimise või järelevalve eest vastutavate ametite ja tegeliku rakendamise eest vastutavate ametite suhted. Juba selle lihtne selgitus igas liikmesriigis võimaldaks pooltel parema tulemuse saamiseks õigete organitega suhelda.

8.3 Komitee usub, et täielik läbipaistvus igas liikmesriigis kasutatavate osalusvormide puhul ning nende protsesside ja vahendite kirjeldused, mida valitsused katsevad kasutada, võimaldavad olukorda kõigi jaoks selgemaks muuta (mis toimub, miks ja kuidas).

8.4 Komitee usub, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid viivitamatult läbi vaatama eri tegevuste ajakava Euroopa poolaastal. Peaaegu kõigi sidusrühmade väljatoodud püsivaim probleem olemasolevates struktuurides on see, et ajakava ei jäta piisavalt aega läbimõeldud vastuse andmiseks või korralkuiks aruteluks. Liikmesriigid peaksid viivitamatult üle vaatama praegu kehtestatud tähtajad ning kaaluma, kuidas neid mõistlikumaks muuta.

8.5 Komitee julgustab aktiivselt kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi suurendama oma kaasatust strateegia „Euroopa 2020“ protsessides nii riiklikus raamistikus kui ka otseselt ELi tasandil. Regioonide Komitee loodud strateegia „Euroopa 2020“ järelevalveplatvorm on suurepärase näide selle eesmärgi suunas tegutsemisest. Komitee usub, et seda suuremat kaasatust peaksid toetama riikide valitsused. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tähelepanekud kohalike arengute ja võimalike rakenduste suhtes on olulise tähtsusega vajalike elementide määramisel, et strateegia „Euroopa 2020“ saaks täies ulatuses toimida.

9. Strateegia „Euroopa 2020“ jaoks pikaajalise laiaulatusliku osalusprotsessi arendamine

9.1 Komitee leiab, et pideva dialoogi jaoks tugevate struktuuride loomiseks on juba olemas väga kasulikke mudeleid. Komitee usub, et Euroopa Nõukogu koostatud heade tavade juhend kodanike osalemiseks otsustusprotsessis⁽³⁾ pakub selleks suurepärase raamistiku ja põhimõtted, mida saab kohaldada

strateegiale „Euroopa 2020“. Nende põhimõtete kasutamine võimaldab Euroopa Liidul ja liikmesriikidel juhtida arutelu järk-järgult osalemise ühelt tasemelt teisele, alates suhteliselt madalalt osalemise tasemelt, kus keskendutakse peamiselt **teabe** andmisele, liikudes edasi avatud **konsultatsioonini**, millele järgneb osalejate dialoogi parandamine, kuni lõpuks saab arendada tõelise **partnerluse**. Need on juhendis kirjeldatu järgi osalusprotsesside neli peamist etappi. Komitee usub, et strateegia „Euroopa 2020“ protsessid peaksid hakkama järk-järgult liikuma osalemise ühelt tasemelt teisele. Juhend pakub ka mitmeid väga kasulikke vahendeid, mida võiks strateegia „Euroopa 2020“ protsessidele kohaldada.

9.2 Liikmesriikide organiseeritud kodanikuühiskond peaks osalema Euroopa poolaastal kogu selle kestuse ajal. Üks peamisi protsesse programmide **koostamise** valdkonnas on riikide reformikavade koostamine. Koostamisprotsess liikmesriikides peaks tuginema laiaulatuslikul ja koostööaltil dialoogil sotsiaalpartnerite ja organiseeritud kodanikuühiskonnaga. Need osalised ei paku mitte ainult oma teadmisi eesmärkide seadmisel ning programmide ja strateegiate koostamisel sellistes valdkondades nagu tööhõive, haridus ja sotsiaalne kaasatus, vaid nad on ka peamised osalised nende strateegiate rakendamisel.

9.3 Teine Euroopa poolaasta oluline etapp on riigipõhiste soovitude avaldamine ja läbivaatamine. Euroopa sotsiaalpartnereid ja organiseeritud kodanikuühiskonda tuleb teavitada ja nendega tuleks konsulteerida iga liikmesriigi põhiste soovitude osas. Sellega seoses on ajastamine äärmiselt oluline, andmaks organiseeritud kodanikuühiskonnale võimaluse osaleda järgmistele tsüklite tulevikuväljavaadete sõnastamise varases etapis.

9.4 Komitee on varasemates arvamustes soovitanud kasutada võrdlusanalüüsi kui viisi, millega **mõõta tehtud edusamme** strateegia „Euroopa 2020“ **rakendamisel**. Siinkohal analüüsib ja kehtestab riigi majandus- ja sotsiaalnõukogu või sarnane organisatsioon oma prioriteetsed kriteeriumid, kasutades selleks Eurostati veebilehel vabalt kättesaadavat statistikat. Mõned majandus- ja sotsiaalnõukogud juba teevad seda ja teisi majandus- ja sotsiaalnõukogusid tuleks julgustada sama tegema. Tänu võrdlusanalüüsile saavad sidusrühmad pidevalt jälgida reformide rakendamist. See annab väärtusliku panuse riikide reformikavade läbivaatamisse.

9.5 Tuleb astuda samme, et elavdada arutelu selle üle, kuidas strateegiat „Euroopa 2020“ liikmesriikides rakendatakse, ja valitsused peaksid välja töötama tõhusamad protsessid, et saada **tagasisidet** selle kohta, millist mõju avaldab strateegiale ulatuslikum kodaniku- ja sotsiaaldialoog. Siinkohal võib eriti väärtuslik olla kodanikuühiskonna roll järelevalves. Liikmesriikides regulaarselt toimuvad konverentsid, kus osalevad kõik asjaomased sidusrühmad, oleksid kasulikud, nagu ka avatud konsultatsioonid parlamendis, kus tutvustatakse riikide reformikavasid.

9.6 Euroopa Liidu institutsioonide järjest suurem teadlikkus vajadusest konsulteerida organiseeritud kodanikuühiskonnaga on vastuolus raskustega, millega enamik riikide majandus- ja sotsiaalnõukogudest ja sarnastest organitest praegu vastamisi seisavad. Neid organisatsioone rahastatakse enamasti suures osas riigieelarvest. Paljudes liikmesriikides on nende eelarvet

⁽³⁾ http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp.

kärbitud. Selle tulemusel on riikide majandus- ja sotsiaalõukogud ja sarnased organid keskendumas ainult oma riigi prioriteetidele ja vähendamas oma osalust Euroopa Liidu tasandil. Euroopa Liidu institutsioonid peaksid kaaluma, kuidas neile organisatsioonidele toetust ja abi pakkuda, vähemalt seoses osalemisega Euroopa poolaastal.

9.7 Kuna kontaktpunktist riikide majandus- ja sotsiaalõukogude ja sarnaste organite järelevalve teostamiseks võib olla palju kasu, siis võiks Euroopa Komisjon kaaluda seda, et teha komitee ülesandeks korraldada vähemalt üks kord aastas kõikide riikide majandus- ja sotsiaalõukogude või sarnaste organite ja asutustega konverents või et ta toetaks selle korraldamist. Konverentsi tuleks hoolikalt ajastada, et see toimuks Euroopa poolaastal, et sellel saaks arutada Euroopa poolaastat, strateegiat „Euroopa 2020” ja nende nõukogude panust ja parimaid tavasid kõnealuses valdkonnas.

10. Sidusrühmad

10.1 Komitee usub, et sidusrühmad võiksid ka ise uuendada oma võetud kohustust strateegia „Euroopa 2020” protsessides. Kuiigi komitee leiab, et peamine vastutus on jätkuvalt liikmesriikidel ja nad peavad läbi vaatama partnerite kaasamise protsessid, võiksid sidusrühmad ise üksteiselt rohkem õppida ja julgeda enesekindlamalt otse Euroopa Liidu institutsioonide ja riikide valitsustega dialoogi pidada. Hoolimata sellest, et valitsused peavad kiiresti läbi vaatama protsesside ajastamise, peaksid sidusrühmad parandama ka Euroopa poolaasta etappide kavandamist.

11. Konkreetsete ettepanekud tööhõive, vaesuse ja tõrjutuse valdkonnas

11.1 Oma taotluses Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele rõhutas eesistujariik Küpros just vajadust saada soovitusi selle kohta, kuidas kodanikuühiskonda paremini otsuste rakendamisse ja järelmeetmetesse sellistes poliitikavaldkondades nagu vaesus ja tõrjutus kaasata. Komitee leiab, et sidusrühmade osalus struktureeritud ja korrapärase dialoogis ELi ja riigi tasandil mõjutab otsustavalt võimalusi tõhusate lahenduste leidmisel kõnealustes poliitikavaldkondades.

11.2 Oleks kasulik arendada poliitikameetmete kujundamisel, rakendamisel ja asjaomaste järelemeetmete võtmisel vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemise platvormi töodes partnerlust (inglise keeles *stakeholder approach*) ja struktureeritud dialoogi kodanikuühiskonna osalejatega. Sellistes valdkondades nagu vaesus ja tõrjutus on sageli kodanikuühiskonna osalejad need, kes esimesena märkavad ühiskonna suundumusi ja arengut ning juhivad neile tähelepanu. Nende eesmärgistatud tegevus kasutajaperspektiivi ja ennetustöö rõhutamiseks, aga ka uuenduslike teenuste arendamine ja rakendamine nendele sihtrühmadele, pakub väär-

tuslikke teadmisi ja kogemust vaesuse ja tõrjutuse vastu võetavate strateegiliste meetmete kohta. Siinkohal soovib komitee rõhutada sotsiaalrajatuse ja valitsusväliste organisatsioonide strateegilist osatähtsust, sest nende eesmärk on vähendada vaesust, edendada uute töökohtade loomist ja selliste teenuste arendamist, mis täidavad loominguiliselt ühiskonna vajadusi.

11.3 Nendes poliitikavaldkondades on oluline mainida liikmesriikide sotsiaalaruandeid (*National Social Reports*, NSR), mis täiendavad riikide reformikavasid ning mille koostab sotsiaalkaitsekomitee (*Social Protection Committee*). Nendes aruannetes, mis põhinevad avatud koordineerimismeetodil, hinnatakse strateegia „Euroopa 2020” sotsiaalset mõõdet, tehakse iga-aastase kasvustrateegia alusel kindlaks kõige pakilisemad reformid ning pakutakse välja konkreetsed meetmed. Esmatähtis on käivitada protsess, millega saaks **sidusrühmi paremini liikmesriikide sotsiaalaruannete koostamisse kaasata**, sest seda ei tehta veel piisavalt, ning siduda need aruanded paremini riikide reformikavadega. Avatud koordineerimismeetodit on sotsiaalkaitse küsimuses väga oluline tugevdada, võttes aluseks integreeritud riikide strateegiad ja eesmärgiks luua tugevam seos vaesuse vastu võitlemise Euroopa platvormiga.

11.4 **Iga-aastastele Euroopa üritustele vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemisel** peaks järgnema asjakohane arutelu riigi tasandil ning selleks peaks tegema koostööd avaliku sektori asutustega, vaesuses elavate inimestega, valitsusväliste organisatsioonidega, sotsiaalrajatuse organisatsioonidega, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna teiste osalejatega. Eesmärk peaks olema analüüsida ühiselt edusamme ja puudusi kõnealustes poliitikavaldkondades ning soovitada reforme. See peaks toimuma samal ajal riikide reformikavade koostamisega.

11.5 Ka **korrapäraseid kohtumisi ja konsultatsioone** konkreetsetes küsimustes tuleks ajaliselt kavandada nii, et asjast huvitatud osalejad saaksid oma huvi üles näidata. Partnerluse raames tuleks hinnata ka iga-aastase majanduskasvu analüüsi sotsiaalset mõju ja tehtud edusamme.

11.6 Riikide reformikavad ja riikide eesmärkide kehtestamine on strateegia „Euroopa 2020” ja vaesuse vähendamise poliitiliste strateegiate rakendamisel esmatähtsad. On oluline, et **vaesuse vastu võitlemise eesmärk oleks õigesti seatud** ja et see hõlmaks vaesusest ja suurenevast tõrjutusest ohustatud rühmi, nii et strateegiad ja reformid oleksid tõhusalt neile rühmadele suunatud. Siinkohal on keske tähtsusega kodanikuühiskonna osalejate kaasamine ja partnerlus nendega, kuna nad avastavad sageli varakult uusi riskirühmi või teevad kindlaks suureneva ohu tõrjutud rühmade jaoks.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Milliseid Euroopa pangandussektori muudatused kaasnevad uute finantseeskirjadega?” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 299/02)

Raportöör: **Anna NIETYKSZA**

Kaasraportöör: **Pierre GENDRE**

14. juulil 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Milliseid Euroopa pangandussektori muudatused kaasnevad uute finantseeskirjadega?”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 11. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 ELi SKPst keskmiselt 5 % moodustava pangandussektori peamine ülesanne peab olema reaalmajanduse ning eelkõige innovatiivsete ettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete kasvu rahastamine, kuna need ettevõtted on Euroopa majandust edasiviiv jõud, ning samal ajal kindlustada hoiustajate hoiuseid.

1.2 Komitee kiidab Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide püüdeid tugevdada pangandussektorit ja hoida ära uusi finantskriise riskide vähendamise ja nende mõju leevendamiseks.

1.3 Komitee leiab, et hiljutistest majandus- ja finantskriisidest tuleb teha omad järeldused ning kohaldada uut käsitlusviisi riigi-, Euroopa ja rahvusvaheliste asutuste teostatavale tõhusamale järelevalvele ning anda finantsasutustele suurem vastutus.

1.4 Komitee toetab meetmeid, mille eesmärk on tugevdada pankade kapitali struktuuri ja nende suutlikkust majandust rahastada, hoiatades pangajuhte kiusatuse eest saada väga lühiajalist kasu ning turge destabiliseerivate spekulatiivsete tegevuste eest.

Pangajuhtide ja riiklike, Euroopa ja pangasiseste järelevalveorganite vastutusvaldkonnad peaksid olema selgelt ja paremini määratletud, et edendada läbipaistvatel reeglitel tuginevat eetilist käitumist.

1.5 Komitee juhib tähelepanu kontrollimeetmete kuhjumisest tulenevatele raskustele ning väljakutsetele, millega 8 000 Euroopa panka peavad Euroopa keerulises majanduslikus olukorras, kus valitseb võlakriis, mille ulatus ja tagajärg ei ole veel hoomatav, majanduse rahastamise jätkamiseks toime tulema.

1.6 Euroopa pangad on tihedas konkurentsivõrre kolmandate riikide pankadega, millele ei kehti nende päritoluriigis samad seaduslikud ja regulatiivsed nõuded kui Euroopas.

1.7 Kapitali struktuuri tugevdamise meetmetega nähakse ette suuremaid ja parema kvaliteediga omavahendeid, paremat riskide katmist, finantsvõimenduse määra ja uue likviidsuse käsitlusviisi kehtestamist. Need meetmed võivad avaldada mõju pankade bilansile ja tuua kaasa nende tuluse märkimisväärse vähenemise.

1.8 Seetõttu kalduvad pangad oma suurust piirama, et muutuda tugevamaks, orienteeruda kõige tasuvamatele tegevustele ning piirata finantsteenuste pakkumist, et paremini kontrollida oma riskipositsiooni.

Mõned peavad vajalikuks pöörduda tagasi algse ülesande juurde: võtta vastu klientide hoiuseid, kaitsta hoiustajaid ja rahastada reaalmajandust.

1.9 Komitee leiab, et kommertsbankade tegevus on soovitatav taas järk-järgult äri- ja investeerimisbankade tegevusest lahutada. Praegune ülemaailmne kriis näitab, et piiranguteta liberaliseerimisel põhinev globaalne finantsüsteem hõlmab riske, mis tulenevad sellest, et turud kasutavad seda vabadust halvasti.

— Rahvusvaheliste finantsgruppide ülemäärased mõõtmised muudavad nende juhtimise, järelevalve järelevalveasutustes ja hindamise reitinguagentuurides väga raskeks, nii et need ei ole enam väga usaldusväärsed.

— Finantsinstrumendid on väljunud kontrolli alt. Kuigi komitee ei ole põhimõtteliselt vastu finantsinnovatsioonile, on vastuvõetamatu, et finantstooode saaks rahvusvahelisel turul vabalt liikuda läbipaistmatul viisil, kus keegi ei tea sellega seotud riski ega seda, kellel on lõplik vastutus.

1.10 Uutel kapitalinõuete kohustustel, sealhulgas väga hea kvaliteediga omavahendite määra tõstmisel 9 %-ni 60 süsteemselt olulise panga puhul 30. juuniks 2012. aastal ja teiste pankade puhul 2018. aasta lõpuks, võivad olla katastroofilised tagajärjed kohalike pankade ja ühistupankade jaoks, mis on VKEde ja mikroettevõtjate suhtes üldiselt vastutulelikumad. Kapitalinõuded ei tohiks olla ühegi pankade rühma suhtes diskrimineerivad.

1.11 Kui pankadel on raske kapitali kaasata, siis on ka VKEdele raskem vajalikke finantseeringuid saada. Tuleks vältida laenu raha kättesaamatumaks muutumist ja panga teenustasude suurendamist. Komitee kutsub komisjoni, Euroopa Pangandusjärelevalvet (EBA) ja riiklike järelevalveameteid üles tagama, et väikeste pankade kapitalipuhvrid oleksid kohandatud nende majandusmodelile.

1.12 Usaldatavusnõuded põhjustavad juba praegu seda, et väikeettevõtetele, sh alustavatele, innovatiivsetele ja riskantsematele ettevõtetele antakse vähem laenu ja nende antav laen muutub kallimaks. Euroopa ei saavuta strateegia „Euroopa 2020”, digitaalarengu tegevuskava, Euroopa aktiivse pilvandmetöötuse, energia tegevuskava 2050 ja Euroopa väikeettevõtlu-salgatuse „Small Business Act” eesmärke, kui uute usaldatavusmeetmete rakendamisel vähenevad väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud finantseeringud.

Komitee kutsub komisjoni üles väga tähelepanelikult jälgima krediidi ja panga teenustasude arenguid ettevõtjate ja eraisikute suhtes.

1.13 Meetmetel, mille eesmärk on tagada turgude tõhusam järelevalve riiklike, Euroopa ja rahvusvaheliste asutuste poolt, on ulatuslikud tagajärjed pankade korraldusele ja sisekontrollile. See toob kaasa juhtkonna vastutuse suurendamise, kohustuse hoolikamalt hinnata omakapitali rentaablust ja parema riskide juhtimise. Pangad peavad koostama oma müügiprognoosid ning oma tootarenduse ja pangaportfellide strateegiad, võttes arvesse nende rentaablust ja hinnates omakapitali vastuvõtuvõimet. See toob kaasa struktuuride ümberkorraldamise, suurendades IT-osakondade, kontrolli ja riskide juhtimise olulisust ja tööhõivet muude traditsioonilistele ametikohtade arvelt.

1.14 ELi pangad annavad tööd rohkem kui 3 miljonile töötajale, kellest suurem osa töötab jaepanganduses. Alates 2011. aasta algusest on kaotatud rohkem kui 150 000 töökohta ja suletud mitmeid pangakontoreid. Erinevate prognooside kohaselt kaotatakse 2012. aastal veel 100 000 töökohta. Komitee palub komisjonil toetada valdkondliku sotsiaaldialoogi parandamist ja edendada sotsiaalpartneritega kooskõlastamist algatuste puhul, mis mõjutavad selle elukutse arengut.

1.15 Komitee soovib, et uute eeskirjade rakendamisel võetaks arvesse liikmesriikide erinevust, eelkõige ELi uute liikmesriikide puhul, kus laenuturud ei ole veel saavutanud oma täit potentsiaali ning kus suurem osa pankadest kuulub suurtele Euroopa ja ülemaailmsetele pangagruppidele. Oma bilansi parandamiseks ja uutele kohustustele täitmiseks võivad need grupid hakata oma filiaalidest vahendeid üle kandma ja piirama investeringuid, vähendades märkimisväärselt nende riikide majanduse rahastamist. Komitee tuleb siinkohal meelde Viini algatusega võetud kohustust mitte vähendada likviidsust. Tuleks kaitsta teatavaid originaalmudeleid, nt ühistupankasid Saksamaal ja Poolas. Ainuüksi Poolas kuulub sellesse sektorisse rohkem kui 300 panka. Tegemist on sektoriga, mille puhul ei ole ilma üleminekuperioodita võimalik saavutada põhjalikku reformi, millele kehtestatakse uued eeskirjad.

1.16 Ühtlustamistegevusega peaks kaasnema Euroopa Pangandusjärelevalve volituste suurendamine. Komitee tuleb meelde, et kapitali vaba liikumine tagatakse Euroopa tasandil, samas kui hoiuste turvalisus ja pankade maksevõime kuulub riigiasutuste pädevusse. Laenuturud erinevad liikmesriigiti. Liikmesriikides, kus laenuturud on liiga vähe arenenud, võib võla tasemele liiga kiire järelejõudmine põhjustada spekulatiivse mulli tekke. Kui usaldatavusnõudeid rakendatakse Euroopa Liidu tasandil ühetaoliselt, siis ei saa riigiasutused õigel ajal sekkuda. Siiski väärrib kaalumist mitmete Euroopa liidrite ettepanek luua ELi pangandusliit, et luua süsteemselt oluliste pankade ELi tasandil järelevalve ja hoiuste tagatised pankroti korral.

1.17 Maailma tasandil võivad Euroopa pangad oma konkurentidega võrreldes muutuda vähem konkurentsivõimeliseks. Nende pankade jaoks, mis koguvad täiendavaid omavahendeid, on suurem osa vahenditest kättesaadavad Aasia ja Lähis-Ida riiklikest investeerimisfondidest ja pankadest. On tõsine oht, et Euroopa pangandussüsteemi omandistruktuur väljub ELi liikmesriikide kontrolli alt. Sel põhjusel palub komitee Euroopa asutustel teha rohkem jõupingutusi selleks, et samasuguseid usaldatavusnõudeid kohaldataks ka rahvusvahelisel tasandil, sest eesmärk on saavutada tõeline ülemaailmne reguleerimine.

1.18 Uued infotehnoloogiad, nagu e-pangandus, mobiilne pangandus, turvalised virtuaalsed ülekanded (elektrooniline allkiri) ja pilvandmetöötus on põhjalikult muutmas traditsioonilisi pangateenuseid. Pankadel on raske ülesanne rahastada reaalmajandust ning samal ajal seista silmitsi uue tehnoloogia kasutuselevõtmisega kaasnenud kõrgemate rahastamiskulude ja väiksema kasumlikkusega. Komitee peab vajalikuks kõigi pangandussektoris osalejate toetamist ja abistamist selle põhjaliku muudatuse ajal.

2. Sissejuhatus

2.1 Finantskriis ja selle tagajärjed majandusele on tekitanud valitsustes ja finantsasutustes küsimusi nende nähtuste sügavamate tagamaade kohta, mis põhjustasid meie arvates kindlalt kehtestatud, hästi reguleeritud ja tõhusalt kontrollitud finants-süsteemi kokkukukkumise.

2.2 Kõigepealt võeti kiiresti esimesed olemuselt finants- ja rahandusalased meetmed (baasmäär märkimisväärne alandamine, likviidsus, riigiabi). Pikema perspektiivi meetmete eesmärk oli tugevdada turgude struktuuri ja vältida tulevase süsteemseid kriise – seega olid need meetmed oma olemuselt reguleerivad, järelevalvet käsitlevad või maksualased. Riigiüleised organisatsioonid – IMF, G20, Rahvusvaheliste Arvelduste Pank, komisjon – on võtnud koostööle avatud lähenemise, kuigi neil on erinevad seisukohad.

2.3 Alates 2008. aasta kriisist on EL vastu võtnud rohkem kui 50 õiguslikku meetet. 2011. aasta lõpuks oli läbi viidud 99 % reformidest, et need jõustuksid kohaldamiseks 2013. aastal, v.a esimese taseme omavahendite määr (T1), mida 60 süsteemsel olulist panka peavad hakkama alates 30. juunist 2012 järgima. Teistele peaks määr kehtima hakkama 2015.–2018. aastal.

2.4 2010. aasta novembris avaldatud Basel III kokkuleppes nõuti, et pankadel oleks rohkem parema kvaliteediga omavahendeid, et tulevastele finantskriisidele paremini vastu seista, ning eelkõige:

— et neil oleks lihtaktsiate nõudeks 4,5 % ja riskiga kaalutud varade puhul esimese taseme omavahendite nõudeks 6 %;

— 2,5 %-line kohustuslik omavahendite säilitamise puhver;

— vabatahtlik vastutsükliline puhver, mis lubab riikide reguleerivatel asutustel nõuda suure krediitikasvu perioodidel lisaks veel kuni 2,5 % omavahendeid.

Lisaks kehtestatakse Basel III raames 3 %-line minimaalne finantsvõimenduse määr ja kaks kohustuslikku likviidsusnormatiivi. Lühiajalise likviidsuskatte määr näeb ette, et pangal peavad olema kõrge kvaliteediga likviidsed varad, mis kataksid täielikult 30 päeva likviidsusvajadused; pikaajalise likviidsuskatte määr peab ületama ühe aasta jooksul stabiilseks rahastamiseks nõutavat summat.

2.4.1 Euroopa Komisjon tegi ettepaneku, et 2011. aasta juulis vahetataks Basel III välja CRD IV-ga, et tugevdada Euroopa pangandussektorit, julgustades samal ajal panku majanduskasvu rahastama. Kuid komisjon ei ole teinud ühtegi konkreetset algatust, mille eesmärk oleks laenuandmist julgustada.

2.5 Eesmärk on julgustada panku hoidma oma valduses rohkem omavahendeid, et nad suudaksid kriisidele vastu seista, ning pakkuda järelevalveasutustele välja uus meede pankade jälgimiseks ja sekkumiseks riskide tuvastamise korral.

2.6 CRD IV hõlmab valdkondi, mida juhitakse kehtiva kapitalinõuete direktiiviga, kuid see tuleks üle võtta iga liikmesriigi jaoks kohandatud viisil.

2.7 Viivitustest ja vastuvõetud eeskirjade puudustest hoolimata on edu uute eeskirjade suunas liikumisel märgatav, kuid siiski on vastuseta järgmised küsimused.

— Kas uued eeskirjad hõlmavad kõiki finantstoiminguid ülemaailmsel tasandil?

— Kui turueeskirjad on määratletud, kas siis on võimalik usaldada kontrollide tõhusust?

— Kas uued eeskirjad mõjutavad ja muudavad rohkem kui 8 000 pangast koosneva Euroopa pangandussektori olukorda (struktuurid, konsolideerimine, levitamise viisid, töötajad) ja selle käitumist majanduse rahastamise suhtes (laenuud ettevõtetele, omavalitsustele ja eraisikutele)?

3. Halvenenud finants- ja majandusolukord

3.1 Euroopa pangad seisavad praegu silmitsi järskude reguleerivate ja konjunktuuriliste muutustega, mis tekitavad kartusi seoses nende suutlikkusega täita oma rolli majanduse rahastamisel võlakriisi tõttu halvenenud majandusolukorras, mis mõjutab eriti rängalt euroala.

3.2 Baseli komitee (Basel III) sätete rakendamisega on pangad kohustatud suurendama omavahendeid, järgima kõrgemaid stabiilseid rahastamismäärasid ja looma usaldatavuskapitali.

3.3 Pankade kaheetapiline stressitestimine ei kaotanud kahtlusi mõju osas, mida põhjustab ühe või mitme euroala liikmesriigi maksete tegemata jätmine.

3.4 Rahvusvahelises finantsmaailmas on tekkinud usaldamatus õhkkond, mis tekitab pankadevahelisel turul likviidsusprobleeme ja sunnib panku keskendumata turvalisematele investeeringutele.

3.5 Euroopa Keskpank on selles kontekstis sekkunud kahel korral ja pakkunud pangandussektorile kogu maailmas 1 000 miljardi euro suuruses laenuandmise võimet 1 % intressiga kolmeks aastaks. See on olnud väga oluline usalduse taastamiseks pankadevahelise turu vastu ja majandusele antava laenumahu säilitamiseks. Kuid märkimisväärne osa neist vahenditest tagastati keskpangale ja teist osa kasutati avaliku sektori võla ostmiseks. Komitee leiab, et keskpank peab looma mehhanismi nende vahendite kasutamise kindlaks tegemiseks.

3.6 Vajadus pankade rekapiitalseerimise järele muutub üha pakiliseks ning Euroopa Pangandusjärelevalve hinnangul kulub selleks rohkem kui 100 miljardit eurot.

3.7 Ettevõtjate, eelkõige VKEde, omavalitsuste ja üksikisikute laenuitingimused on üha karmimad. Lisaks hindavad pangad väga hoolikalt seotud riske ning selle tulemusel suurenevad rahastamiskulud. Samal ajal on ettevõtete rahastamise alternatiiv finantsturgude kaudu üha keerulisem. See olukord koos säästupoliitikaga annab hoogu prognoosidele, mille järgi on 2012. aastal kogu Euroopa Liidus mõningate eranditega väga väike majanduskasv või polegi majanduskasvu.

4. Pangandussektori kontrollimine ja reguleerimine

4.1 Siinkohal tuleb meelde tuletada kõrge riskitasemega hüpoteeklaenude kriisi, mille ettehoiatavaid märke oleksid järelevalveasutused pidanud tähele panema. Mitte keegi ei kahelnud sellise investeeringu kasumlikkuses, mis lubas kasumit pankadele ja selle klientidele. Ometi hoiatas FDIC (Federal Deposits Insurance Corporation) nende toodete ohtlikkuse eest. Kuid FDIC ei võtnud aastatel 2002–2006 mingeid meetmeid.

4.2 Lehman Brothersi krahhi oleks saanud vältida, kui järelevalveasutused oleksid õigeaegselt märganud selle asutuse töiseid likviidsusprobleeme. Samamoodi jäi kontrolli alt välja 100 % tagatise väärtusele vastavate hüpoteeklaenudega seotud oht, mida finantsvahendajad müüsid edasi pakettidena Uute kriiside vältimiseks tuleb kehtestada finantsasutuste juhtide isikliku vastutuse meetmed ebapiisava järelevalve eest.

4.3 Kuigi on tõsi, et kriisi kutsusid esile liiga keerulised, nn mürgised tooted, on samuti tõsi, et järelevalveasutused oleksid võinud keelata nende toodete loomise ja levitamise olemasolevate eeskirjade alusel.

Uued reeglid ei saa kindlalt tagada, et uus kriis hoitakse ära, kui järelevalveasutustele ei anta piisavalt vahendeid oma ülesannete täitmiseks ja kui sisekontroll on jätkuvalt ebatõhus.

4.4 Finantsturgude liberaliseerimist arvesse võttes peavad valitsused kinni pidama rahvusvahelisel tasandil võetud koostöökohustustest, et vältida erinevalt reguleeritud alade tekkimist.

4.5 Uued eeskirjad peaksid põhinema alljärgnevatel põhimõtetel:

- a) juurdepääs panganduserialale võib olla avatud, kuid järelevalve isikute ja kapitali päritolu üle peab olema palju rangem ja tõhusam;
- b) finantstehingute eest vastutavad töötajad peavad olema allutatud litsentseerimisele, reguleerimisele ja kontrollile; pangalaadsed asutused ja varipangandus tuleb kõrvaldada;
- c) uued finantstooted peavad olema allutatud riiklike ja Euroopa pangandusjärelevalve asutuste litsentseerimisele ja kontrollile.

4.6 Järelevalveasutuste tegevust peab regulaarselt hindama sõltumatu asutus, kuhu kuuluvad eksperdid, kellel ei ole enam ametialast vastutust finantssektoris. Hindamisel tuleb rõhutada nende otsuste mõju pankade juhtimisele.

5. Millised on muudatused Euroopa pangandussektori jaoks?

5.1 Pangad on praegu suure surve all, kuna nad peavad uute eeskirjade tõttu uuesti määratlema oma ettevõtlusmudeli. Eeskirjade kombineeritud mõju koos raske rahandusliku ja majandusliku olukorraga on kaasa toonud

— kõikide finantsasutuste kapitali struktuuri tugevdamise, suurem osa neist vastavad juba esimese taseme omavahendite määrale; nad kalduvad vähendama oma bilansi suurust, et muutada kindlamaks (joonealune märkus: KMPG 2011. aasta detsembri uuring „Evolving Banking Regulations, A long journey ahead – the outlook for 2012”);

— Basel III eeskirjad ning stabiilsete netorahastamise kordajate (NSFR – *Net Stable Funding Ratio*) ja vähem kui ühele kuule vastava likviidsuskattekoraja (LCR – *Liquidity Coverage Ratio*) järgimise kohustus on põhjustanud omakapitali nõude suurenemise ja nõude säilitada ülemäärast likviidsust; mõningatel juhtudel on see neli korda kõrgem kui pankade minimaalne likviidsusnõue. Nendel meetmetel on finants-tulemustele negatiivne mõju ja nad põhjustavad pankade bilansi vähenemist;

— vastutsüklilise puhvri tõttu on raske arendada laene majanduskasvu perioodidel; Hoolimata suurest nõudlusest laenude järele seisavad pangad silmitsi omakapitali adekvaatsuse määra tõusuga. Järelevalveasutuste palvel tuleb see puhver krediidiportfellides säilitada. Riiklike järelevalveasutuste poolt kehtestatud likviidsuspuhver võib ulatuda isegi kuni 2,5 %-ni kapitalinõuetest.

5.2 Kõik see toob kaasa

5.2.1 pangandussektori omakapitali tulu (ROE) märkimisväärse vähenemise 10–30 % võrra (kõige äärmuslikemal juhtudel), mis vähendab investeerijate huvi pangandussektori vastu ja põhjustab Euroopa pankade kapitalisatsiooni languse;

5.2.2 ettevõtete ja omavalitsuste rahastamise vähendamise ja laenude kallinemise, eelkõige VKEdele antavate laenude puhul, sest neid peetakse tihtipeale kõrgema riskiga ettevõtjateks, kellel puuduvad tagatised ja piisav kaasrahastamine;

5.2.3 pikaajaliste laenude vähenemise pikaajalise likviidsuse stabiilse rahastamismäära ja finantsvõimenduse määra rakendamise tulemusel. Selline olukord võib avaldada negatiivset mõju infrastruktuuride investeerimisele;

5.2.4 kohustuse paremini hinnata omakapitali rentaablust ja riske paremini juhtida. Pangad peavad koostama oma müügiprognoosid ning oma tootearenduse ja pangaportfellide strateegiad rentaabluste ja omakapitali vastuvõtuvõime seisukohast;

5.2.5 pankadel võivad tekkida väga suured kulud seoses audite ja aruandlusega, et järgida uusi eeskirju ja vastata riiklike ja rahvusvaheliste järelevalveasutuste nõuetele. See avaldab mõju panga organisatsioonile ja nõuab struktuurilisi muutusi;

5.2.6 laenude andmist piiratakse sektorites soodustingimustel riski kaalumiseks. Lisaks võib finantsvõimenduse määra kehtestamine piirata nende riikide, kohalike omavalitsuste ja muude sektorite pikaajalist rahastamist, mis said kasu soodustingimustel riski kaalumiseks;

5.2.7 laenude kallinemise tulemusel on osa tegevustest võimalik üle kanda asutustele, mille suhtes neid eeskirju ei kohaldata. See paneb eelisolukorda pangalaadsed asutused, mis annavad üksikisikutele tihtipeale sularahas väga kõrge intressiga laene ja kelle tegevust ei kontrollita nii rangelt kui pankade puhul.

5.3 Uued eeskirjad kehtivad võrdselt nii suurtele kui ka väikestele pangandusasutustele. Need võivad osutada mittesobivaks mõnedes riikides, nagu uutes Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides, kus on kõrge majanduskasv.

— Nendes riikides võivad uued eeskirjad investeringuid piirata. Nende riikide pangad kuuluvad enamasti rahvusvahelistele gruppidele ning kodumaised osanikud on vähemuses. Emaettevõtjad võivad viia märkimisväärse osa oma filiaalide kapitalist välja, et täita kohustusi ülemaailmsel tasandil. Nii nõrgendatakse filiaale, kes piiravad oma panust kohaliku majanduse rahastamisse. Komitee tuleb meelde, et kapitali vaba liikumine tagatakse Euroopa tasandil, samas kui hoiuste turvalisus ja pankade maksevõime kuulub riigiasutuste pädevusse.

5.4 Laenuturud erinevad liikmesriigiti. Liikmesriikides, kus laenuturud on liiga vähe arenenud, võib võla tasemele liiga kiire järelejõudmine tekitada spekulatiivse mulli. Kui usaldatusnõudeid rakendatakse Euroopa tasandil, siis ei suuda riigiasutused piisavalt kiiresti sekkuda. Ühtlustamistegevusega peaks kaasnema Euroopa Pangandusjärelevalve volituste suurendamine.

5.5 Väga oluline on kaitsta teatavaid varasemast ajast pärit originaalmudeleid, nt ühistupankasid, mis toimivad hästi ja sõltumatult. Reformi, millega kehtestatakse uued eeskirjad, ei ole võimalik läbi viia ilma üleminekuperioodita. Ühistupankadel on väga oluline osa kohalikus arengus, tegutsedes oma (hoiustavate ja laenavate) klientide huvides: VKEd, põllumajandustootjad, kohalikud omavalitsused ja mitmed teised kohalikud osalejad.

5.6 Suurpangad otsivad madala riskiga investeringuid, mille kasum on suurem. Lisaks sellele kardetakse suuremaid makse ja teatud kohustusi seoses riigivõla kahjudega.

5.7 Tõenäoliselt kiireneb konsolideerimisprotsess: hoiupangad ja ühistupangad saavad tugineda sõltumatutele rahastamisallikatele, kuid pangad, mis on enda rahastamiseks pöördunud turu poole, peavad omavahel ühinema, ning sellel on negatiivsed mõjud VKEdele ja tarbijatele. Teatavad pangad osteti ja müüdi edasi pärast nende kohaliku või piirkondliku võrgustiku lõhkumist. Riigi sees kontsentreerus palju panku ühistupankade, hoiu-laenuühistute või hoiupankade sektoris.

5.8 Pankade väiksem kasumlikkus, mis tuleneb muu hulgas kõrgematest rahastamiskuludest ja väga piiravatest põhimõtetest, millega reguleeritakse likviidsuse juhtimist, võib tõsta panga teenustasusid ning tähtajaliste hoiuste ja klientide erakontode intressimäärasid.

5.9 Uute eeskirjade kontekstis kiirendavad pangad oma ümberkorraldusi ja uue tehnoloogia kasutuselevõttu (internetipank, virtuaalkontorid, nutitelefoni kasutamine).

— Uue tehnoloogia kasutamise kombineerimine ja turustatavate toodete mitmekesistamine võimendab filiaalide võrgustiku ümberstruktureerimist, suurendades sularahata kontorete arvu. Kontorid keskenduvad ainult nõustamisele ja finants- toodete müügil. Samal ajal nõuavad need uued raha ülekandmis- ja maksevõimalused tõhusamat kaitset küber- rünnakute vastu, mis ohustavad interneti ja mobiiltelefonide abil toimuvaid tehinguid.

5.10 Jaotuskanalite areng toob lõpuks kaasa kontorete võrgustike ja töökohtade arvu vähenemise. CRD IV direktiivi kohaldamine toob pankades muude pangandustegevuste arvelt kaasa töökohtade arvu suurenemise IT-osakondade ja riskijuhtimise tasandil. Kõikidel tasanditel on vaja arendada korralikku sotsiaaldialoogi tööhõive ja koolitusega seotud küsimuste kohta, et praeguste arengutega paremini toime tulla.

6. Tulevased arengud

6.1 Euroopa Parlament võttis vastu finantstehingute maksu põhimõtte ja komisjon uurib selle rakendamist; liikmesriigid ei ole selles üksmeelele jõudnud ja Ameerika Ühendriikide ametiasutused suhtuvad sellesse negatiivselt. Kavandatav madal maks ei tohiks olla pankade jaoks talumatu koormus ega halvendada nende konkurentsivõimet ülemaailmsel tasandil. Nagu rõhutatatakse komitee kahes hiljuti vastuvõetud arvamuses⁽¹⁾, on maksu eesmärk nii luua uusi maksulaekumisi, eelkõige arenguabi rahastamiseks, kui ka muuta pankade käitumist, et soodustada majanduse rahastamist keskpikas ja pikas perspektiivis väga lühiajaliste spekulatsioonide asemel.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, milles käsitletakse finantstehingute maksu ühist süsteemi ja millega muudetakse direktiivi 2008/7/EÜ” (ELT C 181, 21.6.2012, lk 55) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 15. juuli 2010. aasta arvamus teemal „Finantstehingute maks” (omaalgatuslik arvamus) (2010) (ELT C 44, 11.2.2011, lk 81).

6.2 Volinik Michel Barnieri algatusel uuritakse jaepanganduse ning finants- ja investeerimispanganduse tegevuse üksteisest eraldamist, seades sellega kahtluse alla universaalpanga mudeli. Aruteludes on variantidena täielik eraldamine, investeerimispankade tegevuse piiramine ja oma arvel investeerimise keelamine pankades. Mõned eksperdid vaidlevad sellele ideele vastu, väites, et universaalpangad annavad turule sügavust ja likviidsust ning tagavad majanduse parema rahastamise.

6.3 Finantsmaailma ja pangandussektori arengu stsenaarium on viimase kolmekümne aasta jooksul muutunud: turgude avamine on toonud kaasa finantssektori globaliseerumise, see on omakorda aidanud kaasa maksuparadiiside ja õiguslikult vähereguleeritud tegevuse arengule ja mitmekordistumisele. Ülemaailmsel tasandil suurenenud konkurents on soodustanud finantsasutuste uute vormide ning uute toodete ja teenuste teket.

6.4 Suured pangagrupid on üles näidanud nõrkust ja kasvupiiranguid, mis välistab hea valitsemistava. Nad kalduvad oma suurus piirama, et muutuda tugevamaks ja saavutada kasumi väiksem kõikumine ja ennustatavus ning et vältida ülemääraseid boonuseid. Nad keskenduvad oma tegevuses põhiülesandele ehk hoiuste vastuvõtmisele ja laenude andmisele, piirates samal ajal muude teenuste pakkumist. Samuti piiravad

nad oma rahvusvahelist laienemist ja koondavad tegevuse suurema kasvuga turgudele, mis piirab nende kasumlikkust.

6.5 Tänu uutele eeskirjadele on preemiate määramine ja tasustamistavad pankade juhtkonnas vastutustundlikum ja allutatud rangemale kontrollile.

6.6 Igat tüüpi finantsettevõtetele laiendatud pangandusjärelvalve võimaldab kontrollida pangalaadsete asutuste (varipanganduse tüüpi) tegevust.

6.7 Vaja on kehtestada siduvad eeskirjad panganduserialale juurdepääsule, et oleks võimalik valida personali, kelle oskused annavad klientidele ja investoritele kindlustunde.

6.8 Kui finantskriisi tõttu antud riigi- ja rahvusvahelise abi andmine lõpetatakse, siis areneb kogu sektor kahtlemata sõltuvalt turutingimustest ja uute tehnoloogiate arengust, kuid eelkõige järgides iga hästi juhitud ettevõtte strateegiaid. Pankadel on raske ülesanne säilitada reaalmajanduse rahastamisel oma usaldusväärsus ning samal ajal seista silmitsi kõrgemate rahastamiskulude ja väiksema kasumlikkusega.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa tehnoloogiaplatvormid ja tööstuse muutused” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 299/03)

Raportöör: **Josef ZBOŘIL**

Kaasraportöör: **Enrico GIBELLIERI**

19. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa tehnoloogiaplatvormid ja tööstuse muutused”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 11. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 138, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on teadlik sellest, et esseisvate tööstuse muutuste prognoosimine on raske, kuigi vajalik ülesanne, mis põhineb neid muutusi mõjutavatel arvukatel eri teguritel. Muutuste üks peamine toukejõud on teadusuuringud ja innovatsioon ning nende peamised näitajad on Euroopa tehnoloogiaplatvormid.

1.2 Komitee palub Euroopa Komisjonil ka edaspidi toetada olemasolevate tehnoloogiaplatvormide tegevust ning parandada teabevahetust nii tehnoloogiaplatvormide endi vahel kui ka asjaomaste ELi institutsioonidega.

1.3 Komitee tunnistab, et Euroopa tehnoloogiaplatvormidega seotud tööstussektoritel on väärtusahelas keskne positsioon: paljud uuendused sõltuvad põhiprotsessidest (tootmine, töötlev tööstus, metsandus, robotika) ja materjalidest (kemikaalid, teras jne). Seepärast on protsessi ja materjalidega seotud uuendustel Euroopa innovatsioonile kiirendav mõju.

1.4 Komitee tunnistab, et Euroopa tehnoloogiaplatvormid juba lahendavadki ühiskonnaprobleeme. Nad katavad valdkonda, millel on ühiskonnale suur mõju majanduskasvu ja lisaväärtust loovate töökohtade näol. Tehnoloogiaplatvormid pakuvad lahendusi kõige olulisematele poliitilistele küsimustele (nt biomajandus, toorained ja ressursitõhusus).

1.5 Euroopa tehnoloogiaplatvormid on selge ja konkreetne näide alt üles lähenemisviisist Euroopa teadus- ja innovatsioonipoliitikale, kaasates tööstuse ja muud olulised sidusrühmad kõikidesse innovatsioonietappidesse. Raamprogramm „Horisont 2020” vajab sellist lähenemisviisi.

1.6 Komitee kutsub üles tõhusamalt rakendada Euroopa Komisjoni õigusraamistiku lihtsustamisprotsessi (sealhulgas osalemist ELi projektides), suurendama jõupingutusi institutsiooniliste algatuste vahelise killustatuse ja konkurentsi vähendamiseks,

parandama poliitikavaldkondade kooskõlastamist ja suurendama tulevikus institutsioonilise tasandi nähtavust, et suurendada Euroopa tehnoloogiaplatvormide tõhusust.

1.6.1 Komitee leiab, et tehnoloogiaplatvormid on ELi tööstuspoliitika edendamisel võtmetähtsusega. Nad saavad olulise panuse ja toetuse tööstuselt, mis on ELi majanduse üks keskseid alustalasid. Euroopa tehnoloogiaplatvormide tegevus põhineb tööstusel, mis tagab, et need algatused on tööstuse jaoks olulised. Tehnoloogiaplatvormide panus ei puuduta mitte üksnes vajadusi tehnoloogia ja teadusuuringute järele, vaid ka tehnoloogiasektori.

1.6.2 Olemasolevaid näiteid (ESTEP, PLATEA jt) arvesse võttes peaksid ametiühingud ja muud asjaomased sidusrühmad osalema enam Euroopa, riiklikes ja piirkondlikes tehnoloogiaplatvormides alalise koostöö vormis nii, et kaetaks ka sotsiaalsed ja ühiskondlikud probleemid, millega tugevdatakse asjaomaste strateegiliste teadusuuringute kavade mõju.

1.6.3 VKEde kaasamisega seotud raskused tuleks lahendada pidevate kõige edukamate näidete võrdlusanalüüside kaudu, nagu seda teeb kütuselementide ja vesiniku ühissettevõtte (FCH ühissettevõtte).

1.7 Euroopa tehnoloogiaplatvormidega seotud riiklikud ja piirkondlikud platvormid järgivad nende struktuuri liikmesriigi tasandil. ELi, riiklike ja piirkondlike teadusuuringute ja innovatsiooniprogrammide kooskõlastamist ja ühtlustamist tuleks tõhustada tihedama koostöö kaudu Euroopa tehnoloogiaplatvormidega.

1.8 Euroopa tehnoloogiaplatvormid saavad anda olulise panuse Euroopa poliitikameetmete rakendamisse. Innovatsiooni edendamiseks avalikus ja erasfääris on sõnastatud konkreetset prioriteetideid: ressursi- ja energiatõhusus töötlevas tööstuses (SPIRE), biopõhiste tööstussektorite avaliku ja erasektori partnerlus

(biopõhine tööstus majanduskasvu suurendamiseks), vett, tooraineid ja arukaid linnu puudutav Euroopa innovatsioonipartnerlus (koos SET-kavaga) ning EMIRI (energiamaterjalide tööstusliku uuringu algatus). Selline tõhustatud valdkondadevaheline koostöö ja kooskõlastamine Euroopa tehnoloogiaplatvormide kaudu toob lõpuks kasu Euroopa ühiskonnale.

1.9 Komitee kutsub ELi institutsioone üles parendama rahvusvahelist koostööd, et meelitada ligi ülemaailmseid tipp-tasemel teadmisi, mida EL saaks kasutada ja mille tulemusi turustada.

1.10 Tuleks innustada ja lihtsustada riiklike tehnoloogiaplatvormide täiendavat juurdepääsu arukale spetsialiseerumisele – struktuurifondidele riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

1.11 Euroopa tehnoloogiaplatvormide kui ühiskondlikele probleemidele lahenduste pakkujate roll muutub tähtsamaks, sest nad tegelevad lisaks teadusuuringutele ka innovatsiooniga. See on Euroopa heaolu säilitamisel keskse tähtsusega.

1.12 Komitee tunnustab Euroopa tehnoloogiaplatvormide rolli ühenduslülina nõudlusepoolsete innovatsioonivahenditega, mis täiendavad teadusuuringuid ja innovatsiooni ning kiirendavad kasutuselevõttu turgudel. Euroopa tehnoloogiaplatvormid on keskse tähtsusega ka teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste kasutuselevõtu jaoks. Komitee kutsub üles kasutama enam kooskõlastamise toetusmeetmeid, et innustada väärtusahela koostööd.

1.13 Üldsuse ja eriti noorte ühiskondlik huvi töötlemisprotsesside ja töötlemisega seotud teadus- ja uuendustegevuse vastu väheneb. See tuleneb ka tootmistegevuse üleviimisest väljapoole Euroopat, mis viib nõiaringina omakorda üleviimiseni. Komitee loodab, et Euroopa tehnoloogiaplatvormid saavad aidata suurendada teadlikkust erinevate tööstuslike tootmisprotsesside olulisusest.

1.14 Euroopa tehnoloogiaplatvormid kannatavad ELi tööstuse mahu vähenemise tõttu. ELi tööstusharud on kaotamas oma ülemaailmset juhtivat positsiooni tööstuse vallas ning muu maailmaga võrreldes kannatavad nad vähese riskivõime ja ettevõtlusvaimu puudumise tõttu.

1.15 Inimkeskne haridus, õpe ja koolitus tuleks säilitada ning neid tuleks Euroopa tehnoloogiaplatvormide strateegiliste elementidena tugevdada. Seepärast tuleks luua alalised tihedad kontaktid vastavate valdkondade ELi sotsiaaldialoogi komiteede ning tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu vahel.

1.16 Euroopa tehnoloogiaplatvormidel võib olla suur mõju ka sotsiaalsetele ja ühiskondlikele aspektidele, eelkõige riiklike haridus- ja kutseõppesüsteemide ümberkorraldamisele vastavalt Euroopa tööstus- ja tootmissektorite vajadustele. Suuri jõupingutusi tuleks teha koolituse ja ümberõppe vallas, et valmistada töötajaid ette teadus- ja uuendustegevusest tulenevate uute protsessitehnoloogiate ja toodetega toimetulekuks. Tiptehnoloogiaga suudavad toime tulla vaid kvalifitseeritud ja stabiilse töökohaga inimesed.

2. Euroopa tehnoloogiaplatvormide rajamine ja ajalugu

2.1 2003. aasta märtsis kutsus ELi Nõukogu üles tugevdama Euroopa teadusruumi tehnoloogiaplatvormide loomise kaudu, mis koondavad tehnikavaldkonna oskusteavet, tööstusettevõteteid, seadusandjaid ja finantsasutusi.

2.2 Tehnoloogiaplatvormid loodi tööstuse juhitavate sidusrühmade foorumitena, mille eesmärk oli määratleda keskpikad ja pikaajalised teadusuuringute ja tehnoloogiaeesmärgid ning töötada välja tegevuskavad. Nende eesmärk oli anda panus teadusvaldkonna eri osalejate vaheliste sünergiate suurendamisse ning määratleda prioriteedid paljudes tehnoloogiavaldkondades, mille abil on võimalik suurendada ELi majanduskasvu, konkurentsivõimet ja jätkusuutlikku arengut.

2.3 Komisjon osales Euroopa tehnoloogiaplatvormide arendamises toetajana. Praegu tegutseb komisjon vaatlejana ning on võtnud endale kohustuse osaleda teadusuuringute prioriteetide üle peetavas struktuurilises dialoogis. Komisjon ei oma ega halda tehnoloogiaplatvormi, need on sõltumatud organisatsioonid. Euroopa Komisjoni CORDIS-veebileht, Euroopa tehnoloogiaplatvormi uudiskiri ja tehnoloogiaplatvormide juhtide korrapärased seminarid lihtsustavad teabevahetust.

2.4 Mõned tehnoloogiaplatvormid on vabas vormis võrgustikud, mis tulevad kokku aastakoosolekutel, kuid teistel on õiguslik struktuur ja liikmemaksud. Kõik tehnoloogiaplatvormid on toonud kokku sidusrühmad, saavutanud üksmeelse ühise visiooni osas ja koostanud strateegiliste teadusuuringute kava. Tehnoloogiaplatvormi arendatakse tööstusvaldkonna ja avaliku sektori teadlaste ning riikide valitsuste esindajate dialoogis. Nad annavad ka panuse üksmeelse saavutamisse ja investeeringute tõhusamasse ühtlustamisse.

2.5 Euroopa tehnoloogiaplatvormid edendavad tõhusaid avaliku ja erasektori partnerlusi, aidates oluliselt kaasa Euroopa teadusruumi arendamisele teadmiste põhineva majanduskasvu toetamiseks. Sellised avaliku ja erasektori partnerlused saavad vastata tehnoloogilistele väljakutsetele, mis võib olla võti jätkusuutliku arengu saavutamiseks, avalike teenuste pakkumise parendamiseks ja traditsiooniliste tööstussektorite ümberkorraldamiseks.

3. Euroopa tehnoloogiaplatvormid ja tööstuse muutused

3.1 Tööstuse muutused⁽¹⁾ on pidev protsess, mida mõjutavad mitmed eri tegurid, nagu turusuundumus, korralduslikud, sotsiaalsed, ühiskondlikud ja struktuurimuutused ning tootmisprotsesside ja toodetega seotud tehniline innovatsioon.

3.2 Innovatsioon on samuti kestav protsess ja üks põhitegurid, mis mõjutab tööstuse muutusi uute teadusuuringute tulemuste tegelikule tootmisahelale pideva ülekandmise kaudu. Lisaks on see ELi tootmise ja teenuste sektori ülemaailmse konkurentsivõime peamine tõukejõud.

3.3 Innovatsiooniprotsessis tuleks hoolikalt kaaluda seda, kuidas napp rahalisi vahendeid Euroopas kasutatakse. Euroopa tehnoloogiaplatvormid on iseenesest juba võimas vahend ning need võiksid olla ka konkreetne lahendus tööstuspoliitika innovatsiooni- ja tööhõiveküsimustele.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Tööstuse muutused: praegune olukord ja väljavaated – üldine lähenemine“, ELT C 010, 14.1.2004, lk 105–113.

3.4 Tööstuse muutuste olemus ja sisu tugineb peamiselt innovatsioonile ning Euroopa tehnoloogiaplatvormid on järjest enam kujunemas innovatsiooni tegelikuks füüsiliseks tekkekohaks. Tehnoloogiaplatvormid on suunatud praktilistele tööstus-rakendustele, mis avaldavad mõju tootmisprotsessidele, toodetele, töökorraldusele ja töötingimustele.

3.5 Euroopa institutsioonid soovivad kõigi sidusrühmade tasakaalustatud osalemist tehnoloogiaplatvormides. On iseäranis soovitatav, et ELi institutsioonid toetaksid kõigi teostatavate vahenditega VKEsid või äriühingu laadseid majandusuuringute partnereid, nagu teadmiste ühistud, et võimaldada neil väga populaarsetel Euroopa ettevõtetel aktiivselt osaleda platvormide tegevuses. Platvormidega seotud kulud takistavad VKEde ja ülikoolide osalemist teadustöös.

3.6 Võttes arvesse tehnoloogiaplatvormide kui vabatahtlikuse alusel loodud ja kõigile huvirühmadele avatud organite kaalu ja tähtsust ELi kontekstis, on väga oluline tunnustada nende rolli ELi poliitika rakendamise võimsa vahendina.

3.7 Üleminek jätkusuutlikumale tootmisele ja teenusepakkumisele ELis ning strateegia „Euroopa 2020” rakendamine sõltuvad tugeval määral sellest, milliseid tegelikke uuendusi suudavad tehnoloogiaplatvormid luua järgmisel aastakümnel.

3.8 Tegelik ja konkreetne innovatsiooni ning tööstuse muutuse saavutamine on võimalik innovaatiliste protsesside/toodete ning selleks vajalike oskuste ja töökorralduse paralleelse kujundamise kaudu, et innovatsiooni tootmise ja teenuste valdkonnas täielikult rakendada.

3.9 Mõned tehnoloogiaplatvormid on korraldatud nii, et võtavad kohe algusest peale arvesse innovatsiooniprotsessi sotsiaalseid aspekte ning lisavad oma strateegiliste teadusuuringute kavadesse inimressursside tulevaste vajadustega seotud meetmed. See toimub sageli tihedas koostöös vastavate valdkondade ELi sotsiaaldialoogi komiteedega, kellega nad vahetavad ka teavet.

3.10 Arvestades EMSK tööstuse muutuste nõuandekomisjoni koosseisu ja tihedaid sidemeid ELi peamiste sektoritega, on nõuandekomisjon analüüsinud eri tööstussektorite hetkeolukorda ning teinud ettepanekuid teistele ELi institutsioonidele ja liikmesriikidele alt üles suunatud ja bürokraatiavaba protsessi abil. Eesmärk on edendada ELi tööstuspoliitika rakendamist ja soovitud tööstuse muutusi.

4. Euroopa tehnoloogiaplatvormide roll teadusuuringutes ja innovatsioonis

Euroopa Komisjon on välja töötanud ja rakendanud rea algatusi tehnoloogiaplatvormide ja tööstusmeetmete tugevdamiseks ning tehnoloogiapõhiste poliitikameetmete kasutuselevõtuks.

4.1 Ühiseid tehnoloogiaalgatusi kasutatakse strateegiliste teadusuuringute kavade rakendamise vahendina vaid mõningates tehnoloogiaplatvormides. Mõne tehnoloogiaplatvormi kaal ja

ulatus on selline, et teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide tavapära vahenditest ei piisa. Selle asemel vajab tõhus rakendamine erimehhanismi, millega tagatakse teadusuuringute eesmärkide saavutamiseks vajalik juhtimine ja koordineerimine. Nende vajaduste täitmiseks on välja töötatud ühise tehnoloogiaalgatuse kontseptsioon.

4.2 Euroopa Komisjoni endine teadusvolinik ja tööstusvaldkonna kõrgetasemelised esindajad kohtusid 2009. aasta märtsis, et hinnata edusamme ja arutada prioriteete uute teadusuuringute vahendite, avaliku ja erasektori partnerluste rakendamisel. Neid prioriteete ja vahendeid on kasutatud 2008. aasta novembris vastu võetud ELi majanduse elavdamise kavas sisalduvate tuleviku tehaste, energiatõhusate ehitiste ja energiasäästlike autode algatuste puhul.

4.3 Need kolm avaliku ja erasektori partnerlust on võimsad vahendid teadusuuringute edendamisel kolmes suures tööstussektoris – autotööstus, ehitus ja tootmine. Majanduslangus on mõjutanud eelkõige neid sektoreid ning neis saab innovatsioon oluliselt kaasa aidata keskkonnasäästlikuma ja jätkusuutlikuma majanduse edendamisele.

4.4 ELis 2008. aastal vastu võetud SET-kava on esimene samm ELi energiatehnoloogia poliitika loomise suunas. Tegemist on ELi energiapoliitika alaste otsuste langetamist toetava vahendiga, mille eesmärk on:

- kiirendada teadmiste arendamist, tehnoloogiapiiret ja kasutuselevõttu;
- säilitada ELi tööstuse juhtpositsioon vähese CO₂-heitega energiatehnoloogia valdkonnas;
- edendada teadustööd energiatehnoloogia muutmiseks, et saavutada 2020. aastaks seatud energia- ja kliimamuutuse eesmärgid;
- aidata kaasa ülemaailmsele üleminekule vähese CO₂-heitega majandusele 2050. aastaks.

SET-kava rakendamine algas Euroopa tööstusalgatuste loomisega. Need koondavad tööstuse esindajaid, teadusringkondi, liikmesriike ja komisjoni jagatud riskiga avaliku ja erasektori partnerlustes. Samal ajal on Euroopa Energiaalaste Teadusuuringute Liit teinud alates 2008. aastast tööd, et viia üksikute teadusorganisatsioonide teadus- ja arendustegevus vastavusse SET-kava prioriteetide vajadustega ning luua ELi tasandil ühine raamprogramm.

4.5 ELi juhtivate turgude algatus keskendub kuue olulise sektori toetamisele, et vähendada takistusi uute toodete ja teenuste turule toomisel. Komisjon, liikmesriigid ja tööstus teevad koostööd tegevuskavade elluviimiseks. Poliitikavahendid puudutavad reguleerimist, riigihankeid, standardimist ja toetusmeetmeid. Juhtivate turgude algatus puudutab järgmisi turge: e-tervishoid, kaitsetekstiilid, säästev ehitustegevus, materjalide korduvkasutus, biotoorainel põhinevad tooted ja taastuvad energiaallikad.

5. Euroopa tehnoloogiaplatvormid: SWOT-analüüsi tulemused

5.1 Kui võtta arvesse tehnoloogiaplatvormide praegust suurt arvu, on selge, et nende tegevusnäitajad on minevikus olnud erinevad ning on seda ka tulevikus. Seepärast on komitee läbi viinud esialgse analüüsi sooviga määrata kindlaks peamised üldised tugevused (tugevused ja võimalused) tipptaseme saavutamisel ning, mis veelgi olulisem, peamised takistused (nõrkused ja ohud).

5.2 Tugevused

— Tehnoloogiaplatvormid koondavad kõiki sidusrühmi: teadusasutused ja ülikoolid, tööstus (suurettevõtjad ja VKEd), seadmete tootjad, nii mittetulundusühingud kui ka äriettevõtted, ühendused, avaliku sektori asutused ja liidud.

— Platvormidel on sektori sees selge rollijaotus ja hierarhia. Sidusrühmadel on ühine visioon, tegevuskava ja rakendus-kava.

— Tehnoloogiaplatvormid saavad olulise panuse ja toetuse tööstuselt, mis on ELi majanduse üks keskseid alustalasid. Euroopa tehnoloogiaplatvormide tegevus põhineb tööstusel, mis tagab platvormide algatuste olulisuse tööstusele. Tehnoloogiaplatvormide panus ei puuduta mitte üksnes vajadusi tehnoloogia ja teadusuuringute järele, vaid ka tehnoloogiasii-ret.

— Tehnoloogiaplatvormidel on lihtne juhtimisstruktuur, nad on paindlikud ning jõude ja vahendeid koondavad.

— Tehnoloogiaplatvormidega seotud tööstussektoritel on väärtusahelas keskne positsioon: paljud uuendused sõltuvad põhiprotsessidest (nt tootmine, töötlev tööstus, metsandus, robotika) ja materjalidest (kemikaalid, teras jne). Seepärast avaldavad protsessi ja materjalidega seotud uuendused ELi innovatsioonile kiirendavat mõju.

— Euroopa tehnoloogiaplatvormid juba lahendavad ühiskonna-probleeme. Nende kaetud alal on ühiskonnale suur mõju majanduskasvu ja lisaväärtust loovate töökohtade näol. Tehnoloogiaplatvormid annavad vastuse peamistele poliitika-küsimustele (nt biomajandus, toorained ja ressursitõhusus).

— Mõnel Euroopa tehnoloogiaplatvormil on riiklikud ja piirkondlikud tehnoloogiaplatvormid kõigis ELi liikmesriikides.

— Haridust käsitatakse platvormide strateegilise elemendina.

— Olemasolevatest tehnoloogiaplatvormidest tulenevalt on juba kasutusele võetud mitmeid rakendusvahendeid (nt avaliku ja erasektori partnerlus, klastrid jne).

5.3 Nõrkused

— Tehnoloogiaplatvormid peaksid mõtlema strateegiliselt ning vältima kitsaks lobirühmaks muutumist ja keskse eesmärgi kaotamist. Euroopa tehnoloogiaplatvormid võivad kannatada tegevuse dubleerimise või liigse killustatuse tõttu.

— Mõnel puhul domineerivad tehnoloogiaplatvormi tegevuses suured osalejad.

— Lõpprakenduste ja lõplike uuenduste tunnustamine ja omistamine Euroopa tehnoloogiaplatvormidele ei ole lihtne:

— tehnoloogiaplatvormide nähtavus on nii avalikus kui ka erasektoris ikka veel väike,

— VVOd ei ole osalemisest huvitatud,

— platvormide struktuuri järgivad liimesriikide rühmad (riiklikud ja piirkondlikud tehnoloogiaplatvormid) ei ole üldiselt edukad olnud.

— On vaja suuremaid jõupingutusi mitut sektorit hõlmava vaatenurga loomiseks, milles ühtlustataks sidusrühmade huvid ja vastastikmõju.

— Tehnoloogiaplatvormid peaksid parandama tulemustest teavitamist ja tulemuste levitamist.

5.4 Võimalused

— Tehnoloogiaplatvormid on ELi tööstuspoliitika edendamisel võtmetähtsusega. Euroopa tehnoloogiaplatvormide seotud riiklikud ja piirkondlikud platvormid järgivad nende struktuuri liikmesriigi tasandil, parandades platvormi koordineerimist ja tõhusust. ELi, riiklike ja piirkondlike teadusuuringute ja innovatsiooniprogrammide kooskõlastamist ja ühtlustamist tuleks tõhustada koostöös Euroopa tehnoloogiaplatvormidega.

— Euroopa tehnoloogiaplatvormide kui ühiskondlikele probleemidele lahenduste pakkuja roll muutub tähtsamaks, sest nad tegelevad lisaks teadusuuringutele ka innovatsiooniga.

— Innovatsiooni edendamiseks avalikus ja erasfääris on sõnastatud konkreetsed prioriteedid: ressursi- ja energiatõhusus töötlevas tööstuses (SPIRE), biopõhiste tööstussektorite avaliku ja erasektori partnerlus, vett, tooraineid ja arukaid linnu puudutav Euroopa innovatsioonipartnerlus (koos SET-kava ja EMIRI-algatusega).

— Tehnoloogiaplatvormid kutsuvad üles kasutama enam kooskõlastamise toetusmeetmeid, et innustada väärtusahela koostööd ja tõhustada lihtsustamisalaseid jõupingutusi. Tõhusam rahvusvaheline koostöö, mis meelitaks ligi ülemaailmseid tipptasemel teadmisi, et neid kasutada ja nende tulemusi turustada, võiks anda olulise panuse tehnoloogiaplatvormide tööesse.

— Tehnoloogiaplatvormid peaksid ühendama nõudlusepoolsed innovatsioonivahendid täiendamaks teadusuuringuid, et kiirendada kasutuselevõttu turgudel.

— Tehnoloogiaplatvormid saaksid suurendada teadlikkust erinevate tööstuslike tootmisprotsesside tähtsusest heaolu säilitamiseks Euroopas.

— Inimkeskne haridus, õpe ja koolitus tuleks Euroopa tehnoloogiaplatvormides säilitada.

5.5 Ohud

- Euroopa tehnoloogiaplatvormide sõnul puuduvad neil vahendid platvormide tegevuse rahastamiseks.
- Tehnoloogiaplatvormid võivad kannatada ELi tööstuse mahu vähenemise tõttu. ELi tööstusharud kaotavad oma ülemaailmset juhtpositsiooni ning muu maailmaga võrreldes kannatavad nad üldiselt vähese riskivalmiduse ja ettevõtlusvaimu puudumise tõttu.
- Euroopa Komisjoni õigusraamistiku lihtsustamisprotsessi (sealhulgas ELi projektides osalemise) tõhusam rakendamine, suuremad jõupingutused institutsiooniliste algatuste vahelise killustatuse ja konkurentsi vähendamiseks, poliitikavaldkondade tihedam koostööstamine ja institutsioonilise tasandi suurem nähtavus tulevikus võivad suurendada tehnoloogiaplatvormide tõhusust.
- Üldsuse ja eriti noorte ühiskondlik huvi töötlemisprotsesside ja töötlemisega seotud teadus- ja uuendustegevuse vastu väheneb. See tuleneb ka tootmistegevuse üleviimisest välja poole Euroopat.

6. Euroopa tehnoloogiaplatvormide vaheline ning Euroopa tehnoloogiaplatvormide ja Euroopa Komisjoni koostöö

Tehnoloogiaplatvormid on tegelenud aktiivselt ELi teadusuuringute ja innovatsiooni seitsmenda raamprogrammi rakendamisega. Nüüd annavad tehnoloogiaplatvormid teavet ja esitavad ettepanekuid raamprogrammi Horisont 2020 loomiseks tehtava töö kohta, et viia see kooskõlla Euroopa ühiskonna, eelkõige tootmise ja teenuste sektorite tegelike vajadustega.

6.1 Horisont 2020

6.1.1 Horisont 2020 on finantsvahend, millega viiakse ellu innovaatiline liit, strateegia „Euroopa 2020” juhtalgatus, mille eesmärk on tagada Euroopa globaalne konkurentsivõime. Programm aastateks 2014–2020 eelarvega 80 miljardit eurot on osa uuest majanduskasvu ja töökohtade loomise strateegiast Euroopas. Horisont 2020:

- tugevdab ELi positsiooni teaduse vallas;
- tugevdab tööstuse juhtpositsiooni innovatsiooni valdkonnas. See hõlmab suuri investeringuid võtmetehnoloogiatesse, suuremat juurdepääsu kapitalile ning toetust VKEdele;

- aitab lahendada kõigi eurooplaste ühiseid olulisi mureküsimusi teemadel, nagu kliimamuutus, säästva transpordi arendamine ja liikuvus.

6.1.2 Horisont 2020 tegeleb ühiskondlike probleemidega, aidates ületada lõhet teadusuuringute ja turu vahel. Turul põhinev lähenemisviis hõlmab partnerluste loomist erasektori ja liikmesriikidega.

6.1.3 Algatust täiendatakse edasiste meetmetega Euroopa teadusruumi kujundamiseks ja väljatöötamiseks aastaks 2014. Kõnealuste meetmete eesmärk on kaotada tõkked teadmiste, teadusuuringute ja innovatsiooni tõelise ühtse turu loomise eest.

6.2 Strateegia „Euroopa 2020”

6.2.1 Strateegia „Euroopa 2020” on ELi järgmise aastakümne majanduskasvu strateegia. Euroopa Liidust peab saama arukas, jätkusuutlik ja kaasav majandusruum. Nimetatud kolm vastastikku tugevdavat prioriteeti peaksid aitama ELil ja liikmesriikidel saavutada tööhõive, tootlikkuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kõrge taseme.

6.2.2 Praktikas tähendab see, et EL on seadnud viis ambitsioonikat eesmärki (töehõive, innovatsiooni, hariduse, sotsiaalse kaasatuse ja kliima/energia kohta), mis tuleb saavutada 2020. aastaks. Igas nimetatud valdkonnas on iga liikmesriik võtnud vastu oma riiklikud eesmärgid. Strateegiat toetatakse ELi ja liikmesriigi tasandil võetavate konkreetsete meetmetega.

6.3 Euroopa tehnoloogiaplatvormide roll tulevikus

6.3.1 Tehnoloogiaplatvormide roll tulevikus eeldatavasti säilib. Lisaks võivad tehnoloogiaplatvormid toetada ka Euroopa Komisjoni vahendite rakendamist. Mõnda neist on juba katsetatud seitsmenda raamprogrammi raames. Oodatakse, et komisjon kasutab enam (isegi kui piiratud arvul) Horisondi 2020 rakendusvahendeid, nagu avaliku ja erasektori partnerlused ja ühised tehnoloogiaalgatused.

6.3.2 Tööstus ja sidusrühmad laiemas mõistes on võtnud kindla kohustuse toetada eespool nimetatud vahendite rakendamist. Sellekohaste näidetena võib nimetada avaliku ja erasektori partnerlusi, nagu *biopõhiste tööstussektorite avaliku ja erasektori partnerlus (biopõhine tööstus majanduskasvu edendamiseks)*, *jätksuutlik töötlev tööstus ressursi- ja energiatõhususe kaudu (SPIRE)*, *energiamaterjalide tööstusliku uuringu algatus (EMIRI)* ja *uurimise tulevaste taristuvõrgustike kohta Euroopas (reFINE)*.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa kaitsetööstuse vajadus: tööstuslikud, innovatiivsed ja sotsiaalsed aspektid” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 299/04)

Raportöör: **Joost VAN IERSEL**

Kaasraportöör: **Monika HRUŠECKÁ**

19. jaanuaril 2012. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa kaitsetööstuse vajadus: tööstuslikud, innovatiivsed ja sotsiaalsed aspektid”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 11. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 132, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 9 liiget.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Maailmas on toimumas kiired geopoliitilised muutused. Lääneriikide valitsev seisund on nii majanduslikult kui ka poliitiliselt proovile pandud. Samal ajal kui kogu Euroopa Liidus toimub riikide kaitse-eelarvete kärpimine, suurendavad Hiina, India, Brasiilia, Venemaa ja teised riigid oma kaitsekulutusi. Sellest tulenevalt kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõukogu ja komisjoni üles viima läbi üldise hindamise, et teha kindlaks ELi positsiooni ja rolli maailmas määravad aspektid ning ajakohastada mõjusalt Euroopa välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitikat.

1.2 Kaitsepoliitikat kujundavad riikide strateegilised huvid, neid ähvardavad ohud ja poliitilised eesmärgid, mida Euroopas määratletakse peamiselt riiklikust seisukohast. Iganenud lähene misviisid suurendavad silmnähtavalt killustatust, riikidevahelist lõhet, ülemäärast võimsust ning koostalitlusvõime puudumist Euroopa kaitsevõime edendamisel. Olukorra parandamise poolt rääkivaid argumente on palju – see on poliitilise tahte küsimus. Sel teemal toimus veenev arutelu juba 1986. aastal⁽¹⁾. Praegu on olukord poliitiliselt, majanduslikult ja kaitsepoliitiliselt veelgi pakilisem. Komitee kutsub nõukogu üles hakkama tõsiselt tegelema ELi raketikaitsekiilbi loomisega.

1.3 Julgeoleku- ja kaitsepoliitika peaksid suurendama ELi ja liikmesriikide eneseoskust. See peaks tekitama kindlustunnet

ühiskonnas ja laiema avalikkuse seas, korraliku varustusega sõdurites, ettevõtjates ja sektori töötajates. ELi kodanikel on õigus olla kaitstud. Järjest möödapääsmatumaks on muutunud korraliku ja töökindla Euroopa sõjalise varustuse olemasolu. Selleks on liikmesriikide praegune isoleeritud tegevus täiesti ebapiisav ning raiskab maksimaksjate raha.

1.4 USA ja maailma teiste tähtsate majandusjõudude poliitika ja praeguste tavade kohaselt ning arvestades valitsuste ainu pädevust kodanike kaitsmisel ja julgeoleku tagamisel, rõhutab komitee vajadust määratleda Euroopa strateegilised huvid ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames⁽²⁾. Välisasjade ja julgeoleku, kaitsepoliitika ning tööstusliku võimsuse kolmnurk on lahutamatu tervik, mis aitab kindlustada Euroopa positsiooni maailmas ning toetada Euroopa majanduslikke ja poliitilisi huvisid ja väärtusi (inimõigused, demokraatia). Euroopa välisteenistus peaks olema sellesse otseselt kaasatud.

1.5 Komitee rõhutab, et kui Euroopa soovib hoida alal elujõulist julgeoleku- ja kaitsetööstust, et luua tõhususe ja tasuvuse saavutamiseks kriitiline mass, on vaja põhjapanevat muutust hoiakutes ja poliitikas. Need peavad looma relvajõududele stabiilse ja prognoositava tuleviku ning vastama Euroopa majanduslikule ja tehnoloogilisele kaalukusele. Arvestades suuri erinevusi liikmesriikide vahel, langeb esmane vastutus selles osas suurimatele tootjaliikmesriikidele.

⁽¹⁾ Vt „Towards a Stronger Europe” (Tugevama Euroopa suunas), Euroopa iseseisva programmigrühma (Independent European Programme Group) kaitseministrite loodud sõltumatu uurimisrühma aruanne, milles esitatakse ettepanekud Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõime parandamiseks.

⁽²⁾ Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika on ühise välis- ja julgeolekupoliitika lahutamatu osa, Euroopa Liidu lepingu artikkel 42 jj. ELT C 115, 9.5.2008.

1.6 Komitee arvates räägivad tugevama Euroopa tasandi kavandamise ja pühendunud kooskõlastamise poolt järgmised kaalukad argumendid:

- sektor on keeruline ja teadmistepõhine ja nõuab pikaajalist planeerimist;
- kuigi kaitsetööstus on suures osas erakätes, on valitsustel kaitsetööstuses siiski oluline osa kliendi, reguleerija ning ekspordilitsentside väljastajana;
- praeguse struktuuri vajakajäämist ja (tõsiste) eelarvepiirangute tõttu on vaja korrapäraseid kohandusi, sest senine probleemide tükkaaval käsitlemine vähendab nii välist kui ka sisest usaldust;
- tagada tuleks tõhus kooskõlastamine peamiste tootjariikide ja vähem või mittetootvate riikide vahel, et edendada relvastuse soetamist Euroopast ning kasutada ära kogu olemasolev teadmispagas ning kontinendi eri paigus tegutsevad Euroopa suurettevõtjad ja VKEd;
- lõpuks sõltub Euroopa tööstuse edukus maailmas siseturu stabiilsest arengust Euroopas.

1.7 Lisaks Euroopa Kaitseagentuuri (*European Defence Agency*) meetmetele ning 2007. aasta kaitsemeetmete paketi (3) nõuab komitee kaitsesektori jaoks hästi kavandatud Euroopa tööstuspoliitikat, võttes arvesse valdkonna iseärasusi valitsuse nõuete ja avaliku sektori rahastamise näol. Strateegia „Euroopa 2020” raames peab selle tööstuspoliitika aluseks olema riikide ja ELi jagatud pädevus – kus Euroopa Kaitseagentuur ja komisjon tegutsevad täieõiguslike partneritena – ning konsulteerimine kaitsetööstuse ettevõtjate ja muude sidusrühmade, sealhulgas sotsiaalpartneritega, samuti hästi organiseeritud sotsiaaldialogi vajadus.

1.8 ELi poliitika ja rahastamine peaksid ühendama ELi tasandi ja riiklikud investeeringud, et vähendada avaliku sektori kulutuste killustatust ja kattuvust ning tõhustada kvaliteeti ja koostalitlusvõimet.

1.9 Uusim teadus- ja arendustegevus on oluline hädavajaliku nn uue põlvkonna relvastuse arendamiseks. Selline teadus- ja arendustegevus ei saa kunagi olla üksnes tööstuse ülesanne. Põhivastutus langeb valitsustele. Seetõttu on see väga tundlik praeguste eelarvekärbete suhtes. Nõukogu ja sidusrühmad peaksid kiiresti määratlema ja esimesel võimalusel käivitama teadusprogrammid, mis aitaksid Euroopa tööstusel toime tulla soovimatu sõltuvusega välisjõududest. Hädavajalik on nn kahe-suguse kasutusega tehnoloogia. Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevusel peaks olema toetav roll. Sellega tuleks tagada tõhus piiriülene koostöö teadus- ja arendustegevuse valdkonnas.

(3) Direktiivid 2009/43/EÜ (ELT L 146, 10.6.2009) ja 2009/81/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009). Kaitsemeetmete paketi võtsid nõukogu ja Euroopa Parlament vastu 2009. aastal. Liikmesriigid oleksid pidanud selle üle võtma 2011. aasta suveks. Kaitsemeetmete pakett hõlmas ka teatist „Tugevama ja konkurentsivõimelisema Euroopa kaitsetööstuse strateegia”, COM(2007) 764 lõplik, 5.12.2007.

1.10 Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi edasine tugevdamine peaks olema kavandatud võimalikult suures ulatuses. Selleks on ELi tasandil vaja võtta piisaval hulgal meetmeid (4).

1.11 Vajalik on ulatuslikum kooskõlastamine komisjoni, Euroopa Kaitseagentuuri ja ELi teiste asjaomaste sidusrühmade vahel. Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barroso (5), asepresidendi Antonio Tajani ja komisjoni voliniku Michel Barnier' taas väljendatud pühendumus ning kaitseküsimusi käsitleva töörühma loomine on väga õigeaegne. Komitee kiidab samuti heaks Euroopa Parlamendi eelmise aasta detsembris esitatud tulevikku suunatud resolutsiooni Euroopa kaitse ja ulatusliku rea muude oluliste teemade kohta (6).

1.12 Samadel kaalutlustel ning eesmärgiga võimendada Euroopa Komisjoni kaitseküsimusi käsitleva töörühma algatust nõuab komitee, et komisjon tõstataks need küsimused avalikult. Komisjon võiks samuti pakkuda vajadusel asjakohaseid lahendusi olukordadeks, mis on tingitud nii liikmesriikide erinevast tööstuslikust ja tehnoloogilisest suutlikkusest kui ka teadus-uuringutesse ja kaitsetööstusesse tehtavate investeeringute taseme erinevustest üldiselt.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Liidu lepingu artiklis 42 on sätestatud, et ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika on ühise välis- ja julgeolekupoliitika lahutamatu osa. Artikli 42 lõikes 3 lisatakse, et liikmesriigid annavad ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamiseks liidu käsutusse oma sõjalised võimed. Alates 2005. aastast on Euroopa Kaitseagentuur töötanud kaitsesektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi tugevdamise ning sõduritele parema varustuse pakkumise nimel. Toimunud areng on siiski väga piiratud.

2.2 Praegu on esmatahtsad siseturu väljakujundamine ja rahaliste vahendite tõhus kooskõlastamine. Strateegia „Euroopa 2020” toetab kindlalt mõlemat eesmärki. See hüpe edasi peaks motiveerima astuma uusi samme ka Euroopa kaitsepoliitikas.

2.3 Kaitsesektoris ei ole aga sarnast arengut toimunud. Prantsusmaa ja Ühendkuningriigi vahel 1998. aastal sõlmitud kaitsealane leping näis olevat märk uuest hoiakust ja uuest algusest. Samasugusest tihedama kaitsealase koostöö vaimust andis tunnistust ka Euroopa kaitse- ja kosmosetööstuse ettevõtte EADS (European Aeronautic Defence and Space Company) asutamine 2003. aastal. Kuid sellele ei järgnenud edasist konsolideerimist. On märkimisväärne, et eellepingu (*Letter of Intent, Lol*) allkirjastanud riigid (rühm suure tootmisvõimsusega riike, st Prantsusmaa, Saksamaa, Ühendkuningriik, Itaalia, Hispaania ja Rootsi) ei ole erinevalt eelnevatest kavatsustest esitanud ühtegi arvestatavat ettepanekut ratsionaliseerimiseks või konsolideerimiseks.

(4) Sellesse protsessi tuleks kaasata Euroopa fondid: eelseisev kaheksas raamprogramm, Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa Sotsiaalfond.

(5) 2011. aasta novembris peetud kõne ELi olukorra kohta.

(6) Euroopa Parlamendi 14. detsembri 2011. aasta resolutsioon finantskriisi mõju kohta ELi liikmesriikide kaitsesektorile (2011/2177(INI)).

2.4 Arengu peatumine on kaasa toonud riiklikud lähenemisviisid ja asetanud rõhu riiklikule tootmisele. Teatud määral on toimumas taasriigistamine. Kõik Euroopas asuvad tööstusettevõtted keskenduvad eksporditurgudele. Nii riikide valitsustel kui ka tööstuspartneritel puudub ühine strateegiline käsitlus.

2.5 Samal ajal avaldavad potentsiaalsetele turgudele üha suuremat mõju uued väljakutsed. Oluline väljakutse on tärkava majandusega riikide relvastuse areng. Hiina, Venemaa, India ja Brasiilia (BRIC-riigid) koos mõne väiksema riigiga on arengus tõusuteel. Aastaks 2015 on oodata Hiina riigikaitse eelarve suurenemist praeguselt 120 miljardilt eurolt 250 miljardile eurole. Venemaa on teatanud oma kaitse-eelarve olulisest suurendamisest 2015. aastaks. USA kulutused ületavad Euroopa Liidu kõigi riikide kumuleeritud kaitse-eelarvet enam kui kaks korda: 2007. aastal ulatusid USA kulutused 450 miljardi euroni, samas kui Euroopa kulutused jäid 204 miljardi euro piirsesse ja vähenevad veelgi. ELi kogu teadus- ja arendustegevuse eelarve moodustab maksimaalselt 20 % Ameerika Ühendriikide asjaomase eelarvest. Euroopa Liidu riikide kaitse-eelarvest kulub personalile 50 %, USA puhul moodustavad personalikulutused 25 %. Euroopal on suuremad relvajõud, ent nende varustus on oluliselt tagasihoidlikum. Olukord maailmas ei ole enam kunagi selline, nagu varem. Aeg ei tööta meie kasuks.

2.6 Mitmetes viimastel aastakümnetel läbi viidud uuringutes on toetatud kaitsetööstuse kohandamist maailmaturul. Kõikides uuringutes on rõhutatud püsivaid puudusi, mis tulenevad sellest, et kaitseturud osutuvad äärmiselt puudulikuks, mistõttu jätkab suurem osa riike oma n-õ sisetööstuse toetamist. Turgude parandamise püüdlustega, näiteks ELi 2007. aasta kaitsemeetmete paketi abil, üritatakse kõrvaldada mõningaid turu puudujääke ja vähendada riiklike tavade erinevusi.

2.7 Küsimuse all olevad probleemid on keerulised osalt seetõttu, et toodete kavandamise ja kasutuselevõtu vahele jääv aeg on väga pikk. Komitee on seega seisukohal, et ulatuslikum lähenemisviis, mis hõlmaks nii tehnoloogilisi, majanduslikke kui ka sotsiaalseid väljavaateid, oleks selle valdkonna probleemidega tegelemiseks sobivam, kui nende käsitlemine üksnes kaitsepoliitika seisukohast.

2.8 Peamine probleem on märkimisväärse relvatööstusega riikide strateegiliste kontseptsioonide erinevus eeskätt seoses riigi seisukohalt oluliste julgeolekuhuvide määratlemisega ning julgeoleku- ja eksporditurgude vahelise suhtega. Mõnel väiksemal riigil on suhteliselt hästi arenenud tööstus, samal ajal kui teistel riikidel tootmiskohad praktiliselt puuduvad. Ilmselgelt on kõigi riikide suhtumine erinev sõltuvalt nende vajadustest ja potentsiaalst. Selle tulemuseks on killustatud ja ebahütlane nägemus kaitsetööstusest. Liibüa operatsiooni sarnased projektid toovad valusalt esile olemasolevate relvasüsteemide järjest suuremad erinevused. Olukorra tagajärgi tuleks selgelt tunnistada ja hinnata.

2.9 See areng puudutab nii investeringuid kui ka tööhõivet. Kaitsetööstus on kõrgtehnoloogial põhinev sektor, mis annab otseselt tööd 600 000 kvalifitseeritud töötajale ning kaudselt

veel kahele miljonile inimesele. Muret tekitab edasiste kärbete surve. Sageli on tootmiskohad tugeva piirkondliku suunitlusega ja neist võiksid kujuneda tippsked, kui neid ei ähvardaks finantskärbete oht. Kavandamata ja struktureerimata ümberkorraldused ja kärped tekitaksid neile ettevõtetele tõsist kahju.

2.10 Praegune tööhõive seis on muidugi ka kõikide valitsuste peamine mureküsimus. See omakorda võib takistada ühise nägemuse arengut, mis on vajalik kokkukuivava kaitsetööstuse sotsiaalsete tagajärgede, sh oskusteabe kadumise ja sellest inimkapitalile avalduva mõju asjakohaseks käsitlemiseks. Seevastu toetaks ühtne nägemus töökohtade tasakaalustatud loomist ning aitaks vältida väga spetsialiseerunud teadlaste ning juhtivate tehniliste ja teadusspetsialistide kolmandatesse riikidesse lahkumise ohtu, kuna viimane on vastuolus eesmärkidega, mille EL on endale seadnud strateegias „Euroopa 2020”.

2.11 ELi lähenemisviisid ja valitsustevaheline raamistik võiksid olla ja peaksid olema suunatud samadele tulevikuväljavaadetele. Seni kuni esikohal on riikliku suveräänsuse põhimõte, kannab igasugune ühtne raamistik vilja vaid osaliselt ning ülemäärase võimsuse, kattuvuse ja killustatuse probleemid lahevad samuti vaid osaliselt. Riikide suveräänsuse põhimõtte ning rahanduslike, tehnoloogiliste, majanduslike ja sotsiaalsete vajaduste vastuolu on ilmne.

2.12 Seetõttu on muret tekitav, et ressursside nn ühendamise ja jagamise eesmärk, st Euroopa riikide vastastikuse sõltuvuse arendamine ei ole päädinud ühise strateegiaga. Hoolimata sellest, et rahvusvahelise konteksti arengut ulatuslikult jälgitakse, ei ole väline surve ühtsete lähenemisviiside ja lahenduste edendamiseks ilmselt veel piisavalt tugev. Seevastu on üllatav, et Euroopa riigid soovivad kaitsealaste riigihangete valdkonnas endiselt sõltuda USAst, selle asemel et osta Euroopast.

2.13 Kui Euroopa soovib säilitada kindlat julgeoleku- ja kaitsetööstust, mis suudaks arendada ja toota uuenduslikke süsteeme ning tagada seejuures sisejulgeolek, on vaja põhjapanevat muutust nii hoiakutes kui ka poliitikas. Veel pikemalt ootamine vähendaks ELi võimet kiiresti alla sellise taseme, millelt EL suudaks veel tõusta tagasi tippu olulistest valdkondades. See oleks aga keeruline, sest teadus- ja arendustegevuse eelarve kärped mõjutaksid otseselt tervet teadlaste ja kvalifitseeritud töötajate põlvkonda. Kui see Euroopal ei õnnestu, võivad tööstusettevõtted ja töökohad kaduda ning oskusteave olematuks muutuda ning Euroopa jääks muude majandusjõudude meelevalla. Need, kes hoolivad Euroopast ja Euroopa julgeolekust, peavad mõistma probleemi kiireloomulisust ja tegutsemise vajadust.

3. Poliitiline kontekst

3.1 Euroopa Liidu lepingus on õigustatult rõhutatud lahutamatu seost välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitika vahel. Tõhus välispoliitika peab olema rajatud veenvale kaitsevõimele. Piisav kaitsevõime omakorda peab olema välja kujundatud ja arendatud ülimalt keerukas ja tundlikus rahvusvahelises kontekstis tuvastatud ohtusid ja kokkulepitud eesmärke arvesse võttes.

3.2 Põhiküsimus on ELi tulevane positsioon ja roll maailmas, võttes arvesse kiiresti muutuvat geopoliitilist olukorda, kus kerkib esile järjest enam maailma tasandi osalejaid. Sellega seoses on komitee seisukohal, et viimane aeg on Euroopas välja töötada kooskõlastatud lähenemisviisi. Eelnevad ja praegused kogemused tõestavad, et traditsiooniliste lähenemisviisidega jätkamine võib kaasa tuua Euroopa ja liikmesriikide kõrvalejäämise.

3.3 Komitee nõuab Euroopa riikide relvajõududele stabiilset ja prognoositavat tulevikku, mis vastaks Euroopa praegusele majanduslikule ja tehnoloogilisele kaalukusele. Süsteemide väljatöötamisest nende elluviimiseni kuluv tohutu aeg kinnitab vajadust võtta otsused vastu juba käesoleval aastal.

3.4 Sotsiaalsest ja poliitilisest seisukohast rõhutab komitee seoses vajadusega tõhusa Euroopa kaitsevõime järele nelja olulist aspekti:

- rahvastiku kaitse,
- vajadus asjakohase varustusega sõdurite järele,
- kindlad ja prognoositavad töökohad,
- hästi kavandatud Euroopa humanitaar- ja sõjalised operatsioonid maailmas.

3.5 Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tuleviku üle on käimas arutelu, kuigi sageli mitte selle nime all. Paljud teemad, nagu lahingugruppide kasutamine, vastakad arvamused seoses operatsioonide ühtse peakorteri loomisega, ELi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames läbiviidavate missioonide rahastamine, neisse missioonidesse panustamine ning Euroopa julgeolekustrateegia läbivaatamise nõudmised, on seotud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika üle peetava aruteluga, kuigi mitte nime poolest. Teema käsitlemine sellest seisukohast oleks samm edasi. Lisaks tuleks kõikidel neid tähtsaid küsimusi hõlmavatel aruteludel arvesse võtta ka otsustega (või otsuste puudumisega) kaasnevat mõju tööstusele. See tõestab ühtlasi tugevat sidet tööstusliku võimsuse ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimise vahel. Peamine vastutus lasub valitsustel.

3.6 Ülitähtsad on Atlandi-ülesed suhted ja NATO. Ameeriklased on pikka aega kritiseerinud Euroopa suhtumist oma kaitsekoostustesse NATO. Mõlemal pool Atlandi ookeani on pidevalt päevakorras üleskutse luua NATO nn Euroopa sammu. Praeguseni on areng kulgenud vastupidises suunas.

3.7 Korraliku Euroopa samba puudumisel on sügavad poliitilised põhjused. Euroopas jääb endiselt puudu poliitilisest tahtest määratleda Euroopa strateegilised huvid või ühine sõjaline põhivõimekus. Seevastu USA ja teised riigid kasutavad strateegiliste meetmete käsitust, mis hõlmab kõiki teadus- ja tööstusmeetmeid, millega antakse panus kodanike ulatuslikku julgeolekusse, olgu tsiviil- või sõjalises valdkonnas.

3.8 Eelöeldu taustal on komitee seisukohal, et Euroopa samba loomiseks tuleks Euroopa sõjalise võimekuse ülemäärase sõltumise asemel USAst hakata arendama tasakaalustatumaid

suhteid. Lisaks hädavajalike arutelude algatamisele Euroopa strateegiliste huvide üle – ja see on valitsuste ainupädevuses – tuleks alustada niipea kui võimalik süstemaatilist kavandamist, mille raames teevad Euroopa institutsioonid, liikmesriigid ja kaitsetööstuse ettevõtted koostööd. Samuti tuleks hakata järk-järgult läbi vaatama liikmesriikide harjumust osta riulitooted automaatselt USAst.

3.9 USA tööstusettevõtetega tehtava võrdsema tööstusalase koostöö tingimuste parandamine toob kasu nii tööstuslikust kui ka rahalisest vaatepunktist.

4. Euroopa kaitsetööstus

4.1 Välis- ja kaitse- / julgeolekupoliitika ning kaitsetööstus on omavahel tihedalt seotud. Kuigi kaitsetööstus on suure osas erakätes, on valitsustel kaitsetööstuses siiski oluline osa kliendi, reguleerija ning ekspordilitsentside väljastajana.

4.2 Kaitsetööstusel on eksporditurgudel märkimisväärne mänguruum. Osalt tuleneb see erastamisest, osalt valitsuse ergutustaktikast: majanduskriis on teinud mõnest kaitseministrist tõelised ekspordiedendajad. Igal juhul sunnib kriis kaitsektorit seadma ekspordi oma ärimudelisse keskele kohale. 2011. aasta oli Euroopa tööstusettevõtjate jaoks keskeltläbi väga tulus aasta. Ettevõtted on samuti üsna edukad nn kahesuguse kasutusega tehnoloogia arendamisel.

4.3 Maailma tasandi osalejatel, nagu Hiina, India ja Brasiilia, on oma välispoliitilised ambitsioonid, mille kajastuvad kasvavas kaitse-eelarves. Praegu annab see Euroopa ekspordile suurepärase võimalused. Kauaks see nii jääb? Tööstusel läheb jätkuvalt suhteliselt hästi, ent selle tulemuslikkus tugineb suure osas ligikaudu 20–25 aastat tagasi tehtud investeringutele. Investeringute edasise vähendamise või peatamise praegusel ajahetkel oleks juba pöördumatud tagajärjed lähitulevikus.

4.4 Lisaks on täiesti reaalne, et tärkava majandusega riigid hakkavad oma tööstust üles ehitama lääneriikide tööstusest sõltumata ning seejärel takistavad nad Euroopa tulevaste konkurentidena kolmandate riikide turgudel üha enam impordi lääneriikidest või seavad sellele piiranguid.

4.5 Praegu ei ole Euroopas algamas ühtegi uut suurprogrammi ning kahtlemata mõjutab see ka tulevase ekspordi edukust. Lisaks ei ole ükski suur tärkava majandusega riik pikka aega vajanud märkimisväärset tasemel tehnosiiret või tootmise ülekandmist.

4.6 Suure tõenäosusega kasutatakse üheks aastat ekspordilepinguid lääneriikide tööstusettevõtete tehnoloogia kopeerimiseks. Alternatiivina impordi takistamisele aitaks selle vastu tootmise (ja arendustegevuse) viimine asjaomastesse riikidesse. Praegu võib üksnes oletada, millises ulatuses mõjutaks taoline areng Euroopa ettevõtteid ja tööhõivevõimalusi. Pikemas perspektiivis on tõenäoline, et tärkava majandusega suurriigid kahjustavad Euroopa tööstuse positsiooni. Tehnoloogia ja tootmise tõhustamine neis riikides mõjutab ka Euroopa (võimalikke) eksporditurge muudes kolmandates riikides. Konkurents muutub veelgi teravamaks nii toodete kui ka hindade osas.

4.7 Pika viivituse tõttu toote arendamisel ja tootmises ning tehnoloogiaalaste investeeringute ja pideva innovatsiooni tõttu vajab Euroopa sihipäraselt kooskõlastamist, et tagada ajakohane ja sõltumatu kaitsetööstus. Kuni turu suuruse määravad peaaegu automaatselt alla kriitilise massi ning seda isegi suurtes liikmesriikides. Eksport kolmandatesse riikidesse võib seda mingil määral leevendada, kuid tulevik on ebakindel ja turutingimused on sageli kõike muud kui stabiilsed.

4.8 Eelarvete jätkuv kahanemine, mis tähendab praegustes tingimustes arvestatavaid piiranguid, peaksid toimima häirekellana. Need mõjutavad investeeringute ja riigihangete eelarveid, iseäranis kui tegevus- ja ülalpidamiskulud jäävad samale tasemele või suurenevad käimasolevate sõjaliste operatsioonide (näiteks Afganistani ja Liibüa missioonid, piraatluse vastane võitlus) tõttu.

4.9 Selle tulemusena lükatakse edasi või isegi tühistatakse investeeringud, mis on tööstusele olulised selleks, et tagada tootmise ja arendusvõime säilimine ja uuendamine. Pealegi on rasketel aegadel tööstus iseenesest vähem valmis investeerima sellisesse ülalpidamisse või uutesse tegevustesse. Vajalikud investeeringud tagab vaid tihe koostöö.

4.10 Komitee pooldab kaitsesektori tarvis hästi väljatöötatud Euroopa tööstuspoliitikat alates süsteemide kavandamisest kuni nende rakendustapini. See on eri tööstuspoliitika küsimus. Oma olemuselt vastab see avaliku sektori turule: kuna teadus- ja arendustegevus ei tooda algul kasumit ning on seotud valitsuse erinõuetega, ei piisa selle rahastamiseks ainult algkapitalist. Euroopa tugeva tootmise edendamiseks on vaja kindlaks määrata Euroopa peamine tööstusvõimsus ja investeerimispoliitika. Kuna ühelgi riigil ei ole olemas piisavaid ressursse, et rahastada n-ö uue põlvkonna relvastust, on oluline ühendada riiklikud ja Euroopa eesmärgid ning riikide ja Euroopa Liidu rahalised ja tööstuslikud ressursid. Juhtimine peaks tuginema ELi ja riikide jagatud pädevusele ning olema kooskõlas kokku lepitud strateegiaga „Euroopa 2020”. See on ka tõhus viis optimeerida Euroopa Liidu institutsioonide vahelist ja komisjonisest kooskõlastamist, mis jääb täna tugevalt alla oma potentsiaali. Selles osas võib väärtuslikku tuge anda peagi platvormina – komisjon, Euroopa Kaitseagentuur ja Euroopa välisteenistus – tegevust alustav töörihm, mis hakkab arutama prioriteete, võimeid ja vajakajäämisi.

4.11 Teadus- ja arendustegevus on keskne teema. Kaitsetööstus on kõrgtehnoloogial põhinev teadmistemahukas tööstusharu, mis on vajalik ka täielikult väljaarendatud prototüüpide väljatöötamiseks. Teadus- ja arendustegevus ei saa peaaegu kunagi olla üksnes tööstuse ülesanne. Arendustegevus ja süsteemi elutsüklid on lihtsalt liiga pikad ning kõikide finantsriskide võtmisega kaasnev rahaline mõju on tööstuse jaoks liiga raske kanda. Ajalugu on näidanud, et kõik edukad programmid on valitsused ja tööstusettevõtted ellu viinud ühiselt.

4.12 Väga suur osa maailma kaitsealasest teadus- ja arendustööst on kas otseselt või kaudselt valitsuste tellitud. Ei ole üllatav, et toodete omaduste tõttu väldivad kaitsetööstuse ettevõtted üldiselt liiga suurte finantsriskide võtmist. Kaitsealane teadus- ja arendustegevus on eriti haavatav valitsuse eelarvekärbete suhtes.

4.13 Sellest tulenevalt on teadusuuringute, tehnoloogia ja arengu toetamiseks tööstusliku konsolideerimise kõrval vajalik liikmesriikide, komisjoni ja tööstusettevõtjate kokkulepitud piisav rahastamine ja jõuvarude ühendamine. Kaitseinvesteeringud nõuavad teadus- ja arendustöö- ning tehnoloogiaprojekti märkimisväärset rahastamist. Lisaks tuleb tagada juurdepääs otsustava tähtsusega tehnoloogiatele. Kui otsustava tähtsusega tehnoloogia ei ole teiste riikide ekspordipiirangute tõttu arendustööks ja tootmiseks enam kättesaadav, tekitab see tõsiseid probleeme Euroopa julgeolekueesmärkide saavutamisel.

4.14 Sõltumatu teaduse ja tehnoloogia arengu tõttu paljudes valdkondades on üha tähtsamaks muutumas väljaspool kaitseorganisatsioone toimuv teadus- ja arendustöö. Sageli määrab lõplik rakendamine alles arendamise viimastes etappides, kas teadus- ja arendustegevust on võimalik määratleda „kaitse-“ või „tsiviilvaldkonna“ teadus- ja arendustegevusena. Kahesuguse kasutusega tehnoloogia teadus- ja arendustegevus on üha suurema tähtsusega kaitseotstarbelistes rakendustes, näiteks IT-valdkonnas. Euroopa kaitsesektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi jaoks on seega esmatähtis edendada asjaomast kahesuguse kasutusega teadus- ja arendustegevust, iseäranis seetõttu, et see avab rahastamisvõimalused ka väljaspool kaitseringkondi.

4.15 Liikmesriigid peaksid kokku leppima teadus- ja arendustegevuse rahastamises avalikest vahenditest ELi tasandil. Seda võib teha kas eelseisva kaheksanda raamprogrammi või mõne eraldi fondi kaudu, eelistatavalt kõrgetasemeliste teadusuuringute, näiteks nanotehnoloogia ja tehisintellekti arendamiseks ette nähtud pakettide kaudu. Kaitsetööstuse ja avaliku sektori suhtele mõeldes tuleb välja töötada erimenetlused.

4.16 Euroopa Kaitseagentuuril ja komisjonil peaks vastavalt Euroopa koostööraamistikus ettenähtule olema silmapaistev roll muu hulgas selleks, et vältida igapäevast poliitilist sekkumist. Euroopa Kaitseagentuurile tuleks anda võimalus täita talle kuuluvat täielikku rolli, nagu see on sätestatud Lissaboni lepingus (7).

4.17 Kaitsevaldkonna tööstuse ning teadus- ja arendustegevusega seotud programmi jaoks on oluline asjakohaste oskustega sobiv tööjõud (8). See on järjekordne kindel argument teadus- ja arendustegevusele ning tööstusele stabiilse raamistiku loomiseks selle asemel, et neid korrapäratult ümber struktureerida. Meeles tuleks pidada seda, et kaitsevaldkonna tööjõud on tugev alus, millele ehitatakse üles tulevane kaitsevõime. Tööstusettevõtjate, teadus- ja arenguinstituutide, kõrgkoolide, sõjandusorganisatsioonide ja huvitatud ametiühingutega konsulteerimine ja nendega toimuv teabevahetus peavad aitama tagada, et nii käimasoleva ümberstruktureerimise kui ka tulevikku suunatud relvastuse tootmine Euroopas oleks asjakohaselt korraldatud.

(7) Vt Euroopa Liidu lepingu artikli 45 lõige 1 ja artikli 42 lõige 3, ELT C 115, 9.5.2008.

(8) Vt Eurostrategies'i 2009. aasta mai lõpparuannet Euroopa Komisjonile „A comprehensive analysis of emerging competences and skill needs for optimal preparation and management of change in the EU defence industry”.

4.18 Eelarvepiirangute tõttu on vaja vähendada kattuvust ja ebatõhusust. Kontrollitud konsolideerimine ei tähenda ilmingimata suurte ettevõtete rajamist. See tähendab piisava kriitilise baasi loomist ning rahvusvahelistele standarditele vastavat kvaliteeti, mis tagab konkurentsivõimelise positsiooni nii siseturul kui ka kolmandates riikides. Järjest enam on vajalik projektide kavandamise koordineerimine Euroopa tasandil valitsuste, ELi asjaomaste osapoolte ja tööstusettevõtjate vahel.

4.19 Tõsiasi on see, et tööstus on oma suuruse ja tootlikkuse poolest riigiti erinev. Samuti erinevad liikmesriigid märkimisväärselt tööstusliku tähtsuse poolest. Osalevate riikide vahel sõlmitud kokkuleppe üks osa peaks olema tagada, et eellepinguid mitteallkirjastanud riikide (= põhitootjad) tööstus oleks kaasatud asjaomastesse projektidesse. See ei ole pelgalt poliitilistes huvides soovitatav samm, vaid edendab ka suurte ja väiksemate ettevõtete ning teadusinstituutide vahelist viljakat koostööd. VKEd tuleks tarnijatena edukalt kaasata arukatesse eritarneahelatesse.

4.20 Suurt tähelepanu tuleks pöörata Kesk-Euroopa riikidele, kes tunnevad end geograafilise asukoha tõttu haavatavana. Selleks, et nende riikide kodanikud tunneksid end kaitstuna ja kantuna soovist kasutada täielikult ära tehnilisi teadmisi kaitsevaldkonnas, rõhutab komitee vajadust kasutada Kesk-Euroopa riikides olemasolevaid teadmisi ja pädevust nõuetekohaselt käimasolevates ja edaspidistes kaitseprojektides.

4.21 Euroopa kaitsetoodete integreeritud turg looks stabiilsema siseturu. Lisaks olemasolevate riiklike turgude ühendamisele ergutaks Euroopa turg ka eri liikmesriikide nõuete ja hankeeskirjade ühtlustamist või isegi standardimist. Suurem ühtlustamine või standardimine parandaks finants- ja majandustingimusi, mis suurendaks Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet maailmaturul.

4.22 Euroopa kaitseturul oleks kriitiline mass. Eelnimetatu taustal juhib komitee tähelepanu kahjulikele tagajärgedele, mis kaasnevad sellega, kui liikmesriigid jätkavad riulitoodete ostmist väljapoolt Euroopa Liitu, iseäranis USAst. Esiteks vähendab see Euroopa turu eeliseid tööstusettevõtjate jaoks: kui tööstusettevõtjatel takistatakse müüki kolmandate riikide turgudele, kus riikide konkurents kahtlemata suureneb, toob see nende Euroopa klientide jaoks kaasa kaitsevarustuse hinna tõusu. Teiseks maksavad USA riulitooted ostvad Euroopa riigid kinni asjaomaste toodete hinnas sisalduvad USA tehnoloogiakulud.

4.23 Võttes arvesse finants- ja rahvusvahelisi poliitilisi väljavaateid, on põhjapanev arutelu ja tegevusega seotud järeldused ELi tasandil mõödapääsmatud. Kui kõik liikmesriigid ei soovi ühises raamistikus osaleda, peaks kehtima nn tõhustatud koostöö põhimõte. Suurem integreeritus ja Euroopas toodetud varustuse soetamise pooldamine on ainus viis saavutada hinnanguliselt USA turu suurusega võrreldav turg. Ilma tõhusa siseturuta on tõsiselt põhjust kahelda, kas Euroopa tööstusel on üldse lootust maailma tasandil konkureerida.

5. Mõned eriküsimused

5.1 Eri relvajõudude – maa-, mere-, õhuväe – tööstusmaastik on riigiti väga erinev. Paljudes valdkondades ei saa ühtki riiki enam pidada võimeliseks arendama omapäi uue põlvkonna relvastust.

5.2 Maaväe varustuse sektoris suudavad vaid väga vähesed suuri süsteeme integreerivad ettevõtted arendada ja toota lahingutanke (*main battle tanks*) ja kergemaid militaarsõidukeid. Peamised Euroopa tootjad asuvad Prantsusmaal, Saksamaal ja Ühendkuningriigis. Allsüsteemi tootjaid ja kolmanda tasandi tarnijaid on palju, kuid Kesk-Euroopa on nende seas alaesindatud.

5.3 Paljud riigid arendavad „oma” sõjalaevatööstust ning ehitavad riigiti eri suuruses ja eri keerukusastmega laevu. Esirinnas on eellepingu allkirjastanud riigid ja Madalmaad, muu hulgas ka kontseptsiooni kavandamise ja mereväe laevastiku keerukate uurimisseadmete valdkonnas, mis erineb suuresti tsiviilaevahituse arengust. Ka siin on palju erinevaid allsüsteemide tootjaid ja kolmanda tasandi tarnijaid.

5.4 Sõjalennukeid arendavad ja toodavad vaid vähesed riigid. Tööstus on koondunud väheste, enamjaolt rahvusvaheliste ettevõtete kätte, mis tegutsevad Euroopa tasandil ja väljaspool. Peamiselt on tööstus selliste ettevõtete nagu EADS, BEA-Systems, Dassault ja Saab-Aircraft kätes. Kõrgetasemeline aerodünaamikaalne teadustegevus piirdub üksikute riikidega.

5.5 Elektroonikasektori, sealhulgas juhtimis-, side- ja järelevalvesüsteemide tähtsus kaitsektori seisukohalt suureneb. Olulisimad tööstusettevõtted on Thales, BAE Systems ja Finmeccanica. Euroopa suurimate elektroonikatööstuse kontsernide Philipsi ja Siemensi jaoks on kaitsetööstus vähem tähtis. Nende jaoks on eri elektroonikakomponentide, näiteks kaitsektori integraallülituste kulutõhus masstootmine mahult igal juhul liiga väike. Kuid nende suurte tööstuskontsernide kaasamine rõhutab kahesuguse kasutuse tähtsust selles valdkonnas.

5.6 Laskemoona ja lõhkeainete tootjate arv on viimastel aastakümnetel järk-järgult vähenenud peamiselt keskkonnavalaste piirangute tõttu. Avalik julgeolek sunnib asjaomaseid ettevõtjaid kas vanemaid tootmishooneid ümber kolima või neid üldse sulgema.

5.7 Otsustava tähtsusega tehnoloogia kättesaadavus on oluline ning seda tuleks toetada ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames. Sama kehtib teatud materjalide kohta, nagu süsinikkiud või materjalid elektroonikakomponentide jaoks.

5.8 2007. aasta kaitsemeetmete pakett, mis võeti vastu 2009. aastal, võib pakkuda väärtuslikku tuge. Liikmesriigid oleksid pidanud asjaomased direktiivid üle võtma 2011. aasta suvel. Praegu on veel liiga vara olla positiivselt või skeptiliselt meelestatud nendega kaasneva mõju suhtes ühtse turu väljakujundamisele. Protsess ei ole veel lõpule jõudnud ning endiselt vajavad rakendamist sellised eesmärgid nagu kaitseotstarbeliste kaupade ühendusesisene vedu ja liikmesriikide tähtsate julgeolekuhvide määratlemine.

5.9 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 346 nähakse ette erand ELi riigihanke eeskirjadest oluliste riiklike julgeolekuhvide kaitseks. See lai sõnastus võib takistada turgude asjakohast arengut eelkõige soovitataves tarneahelates. Komitee toetab artikli 346 spetsiifilisemat tõlgendamist, mis loob piisavalt

võimalusi Euroopa lahendusteks ja optimaalseteks Euroopa väärtusahelateks, edendades tarnekindlust, liikmesriikide traditsioonilisi tooteid ja tulude-kulude suhet.

5.10 Riiklik teabeturve põhjustab sarnaseid probleeme, nagu on välja toodud punktis 5.9, ja tuleb seetõttu samuti läbi vaadata. See on tähtis ja tundlik küsimus ka Euroopa tööstuse kaasamisel USA kaitseprojektidesse.

5.11 Ressursside jagamine ja ühendamine, sealhulgas ühised koolitusprogrammid, peaksid olema tulevikku suunatud. Peamine tingimus on see, et tühipaljaste sõnade asemel hakataks konkreetselt kavandama ja valitaks sihipärane lähenemisviis koos selgelt määratletud etappidega. Seni kuni puuduvad kaitse doktriine käsitlevad kokkulepped, on siiski väga raske ressurside ühendamise ja jagamise põhimõtet edukalt rakendada.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Naisettevõtjad – spetsiaalsed poliitikameetmed ELi majanduskasvu ja tööhõive suurendamiseks” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 299/05)

Raportöör: **Madi SHARMA**

19. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Naisettevõtjad – spetsiaalsed poliitikameetmed ELi majanduskasvu ja tööhõive suurendamiseks”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 121, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitud naiste ettevõtluse arendamiseks Euroopas

1.1 Käesolevas arvamuses tehakse **neli olulist konkreetset ettepanekut** poliitilisteks meetmeteks, mille abil edendada ja arendada naiste ettevõtlust, et toetada jätkusuutlikku majanduskasvu Euroopas. Arvamuses keskendutakse üksnes naiste ettevõtlusele ega tegelda naiste tööturul või otsustamisprotsessis osalemise laiema mõõtmega.

1.2 Poliitilised soovitud ei ole kulude suhtes neutraalsed, kuid Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide väikesi investeeringud peaks tasakaalustama lisanduva majandusliku kasu investeeringutasuvus, mis tekib naiste omandis olevate ettevõtete ja neis ettevõtetes loodavate töökohtade arvu suurenemise tulemusel. Võib ka väita, et eesmärkide paremaks toetamiseks võiks ümber suunata väikese mõjuga projektide vahendeid.

1.3 Lisaks ei nõua poliitilised soovitud ühtki uut struktuuri ja neid on võimalik integreerida olemasolevatesse majandusarengu ministeeriumidesse, kuid mitte soolise võrdõiguslikkuse ministeeriumidesse, sest **naiste ettevõtlus on „majandusküsimus”**.

1.4 Neid soovitusi toetavad tõendid samasuguste meetmete investeeringutasuvuse kohta USAs, kus naisettevõtjate arv kahekordistus, loodi rohkem töökohti ja suurenes majanduse panus ühiskonda. See oli andmekogumise ja hankepoliitika kohustuslik osa, mis avaldas tohutut mõju ⁽¹⁾.

1.5 **Tuleb luua Euroopa Naiste Äriomandi büroo** Euroopa Komisjonis ja pädevates ministeeriumides (eelistatavalt mitte soolise võrdõiguslikkuse ministeeriumides, et vahet teha majandustegevusel ja soolise võrdõiguslikkuse kohustustel) liikmesriikide tasandil, kehtestamata täiesti uut struktuuri.

1.6 **Tuleb nimetada naiste ettevõtluse direktor/saadik või kõrgetasemeline esindaja** Euroopa Komisjonis ja liikmesriikide ettevõtlusministeeriumides, kellel oleks osakondadeülene roll suurendada teadlikkust majanduslikust kasust, mida saadakse, julgustades üha enamaid naisi äriettevõtteid looma ja arendama.

1.7 **Tuleb koguda teavet ning esitada iga-aastasi ajakohastatud poliitilisi ja teaduslikke andmeid** naiste ettevõtluse kohta kõigis Euroopa piirkondades, suurendades valitsusasutuste ja ametite soolise statistika kättesaadavust.

1.8 **Tuleb tõhusamalt jõustada kehtivaid õigusakte soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas**. Samuti tuleks keskenduda kontrollile, kas vahendite eraldamist soolisest seisukohast analüüsitakse, et tagada läbipaistvus, vastutustundlikkus ja rangem reeglite järgimine, mis oleks soolise võrdõiguslikkuse nõuetega tegelikus vastavuses.

1.9 Naisettevõtjatele soodsa keskkonna loomiseks tuleks kaaluda ka järgmist:

- kaasata mehi aruteludesse ja teabevahetusse;
- kaotada soolised stereotüübid, eelkõige hariduses ja karjääris;
- soodustada akadeemilisi õpinguid, mis võivad innustada naisi idufirmasid looma;
- tagada võrdsetel tingimustel juurdepääs rahastamisele ja vahenditele ning
- parandada füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalset kaitset.

⁽¹⁾ 1988: Women's Business Ownership Act (HR5050) <http://www.nwbc.gov/sites/default/files/nwbc05.pdf>.

2. Taust

2.1 ELi majanduskasv ning väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)

2.1.1 Euroopa Parlamendi resolutsioonis naisettevõtlaste kohta väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetest⁽²⁾ on tunnistatud, et „arvestades liikmesriikide naisettevõtjate arvu erinevusi; arvestades, et ettevõtlastega alustamist võimaliku karjäärivalikuna kaalub vähem naised kui mehed ja vaatamata VKEde juhtivate naiste arvu kasvule viimase aastakümne jooksul, on Euroopa Liidus ettevõtjaks vaid iga kümnes naine, samal ajal kui meestest on ettevõtja iga neljas; arvestades, et naised moodustavad kõigest ülikoolilõpetajatest ligi 60 %, kuid tööturul, eriti ettevõtluses, ei ole nad täistööajaga töötajate hulgas võrdselt esindatud; arvestades, et naiste ergutamise ja ettevõtlusse kaasamine on kesksel tähtsusega suudevahelise ebavõrdsuse vähendamisel”.

2.1.2 Euroopa finantskriisi taustal on kriisist väljapääsu otsimisel võtmesõnaks saanud kokkuvõtted. Kokkuvõtetest on alles hiljuti hakanud täiendama jutt investeerimisest. Peatähelepanu tuleb suunata poliitikameetetele, mis soodustavad majanduskasvu.

2.1.3 Ülemaailmselt muutuval maastikul, mida iseloomustavad ebakindlus, pidevad muutused ja tugevasti kasvanud ülemaailmne konkurents, on ettevõtjate rolli tunnustamine investeerimise suunamisel majanduse elavdamiseks üks olulisi tegureid konkurentsivõimelise ja dünaamilise majanduse kindlustamiseks Euroopas. VKEde rolli tunnustamisega meie ühiskonnas on Euroopa Komisjon nüüd juhtinud põhitähelepanu VKEde potentsiaali rakendamisele.

2.1.4 Ettevõtjad on muutunud veelgi olulisemaks, sest neid nähakse töövõimaluste pakkujana ning kohalike ja piirkondlike kogukondade heaolu tagajatena⁽³⁾. Euroopa Liit on seega majanduskasvu ja tööhõive Lissaboni strateegia, Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act”, strateegia „Euroopa 2020” ja uue COSME programmi⁽⁴⁾ abil kindlalt paigutanud VKEde vajadused oma positiivseid tulemusi taotlevate tegevuste keskpunkti.

2.1.5 Riiklik ja kohalik keskkond, kus VKEd tegutsevad, on väga mitmekesine ning samasugune on ka VKEde olemus. Seetõttu tuleb kõnealust mitmekesisust VKEde vajadustele suunatud poliitilistes meetmetes täielikult arvestada ja subsidiaarsuse põhimõtet täielikult järgida (Kõigepealt mõtle väikestele. Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act”).

2.1.6 Komitee märgib oma hiljutises arvamuses teatise kohta teemal „Väike ettevõtte, suured ideed – uus partnerlus, et aidata VKEdele saada osa üleilmsetest võimalustest”⁽⁵⁾, et komisjon

⁽²⁾ (2010/2275(INI)).

⁽³⁾ EMSK arvamuse teemal „Töölaine konkurentsivõime ja ettevõtlikkus – kodanikuühiskonna, tööturu osapoolte ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste roll soolisest vaatenurgast” (ELT C 256, 27.10.2007, lk 114).

⁽⁴⁾ Ettevõtete ning VKEde konkurentsivõime programm (COSME) 2014–2020.

⁽⁵⁾ COM(2011) 702 final

eeldab ettevõtluses soolist võrdsuslikkust, ent ei soovita midagi konkreetset naiste omanduses olevate VKEde rahvusvahelisemaks muutumise toetuseks.

2.1.7 Euroopas puudub infrastruktuur, mis toetaks konkreetset just naiste ettevõtlust. Ükski eespool nimetatud poliitika, järelemeede või säte pole täielikult tunnustanud ettevõtte olemise seonduvat soolist mõõdet nagu nad pole märganud ka majanduskasvu võimalusi ega mitmekesisust ettevõtluses (kodus asuvad ettevõtted, mikroettevõtted, pereettevõtted).

2.2 Praegune poliitika naiste omandis olevate ettevõtete suhtes

2.2.1 Naiste omandis olevad ettevõtted on Euroopa majanduse tervisele eluliselt tähtsad. Üle kümne aasta on riikide valitsused ning paljud avaliku, era- ja akadeemilise sektori organisatsioonid tunnustanud naiste ettevõtluse toetamise väärtust nii poliitilisest kui ka praktilisest seisukohast. Tulemuseks on olnud kasvanud teadlikkus nende ettevõtete panusest majandusse.

2.2.2 Komisjon koostöös liikmesriikidega otsib praegu mooduseid üle saamiseks teguritest, mis võtavad naistelt julguse hakata ettevõtlusega tegelema ja on käivitatud mitmeid algatusi, sealhulgas:

— Euroopa juhendajate võrgustik naisettevõtjate toetuseks, mis loodi Poola eesistumise ajal 15. novembril 2011. See võrgustik on üks meetmetest, milleks tehti ettepanek 2011. aasta Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act” läbivaatamisdokumendis, ning see tugendab ja täiendab naiste ettevõtluse edendamise, toetamise ja ergutamise meetmeid;

— Euroopa poliitikakujundajate võrgustik naiste ettevõtluse edendamiseks (WES);

— naiste ettevõtluse portaali⁽⁶⁾.

3. Majanduslik potentsiaal

3.1 Julgustavatest edusammudest hoolimata peab EL siiski võtma väga olulisi täiendavaid meetmeid, et vallandada naistele kuuluvate ettevõtete, eelkõige VKEde täispotentsiaal. Naised jäävad liigagi sageli ettevõtlusareenil nähtamatuks – neid ei ole näha meedias, ettevõtjate esindajate organisatsioonides ning poliitika mõjutamisel.

3.2 Ettevõtlust iseloomustab püsiv sooline ebavõrdsus, mis tähendab, et naisettevõtjate arv on väiksem. Praegu on Euroopas naisettevõtjaid ainult 30 % ettevõtjate üldarvust. See on majanduskasvu kasutamata potentsiaal.

⁽⁶⁾ Vt. <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/portal/>.

3.3 2012. aastal on naiste omandis olevad ettevõtted tähtsamad kui kunagi varem; igas valdkonnas leidub kogu Euroopas ja sellistes naaberpiirkondades nagu Euroopa – Vahemere piirkond tegutsevad ettevõtteid (7), mille roll majanduse hoogustamisel ning uute töökohtade loomisel ja säilitamisel on majanduse elavdamiseks ja majanduskasvu soodustamiseks määrava tähtsusega.

3.4 Kõige murettekitavam on see, et ajal, mil ettevõtluse riigipoolset rahastamist on paljudes riikides kärbitud ning paljud ettevõtted ellujäämise ja arenemise eest võitlevad, on naiste omandis olevatele ettevõtetele suunatud poliitikameetmed kiiduväärt lubadustest hoolimata päevakorrast maha võetud. Naiste omandis olevad ettevõtted on „miljardeid eurosid väärt võimalus“ (8), mida tuleb tähele panna ja mitte käest lasta.

3.5 Üks suurimaid probleeme naiste ettevõtluse hindamisel Euroopas on nii kvantitatiivse kui kvalitatiivse teabe puudujääk. Äriregistrid ja paljud riikide statistikaallikad (sealhulgas käibemaksukohustuslaste register) pole sooliselt liigendatud. Samamoodi pole sooline teave hõlpsasti kättesaadav pankadest ega ettevõtlust toetavatest organisatsioonidest.

3.6 Hoolimata neist vajakajäämistest pakuvad mõned sobivad teabeallikad ettevõtete ja füüsilisest isikust ettevõtjate kohta teavet seoses meeste ja naiste äritegevusega. Nende hulka kuuluvad *Global Entrepreneurship Monitor* (GEM) ja iga-aastased rahvastiku-uuringud enamikus Euroopa riikides (rahvaloendus). Andmete kogumine USAs toob esile, millised on Euroopa võimalused (9).

3.7 Uuringud näitavad (10), et naiste omandis olevad ettevõtted investeerivad töötajate koolitusse rohkem kui tööandjad üldiselt ning et kaks kolmandikku sellest on suunatud nende juhtivate töötajate juhioskuste suurendamiseks. Seega on investeeringud naiste omandis olevate, majanduskasvule orienteeritud ettevõtete toetamise tõenäoliselt tasuvamad kui investeeringud ettevõtetesse üldiselt.

3.8 Enamik statistikast moodustavad konservatiivsed prognoosid ning esineb tähelepanuväärseid uuringutulemusi, mis näitavad veelgi tugevamat arengusoovi naistevõtjate (sealhulgas ka nende, kes on emad) hulgas (11). Ühendkuningriigi Natwest Banki läbiviidud uuringus leiti, et 88 % naistest prognoosisid oma ettevõtte majanduskasvu vastandina 74 %-le meestest. Kasvu suuruseks eeldati keskmiselt 25 %.

4. Sooline võrdõiguslikkus ettevõtluses

4.1 Euroopa Liidul on eetiline kohustus anda naistele seda, mida nad tegelikult väärivad. Sooline võrdõiguslikkus peab ELi

otsustamisprotsessis alati esmatähtsaks jääma. Kriisiaegadel muutub „sooline õiglus“ isegi veel olulisemaks. Arutelus peavad osalema nii naised kui ka mehed, sest liigagi tihti toovad naistega seotud probleemid ümarlaua äärde üksnes naisi.

4.2 Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise poliitika, sealhulgas õigusaktid, on Euroopa ulatuses paika pandud, ent ei sisalda keskendumist kontrollile, kas vahendite eraldamist analüüsitakse soolisest seisukohast. Tuleb tagada läbipaistvus, vastutustundlikkus ja rangem reeglite järgimine, mis oleks tege-likus vastavuses soolise võrdõiguslikkuse nõuetega.

4.3 Ühendkuningriigis peavad kõik ametiasutused oma töö tegemisel kohaselt silmas pidama järgmisi õiguslikke nõudeid (12):

— kõrvaldada ebaseaduslik sooline diskrimineerimine ja ahistamine,

— edendada meeste ja naiste võrdsid võimalusi.

Soolise neutraalsuse tõestamiseks tuleks teha vahendite eraldamise analüüs.

4.4 Soolise võrdõiguslikkuse kohustuse põhimõte on oluline soolise võrdõiguslikkuse tagamiseks, toetudes vastutustundele, vahendite eraldamise hindamisele ja soolise statistika kogumisele. See aitaks poliitikakujundajatel hinnata naiste ettevõtluse tegelikku mõju. (Näide: regionaalarengu fond (ERDF) või sotsiaalfond (ESF): EL eraldab rahalisi vahendeid liikmesriikidele, kes jaotavad neid vahendeid piirkondlikul tasandil. Sageli kasutatakse rahalisi vahendeid uute töökohtade loomiseks ettevõtete loomise kaudu, ent ühelgi juhul pole lähtutud soolisest kuuluvusest.) Soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas läbipaistvuse tagamiseks peaksid poliitikakujundajad igal tasandil uurima ja analüüsima, kuidas on raha soolisest seisukohast lähtudes jagatud.

4.5 Sooline kuuluvus võiks olla „suurendusklaas“, mis aitaks mõista ja likvideerida muudki ebavõrdsust (rassi, puude või vanuse alusel). Et soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine saaks Euroopa ulatuses olla tõhus, on tarvis integreeritud lähenemisviisi, eelkõige sellist, nagu on esile tõstetud OECD aruandes „Tackle gender gap to boost growth“ (13). Soolisele kuuluvusele keskendumine hõlmab kõiki võrdsuse aspekte ning mõjutab kõiki, nii mehi kui ka naisi. Soolisele kuuluvusele keskendumine tunnistab, et ebavõrdsus naiste ja meeste vahel tuleneb ebaõiglusest või stereotüüpimisest, mis mõjutab kõiki.

(7) EMSK arvamus teemal „Naiste ettevõtluse edendamine Euroopa – Vahemere piirkonnas“ (ELT C 256, 27.10.2007).

(8) <http://womeninbusiness.about.com/od/wibtrendsandstatistics/a/statswibindustr.htm>

(9) <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/enterprise/docs/b/11-1078-bis-small-business-survey-2010-women-led-businesses-boost.pdf>

(10) <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/enterprise/docs/b/11-1078-bis-small-business-survey-2010-women-led-businesses-boost.pdf>

(11) http://www.enterprising-women.org/static/ew_growthreport.pdf

(12) <http://freedownload.is/doc/overview-of-the-gender-equality-duty-11622854.html>

(13) http://www.oecd.org/document/0,3746,fr_21571361_44315115_50401407_1_1_1_1,00.html

4.6 Soolist analüüsi on tarvis selleks, et ära hoida vahendite raiskamist hariduses ja koolituses, terviseprobleemide kõrgemat taset ning majanduskulusid ettevõtetes, kus naiste oskusi ei väärtustata ning nende potentsiaali ja andeid ei tunnustata. Peale selle on toetus karjäärinõustamisel, stereotüüpidest ülesaamine ja nähtamatu barjääri purustamine olulise tähtsusega kõigis vanuses naiste kaasamisel. Ka naissoost eeskujusid ja juhtivtöötajaid on tarvis meedias ja ühiskonnas nähtavamalt kujutada, et edendada positiivseid muutusi, mida naised majandusse toovad.

5. Soovitused

5.1 Poliitilised meetmed

5.1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mõistab, et Euroopa on kokkuhoiumeetmete ajajärgus, kuid lihtsa konkreetse poliitikaga naiste omandis olevate ettevõtete heaks võib saavutada investeringutasuvuse, mis kaalub üles ELi ja liikmesriikide väikesed panused nelja ettepaneku elluviimiseks.

5.1.2 Need ettepanekud pole valitud juhuslikult, vaid need on koostatud konsulteerimisel naisettevõtjate ja äriühendustega. Sarnaseid ettepanekuid on tehtud Euroopa Parlamendi resolutsioonis⁽¹⁴⁾. Mis veelgi tähtsam, sarnaseid meetmeid on võetud USAs vastavalt Naiste Äriomandi seadusele (1988). Kõige suurem mõju oli andmekogumise ja hankepoliitika kohustuslikuks tegemisel. Nais- ja meesettevõtjate suhe USAs on nüüd umbes 2:1 (naiste omandis olevate ettevõtete arv USAs protsentuaalselt kõigist ettevõtetest üldse tõusis 26 %-lt 1992. aastal 57 %-le 2002. aastal). See kahekordistas naisettevõtjate arvu, tõstis loodud töökohtade arvu ja suurendas majanduslikku panust ühiskonda.

5.1.3 Ettepanekud on järgmised.

5.1.3.1 **Luua Euroopa Naiste Äriomandi büroo** Euroopa Komisjonis ja liikmesriikide pädevates ministeeriumides. Eelistatavalt ei peaks see olema soolise võrdõiguslikkuse ministeeriumi alluvuses, et teha selget vahet majandustegevusel ja soolise võrdõiguslikkuse kohustustel. Bürool peaksid olema ulatuslikud volitused eesmärkide ja vahendite osas. Ettevõtluse peadirektoraadis on üksnes naiste ettevõtlusele Euroopas pühendunud praegu üks töötaja 900-st!

5.1.3.2 **Nimetada naiste ettevõtluse direktor/saadik või kõrgetasemeline esindaja** Euroopa Komisjonis ja liikmesriikide ettevõtlusministeeriumides, kellel oleks aga osakondadeülene roll teadlikkuse suurendamisel majanduslikust kasust, mida saadakse, julgustades üha enamaid naisi äriettevõtteid looma ja arendama. Need ametikohad peaksid olema kindla ametiajaga (4–10 aastat, olenevalt majandus- ja rahastamisstruktuurist) ja neil peaks olema väga selge töövaldkond konkreetsete eesmärkide ja aruandekohustusega. Naiste ettevõtluse direktor/saadik või kõrgetasemeline esindaja peaks vastutama ka tööstuse ja

teaduse nende suundade edendamise eest, mis viiksid naiste ettevõtluse tõusuteele, näiteks uurimis- ja teadustegevuse, kõrgtehnoloogia, otsemüügi, veebipõhise süsteemi ja infotehnoloogia arendamine.

5.1.3.3 **Koguda olulist teavet**, mis võimaldaks mõõta ja kvantifitseerida naisettevõtjatele eraldatavaid vahendeid – see on peamine põhjus, miks naistele saab ettevõtluses osaks diskrimineerimine, eriti ettevõtte loomise staadiumis. Toetada igaaastaste ajakohastatud poliitiliste ja teaduslike andmete esitamist naiste ettevõtete kohta kõigis Euroopa piirkondades. Suurendada valitsusasutustes ja ametites soolise statistika kogumist ja kättesaadavust. On tähtis, et ettevõtluse peadirektoraat ja liikmesriikide majandusarengu ministeeriumid viiksid läbi **soolise mõju hindamise**, kogudes asjakohaseid andmeid, mis sisaldavad naisettevõtjate arvu, naiste omandis olevate ettevõtete arvu, nende ettevõtete töötajate arvu, neile ettevõtetele ja ettevõtjatele eraldatavaid vahendeid. On oluline tähele panna, et sellised riigid nagu Austraalia, Kanada ja USA on niisuguse teabe kogumise ja analüüsimise abil naiste ettevõtluse taset edukalt tõstnud.

5.1.3.4 **Jõustada kehtivaid õigusakte soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas**. Uusimad andmed näitavad, et kogu Euroopas on praegu naiste töötus saavutanud 23 aasta kõrgeima taseme. Rekordiline on ka selliste noorte hulk, kes pole majanduslikult aktiivsed; nende hulgas on palju kõrgharidusega naisi. Eksisteerib sooline palgalõhe, samuti on naised puudulikult esindatud otsuste tegemise protsessis kogu Euroopas. On tähtis, et EL ja liikmesriigid täidaksid oma kohustusi soolise võrdõiguslikkuse alal, liigitades teavet soolise kuuluvuse alusel, eelkõige andmete kogumisel ja vahendite eraldamisel.

5.2 Kodanikuühiskonna meetmed

5.2.1 Tehakse järgmine ettepanek.

5.2.1.1 Kuna kõik naiste ettevõtluse ja naiste omandis olevate ettevõtete edendamise seotud meetmed toovad kõigile sotsiaalset ja majanduslikku kasu, tuleb mehi innustada sellest arutelust osa võtma ning tunnustama lisaväärtust, mis tekib, kui edendada naiste tegevust ettevõtjatena. Asjakohane teabevahetus, võrgustikud ja koolitus peaksid hõlmama mõlemat sugu ning ka sotsiaalne kaitse peaks tagama, et ühiskonnas saavad kõik võrdse kohtlemise osaliseks.

5.2.1.2 Kõigile tuleb võimaldada juurdepääs ettevõtlusele, tagades, et kõigil haridusastmetel kõrvaldataks ettevõtjate sooline stereotüüpimine, ning reguleerides keelekasutust ja väljendeid ettevõtjatest rääkimisel. Samas tuleb tagada, et ettevõtjatele praegu ülikoolides ja täiendõppes pakutav haridus oleks noortele naistele atraktiivne ja kasulik, kahandades erinevust oma ettevõtet asutavate noorte meeste ja noorte naiste arvus.

⁽¹⁴⁾ (2010/2275(INI)).

5.2.1.3 Igas vanuses naiste traditsioonilisi ja ebatraditsioonilisi karjäärivõimalusi tuleb soodustada soolisest aspektist neutraalsete vahenditega. Euroopas on palju kõrgharidusega kõrge kvalifikatsiooniga naisi, kellest paljud on kriisi tõttu hiljuti töötuks jäänud ja kes pole ehk kaalunudki oma ettevõtte asutamist kui üht võimalust.

5.2.1.4 Tuleb luua sihtotstarbelised naiste ettevõtluskeskused, kus pakutakse põhilist ettevõtlusalast teavet, võrgustikke, teadmiste jagamist, koolitust ja nõustamist. Mitmes ELi riigis puuduvad sellised keskused üldse või kannatavad need kogu ELi äriühenduste või kaubanduskodade alluvuses sageli finantsressursside piiratuse all. Need keskused aga, kus kohaldatakse eriotstarbelisi vahendeid, võivad naiste ettevõtluse soodustamisel siiski ülimalt tõhusad olla. Mitmeid parimate tavade näiteid võib leida Saksamaalt.

5.2.1.5 Naistele, kes soovivad asutada oma uurimis-, teadus- ja tehnoloogiaetevõtte või arendada uurimis- ja innovatsioonitegevust tuleb tagada toetus ja teabe kättesaadavus, rahalised vahendid ning ressursid.

5.2.1.6 Finantsasutused peaksid revideerima laenueteabe avaldamist seoses soolise kuuluvusega. On tehtud uuring, mis

näitab, et naistele laenatakse vähe ning sageli palju kõrgema intressimääraga kui meestele ⁽¹⁵⁾.

5.2.1.7 Tuleb läbi vaadata kõigi ettevõtjate kohta käivad sotsiaalkindlustussätted, aga eelkõige naisettevõtjate kohta käivate sätete praktilised aspektid, mis on seotud raseduse, ning ema- või hooldajakohustustega. Komisjoni tegevuskavas Euroopa ettevõtluse programm ⁽¹⁶⁾ pööratakse tähelepanu vajadusele paremate sotsiaalkindlustusskeemide järele, ent ei minda asjakohaste ettepanekute tegemisel piisavalt kaugele.

5.2.1.8 Tuleb välja töötada ja rakendada kogu ELi hõlmav avalik-õigusliku ringhäälingu kokkulepe, et innustada liikmesriikide avalik-õiguslikke ringhäälinguorganisatsioone võtma endale eesmärgiks ettevõtluse sooliselt tasakaalustatud kajastamine meedias – naised tuleb ära võtta „naistelehekülgedelt” ja paigutada ärilehekülgedele! Uuringud näitavad, et meedias kajastamine võib märkimisväärselt ja positiivselt mõjutada ettekujutusi naisettevõtjatest ja hoiakuid nende suhtes. Meedia kasvanud huvil edukate naisettevõtjate kui positiivsete eeskujude vastu võib olla mõõdetav mõju ühiskonna hoiakutele naiste ettevõtluse suhtes.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Vt näiteks IPPRi 2011. aasta novembri raportit teemal „Naised ja pangad – kas naiskliente diskrimineeritakse?” aadressil http://www.wireuk.org/uploads/files/women-banks_Nov2011_8186.pdf ning teemal „Naiste omandis olevad ettevõtted: ülevaade akadeemilisest, populaarteaduslikust ja internetikirjandusest” aadressil <http://www.bis.gov.uk/files/file38362.pdf>

⁽¹⁶⁾ COM(2004) 70 final.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Naiste suunav roll arengu- ja innovatsioonimudeli kujundamisel põllumajanduses ja maapiirkondades” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 299/06)

Raportöör: **Daniela RONDINELLI**

19. jaanuaril 2012 otsustas komisjon vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Naiste suunav roll arengu- ja innovatsioonimudeli kujundamisel põllumajanduses ja maapiirkondades.”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon võttis arvamuse vastu 26. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 204, vastuhääli oli 5, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Põllumajandus- ja maapiirkondades töötavate ja/või ettevõtlusega tegelevate naiste potentsiaali tuleb analüüsida, arvestada ja väärtustada kõikides ELi poliitikameetmetes ning mitte pärssida: see on vajalik tingimus, et naised saaksid olla arengu ja innovatsiooni käimapanev jõud, aidates kogu sektoril kriisist välja tulla.

1.2 Võrdne kohtlemine, võrdsed võimalused ja naiste tingimuste tõhustamise meetmed peavad olema tagatud kõikides ELi õigusaktides ja programmides soolise võrdsuse tõhustamiseks süvalaiendamise kaudu, lihtsustades ressursidele juurdepääsu menetlusi ja kontrollides perioodiliselt tulemusi.

1.3 Naised peavad olema kaasatud sektori arengukavades kohalikul ja piirkondlikul tasandil: see eeldab, et naistele luuakse tingimused nendes kavades osalemiseks, vajaduste ja kogemuste väljendamiseks ja projektide algatamiseks (suutlikkuse suurendamine).

1.4 Ülikoolide ja teaduskeskuste suhtlemisel asjaomaste naistega tuleb analüüsida võimalusi ja vajadusi, pakkuda õppe- ja tehnoloogiavahendeid naiste juhitavate ettevõtete arengu toetamiseks, parandada naiste töö- ja elukvaliteeti põllumajanduses.

1.5 Naisettevõtluse arendamisel ja parandamisel põllumajanduses on esmatähtis IKT⁽¹⁾, tingimusel, et see tehnoloogia on tõhus, territooriumil hästi jagatud, kättesaadav ja madala hinnaga (lairibühendus). See võib luua töövõimalusi ka IKT-spetsialistidele.

1.6 Hea IKT hõlbustab naiste võrgustike asutamist, mis arendab kontakte, toetab osalemist ja soodustab suhteid ja heade tavade tutvustamist naiste seas ELis ning kandidaatriikides ja kolmandates riikides, mis tuleb kasuks rahvusvahelisele koostööle ja kaubandusele.

1.7 Õpe peab olema suunatud asjaomaste naiste vajadustele ja potentsiaalidele; naistele endile võib usaldada uuenduslikud teabelevivormid (arutelurühmad ja ise õppimine, meedia, teavitussüstitused õppeasutustes jne).

1.8 Selleks, et naised organiseeruksid ja osaleksid, arendades nii oma võimalusi, on vaja tõhusaid, kättesaadavaid ja paindlikke teenuseid, mille abil õnnestub saada aega vabaks hoolekandetöödest. See kehtib tervishoiu, transpordi, krediidi, turustuse, turunduse, eakate ja laste hooldamise kohta, aga ka sotsiaalteenuste sektorite kohta, et tagada kaitse naistele, kellel see puudub. Ka sel juhul luuakse tööhõivevõimalusi juurdekuuluvate teenuste alal.

1.9 Kõik ELi liikmesriigid peaksid edendama abiliste juriidilist tunnustamist sotsiaalkindlustuses ja tervishoius. Oleks asjakohane määrata ELi tasandil kindlaks ühissetevõtluse õiguslik raamistik, arvestades võimalikult suurel määral naise staatust põllumajanduses ja maaelus.

1.10 Naised võivad kaasa aidata põllumajanduse ja territooriumi jätkusuutlikkusele, kui neil on olemas vajalikud teabe- ja tehnoloogilised vahendid (keskkonnahoidlik tehnoloogia, tõhus ressursside majandamine ja kasutamine, puhta energia tootmine). Seda tüüpi uuenduslike ja säästlike ettevõtete käivitamiseks tuleks ette näha kiirmenetlus lihtsustatud juurdepääsuks vahenditele (ühise põllumajanduspoliitika II samba laadi).

1.11 Naised võivad olla käsitöünduse, traditsiooniliste kvaliteet- ja mahetoodete elavdamise eestvedajad, ka tootjate ja tarbijate vahelise tihedama lävimise kaudu, mida tuleb uurida ja väärtustada (nagu lühikeste tarneahelate puhul).

1.12 Ühise põllumajanduspoliitika reform ja maaelu arengu poliitika peavad aitama edendada naiste tööhõivet ja aktiivsust, eelkõige naistele mõeldud temaatiliste programmide (II sammu) kaudu.

(¹) Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.

1.13 Liikmesriigid, piirkonnad, kohalikud ametiasutused ja sotsiaalpartnerid vastutavad ühiselt põllumajandus- ja maakeskkonnas elavate naiste võimaluste edendamise eest, tagades seaduslikkuse tingimused ja vastutades sellise asjakohase õigusraamistiku rakendamise eest, mille raames järgitakse võrdõiguslikkuse ja esindatuse põhimõtteid ka nende sisestruktuurides. Positiivsed näited eri liikmesriikidest peaksid pakkuma innustust selleks, et naised – nagu nõuab ka Euroopa Parlament – oleksid esindatud kõigis põllumajandussektori ja maapiirkondade poliitilistes, majanduslikes ja sotsiaalsetes organites.

2. Potentsiaal, mida tuleb ära kasutada

2.1 Potentsiaal, mida kujutavad endast naised põllumajanduses, on alahinnatud: ühise põllumajanduspoliitika 2010. aasta aruandes⁽²⁾ viidatakse naistele ainult Eurostati statistikas ja 2010. aasta maaelu arengu aruandes märgitakse põgusalt lõhet tööhõivemäärades (meestel 76 %, naistel 62 %⁽³⁾). Ka asjaomases nõukogu 20. veebruari 2006. aasta otsuses ühenduse maaelu arengu strateegiasuuniste kohta⁽⁴⁾ on naisi nimetatud üksnes seoses vajadusega soodustada nende tööturule sisenemist.

2.2 Euroopa Parlament soovib loetleb 2011. aasta resolutsioonis naiste rolli kohta põllumajanduses ja maapiirkondades⁽⁵⁾ põhjalikkusega peamised naiste ees seisvad raskused ning soovib mõningaid strateegilisi võimalusi, kuidas naisi nende tegelikus sotsiaalses ja majanduslikus olukorras toetada. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub Euroopa Parlamendi tehtud analüüsides ja jagab nende järeldusi, meenutades ühtlasi oma arvukaid arvamusi⁽⁶⁾.

2.3 Komitee hindab kõrgelt nii komisjoni ettepanekut võtta vastu ühissätete määrus struktuurifondide kohta kui ka sellele lisatud komisjoni talituste töödokumendi⁽⁷⁾, samuti teatist Euroopa innovatsioonipartnerluse kohta põllumajanduses⁽⁸⁾. Need dokumendid sisaldavad huvitavaid elemente, mis panevad lootma, et institutsioonid pööravad suuremat tähelepanu sootematele, ning komitee loodab, et nendele järgnevad asjakohased otsused nõukogu poolt.

2.4 Komitee tunnustab selgelt maanaiste organisatsioonide ja samalaadsete võrgustike tegevust mitmes liikmesriigis. Osad

neist organisatsioonidest on iseseisvad ja osad on integreeritud põllumajandustootjate ühendustesse. Samuti on mõned maanoorte organisatsioonid äärmiselt pühendunud soolise võrdõiguslikkuse tagamisele. See võimaldab paljudel naistel omandada kvalifikatsiooni ja motiveerib neid pühenduma ka edaspidi ettevõtlus-, sotsiaalsele, kutsealasele ja poliitilisele tegevusele. Samuti on neil suur osa senistes edusammudes, nt põllumajandustootjate perede sotsiaalkaitstes. Mõnes põllumajandustootjate ühenduses, kus seni on traditsiooniliselt domineerinud mehed, on naistel praegu suur mõju⁽⁹⁾. Sellised näited peaksid olema eeskujuks kõigis liikmesriikides.

2.5 Käesoleva arvamuse eesmärk on paralleelselt viidatud dokumentidega selgitada välja mõned kriteeriumid ja meetmed, mis võiksid aidata naistel oma töötaja- ja ettevõtjapotsentiaali täiel määral ära kasutada võttes uuendusliku rolli säästva arengu ja kvaliteetse tööhõive toetamisel. Põllumajanduses ja maaelus töötavate ja ettevõtjatena tegutsevate naiste potentsiaali ja vajaduste parem väljaselgitamine võib parandada tootmist ja selle kvaliteeti, anda tootmisele strateegiline mõõde ja seda mitmekesistada ning arendada ühise põllumajanduspoliitika suuremat järjepidevust maaelu arengu ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika raames.

3. Andmed ja nende tõlgendamise kriteeriumid

3.1 Ühise põllumajanduspoliitika järjestike reformide käigus on muutunud hajasaks mõisteline piir põllumajandusliku majanduse, maapiirkondade majanduse ja territooriumi haldamise/väärtustamise vahel. See muudab olustiku, mille taustal analüüsida naiste ees seisvaid probleeme, ulatuslikumaks⁽¹⁰⁾, aga suurendab ka vajadust täpsete, lahtikirjutatud ja kvalitatiivsete andmete järele, mis nõuab põhjalikumalt käsitlust Eurostati juba tehtud töö kohta. Euroopa Parlamendi 2011. aasta resolutsioonis eeldatakse, et „regulaarselt põllumajanduses tegevaid” inimesi on 26,7 miljonit, kellest 42 % (ehk 11,2 miljonit) on naised – kõikidel põllumajanduse ja maaelu tegevusaladel kokku, kus inimesed teevad mingit tööd (mis sageli aga ei ole nende ainus ega põhitegevus). Eurostat soovib mõõda tööhõivet põllumajanduses aasta tööühikute (ATÜ) arvuna, mis vähendab selles sektoris ükskõik rollis töötavate meeste ja naiste koguarvu 2010. aastal 11,1 miljonini (põllumajanduses, metsanduses, jahipidamises ja kalanduses) ning järelikult naiste arvu umbes 4,7 miljonini⁽¹¹⁾.

3.2 See viide statistikametoodikale näitab selgelt, et probleemi ei tekita mitte mängus olevad arvud, vaid põllumajanduse ja maaelu sektori strateegilises nende vastastikusel toimes linna- ja linnalähedaste oludega ning nende säästev areng (keskkonnalaadne ja sotsiaalne). Naiste tegelikku olukorda põllumajanduses

⁽²⁾ Põllumajandus Euroopa Liidus. Statistika ja majandusandmed. Aruanne 2010, märts 2011.

⁽³⁾ Viidatud aruande lehekülj 146, tabel 3.5.1.4.

⁽⁴⁾ 20. veebruari 2006. aasta otsus nr 2006/144/EÜ (programmiperiood 2007–2013) – ELT L 55, 25.2.2006, lk 20.

⁽⁵⁾ P7_TA(2011)0122.

⁽⁶⁾ Muu hulgas tuleme meelde arvamusi CESE, ELT C 256, 27.1.2007, lk 144–149; CESE, ELT C 317, 23.12.2009, lk 49; CESE, ELT C 347, 18.12.2010, lk 41; CESE, ELT C 376, 22.12.2011; CESE, ELT C 143, 22.5.2012, lk 35–39; CESE, ELT C 191, 29.6.2012, lk 116–129.

⁽⁷⁾ COM(2011) 615 final/2 ja talituste töödokument 61 final, osad 1 ja 2.

⁽⁸⁾ COM(2012) 79 final.

⁽⁹⁾ Nt on hetkel Rootsi Talupidajate Föderatsiooni (LRF) eesotsas aktiivne naistalupidaja.

⁽¹⁰⁾ 92 % Euroopa territooriumist loetakse maapiirkondadeks ja seal elab umbes 56 % elanikkonnast, kes toodab 45 % ELi lisandväärtusest (punktis 2.1 viidatud nõukogu otsuses märgitud andmed).

⁽¹¹⁾ Komisjonil on koostamisel hulk aruandeid ja uurimusi sellel teemal. Komitee loodab, et need sisaldavad täpsemaid kvalitatiivseid ja lahtikirjutatud andmeid.

ja maapiirkondades vaadeldakse seega kahest seisukohast: Euroopa põllumajanduse kõrgetasemelised tootmisstandardid ja naiste potentsiaal, mida saab ära kasutada piiratud, kuid tõhusalt ja sihipäraselt kasutatavate vahenditega. Ei tohi unustada, et valitseb veel sügav kriis, mis tekitab raskusi – aga ka võimalusi – naistele, kes elavad ja töötavad põllumajandus- ja maapiirkondades.

4. Põllumajanduslik ja maamajandus ning kriisi tagajärjed

4.1 Hiljutised põllumajanduse ja maaelu olukorra uuringud näitavad, et pärast tootmise ja tööhõive langust tarbimise ja ekspordi vähenemise tõttu on sektor nüüd pööranud tõusuteele ning täheldatakse tulude suurenemist. Konkreetselt siseturul täheldatakse teatavat kvaliteedi ja säästlikkuse eelistamist: näiteks pooldavad tarbijad üha rohkem kohalike (nullkilomeetritega või lühikese tarneahelaga turustamine⁽¹²⁾) ja/või mahetoodete ostmist.

4.2 Tööhõives kadus põllumajanduses aastatel 2007–2008 ligikaudu 900 000 töökohta, samas kui aastatel 2008–2009 oli see bilanss –200 000 ATÜd⁽¹³⁾. Tööhõive negatiivne arengusuundumus võib seega peatuda taseme juures, mis kajastab töötajate arvu loomulikku vähendamist ettevõtete ratsionaliseerimise tõttu, kusjuures kvalifitseerimata tööjõudu vähendatakse ja suuremate erialaoskustega tööjõudu suurendatakse.

4.3 Vaatamata neile lootustandvatele elementidele ei ole me kindlasti kriisist välja jõudnud ega ei ole paranenud ka naiste olukord: suurel määral kasutatakse põllumajanduslikus tootmises jätkuvalt naistööjõudu mitteametlikult, mis on juba suures halvemuses nii täistööajaga (26 % naisi võrreldes 52 % mees-tega) kui ka osalise tööajaga tööhõives (9,7 % mehi võrreldes 11,8 % naistega)⁽¹⁴⁾. Lisaks nendele andmetele on hooajatöö (mis kujutab endast äärmiselt suurt töötajate protsenti võrreldes tähtajatu töölepinguga töötajate väikese protsendiga) ning mitteametlik ja ebaseaduslik töö ulatuslik nähtamatu reaalsus või kvantifitseerimata probleemistik, mille suhtes tuleks võtta meetmeid, mis innustaksid varjatud tööd päevavalgele tooma ja naiste tööhõivet võimalust mööda stabiilseks muutama.

4.3.1 Suurt muret tekitab (nii ELi-siseste kui ka -väliste) sisserändajate olukord, sest neil puuduvad sageli kõige elementaarsemaki õigused, näiteks makstakse neile palka hilinemisega või vähendatakse palka ebaõiglaselt ja õigustamatult. See olukord on kriisi algusest peale halvenenud ning ei ole õigustatav sellega, et väikeettevõtjatel ja töötlusettevõtjatel on raskusi laenu saada. Paljudel juhtudel on naistöötajatel tulnud päritoluriiki tagasi pöörduda, ilma et neile oleks makstud, või nad on ekspluateerijate, kurjategijate ja tööjõuga kaubitsejate meelevallas, keda pealegi ei võeta mõnes ELi riigis kriminaalvastutusele.

⁽¹²⁾ Tuletame meelde konverentsi *Local agriculture and short food supply chains* („Kohalik põllumajandus ja lühikesed tarneahelad”), Brüssel, 20.4.2012.

⁽¹³⁾ Eurostati andmed.

⁽¹⁴⁾ Ühise põllumajanduspoliitika 2010. aasta aruanne, tabel 3.5.1.4 (http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2010/table_en/index.htm).

4.3.2 Kuna põllumajandusettevõtted asuvad hajusalt üle territooriumi ja paljud neid on väikesed, on neis keeruline kontrollida töösuhete nõuetele vastavust. Eeskirjade rikkumise ja kuritegevuse vastu võitlemise lähtepunktiks võib siiski olla kohalike ametiasutuste hoolikas haldamine koostöös sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et tagada kõigile õigused ja turvalisus.

5. Et parandada naiste elu ja tööhõivet põllumajandus- ja maapiirkondades...

5.1 Põllumajandustootmise kvalitatiivne mõõde on naiste töö oluline aspekt, seda nii tootjate, abiliste ja tarbijatena kui ka traditsioonide, loovuse ja algupärase tavade kandjatena. Nende asjade väärtustamiseks on vaja teha kooskõlastatud valikuid kohapeal.

5.2 Kõrgtehnoloogiliste tootmistehnikate arendamise ja rakendamise, teadusuuringute, kutsesuunitluse ja õppe alal on vaja teaduskeskuste ja ülikoolide lävimist põllumajandus- ja maapiirkondadega, et kaasata uurimustesse naiste vajadused ja nende potentsiaali analüüs.

5.3 Sageli leitakse, et kõiki kvaliteedi parandamise ja konkurentsivõime edendamise probleeme saab lahendada mingit laadi koolituse andmisega. See võib põhjustada hulgalise, aga mitte kvaliteetse ja sihipärase koolituspakkumise, mis sageli ei vasta adekvaatselt konkreetsetele majanduslikele ja asjaomaste sotsiaalpartnerite vajadustele ega ühiselt kokku lepitud säästva arengu strateegiatele. Põllumajanduse ja maaelu arenguks on vaja ettevalmistusega naistöötajaid ja -ettevõtjaid, aga ainult väljaõpe ei paranda koheselt töö, tegevuse ja elukvaliteeti, kui puuduvad vajalikud struktuurid ja teenused ning ei looda jätkusuutlikke ja kvaliteetseid töökohti.

6. ... analüüsida vajadusi ja võimalusi piirkonnast lähtuvalt

6.1 Igasugune koolitusala sekkumine, teenuste pakkumine või ratsionaliseerimine peab lähtuma konkreetsete tingimuste ning põllumajandus- ja maakeskkonnas elavate ja töötavate naiste valmiduse analüüsist. See eeldab piirkonna, võimaluste ja inimeste ootuste hoolikat analüüsimist, mis tuleb läbi viia asjaomaste naiste aktiivse osalemisega. Osalemine on protsess, milles on vastutus riigiasutustel, piirkondlikel ja kohalikel omavalitsustel, aga ka ühiskondlikel ja kutseorganisatsioonidel. Piirkonna kogu potentsiaali saab suurendada, kui kasutatakse ära seal elavate naiste potentsiaal. Sihipärased ja tõhusad innovatsiooni, naisettevõtluse ja -tööhõive arendamise programmid võivad luua töökohti (sageli noortele), pidurdades ja samal ajal pöörates ümber elanike maakohadest lahkumise tendentsi.

6.1.1 Selle potentsiaali analüüsimisel peavad koostöö tegema ülikoolid ja piirkonnad: arengukavade projekteerimisse ja hindamisse tuleb kaasata teaduskeskused. See nõuab, et

ülikoolide ja naiste vahel tagatakse tõhusad sidemed kõrgetasemelise ja kättesaadava IKTga vahendusel, et teha täpseid uurimusi ja neid kohapeal katsetada⁽¹⁵⁾.

6.1.2 Piirkondliku arengu kavad peaksid sisaldama spetsiaalsete naistöötajatele ja -ettevõtjatele ning abistavatele abikaasadele suunatud koolitusmeetmeid, mis väärtustavad naiste kohanemis- ja innovatsioonivõimet ning võimet teadmisi ja tavasid edasi anda. Naisi, kes on saanud väljaõppe, tuleks innustada andma teadmisi edasi teistele formaalsete (ühistud, kohalike omavalitsuste otsustes osalemise struktuurid, töөрühmad maaelu arengu raames jne) ja mitteformaalsete vahendite kaudu (arutelurühmad ja iseõppimine, teavitussüritused õppeasutustes, raadio- ja telesaated, ajaleherubriigid, sotsiaallettevõtted jne). Vajalik stiimul ei ole mitte ainult rahalised vahendid, vaid ka naistele vaba aja võimaldamine tänu soodsatele tingimustele ja headele teenustele territooriumil (tasustatav puhkus, lapsehoiuvõimalused, tõhus ja tasuta transport⁽¹⁶⁾, ajutine asendamine hoolekandetoos, lapsehoid maakohtades jne).

6.2 Üks eeltingimus on tõhus kiire (lairiba) ja madala hinnaga internetiühendus, arvestades, et mõnes ELi riigis on võrku ühendatud alla 60 % kodudest. IKT laialdasem kasutus võib hõlbustada ka kaugõpet, üksteisest kaugel asuvate piirkondade suhtlust ning see stimuleerib suhtlemist naistega teiste riikide põllumajandussektoris ja maakohtades, tekitades huvi ka keelte õppimise ja kogemuste jagamise vastu.

6.2.1 Ühtlasi soodustab IKT naisettevõtjate ja -töötajate ning abistavate abikaasade võrgustike loomist. Väljastpoolt ELi pärit siserändajate olemasolu stimuleerib neid suhtlema ja lävima ka kandidaatriikide ja kolmandate riikide naistega. Sellest võib sündida kasulik kogemuste jagamine, parem arengukoostöö ja lõpuks suurem kaubandusalane lõimumine, aidates ka lahendada maailma toidunappuse probleemi.

6.3 Üks prioriteet on põllumajanduses ja maaelus tegutsevate naiste tervis. Tõhusate tervishoiuteenustega, sh telemeditsiini- ja telediagnostikastruktuuridega, ja kvaliteetse meditsiinitehnikaga tuleb tagada tervise, ohutuse ja kutsehaiguste järelevalve töökohades, samuti võib see luua töökohti erialatöötajatele. Sellised teenused (eelkõige reproduktiivtervise ja günekoloogiliste haiguste ennetamise alal) peaksid olema tasuta; igal juhul peaksid kulud ikkagi olema perekonna tulude ja väljaminekute suhtes proportsionaalsed. Üks määrava tähtsusega aspekt on eakate naiste suur osakaal: mõnes tugevalt põllumajanduslikus

⁽¹⁵⁾ Suurtel territooriumidel laiuvatel põllumajandus- ja maapiirkondadel ei ole ülikooli- ja teadusstruktuure: siinkohal on huvitav meelde tuletada valikut asutada ülikool Umeås (Rootsis), vähese arendusega maapiirkonnas, mis hakkas siiski elavnema, kui uuringu- ja teaduskeskus alustas regulaarselt tööd.

⁽¹⁶⁾ Joonealuses märkuses 7 juba viidatud talituste töödokumendi 2. osas märgitakse, et naised kasutavad ühiskondlikku transporti rohkem kui mehed.

ja suure maapiirkondade osakaaluga riigis on naiste oodatav eluiga palju pikem kui meestel, mistõttu on üle kuuekümnemeastaste elanike seas naised rohkem⁽¹⁷⁾. Nende naiste jaoks on tingimata vaja tervishoiuteenuseid, abi ja hoolekandeteenuseid ka selleks, et mitte kohustada nooremaid naisi võtma endale perekondlikke lisakohustusi.

6.4 Abistavate abikaasade staatus on riigiti endiselt väga erinev. Ametlikult neid ei tunnustata töötajana, kuigi nad töötavad sektoris intensiivselt, ja neil ei ole teatud liikmesriikides jätkuvalt mingit tervishoiu- ja pensionikindlustust (peale üldise põhikindlustuse, kus sotsiaaltoetuste süsteem seda ette näeb). Vaja on vahendeid, et tagada nendele naistele kaitse näiteks sotsiaalpartnerite või piirkondlike omavalitsuste asutatud spetsiaalsete pensionifondide kaudu. Samuti oleks asjakohane kindlaks määrata ühissettevõtuse eeskirjad, mis võiks toimuda põllumajanduses ja maaelus tegutsevatele naistele kohaldatava Euroopa põhikirja raames.

6.5 Naistel on pere majandajatena peamine roll ka ratsionaalses energiakasutuses ja jäätmeäitluses. Jäätmete sorteerimise ning adekvaatsed kompostimis- ja ümbertöötlemisstruktuurid (biomass) võib liigitada energiakokkuhoiu eesmärkidesse ja mõjusate põllumajandus- ja mahetootmistsüklitesse, kuna need on energia seisukohast autonoomsed. Uute keskkonnahoidlike tootmis- ja ressursikasutustehnoloogiate kättesaadavust tuleks hõlbustada ja selleks ette näha erisoodustused naisjuhtidega ettevõtete jaoks ja tegevusaladel.

6.6 Paljudes riikides on naisrühmade algatusega saadud häid kogemusi taluturismis, tihti ka ühistu laadi ettevõtetes, ja suurepärase majandamistulemustega. Arvestades kasvavat huvi seda tüüpi turismi vastu, oleks vaja luua selle tegevuse võrgustik ja levitada parimaid tavasid.

6.7 Selleks et kaasa aidata säästvate arengule ja naiste tegevusele (mis toimub sageli väikese suurusega maatükkidel), peab jaotusvõrk olema kvaliteetne, hästi toimiv ja paindlik: kohalikud mõistlike tegevuskuludega turustusühistud võivad soodustada tüüpiliste kvaliteettoodete müüki jõukohasema hinnaga. Otstarbekad on selliste toodete näitusmüügid ja spetsiaalsed müügitootussüritused.

6.8 Tähtis on väärtustada käsitööstuslikke ja selliseid tüüpilisi tooteid, mis on kadumas. Sihipärased teavitus- ja turunduskampaaniad võivad aidata tegevust ja töökohti alles hoida ja luua, hoides ära rahvastiku maakohtadest väljarändamist ja

⁽¹⁷⁾ Leedus elavad naised meestest kauem keskmiselt 11 aastat; Lätis 10; Poolas, Rumeenias ja Slovakkias 8 aastat; Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis, Portugalis, Sloveenias ja Hispaanias 7 aastat.

kvaliteedilangust massilise impordi tõttu. Seega on tingimata vaja maa- ja põllumajanduspiirkondi linnaturgudega ühendavate teenuste, tehnoloogia ja piisava transpordi tõhusat koostoi- met ⁽¹⁸⁾.

6.9 Vaja on parandada põllumajandus- ja käsitööttevõtete ja -ühistute asutamiseks krediidi saamise võimalusi, pannes vastutuse traditsioonilistele pankadele (eelkõige maapankadele ja kohalikele hoiukassadele), aga ka arendades mikrokrediidipro- gramme, esmajärjekorras naistele.

7. ELi poliitikameetmed ja kodanikuühiskonna kaasamine

7.1 Kuni kiidetakse heaks ettepanek võtta vastu määrus ühis- sätetega struktuurifondide kohta ⁽¹⁹⁾, tuleme meelde, et EAFRD-määruses rõhutatakse vajadust kasutada selle fondi vahendeid soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja nähakse ette selle eesmärgi nimel töötavate organisatsioonide teavitamine ja osalemine ⁽²⁰⁾. Uut ühismäärust võiks tõhustada, nähes selles ette kiirmenetluse naistele, kes asutavad uuendusliku ja säästliku põllumajandus- ja maaelu- või käsitööttevõtte. See annaks viidatud õigusakti artiklis 6 osutatud partnerluses osalevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ettepanekutele suurema jõu ja võimu.

7.2 Mis puutub fonde käsitleva ühismääruse ettepanekusse, mille kohta komitee juba arvamust avaldas ⁽²¹⁾, siis tuleb siin- kohal kinnitada suurt muret tagajärgede pärast, mida makroma- janduslikud tingimused (artikkel 21) võivad põhjustada naistele suunatud algatuste arendamise projektidele. Komitee palub vältida spetsiaalsete normatiivsete sätete abil otseseid või kaud- seid kahjulikke tagajärgi ühiskonna kõige nõrgematele, seal- hulgas naistele.

7.3 Komitee loodab, et komisjon võtaks lisaks viidatud ette- panekutes juba lubatule õigel ajal arvesse muutusi ja naiste

nõudmisi, vältides eelkõige põllumajanduses ja maaelus tegutse- vate naiste olukorra edendamise programmide sisu ja meetodika jäigaks muutmist.

7.4 Naiste tugevam ja parem osalemine põllumajanduse ja maaelu arengus tuleks süstemaatiliselt integreerida ka Euroopa teadus- ja arendusprogrammidesse ning töötajate väljaõppe (sh Euroopa Sotsiaalfond) ja liikuvuse programmidesse lisaks sellele, et seda arvestatakse loomulikult majandusliku, sotsiaalse ja terri- toriaalse ühtekuuluvuspoliitika rakendamisel.

7.5 II samba rakendamist käsitlevad normid, programmid ja projektid tuleks ühise põllumajanduspoliitika järelevalve menet- luste raames perioodiliselt üle kontrollida, et teha kindlaks, kas need toimivad tõhusalt võrdsete võimaluste saavutamiseks ja vahendite sihipäraselt kasutamiseks.

7.6 Maaelu arengu poliitikas tuleb ette näha ka temaatilised allprogrammid naiste jaoks ning programmi Leader raames saadud kogemusi tuleb adekvaatselt hinnata ja levitada.

7.7 Selleks et välja arendada programmid, mis sisaldavad prioriteedina naiste potentsiaali ärakasutamist, peab piirkond – selle füüsilises, halduslikus ja sotsiaalses mõistes – olema põhi- line aktiivse osalemise eestvedaja. Sotsiaalpartnerite ja kodaniku- ühiskonna organisatsioonid peavad olema otseselt kaasvas- tutavad valikutes ja nende elluviimises. Selleks peavad nad ka üles näitama suutlikkust esindada konkreetselt ja tõhusalt naiste vajadusi ning oskama neid arvesse võtta kõikidel organisatioo- nide tasanditel, hoolitsedes ka nende spetsiifilise suutlikkuse suurendamise eest.

7.7.1 Komitee kutsub kõiki selles esindatud organisatsioone üles suunama erilise tähelepanu naistele, kes töötavad ja elavad põllumajandus- ja maakeskkonnas, ning seisma nende vajaduste ja ootuste eest ning kaasama nad süstemaatiliselt erinevatesse horisontaalsetesse ja vertikaalsetesse partnerlusstruktuuridesse.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Käsitöönduse tegelikku olukorda maakohtades on ulatuslikult käsit- letud arvamuses CESE, ELT C 143, 22.5.2012, lk 35-39.

⁽¹⁹⁾ COM(2011) 615 final/2.

⁽²⁰⁾ Vt nõukogu 20. septembri 2005. aasta määrus nr 1698/2005 (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1-40), artikli 6 lõike 1 punkt c; artikli 62 lõike 1 punkt b; artikli 76 lõike 2 punkt a.

⁽²¹⁾ CESE, ELT C 191, 29.6.2012, lk 30-37, eriti punkt 3.3.3.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Kodanikuühiskonna roll Euroopa Liidu ja Moldova suhetes”

(2012/C 299/07)

Raportöör: **Evelyne PICHENOT**

13.–14. juulil 2011. aastal toimunud täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Kodanikuühiskonna roll Euroopa Liidu ja Moldova suhetes”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 482. täiskogu 11.–12. juuli 2012. aasta istungjärgul (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, erapooletuks jäi 9 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Võttes arvesse Euroopa Liidu ja Moldova Vabariigi ühist huvi teha tihedamat koostööd, on komitee käesolevas arvamuses ning oma 2012. aasta märtsis toimunud külaskäigu alusel otsustanud teha järgmised soovitused, eesmärgiga:

— tõhustada kodanikuühiskonna rolli ning seda ennekõike Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee CESEM asutamise kaudu,

— sõlmida põhjalik ja täielik vabakaubandusleping,

— taastada Moldova territoriaalne terviklikkus.

1.2 Oma soovitustes komisjonile ja Euroopa Parlamendile soovib komitee tegutseda tasakaalustatud vabakaubanduslepingu sõlmimise nimel, kaasates kodanikuühendused selle protsessi kõikidesse etappidesse. Põhjaliku ja täieliku vabakaubanduslepingu sõlmimiseks peab komisjon tegema koostööd Euroopa välisteenistusega. Komitee kutsub:

— tagama Moldova organite tõhusat osalemist, kaasates nad jätkusuutlikkuse mõjuhinnangute raames praegu toimuvasse **üldsusega konsulteerimise** ⁽¹⁾ ning kavandatavatesse kodanikuühiskonna avalikesse kuulamistesse ja koosolekutesse,

— korraldama Moldova parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning kodanikuühenduste vahel ühise **konventsiooni** nimetatud **mõjuhinnangu tulemuste analüüsimiseks** ning andma kodanikuühendustele korrapäraselt teavet läbirääkimiste käigu kohta,

— keskenduma sotsiaalsete ja keskkonnaalaste mõjude kindlakstegemisele, lähtudes seejuures eelkõige aastatuhande arengueesmärkide saavutamist käsitleva aruande tähelepanekutest, ⁽²⁾ et valmistada tulevase lepingu tarbeks ette **peatükk säästva arengu kohta**.

— koostama uuringu tingimuste kohta, mis võimaldavad **pöörata Transnistria majanduse taas avatud kaubanduse teele**,

— intensiivistama pingutusi Moldova ühiskondlike ja erialaste arvamused ja meedia harimiseks **ELi kaubandusala õigustiku** tõhusa kohaldamise teemal,

— võtma arvesse **tehnilise abi** vajadust Moldova õigusnormide kooskõlastamiseks ELi õigustikuga, eelkõige põllumajandusliku toidutööstuse valdkonnas,

— kavandama **asjakohaseid tugimeetmeid** koos kohandamismenetlusega, et võimaldada kasutada täielikult kõiki eeliseid, mida pakub tõeline integreerimine Euroopa majandusse ning näitama üles erilist ettevaatlikkust välispiiride julgeoleku tagamisel, kaasates sellesse kõik lepingus osalevad partnerid,

— nägema ette kaubanduslepingut käsitleva **ühise järelevalvekomitee** asutamise ning andma komitee kaasabil panuse, et kaasata kodanikuühiskond tulevase põhjaliku ja täieliku vabakaubanduslepingu **järelevalvesse**, eraldades vahendid Moldova kodanikuühiskonna ülesehitamiseks,

⁽¹⁾ „Consultation on Deep and Comprehensive Free Trade Areas/EU – Moldova 2012”, kaubanduse peadirektooraat.

⁽²⁾ „The second millennium development goals report, Republic of Moldova 2010”, ÜRO.

- tagama **Moldova sotsiaalpartnerite kaasamise idapartnerluse foorumisse** ning lülitama lepingu sotsiaalingimused idapartnerluse sotsiaalse dialoogiga tegeleva V tööühma päevakorda,
- soodustama OSCE toel kontakte **Transnistria kodanikuühiskonnaga**, et viimane saaks osaleda ELiga tihedama koostöö arendamises.

1.3 Oma soovitusel **Moldova riigiasutustele** julgustab komitee **Moldova valitsust ja parlamenti**:

- teavitama arvukaid kodanikuühendusi sellest, kuidas on edenenud ELiga tihedama koostöö arendamine ning soodustama **ELiga tihedama koostöö arendamist käsitlevat avalikku arutelu** sotsiaalpartnerite ja eri huvirühmade osavõtul (põllumajandustootjad, tarbijad, keskkonna-, nais- ning inimõigusaktivistid jne).
- töötama selle nimel, et Euroopa asjade ministriumini juhtimisel toimiks **teabevahetus** ühiskondlike ja erialaste arvamusiidritega ning hoidma alal riikliku osalemisnõukogu vaatejaroli valitsuses,
- asutama **Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnamitee**, tuginedes ELi või naaberriikide vastavale kogemusele,
- kaasama sidusrühmi ELiga **energia ja teaduse valdkonnas** sõlmitud lepingute elluviimisesse,
- tugevdama sotsiaalset dialoogi ning tagama kinnipidamine **Euroopa Nõukogu Euroopa sotsiaalharta**st, kaotades eelkõige erimeelsused ja võttes vastu protokollile kollektiivkaebuste süsteemi kohta,
- käsitlema suurima prioriteedina **noorte ja naiste integreerimist tööturule**,
- panustama korruptsioonivastase võitluse tõhustamisse.

1.4 Oma soovitusel **Moldova kodanikuühiskonna organisatsioonidele** väljendab komitee soovi arendada Moldova kodanikuühiskonnaga suhteid idapartnerluse raames. Käesolevaga teeb komitee Moldova kodanikuühendustele järgmised ettepanekud, mida ta loodab ka tutvustada Moldovas aset leidval konverentsil, kus antakse konkreetne vorm idapartnerluse eesmärgile „inimestevahelised kontaktid“ üle. Lisaks Moldova majandus-

sotsiaal- ja keskkonnamitee asutamisele soovivad komitee sotsiaalpartneritele ja kodanikuühiskonna partneritele järgmist:

- luua tihedamad sidemed selliste **ELi valdkondlike suurplatvormidega**, nagu vaesuse vastu võitlemise Euroopa tegevusprogramm või eri riikide tööandjate liidud, samuti vaatleja-staatuse kaudu Euroopa Ametiühingute Keskkliidus.
- tugevdada oma **järelevalverühmi** ametiühingute ja tööandjate liitudes ning Euroopa-asjade kollektiivlepinguid käsitlevas riiklikus komisjonis,
- arendada **sotsiaalset dialoogi** kooskõlas ILO lepingute ja Euroopa Nõukogu Euroopa sotsiaalhartaga,
- innustada **sotsiaalset dialoogi** põhjaliku ja täieliku vabakaubanduslepingu ettevalmistamisel ja selle täitmise jälgimisel,
- arendada ekspertteadmisi **ökoloogilise ellusuhtumise** küsimuses, sh kasvuhoonegaaside vähendamine, olemusringi analüüs, CO₂-jalajalg või ökosüsteemi teenused.

2. **Moldova kodanikuühiskond ELi ja idapartnerlusega tihedamate sidemete loomise protsessis**

2.1 Moldova kodanikuühiskond on juba olemasolevate mehhanismide kaudu seotud ELiga tihedamate sidemete loomise poliitikaga. Jaanuaris 2011 asutatud 30-liikmeline nõuandev organ CNP (riiklik osalemisnõukogu) teeb koostööd valitsusega, lisaks on olemas veel üks nõuandev organ kohalikus parlamendis. Novembris 2010 asutatud ELiga integreerumise riiklik konvent koondab mitmeid organisatsioone, kelle ülesanne on teha ettepanekuid ja levitada teavet ELiga integreerumise protsessi kohta, mis võimaldab arendada vahetut ja avatud dialoogi osalejatega. Lisaks on tekkinud mitmeid üleriigilisi kodanikuühiskonna teemaplatvorme.

2.2 Moldova organisatsioonid osalevad idapartnerluse kodanikuühiskonna foorumi mitmes tööühmas: demokraatia, inimõigused, hea valitsemistava ja stabiilsus, üldsoovitused, keskkond, energia ja kliimamuutus, inimestevahelised suhted. Komitee soovib julgustada V tööühma arendamist, mille raames käsitletakse sotsiaalset dialoogi, mis hõlmab ka üldisemaid majandus- ja sotsiaalküsimusi⁽³⁾.

2.3 Sotsiaalpartneritel on oluline roll ELi ja Moldaavia tihedama koostöö arendamisel. Ametiühingute sõltumatus on sätestatud põhiseadusega ning seda reguleeritakse 2000. aasta juulis

⁽³⁾ Komitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna panus idapartnerlusesse“, ELT C 248, 25.8.2011. Komitee arvamus teemal „Uus lähemisviis muutuvale naabrusele“, ELT C 43, 15.2.2012.

vastu võetud seadusega, mis tagab ühinemisvabaduse, kollektiiv-läbirääkimiste õiguse ja ametiühingu vara kaitse. Viimastel aastatel on ametiühingute struktuur riigis kardinaalselt muutunud: kaks ametiühingut, CSRМ ja Solidaritate moodustasid ühe keskse ühingu, Moldova ametiühingute keskliidu (CNSM). See ühines Rahvusvahelise Ametiühingute Keskliiduga ning osaleb järjest aktiivsemalt selle ettevõtmistes ja koosolekutel. Moldova ametiühingute keskliit võiks taotleda ka vaatleja-staatus Euroopa Ametiühingute Keskliidus.

2.3.1 Kõige paremini esindatud tööandjate organisatsioon on 1996. aastal asutatud 32-liikmeline Moldova tööandjate keskliit, mis on mittepoliitiline sõltumatu liit. Riiklik tööhõiveamet juhib ELi ja Moldova ühist projekti „Mobility Partnership”, et võimaldada Moldova tööturu sujuvat integreerumist. Integreerumisprotsessis osalevad ka tööandjate organisatsioonid, kes rakendavad projekti meetmeid kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

2.3.2 Seega oleks kasulik tõhustada sotsiaalpartnerite teabepunkte põhjaliku ja täieliku vabakaubanduslepingu kohta, kes teevad koostööd oma Euroopa või ELi sõsarorganitega.

2.4 Teatavate elanikkonnarühmade olukord on halb eelkõige maapiirkondades. Sotsiaalkeskkonna halvenemine mõjub kõige rängemini naistele, kes seisavad silmitsi selliste probleemidega, nagu kõrge tööpuudus, haridusele mittevastava töö tegemine, töötasu langus, hooajatöö või siis liiga madalad sotsiaaltoetused. Naistel on küll meestega sarnased õigused, kuid nad on tööturul haavatavamad. Lisaks on vaid 14 % Moldova ettevõtjatest naised. Maaelanikkonna osakaal allpool vaesuspiiri elavate inimeste hulgas on endiselt suur⁽⁴⁾ ning 2009. aastal täheldati vaesuses elavate maaelanike kasvu veelgi. Moldova lapsed on vastamisi mitmesuguste murettekitavate ohtudega, nagu püsiva elukoha puudumine, lapstöö, lastega kaubitsemine, prostitutsioon. Endiselt on suur osakaal nn sotsiaalsetel orbudel, st lastel, kelle perekond on andnud nad lastekodusse vaesuse tõttu.

2.5 Juba mitu aastat on näha meedia paremat toimimist. Moldova audiovisuaalse meedia koordineerimisnõukogu võttis 2010. aasta oktoobri lõpus ELi ja Euroopa Nõukogu kaasabil vastu uue meetodi poliitika kajastamise järgimiseks meedias. Lisaks tekkis 2010. aastal kaks uut telekanalit (Jurnal TV ja Publika TV) ning neli uut raadiojaama (Radio Sport, Aquarelle FM, Publika FM, Prime FM). Ajakirjanike ELi-teemaline koolitamine peaks olema esmajärguline ülesanne. Sõnavabaduse areng võimaldab teavitada kodanikke ja äriiringkondi, aga ka põllumajandustootjaid, paremini ELiga tihedama koostöö tegemise protsessi väljakutsetest.

2.6 Olgugi, et kodanikuühiskond on vaieldamatult arenenud, on tal veel tõsiseid organisatoorseid raskusi. Endiselt esineb piirkondadevahelist ebavõrdsust: valitsusväline tasand on aktiivne suurusmõõtkes, nagu Chişinău, Bălţi, Cahul et Ungheni,

kuid riigi ülejäänud osas vähem arenenud. Ametiühingud on seevastu maapiirkondades paremini esindatud. Kestva lõhe tõttu on koostöö Dnestri jõe kahe kaldal vahel veel üsna piiratud. Lisaks sõltuvad VVOd üsna palju üksikutest välismaistest abiandjatest, asjaolu, mis võib mõjutada nende sõltumatust ja elujõulisust. Eksperdivõrgustikud on küll kvaliteetsed, kuid koosnevad piiratud hulgal spetsialistidest, samuti ei ole suuremate VVOde loetelu viimastel aastatel eriti täiendust saanud.

3. Kodanikuühiskond ning uus põhjalik ja täielik vabakaubandusleping

3.1 ELi ja Moldova vaheline põhjalik ja täielik vabakaubandusleping hõlmaks kaupu, teenuseid ja investeeringuid, kuid selle põhjalik ja täielik olemus tooks kaasa ELi kaubandusala õigustiku tõhusa ülevõtmise ja kohaldamise. See eeldab asjakohast toetust ja olulisi reforme. Moldova majandus ei põhine praegu konkurentsil. Selle põhjuseks on vilets transpordiinfrastruktuur (eriti maanteed), väikesemahuline siseturg, innovatiivse keskkonna puudumine, pidev poliitiline ebastabiilsus, keeruline juurdepääs rahalistele vahenditele ning korrupsioon. Eksport ei ole suunatud üksnes endistesse Nõukogude Liidu riikidesse. Väliskaubanduse suunamuutus Euroopa poole on silmnähtav – sinna läheb ligi pool ekspordist. Selle tulemusel on suurenenud tekstiilisektori osa ekspordis (1999. aastal 10 %, 2008. aastal 22,7 %),⁽⁵⁾ mis tuleneb odavast kvalifitseeritud tööjõust.

3.2 Umbkaudu septembris 2012 valmib säästva arengu mõjuhinnang, mille koostamist alustati läbirääkimiste algatamisega üheaegselt ja mis peaks sisaldama teavet kaubanduse avamise heade ja halbade mõjude kohta⁽⁶⁾. Nõustava organi üksikasjaliku kirjelduse⁽⁷⁾ kohaselt tuleb komiteega läbirääkimiste ja üldsusega konsulteerimise üle nõu pidada. Samuti tuleb erilist tähelepanu pöörata „seisukohavõtu dokumendile”, mille komisjon peab pärast mõjuhinnangut koostama, ning tugimeetmete võtmisele.

3.3 Lepingulised riskid ELi jaoks on selged – peamiselt on need seotud tervishoiu- ja taimekaitse-eeskirjadega ning investeerimistagatistega. Ärikliima parandamine Euroopa investeerimiste ligimeelitamise eesmärgil eeldab tõhusamat võitlust korrupsiooni vastu. Vastavalt 2011. aasta korrupsiooni tajumise indeksile on Moldova maailmas 112. kohal, näitajaga 2,9 punkti 10st⁽⁸⁾. Seda ülesannet täidavad majanduskuritegude ja korrupsiooni vastu võitlemise keskus ning korrupsiooniga tegelev eriprokurör. Korrupsiooni käsitlev seadusandlus on piisav, vajaka jääb korrupsioonivastase poliitika praktiliselt

⁽⁵⁾ Florent Parmentier „Moldova, a Major European Success for the Eastern Partnership?”, Robert Schuman Fond, 22. november 2010, http://www.robert-schuman.eu/doc/questions_europe/qe-186-en.pdf.

⁽⁶⁾ Komitee arvamuse teemal „Säästva arengu mõjuhinnangud ja Euroopa Liidu kaubanduspoliitika”, ELT C 218, 23.7.2011.

⁽⁷⁾ „Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of DCFTAs between the EU and respectively Georgia and the Republic of Moldova”, Ecorys, 6. veebruar 2012.

⁽⁸⁾ „ENP Country Progress Report 2011 – Republic of Moldova”, Euroopa Komisjoni memo, Brüssel, 15. mai 2012.

⁽⁴⁾ Moldova Statistics, veebileht „Rural Poverty Portal”, <http://www.ruralpovertyportal.org/web/guest/country/statistics/tags/moldova>.

elluviimisest. Siin on põhjuseks poliitilise tahte puudumine, kodanike muretu võitu suhtumine ning kodanikuühiskonna passiivsus sellele küsimusele tähelepanu juhtimisel. Korruptsiooni vastu võitlemine on rahvusvaheliste abiandjate (Euroopa Nõukogu, Euroopa Liit, Maailmapank, UNDP, USAID jne) üks suurimaid prioriteete. Sellesse on investeeritud ka mitmed VVOde ühendused (korruptsiooni analüüsimise ja ennetamise keskus, Transparency International Moldova, Anti-Corruption Alliance, uuriva ajakirjanduse keskus jne). Valitsuste sage vahetumine ei ole võimaldanud praeguseni selles valdkonnas märgatavat edu saavutada.

3.4 Põhjalik ja täielik vabakaubandusleping avaldab olulist mõju sotsiaalvaldkonnale. Seoses sellega rõhutab komitee sotsiaalse dialoogi olulisust riigi arengus. Ta soovib võtta vastu Euroopa Nõukogu protokoll kollektiivkaebuste süsteemi kohta, parandada tööinspeksiooni ja asutada töökohtud. Moldova pädevad asutused teevad ebaseadusliku töö küsimuses koostööd ILOga, et liikuda ELi standardite poole, samuti osaletakse aktiivse vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta 2012 tegevuses. Parandada tuleks Moldovasse tagasipöördunud rändajate vastuvõttu ning edendada välismaal elavate moldovlaste õigusi. Eelistada tuleks ka tööjõu koolitamist ja ümberõpet.

3.5 Lepingu läbirääkimiste taustal on Moldova jaoks olulised valdkonnad veel põllumajandus ja põllumajanduslik toidutööstus. Kui Moldova põllumajandussektor soovib eksportida ELi turule ja tagada toodete toiduohutust, tuleks arendada päritolutoendite süsteemi, tervishoiu- ja taimekaitse-eeskirjadega vastavusse viimist ning konkurentsieeskirjade järgimist. Praeguseks on võetud küll vastu eeskirju, kuid nende täitmine on pikaldane ja kulukas, eelkõige loomsete saaduste valdkonnas (2008. aastal oli ainus ekspordikõlblik loomne saadus mesi). ELi standarditega toimetulek toob väiketootjatele kaasa suuri kulusid, mistõttu peab valitsemissektor kujundama institutsiooniliste reformide poliitikat ja toetama nii põllumajanduslikku toidu- kui ka veinitööstust. Euroopa Komisjoni „kaubandusabi“ meetme raames rahastatavad projektid on taseme tõstmise seisukohast väga väärtuslikud.

3.6 Tööstussektor, mis oli pikalt varjusurmas, tundub kasutatavat hästi ära hinna- ja konkurentsieelist, mida annab Euroopa turu lähedus ja millest annab tunnistust tekstiilisektori kiire areng. Kergetööstust võib arendada kõikjal Moldovas, eriti võiks seda teha ebasoodsamas olukorras olevates lõunapoolsetes piirkondades. Põhjas alustas tänu Saksa investoritele hiljuti tegevust autotööstus. Arengu seisukohast on olulised küsimused Moldova osalemine ELi Doonau piirkonna strateegias ja suurte tööstusrajatiste moderniseerimine (eriti Dnestri paremkaldal).

3.7 Et vabakaubandusleping ELiga oleks tööpoolest põhjalik ja täielik, peab see põhinema Moldova võimel võtta üle ELi õigustik. See nõue on seotud asjakohase rahalise toetusega. Siseturu laienemise kogemused on näidanud, et struktuurifondidel on oluline tähtsus sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tagamise raames. Seega soovib komitee näha ette asjakohased tugimeetmed, et vältida sotsiaalse ja territoriaalse ebavõrdsuse

kasvu. Seepärast pöörab lepingu järelevalvekomitee erilist tähelepanu Euroopa põllumajanduse ja maaelu arengu naabusprogrammi ENPARD elluviimisele.

3.8 Moldova keskkonna seisund annab põhjust tuleviku pärast muret tunda (pinna, vesi, energia) ning seda tuleb võtta arvesse ka lepingus. Selles valdkonnas on eriti problemaatiline Nõukogude pärand, eelkõige mürgiste jäätmete käitlus. Viimaste aastate põuaperioodid on paljastanud Moldova majanduse haavatavuse keskkonna ja kliima halvenemise suhtes. Lisaks on rohkem kui pool põhjaveest reostunud, samas kui sellega täidetakse elanikkonnast kahe kolmandiku joogiveevajadus. Keskkonnapoliitika probleem on eraldatud rahaliste vahendite vähesus, olenemata sellest, et riik on võtnud rahvusvahelisi kohustusi, sh Rahvusvahelise Investeerimispanka ees. Lisaks oleks väga vaja tõsta kõikide ettevõtjate teadlikkust transpordija ehitusajadest, mis ei paku praegu neile veel erilist huvi. Moldova, kes on Euroopa energiaühenduse liige, on liigselt sõltuv fossiilkütuste sisseveost ning energiatõhusus on endiselt madal. Komitee pooldab energiasäästuga, ressursitõhususega ja jäätmekäitlusega tegelevate keskkonnaorganisatsioonide toetamist.

3.9 Mõjuhindangus tuleb pöörata tähelepanu Transnistria olukorrale, et hinnata põhjaliku ja täieliku vabakaubanduslepingu mõju piiride julgeolekule, samuti majanduslikku ja sotsiaalset mõju. Leping võiks aidata ületada sisemisi erimeelsusi ning tagada territoriaalse terviklikkuse.

4. Ettepanek asutada Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee

4.1 Selleks et suunata kodanikuühiskonda tihedama dialoogi ja mõttevahetuse poole, soovib komitee asutada piirkonna teiste riikide eeskujul Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee. Tuginedes Euroopa erinevatele kogemustele, saab Moldova leida oma tee selle protsessi raames.

4.2 Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee oleks vastus kodanikuühiskonna struktureerimise vajadusele ning tugevdaks selle mõju ja elujõulisust. Praegused rohked projektipõhised struktuurid annavad küll paindliku ja katselise raamistiku, kuid nende järjepidevus on kaheldav ja toimimine habras. Sotsiaalpartnerite, eri liikumiste ja VVOde seisukohtade kirevus vähendab nende nähtavust ühiskondlikes aruteludes.

4.3 Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee annaks väärtusliku panuse konsensuse leidmisse selles eri valikute ees seisvas ühiskonnas, võimaldades võtta arengumudelid arvesse eri huvisid. Arendada tuleb mõttevahetusel põhinevat koostöökultuuri, mis koondub säästva arengu kolme samba ümber. See oleks ka suur samm edasi Transnistria taasintegreerimise elujõulise strateegia kujundamisel.

4.4 Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee kui erapooletu ja rahastajate poolt mittemõjutatav organ võimaldab tagada analüüside sõltumatuse, soosides samas eri arvamuste väljendamist. Oma analüüsidest võiks nimetatud komitee lisaks sellele käsitleda soo, päritolu või usutunnistuse tõttu diskrimineerimise vastu võitlemist.

4.5 Moldova majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakomitee täidaks vajaduse hinnata riiklikku poliitikat seoses ELi õigustiku ülevõtmisega. Koostöös Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega võiks nimetatud komitee korraldada kohtumisi kaubanduslepingut käsitleva ühise järelevalvekomiteega.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna roll ELi, Colombia ja Peruu vahelises mitmepoolses kaubanduslepingus”

(2012/C 299/08)

Raportöör: **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 19. jaanuaril 2012 vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Kodanikuühiskonna roll ELi, Colombia ja Peruu vahelises mitmepoolses kaubanduslepingus”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 139, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 8 liiget.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Kuna kõikide Andide piirkonda kuuluvate riikidega ei olnud võimalik läbirääkimisi partnerluslepingu sõlmimiseks lõpetada, otsustas EL Colombia ja Peruu palvel selle kasuks, et asuda looma uusi kaubandussuhteid nende riikidega. Läbirääkimised lõppesid 2010. aasta mais, kolm lepinguosalist parafeerisid mitmepoolse kaubanduslepingu 24. märtsil 2011 ja kinnitasid ametlikult 13. aprillil 2011. Praegu vaatab lepingut läbi Euroopa Parlament, kes peab otsustama selle heakskiitmise või tagasilükkamise, ilma et lepingut oleks võimalik muuta. Selles etapis annab komitee oma hinnangu ja mitmeid suuniseid kõikidele asjaosalistele, et neid võetaks lepingu heakskiitmise ja ratifitseerimise korral arvesse ⁽¹⁾.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et ELi mitmepoolne kaubandusleping Colombia ja Peruuga võib osutada heaks vahendiks nii Euroopa kui ka kõigi selles osalivate Andide piirkonna riikide jaoks. Ecuador ja Boliivia oleksid võib-olla valmis taas läbirääkimisi pidama. Mitmepoolne kaubandusleping võib aidata saavutada majanduskasvu, konkurentsivõimet ja inimväärset tööd, sest kaubandus on tähtis mehhanism arengu toetamiseks ja vaesuse leevendamiseks. Selle majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõju tuleb siiski hoolikalt, läbipaistvalt ja kõikehõlmavalt kõikide poolte huvides hinnata. Kodanikuühiskond saab ja võib täita selles põhitähtsat osa.

1.3 Kõnealuse mitmepoolse kaubanduslepingu läbirääkimistel täheldati, et lepingupoolte organiseeritud kodanikuühiskonnaga ei peetud piisavalt dialoogi. Selle lünga tagantjärele täitmiseks ja selleks, et kaasata kodanikuühiskond dialoogi institutsiooni tasandil, teeb komitee, olles arutanud seda küsimust oma hiljutisel missioonil Perusse ja Colombiasse nende mõlema riigi institutsiooniliste ja organiseeritud kodanikuühiskonna sidusrühmadega, ettepaneku asutada **ühine nõuandekomitee**, kuhu

kuuluvad Euroopa, Peruu ja Colombia kodanikuühiskonna esindajad ja mis täidab nõuandetelesandeid inimõiguste, säästva arengu ning mitmepoolse kaubanduslepingu valdkondlike mõjude hindamise teemadel. Ühine nõuandekomitee töötab välja teemavaldkonnad, mida ta hakkab jälgima ⁽²⁾ ning mille üle võib temaga lepingupoolte nõudmisel konsulteerida või mille kohta ta võib avaldada omaalgatuslikult arvamusi, teha soovitusi või uuringuid. Ühine nõuandekomitee peab lepingupoolte esindusorganiga ühe aastakoosoleku, v.a, kui ühiselt lepikse teisiti kokku. Ühine nõuandekomitee sobib kogu kodanikuühiskonnale ja kodanikkonnale avatud koosolekuga, mis on ette nähtud lepingu artiklis 282. Ühine nõuandekomitee võib lepingupooltega läbi rääkida võimaluse üle kehtestada lepingu kohaldamise valdkondliku mõju näitajad. Sellise konsultatsiooni loomise eeskujuks võib võtta ELi ning teiste maailma riikide ja piirkondade vahelistes varasemates lepingutes juba heaks kiidetud mehhanismid.

1.4 Komitee peab oluliseks tugevdada Euroopa Parlamendi ning Colombia ja Peruu parlamendi koostööd, ja väljendab selles suhtes heameelt Euroopa Parlamendis vastu võetud resolutsiooni üle, mille tulemusel võidakse käima panna parlamentaarsed mehhanismid samaaegselt võetud kohustuste täitmise jälgimiseks, eelkõige seoses inimõiguste olukorraga, ILO inimväärika töö tegevuskavaga töö- ja ametiühingutingimuste kohta, soolise võrdsusega, seadusliku siserändega ja tagatistega, keskonnakaitselepingutega ning nende suhtes võimaliku õiguskaitsevahendite rakendamisega vaidluste lahendamise komisjonis.

1.5 Komitee leiab, et sedalaadi nõuandeargani võimaldaks kaasata kodanikuühiskonna mitmepoolsesse kaubanduslepingusse, konsultatsioonid institutsionaliseerida, mõjutada nende toimimist, tulla toime selle käigus tekkivate raskustega, tagada

⁽¹⁾ Mitmepoolse kaubanduslepingu peavad ratifitseerima ELi liikmesriikide 27 parlamenti ning Colombia ja Peruu parlament.

⁽²⁾ Nagu on sätestatud näiteks Colombia ja USA kaubanduslepingusse lisatud tööõiguste tegevuskavas ja üldises soodustuste süsteemis GSP+.

sujuv ja otsene suhtlemine lepingu kohaldamise eest vastutavate isikutega ja teha konkreetseid soovitusi lepingu kohaldamise positiivsete või negatiivsete tagajärgede kohta.

1.6 2012. aasta mais külastas komitee delegatsioon Colombiat ja Peruud. Missioon oli edukas, kui arvestada küsitletud osaliste hulka ja taset ning kogutud teabe asjakohasust. See aitas tagada, et käesolevas arvamuses kajastuvad mõlema riigi kodanikuühiskonna seisukohad ja et tehakse ettepanek luua mitmepoolse kaubanduslepingu jälgimiseks kodanikuühiskonna ühine nõuandekomitee. Arvamuses analüüsitakse peamisi probleeme Colombias ja Peruu, mida kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid jälgima.

2. Üldised märkused

2.1 Euroopa Liidul on Andide piirkonnaga ning eriti Colombia ja Peruuga üha arenevad majandus- ja kaubandussuhted. EL on praegu Andide piirkonna riikide teine kaubanduspartner pärast Ameerika Ühendriike. ELi ja Andide piirkonna riikide kaubavahetus on viimasel kümnendil märkimisväärselt kasvanud: kahepoolsed kaubavood on suurenenud 9 100 miljoni eurolt 2000. aastal 15 800 miljoni euroni 2007. aastal, keskmise kasvumääraga 8,25 % aastas⁽³⁾. 2010. aastal oli ELi, Colombia ja Peruu kahepoolse kaubavahetuse maht 16 000 miljonit eurot.

2.2 Kaubanduslepingu osalised on loonud sidemed, mis lähevad majandussfäärist kaugemale ja hõlmavad muu hulgas selliseid valdkondi nagu poliitiline dialoog, kultuur, haridus ja teadus. EL on kaasanud demokraatia ülemineku protsesse ja aidanud kaasa põhiõiguste kaitsele, võttes solidaarsuskohustusi, mida komitee heaks kiidab ja jagab.

2.3 Käesolev mitmepoolne kaubandusleping põhineb 2003. aastal ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ja teiselt poolt Andide Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel sõlmitud poliitilise dialoogi ja koostöö lepingul ning vastavatel õigustel ja kohustustel, mille lepingupooled on Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmetena võtnud⁽⁴⁾.

2.4 Mitmepoolne kaubandusleping võimaldab lepingupoolte kaupu ja tooteid vastavate riikide turule sisse tuua tunduvalt väiksemate tariifidega. Paljude Colombia ja Peruu tööstussektori toodete jaoks, mille suhtes kehtivad GSP+ alusel kitsendavamad

normid, muudetakse liitu sissetoomise kriteeriumeid paindlikumaks⁽⁵⁾. Muude sektorite hulgas peeti läbirääkimisi kaubavahetuse üle naftakeemiatööstuses, plasti-, tekstiili- ja rõivasektoris, kalandustoodete, banaani-, suhkru- ja kohvisektoris. Samuti on oluline jälgida mitmepoolse kaubanduslepingu kohaldamise mõju lepingupoolte põllumajandussektorile sellistes küsimustes nagu päritolunimetused, kaitseklauslid ja valdkondlikud stabiilsusmehhanismid, mida tuleks jälgida ja hinnata. Komitee väartustab lepingus viiteid kaubanduse tähtsusele säästva arengu ning ausa ja õiglase kaubanduse edendamise jaoks.⁽⁶⁾

2.5 Mitteametliku majanduse määr on kõrge nii Peruu kui ka Colombias. Üks selle kõige tõsisematest mõjudest on mitteametliku töö kõrge määr Andide piirkonna riikides, mistõttu väljendab komitee muret tööstandardite pärast Colombias ja Peruu. Eriti raske on noorte ja naiste olukord, sest nende jaoks on tööpuudus ning töölevõtmise ja töötamise tingimused kõige ebasoodsamad. Mõjuhinnangud peavad sisaldama soolist mõõdet ja nendes tuleb tähelepanu pöörata noorsoo töötingimustele, sest naistel ja noortel on erilisi raskusi⁽⁷⁾. Samuti kordab komitee, et vaja on otsustada ja käivitada konkreetseid ja tõhusad meetmed mõlemas riigis esineva muret tekitava nähtuse – lapstööjõu järkjärguliseks kaotamiseks.

2.6 Inimõiguste, sealhulgas töö- ja ametiühinguõiguste olukord Colombias ja Peruu valmistab Colombia ja Peruu rahvale ja Euroopa kodanikuühiskonnale tõsist muret. Komitee avaldab heameelt, et mitmepoolse kaubanduslepingu artiklis 1 on selgelt sätestatud, et demokraatia põhimõtete ja põhiõiguste rikkumine võib tuua kaasa lepingu peatamise või lõpetamise. Samuti kiidab komitee asjaolu, et lepingu artikli 269 lõikes 3 võtavad lepingupooled kohustuse järgida ILO peamisi konventsioone⁽⁸⁾ ja loodab, et lepingu kohaldamisel tagatakse nendest konventsioonidest kinnipidamine ja täitmine.

2.7 Komitee on korduvalt väljendanud oma seisukohta selle kohta, kuidas võiks kaubanduslepingute läbirääkimised toimuda. Komitee arvates peavad kahepoolsed lepingud ühilduma mitmepoolsusega⁽⁹⁾. Komitee leiab, et EL ei või kahepoolsete läbirääkimiste tulemusel vähendada oma sotsiaalseid, töö- ja keskkonnavalaseid nõudmisi. Neid mõtteid tuleb hooliga arvesse võtta, samamoodi nagu majanduslikku mõõdet, ja tuleb otsida mehhanisme nende ühtlustamiseks lepingute kohaldamise ajal.

⁽⁵⁾ Üldiste tariifsete soodustuste kava GSP+.

⁽⁶⁾ Mitmepoolse kaubanduslepingu artiklid 271 ja 324.

⁽⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Läbirääkimised uute kaubanduskokkulepete üle: EMSK seisukoht“, raportöör: Jonathan Peel ja Evelyne Pichenot (ELT C 19.08.2008, lk 82).

⁽⁸⁾ „Lepingupooled kohustuvad oma seadustes ja tavades kogu oma territooriumil edendama ja tõhusalt kohaldama rahvusvahelisel tunnustatud põhilisi tööstandardeid, nagu need on sätestatud ILO põhilistes konventsioonides“, mitmepoolse kaubanduslepingu artikli 269 lõige 3.

⁽⁹⁾ ELT C 211 19.08.2008, lk 82.

⁽³⁾ Euroopa Komisjon palvel majanduspoliitika uuringukeskuse Development Solutions ja Manchesteri Ülikooli koostatud mõjuhinnang kaubanduse jätkusuutlikkuse kohta, 2009.

⁽⁴⁾ Samuti ELi ja Colombia inimõiguste protokollis eesmärgid, (2009) mis ratifitseeriti 30. jaanuaril 2012 Bogotás peetud inimõigustealase dialoogi mehhanismi VI korralisel koosolekul.

2.8 Teisalt tunduvad kogemused komitee jaoks kinnitavat, et kodanikuühiskonna aktiivne roll lepingute kohaldamisel võimaldab kindlaks teha võimalikke olulisi partnereid osalisriikides, luua kõikidele lepingupooltele kasulikud suhted ja hõlbustada võimalike vaidluste lahendamist. Nõuet lisada läbiräägitud või läbirääkimisel olevatesse lepingutesse sotsiaalne mõõde on komitee pidevalt väljendanud, sealhulgas oma varasemates arvamustest ⁽¹⁰⁾.

2.9 Komitee on varasemates arvamustes juba kiitnud ELi otsust koostada **mõjuhindamised** kaubanduslepingute **mõju kohta säästvusele**, mis võimaldaksid teha ettepanekuid ja kehtestada parandusmeetmeid, mis maksimeeriksid kaubanduslepingu positiivset mõju ja minimeeriksid võimalikke negatiivseid mõjusid. Komitee kordab oma taotlust, et säästva arengu mõjuhindangud koostataks kodanikuühiskonna täie osalemisega, nii et oleks tagatud võetud kohustuste täitmine, minimeeritaks kaubanduse avamisega kaasnevaid riske ja võimendataks sellest tulenevaid võimalusi ⁽¹¹⁾.

2.10 Komitee ei saa jätta märkimata, et lepingu läbirääkimine Colombia ja Peruuga pälvis kriitikat ja tekitas küsimusi lepingupoolte ühiskondlikelt organisatsioonidelt ja ametiühinguliikumiselt ⁽¹²⁾. Komitee jagab eelkõige muret vähese dialoogi pärast kodanikuühiskonnaga läbirääkimiste ajal. Seetõttu väljendab heameelt Euroopa Parlamendi resolutsiooni üle, milles rõhutatase, kui tähtis on kehtestada selged seire- ja jälgimismehhanismid kodanikuühiskonna esindajate osalemisega mitmepoolse kaubanduslepingu kohaldamise ajal ⁽¹³⁾.

2.11 Komitee leiab, et kodanikuühiskonna seisukohast peavad kaubanduslepingud hõlbustama kaubavahetust, mis muu hulgas soodustab ettevõtjate sotsiaalse vastutuse arendamist, kohustab Euroopa ettevõtjaid järgima samu töötavasid, kui nende päritoluriigis, loob kvaliteetseid ja tagatistega töökohti, soodustab kollektiivläbirääkimiste arengut, võimaldab lähedalt jälgida loodusvarade kasutamist ning aitab vähendada mitteametlikku majandust ja tööd. Samuti aitab see kaotada inimõiguste rikkumisi, võidelda vaesuse ja sotsiaalse ebaõigluse vastu ning võimaldab parandada elanike, eriti ebasoodsamas olukorras inimeste elutingimusi.

2.12 Komitee leiab, et mitmepoolse kaubanduslepingus on sätestatud artiklid – nagu viidatud artikkel 1 inimõiguste kohta,

⁽¹⁰⁾ „Komitee peab hädavajalikuks lisada assotsiatsioonilepingule sotsiaalne mõõde, et see leping oleks selline, mis läheb kaugemale kaubanduslikest aspektidest ja mille üldine eesmärk oleks sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamine.“, raportöör: José María Zufiuar Narvaiza, (ELT C 248 25.08.2011, lk 55).

⁽¹¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Säästva arengu mõjuhindangud ja Euroopa Liidu kaubanduspoliitika“, raportöör: Evelyne Pichenot (ELT C 218 23.07.2011, lk 14).

⁽¹²⁾ Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni, Ameerika Ametiühingute Konföderatsiooni ja Maailma Ametiühingute Nõukogu 2012. aasta veebruari sõnum Euroopa Parlamendile. Colombia CGT seisukoht ELI–Colombia kaubanduslepingu suhtes, veebruar 2012.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa Liidu, Colombia ja Peruu mitmepoolse kaubanduslepingu kohta, mis võeti vastu 13. juunil 2012.

artikkel 282 kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemise kohta või artikkel 286 mõjuhindamise kohta –, mis võimaldavad juhtida mõlema lepingupoolte kodanikuühiskonna organisatsioonide institutsionaalset, esindus- ja sõltumatut osalemist vähendatud koosseisus ⁽¹⁴⁾, luues ühise nõuandekomitee ning kogu Peruu, Colombia ja Euroopa kodanikuühiskonnale avatud foorumi.

2.13 Komitee loodab, et see mitmepoolne kaubandusleping aitab lepingupooltel toime tulla kõige kiireloomulisemate sotsiaal-majanduslike probleemidega, nagu vaesus, sotsiaalne ebavõrdsus ja vägivald, ning võimaldab parandada oma elanikkonna, eriti ebasoodsamas olukorras inimeste elutingimusi, milleks peab tingimata vajalikuks, et kõigi kolme poole kodanikuühiskond saaks aktiivselt osaleda lepingu kohaldamises ja selle mõju hindamises.

2.14 2012. aasta mais külastas komitee delegatsioon Colombiat ja Peruud. Missioon oli edukas, kui arvestada küsitletud osaliste hulka ja taset ning kogutud teabe asjakohasust. See aitas tagada, et arvamuses kajastuvad mõlema riigi kodanikuühiskonna seisukohad ja et tehakse ettepanek luua kaubanduslepingu jälgimiseks kodanikuühiskonna ühine nõuandekomitee. Missioon andis võimaluse märgata mõlema riigi sotsiaalseid, tööturu- ja majanduslike hetkeprobleeme ning kodanikuühiskonna organisatsioonide skeptilist suhtumist (v.a tööandjate organisatsioonide puhul, kes toetavad mõlema riigi lepingut) valitsuste ja lepingu võimesse neid probleeme lahendada. Missioon näitas, kui lahus on nende riikide valitsuste ja kodanikuühenduste arvamused selle kohta, kuidas on saadud hakkama ulatuslike konsultatsioonide ja teavitamistööga ⁽¹⁵⁾.

2.15 Arvamuses tuuakse esile mõned lepingu osalisriikide peamised probleemid, millele sealseid kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid tähelepanu pöörama. Colombia puhul võib välja tuua inimõiguste küsimuse selle positiivsetes ja negatiivsetes aspektides, ametiühingute rikkumised, ohvrite hüvitise maksmist ja maade tagastamist käsitleva seaduse kohaldamise hetkeseisu ning karistamatuse probleemi. Peruu puhul tuleb analüüsida sotsiaalset ning tööalast olukorda, eelkõige kaevandustes, lapstööjõudu, rännet Euroopasse ja põlisrahvaste õigusi.

2.16 Komitee kutsub asjaomaseid osapooli üles looma kodanikuühiskonnaga konsulteerides – ideaaljuhul ühise nõuandekomitee kaudu – mitmepoolset kaubanduslepingut täiendava läbi- ja siduva tegevuskava inim-, keskkonna- ja tööõiguste kohta. Tegevuskavas tuleks selgelt sätestada ajaliselt piiratud ja tulemustel põhinevad eesmärgid igas nimetatud valdkonnas. Selles mõttes ühineb komitee Euroopa Parlamendi Euroopa Parlamendi 13. juuni 2012. aasta resolutsiooni punktis 15 esitatud nõudmistega.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Liitu esindab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee.

⁽¹⁵⁾ Lisas B on missiooni aruanne ja programm.

3. Colombia

3.1 Inimõigused: päikesepool ja varjukülg

3.1.1 2010. aasta augustis tuli võimule uus valitsus. Valitsuse eesotsas on president Juan Manuel Santos, kes võttis seoses inimõigustega ette suunamuutuse. Asepresident on Angelino Garzón, endine tööliste keskliidu (Central Unitaria de Trabajadores – CUT) peasekretär ja tööminister, kes tema tausta arvestades toetab üleriigilise sotsiaalse dialoogi tugevdamist. President J. M. Santose seisukoht inimõiguste suhtes erineb tema eelkäija Álvaro Uribe valitsuse omast. Selle asemel, et kasutada karmi retoorikat, mis seadis inimõiguste eest võitlejad reaalsesse ohtu, on valitsus tooni madalamaks võtnud ja teinud dialoogi edendavaid žeste. Esimest korda on valitsus tunnustanud riigisisese relvakonflikti olemasolu ja tundub, et ta otsib konfliktile lõplikku lahendust.

3.1.2 Colombia kannatab riiki viimase 60 aasta vältel raputanud raske riigisisese konflikti tagajärgede all. Relvakonflikt, kus eri osalejad on ühtaegu vägivalda lähtekoht ja eestvedajad. Ja vaatamata valitsuse jõupingutustele, nagu seda tunnustab Amnesty International, on olukord jätkuvalt väga keeruline (¹⁶).

3.1.3 Colombias tegutseb jätkuvalt mandri vanim partisanirühmitus, Colombia Revolutsioonilised Relvajõud (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – FARC). Nii see rühmitus kui ka Rahvuslik Vabastusarmee (Ejército de Liberación Nacional – ELN) värbavad endiselt lapsi, nii poisse kui ka tüdrukuid, keda kasutatakse relvastatud konfliktis, ja on paljudesse kohtadesse paigaldanud maamiine, lisaks sellele, et neid rahastatakse tänu uimastiäri loodud suhetele. Colombia on Kongo Demokraatliku Vabariigi järel teine riik, kus on kõige rohkem lapssõdureid (¹⁷).

3.1.4 1,5–3 miljonit inimest on oma tavalisest elu- ja töökohast mujale viidud. FARC teatas 2012. aasta veebruaris, et ta katkestab pantvangi võtmised, ja vabastas 10 sõjaväelist pantvangi. Kuid FARC hoiab pantvangis veel teadmata arvu tsiviilisikuid (¹⁸).

3.1.5 Aastate jooksul ja eriti alates 1970. aastatest on teiste seas tapetud loendamatul arvul talupoegi, töölisi, ametiühinguliikmeid, õpetajaid, inimõiguste eest võitlejaid, ühiskondlike organisatsioonide juhte linnaosade, valdade ja maapiirkondade tasandil. Inimõiguste ja ametiühinguõiguste kaitse alal tehtud töö eest tunnustatud valitsusvälise organisatsiooni Escuela

Nacional Sindical sõnul on alates 1986. aastast mõrvatud ametiühinguliikmeid kokku üle 2 900. Uimastiäri on jätkuvalt sage-liesinev ebaseaduslik tegevus, mille võrgustikud ulatuvad üle kogu riigi ja millel on rahvusvahelised harud. Püüded probleemi militaarsete vahenditega lahendada on paljudel juhtudel vägivaldaspiraali hoopis kiirendanud. Riiklikud ja rahvusvahelised inimõigusorganisatsioonid on süüdistanud paljusid relva- ja julgeolekujõudude liikmeid partisanide hulka arvatud inimeste tapmises (*Falsos Positivos* ehk valepositiivne tuvastus) (¹⁹).

3.1.6 Colombia ühiskonna praegustes oludes kannatavad naised jätkuvalt ebavõrdsuse ja diskrimineerimise all. Sooline ebavõrdsus areneb välja perekeskonnast, kus esineb palju koduvägivalda; majanduskeskkonnas, kus valitseb suur tööpuudus, suureneb mitteametlikus majanduses töötavate naiste osakaal (57 %) ja püsib sooline palgalõhe; ning poliitilises keskkonnas seetõttu, et naised on suurema otsustusõigusega valitsemistasanditel vähe esindatud.

3.1.7 Vastavalt riigi ametiühingukeskuste (CUT, CTC, CGT) raportitele ei ole sotsiaalses dialoogis, mis oli eelmiste valitsuste ajal tugevalt kahjustatud, ikka veel toimunud piisavaid muutusi, mis tähistaksid positiivset arengusuundumust. Keskliidud väidavad, et sotsiaalse dialoogi puudumise tõttu on ametiühingutega ühinemise määr langenud 14 protsendilt 4 protsendile. Tuleb meenutada, et ILO on ametiühinguõiguste olukorda Colombias viimastel aastatel lähedalt jälginud (²⁰); see organisatsioon on korraldanud arvukaid uurimississioone ja tal on riigis alaline osakond, mis jälgib inim-, töö- ja ametiühinguõiguste rikkumisi. 2011. aastal mõrvati 29 ametiühingute juhti ja aktivisti. Paljudel juhtudel on vastutavad nn demobiliseeritud poolsõjaväelased. Lisaks on tehtud mõrvakatse kümne ametiühinguliikme suhtes. Riikliku suhkruoolõikajate ametiühingu peasekretär Daniel Aguirre mõrvati 27. aprillil 2012, mis tõstab aastaga mõrvatud ametiühinguliikmete arvu seitsmele.

3.1.8 Positiivse uudisena tuleb märkida nende kuritegude ja süütegude selgitamiseks määratud riigiprokuratuuri (Fiscalía General de la Nación – FGN) töötajate arvu suurendamist. Samuti, et riigiprokuratuuri algatusel kiitis Rahvuskongress (Congreso Nacional) heaks karistusseadustiku artikli 200 muudatuse, millega pikendatakse vanglakaristusi ja suurendatakse trahve isikutele, kes takistavad või häirivad tööõiguste koosolekut või teostamist, või kes rakendab survemeetmeid õiguspärase streigi, koosoleku või ühinemise tõttu (²¹). 2012. aasta jaanuaris jõudsid riigiprokuratuur ja riiklik ametiühingute kool (Escuela Nacional Sindical) kokkuleppele teabevahetuses ja ametiühinguorganisatsioonide liikmete vastaste kuritegude kindlaksmääramiseks, tuvastamiseks ja dokumenteerimiseks ühtse meetodi väljatöötamises.

(¹⁶) Inimõigusteorganisatsiooni Amnesty International deklaratsioon ÜRO inimõigusteenõukogu 19. istungjärgul 2012. aastal, Genf.

(¹⁷) Rahvusvaheline sõja ja vaesuse ohvriks langenud laste kohtu (<http://www.tribunalinternacionalinfancia.org>) 2012. aasta raport.

(¹⁸) 28. aprillil 2012 võttis FARC oma lubatustega vastuollu minnes kinni Prantsuse ajakirjaniku Romeo Laglois, kes paar nädalat hiljem vabastati.

(¹⁹) Colombia õiguse kohaselt on tegemist kaitstud isikute mõrvamisega. (²⁰) Allikas: ILO standardite kohaldamist jälgiva komisjoni järjestikused raportid, rahvusvahelised töökonverentsid.

(²¹) Brüsselis asuva Colombia Suursaatkonna aruanne riigiprokuratuuri tegevuse kohta, märts 2012.

3.1.9 Kuid vaatamata sellele, et vägivald on riigis vähenenud, pannakse jätkuvalt toime terroriakte: samal päeval, kui jõustus vabakaubandusleping USAga, 15. mail 2012, korraldati endisele ministrile Fernando Londoño Hoyosele atentaat, kus kaotas elu kaks ihukaitsjat ja sai vigastada 49 inimest.

3.1.10 **Ohvri- ja maade tagastamise seadus.** Selles 2011. aastal vastu võetud seaduses tunnistatakse relvakonflikti olemasolu ja ohvrite õigusi. Seadus näeb ette kahju hüvitamise inimõiguste rikkumise, kaasa arvatud riigi ametnike toime pandud rikkumiste üleelanutele. Selle kohaldamine on seni olnud ebakorrapärane ja mittetäielik, aga see on oluline muutus ohvrite jaoks, kellele seni ei antud mingeid õigusi. Komitee missioonil teatasid kodanikuühiskonna organisatsioonid ähvardustest, mida on saanud inimesed ja kogukonnad, kellele on maa tagastatud. Põllumajandusministerium teavitab komitee delegatsiooni kohtunike koolitusest põhjendamatu kaebuse alusel saadud maa tagastamise juhtumite teemal. Põhjendamatu kaebuse alusel oli nimelt võimalik osta maad väga odava hinnaga eest ja seaduslikult, ning asustada endised talupoegadest maaomanikud sunniviisiliselt ümber; maad kasutati paljudel juhtudel ebaseaduslike uimastite kasvatamiseks. Samuti pakutakse kaitset perekondadele, kes pöördusid tagasi maadele, mis jäeti varem partisanide survele sööti, kuna viimased püüdsid sel viisil piirkonda oma kontrolli alla saada.

3.1.11 **Karistamatus – Colombiale iseloomulik probleem.** On toimunud teatud edasimineku inimõiguste alastes peamistes juurdlustes, sealhulgas parapoliitika skandaaliga seotud juhtudel, kus tuvastati ebaseaduslikke sidemeid seadusandjate ja poolsõjaväeliste rühmituste vahel. Uuriti üle 120 endise parlamendiliikme ja ligikaudu 40 neist mõisteti süüdi⁽²²⁾. Ent 2012. aasta veebruaris tühistati riigiprokuröri valimine,⁽²³⁾ kelle ülesandeks oli lahendada põhilised korruptsioonijuhud ja kohtuasjad poolsõjaväeliste rühmituste liikmete, uimastiäri ajajate ja partisaniliikumise liikmete vastu ning kes oli üles näidanud suurt teotatust teha lõpp karistamatusele. Tehtud juurdlustes selgusid seosed julgeolekuameti DAS ja poolsõjaväeliste rühmituste vahel ning nende otsene vastutus paljudel juhtudel, kui ähvardati ja mõrvati inimõiguste eest võitlejaid, kohtunikke, ajakirjanikke, ametiühinguliikmeid ja advokaate⁽²⁴⁾. 2011. aasta oktoobris saatis valitsus DASi laiali ja asutas uue luurekeskuse (Central de Inteligencia).

3.1.12 Valitsus on esitanud põhiseaduse artikli 221 vastuolulise muudatusettepaneku, mis annaks sõjaväelisele kriminaalkohtule õiguse viia läbi algne kontroll juurdluste üle julgeolekujõudude liikmete poolt toime pandud inimõiguste võimalikus

rikkumises. Muudatus kehtestaks eelduse, et kõikidel avaliku jõudude liikmete poolt operatsioonide ja/või menetluste käigus toime pandud kuritegudel on „seos väeteenistusega” ning need kuuluksid seega vähemalt esimeses kohtuastmes sõjaväekohtu pädevusse. Ameerika Inimõiguste Komisjon ja ÜRO on korduvalt märkinud sõjaväekohtusüsteemi erapooletuse ja sõltumatus puudumist, mis kaotab selle kohtu otsuste usaldusväärsuse⁽²⁵⁾. Colombia relva- ja julgeolekujõude on korduvalt süüdistatud kohtuvälistes hukkamistes ja ÜRO inimõiguste ülemvoliniku kabineti hinnangul on Colombias nende mõrvade ohvriks riigi teenistujate kätes langenud 2004. ja 2008. aastal üle 3 000 inimese. Sellest alates on juhtude arv märkimisväärselt vähenenud, aga see tava ei ole kadunud⁽²⁶⁾. Paljud riikide ja rahvusvahelised organisatsioonid on taotlenud president J. M. Santoselt, et ta võtaks muudatusettepaneku tagasi⁽²⁷⁾.

3.1.13 Erinevalt varasematest arvamustest tuli aruteludest ettevõtjatega välja, et nende arvates soodustaks leping seaduslikku majandust, töö ametlikuks muutumist, inimõigusi ja keskkonda ning aitaks vähendada vägivalda.

4. Peruu

4.1 Viimasel kümnendil on vaesus vähenenud, kuid ikka elab Maailmapanga andmetel⁽²⁸⁾ 15 % elanikkonnast vähem kui kahe dollari päevas. Linna- ja maapiirkondade erinevused on endiselt suured. Seetõttu on majanduskasv seni väljendunud sissetulekute väga ebakorrapärasel jagunemises. Keskmine sissetulek (ja seega eratarbimine) on kasvanud, aga mitte piisavalt, ja 2010. aastal oli see 404 USA dollarit.

4.2 **Töö ja ametiühingute olukord.** 2009. aastal ei olnud peaaegu 73 % töötajatest töölepingut, 7 % oli tähtajatu tööleping ja 20 % tähtajaline tööleping⁽²⁹⁾. ILO täheldas 2011. aastal mitteametliku töö ja vaeghõive suurenemist, reaalse alampalga langust ja äärmiselt kõrget lapstööjõu taset (42 %). Peruu on põllumajanduseksporti buum, milles selle sektori töötajad ikka kasu ei saa. 2008. aastal enne rahvusvahelise kriisi puhkemist jõuti tööle võtta veidi üle 200 000 töötaja. 2011. aasta esimesel poolaastal täheldati majanduse taastumise konsolideerumist; palgatöö tase oli kõigi aegade kõrgeim. Aga selles sektoris võib tööpäev olla kumulatiivne, töötasu on väiksem tavalisest miinimumpalgast,⁽³⁰⁾ ületundide eest makstakse vähem ja valdav on tähtajaline tööleping⁽³¹⁾.

⁽²⁵⁾ Ameerika Inimõiguste Komisjoni raport Colombia kohta.

⁽²⁶⁾ Maailma inimõiguste raport, 2012, Human Rights Watch.

⁽²⁷⁾ Kiri president J. M. Santosele, Human Rights Watch, 9. veebruar 2012.

⁽²⁸⁾ World Development Indicators (maailma arengunäitajad), Maailmapank, 2011.

⁽²⁹⁾ Peruu tööministeriumi andmed.

⁽³⁰⁾ Päeva töötasu on 8,84-10 USA dollarit, toimetuleku alammäär on 259,61 USA dollarit kuus.

⁽³¹⁾ Üks selge näide tähtajalise töölepingu ebaõigest kasutamisest on õlipalmsektor.

⁽²²⁾ 2011. aasta veebruarist leiti, et endine senaator Mario Uribe, endine kongressi esimees ja president Ávaro Uribe nõbu on süüdi suhetes poolsõjaväeliste rühmitustega.

⁽²³⁾ Viviane Moralese valimine tühistati väidetava vorminõude rikkumise pärast ametissenimetamisel.

⁽²⁴⁾ 2011. aasta septembris mõisteti Jorge Noguera Cotes, kes juhtis DASi aastatel 2002–2005, süüdi luureagentuuri andmises poolsõjaväeliste rühmituste teenistusse ja ühe ülikooli professori mõrvas 2004. aastal.

4.3 Komitee peab positiivseks võetud kohustusi täita kõiki põhilisi ILO konventsioone ja inimväärse töö tegevuskava, ent kordab, et oleks kohane, kui Peruu ja Euroopa organiseeritud kodanikuühiskond saaksid osaleda nende konventsioonide kohaldamise jälgimises. Üks inimväärse töö kontseptsiooni põhitingimus on **sotsiaalse dialoogi** mõõde: see tähendab tööandjate organisatsioonide ja ametiühingute osalemist kollektiivlääbirääkimistes. Viimane on väga tähtis, sest see täiendab õigusakte, et parandada töötajate töötingimusi. Veel üks ülesanne, mille komitee soovib formaalselt vormistada, on sotsiaalse dialoogiga seotud kogemuste jagamine.

4.4 **Lapstööjõud Peruus** on Peruu kodanikuühiskonna jaoks kauaaegne mureküsimus. Eriti märkimisväärne on see kaevandustööstuses, kus töötab ka tütarlapsi. Arve võib võtta vaid viiteks, sest ametlik statistika ei kajasta tavaliselt täielikult selle ulatust, aga IPEC-ILO⁽³²⁾ andmetel töötab kolmest kaevandusperekonnast kahes alla 18-aastaseid lapsi mõnes materjali kaevandamise, töötlemise ja transportimise segmendis. Ehkki tütarlapsed ei tööta tavaliselt kaevandusesügavustes, on nad üha enam kaasatud sisetöodesse ja tegelevad välisilma ja kaevanduse vaheliste kommunikatsioonidega. ILO rõhutab, et lapstööjõu kaotamine kaevandustes annab tuge tehnoloogilisteks muutusteks, parandab sotsiaalkaitset ja suurendab töösse kaasatud alaealiste haridusvõimalusi. Kodanikuühiskonna osalemine on selles järkjärgulises protsessis põhitähtis. EL on võtnud lapstööjõu kaotamise alal oma kaubanduspartnerite suhtes ja teistel mandritel tegutsevate ELi ettevõtjate suhtes konkreetsed kohustused. Ettevõtjate sotsiaalse vastutuse ning töö- ja inimõigustega seotud küsimused ei piirdu Euroopa piiridega. Mitmepoolse kaubanduslepingu kohaldamise ajal tuleb neid kohustusi uuendada ja hinnata nende mõju lapstööjõu praegusele olukorrale.

4.5 **Ränne Euroopa Liitu** Riikliku statistika- ja infoinstituudi (Instituto Nacional de Estadística e Informática)⁽³³⁾ arvutuste

kohaselt oli aastatel 1990–2009 peruulasi välisriikides 2 038 107. Hispaania järel (kus peruulasi elab umbes 200 000) on viimastel aastatel kõige rohkem peruulasi vastu võtnud Itaalia⁽³⁴⁾. Komitee leiab, et seaduslik ja tagatistega sisseänne on positiivne ja rikastav. Sisseändajate inimõiguste olukorra vaatlemise ja nende suhtes järelevalve teostamise ning rändajate salaja üle piiri toimetamise ennetamist tuleks arvesse võtta jälgimismehhanismis, mis kodanikuühiskonna osalusel mitmepoolses kaubanduslepingus sätestatakse.

4.6 **Põlisrahvaste õigused.** Komitee võtab teadmiseks, et on jõustunud 2011. aastal vastu võetud eelneva konsulteerimise seadus⁽³⁵⁾. Selle seadusega tunnustatakse põlisrahvaste õigusi, see võib kaasa aidata sotsiaalsele kaasatusele ja võimaldada pärismaistel rahvastel demokraatia hüvedest lõpuks osa saada. Paljude ühiskondlike osalejate, aga eelkõige pärismaiste rahvaste endi jõupingutuste tulemusel nõuti alaliselt seadust, mis tagaks tõhusalt konsulteerimisnõude kehtimise. Seaduse täiel määral kohaldamine näitab, et Peruu täidab ILO konventsioonid nr 169 võetud kohustusi.

4.7 Kui 2011. aastal asus ametisse valitsus, mida juhtis Ollanta Humala Tasso, oli tal vaja toime tulla suurte probleemidega ja tema suhtes oli palju ootusi. Mitmepoolse kaubanduslepingu sõlmimine ELiga võib aidata lahendada soodsalt neid probleeme ja muuta ootused kindlustundeks, et toimuvad muutused paremuse poole, aga tingimusel, et ei arvestataks, et soovitud muutused toimuvad pelgalt lepingule allkirjutamisega. Komitee väljendab käesolevas arvamuses oma kavatsust aidata kaasa ELi ja Peruu suhete paremale tulevikule oma osalemisega koos Peruu kodanikuühiskonnaga otsuste mõju jälgimise ja hindamise mehhanismides. Komitee on varem väitnud ja kordab siinkohal, kui tähtis on, et need kodanikuühiskonna osalemise struktuurid oleksid esindusorganid ja täitevvõimust sõltumatud.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽³²⁾ ILO lapstööjõu kaotamise programm.(www.ilo.org).

⁽³³⁾ Peruu: Peruulaste rahvusvahelise väljarände ja välismaalaste sisseände statistika, 1990–2009, Lima: 2010.

⁽³⁴⁾ Alates 2011. aastast rahastab EL projekti „Peruu ränne“.

⁽³⁵⁾ Seadus nr 29785, seadus põlisrahvaste või pärismaiste rahvaste õiguse kohta eelnevale konsulteerimisele, mis on tunnustatud ILO konventsioonis nr 169.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühistud ning põllumajandusliku toidutööstuse areng” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 299/09)

Raportöör: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 19. jaanuaril 2012 peetud täiskogu istungil vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Ühistud ning põllumajandusliku toidutööstuse areng”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 26. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Jätkusuutlikuma majandusmudeli otsinguil tundub ühiste loomine konkurentsivõimeline ja tõhus variant, mis annab põllumajandusliku toidutööstuse väärtusahela ebakõladele uusi vastuseid ja sellest tulenevalt edendab tööhõivet, stimuleerib kohalikku arengut, toiduga kindlustatust, sotsiaalset kaasatust ja vastutustunnet.

1.2 Praegustel põllumajanduslike toiduainete turgudel on vaja läbi viia struktuurireformid kooskõlas strateegias „Euroopa 2020” seatud nõudlike ülesannetega ja teiste ühenduse algatustega. Tavapärased turustuskeemid ei taga hinnakujunduses nõuetekohast läbipaistvust, mis tekitab suuri ebakõlaid turuosaliste läbirääkimisvõimes, kahjustades tootjaid ja tarbijaid (ehk ahela esimest ja viimast lüli). Samuti tekivad asjatud keskkonnakulud, mida põhjustab ebatõhus energiajaotus (näiteks värske toidu hooajaväline külmladustamine ja transport tootmiskohast väga kaugel asuvatele turgudele).

1.3 Turu ümberkujundamine peaks olema orienteeritud ringmudelile, mis soodustab turustusahelate lühendamist, et nõudlus ja pakkumine oleksid turustusvõrgus omavahel paremini kooskõlas – seda kõige madalamatest tootmisüksustest alates ning uuendusmeelses ja tipp tehnoloogilises keskkonnas.

1.4 Ühiste põhimõtete ja väärtuste kaudu aitavad ühistud kaasa võrdsete ja kooskõlastatud kaubandussuhete tekkimisele, mis omakorda aitab taastada tasakaalu põllumajandusliku toidutööstuse väärtusahelas, koondades eri huvid, optimeerides jagatud väärtushinnanguid ning tõstes säästlikkust tootmises ja tarbimises.

1.5 Seepärast palub komitee Euroopa institutsioonidel soosida ühistupõhise mudeli edendamiseks vajalike tingimuste loomist sellise ühenduse poliitika vastuvõtmisega, mis näeb ette asjakohased meetmed õigus-, majandus-, maksu- ja tehnikavallas, et tagada harmooniline areng.

2. Sissejuhatus

2.1 Ühistupõhine mudel ajendab parandama liidu ettevõtluskliimat ja eelkõige majandusdemokraatiat, aidates kaasa tootmismudeli vajalikule muutusele.

2.2 ÜRO poolt rahvusvaheliseks ühistute aastaks kuulutatud 2012. aasta on sobiv võimalus arutleda ühistute osa üle jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu jaoks uue edasiviiva jõu arendamises, mis kasvataks praegusest kriisist välja suure konkurentsivõimega sotsiaalse turumajanduse⁽¹⁾.

2.3 Ühistusektori tegelik olukord on ELis väga erinev. On ühistuid, mis arendavad äritegevust, mis ei erine millegi poolest nende konkurentide tegevusest, teised ühendavad oma äritegevuse tarbija, keskkonna jne kasuks võetud „poliitiliste” hoiakutega, mis on lülitatud nende teavitus- või müügistrateegiasse. Eristada tuleb ka ühistuid, mis tegutsevad väärtusahela alguses (tootmine) ja lõpus (tarbimine), ning mille tegevus on sageli omavahel kooskõlastamata.

2.4 Turgude struktuurireform säästliku tootmis- ja tarbimismudeli väljakujundamise hõlbustamiseks nõuab põllumajandusliku toidutööstuse väärtusahela tasakaalustamist⁽²⁾, mis täidab põllumajanduslase ühinemisega üldiselt ja konkreetset ühistutega moduleerivat ja integreerivat ülesannet, mis võimaldab teha sektoritevahelise dialoogi ja koostöö vormis asjakohaseid kohandusi ja muudatusi.

2.5 See käsitlusviis aitab ellu viia komitee seisukohti ja anda vastus ühenduse poliitika tulevastele probleemidele, pidades

⁽¹⁾ Komisjoni teatis „Ühtse turu akt”, COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ Komisjoni teatis säästva tarbimise ja tootmise ning säästva tööstuspoliitika tegevuskava kohta, COM(2008) 397 final.

silmas strateegiat „Euroopa 2020”, uut ühist põllumajanduspoliitikat, säästva tarbimise ja tootmise ning säästva tööstuspoliitika tegevuskava ning ühtse turu akti.

2.6 Selles suhtes tuleb rõhutada, et käesolev algatus tugineb aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu põhimõttele, mille aluseks on teadmised, vähese CO₂-heitega majandus⁽³⁾, tööalane konkurentsivõime ning sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus.

2.7 Lõpuks aitab ettepanek kaasa teistele ühenduse poliitikat läbivatele väga tähtsatele aspektidele, nagu muu hulgas toiduainetega varustamise kindlus ja sõltumatus, territoriaalne tasakaal ja kohalike toiduainete tarneahelate kaitse⁽⁴⁾, sotsiaaltööstus, tarbijaõiguste ja -huvide kaitse ning organiseeritud kodanikuühiskonna otsene osalemine põllumajanduslikus toidutööstuses⁽⁵⁾.

3. Komitee märkused

3.1 Praeguse turu hetkeseis

3.1.1 Turu toimimine peaks tagama tarbija soovitud tüüpi ja kvaliteediga toodete pakkumise. Selleks on vaja, et tarbijalt tulevad signaalid edastataks piki väärtusahelat ja need jõuaksid moonutusteta tootjateni. Kahjuks on täna turule sageli iseloomulik lineaarsus, mis takistab positiivset tagasisidet, ja keerukus, mis takistab turu toimimist selle tõelise töö kahjuks: varustada elanikke toodetega tarbija võimalikult suurema rahuloluga.

3.1.2 Tarbijad nõuavad üha enam ohutuid, säästvaid, uenduslikult, vastutustundlikult, keskkonnahoidlikult ning sobivates töötingimustes ja loomade heaolu tingimustes toodetud tooteid. Seejuures ei tasu unustada, et see peab kehtima ka odavamate toiduainete kohta ning et tarbijate ostuotsuseid dikteerib endiselt põhiliselt hind. Paraku ei kandu oluline teave põllumajandusliku toidutööstuse väärtusahelas selle eri lülide vahel edasi (esmatootmine, valmistoodete tootmine, ladustamine, jaotamine ja müük).

3.1.3 Turustusahelad, mis on muutnud tarnijate ja tarbijate suhet üha kaugemaks, on samal ajal raskendanud ahelasse kuuluvate toimingute läbipaistvust, nii et tootmiskulusid alahinnatakse ja tootjatele makstav hind ei ole sageli piisav nende majanduslikuks ellujäämiseks.

3.1.4 Vähene läbiraakimisjõud ja nende turuosaliste sõltuvuses hoidmine, kes peavad taluma ebaõiglast hinda töö eest,

⁽³⁾ EMSK arvamus „Konkurentsivõimeline vähese CO₂ -heitega majandus aastaks 2050 – edenemiskava” (ELT C 376, 22.12.2011, lk 110-116)

⁽⁴⁾ ÜRO Peaassamblee, eriraportööri aruanne teemal „Õigus toidule”, Olivier de Schutter (A/HRC/19/59 – 26. detsember 2011).

⁽⁵⁾ Komitee president Nilssoni järeldused konverentsi „Food for everyone: towards a global deal” kohta.

mida nad teevad, süvendab põllumajandusliku toidutööstuse ahelas valitsevat tasakaalustamatust⁽⁶⁾, kinnistades turu ebanormaalsel toimimist.

3.1.5 Järelikult tuleneb praeguse turu analüüsist – mida on vaja turu reformimiseks – järgmine diagnoos: killustatud pakkumine, kontsentreeritud turustamine ja mitteteadlik nõudlus. See loob soodsa pinnase spekulatsioonideks.

3.1.6 Ei tohiks unustada, et turustusetaap kätkeb endas pealegi sotsiaalseid ja keskkonnamõjusid tulenevalt pikamaa-transpordist, pikaajalisest külmladustamisest, ettevõtete tootmise mujale viimisest jne.

3.2 Koostööaltima turu kujundamine – uutele säästlikele tootmis- ja tarbimisviisidele keskendunud käsitlusviis

Ühistute identiteeti tugevdavad demokraatia, võrdsuse, õigluse, solidaarsuse, läbipaistvuse ja sotsiaalse vastutuse väärtused. Rahvusvaheline ühistute liit on kehtestanud seitse põhimõtet, mida ühistud peavad järgima: „vabatahtlik ja piiramatult liitumine; liikmepoolne demokraatlik kontroll; liikmete majanduslik osalus; iseseisvus ja sõltumatus; haridus, koolitus ja teavitamine; koostöö teiste ühistutega ja hoolimine kogukonnast⁽⁷⁾.”

Ühistute turg põllumajandusliku toidutööstuse valdkonnas on turg, mis tugineb ühistutele, mis tegelevad põllumajandusliku toidutööstuse pakkumise ja nõudlusega kohapeal, kuid samuti vastastikustel suhetel või kasul, püüdes muuta väärtusahelat õiglasemaks ning majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkonnavalaselt tõhusamaks. Kokkuvõttes tähendab see turu kujundamist omamoodi positiivseks mänguks ehk mänguks, millest võidavad kõik, maksimeerides jagatud väärtuse loomist selle põhiosaliste (tootjad ja tarbijad) vahel pikaajaliste liitude loomise ja kompromissidega õiglastes ausa konkurentsi tingimustes. Põhivahendid turu ümberkujundamiseks kooskõlas käesolevas dokumentides esitatud eeldustega võivad olla järgmised.

3.2.1 „**Tootmispiramiidi**” ümberkeeramise riikidevahelise koostööpõhise lähenemisega, mille kriitiline mass tagaks vajaliku ulatuse. Lähtudes üksik- või peretootjast, tuleb propageerida ühingute ja ühistute loomist kohapeal (maapiirkondade majanduse dünaamilisuse element) ühinemisega suurematesse struktuuridesse – piirkondlikesse võrgustikesse ja konkurentsikeskustesse –, mis lähendavad põllumajandustootjaid suurema lisaväärtusega etappidele turustusahelates. Selline ühistupõhine ülesehitus võimaldab maksimeerida tulusid ja tulla vastu nõudluse mitmekesisusele, lühendades turustusahelaid tootmis- ja tarbimisõlmede vahel⁽⁸⁾. Ühistutesse kuulumine⁽⁹⁾ tagab samuti suurema jälgitavuse kogu protsessis, nii kvaliteedialal kui ka hinnakujunduses, mis omakorda tähendab ressursside optimeerimist ja suuremat tõhusust.

⁽⁶⁾ Komitee arvamus „Toiduainete tarneahela parem toimimine Euroopas”, (ELT C 48, 15.2.2011, lk 145).

⁽⁷⁾ Komitee arvamus „Ühistud ja ümberkorraldused”, (ELT C 191, 29.6.2012, lk 24–30).

⁽⁸⁾ Komisjoni teatis „Terviklik tootepoliitika”, COM(2003) 302 final.

⁽⁹⁾ Nn **täielik ühistu** või **kollektiivseid huviseid täitev ühistu** on ettevõtte, mis toodab kaupu ja teenuseid eesmärgiga täita ühe kindla piirkonna ühiseid vajadusi, mida tehakse asjassepuutuvate osaliste ühisel pingutusel

3.2.2 Ühine sotsiaalne tulu. Ühistuvõrgus saadud tulud lähevad osavatele ühistutele. See suurendab nende võimalusi parandada oma turujõudu tänu suuremale tööalasele konkrentsile ja üldisemale juurdepääsule põhiressurssidele tootjate ja tarbijate jaoks soodsamatel tingimustel, soodustades uues ärisuhte keskkonnas koostööte tekkimist.

3.2.3 Nõudluse koondamine ⁽¹⁰⁾. Tarbijäühistute kaudu püütakse koos kodanike nõudlust koondavate tarbijavõrgustike edendamisega hõlbustada toodete kättesaadavust tarbijate jaoks soodamates hinna- ja kvaliteeditingimustes. Otsekontakt tootjatega kujundatakse kohalikest ja lähiturudest lähtuvalt ning edasimineku võimaldab sidusalt võrgus tehtavate äritehingute täiustamine. See käsitlusviis langeb kokku peamiste Euroopa Liidu põllumajandustootjate organisatsioonide ning põllumajandusliku toidutööstuse ühistute organisatsioonide eesmärkidega: „Eesmärk on innustada/toetada põllumajandustootjate algatusi, et müüa oma tooteid otse lõpptarbijatele (näiteks otsemüük majandis, põllumajandusühistute kaudu; kohalikel turgudel, kollektiivsete platvormide või tootjate kontrolli all olevate ettevõtete kaudu) ⁽¹¹⁾”

3.2.4 Ringturumudel ⁽¹²⁾, mis põhineb turustusahelate ühendamisel. Selleks, et peatada tarneahela nende osaliste liigne osakaal, kes ei too põllumajanduslike toidukaupade turustamise ahelasse lisaväärtust, tuleb edendada selliste turustusahelate valimist, mis lähendavad võimalikult rohkem tootmis- ja tarbimisüksusi, kelle all mõistetakse vastavalt esmatootjaid ja lõpptarbijaid ⁽¹³⁾. See soosib „turusõlmede” tekkimist, mis võimaldavad vahendeid ja kulusid sobivalt kohandada elanikkonna vajaduste ja tootmisvahendite vahel, vältides üle- või puudujääke, mis pealegi võivad tekitada kunstlikke hinnakõikumisi. Kõik see töötab toiduarustusahela õiglasema, läbipaistvama ja tasakaalustatult toimimise kasuks, mis aitab kaotada igasugused ebaõiglasused ja ebaausad võtted, mis ohustavad ausat konkurentsi.

3.2.5 Uus tehnoloogia ⁽¹⁴⁾. Tehnoloogiline innovatsioon on ühistutevahelise tugevama turu kontseptsiooni nurgakivi, olgu põllumajandusliku toidutööstuse tehnoloogiate uuendamise või siis vajaliku logistika väljaarendamise kaudu, et optimeerida teabevahetusprotsesside tõhusust arukate tootmis-, turustus- ja tarbimisvõrkude elluviimise raames (organisatsioonid, mis on peamiselt isemajandavad ja paindlikud ning õppimisvõimelised, et saavutada soovitud eesmärgid). Nende vastastikune ülekanduvus, koostalitlusvõime ja ühenduvus digitaalkeskkonnas võimaldab asendada tühjad vahendustegelased. Järelikult peavad uued tehnoloogiad olema töövahendid, millega panna käima

protsess kollektiivse suurema tõhususe saavutamiseks, rakendades neid toidutarneahelates ja mõjutades selle ümberkujundamisväärtust.

3.3 Kuidas saavutada turgu, kus koondutakse rohkem ühistutesse?

Paljud sidusrühmad vaatlevad üldist ümberkujundamist vastutus- ja säästliku tootmise ja tarbimise alal mitme sidusrühma tegelikkusena, milles viimane kui üks huvirühm saab ühistutegevust mõjutada ja olla sellest mõjutatav („ühistu sotsiaalne kaasvastutus”). Üks strateegiline küsimus, mida ühistupõhiste ja ühistutevaheliste tarbimis- ja tootmismudelite edendamisel arvesse võtta, on näha ette institutsioonilised vahendid ja mehhanismid selle mudeli lülitamiseks konkurentsitingimustes tavapärasesse väärtusahelasse. Mõned kaalutlused võivad siiski olla otsuste tegemises kasuks; muu hulgas võiks nimetada järgmist.

3.3.1 Ühenduse poliitika raames meetmete võtmine. Õigusraamistiku reformi ja asjakohaste stiimulite poliitika abil tuleb edendada meetmeid ühistute toetamiseks arenguagentuuride, krediidi jne kaudu, ühistute ühendamise ja rahvusvahelisele tasandile viimise meetmeid, ühtekuuluvusmeetmeid ja sotsiaalset innovatsiooni, ning avalike institutsioonid ja väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate, ühistute, tarbijäühenduste või muude kollektiivide partnerluse tugevdamise meetmeid.

3.3.2 Riigihankelepingud ühistutega ⁽¹⁵⁾. Viimastel aastatel keskkonnahoidliku riigihanke alal toimunud edasimineku ja veel hiljuti avalike haldusasutuste hankemenetlustes ka eetiliste kriteeriumide kasutuselevõtmine on oluliselt mõjutanud säästlikkuse ja ühistutegevuse sotsiaalset ja majanduslikku mõõdet. Riigihanke eeskujuks olemine, samuti selle suur ostumaht tähendab kahtlemata, et see on seatud eesmärkide jaoks tingimata vajalik edendamisvahend. Turuvoogude avalike haldusasutuste ja ühistuvõrgustike vahel liikumise stimuleerimine võib olla uue säästliku tootmis- ja tarbimismudeli jaoks määrav.

3.3.3 Kvaliteedimärgid ⁽¹⁶⁾. Kvaliteedimärgid on kaudsed toetusvahendid, mis tõendavad turustatava toote päritolu, omadusi ja tunnuseid, tuues sel juhul esile ühistu toodanguga kaasneva sotsiaalse elemendi lisaväärtuse („ühistumärk”). See märgi maine suurendab tuntust ja võimaldab põllumajanduslikul ühinemisel üle minna tootmissuundumusest turusuundumuseks.

3.3.4 Läbipaistvus ja tarbijate teavitamine ⁽¹⁷⁾. Läbipaistvus, mis on seotud ühistuturu raames kodanike ostuotsuste teadlikkuse suurendamise kampaaniatega, eriti seoses kvaliteedi ja jälgitavusega, on väärtusahelas tasakaalutegur. See muudab teabeaspekti sümmeetrilisemaks ning aitab tootmist ja tarbimist kooskõlastada – seda on vaja nende säästlikkusele põhineva

⁽¹⁰⁾ Komisjoni teatis „Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks: toidu, loodusvarade ja territooriumiga seotud tulevikuprobleemide lahendamine”, COM(2010) 672 final.

⁽¹¹⁾ Ühise põllumajanduspoliitika tulevik pärast 2013. aastat. ELi põllumajandustootjate ja põllumajandusühistute reaktsioon komisjoni õigusaktide ettepanekutele (COPA-COGECA, 2012).

⁽¹²⁾ Salcedo Aznal, Alejandro. „Tarbimisühiskond või tarbijavõrgustikud? Visand sotsiaalse analüüsi koostamiseks tänapäeva tarbija kohta” (2008).

⁽¹³⁾ Komisjoni teatis säästva tarbimise ja tootmise ning säästva tööstuspoliitika tegevuskava kohta, COM(2008) 397 final.

⁽¹⁴⁾ Komitee arvamused „Ühenduse põllumajandusmudel: tootmiskvaliteet ja tarbijate teavitamine kui konkurentsivõime tegurid” (ELT C 18, 19.1.2011, lk 5).

⁽¹⁵⁾ Komisjoni teatis „Eli uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas”, COM(2011) 681 final.

⁽¹⁶⁾ Komisjoni teatis „Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks: toidu, loodusvarade ja territooriumiga seotud tulevikuprobleemide lahendamine”, COM(2010) 672 final.

⁽¹⁷⁾ Komisjoni teatis säästva tarbimise ja tootmise ning säästva tööstuspoliitika tegevuskava kohta, COM(2008) 397 final.

mudeli tõhususeks –, ühendab pakkumise ja nõudluse ajas ja ruumis integreerides vastavaid turustusprotsesse. Samuti tuleb eelistada tarbijate rühmitumist, samal ajal kavandatakse meetodeid, kuidas jõuda asjakohase põllumajanduslike toidukaupade lõppnõudluse koondumiseni.

3.3.5 Haridus ja sotsiaallettevõtluse ja ühistutegevuse alane väljaõpe ⁽¹⁸⁾. Kuigi see on selgelt ennetav vahend, mille mõju ei ole kohe näha, on see siiski väga oluline turul muutuste toimumiseks. Ühistupõhimõtete tundmine ja omaks võtmine õppeasutustes kujundab varakult selle ühistutevahelise mudeli ja koostöö suhtes pooldava hoiaku ning selle praktikas toetamine kandub edasi ka vanematele, näidates neile tarbimismustreid koostoimes tegudega, mida välja pakutakse. Siinkohal on erilise tähtsusega ettevõtlusvaimu edendamine noorte hulgas, mis innustab ja motiveerib asutama ja tugevdama ühistuid nii tootmise, turustamise kui ka tarbimise etapis. Sellele kõigele aitab kahtlemata kaasa heade tavade tundmine, vahetamine ja levitamine ühistute hulgas.

3.3.6 Diferentseeritud maksustamine ⁽¹⁹⁾. On tõsi, et võrdsem maksustamine võimaldab suunata tarbimist tõhusama ressursikasutuse suunas ⁽²⁰⁾, et võtta paremini arvesse iga toote sotsiaalset ja keskkonnamõju ning sotsiaalset lisaväärtust ühistute koostöömudeli alusel. Konkreetnes maksusüsteemis on maksusoodustused ja kompensatsioonitoetused mõned kõige otsesemad vahendid ja võivad kõige rohkem aidata seatud eesmärgi saavutada. Nagu näitab varasem kogemus eri liikmesriikides, edendatakse diferentseeritud maksustamisega autonoomsust ja rahalist sõltumatust, aga samamoodi nagu mõned eespool esitatud algatusettepanekud, nõuab see eelnevat mõjuanalüüsi.

3.3.7 Tehnoloogiline juurutamine. Tehnoloogia areng ja selle universaalne kättesaadavus viivad kõige paremini eesmärkide saavutamiseni. Siinkohal tuleks välja tuua järgmisi algatusi: teadus- ja uuendustegevuse rakendamine põllumajanduslikus toidutootmises, uute turustusruumide ja -kanalite loomine ning lõpuks suurem kvaliteedi sertifitseerimine, lisapunktide

andmisega toiteväärtuse, tarnetagatiste ja muude avalike hüvede eest, punktide mahavõtmisega muu hulgas negatiivsete sotsiaalsete ja keskkonnaalaste välismõjude eest. Seeläbi tuleks võimaldada sellistest kriteeriumidest lähtumist, nagu tervis ja toiduohutus, ökoloogiline või sotsiaalne jalajälg, ning nende väärtustamist tarbijate seas läbi toodete hinna, tootmiskulude ja turustusahelate. Selle sertifitseerimisvahendi rakendamiseks on vaja abiks võtta taibutelefoniside, spetsiifilised arvutirakendused ja sotsiaälvõrgud.

3.4 Ühistuturu konkurentsieelised

Peale ilmsete eeliste, mida annab säästlikkusel ning majanduslikul ja sotsiaalsel koostööl põhinev mudel, aitab ühistutevaheline turg saada hulga konkurentsieeliseid, mis mõjutab ühenduse poliitika väga olulisi aspekte järgmistes valdkondades.

3.4.1 Majandus: stabiilne ja kindel juurdepääs turgudele põllumajandustootjate toodangu jaoks, jätkusuutlik rahastamine, sotsiaalselt vastutustundlikud investeeringud, turu dünaamiliseks muutmine, konkurentsikaitse, tarbijaõiguste ja -hüvide kaitse jne.

3.4.2 Sotsiaälvaldkond: maakasutuse planeerimine, maaelu areng ja kaasamine, kultuuripärand ning kohalik ja piirkondlik identiteet, toiduainetega varustamise kindlus ja sõltumatus, ületootmise vältimine ja toiduainete kättesaadavus, toodete sotsiaalne jälgitavus, tootmise ümberpaigutamisest hoidumine, inimväärsete töötasude tagamine, tööttingimuste parandamine, sotsiaalne vastutus ja vastutustundlik tarbimine, tervishoid ja tervislikud eluviisid, kodanike otsene osalemine neid esindavate institutsioonide otsuste tegemises jne.

3.4.3 Keskkond: energiakokkuhoid, ökosüsteemide kaitse, ökoloogiline, agroökoloogiline jalajälg, ratsionaalne ja vastutustundlik tooraine ja loodusvarade kasutamine, põllumajanduslike toiduainete olemusring, keskkonnahoidlike töökohtade loomine turu laiendamise strateegiana jne.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Komisjoni teatis „Sotsiaallettevõtluse algatus - sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse innovatsiooni keskmes olevate sotsiaallettevõtete edendamisele suunatud majanduskeskkonna loomine”, COM(2011) 682 final.

⁽¹⁹⁾ Komitee arvamus „Ettevõtluse vormide mitmekesisus” (ELT C 318, 23.12.2009, lk 22-28)

⁽²⁰⁾ COM(2011) 571 final ja arvamus „Säästva tootmise ja tarbimise edendamine ELis”(ELT C 191 29.6.2012, lk 6).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi lennunduse ja lennujaamade 1994. ja 2005. aasta suuniste läbivaatamine” (täiendav arvamus)

(2012/C 299/10)

Raportöör: **Jacek KRAWCZYK**

Kaasraportöör: **Nico WENNMACHER**

14. juulil 2011. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada täiendava arvamuse järgmises küsimuses:

„ELi lennunduse ja lennujaamade 1994. ja 2005. aasta suuniste läbivaatamine”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 11. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Komisjon kavatses läbi vaadata nii 1994. aasta suunistes EÜ asutamislepingu artiklites 92 ja 93 sätestatud riigiabi kohta lennundussektoris kui ka 2005. aasta ühenduse suunistes lennujaamade rahastamise ja piirkondlikest lennujaamadest opereerivate lennuettevõtjate riikliku stardiabi kohta (edaspidi „lennunduse suunistes”).

1.2 Alates 2005. aastast ei ole liikmesriigid teavitanud komisjoni mitmetest juhtudest, kus lennujaamad või kohalikud kogukonnad on andnud toetusi.

1.3 Komitee jagab suurte sidusrühmade seisukohta, et kehtivate lennundussuuniste läbivaatamine on hädavajalik ning võrdsete võimaluste loomiseks tuleb seda teha viivitamatult. Piirkondlike lennujaamade areng on oluline majanduskasvu ja territoriaalse ühtekuuluvuse seisukohalt ning eeldab selgeid riigiabi eeskirju.

1.4 Komitee on seisukohal, et vaja on ette valmistada uurimus, milles tuuakse välja riigiabi ja samalaadsete tavade praegune olukord selles osas, mis puudutab lennunduse suuniste rakendamist. Uurimuses tuleks (lisaks praeguste tavade analüüsile selles valdkonnas) anda teavet ka antud abi suuruse ja liigi kohta, selle mõju kohta reaalmajanduse arengule ja kvantitatiivse ja kvalitatiivse mõju kohta, mida see tööhõivele avaldab.

1.5 Käesoleva arvamuse viiendas peatükis esitab komitee soovitus lennunduse suuniste muutmiseks. Komitee

— toetab vajadust standarditud ELi õigusraamistiku järele kogu lennundussektori jaoks, mis hoiab ära kontrollimatud toetustavad ja tagab võrdsed tingimused kõigile turuosalistele ka kohalikul tasandil;

— nõustub, et üldine põhimõte on see, et erainvesteeringuid ei saa käsitleda riigiabina. Samal ajal võib riigiettevõtte tegutseda erainvestorina, kui investeering on äriiselt õigustatud;

— soovib, et riigiabi investeeringuteks lennujaamade infrastruktuuri ja stardiabi lennuliinidele peaks olema võimalik ainult rangelt määratletud juhtudel ning nende kestus ja ulatus peavad olema piiratud;

— kinnitab vajadust lennujaamadele ja operaatoritele kättesaadava abi täielikuks avalikustamiseks, samuti on vaja avalikustada, millistel tingimustel abi osutatakse;

— kutsub üles innustama jätkuvalt sotsiaaldialoogi ja vältima sektoris sotsiaalset dumpingut;

— rõhutab suuniste nõuetekohase elluviimise olulisust; jõustamine on äärmiselt oluline;

— kutsub üles rakendama piirkondlike lennujaamade arendamise valdkonnas pikaajalist poliitikat. Lennunduse suuniseid on võimalik edukalt jõustada vaid juhul, kui lepatakse kokku piirkondlike lennujaamade arendamise ühestes poliitilistes prioriteetides.

2. Sissejuhatus

2.1 Viimasel kahel kümnendil on Euroopa lennutranspordisektor elanud üle mitmeid muutusi, mis on peamiselt tingitud turu liberaliseerimisest ja sellele järgnenud odavlennuettevõtjate loomisest. Ehkki ühtne lennundusturg tagab tänu uutele lennuliinidele, uutele piirkondlikele lennujaamadele ja madalamatele

hindadele rohkemate Euroopa kodanike juurdepääsu lennutranspordile, on sel olnud märkimisväärne mõju tööhõivele ja töösuhetele antud sektoris.

2.2 Kui 1994. aastal liberaliseeriti lennutransporditeenuste turgu, võttis komisjon vastu esimesed ELi lennunduse suunised, milles nähti ette lennuettevõtjatele antava sotsiaalse ja ümberkorralduseks mõeldud abi hindamine, et luua lennuettevõtjatele võrdsed tingimused. Neid täiendati 2005. aastal suunistega lennujaamade riikliku rahastamise ja piirkondlike lennujaamade kasutuselevõtu kohta.

2.3 Euroopa Komisjon kavatab läbi vaadata nii 1994. aasta suunised EÜ asutamislepingu artiklites 92 ja 93 sätestatud riigiabi kohta lennundussektoris kui ka 2005. aasta ühenduse suunised lennujaamade rahastamise ja piirkondlikest lennujaamadest opereerivate lennuettevõtjate riikliku stardiabi kohta.

2.4 Mitmete võrgustikku kuuluvate Euroopa lennuettevõtjate sõnul (kellest enamus on Euroopa Lennuettevõtjate Ühenduse (AEA) liikmed) on nad viimaste aastate jooksul kokku puutunud uut tüüpi konkurentsiga, mis saab alguse ettevõtjalt, kes saavad olulist tulu kohalike kogukondadelt ja lennujaamadelt. AEAse kuuluvad ettevõtjad võtsid seisukoha, et need toetused on ebaseaduslikud ja kujutavad endast jultunud riigiabi juhtumeid, mille tagajärjeks oli konkurentsi tõsine moonutamine Euroopa lennutranspordi turul.

2.5 Euroopa odavlennuettevõtjate liidu (ELFAA) sõnul on võrgustikku kuuluvate ettevõtjate kasvav konsolideerumine, rõhuasetusega nende sõmlennujaamade toitmisel, kaasa toonud alternatiivide vähenemise piirkondade ja nende lennujaamade jaoks, kes soovivad laiendada võimalike otseühenduste valikut. Paljudel juhtudel on odavlennuettevõtjad piirkondlike lennujaamade ainuke kasvuväljavaade Euroopa turul. ELi hiljutine laienemine on avanud uusi turuvõimalusi ja mitmed nimetatud turgudest sõltuvad liiklusvoogude arendamisel ja hoidmisel suures ulatuses odavlennu ärimudelist. ELFAA leiab, et need liinid on sotsiaalselt ja majanduslikult väärtuslikud Euroopa ühtekuuluvuse ja regionaalarengu kontekstis.

2.6 Alates 2005. aastast ei ole liikmesriigid teavitanud komisjoni mitmetest juhtudest, kus lennujaamad või kohalikud kogukonnad on andnud toetusi. 2005. aasta lennunduse suunised ei ole juhtinud riiklike süsteemide loomist, et määratleda täpsed tingimused, mille alusel abi võiks anda. Ilmselt veelgi halvem on see, et neil üksikutel juhtudel, millest teada anti ja mille tõttu algatas komisjon ametliku menetluse, on otsused olnud pehmelt öeldes aeglasel, jättes mitmeid lahendamata olukordi. See on kaasa aidanud teatud karistamatuse ja minnaskmise meeleolu tekkimisele.

2.7 Lennujaama käsitamist piirkonna majandusarengu majandusliku tõekehjuna on edendatud, suurendades otsest (rahalist) eraldumist riigist, delegeerides piirkondadele ja teistele kohalikele omavalitsustele ülesande kontrollida, hallata ja

rahastada neid olulisi infrastruktuure. Piirkondlikud omavalitsused käsitlevad lennujaama järjest enam kui ühte kohaliku majanduse arendamise võimsat vahendit.

2.8 Komisjon on hetkel saanud palju kaebusi ühelt poolt sektori endistelt riiklikelt lennuettevõtjalt odavlennuettevõtjate peale ning teiselt poolt odavlennuettevõtjalt endiste riiklike lennuettevõtjate peale. Alates 2005. aastast on komisjonile laekuvate teavituste arv suhteliselt väike võrreldes piirkondlike lennujaamade kiire kasvuga Euroopa Liidus.

2.9 Komisjoni korraldatud avaliku konsultatsiooni põhitulemustena toodi välja järgmised aspektid:

- vajadus suuniste lihtsustamise ja läbipaistvuse suurendamise järele;
- lennuliinidele ja lennujaamadele kehtivate riigiabi eeskirjade ulatuslikuma jõustamise toetamine;
- uus eeskirjade kategooria, et vältida konkurentsimoonusi samas piirkonnas asuvate lennujaamade vahel;
- rohkem selgust ja prognoositavust eeskirjade osas, mis puudutavad investeerimisabi (finantsparameetrite selge määratlemine).

2.10 Seega jagab komitee suurte sidusrühmade seisukohta, et kehtivate lennundussuuniste läbivaatamine on hädavajalik ning võrdsete võimaluste loomiseks tuleb seda teha viivitamatult. Piirkondlike lennujaamade areng on oluline majanduskasvu ja territoriaalse ühtekuuluvuse seisukohalt ning eeldab selgeid riigiabi eeskirju.

2.11 Komitee on seisukohal, et vaja on ette valmistada uurimus, milles tuuakse välja riigiabi ja samalaadsete tavade praegune olukord selles osas, mis puudutab lennunduse suuniste rakendamist. Eelkõige selleks, et hinnata, millises ulatuses praegune tava moonutab või ei moonuta lennujaamade ja lennuliinide võrdseid konkurentsitingimusi, peaks uurimus pakkuma üksikasjalikke andmeid antud abi suuruse ja liigi kohta, selle mõju kohta reaalmajanduse arengule/tõhususele ning selle kvantitatiivse ja kvalitatiivse mõju kohta tööhõivele.

2.12 Majanduskriis tänases maailmas ja eelkõige kasvav eelarvesurve Euroopa Liidus ja liikmesriikides võib esitada väljakutseid kehtivate riigiabipoliitikale piirkondlike lennujaamade arendamise osas. Vaja on paremini mõista, millises ulatuses on praeguse piirkondlike lennujaamade majandusmudeli toimimine jätkusuutlik pikas perspektiivis. Nagu näitab arutelu mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 üle, seisneb suur väljakutse selles, kuidas teha Euroopa Liidus enam, kui selleks on kasutada vähem vahendeid. See kehtib selgelt ka käesolevas arvamuses käsitletud teema kohta.

3. Turg

3.1 Euroopa Liidu liikmesriikides kasutatakse kommertslenunduseks ligikaudu 460 lennujaama. 2010. aastal teenindas umbes 60 % Euroopa Liidu lennujaamadest vähem kui 1 miljonit reisijat.

3.2 Lennutranspordi turg on viimastel aastatel tormiliselt arenenud: odavlennuettevõtjad on töötanud välja uue, kõikehõlmava ja piirkondlikke lennujaamu arvesse võtva ärimudeli ning haaranud endale arvestatava turuosa. Samas on peaaegu kõik endised riiklikud lennuettevõtjad läbinud ümberkorraldamisprotsessi, kindlustades veelgi oma positsiooni Euroopas.

3.3 2005. aastal kuulus odavlennuettevõtjatele 25 % Euroopa-sisese turust, samas kui 2010. aastaks oli see kasvanud 39 %ni. Kui lisada ainuüksi otselendud, tõuseb see osakaal 43 %ni. Ajavahemikul 2008–2010 täheldasid traditsioonilised võrgustikku kuuluvad lennuliinid – Euroopa Lennuettevõtjate Ühenduse (AEA) liikmed – märkimisväärset langust Euroopasisestel lendudel, ja hoolimata nende positiivsetest tulemustest pikamaalendudel (1 miljard eurot 2008. aastal, 100 miljonit 2009. aastal ja 1,1 miljardit eurot 2010. aastal), oli kogu EBIT (maksu- ja intressielne kasum) negatiivne lühimaalendude – Euroopa siseste liinide – negatiivse kaalu tõttu.

3.4 Euroopa odavlennuettevõtjate liidu (ELFAA) kohaselt on oodata, et praegustele suundumustele ja lennuettevõtjate lennukipargi asendamiskavadele tuginedes kasvab odavlennuettevõtjate osakaal Euroopa-sisestel lennureisidel 2020. aastaks 45–53 %ni. Otselendude osas ennustatakse odavlennuettevõtjate turuosa kasvu 50–60 %ni. Odavlennuettevõtjad ei ole viimase kriisi käigus kaotanud raha sellises ulatuses nagu võrgustikku kuuluvad lennuettevõtjad.

3.5 Odavlennuettevõtjad on kindlalt juhtival positsioonil piirkondlike otselendude osas. Odavlennuettevõtjate kategoorias kuulub kolmele ettevõtjale rohkem kui 52 % turust, samas kui kolm suurimat võrgustikku kuuluvat ettevõtjat moodustavad vaid 22 % ELi sisese võrgustikuturust. Kombineerides a) odavlennuettevõtjate kasvava turuosa Euroopa-sisestel liinidel ja b) piirkondlike, otselendude kasvava turuosa vastukaaluks traditsioonilistele sõmlennujaamade vahel toimuvatele vedudele, võib järeldada, et täna on pakkumine suurem kui varem, kuid et osa pakutavast kasvust (nimelt otselendud) on tagatud piiratud arvu konkurentide poolt.

3.6 Jättes kõrvale Euroopa suured sõmlennujaamad ja suurimad piirkondlikud lennujaamad, ei saa suurt osa Euroopa piirkondlikest lennujaamadest lugeda majanduslikult elujõuliseks, kui võtta arvesse infrastruktuuri tegelikud kulud. Mitmed väikesed piirkondlikud lennujaamad ei ole suutelised kandma infrastruktuurikulusi, mida rahastatakse muudest kättesaadavatest rahastamisvahenditest sageli piirkondlikul tasandil. Suur osa lennujaamu suleksid lihtsalt oma ukseid, kui nad peaksid kandma infrastruktuuri tegelikke kulusi.

3.7 Oluline on meeles pidada, et Euroopa on eelseisvatel aastatel silmitsi lennujaamade läbilaskevõime nappusega. Eurocontrol'i uurimuses „Majanduskasvu väljakutsed“ (*Challenges of growth*, 2008) ja hiljutises pikaajalises prognoosis (*Long-Term Forecast*, 2010) rõhutatakse Euroopa lennujaamade läbilaskevõime nappust aastaks 2030 prognoositava liikluskasvu

valguses (16,9 miljonit lendu, mis on 1,8 korda rohkem kui 2009. aastal). Nimetatud autoriteetsete aruannete kohaselt ei suudeta 2030. aastaks Euroopa lennujaamade võrgustikus kavandatavast 41 % mahu kasvust hoolimata teenindada muret tekitavat 10 % kõigist lendudest lennujaamade ebapiisava läbilaskevõime tõttu.

3.8 Kuigi infrastruktuuri väline rahastamine ei ole üldiselt suurte lennujaamade põhiprobleem, on see eluliselt tähtis paljude piirkondlike lennujaamade jaoks, kellel puudub mastaa-bisäästuefekt ja äritulu, mis võiks luua vajaliku marginaali nende infrastruktuuri rahastamiseks.

3.9 Uus otselendude turg on nii võimalus kui ka ebakindluse põhjus teatud piirkondlike lennujaamade jaoks turu väga suure kõikumise tõttu. Iseäranis odavlennuettevõtjad suudavad oma lennukeid ja meeskondi väga lühikese etteetamisaja jooksul kogu Euroopas alternatiivsesse lennujaama ümber suunata, lähtudes uue liini majanduslikust potentsiaalst. Nende lennujaamade sisstulekute stabiilsus ja prognoositavus on küsitavad.

3.10 Praeguste suuniste raames antav stardiabi on kaasa toonud investeringute võidujooksu eri piirkondade vahel, et arendada piirkondlikke lennujaamu väga sageli ka ELi vahendite kasutamise abil. Kui piirkondlik lennujaam satub rahalistesse raskustesse, taotleb piirkond täiendavat abi, kasutades argumenti, et need piirkondlikud lennujaamad on alakasutatud ja kujutavad endast vajalikku kulu kohalikele kogukondadele.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Lennundustööstus on pikas perspektiivis väga madala tasuvusega tööstusharu ja selles valitseb juba praegu suur konkurents. Sellises keskkonnas võivad konkurentsi mõjutada isegi väikesed toetused, seega tuleb seda probleemi käsitleda väga hoolikalt.

4.2 Oluline küsimus on see, millist lähenemisviisi me uute lennundussuuniste ettevalmistamisel vajame. Neid on mitmeid.

4.2.1 ELFAA on seisukohal, et piirkondlike lennujaamade potentsiaali vallandamine on eluliselt tähtis, et jätkata territoriaalse ühtekuuluvuse ja regionaalarengu protsessi Euroopa Liidus, samuti nagu võrgustikku kuuluvate lennuliinide sõmlennujaamades tekkivate ummikute kõrvaldamine. Piirkondlike lennujaamade arendamine tähendab suuremat tööhõivet, suuremaid ärivõimalusi ELi äärepoolseimates piirkondades tegutsevatele ettevõtetele, madalmaid heitkoguste tasemeid tänu piirkondadevahelistele otseühendustele sõmlennujaamades ümberistumisega lendude asemel ning vähem maapealsest transpordist tulenevaid heitkoguseid tänu sellele, et reisijad kasutavad oma kohalikke lennujaamu. Piirkondlike lennujaamade kasvu tuleb ELFAA kohaselt julgustada paindlike riigiabi suunistega, mis keskenduvad turumajandusliku investeerimise põhimõttele (*Market Economy Investor Principle*, MEIP), selle asemel et kasutada jäiku eeskirju, mis takistavad kasvu seal, kus selle järele on nõudlus.

4.2.2 AEA kohaselt peaks uute suuniste eesmärk olema kaitsta kõiki lennundustööstuse ettevõtjaid piirkondlike lennujaamade või omavalitsuste poolt lennuliinidele antava diskrimineeriva ja ebaselge finantsabi eest. Selline abi peaks olema

võimalik ainuüksi rangelt määratletud juhtudel ning nende kestus ja ulatus peavad olema piiratud. Lisaks võiks sellist abi anda vaid üksikjuhtudel, võttes arvesse läbipaistvuse, võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtet lennuettevõtjate vahel.

4.2.3 Rahvusvahelise Lennujaamade Nõukogu Euroopa büroo (ACI EUROPE) kohaselt peaks riigiabi meetmete hindamisel juhinduma eelkõige sellest, kas õhuvõtte mahu osas on võimalik lennujaamapoolne konkurentsi moonutamine.

4.2.3.1 D kategooria lennujaamu (kuni 1 miljon reisijat) puudutav erand: on üldiselt tunnustatud tõsiasi, et teatud lävepiirist allapoole jäävad lennujaamad ei ole tavaliselt majanduslikult elujõulised ja võivad vajada avaliku sektori rahastamist. Lisaks tagavad need väikesed lennujaamad sageli piirkondade ja linnastute territoriaalse ühendatuse ega mõjuta tavaliselt negatiivselt kaubandustingimusi Euroopa Liidus oma piiratud veomahu tõttu. Seetõttu peaks ACI arvates olema lubatud avaliku sektori vahendite kasutamine uue infrastruktuuri ja uute liinide arendamiseks ilma eelneva teavitusega. Ent igasugune avalik rahastamine peaks lõppema koheselt, kui ületatakse 1 miljoni reisija piir.

4.2.3.2 Infrastruktuuri avalik rahastamine ja lennujaamapoolne stardiabi rahastamine enam kui 1 miljoni reisija puhul peab olema kooskõlas erainvestori kriteeriumiga (*Private Investor Test*, PIP), mis on kohandatud lennujaamasektori erivajadustele.

4.3 Komitee toetab komisjoni esitatud seisukohta selles osas, mis puudutab suunistega hõlmatud riigiabi üldise lähenemisviisi läbivaatamist. Komitee arvates väärivad toetust järgmised põhimõtted:

- konkurentsi ei tohi moonutada;
- piirkondliku lennutranspordi edasise võimaldamisega tuleb parandada piirkondade arengut ja neile juurdepääsetavust;
- vältida tuleb mittetulusate lennujaamade dubleerimist;
- vältida tuleb ülevõimsuse loomist ja säilitamist.

4.4 Lennujaamade arendamine, mis võimaldab katta nende kulud, ning erainvestorite ulatuslikum osalemine on teritatav. Teisalt mõistab ja toetab komitee avaliku teenuse osutamise kohustuse vajadust majandushuvi pakkuva õhuteenuse osas, eelkõige mis puudutab ühendusi äärepoolsemate piirkondade ja saartega.

5. Soovitused

5.1 Komitee toetab vajadust standardituid ELi õigusraamistiku järele kogu lennundussektori jaoks, mis hoiab ära kontrollimatud toetustavad ja tagab võrdsed tingimused kõigile turuosalistele ka kohalikul tasandil;

5.2 Üldine põhimõte on see, et erainvesteeringuid ei saa käsitleda riigiabina. Samal ajal võib riigiettevõtte tegutseda erainvestorina, kui investeering on äriliselt õigustatud;

5.3 Komisjoni esitatavate uute suuniste eesmärk peaks olema kaitsta kõiki lennuettevõtjaid ja lennujaamu piirkondlike omavalitsuste või lennujaamade diskrimineeriva, ebaselge ja konkurentsi moonutava finantsabi eest. Avalik rahastamine ei tohi moonutada konkurentsi lennujaamade ega lennuliinide vahel. Komitee arvates ei ole lennujaamade või lennuliinide teatud kategooriatele võimaldatavad grupierandid regionaalarengu tõhustamiseks vajalikud.

5.3.1 Riigiabi investeeringuteks lennujaamade infrastruktuuri ja stardiabi lennuliinidele peaks olema võimalik ainuüksi rangelt määratletud juhtudel ning nende kestus ja ulatus peavad olema piiratud. Pealegi tuleks riigiabi anda vaid erandjuhtudel ning võttes asjakohaselt arvesse läbipaistvuse, võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtet.

5.3.2 Läbipaistvuse osas tuleks üldsusele avalikustada tingimused, mille alusel riigiabi kättesaadavaks tehakse. Lennujaamadele ja operaatoritele kättesaadav abi tuleks täielikult avalikustada, samuti nagu see, millistel tingimustel abi osutatakse.

5.3.3 Uued suunised tuleb luua selge ja lihtsa eeskirjadekogumi kaudu, et saavutada Euroopa lennundussektori õiguskindlus. Komitee rõhutab suuniste nõuetekohase elluviimise olulisust; jõustamine on äärmiselt oluline.

5.4 Uutes suunistes tuleb arvesse võtta töötajate ja reisijate huve. Kuna inimressursid on lennutranspordi kvaliteedi ülioluline element, peab jätkusuutlik tsiviillennundus suutma pakkuda kvaliteetseid töökohti ja häid töötingimusi. Seda silmas pidades on selles sektoris tähtis edendada sotsiaaldialogi ja vältida sotsiaalset dumpingut.

5.5 Komitee kutsub üles rakendama piirkondlike lennujaamade arendamise valdkonnas pikaajalist poliitikat. Lennunduse suuniseid on võimalik edukalt jõustada vaid juhul, kui lepitakse kokku piirkondlike lennujaamade arendamise ühestes poliitilistes prioriteetides. Komisjoni ülesanne peaks olema välja töötada selline poliitiline päevakord, mis valmistatakse ette viivitusteta.

5.6 Komitee kutsub liikmesriike üles kindlalt ja pühendunult toetama uute suuniste ettevalmistamist ja rakendamist. Riigiabi saamisel tule sellest teada anda.

5.7 Tõhusat ühendvedude ärakasutamist raudtee- ja lennutranspordi puhul tuleb täiendavalt uurida ja see ellu viia, et oleks võimalik avada teatud piirkondi ja täita keskkonnanõudeid.

5.8 Eriti oluline on see ELi vahendite eraldamisel uue mitmeaastase finantsraamistiku raames. Väiksema eelarvega enama tegemine nõua selgeid prioriteete. Regionaalareng on väga oluline, ent see ei peaks edaspidi õigustama selliste lennujaamade arendamist, kus puudub võimalus piisava nõudluse loomiseks.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 482. ISTUNGJÄRK 11. JA 12. JUULIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Restruktureerimine ja valmisolek muutusteks: mida on eelnev kogemus meile õpetanud?” (roheline raamat)

COM(2012) 7 final

(2012/C 299/11)

Raportöör: **Antonello PEZZINI**Kaasraportöör: **Thomas STUDENT**

Euroopa Komisjon otsustas 21. veebruaril 2012 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Restruktureerimine ja valmisolek muutusteks: mida on eelnev kogemus meile õpetanud?”

COM(2012) 7 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 11. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 134, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib kõigepealt rõhutada, et ettevõtte on definitsiooni järgi turgudel tegutsevate üksuste kohandamisstrateegiate keskne toimija ning seega on ettevõtte restruktureerimisprotsesside keskmes.

1.2 Komitee rõhutab, kui oluline roll on olnud ja on ikka tööstuse muutuste nõuandekomisjonil platvormina konstruktiivse dialoogi ning komisjonile, nõukogule ja Euroopa Parlamendile esitatavate ideede ja ettepanekute väljatöötamisel tööstuse ümberkorraldamist puudutavates küsimustes.

1.3 Komitee kinnitab taas, et ettevõtete restruktureerimine kujutab endast üldiselt keerukaid protsesse. Muutusteks valmistamine tähendab valmistada ettevõtteid ja töötajad ette tegelema

uute probleemidega, minimeerides muutuste sotsiaalset mõju, maksimeerides eduvõimalusi, luues vastastikuse usalduse õhkkonna ning kaasates otsustavalt sotsiaalpartnerid ja organiseeritud kodanikuühiskonna.

1.4 ELi töötajatel ja ettevõtetal tuleb toime tulla järgmisega:

— asjaomaste rahvusvaheliste ja siseturgude kiired muutused;

— uute ülemaailmsete partnerite turule sisenemine;

— iganemisprotsesse kiirendavate uute tehnoloogiliste rakenduste kasutuselevõtt;

- tarbijad, kes on üha teadlikumad oma rollist keskkonda ja säästvat arengut arvestava tarbimise ja investeerimise suunamisel;
- demograafilised suundumused, mida iseloomustab tööjõu vananemine;
- suured muutused tööturul ja nendega kaasnev ulatuslik sotsiaalne dumping;
- praeguse majandus- ja finantskriisi jätkuv ohtlikkus ning Euroopa ilmselgelt nõrk positsioon maailmaturgudel.

1.5 Komitee peab seega rohelise raamatu esitamist õigeaegseks ja asjakohaseks, ent loodab, et selles algatatud analüüsid ja arutelud viivad konkreetsete ja tõhusate tegude, järgides terviklikku käsitlusviisi kõigil tootmise, tarbimise ja teenuste tasanditel. See eeldab suhtlemist ja teabevahetust tootmis- ja turustusahela eri tasandite vahel, millega kaasneb heade tavade jagamine selles valdkonnas, ning Euroopa õigustikul ja ühistel jagatud väärtustel põhinevate suuniste, standardite ja võrdlusraamistike rakendamise täpsete tähtaegadega ajakava.

1.6 Komitee peab valmistumis- ja restruktureerimisprotsessides väga tähtsaks väärtustada sotsiaalpartnerite, organiseeritud kodanikuühiskonna ja tarbijate rolli ELi, riikide, piirkondlikul, kohalikul ja ettevõtte tasandil ning kaasata piirkondade esindajad ja teadmiste ja oskuste võrgustikud.

1.7 Komitee hinnangul ei ole sotsiaaldialoog, läbirääkimised ja osalemine mitte ainult Euroopa sotsiaalmudeli põhiväärtused, vaid ka vahendid, mis toetavad edukalt ja soodustavad sotsiaalset ühtekuuluvust, kvaliteetset tööhõivet, töökohtade loomist ning Euroopa majandussüsteemide innovatsiooni ja konkurentsivõime tugevdamist.

1.8 ELi struktuuri- ja ühtekuuluvuspoliitika ning innovatsiooni- ja teaduspoliitika peavad komitee arvates olema orienteeritud restruktureerimiseks valmistumise ja seda toetavate mehhanismide aktiivsele toetamisele, et muuta need süsteemideks, millest töötajad ja ettevõtted võivad.

1.9 Komitee peab väga oluliseks kaasata majanduslikke ja sotsiaalseid osalejaid suuremal määral struktuurifondide järelevalveorganitesse, et tagada Euroopa struktuuripoliitika edu.

1.10 Komitee soovib, et struktuuripoliitika meetmed oleksid omavahel tihedalt seotud ja kooskõlastatud teadus- ja uuendustegevuse toetamise poliitikaga, toetades investeringute ja tööstuspoliitika kaudu Euroopa üleminekut vähese CO₂-heitega majandusele.

1.11 ELi haridus- ja kutseõppeprogrammid ning elukestva õppe programmid peaksid komitee arvates olema ametiasutuste ja ettevõtete eelistatud vahendid ennetavalt muutusteks valmistumiseks kõrvti majandusosalejate, eelkõige VKEde, ja töötajate pidevate jõupingutustega.

1.12 Komitee soovib komisjoni poliitikameetmeid ning talituste, agentuuride ja arvukate vaatluskeskuste tegevust Euroopa tasandil tihedamalt koordineerida, et ettevõtete valikuid restruktureerimisel saaks üheselt ja järjepidevalt toetada. Eelkõige peaksid VKEd ja mikroettevõtted, kellel on selgeid raskusi restruktureerimiseks valmistumise, saama kasu sobivatest toetus- ja juhendamismehhanismidest.

1.13 Komitee kinnitab taas, et ettevõtetes, kus esineb üleilmastumisega seotud probleeme, peab tööhõive toetuseks ette nähtud riigiabi põhinema tingimustel, mis tagavad vaba ja õiglase konkurentsi.

1.14 Kokkuvõttes kutsus komitee üles tugevdama Euroopa poliitikat, millega toetada nii piirkondlike kui ka valdkondlike osaluspõhiste tulevikuanalüüside väljaarendamist, et kujundada ühine ja jagatud ettekujutus – ka tänu kohalike võimaluste suuremale väärtustamisele –, kuidas luua suuremaid ja paremaid tööhõivevõimalusi majanduslikult kindlates ja konkurentsivõimelistes ettevõtetes.

1.15 Võttes arvesse demograafilisi muutusi Euroopas, peab komitee eriti oluliseks aktiivset poliitikat rahvastiku vananemise ja nn hõbedase majanduse valdkonnas, kohandades tootmist ja teenuseid neile uutele võimalustele.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa majanduse taastamiseks on vaja aega, et välja tulla Euroopat tabanud viimaste kümnendite kõige rängemast majanduslangusest. Kriis avaldab riikide rahandusele ja valitsustele suurt survet ja sunnib ettevõtteid reaalmajanduses ratsionaliseerimisele, restruktureerimisele ja koondamistele, millel on tohtud tagajärjed töötusele.

2.2 Restruktureerimine toimub keerukate protsesside kaudu, mis esinevad mitmemõõtmelisel kujul ja eeldavad äristrateegiate muutmist ettevõtte korralduse, vormi, suuruse ja tegevusala aspektist.

2.2.1 Eelkõige valdkondlikul tasandil tuleb määratleda mitmesugused majanduslikud ja operatiivsed eesmärgid, mis on seotud olukorraga ülemaailmsel turgul ja sektorites, kus ettevõtte tegutseb.

2.3 Selle protsessi teostamisel – võttes seejuures arvesse tarbijate huve ja käitumist – tuleb prognoosida tööhõivevõimalusi kiiresti arenevates sektorites ja pöörata erilist tähelepanu VKEdele, kes kannatavad praeguse kriisi tagajärgede all kõige rängemalt.

2.4 Muutusteks valmistumine tähendab valmistada ettevõtteid ja töötajad ette tulema toime tulevaste muutustega, aga ka nägema ette selliste probleemide lahendamiseks vajalikud ümberkorraldused, minimeerides muutuste sotsiaalset mõju, tagades stabiilsuse ja vähendades kulusid, pidades seejuures silmas keskkonnakaitset ja säästvat arengut. Euroopa tehnoloogilised platvormid ja nende teostatavad uuringud võivad pakkuda konkreetseid väljavaateid nii töötajate kui ka ettevõtte jaoks.

2.5 Viimasel kahel aastakümnel oleme täheldanud üha kiirenevat ümberpositsioneerimist turgudel, tootmise mujale viimist, tootmisüksuste ümberkorraldamist ja/või sulgemist, ühinemisi, omandamisi ja/või tegevuse allhankimist. Siiski on Euroopas sellisteks protsessideks valmisoleku tugevdamise vajadus osutunud viimasel neljal aastal üha tungivamaks seoses kiirete muutuste ja pakilise vajadusega restruktureerimise järele, mida nõuab süvenev majandus- ja finants- ning turgude kriis. Ka sellised nähtused nagu tohutult kiiresti kasvav veebimüük ja piiriülene kaubandus mõjutavad eri riikide turge.

2.6 Majandus- ja finantskriis ei ole mitte ainult kiirendanud restruktureerimisprotsesse eri tasanditel, vaid ka sundinud võtma kokkuhoiumeetmeid ja vähendama avaliku sektori kulusi, mille tagajärjel on kaotatud märkimisväärselt töökohti avalikus sektoris ja mis on paljudes riikides ka nõrgendanud mitmesuguseid töötajate, kohalike kogukondade ja ettevõtete jaoks ettenähtud puhversüsteeme.

2.7 Komisjoni eesmärk restruktureerimisel on aidata tugevdada ja levitada valmistumis- ja innovatsioonikultuuri selliselt, kuidas restruktureerimine ise läbi viiakse: ELil on liikmesriikidega jagatud vastutus, „pidades silmas Euroopa Liidu lepingu artiklis 3 määratletud eesmärkide saavutamist” (ELi toimimise lepingu artikkel 145).

2.8 Komisjon tunnistas juba oma 2005. aasta teatise ümberstruktureerimise ja tööhõive kohta probleeme seoses ümberkorraldamise sotsiaalkuludega mitte ainult töötajate endi jaoks, kelle töötingimuste ebakindlus suureneb, aga ka paljude majandussektorite jaoks.

2.9 Kui ümberkorraldusi reguleerivad peamiselt riikliku ja piirkondliku tasandi eeskirjad, siis ümberkorralduste juhtimisel, kontrollimisel, kiirendamisel on suur vastutus ELil, sest tema kohus on tagada ELi õigusliku raamistiku nõuetekohane toimimine nii töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise kui ka töötajate kaitse valdkonnas,⁽¹⁾ ja täita aktiivset rolli peamiselt strateegias „Euroopa 2020” ja aluslepingus sätestatud kohustuste põhjal.

2.10 Kui EL soovib finants- ja majanduskriisist, üleilmastumisest, kliimamuutustest, demograafilistest suundumustest ja kokkuhoiukavade sotsiaalkulude tõttu suurenevast ebavõrdsusest tingitud probleemidega edukalt toime tulla, on vaja arendada ja tugevdada restruktureerimiseks valmistumise ja selle juhtimise ennetavaid strateegiaid ühise väärtuste ja tavade raamistiku põhjal, mis oleks kooskõlas aluslepingu oluliste sotsiaalsete ja majanduslike eesmärkidega.

2.11 Strateegia „Euroopa 2020” koondsuuniste (mille nõukogu võttis vastu 22. aprillil 2010) raames peaksid EL ja liikmesriigid seega läbi viima reformid teadmistest ja innovatsioonist juhinduva aruka majanduskasvu saavutamiseks, keskendudes tarbijate vajadustele ja käitumisele, eesmärgiga:

— edendada koordineeritud struktuurireforme, mis annaksid töhuga panuse majanduskasvu ja tööhõivesse ning tugevdaksid ELi konkurentsivõimet maailmamajanduses;

— tagada tööturu tõhus toimimine, investeerides edukatesse üleminekutesse, asjakohaste oskuste arendamisse, töökohtade kvaliteedi parandamisse ning struktuurse tööpuuduse, seejuures nii pikaajalise töötuse kui ka tööturul kõrvalajäämise vastu võitlemisel;

— parandada ettevõtluskeskkonda ja soodustada uute ettevõtete ja uute töökohtade loomist eelkõige rohelise majanduse ja hõbedase majanduse valdkonnas;

— parandada hariduse kvaliteeti, tagades kõigi jaoks sellele ligipääsu ning tugevdades sidemeid hariduse, akadeemiliste ringkondade ja tööturu vahel;

— edendada heade tavade proaktiivseid mudeleid, et valmistuda ettevõtete restruktureerimiseks, mida üleminekuetapis tööturg vajab;

— täiustada õigusraamistikku, kus saaks edendada innovatsiooni ja teadmussiiret kogu ELis;

— stimuleerida ettevõtlust ja aidata muuta loovad ideed toodeteks, teenusteks ja protsessideks, mis võimaldavad luua kvaliteetseid töökohti;

— soodustada territoriaalset, majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust;

— aidata tõhusamalt kaasa Euroopa ja üleilmsete ühiskondlike probleemide lahendamisele.

2.12 Ettevõtete ja sektorite restruktureerimise toetamine toimub varajase hoiatuse süsteemide (vt Euroopa ümberstruktureerimise jälgimise keskus (*European Restructuring Monitor – ERM*) kaudu ettevõtetes. See on kõiki asjaomaseid pooli kaasavate restruktureerimisprotsesside töhuga planeerimise eeltingimus, et võimaldada töötajatele adekvaatset kutsealast ümberõpet, aga ka selleks, et tagada valdkondlike ja valdkondadevaheliste võrgustike väljaarendamine, millega saaks muutust hallata terviklikult ja kutsesuunitluste abil, mis tagavad kõrge tööalase konkurentsivõime taseme.

2.13 Komisjon esitas 18. aprillil 2012 Strasbourgis oma uue tööhõivepaketi (mille kohta komitee koostab arvamuse), milles ta palub liikmesriikidel tugevdada riiklikku tööhõivepoliitikat ja eeldab tahet tugevdada tööhõivepoliitika kooskõlastamist ja järelevalvet.

⁽¹⁾ Euroopa tööõnukogu direktiiv 2009/38/EÜ, ELT 2009, L 122; direktiiv 2002/14/EÜ, EÜT 2002, L 80, direktiiv 2001/23/EÜ, EÜT 2001, L 82 direktiiv 98/59/EÜ, EÜT 1998, L 225, nõukogu määrus (EÜ) nr 1346/2000, EÜT 2000, L 160.

3. Komisjoni roheline raamat

3.1 Komisjon algatas üldsusega konsulteerimise ettevõtete restruktureerimise ja muutusteks valmistumise teemal, et „saada täpne ülevaade, mida positiivset on selles valdkonnas saavutatud“.

3.2 Rohelises raamatus on esitatud mitmeid küsimusi kriisi õppetundide, majanduse ja tööstuse võimalike kohanduste, ettevõtete ja töötajate kohanemisvõime, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli, personalijuhtimist edendava ametialase koolituse rolli ning majanduslike ja sotsiaalsete osalejate dialoogi kohta.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee hinnangul tuleb rohelist raamatut käsitada jätkuna ümberstruktureerimise ja tööhõivealasele 2005. aasta teatisele, milles püüti määrata kindlaks ELi roll restruktureerimiseks valmistumisel ja selle juhtimisel, et arendada tööhõivet.

4.2 2005. aasta teatise tulemusel algas komitee arvates eri tegevuste positiivne areng ELi tasandil, et edendada Euroopa lähenemisviisi valmistumisele ja restruktureerimisele, näiteks paljud kõrgetasemelised temaatilised konverentsid ja ekspertide seminarid (restruktureerimisfoorum), Euroopa Sotsiaalfondi algatused, mitmesugused võrdlevad uuringud ning töövahendite ja suuniste väljaarendamine, mille ilmseks näiteks on rohelsele raamatule lisatud talituste töödokument „Restructuring in Europe 2011“.

4.3 Komitee märgib murega, et rohelse raamatu lähenemisviisi ei hõlma meetmete ettepanekuid, mis oleksid täpse ja tiheda ajakavaga paika pandud, et reageerida praegusele tõsisele kriisile, vaid selle asemel on suunitlus avatud küsimustele, täpsustamata teostamise aega ja viisi. Samas meetmed, mis on kavandatud teiste vahendite, näiteks 2012. aasta mais alustatud tööhõivepaketi raames – mille kohta on komiteel võimalus arvamust avaldada –, on tõhusamad.

4.4 Ettevõtte on definitsiooni järgi turgudel tegutsevate üksuste kohandamis- ja positsioneerimisstrateegiatega ning seega nende operatiivstrateegiatest johtuvate restruktureerimisprotsesside keskne toimija. Seejuures ei saa aga arvestamata jätta järgmist:

— majandussüsteemide üleilmastumise kontekst, kus Euroopa turule ja rahvusvahelistele turgudele ilmub uusi riike üha paljutootavamate ja konkurentsivõimelisemate sektoritega;

— ELis ja EList väljaspool asuvate konkreetsete riikide eripärad;

— asjaomaste Euroopa poliitikameetmete mitmemõõtmeline raamistik, mis mõjutab otseselt ettevõtte toimimist ja valikuid nii kohaldatavate eeskirjade kui ka strateegiliste ja operatiivsete võimaluste aspektist;

— riiklik ja piirkondlik raamistik, mis reguleerib ettevõtte ja töötajate tehnilisi tegutsemistingimusi;

— territoriaalne raamistik, kus restruktureerimistegevus ja selleks valmistumist võimaldavad protsessid tegelikult toimuvad väliste osalejate ja ettevõtete vahelise koordineerimise teel ning kus sageli eelkõige VKEde puhul suunavad ja toetusmehhanismid praktikas tegelikult teostatakse;

— sotsiaalse dialoogi ja kollektiivläbirääkimiste raamistik ning sotsiaalpartnerite ja ettevõtete esinduste rolli arendamine – nad on tähtsamad kui kunagi varem tootmise, korralduse ja töötingimuste kohandamiseks kriisi ajal kiiresti muutuvatele oludele, tuginedes heale sotsiaalpartnerlusele.

4.5 Euroopa tasandil tuleb komitee meelde, nagu komitee on varem väljendanud, ⁽²⁾ et arengustrateegia loomiseks peavad sotsiaalpartnerid ja organiseeritud kodanikuühiskond tervikuna tegema tööd territoriaalse sotsiaalse vastutuse väljaarendamise nimel, et viia ellu kooskõlastatud strateegiate pakett, sealhulgas:

— vastupidavuse ja püsijäämise strateegia, mis võimaldab tegutseda väljakujunenud turgudel seal paremini spetsialiseerudes, kulusid kärpides, tegevust lähedaste majandusharude arvelt mitmekesistades;

— toote- ja teenuseprotsessi uuendamise strateegia, sh turu ja tehnoloogia muutmine ning uutest materjalidest uute toodete valmistamine;

— uued algatused tulevikuanalüüside kaudu, et näha ette uusi laienevaid tooteid ja teenuseid (nagu juhtivad turud), millele tuleks suunata uusi investeeringuid;

— kohalik turustamine, mille puhul rõhutatakse tippset, sõlmides lepinguid teaduskeskustega, et suurendada tehnoloogiliste teadmiste levitamist;

— rahaline toetus arengufondidest, sh laenu tagatised Euroopa Investeeringufondi raames, aga ka struktuurifondidest;

— krediitmaksete edasilükkamise võimaldamine mikro- ja väikeettevõtetele eelkõige tööhõivemäära säilitamiseks;

— lühiajaline võlgade konsolideerimine, et mikro- ja väikeettevõtted saaksid keskenduda tootmisele, turustamisele ja müüjijärgsetele teenustele;

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Üleilmse kriisi mõju tootmis- ja teenindussektoritele“, ELT 2009, C 318.

- uuendusliku teenustesektori (roheline majandus) ja isikuteenuste (hõbedane majandus) toetamine, kasutades ära uuenduslikke koolitusvõimalusi Euroopa Sotsiaalfondi raames;
- kvaliteetsete isikuteenuste arendamine, osaliselt tugevdades sotsiaalkindlustus- ja tervishoiusüsteemi⁽³⁾;
- infrastruktuuripoliitika, mis aitaks kaasa uuenduslikumate valikute tegemisele vähese CO₂-heitega majanduse nimel;
- energiatõhususe ja keskkonnakaitsekriteeriumide edendamine eelkõige riigihanke menetluses;
- parem juurdepääs teabele;
- aruka spetsialiseerumisega strateegiate pakkumine piirkondadele, kaasates organiseeritud kodanikuühiskonna ning kõik majanduslikud ja sotsiaalsed osalejad.

4.6 ELi struktuuri- ja ühtekuuluvuspoliitika ning innovatsiooni- ja teaduspoliitika peavad komitee arvates olema orienteeritud restruktureerimiseks valmistumise ja seda toetavate mehhanismide aktiivselt toetamisele, et muuta need süsteemideks, millest töötajad ja ettevõtted võivad. Struktuurifondidel, eriti Euroopa Sotsiaalfondil, Euroopa Regionaalarengu Fondil ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondil, võib olla märkimisväärne osa selles, et suurendada töötajate tööalast konkurentsivõimet ja võimalikult vähendada koondamiste sotsiaalseid tagajärgi.

4.7 Komitee peab väga oluliseks majandus- ja sotsiaalpartnereite ja organiseeritud kodanikuühiskonna suuremat kaasamist struktuurifondide partner- ja järelevalveorganitesse ning rõhutab, et Euroopa struktuuripoliitika edu tagamise väga oluline eeltingimus on piirkonnas tegutsevate sidusrühmade konkreetsed oskused.

4.8 Komitee peab eelkõige tähtsaks integreerida restruktureerimispoliitika ja Euroopas vähese CO₂-heitega majandusele üleminekule suunatud tööstuspoliitika, mis arvestab kliima- ja keskkonnanõuetega ja võimaldab vajaliku rahastamise abil arendada uusi keskkonnahoidlikke töökohti ja kutsealasid, nagu komitee on rõhutanud varasemates arvamustes⁽⁴⁾.

4.8.1 Ka seoses 2012. aasta kuulutamise aktiivsena vananemise Euroopa aastaks peab komitee oluliseks professionaalse arendamise valitsusväliste organisatsioonide, sotsiaalmajanduse ja ettevõtete teenustes, et edendada tervena, aktiivsena ja väarikana vananemist ning arendada tooteid ja teenuseid, mis vastavad nende tarbijate vajadustele⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Vt e-tervishoiu juhtivate turgude algatus (COM(2007) 860 final).

⁽⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Keskkonnasõbralike töökohtade edendamine ELi kliima- ja energiapaketi jaoks”, ELT 2011, C 44.

⁽⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus „Euroopa aktiivsena vananemise aasta (2012)”, ELT 2011, C 51.

4.9 ELi haridus- ja kutseõppeprogrammid ning elukestva õppe programmid peaksid komitee arvates ühtlasi olema eelistatud vahendid ennetavalt muutusteks valmistumiseks kõrvuti ettevõtete ja töötajate pidevate jõupingutustega: nagu märgib BusinessEurope, „72 % ELi ettevõtetest rõhutas nõuet oma töötajaid süstemaatiliselt koolitada ja 32 % töötajatest ELis osales 2010. aastal oma tööandjate rahastatud koolituskursustel”.

4.10 Riikide stiimulipaketid kriisi sotsiaalsete aspektidega tegelemiseks ja seni vastu võetud ettepanekud ei ole olnud piisavad. Piisavat tähelepanu ei ole pööratud töökohtade loomisele ja nõudluse suurendamiseks vajalikele meetmetele (näiteks paremini kooskõlastatud maksustiimulipaketid ja palgapoliitika).

4.10.1 Riigiabi ja struktuurifondidest ettenähtud rahastamine, millega toetatakse tööhõivet üleilmastumisest ja krediidikriisist puudutatud ettevõtetes, peab tuginema järgmistele eeldustele: peab olema tagatud, et abi ei takista vaba konkurentsi; abi kasutatakse eelkõige tööhõivemäära toetamiseks; austatakse kollektiivlepinguid. Näiteks tuleks kaaluda arengusuundi Madalamaades, kus suurepäraselt toimivad üksi tegutsevate füüsilisest isikust ettevõtjate mudelid. Selle süsteemiga antakse töötutele võimalus pakkuda oma oskusteavet ja luua endile ise töökohti.

4.11 Komitee arvates tuleb komisjoni poliitikameetmeid ja talituste tegevust Euroopa tasandil tihedamalt koordineerida, et ettevõtete valikuid restruktureerimisel üheselt ja järjepidevalt toetada.

1. Euroopa tööhõive- ja hariduspoliitika, ELi teadus- ja innovatsioonipoliitika, ettevõttepoliitika ja Euroopa tööstuspoliitika, energia- ja keskkonnapolitiitika, keskkonnahoidlik majandus ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, samuti ELi kaubandus- ja välispoliitika peavad eelkõige andma Euroopa ettevõtete juhtidele ja töötajatele ühese ühise ettekujutuse, et nad saaksid sellele tugineda oma strateegia kohandamise ja ametialase arengu valikutes.

2. Euroopa agentuurid (nagu CEDEFOP Thessalonikis ja EUROFOUND Dublinis), vaatluskeskused (nagu Euroopa VKEde vaatluskeskus või Euroopa Muutuste Järelevalvekeskus (EMCC)), Teadusuuringute Ühiskeskuse instituudid (nagu Tulevikutehnoloogiate Instituut Sevillass) ning tulevikuanalüüsid teadus- ja arendustegevuse seitsmenda raamprogrammi teaduse ja ühiskonna osa raames peaksid leidma puutepunkte ja tagama sidususe, et luua ettevõttele ja töötajatele selge ja juurdepääsetav muutuse raamistik.

4.12 Komitee peab väga tähtsaks väärtustada sotsiaalpartnereite ja organiseeritud kodanikuühiskonna rolli igal tasandil: sotsiaaldialoog, läbirääkimised ja osalemine ei ole mitte ainult Euroopa sotsiaalmudeli põhiväärtused, mida komitee on alati toetanud, vaid ka vahendid, mis edukalt toetavad ja soodustavad sotsiaalset ühtekuuluvust, kvaliteetset tööhõivet, töökohtade loomist ning Euroopa riikide majanduse innovatsiooni ja konkurentsivõime tugevdamist.

4.13 Komitee soovib kõnealus kontekstis rõhutada tööstuse muutuste nõuandekomisjoni rolli konstruktiivse dialoogi ning ideede ja ettepanekute väljatöötamise eelistatud platvormina, tänu kogemustele, mis tal on õnnestunud edukalt koguda alates Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamislepingu sõlmimisest.

4.14 Nagu arvukad hea tava uuringud ja analüüsid nii ELi kui ka riikide tasandil näitavad, on sotsiaalpartnerite usaldussuhted ja tõhus sotsiaalne dialoog väga olulised eeltingimused muutusteks kõige paremini valmistumiseks ja nendega toimetulemiseks.

4.15 Komitee on eelkõige seisukohal, et dialoog, kooskõlastamine ja läbirääkimised on reformide ja turvalise paindlikkuse väljakujundamise põhitingimused. Ühelt poolt tuleb luua raamtingimused, mis võimaldaksid ettevõtetel – riikide erinevates oludes – kiiresti ja paindlikult kohaneda innovatsiooniga, turgudega ja kasutajate/tarbijate nõudmistega, ning teiselt poolt on tingimata vaja toetada ja hõlbustada töötajate kohanemisvõimet ja ametialast arengut.

4.16 Pealegi, nagu komitee on varem rõhutanud, saab turvaline paindlikkus toimida üksnes juhul, kui töötajatel on asjakohane koolitus, ja tegelikult on uute oskuste ja uute töökohtade loomise vahel otsene seos. Peale selle on komitee seisukohal, et praegu peavad olema esikohal turvalisuse poolt (laiemas tähenduses) edendavad meetmed ja stabiilsed töökohad.

4.17 Komitee peab seega oluliseks, et riikide ametiasutused, haridus- ja koolitusasutused ning ettevõtted ühendaksid jõud, et parandada töö- ja koolituspakkumist, arendades välja uued laia profiiliga kutsealad ja mitmekülgsed kutseoskused, toetades kogu aktiivse elu kestvat õpet.

4.18 Komitee soovib kõnealus kontekstis rõhutada selliste mehhanismide esmatahtsust, mis tagavad juurdepääsu haridusele ja täienduskoolitusele, mille eesmärk on vastata uute ametialaste profiilide ja uute kvalifikatsioonide nõuetele, eelkõige noorte

puhul. See on kooskõlas uute oskuste ja töökohtade tegevuskavas kirjeldatud visiooniga, mille kohta Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on avaldanud oma arvamust⁽⁶⁾.

4.19 Komitee peab tähtsaks kohaliku tasandi eri osalejate töhestatud koostööd, arvestades, et eriti sellel tasandil on hea sotsiaalne dialoog usaldusõhkkonnas ja muutuse suhtes positiivne hoiak olulised tegurid negatiivsete sotsiaalsete tagajärgede vältimiseks või piiramiseks.

4.20 Eristat tähelepanu väärivad komitee arvates VKEd, kelle jaoks peavad riikide ametiasutused ja erasektori asutused, näiteks tööandjate organisatsioonid, kutseliidud, kaubandus-, tööstus- ja käsitöökojad ning muud asutused ette nägema asjakohased meetmed eelkõige kohalikul ja piirkondlikul tasandil, andes eesõiguse pääseda juurde krediidi- ja koolitusvõimalustele, ning samuti sobivad sekkumismeetmed bürokraatia ja haldusformaalsete lihtsustamiseks.

4.21 Edasised konsultatsioonid ning ettevalmistumis- ja restruktureerimispoliitika väljakujundamine peavad tuginema analüüsidele, uuringutele ja aruannetele, mis on teostatud Euroopa tasandil enam kui seitsme aasta jooksul.

4.22 Kui **minevikus** pöörati selgelt tähelepanu analüüsidele ja teabevahetusele heade tavade ja uuenduslike kogemuste vallas,⁽⁷⁾ siis **tulevikus** peaks EL suurel määral keskenduma konkreetsetele meetmetele, st arengule ja majanduskasvule, ning edendama Euroopa õigustikul ja ühistel väärtustel põhinevate suuniste, standardite ja võrdlusraamistike rakendamist.

4.23 Lisaks rõhutab komitee **inimliku aspekti tähtsust**: sektorite ja ettevõtete restruktureerimise ohvriks langenud inimesed ja perekonnad kogevad sageli inimlikku tragöödiat, mida sugugi alati kohaselt arvesse ei võeta. Tagada tuleks psühholoogilise ja sotsiaalse toe meetmed, mis lähevad kaugemale sellest, mis on vajalik investeringute ja majanduskasvu taastamiseks ning tööhõive jätkusuutlikuks arenguks.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava: Euroopa panus täieliku tööhõive saavutamisse“, ELT 2011, C 318.

⁽⁷⁾ Head tavad: *European Restructuring Toolbox*: <http://www.evta.net/restructuringtoolbox/toolbox/index.html>, projekt „Going Local to Respond Employment Challenges“: http://www.evta.net/going_local/catalogue/index.html. Eesmärgid on rakendada piirkondlikke meetmeid ja ettevõtete kriisi ennetavale poliitikale ja teenustele suunatud meetmeid, luua osalejate ja tavade kogum projekti kaasatud koolitusasutuste pideva võrdleva hindamise sisseviimiseks.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Roheline raamat stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavuse kohta”

KOM(2011) 818 lõplik

(2012/C 299/12)

Raportöör: **Gérard DANTIN**

23. novembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Roheline raamat stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavuse kohta”

COM(2011) 818 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 13. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012. aastal (11. juuli 2012. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 33, erapooletuks jäi 25.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Praeguse kriisi lahendamiseks, pikaajalise majanduslanguse vältimiseks ning majanduskasvu ja tööhõivet soodustavate tingimuste loomiseks on vaja rohkem Euroopat, mitte vähem Euroopat. See nõuab Euroopa Komisjonilt kindlat tahet **ühenduse meetodi** taaskehtestamiseks ja rakendamiseks. **Seda silmas pidades on roheline raamat tervitatav.**

1.2 Kuid lisaks selle peab komisjon kasutama täielikult oma algatusõigust kõigis valdkondades ja esitama valitsustevaheliste leevendavate meetmete asemel kriisi mõõtmega vastavuses olevaid ettepanekuid.

1.3 Rohkema Euroopa, uue Euroopa loomiseks on vaja omavahel ühendada solidaarsus, vastutus ja vastastikune usaldus. See usaldus tuleneb eelkõige tõhusa ja mõõdapääsmatult vajaliku eelarve- ja maksundusala ühtlustamise sümmeetrilisest ja tasakaalustatud majandusjuhtimisest. Rohkem Euroopat, et tagatud oleks vastutus eelarve eest ja integratsioon, rohkem Euroopat, et koondada riigivõlaga seotud riske, taastada pikaajaline maksevõime, hõlbustada ja rakendada struktuurireforme ja kaasata investeeeringuid majanduskasvu, konkurentsivõime ja tööhõive edendamisse kogu ELis eesmärgiga saavutada sotsiaalne Euroopa ja heaolu kõigile.

1.4 Seepärast tervitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kindlalt stabiilsusvõlakirju käsitleva rohelise raamatu avaldamist. Selle sisu on loogilises seoses üha enam integreeritud Euroopa Liiduga, mida toetab ühtne turg ja samuti Euroopa kapitaliturg,

ning see on vajalik täiendus euroala praegusele ühtsele rahapoliitikale. Samal ajal võiksid sellised eurovõlakirjad suurendada potentsiaalsete investorite usaldust ja seeläbi stabiliseerida nõudlust riigivõlakirjade järele ning alandada intressimäärasid.

1.5 Komitee on siiski seisukohal, et moraalne oht ja selle võimalik praktiline väljendus, millele osutatakse rohelises raamatus, on esitatud vaieldaval viisil ning enne küsitavate järelduste tegemist tuleb seda esmalt põhjalikult uurida. Kui rohelises raamatus esitatud seisukoht, et intressimäärade ühtlustamisest tulenev turudistsipliini lõdvenemine toob kaasa avaliku sektori kulutuste või eelarvepuudujääkide vastutustundetu suurenemise, oleks õige, oleks pidanud seesugust suundumust täheldama juba euro kasutuselevõttust saadik. Kuid see ei olnud nii.

1.6 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et stabiilsusvõlakirjad peavad olema kõrge krediitkvaliteediga, et euroala investorid ja liikmesriigid neid aktsepteeriks. Siiski on kõhkleva ja hilinev poliitilise sekkumise tõttu kasvanud ebakindlus praeguseks nii suureks, et isegi solidaartagatistega tagatud eurovõlakirjadesse ei suhtuta lähitulevikus tõenäoliselt nii nagu mõni kuu tagasi.

1.6.1 Komitee arvates on seega oluline anda kriisi lahendamises suurem roll Euroopa Keskpannale, näiteks andes Euroopa Finantsstabiilsuse Fondile või Euroopa stabiilsusmehhanismile pangalitsentsi.

1.7 Seoses erinevate stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalustega leiab komitee, et lähenemisviis nr 2, mis hõlmab riigivõlakirjade emiteerimise osalist asendamist stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel, on kõige paremini teostatav ja kõige vastuvõetavam.

1.8 Nagu rõhutas Euroopa Ülemkogu eesistuja, peab kõnealuste stabiilsusvõlakirjade emiteerimine toimuma „tingimusel et kehtestatakse eelarvedistsipliini ja konkurentsivõimet käsitlev kindel raamistik, et vältida moraalselt ohtu ning edendada vastutust ja nõuete järgimist. Niisugune mehhanism peaks olema kriteeriumidel põhinev ja järkjärguline, mille kohaselt eelarveid käsitlevate otsuste ühendamisega kaasneksid kooskõlastatud sammud riskide koondamise suunas”⁽¹⁾. Komitee nõustub, et selle protsessi üldpõhimõtted peavad hõlmama integreeritud finants-, eelarve- ja majanduspoliitika raamistikku. Sellega peab kaasnema sidus ja asjakohane raamistik demokraatliku seaduslikkuse ja vastutuse tagamiseks Euroopa tasandil, raskendamata sellega kokkuhoiumeeteid. Seoses sellega teeb komitee ettepaneku, et komisjon analüüsiks põhjalikult võimalikku moraalse ohu riski, võimaldades leida sobivad lahendused selles struktuuris.

2. Sissejuhatus

2.1 Kõnealuse rohelise raamatu⁽²⁾ eesmärk on algatada kõigi asjaomaste sidusrühmade vahel **stabiilsusvõlakirjade** üle ulatuslik avalik arutelu. Kõnealuse konsultatsiooni alusel pakub Euroopa Komisjon välja poliitilise lahenduse selles valdkonnas.

2.2 Euroala riikide riigivõlakriisi süvenemise tõttu on käivitunud ulatuslik arutelu ühise emiteerimise teostatavuse kohta. Sageli on toetatud ühist emiteerimist kui võimalikku tõhusat vahendit likviidsusprobleemide lahendamiseks mitmes euroala riigis. Sellega seoses palus Euroopa Parlament komisjonil euroala majanduse juhtimist käsitlevate seadusandlike ettepanekute paketi vastuvõtmise raames analüüsida ühise emiteerimise teostatavust ning rõhutas, et stabiilsusvõlakirjade ühiseks emiteerimiseks tuleks liikuda edasi ühise majandus- ja eelarvepoliitika suunas⁽³⁾.

2.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omalt poolt on seda küsimust käsitlenud mitmes oma arvamuses ja võtnud konkreetse seisukoha omaalgatuslikus arvamuses „Majanduskasv ja riigivõlg ELis: kaks uuenduslikku ettepanekut”⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ „Tõelise majandus- ja rahaliidu suunas”, Euroopa Ülemkogu eesistuja Herman Van Rompuy aruanne, 26. juuni 2012, II osa, punkti 2 kolmas lõik (EUCO 120/12), http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/ET/ec/131289.pdf.

⁽²⁾ Avalikus arutelus ja dokumentides kasutatakse tavaliselt mõistet „eurovõlakirjad”. Komisjon leiab, et sellise instrumendi peamine eesmärk on tugevdada finantsstabiilsust euroalas. Seepärast kasutatakse kooskõlas Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barroso 28. septembri 2011. aasta ettekandega olukorra kohta liidus kõnealuses rohelises raamatus mõistet „stabiilsusvõlakirjad”.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 6. juuli 2011. aasta resolutsioon finants-, majandus- ja sotsiaalkriisi kohta (2010/2242 (INT)).

⁽⁴⁾ Vt EMSK arvamus „Majanduskasv ja riigivõlg ELis: kaks uuenduslikku ettepanekut”, ELT C 143, 22.5.2012, lk 10; samuti EMSK arvamus „Arukad eelarvepoliitika konsolideerimise strateegiad – Euroopa majanduskasvu hoobade leidmine. Kuidas täielikult kasutada meie majanduste tööjõupotentsiaali olukorras, mis nõuab kiiret eelarve kohandamist?”, ELT C 248, 25.8.2011, lk 8.

2.4 Komitee tervitab kõnealuse rohelise raamatu avaldamist, sellega algatatud avalikku arutelu ja lähenemisviisi, mille tulemusena koostab komisjon lõpuks oma ettepanekud. Seda teemat käsitledes on komisjon lõpuks taaskehtestanud ühenduse meetodi.

3. Rohelise raamatu sisu

3.1 Esmalt kirjeldatakse rohelise raamatu tausta ning seejärel tuuakse välja ja selgitatakse mitmed aspekte, mis toetavad ja põhjendavad esitatud ettepanekuid.

3.1.1 Rohelise raamatu põhjendused

3.1.1.1 Stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtuga saab tõenäoliselt leevendada praegust riigivõlakriisi, kuna suurt intressi maksvad liikmesriigid saaksid kasu väikest intressi maksvate liikmesriikide krediidireitingust. Mis tahes sellise mõju püsivuse tagamiseks tuleb ühiste võlakirjade kasutuselevõtuks tehtavate sammudega samaaegselt võtta meetmed majanduse tugevamaks juhtimiseks, mis tagaks riikide rahanduse jätkusuutlikkuse kindlustamiseks vajaliku eelarvealase ja struktuurse kohandamise ja aitaks samas vältida ka moraalselt ohtu.

3.1.1.2 Stabiilsusvõlakirjad muudaksid euroala finantsüsteemi tulevastele kahjulikele mõjudele vastupanuvõimelisemaks ja tugevdaksid seega finantsstabiilsust. Stabiilsusvõlakirjad tagaksid kõigile osalevatele liikmeriikidele turvalisema juurdepääsu refinantseerimise allikatele ega laseks neil ootamatult turulepääsu kaotada. Samas saaks stabiilsusvõlakirjade kättesaadavusest kasu pangandussektor.

3.1.1.3 Stabiilsusvõlakirjad kiirendavad rahapoliitika mõju euroalal. Samal ajal aitaks nende kasutuselevõtt edendada euroala riigivõlakirjaturu ja euroala kogu finantsüsteemi tõhusust. Stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtt hõlbustaks eurovääringus portfelliinvesteeringute tegemist ja tagaks tasakaalutatuma ülemaailmse finantsüsteemi.

3.1.2 Eeltingimused

Pärast märkust, et stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtt annaks märkimisväärset kasu finantsstabiilsuse ja majandusliku tõhususe seisukohast, tuuakse rohelises raamatus välja ka nende võimalikud negatiivsed mõjud.

3.1.2.1 Komisjoni ettepanekus nimetatakse järgmisi moraalse ohu tüüpe:

— teatavat laadi stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtt vähendaks eelarvedistsipliini kohustust või kaotaks selle üldse, kuna euroala liikmesriigid koondaksid krediidiriski kõigi või

teatava osa oma valitsemissektori võla puhul. Põhilise ohuna nähakse moraalset ohtu, mis tuleneb sellest, et üksikute liikmesriikide eelarvedistsipliini puudumisest tingitud krediidiriski peavad jagama kõik osalised;

— kuna stabiilsusvõlakirjade emiteerimine võib nõrgendada turudistsipliini, tuleks euroala majandusjuhtimise raamistikus teha olulisi muudatusi, millel oleks mõju riikide iseseisvale eelarvepoliitikale;

— selleks et stabiilsusvõlakirjad pakuksid huvi investoritele, peaksid võlakirjad olema kõrge krediitkvaliteediga;

— kõrge krediitkvaliteedi tagamine on oluline ka selleks, et kõik euroala liikmesriigid oleksid stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtuga nõus;

stabiilsusvõlakirjade krediitdireiting sõltuks peamiselt osalivate liikmesriikide krediitkvaliteedist ja aluseks olevast tagatisstruktuurist.

3.1.2.2 Kooskõla ELi lepinguga on stabiilsusvõlakirjade edukaks kasutuselevõtuks esmatähtis. Mõned valikuvõimalused võivad sattuda vastuollu Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega ja võivad nõuda asutamislepingu muutmist, eriti artikli 125 puhul, milles on sätestatud, et liikmesriik ei võtta enda peale teise liikmesriigi kohustusi. Stabiilsusvõlakirjade emiteerimine solidaartagatise alusel viib *a priori* olukorrani, kus rikutakse päästmist keelavaid sätteid. Seevastu stabiilsusvõlakirjade emiteerimine proportsionaalse tagatise, kuid mitte solidaartagatise alusel, oleks aluslepingu sätete kohaselt võimalik.

3.2 Stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalused

3.2.1 Lisaks mitmetele ettepanekutele, mis esitati avaliku arutelu raames stabiilsusvõlakirjade kohta, esitatakse kõnealuses rohelistes raamatus kolm ettepanekut, mis põhinevad riikide emiteeritavate võlakirjade asendamise määral (täielikult või osaliselt) ja alustagatise laadil (solidaartagatis või proportsionaalne tagatis). Kõnealused kolm üldist lähenemisviisi on alljärgnevad.

3.2.1.1 *Lähenemisviis nr 1: riigivõlakirjade emiteerimise täielik asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel.*

Kõnealuse lähenemisviisi puhul kaetaks euroala liikmesriikide rahastamisvajadused täielikult stabiilsusvõlakirjade emiteerimise teel ja riigivõlakirjade emiteerimine lõpetatakse. Stabiilsusvõlakirjade reitingut peaks olulisel määral mõjutama suuremate euroala liikmesriikide reiting ning seega peaksid praeguse seisuga

emiteeritavad stabiilsusvõlakirjad saama kõrge krediitdireitingu. See lähenemisviis oleks stabiilsusvõlakirjadest saadava kasu seisukohast kõige tulemuslikum, samas kaasneks selle lähenemisviisiga kõige suurem moraalne oht. See nõuab väga ranget raamistikku, millega tagatakse eelarvedistsipliinist kinnipidamine, majanduse konkurentsivõime edendamine ja makromajanduslike tasakaalunihete vähendamine liikmesriikide tasandil.

3.2.1.2 *Lähenemisviis nr 2: riigivõlakirjade emiteerimise osaline asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel*

Selle lähenemisviisi puhul kohaldatakse stabiilsusvõlakirjade emiteerimisel solidaartagatist, kuid riigivõlakirjade emiteerimine asendatakse ainult osaliselt.

Stabiilsusvõlakirjade emissioonist välja jäävat osa tagaks jätkuvalt ainult asjaomane liikmesriik. Seega koosneks euroala riigivõlakirjaturg kahest erinevast osast: stabiilsusvõlakirjadest ja liikmesriikide riigivõlakirjadest. Kõnealuse lähenemisviisi võtmeküsimus on seotud konkreetsete kriteeriumidega, mille alusel määratakse stabiilsusvõlakirjade ja riigivõlakirjade emiteerimise osakaal.

3.2.1.3 *Lähenemisviis nr 3: riigivõlakirjade emiteerimise osaline asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega proportsionaalse tagatise, kuid mitte solidaartagatise alusel.*

Selle lähenemisviisi puhul asendatakse riigivõlakirjade emiteerimine ainult osaliselt stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega euroala liikmesriikide proportsionaalse tagatise alusel. Kõnealune lähenemisviis erineb lähenemisviisist nr 2 selle poolest, et liikmesriigid tagaksid stabiilsusvõlakirjade emiteerimisel oma vastava osa, samuti riigivõlakirjade emissioonid.

4. Üldised märkused

4.1 Kõnealust teksti tuleb hinnata kogu Euroopa Liitu haaranud kriisi valguses. See on mitmetahuline finants-, majandus-, maksebilansi-, riigivõla-, sotsiaalne (ligi 23 miljoni töötuga) ja ökoloogiline kriis, mis kõigutab ka Euroopa integratsiooni põhialuseid. Kriis on esile toonud mõned eriti olulised puudused majandus- ja rahaliidu põhialustes. Ühisest keskpangast ega kasvu- ja stabiilsuspaktist ei piisa selleks, et võimaldada ühisraha abil vältida kriise, mis puudutavad konkurentsivõime erinevust, makromajanduslikke tasakaalunihkeid, maksebilansside tasakaalustamatust ja riigivõlakirjade intressimäärade suuri vahesid (*spreads*).

4.2 Selle kriisi lahendamiseks, pikaajalise majandussurutise vältimiseks ning majanduskasvu ja tööhõivet soodustavate tingimuste loomiseks on vaja *rohkem ja paremat Euroopat, mitte vähem Euroopat. Rohkem Euroopat*, et tagatud oleks vastutus eelarve eest ja integratsioon, *rohkem Euroopat*, et koondada riigivõlaga seotud riskid, taastada pikaajaline maksevõime, hõlbustada ja rakendada struktuurireforme ja kaasata investeringuid majanduskasvu, konkurentsivõime ja tööhõive edendamisse kogu ELis eesmärgiga saavutada sotsiaalne Euroopa ja heaolu kõigile. Paremat Euroopat, mis suudab need sihid jätkusuutlikul viisil saavutada ja millel on tõhusad mehhanismid moraalsete ohtude ära hoidmiseks.

4.2.1 See kõik nõuab Euroopa Komisjonilt kindlat tahet *ühenduse meetodi* taaskehtestamiseks ja rakendamiseks. Seda silmas pidades on roheline raamat tervitatav. Kuid lisaks sellele peab komisjon kasutama täielikult oma algatusõigust kõigis valdkondades ja esitama valitsustevaheliste leevendavate meetmete asemel kriisi mõõtetega vastavuses olevaid ettepanekuid, sest vaatamata oma arvukusele on need meetmed osutunud suures osas ebapiisavaks ja ebatõhusaks ning nende rakendamine on aeganõudev ja ebakindel ⁽⁵⁾.

4.2.2 Rohkema Euroopa, uue Euroopa loomine nõuab ulatuslikku ressursside koondamist ja vastutuse jagamist. See solidaarsust ja vastutuse jagamist ühendav põhimõte tuleks kinnistada liidu lepinguga, nii et usaldus oleks omamoodi sild nende kahe mõiste vahel. See usaldus tuleneb eelkõige tõhusa ja mõödapääsmatult vajaliku eelarve- ja maksundusalase ühtlustamise sümmeetrilisest ja tasakaalustatud majandusjuhtimisest.

4.2.2.1 Seesugust lähenemisviisi tuleks eelistada olukorrale, kus riikide valitsused ei suuda enam turu, võlausaldajate ja erasektori reitinguagentuuride survele vastu seista. Euroopa integratsioon peab tegema suure sammu edasi mitte üksnes selleks, et luua võlainstrumendid ja majanduskasvu mudel, millesse investorid usuksid, vaid peamiselt ka selleks, et taastada demokraatlik valitsemine.

4.2.2.2 Selleks peab Euroopa parandama majandusjuhtimist, et tagada eelarvedistsipliin igas liikmesriigis, eelkõige aga euroalal. Kuigi kriisist väljumiseks ebapiisavad, ⁽⁶⁾ tuleb kuut seadusandlikku ettepanekut sisaldav reformipakett (majanduse

⁽⁵⁾ Vt reitinguagentuuri Standard & Poor's 13. jaanuari 2012. aasta põhjendus euroala 16 liikmesriigi riigivõlakirjade reitingu alandamise kohta: „the policy initiatives that have been taken by European policymakers in recent weeks may be insufficient to fully address ongoing systemic stresses in the eurozone” (Euroopa poliitikute viimastel nädalate poliitilistest algatustest tõenäoliselt ei piisa, et tulla täielikult toime käimasoleva süsteemse kriisiga euroalal), vt (inglise keeles):

<http://www.standardandpoors.com/prot/ratings/articles/en/eu/?articleType=HTML&assetID=1245327399569>. Standard & Poor's lisas: „We believe a reform process based on a pillar of fiscal austerity alone risks becoming self-defeating, as domestic demand falls in line with consumers' rising concerns about job security and disposable incomes, eroding national tax revenues” (Meie arvates võib eelarve rangusel põhinev reformiprotsess ise muutuda ennast-hävitavaks, sest sisenõudlus langeb ja samas suureneb tarbijate mure töökoha kindluse ja kasutada olevate sissetulekute pärast, mis vähendab riigi maksutulusid).

⁽⁶⁾ Vt punkt 5.6.

juhtimise pakett) koos uute õigusakti ettepanekutega ning neid täiendava Euroopa poolaastaga, mille eesmärk on eelarvepoliitika parem koordineerimine ja ELi-poolse järelevalve tugevdamine, asjakohaselt ellu viia. Praktilise poliitika vaatepunktist on protsess alles alguses ning seda tuleb hoolikalt jälgida. Nende reformide edukuse kohta on võimalik järeldusi teha vaid makromajanduslike tasakaalunihete kõrvaldamisel saavutatud konkreetsete tulemuste põhjal. Lisaks sellele tuleks samamoodi arvestada makromajanduslike tasakaalunihetega, millest on tingitud teatavate liikmesriikide raskused.

4.3 Seepärast tervitab komitee rohelist raamatut stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavuse kohta. Komitee on seisukohal, et täiendavad rangemad majandusjuhtimise eeskirjad ning ühised garantiid euroala riigivõlaga seotud riskide koondamiseks aitavad välja saada kokkuhoiu ja majanduskasvu ümmikseisust. See ümmikseis viiks Euroopa Liidu vältimatult sügavasse majandussurutisse.

4.4 Edusammud selles valdkonnas aitavad Euroopa Keskpangal järk-järgult loobuda riigivõlakirjade järelturul ostmise programmist, mida on praegu vaja konkreetsete liikmesriikide valitsemissektori võla refinantseerimiseks. Selle poliitikameetme asemel saaks keskpang teha otsuse toetada uusi stabiilsusvõlakirju, andes turuosalistele üleminekuetapis suurema kindluse ⁽⁷⁾.

4.5 Sel eesmärgil võiks Euroopa Finantsstabiilsuse Fondile või Euroopa stabiilsusmehhanismile anda pangalitsentsi, et lahendada probleem raha- ja eelarvepoliitika segunemisega Euroopa Keskpangas ning tagada tema sõltumatus.

5. Konkreetsed märkused

5.1 Komiteel on väga hea meel stabiilsusvõlakirju käsitleva komisjoni roheline raamatu avaldamise üle. Ühelt poolt on ELi euroala võlakirjade („eurovõlakirjad”, ⁽⁸⁾ mille kohta kasutatakse rohelistes raamatus mõistet „stabiilsusvõlakirjad”) kasutuselevõtt loogilises seoses üha rohkem integreeritud Euroopa Liiduga, mida toetab ühtne turg ja samuti Euroopa kapitaliturg, ning see on vajalik täiendus euroala senisele ühtsele rahapoliitikale. Eurovõlakirjad muudavad spekulatsioonid raskemaks ja soodustavad finantsturu stabiilsust ja rahapoliitika tõhusust.

⁽⁷⁾ Euroopa Keskpanga tegutsemisruum on peaaegu piiramatult ning võib ulatuda lihtsast deklaratsioonist oma rahapoliitika tulevaste suundade kohta ulatuslike sekkumisteni, et osta spekulatiivsete rünnakute alla sattunud riigivõlga.

⁽⁸⁾ Kõnealusel dokumendis kasutatakse mõistet „eurovõlakirjad”, rääkides poliitilise liidu eesmärgist, lisaks majandus- ja rahaliidu eesmärgile. Kõigil muudel juhtudel kasutatakse komisjoni loodud mõistet „stabiilsusvõlakirjad”. Nende kahe mõiste vahel ei ole tegelikult mingit erinevust.

5.2 Teisalt võiksid sellised eurovõlakirjad lisaks ühise vastutuse kehtestamisele suurendada kohe lühiajaliselt potentsiaalsete investorite usaldust ja seeläbi stabiliseerida nõudlust riigivõlakirjade järele ja alandada turu intressimäärasid tõsiste finantsprobleemidega riikide jaoks. Seepärast tervitab komitee asjaolu, et komisjon algatab lõpuks – kuigi hilinenult – arutelu eurovõlakirjade üle ja esitab eurovõlakirjade eelised asjakohaselt ka rohelises raamatus.

5.3 Eelarvedistsipliini eeltingimused

5.3.1 Sarnaselt üldise aruteluga praeguse kriisiga toimetulemise üle, rõhutatakse rohelises raamatus korduvalt vajadust võidelda negatiivsete mõjudega ja moraalse ohuga ning märgitakse, et turud võiksid liikmesriikide eelarvepoliitikat distsiplineerida. Rohelises raamatus avaldatakse kahetsust, et pärast euro kasutuselevõttu ei ole kõik liikmesriigid järginud eelarvepoliitika kujundamisel ühesugust turudistsipliini. Samuti avaldatakse kartust, et stabiilsusvõlakirjade eest ühise vastutuse kehtestamine ei avalda mingit mõju turudistsipliinile. Isegi mõned riigid, kes pidasid kinni stabiilsuse ja kasvu paktist tulenevatest eelarvepiirangutest, on nüüd sügavalt võlgades erasektori võlgadest tingitud tasakaalunihete tõttu. Seepärast tuleks ka neid jälgida.

5.3.2 Üldiselt kardetakse, et solidaarvastutus ja asjaolu, et seetõttu ei saa järgneda sanktsioone turust tingitud kõrgemate intressimääradena, põhjustavad valitsuste vastutustundetut eelarvepoliitikat, st suurt eelarvedefitsiiti. Valitsused suurendaksid vastutustundetult avaliku sektori kulutusi, kui nad ei ole turu tõusvate intressimäärade surve all. Komitee on siiski seisukohal, et moraalne oht ja selle võimalik praktiline väljendus, millele osutatakse rohelises raamatus, on esitatud vaieldaval viisil ning enne küsitavate järelduste tegemist tuleb seda esmalt põhjalikult uurida.

5.3.3 Ka moraalse ohu probleemi üksikasjalik analüüs aitaks leida selle ületamiseks kohandatud lahendusi. On mitmeid põhjusi seada küsimuse alla usk turudistsipliini ja moraalse ohu ulatusse.

5.3.3.1 Rohelises raamatus väidetakse, et riigieelarve areng mõjutab riigivõlakirjade intresside taset, ja märgitakse, et „Tagasi vaadates võib tõdeda, et euro kasutuselevõtule järgnenud esimese kümnendi jooksul ei olnud euroala riikide võlakirjade intressi lähenemine kooskõlas liikmesriikide eelarvetulemustega”. Niisiis, kuigi eelarvepoliitika lähenemist ilmselgelt ei toimunud, täheldati võlakirjade intresside ja seega ka valitsuse võlakirjade intressimäärade jõulist lähenemist. Pärast eurole üleminekut on kogenud suurimat intresside langust Kreeka, Hispaania, Itaalia, Iirimaa ja Soome riigivõlakirjad. Seega, kui Soome 10-aastase riigivõlakirja tootlus oli 1995. aastal ikkagi umbes 8,8 %, langes see 2005. aastal 3,4 %-le, mis oli Saksa riigivõlakirjade tootluse tase.

5.3.3.2 See on seletatav asjaoluga, et euroala loomisega kujunes investoritel arusaam, et kõik euroala riigivõlakirjad on täiesti kindlad. Seega tekkis juba ajavahemikus euroala loomisest 1999. aastal kuni investeerimispanka Lehman Brothers pankrotini 2008. aastal sarnane olukord, mida võib oodata pärast eurovõlakirjade kasutuselevõttu. Turud ei ole kehtestanud eelarvepoliitilist distsipliini ka euroala loomisele järgnenud aastatel.

5.3.3.3 Kui rohelises raamatus esitatud seisukoht, et ühtse intressimäära kehtestamisest tulenev turudistsipliini nõrgenemine toob kaasa avaliku sektori kulutuste või eelarvepuudujääkide vastutustundetut suurenemise, oleks õige, oleks pidanud seesugust suundumust täheldama juba euro kasutuselevõttust saadik.

5.3.3.4 Kuid see ei olnud nii. Soomes on pärast euro kasutuselevõttu avaliku sektori kulutused sisemajanduse koguprodukti (SKP) suhtes veidi vähenenud ning need on alati olnud väiksemad kui riigi tulumäär. Hispaanias on avaliku sektori kulutuste (välja arvatud intressimaksed) ja SKP suhe jäänud samaks, kuigi tulumäär on isegi tõusnud. Itaalias on avaliku sektori kulutuste määr üldiselt langenud, langetades mõnevõrra ka tasumisele kuuluvaid intressimakseid. Siiski on täheldatud riigitulude määra vähenemist. Kreekas on pärast riigi euroalaga liitumist ja võlakirjade intressimäärade lähenemist samuti avaliku sektori kulutused SKP suhtes üldiselt samaks jäänud; seal on täheldatud intressimaksetega seotud kulude osakaalu vähenemist. Riigitulude vähenemine SKP suhtes oli aga Kreekas tunduvalt suurem kui Itaalias.

5.3.3.5 On selge, et turudistsipliini puudumine ja võlakirjade intressimäärade jõuline lähenemine ei ole põhjustanud moraalset ohtu tänu investorite täielikule kindlusele võlakirjade suhtes. Ei ole täheldatud avaliku sektori kulutuste suurenemist SKP suhtes, pigem vastupidi. Võib igal juhul väita, et madalad ja lähenevad intressimäärad on paljudes kohtades põhjustanud maksutulude vähenemist – vähemalt kahel eespool mainitud juhul võis täheldada vähenevat tulumäära.

5.3.4 Viimati mainitu on argument selleks, et keskenduda moraalse ohu vastu võitlemisel tuludele. Maksupoliitika tugevam koordineerimine võiks takistada maksudumpingut. Tulevikus võiks teatud juhtudel kehtestada sanktsioone ka maksusoodustuste puhul ELi majanduspoliitika kooskõlastamise ning valitsemistavade tugevdamise raames. See tagaks majandusjuhtimise meetmete sümmeetria, mida komitee on nõudnud juba oma varasemates arvamustes⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Vt loetelu EMSK arvamuses „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgsed kriisimeetmeid”, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26 ja EMSK arvamus „Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud”, ELT C 143, 22.5.2012, lk 23.

5.3.5 Samuti on väga ebatõenäoline, et investorid pööravad esmajoones tähelepanu nende riikide, kellele nad raha laenata soovivad, eelarvepoliitika usaldusväärsusele. Suur eelarvedefitsiit ja riigivõlg ei ole tegelikkuses turuintressimäärade taseme jaoks niivõrd olulised, kui seda väidetakse rohelises raamatus. Seda tõendab asjaolu, et just Hispaania, kes on eelarvepoliitika „eeskujulik õpilane”, seisab praegu silmitsi refinantseerimise probleemidega, samas kui sellised suure võlakoormusega riigid nagu Suurbritannia, saavad finantseeringuid enneolematult madalate intressimääradega.

5.3.6 Seetõttu on komitee arvamusel, et rohelise raamatu järgseid meetmeid arvestades peab komisjon kiiresti läbi vaatama oma seisukohad moraalse ohu ja turudistsipliini kohta. Need võivad väga kiiresti viia ekslike järeldusteni, mille majanduslikud tagajärjed oleksid katastroofilised: kui näiteks väidetava moraalse ohu probleemi vastase võitluse tõttu kehtestatakse stabiilsuse ja kasvu paktis veel rangemad võlga käsitlevad eeskirjad või automaatsed võlapidurid, tuleb eeldada vastupidist (ja komisjoni arvates ebaefektiivset) survet riigi kulutustele. Veendumaks selles, et riigi kulutuste oluline vähendamine – vastupidiselt komisjoni oletustele ja soovile – avaldab negatiivset mõju võlakirjade potentsiaalsete ostja usaldusele, piisab, kui heita pilk kriisis olevatele riikidele, kus range poliitika on ebakindlust veelgi enam suurendanud ja kus jätkub intressimäärade tõus.

5.3.7 Lisaks arvab komitee, et argument, mille kohaselt on vajalik, et turud distsiplineeriksid demokraatlikult valitud valitsusi, tuleks põhimõtteliselt kahtluse alla seada. Sel juhul saab lõpuks sünonüümideks pidada mõisteid „turg” ja „kapitali omanikud”, kes on valitsuste võlausaldajad. On arusaamatu, miks tuleks tervitada asjaolu, et suhteliselt väike hulk kapitali omanikke avaldab riigieelarve suuremat mõju kui rahva poolt valitud parlament.

5.4 Tingimused, et turg tunnistaks varad väga turvaliseks

5.4.1 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et stabiilsusvõlakirjad peavad olema kõrgema krediitkvaliteediga, et nad pakuksid huvi investoritele ja euroala liikmesriikidele, kellel on juba kõrgeim krediitdireiting. Samuti on kõrge krediitkvaliteet vajalik selleks, et stabiilsusvõlakirjadest saaks rahvusvaheline võrdlusalus ning et toetada asjaomaste futuuri- ja optiooniturude arengut ja tõhusat toimimist, mis on võlakirjaturgude likviidsete varadega varustamisel võtmetähtsusega.

5.4.2 Komitee on veendunud, et üldise ühise vastutusega eurovõlakirjad on väga atraktiivsed potentsiaalsetele võlausaldajatele, kes otsivad kindlaid investeringuid. Ühiste võlakirjade turu maht ja likviidsus meelitab uusi investoreid kohale ilmselt ka väljastpoolt Euroopat. Komitee jagab seisukohta, et ülemaailmsete makromajanduslike tasakaalunihete taustal on vaja teha

kõik võimalik selleks, et suunata suur osa likviidseid varasid kiiresti areneva majandusega riikidest stabiilsetesse finantsinvesteringutesse, st eurovõlakirjadesse. Seega on neil võlakirjadel oluline osa finantsturgude stabiliseerimisel isegi väljaspool Euroopa Liidu piire.

5.4.3 Vahepeal on aga ebakindlus Euroopa võlakirjaturgudel tohutult kasvanud liikmesriikide valitsuste kõhkleva sekkumise, halbade poliitiliste otsuste ja tahte puudumise tõttu leida kriisile terviklikud lahendused. Nii on ebakindlus praeguseks kasvanud sedavõrd suureks, et isegi solidaartagatisega tagatud eurovõlakirjade (variant 1, vt eespool punkt 3.2.1.1) järele ei ole nüüdseks ilmselt enam sellist nõudlust nagu paar kuud tagasi. Samuti kannatab selle tõttu stabiilsusvõlakirjade võime kriisi leevendada ja võib-olla ei täida nad oma esialgset eesmärki – stabiliseerimine.

5.4.4 Seetõttu on komitee arvates oluline anda Euroopa Keskpankale kriisi lahendamisel suurem roll, näiteks andes alates 1. juulist 2012 pangalitsentsi Euroopa Finantsstabiilsuse Fondile või Euroopa stabiilsusmehhanismile. Erinevalt föderaalreservist, Jaapani Pangast ja Inglise Pangast ei ole Euroopa Keskpangal liikmesriikide jaoks viimase laenuandja rolli. See selgitab suuresti intressimäärade erinevusi euroala ja palju suuremates võlgades olevate majanduste vahel ning aitab suures osas kaasa mulje tekkimisele, et kriis ei lõpe kunagi.

5.4.5 Siiski on petlik uskuda, et eurovõlakirjade aktsepteerimine turul ja seega madalad intressimäärad eeldavad võimalikult ranget eelarvepoliitikat ja konsolideerimist. Komitee on mitmetes oma arvamustes juhtinud selgesõnaliselt tähelepanu sellise poliitika kahjulikele tagajärgedele majanduse jaoks ning rõhutanud, et riigieelarve konsolideerimine põhineb peamiselt majanduskasvul⁽¹⁰⁾.

5.5 Stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalused

5.5.1 *Lähemisviis nr 1: riigivõlakirjade emiteerimise täielik asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel.*

Komitee usub, et see on pikemas perspektiivis kõige mõistlikum lahendus ja ka kooskõlas Euroopa Liidu kui sotsiaal-majandusliku liidu eesmärgiga. Samal ajal võib see osutada ka kõige tõhusamaks lühemas perspektiivis rahastamise probleemidega tegelemiseks ja seega kriisi lõpetamiseks. Kuid selline lähemisviis eeldab Euroopa integratsiooni kõige ulatuslikumal määral. Seega tekitab selle eluviimine ilmselt kõige rohkem poliitilisi probleeme, mistõttu näib riigivõlakirjade emiteerimise täielik

⁽¹⁰⁾ Vt eespool joonealune märkus 8.

asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel lähitulevikus kõige vähem tõenäoline.

5.5.2 Lähemisviis nr 2: riigivõlakirjade emiteerimise osaline asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel

5.5.2.1 Selline lähemisviis on kõige teostatavam ning ka vastuvõetavam, kuna on sisuliselt kooskõlas eelmise variandiga, välja arvatud see, et riikidele peab jääma mõningane iseseisvus finantsturgudel tegutsemisel. Sellest tulenevalt peaks iga riik vastama erinevatele turu- ja rahastamistingimustele, mis võib kajastada erinevusi nende individuaalses krediitireitingus. Igal juhul võib see lähemisviis osutada väga tõhusaks, kui arvestada selle mõjusid nii keskpikas kui ka lühikeses perspektiivis. Lisaks nõrgendab see oluliselt ka argumente, mis põhinevad väidetavatel moraalse ohu riskidel. Sellepärast on see üks kahest võimalusest, mida komitee ametlikult toetab.

5.5.2.2 Siiski on oluline kuni stabiilsusvõlakirjade emiteerimiseks loa saamiseni langetada otsus meetodite ja võla ülemäärade kohta viisil, mis võimaldaks leida reaalse lahenduse finantsraskustes olevate riikide teravale probleemile. Nii on komitee seisukohal, et kõiki olemasolevaid riigivõlakirju ei pea kohe konverteerima stabiilsusvõlakirjadeks (nagu viidatakse kõnealuselises rohelistes raamatus, lk 17), sest viimaste („kvaliteetvõlakirjad“) emiteerimise piirmäär saavutatakse väga kiiresti ja refinantseerimine eeldab taas riiklikke võlakirju („madalama kvaliteediga võlakirjad“) ⁽¹¹⁾.

5.5.3 Lähemisviis nr 3: riigivõlakirja emiteerimise osaline asendamine stabiilsusvõlakirja emiteerimisega proportsionaalse tagatise, kuid mitte solidaartagatise alusel.

5.5.3.1 Komitee nõustub komisjoniga, et seda lähemisviisi iseloomustab ülejäänud kahega võrreldes kõige kitsam rakendusala, sest see ei pruugi katta liikmesriikide kogu rahastamisvajadust (nagu ka lähemisviisi nr 2 puhul), ja see näeb ette proportsionaalset, kuid mitte solidaartagatist. Seepärast avaldab selline lähemisviis stabiilsusele ja integratsioonile arvatavasti ainult piiratud mõju. Kõnealust lähemisviisi võiks rakendada

suhteliselt kiiresti, sest see tundub olevat täielikult kooskõlas Euroopa Liidu kehtiva lepinguga.

5.5.3.2 Sellistele finantsinstrumentidele piisava krediitireitingu saamiseks oleksid liikmesriigid kohustatud esitama täiendavaid tagatise. Lähemisviisi nr 3 kohaselt on stabiilsusvõlakirjadel suuri sarnasusi Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi emiteeritud võlakirjadega, isegi kui nende kaal ja võimalik mõju turgude tõhususele ja integratsioonile on mõnevõrra suurem. Kuna on tõenäoline, et sellise lähemisviisiga ei kaasne kuigi suur mõju, on see komitee seisukohaga kõige vähem kooskõlas.

5.6 Stabiilsusvõlakirjade eelarveraamistik

5.6.1 Komitee kordab oma veendumust, et stabiilsuse ja kasvu paketi tugevdamiseks kasutatavad majanduse juhtimise pakett, nõukogu resolutsioon laiendatud euroala paketi kohta ja nn kuldreeglite üldine kehtestamine on meetmed, millest ei piisa kriisi lahendamiseks ja mille sotsiaalsed mõjud võivad viia Euroopa Liidu lagunemiseni ⁽¹²⁾.

5.6.2 Täiendavad meetmed, mida komisjon ja nõukogu võtavad lisaks kõnealuselise rohelistes raamatu ettepanekutele, ei tohiks tugineda üksnes riikide eelarvedefitsiidi ja riigivõla vähendamisele riigieelarve kokkuhoiu abil (kokkuhoid). Need meetmed avaldavad üldiselt negatiivset mõju majanduskasvule, tööhõivele ja heaoluriigile, need piiravad tarbetult võimalusi arendada asjakohast antitsüklilist eelarvepoliitikat, veelgi enam, need ei too edu, mida komisjon ootab.

5.6.3 Kuid rahaliidu liikmesriikides on vaja võtta meetmeid, et saavutada riikide majanduste ühtlustatud areng, vähendada tasakaalunihkeid ja viia ellu ühist rahapoliitikat. Lisaks on oluline kooskõlastada majanduspoliitika, mis püüab täita õigeid eesmärgi. Sellega seoses on kõnealuselises rohelistes raamatus korduvalt käsitletud suund konkurentsivõime suurendamisele, mis toimub madalamate kulude ja palkade alandamise surve kaudu, ühekülgne ega võta arvesse nõudluse rolli makromajanduslikul tasandil.

5.6.4 Näiteks surve sissetulekute vähendamiseks riikides, kus täheldatakse jooksevkonto defitsiiti, võib viia nõudluse ja impordi vähenemiseni. Sel moel oleks euroala jooksevkonto küll tasakaalus, kuid selle hind on tootmise ja majanduse kui terviku tulemuslikkuse vähenemine, mis lõpuks jõuab madalale tasemele. Komitee kordab oma veendumust, et tasakaalustatud majanduspoliitika on väga oluline, et saavutada strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgid.

⁽¹¹⁾ Delpla, J. ja von Weizsäcker, J. (2010), *The Blue Bond Proposal. Breugel Policy Briefs* 420, Brüssel 2010. Autorid pakuvad kvaliteetvõlakirjade emiteerimise piirmääraks 60 % SKPst, mis vastab Maastrikti lepinguga esialgselt kogu riigivõla ülempiiriks ette nähtud kriteeriumile. Järjest kasvava hulga vähem või rohkem üksikasjalike uuringute ja ettepanekute hulgast tasub tähelepanu pöörata Saksamaa valitsuse majandusekspertide nõukogu ettepanekutele Euroopa võlalanastamisepakti kohta (http://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/Pressemitteilungen/A_european_redemption_pact.pdf), samuti Varoufakis, Y. ja Holland, S. (2011), *A modest proposal for overcoming the euro crisis*, Bardi Kolledi Levy Majandusinstituut, Policy Note 3/2011, http://www.levyinstitute.org/pubs/pn_11_03.pdf.

⁽¹²⁾ Vt sellega seoses punkt 5.3.

5.6.5 Seetõttu on asjakohane juhtida majanduspoliitika kooskõlastamine majanduskasvu tugevdamise ja rahvatulu suurendamise suunas. Liikmesriikides, kus on viimastel aastatel olnud suhteliselt madal avaliku sektori investeeringute tase ja nõrk sisenõudlus, tuleb võtta nõudluse toetamiseks parandusmeetmeid, samas kui suhteliselt suure jooksevkonto ja eelarvedefitsiidiga riigid peaksid paremini tasakaalustama oma tulusid ja kulusid. **Stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtt Euroopa Liidus lähenemisviisi nr 2 kohaselt võib komitee arvates toetada püsivalt ELi sisemiste makromajanduslike tasakaalunihete kiiret ja hädavajalikku vähendamist.**

Brüssel, 11. juuli 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häälest.

AM 3 – Punkt 3.2.1.2

Lisada järgmine tekst:

„Lähemisviisi nr 2: riigivõlakirjade emiteerimise osaline asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel

Selle lähemisviisi puhul kohaldatakse stabiilsusvõlakirjade emiteerimisel solidaartagatist, kuid riigivõlakirjade emiteerimine asendatakse ainult osaliselt.

Stabiilsusvõlakirjade emissioonist välja jäävat osa tagaks jätkuvalt ainult asjaomane liikmesriik. Seega koosneks euroala riigivõlakirjaturg kahest erinevast osast: stabiilsusvõlakirjadest ja liikmesriikide riigivõlakirjadest. Kõnealuse lähemisviisi võtmeküsimus on seotud konkreetsete kriteeriumidega, mille alusel määratakse stabiilsusvõlakirjade ja riigivõlakirjade emiteerimise osakaal, sealjuures ei kõrvaldaks see piisaval määral moraalset ohtu, et eelarvedistsipliin halveneb.”

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

Hääletuse tulemus

Vastu: 117

Poolt: 46

Erapooletuid: 18

AM 4 – Punkt 3.2.1.3

Täiendada järgmiselt:

„Lähemisviisi nr 3: riigivõlakirjade emiteerimise osaline asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega proportsionaalse tagatise, kuid mitte solidaartagatise alusel.

Selle lähemisviisi puhul asendatakse riigivõlakirjade emiteerimine ainult osaliselt stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega euroala liikmesriikide proportsionaalse tagatise alusel. Kõnealune lähemisviis erineb lähemisviisist nr 2 selle poolest, et liikmesriigid tagaksid stabiilsusvõlakirjade emiteerimisel oma vastava osa, samuti riigivõlakirjade emissioonid. Niiviisi kahandatakse moraalset ohtu fiskaaldistsipliini valdkonnas ja säilitatakse likviidsuspreemia vähendamisest tõusev kasu.”

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

Hääletuse tulemus

Vastu: 127

Poolt: 50

Erapooletuid: 6

Kahe alljärgneva muudatusettepaneku üle toimus hääletus korraga.

AM 7 – Punkt 4.3

Muuta järgmiselt.

„Seepärast tervitab komitee rohelist raamatut stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtu teostatavuse kohta. Komitee on seisukohal, et täiendavad rangemad majandusjuhtimise eeskirjad ning ühised garantiid euroala riigivõlaga seotud riskide õiglaseks kandmiseks koostamiseks aitavad lahendada välja saada dilemmat kokkuhoiu ja majanduskasvu vahel ümmikseisust. See ümmikseis viiks Euroopa Liidu vältimatult sügavasse majandusurutisse. Komitee arvates saab stabiilsusvõlakirjad kasutusele võtta alles siis, kui rohelises raamatus nimetatud moraalne oht on kõrvaldatud, ja eeldusel, et piisava kindlusega on tagatud, et seda majanduselust enam ette ei tule.”

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

AM 1 – Punkt 1.5

Täiendada järgmiselt:

„Komitee on siiski seisukohal, et moraalne oht (kõik eespool loetletud viis tüüpi) ja selle võimalik praktiline väljendus, millele osutatakse rohelises raamatus, on esitatud vaieldaval viisil ning enne küsitavate järelduste tegemist tuleb seda esmalt põhjalikult uurida. Kui rohelises raamatus esitatud seisukoht, et intressimäärade ühtlustamisest tulenev turudistsipliini lõdvenemine toob kaasa avaliku sektori kulutuste või eelarvepuudujääkide vastutustundetu suurenemise, oleks õige, oleks pidanud seesugust suundumust täheldama juba euro kasutuselevõttust saadik. Kuid see ei olnud nii. Komitee leiab, et stabiilsusvõlakirjad saab kasutusele võtta alles siis, kui rohelises raamatus mainitud moraalne oht on kõrvaldatud, ja kui on piisavalt tagatud, et majanduselus seda ei esine.”

Motivatsioon

Rohelises raamatus käsitletakse nn stabiilsusvõlakirjade mehhanismi rakendamist määramata ajaks eesmärgiga vähendada vähese eelarvedistsipliiniga liikmesriikide võla teenindamise kulusid (võlakirjade emiteerimine) nõuetekohase eelarvedistsipliiniga riikide arvel, kes peavad selliste võlakirjade eest võrreldes oma võlainstrumentidega maksma kõrgemaid intresse. Sellise süsteemi kasusaajad kasutavad ära selliste võlakirjade ühist (ja nende seisukohast madalamat) intressi, nagu ka kogu euroala hõlmavat solidaarvastutust (tagatis). Euroopa Komisjon ise töö välja selliste võlakirjade väljastamisega tekkivat viis võimalikku nn moraalset ohtu (üks osapool otsustab, kui suure riski ta võtab, samas kui keegi teine kannab kulud, kui tekivad probleemid).

Hääletuse tulemus

Vastu: 131

Poolt: 49

Erapooleitud: 9

AM 8 - Punkt 5.3.4

Muuta järgmiselt:

„Viimati mainitu on argument selleks, et keskenduda moraalsete ohu vastu võitlemisele tuledele. Maksupoliitika tugevam koordineerimine võiks takistada maksudumpeid. Komitee toetab selleaastase Brüsseli maksufoorumis soovitatud fiskaalse devalveerimise ideed rahandusliidu asümmeetriliste tagasilöökidega toimetulekuks⁽¹⁾. Tulevikus võiks teatud juhtudel kehtestada sanktsioone ka maksusoodustuste puhul ELi majanduspoliitika kooskõlastamise ning valitsemistavade tugevdamise raames. See tagaks majandusjuhtimise meetmete sümmeetria, mida komitee on nõudnud juba oma varasemates arvamustes⁽²⁾.“

Motivatsioon

Arvamuse punktiga 5.3.4 ei saa samuti nõustuda. Väide, et tulevikus võiks kehtestada sanktsioone ka maksusoodustuste puhul, on meelevaldne ning ei saa põhineda ühelgi analüüsil või uuringul. Võimalikud maksusoodustused ja nende mõju ei ole selle arvamuse teema.

Hääletuse tulemus

Vastu: 124

Poolt: 54

Erapooleitud: 9

Kuue alljärgneva muudatusettepaneku üle toimus hääletus korraga

⁽¹⁾ Brüsseli maksufoorumil määratleti fiskaalset devalveerimist kärpena otseses maksustamises (füüsiliste ja juriidiliste isikute maksustamise puhul, millega vähendatakse kulusid ning seega muudetakse kodumaised tootjad konkurentsivõimelistemaks), millega paralleelselt suureneb kaudne maksustamine (kuna ekspordi käibemaks ei mõjuta). See fiskaalne võte ei tohi mõjutada eelarvet ning sellel peab olema devalveerimisega sarnane mõju. Tegemist on vahendiga ühise rahaga riikidele asümmeetriliste tagasilöökidega toimetulekuks: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/tax_conferences/tax_forum/index_en.htm

⁽²⁾ Vt loetelu EMSK arvamuses „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgsed kriisimeetmeid”, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26 ja EMSK arvamus „Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud”, ELT C 143, 22.5.2012, lk 23.

AM 10 – Punkt 5.4.2**Muuta järgmiselt:**

Komitee on veendunud, et ~~üldise ühise vastutusega~~ proportsionaalse tagatise, kuid mitte solidaartagatisega eurovõlakirjad on väga atraktiivsed potentsiaalsetele võlausaldajatele, kes otsivad kindlaid investeringuid. Ühiste võlakirjade turu maht ja likviidsus meelitab uusi investoreid kohale ilmselt ka väljastpoolt Euroopat. Komitee jagab seisukohta, et ülemaailmsete makromajanduslike tasakaalunihete taustal on vaja teha kõik võimalik selleks, et suunata suur osa likviidseid varasid kiiresti areneva majandusega riikidest stabiilsetesse finantsinvesteringutesse, st eurovõlakirjadesse. Seega on neil võlakirjadel oluline osa finantsturgude stabiiliseerimisel isegi väljaspool Euroopa Liidu piire.

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

AM 11 – Punkt 5.5.1**Muuta järgmiselt:**

„Lähemisviisi nr 1: riigivõlakirjade emiteerimise täielik asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel.

Komitee usub, et see on pikemas perspektiivis kõige mõistlikum lahendus ja ka kooskõlas Euroopa Liidu kui sotsiaal-majandusliku liidu eesmärgiga. Samal ajal võib see osutada ka kõige tõhusamaks lühemas perspektiivis rahastamise probleemidega tegelemiseks ja seega kriisi lõpetamiseks. Kuid selline lähemisviis eeldab Euroopa integratsiooni kõige ulatuslikumal määral ja sellega kaasnevad kõige suuremad moraalsed ohud. Seega tekitab selle eluviimine ilmselt kõige rohkem poliitilisi ja õiguslikke probleeme, mistõttu näib riigivõlakirjade emiteerimise täielik asendamine stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel lähitulevikus kõige vähem tõenäoline. Siiski saab stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtmist kaaluda alles siis, kui rohelises raamatus nimetatud moraalne oht on kõrvaldatud, ja eeldusel, et piisava kindlusega on tagatud, et seda majanduselus enam ette ei tule.”

Motivatsioon

Ei saa nõustuda arvamuses väljapakutud variandiga **toetada** seoses erinevate stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalustega **lähemisviisi nr 2**, mis hõlmab riigivõlakirjade emiteerimise osalist asendamist stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel. Meie hinnangul ei ole aktsepteeritav lähemisviis, mille kohaselt ühed liikmesriigid on õigustatud kulutama, ja nagu praktika näitab, kahjuks vastutustundetult, ja teised on kohustatud nende kulutusi kinni maksma. Samuti tuleb märkida, et **solidaartagatise kasutamine on otseses vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega, mille kohaselt üks liikmesriik ei vastuta teise liikmesriigi kohustuste ees**. Ent lähemisviisi nr 3 (mida käesoleva muudatusettepanekuga toetatakse) vastupidi vähendab moraalse ohu riski majandus- ja eelarvepoliitika elluviimisel. Erinevalt lähemisviisist nr 2 hõlmaks see valitsuse proportsionaalseid tagatise, mitte solidaartagatise ja nii saaks seda rakendada üsna kiiresti ilma, et oleks vaja muuta ELi aluslepinguid.

AM 12 – Punkt 5.5.2.1**Muuta järgmiselt:**

„Selline See lähemisviis on kõige teostatavam ning ka vastuvõetavam, kuna on sisuliselt kooskõlas eelmise variandiga, välja arvatud see, et riikidele peab jääma mõningane iseseisvus finantsturgudel tegutsemisel. Sellest tulenevalt peaks iga riik vastama erinevatele turu- ja rahastamistingimustele, mis võib kajastada erinevusi nende individuaalses krediidiireitingus. Igal juhul võib see lähemisviis osutada väga tõhusaks, kui arvestada selle mõjusid nii keskpikas kui ka lühikeses perspektiivis. Lisaks nõrgendab see oluliselt ka argumente, mis põhinevad väidetavatel moraalse ohu riskidel. Sellepärast on see üks kahest võimalusest, mida komitee ametlikult toetab. Solidaartagatise koos stabiilsusvõlakirjade madala intressiga jätab eelarvepoliitilise vastutustundetuse moraalse ohu suureks. Seesuguste võlakirjade kasutuselevõtmist saab kaaluda alles siis, kui rohelises raamatus nimetatud moraalne oht on kõrvaldatud, ja eeldusel, et piisava kindlusega on tagatud, et seda majanduselus enam ette ei tule.”

Motivatsioon

Ei saa nõustuda arvamuses väljapakutud variandiga **toetada** seoses erinevate stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalustega **lähemisviisi nr 2**, mis hõlmab riigivõlakirjade emiteerimise osalist asendamist stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel. Meie hinnangul ei ole aktsepteeritav lähemisviis, mille kohaselt ühed liikmesriigid on õigustatud kulutama, ja nagu praktika näitab, kahjuks vastutustundetult, ja teised on kohustatud nende kulutusi kinni maksma. Samuti tuleb märkida, et **solidaartagatise kasutamine on otseses vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega, mille kohaselt üks liikmesriik ei vastuta teise liikmesriigi kohustuste ees**. Ent lähemisviisi nr 3 (mida käesoleva muudatusettepanekuga toetatakse) vastupidi vähendab moraalse ohu riski majandus- ja eelarvepoliitika elluviimisel. Erinevalt lähemisviisist nr 2 hõlmaks see valitsuse proportsionaalseid tagatise, mitte solidaartagatise ja nii saaks seda rakendada üsna kiiresti ilma, et oleks vaja muuta ELi aluslepinguid.

AM 13 – Punkt 5.5.3.1

Muuta järgmiselt:

„Komitee nõustub komisjoniga, et seda lähenemisviisi iseloomustab ülejäänud kahega võrreldes kõige kitsam rakendusala, sest see ei pruugi katta liikmesriikide kogu rahastamisvajadust (nagu ka lähenemisviisi nr 2 puhul), ja see näeb ette proportsionaalset, kuid mitte solidaartagatist. ~~Seepärast avaldab sellise lähenemisviisiga piiratakse enim eelarvedistsipliini halvenemise moraalset ohu likviidsuspreemiade vähendamisel stabiilsusele ja integratsioonile arvatavasti ainult piiratud mõju. Kõnealust lähenemisviisi võiks rakendada suhteliselt kiiresti, sest see tundub olevat täielikult kooskõlas Euroopa Liidu kehtiva lepinguga.~~”

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

AM 14 – Punkt 5.6.5

Muuta järgmiselt:

„Seetõttu on asjakohane juhtida majanduspoliitika kooskõlastamine majanduskasvu tugevdamise ja rahvatulu suurendamise suunas. Liikmesriikides, kus on viimastel aastatel olnud suhteliselt madal avaliku sektori investeeringute tase ja nõrk sisenõudlus, tuleb võtta nõudluse toetamiseks parandusmeetmeid, samas kui suhteliselt suure jooksevkonto ja eelarvedefitsiidiga riigid peaksid paremini tasakaalustama oma tulusid ja kulusid. Stabiilsusvõlakirjade kasutuselevõtt Euroopa Liidus lähenemisviisi nr ~~23~~ kohaselt võib komitee arvates osutada toimivaks lahenduseks, et toetada püsivalt ELi sisemiste makromajanduslike tasakaaluhete kiiret ja hädavajalikku vähendamist.”

Motivatsioon

Ei saa nõustuda arvamuses väljapakutud variandiga **toetada** seoses erinevate stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalustega **lähenemisviisi nr 2**, mis hõlmab riigivõlakirjade emiteerimise osalist asendamist stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel. Meie hinnangul ei ole aktsepteeritav lähenemisviis, mille kohaselt ühed liikmesriigid on õigustatud kulutama, ja nagu praktika näitab, kahjuks vastutustundetult, ja teised on kohustatud nende kulutusi kinni maksma. Samuti tuleb märkida, et **solidaartagatise kasutamine on otseses vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega, mille kohaselt üks liikmesriik ei vastuta teise liikmesriigi kohustuste ees.** Ent lähenemisviis nr 3 (mida käesoleva muudatusettepanekuga toetatakse) vastupidi vähendab moraalset ohu riski majandus- ja eelarvepoliitika elluviimisel. Erinevalt lähenemisviisist nr 2 hõlmaks see valitsuse proportsionaalseid tagatise, mitte solidaartagatise ja nii saaks seda rakendada üsna kiiresti ilma, et oleks vaja muuta ELi aluslepinguid.

AM 2 – Punkt 1.7

Muuta järgmiselt:

„Seoses erinevate stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalustega leiab komitee, et lähenemisviis nr ~~23~~, mis hõlmab riigivõlakirjade emiteerimise osalist asendamist stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega proportsionaalse tagatise, kuid mitte solidaartagatise alusel, on kõige paremini teostatav ja kõige vastuvõetavam.”

Motivatsioon

Ei saa nõustuda arvamuses väljapakutud variandiga **toetada** seoses erinevate stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega seotud valikuvõimalustega **lähenemisviisi nr 2**, mis hõlmab riigivõlakirjade emiteerimise osalist asendamist stabiilsusvõlakirjade emiteerimisega solidaartagatise alusel. Meie hinnangul ei ole aktsepteeritav lähenemisviis, mille kohaselt ühed liikmesriigid on õigustatud kulutama, ja nagu praktika näitab, kahjuks vastutustundetult, ja teised on kohustatud nende kulutusi kinni maksma. Samuti tuleb märkida, et **solidaartagatise kasutamine on otseses vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega, mille kohaselt üks liikmesriik ei vastuta teise liikmesriigi kohustuste ees.** Ent lähenemisviis nr 3 (mida käesoleva muudatusettepanekuga toetatakse) vastupidi vähendab moraalset ohu riski majandus- ja eelarvepoliitika elluviimisel. Erinevalt lähenemisviisist nr 2 hõlmaks see valitsuse proportsionaalseid tagatise, mitte solidaartagatise ja nii saaks seda rakendada üsna kiiresti ilma, et oleks vaja muuta ELi aluslepinguid.

Hääletuse tulemus

Vastu: 129

Poolt: 59

Erapooletuid: 5

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Maa seire Euroopa programmi (GMES) ja selle toimingute kohta (alates 2014. aastast)”

KOM(2011) 831 lõplik

(2012/C 299/13)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

Euroopa Komisjon otsustas 30. novembril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Maa seire Euroopa programmi (GMES) ja selle toimingute kohta (alates 2014. aastast)”

COM(2011) 831 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 12. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 178, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab taas oma vankumatut toetust Euroopa kosmosepoliitikale ja eelkõige Euroopa suurtele projektidele Galileo ja GMES, mida komitee peab Euroopa majanduse ja teaduse arengu seisukohast strateegiliseks. Kõigis koostatud arvamustes⁽¹⁾ on komitee kinnitanud vajadust pöörata rohkem tähelepanu ja ressursse kosmosevaldkonnale, milles EL peab jätkuvalt olema esirinnas.

1.2 Komitee on täiesti vastu komisjoni ettepanekule anda GMESi programmi arendamiseks ja lõpuleviimiseks vajaliku rahastamise ülesanne väljapoole ajutisele fondile.

1.3 Komitee leiab, et viivitamatult tuleb tagada tegevusetapis olevale programmile selle jätkumine, muidu jääb see katki. Kogu rahastamis-, haldamis- ja juhtimismehhanismide uuendamise ettepanek, milles pakutu on nii erinev ELi raames kinnistunud tavapärastest mehhanismidest, näib halva ajastusega, põhjendamata ja äärmiselt riskantsena. Uute asutuste ja rahastamismudelite loomine eeldab tegelikult pingelise ja ebakindla läbirääkimis- ja uurimisetapi alustamist. See etapp kestab kindlasti aastaid, mis näib olevat vastuolus asjaoluga, et GMESi programmi tegevust alustatakse. Lisaks näib see kasutu, arvestades seda, et komisjonil ja teistel Euroopa agentuuridel on juba olemas programmi elluviimiseks vajalikud pädevus ja volitused.

1.4 Komitee kutsub üles tooma programmi rahastamise 2014.–2020. aasta mitmeaastasessse finantsraamistikku ja korraldama juhtimist nii, et arvestatakse Euroopas praegu olemasolevaid võimeid ja välditakse nii juhtimisasutuste killustamist kui ka selliste uute asutuste loomist, mis ei ole kohased üle võtma viimase aastakümne jooksul väljakujundatud programmi juhtimist. See üleskutse esitati juba ühes varasemas arvamuses⁽²⁾.

1.5 Teatis (mis avaldati käesoleva arvamuse arutamise ajal) GMESi tegevust käsitleva valitsustevahelise kokkuleppe ettepaneku rakenduslike üksikasjade kohta⁽³⁾ ei muuda siin esitatud järeldusi. Vastupidi, see teatis kinnitab neid, lubades komiteel juhtida veel kord tähelepanu suurele riskile, mille toob kaasa uue katsetamata rahastamis- ja juhtimismudeli hilises etapis kasutuselevõtt väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku ja ELis kinnistunud juhtimiskanaleid.

1.6 Komitee väljendab suurt muret reaalse ohu pärast, et GMESi programm võib jõuda tõsisesse raskustesse, lastes raisku üle 3,2 miljardi eurose investeeringu, mis juba tehtud on. Liikmesriikidevaheliste arutelude valgel näib see risk rohkem kindla tõsiasjana.

1.7 Komitee leiab, et vähem kui aasta enne kavandatud tegevuse algust (2013. aastal on kavas startida satelliidirühmade

⁽¹⁾ ELT C 43, 15.2.2012, lk 20.

⁽²⁾ ELT C 43, 15.2.2012, lk 20.

⁽³⁾ COM(2012) 218 final, 11. mai 2012.

Sentinel 1, 2 ja 3 A-satelliidid) näib GMESi keerulise rahastamis- ja juhtimissüsteemi ümberstruktureerimine teatistes kirjeldatud viisil äärmiselt riskantne ja põhjendamatu, arvestades ka programmi strateegilist tähtsust ELi jaoks.

1.8 Teatistes puudub teostatavusuuring, mis võimaldaks hinnata uue süsteemi teostatavust tulemuslikkuse ja tõhususe seisukohast. Uue mehhanismi vajalikkuse põhjendus ei ole samuti selge.

1.9 Komitee märgib, et Euroopa kosmosepoliitika kahte juhtprogrammi – Galileo ja GMESi programmi – koheldakse erinevalt: esimene on kaasatud mitmeaastasesse finantsraamistikku ja teine on sellest välja jäetud.

1.10 Juhtimise osas on üllatav, et Euroopa Kosmoseagentuurile on selles keerukas süsteemis antud marginaalne roll. Euroopa Kosmoseagentuur on siiani kujundanud, juhtinud ja käitanud suurt osa Euroopa satelliidistruktuuridest ning lisaks on taganud koos Euroopa Komisjoniga siiani peaaegu kogu rahastamise. Kosmoseagentuuri asendamine uue asutusega või asutusega, millel on satelliitsüsteemide ja nende kogutavate andmete haldamisel vähe kogemusi, näib olevat halvasti põhjendatud.

1.11 Komitee leiab, et vähem kui aasta enne GMESi programmi rahastamismudeli kasutuselevõttu kujutab programmi pädevusvaldkondade nii radikaalne ümberjagamine, nagu teatistes on pakutud, endast äärmiselt suurt riski süsteemi toimimisele.

1.12 Komitee juhib tähelepanu komisjoni esitatud juhtimisettepaneku ebakindlusele ja ebaselgusele. Pakutud mudelil on selgeid probleeme ning tehniline koordineerimine on delegeeritud asutustele, kellel puuduvad kogemused kosmosevaldkonnas ja teiste agentuuridega koos töötamisel. Lisaks on 80 % GMESi programmis kavandatud tegevustest seotud kosmosevaldkonnaga. Komitee kutsub komisjoni üles vaatama läbi esitatud mudel ja säilitama ühtne juhtimissüsteem, delegeerides vastutuse programmi tehnilise poole eest jätkuvalt Euroopa Kosmoseagentuurile komisjoni järelevalve ja kontrolli all, nagu algul ette nähtud.

2. Sissejuhatus

2.1 Käsitletavas 30. novembri 2011. aasta teatistes pakub Euroopa Komisjon lahenduse Maa seire ja julgeoleku strateegilise programmi GMESi tegevusetapi – praeguseks määratletud ja lõplikku rakendusetappi viidud vormis – rahastamiseks väljaspool 2014.–2020. aasta mitmeaastast finantsraamistikku⁽⁴⁾. Komisjon esitab ka ettepaneku juhtimise kohta. Seega on tegemist GMESi programmi jaoks äärmiselt olulise teatisega.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, osad I ja II: „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev elarve”.

2.2 Hiljutine teatis (mis avaldati käesoleva arvamuse arutamise ajal) GMESi tegevust käsitleva valitsustevahelise kokkuleppe ettepaneku mõne rakendusliku üksikasja kohta⁽⁵⁾ ei muuda käsitletava teatise kohta koostatud arvamuses esitatavaid märkusi ega järeldusi. Eelnimetatud teatise puhul on tegemist lisaga, milles täpsustatakse kavandatavate rahaliste vahendite finantsaspekte ja luuakse uus asutus – GMESi nõukogu – mis dubleerib pädevust, mida siiani rakendati Euroopa kosmoseprogrammi juhtimisel, ning tekitab selge pädevuse konflikti ja dubleerib Euroopa otsustusprotsessi struktuure.

2.3 Ülemaailmne keskkonna- ja turvaseire programm (GMES) on üks kahest – teine on Galileo programm – ELi kosmosesektori juhtprogrammist. GMESil on oluline roll Maa seires, pakkudes vahendi kliimamuutuste mõistmiseks ja seireks, kodanikukaitseks ja julgeolekuks, säästvaks arenguks ja kriisiohjeks.

2.4 Maa seire ja julgeoleku strateegilise programmi GMESi rahastamise väljajätmine 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekust on tekitanud suurt muret reaalse ohu tõttu kaotada Euroopa strateegiline programm, kuhu on panustatud ühe aastakümne töö ja üle 3 miljardi euro investeeringuid.

2.5 Oma 2011. aasta detsembri analüüsis⁽⁶⁾ väljendas komitee juba suurt muret selle programmi tuleviku suhtes järjepideva rahastamise puudumise tõttu.

2.6 Euroopa Parlament kinnitas 2012. aasta veebruaris oma resolutsioonis GMESi tuleviku kohta⁽⁷⁾, et „GMESi rahastamine väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku, võttes kasutusele sellise rahastamis- ja juhtimisstruktuuri nagu komisjon oma teatistes välja pakkus, ei ole mõeldav lahendus”.

2.7 GMESi kosmosekomponent tugineb kolmele satelliidirühmale (Sentinel 1, 2 ja 3) ning teisi satelliite kasutatavatele vahenditele (Sentinel 4 ja 5). Kolme satelliidirühma esimesed satelliidid stardivad 2013. aastal. Seega tuleb viivitamatult määratleda finantsraamistik, millega kindlustatakse nende lähitulevikus käivitavate tegevuste rahastamine.

2.8 Ettepaneku puudumise tõttu kinnitas Euroopa Kosmoseagentuuri peadirektor 9. jaanuari 2012. aasta pressikonverentsil, et GMESi tegevuse rahastamise otsuse puudumisel ei kavatse Euroopa Kosmoseagentuur kavandatud starte teha⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ COM(2012) 218 final, 11. mai 2012.

⁽⁶⁾ ELT C 43, 15.2.2012, lk 20.

⁽⁷⁾ 2012/2509 (RSP).

⁽⁸⁾ <http://multimedia.esa.int/Videos/2012/01/ESA-Director-General-2012-Press-Briefing> (68:00).

2.9 Euroopa Komisjon teeb teatistes ettepaneku leida kogu infrastruktuuri ülesehitamiseks ja kasutuselevõtuks vajalik raha eraldi GMESile suunatud uute fondide loomise kaudu, mis eeldab nõukogu istungil kohtuvate ELi liikmesriikide valitsuste kokkulepet.

2.10 Kõik 27 liikmesriiki paigutaksid fondi raha vastavalt oma kogurahvatulule. Teatistes esitatakse kokkuleppe kavand, mida hiljem täpsustati hilisemas teatistes (⁹).

2.11 Teatistes esitatud juhtimisalane ettepanek ei ole sugugi vähem tähtis rahastamissettepanekust ja selles nimetatakse mitmed osalejad, kes peaksid võtma vastutuse GMESi programmi eri aspektide ja sektorite eest.

2.12 Uue keeruka rahastamissüsteemi ja kosmoseprogrammi uue juhtimisasutuse (GMESi nõukogu) loomine ei näi olevat õigustatud ja on hiljaks jäänud, sest esimeste satelliitide stardini on jäänud vaid aasta.

3. Üldised märkused

3.1 Ülemaailmne Maa ja turvaseire programm GMES ja satelliitnavigatsioonisüsteem Galileo on ELi suured strateegilised programmid, mille abil tahetakse säilitada ELi sõltumatus ja liidripositsioon kosmosesektoris.

3.2 Tugevat liidripositsiooni ja sõltumatuse säilitamist kosmosevaldkonnas peetakse Euroopa tuleviku seisukohalt strateegiliselt oluliseks kosmosesektoris arendatavate tegevuste ulatuslike ja tähtsate majanduslike, tehnoloogiliste, geopoliitiliste ja – kõige laiemas tähenduses – kultuuriliste mõjude tõttu.

3.3 GMES on Euroopa Liidu strateegiline programm, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 911/2010.

3.4 Teatistes kinnitatakse seda, et „toime tulla järjest suurenevate üleilmsete probleemidega, on Euroopal vaja hästi koordineeritud ja usaldusväärset maavaatlussüsteemi. GMES on selleks ideaalne.”

3.5 Teatistes pakutakse välja uus rahastamismudel väljaspool ELi eelarve kinnistunud juhtimissüsteemi ja seega eeldab mudel kõigi 27 liikmesriigi sihipärasest sekkumisest ja heakskiitu. Tegemist oleks mehhanismiga, mis praeguses finantsolukorras (näiteks teiste hulgas Kreeka olukord ning vahendite võimalik puudumine Prantsusmaal ja Itaalias) muudab rahastamismudeli blokeerimise äärmiselt tõenäoliseks, kui mitte kindlaks, mis tähendaks GMESi programmi lõppu.

4. Konkreetsete märkused

Rahastamine

4.1 Teatistes nähakse ette GMESi väljajätmine 2014.–2020. aasta mitmeaastasest finantsraamistikust.

4.2 Selle asemel tuleb programmi rahastada nõukogu istungil kohtuvate liikmesriikide valitsuste esindajate sisekokkuleppega.

4.3 Sisekokkuleppega nähakse ette, et ELi iga liikmesriigi valitsus peab esmalt täitma kokkuleppe jõustamiseks vajalikku menetluse ja teavitama sellest Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaati.

4.4 Lepingu jõustumiseks peavad selle ratifitseerima kõik ELi liikmesriigid.

4.5 Kokkulepe jõustub üksnes pärast seda, kui viimane liikmesriik on selle heaks kiitnud. Euroopa praeguse finantsolukorra tõttu üldiselt ja teatud konkreetsete liikmesriikide finantsolukorra tõttu näib sellest tingimusest üksi piisavat, et GMESi programm läbi kukuks.

4.6 Nõukogu kõnealuse kohtumise kokkukutsumise ajakava ja korraldus ei ole praegu kindlaks määratud, mis Sentinel 1, 2 ja 3 lähenevat startimisega (2013) arvestades kujutab endast riski.

4.7 Seoses GMES-fondi kavandamise, juhtimise ja rakendamisega nähakse teatistes ette, et nõukogu võtab komisjoni ettepanekul vastu määruse. Praegu ei ole selle määruse eelnõu saadaval.

4.8 Teatistes nähakse ette, et nõukogu võtab komisjoni ettepanekul vastu GMES-fondi finantsmääruse, milles sätestatakse ressursside loomine ja rakendamine ning raamatupidamise esitamine ja auditeerimine. Praegu ei ole selle määruse eelnõu saadaval.

4.9 Siiani on programmi arendamiseks läinud 3,2 miljardit eurot, mis peaaegu kõik on tulnud Euroopa Kosmoseagentuurilt (1 890 miljonit) ja ELilt (1 300 miljonit).

4.10 Programmi käimapanek tervikuna, sh hooldus, edasiarendamine ja ajakohastamine, maksab perioodil 2014–2020 hinnanguliselt 5,8 miljardit eurot, seega 0,6 % sama perioodi ELi eelarvest, mis on 1 025 miljardit eurot, nagu ette nähtud 2014.–2020. aasta mitmeaastasest finantsraamistikust. Tasub meenutada ka seda, et ELi eelarve on omakorda umbes 1 % kogurahvatulust.

(⁹) COM(2012) 218 final, 11. mai 2012.

4.11 Ettepanek rahastada GMESi väljaspool ELi eelarvet ei näi aga toovat mingit rahalist kasu, sest 27 liikmesriiki peaksid ikkagi tagama selle rahastamise, kuigi teistsuguse rahastamiskanalid kaudu keerulise valitsustevahelise kokkuleppe alusel. Seega ei näi see olevat põhjendatud.

4.12 Kosmosekomponendi osas on Euroopa Kosmoseagentuuril eelarve kõigi kolme satelliidirühma Sentinel 1, 2 ja 3 A-satelliitide startimiseks. Sentinel 1 stardi eest on juba tasutud ning ülejäänud kahe stardi rahastamisel ei ole probleeme ette näha. 2013. aasta järgne eelarve hõlmab seega satelliidirühmade käivitamist tervikuna ettenähtud viisil, et tagada teenus, mille jaoks need kavandati.

Juhtimine

4.13 GMESi tegevusetapi juhtimiseks nähakse teatisega ette mitmed asutused.

4.14 Poliitiline kontroll ja juhtimine jääb komisjoni ülesandeks.

4.15 Arutatava ettepaneku rakenduslikke üksikasju käsitleva hiljuti avaldatud teatise (COM(2012) 218 final, 11. mai 2012) kohaselt on GMESi programmi juhtimisorgan GMESi nõukogu, mille volitused on nii ulatuslikud, et need hõlmavad nii ELi programmide tavalise juhtimise kui ka kosmoseagentuuri tüüpilised ülesanded. Sellega dubleeritakse pädevust ja otsustamisorganeid, mis ei ole aga kooskõlas ELi juba niigi vähete ressursside tõhusa haldamisega.

4.16 Teenuste osas delegeritakse Maa seire teenuste tehniline koordineerimine Euroopa Keskkonnaametile (EEA); hädaolukordade juhtimise teenuste tehnilise koordineerimine Euroopa hädaolukordadele reageerimise keskusele (ERC); atmosfääriteenuste tehniline koordineerimine Euroopa keskpika ilmaprognoosi keskusele (Centre for Medium-Range Weather Forecasting (ECMWF)). Kliimamuutuste, merekeskkonna seire ja

juolgeoleku valdkond ei ole veel määratud kellegi vastutusalasse. Muude teenuste puhul soovitatakse kaasata komisjoni talitused ja muud Euroopa üksused, nagu Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA), Euroopa Liidu Satelliidikeskus (EUSC), Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur (FRONTEX) ja Euroopa Kaitseagentuur (EDA).

4.17 Kosmosekomponendi toimingud delegeritakse (ajuti-selt) Euroopa Kosmoseagentuurile (ESA) kõrglahutusega vaatluste puhul, mis hõlmavad maad ja sihtpiirkondi, ning Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioonile (EUMETSAT) atmosfääri ja ookeanide süstemaatilise ja globaalse seire puhul. Kosmosekomponendi arendustegevus on Euroopa Kosmoseagentuuri ja komisjoni pädevuses.

4.18 Nii määratletud ajutine korraldus hõlmab satelliitühmi Sentinel 1 ja Sentinel 2 tervikuna ning Sentinel 3 maa-komponenti. On selge, et organisatoorsest ja rahalisest seisukohast on nii raskete ülesannete enda kanda võtmine ajutistel tingimustel keeruline.

4.19 Kohapealse komponendi tehniline koordineerimine soovitakse delegerida Euroopa Keskkonnaagentuurile.

4.20 Ei ole selge, kuidas nende organite spetsiifilised oskused ja juhtimispädevus saavad vastata operatiivvajadustele sellise programmi puhul nagu GMES, mille väga oluline kosmosekomponent eeldab spetsiifilisi oskusi.

4.21 GMESi nõukogu, mille ettepanek tehti järgnenud GMESi-teemalises teatises⁽¹⁰⁾, dubleerib paljusid Euroopa kosmoseprogrammi juhtimise pädevusvaldkondi, luues selge pädevuse konflikti ja dubleerides Euroopa otsustusprotsessi struktuure ning tekitades teatud moodi paralleelse kosmoseagentuuri, mis ei ole kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingus ettenähtuga.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ COM(2012) 218 final, 11. mai 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidus väärtpaberiarvelduse parandamise ja väärtpaberite keskdepositooriumide (CSDd) kohta, ning millega muudetakse direktiivi 98/26/EÜ”

COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD)

(2012/C 299/14)

Raportöör: **Peter MORGAN**

15. märtsil 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 3. aprillil 2012 Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidus väärtpaberiarvelduse parandamise ja väärtpaberite keskdepositooriumide (CSDd) kohta, ning millega muudetakse direktiivi 98/26/EÜ”

COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 12. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 110, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab kõnealust õiguslikku algatust. Väärtpaberite keskdepositooriumide (edaspidi „CSD”) määruse jõustumisel on komisjon saanud valmis ELi finantsinfrastruktuuri reguleerimise uue raamistiku kolm sammast: CSDde määrus, Euroopa turu infrastruktuuri määrus ja finantsinstrumentide turgude direktiiv/määrus.

1.2 Euro kasutuselevõtt on suurendanud piiriüleseid investeringuid väärtpaberitesse ning piiriüleste investeeringute sujuva toimimise eeldus on kogu ELis kehtivate ühiste standardite olemasolu. Arvelduskorra kõrge tase vähendab vastaspoolle riski, täpsemalt likviidsusriski ja asendamise riski. Veelgi olulisem on see, et see parandab investorite kaitset, aidates tagada väärtpaberite ostjate ja müüjate vaheliste tehingute turvalise ja õigeaegse toimimise. Selles mõttes astutakse kõnealuse määrusega oluline samm ühtse turu lõpuleviimise suunas.

1.3 Üks CSDde tegevusvaldkonnas kavandatud suur muudatus on keeld omada piiratud pangalitsentsi. See puudutab kahte suurt rahvusvahelist CSDd, mis kasutavad oma pangandusteenuste osutamise suutlikkust, et toetada ulatuslikke arveldus- ja hoiuprotsesse. Komitee tunnistab, et üleilmset seisukohad (G 20, Euroopa Komisjon, Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon jne) pooldavad kindlalt krediitiasutuste lahutamist. Komitee toetab komisjoni ning leiab, et eraldiseisev pank on parim lahendus.

1.4 Väga oluline on ettepanek kehtestada ühtne nõue arveldada tehing kaks päeva pärast kauplemispäeva (T+2). Kuigi selle saavutamine ELi tasandil on tõenäoline, tuleb tegeleda üleilmsete tehingutega seotud mureküsimustega.

1.5 Ettepanekud eeldavad kaubeldavate väärtpaberite puhul elektroonilise finantsinstrumendi kasutuselevõttu. Nähakse ette 1. jaanuaril 2020 lõppev üleminekuajag. Sellegipoolest on liikmesriikide edusammud olnud selles osas väga erinevad ning vajalik võib olla poliitiline kompromiss.

2. Sissejuhatus

2.1 Väärtpaberite keskdepositooriumid (CSDd) on finantsturgude jaoks süsteemse tähtsusega. Igale väärtpaberitega kauplemisele, kas väärtpaberiturul või väljaspool seda, järgnevad kauplemisjärgsed protsessid, mille tulemusena asjaomane tehing arveldatakse, ehk väärtpaberid loovutatakse raha vastu. CSDd on võtmetähtsusega asutused, mis võimaldavad arveldust, korraldades nn väärtpaberiarveldussüsteeme. CSDd tagavad ka esmase registreerimise ja väärtpaberikontode keske hoidmise, millel registreeritakse see, kui palju väärtpabereid on kellegi poolt emiteeritud ja kõik nende väärtpaberite hoidmisega seotud muudatused.

2.2 CSDdel on määrav roll ka tagatiste turu jaoks, eelkõige rahapoliitika eesmärgil. Näiteks keskpanga rahapoliitika toimingu puhul läbib peaaegu kogu aktsepteeritud tagatis ELis, eelkõige euroalal, CSDde korraldatavaid väärtpaberiarveldussüsteeme.

2.3 ELis arveldati väärtpaberiarveldussüsteemides 2010. aastal tehinguid väärtuses ligikaudu 920 triljonit eurot ning hoiti 2010. aasta lõpus väärtpabereid väärtuses peaaegu 39 triljonit eurot. ELis on rohkem kui 30 CSDd, üldiselt üks igas riigis, ning kaks rahvusvahelist CSDd (Clearstream Banking Luxembourg ja Euroclear Bank), mis on CSDde alaliik ja on spetsialiseerunud rahvusvaheliste võlakirjade (nn eurovõlakirjade) emiteerimisele.

2.4 Kuigi CSDd tegutsevad riigisiselt turvaliselt ja tõhusalt, on piiriüleseid investeeringuid toetav piiriülene arveldus keerukam ja kulukam kui riigisisene arveldus. Näiteks arvelduse ebaõnnestumiste arv on piiriüleste tehingute puhul kõrgem kui riigisiseste tehingute puhul ning piiriülese arvelduse kulud on riigisisese arvelduse kuludest kuni neli korda suuremad. Üldiselt on CSDde kulud minimaalsed võrreldes infrastruktuuri kõigi elementide kasutamisest tekkivate üldkuludega, kuigi nad põhjustavad märkimisväärseid kulusid emitentidele.

2.5 Turvalisuse probleemid on põhjustatud mitmest tegurist, sealhulgas järgmistest:

- arveldustsükli pikkus. Ajavahemik tehingu ja arveldamise vahel ei ole ELis ühtlustatud ning see põhjustab väärtpaberite piiriülese arvelduse korral häireid;
- väike, kuid oluline osa väärtpaberitest on ikka veel paberkujul. Need arveldatakse pikema arveldustsükli alusel, mis suurendab investoritega seotud riski;
- arvelduse ebaõnnestumiste suhtes, mis on olukorrad, kus tehingut ei õnnestu arveldada kavandatud arvelduspäeval, ei kohaldata kõigil turgudel hoiatavat karistust ning kui kohaldatakse, siis arvelduskorra meetmed on turgude lõikes väga erinevad;
- kuigi direktiiviga 98/26/EÜ arvelduse lõplikku kohta makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemides vähendatakse häireid väärtpaberiarveldussüsteemides, mis tulenevad asjaomase süsteemi liikme maksejõuetusmenetlusest, ei käsitleta selles süsteemi muid riske ega süsteemi korraldava CSD vastupidavust. Mõnel CSD-l on täiendav krediidi- ja likviidsusrisk, mis tuleneb pangandusteenuste osutamisest lisaks arveldusele;
- CSDde vahelised kokkulepped ühenduse loomiseks, mida loetakse esimeseks sammuks Euroopa arveldusturgude konsolideerimisel, tekitavad küsimusi turvalisuse kohta juhul, kui selliste ühenduste jaoks puuduvad konkreetsed usaldatavusnõuded. Lisaks suurendavad need CSDde omavahelist sõltuvust, mis veelgi õigustab ühtse usaldatavusraamistiku kehtestamist.

2.6 Muret tekitab ka arvelduse ühtse tõhusa siseturu puudumine. Jätakuvalt on Euroopa kauplemissjargel turul olulised tõkked, näiteks väärtpaberite emitentide piiratud juurdepääs CSDdele, CSDdele kehtivad erinevad riiklikud litsentsimiskorrad ja -eskirjad kogu ELis ning piiratud konkurents eri riikide CSDde vahel. Nende tõkete tõttu on turg väga killustatud. Seepärast sõltub tehingute piiriülene arveldus üleliia keerukatest hoiuahelatest, mis sageli hõlmavad mitut CSDd ja mitut muud vahendajat. Sellel on negatiivne mõju nii tõhususele kui ka piiriüleste tehingutega seotud riskidele.

2.7 Kõnealused probleemid on olulised, sest Euroopas suureneb jätkuvalt piiriüleste tehingute arv, alates tavalisest väärtpaberite ostust/müügist kuni tagatise üleandmiseni, ning CSDd muutuvad vastastikku üha seotumaks. Need suundumused eeldatavasti kiirenevad Target2 Securities (T2S) tulekuga, mis on eurosüsteemi algatatud projekt, et pakkuda Euroopas väärtpaberite arvelduseks piirideta ühtset platvormi, ja mille algus on kavandatud 2015. aastaks.

3. Määruse ettepaneku põhisisu

3.1 Kavandatud määruel on kaks peamist osa: meetmed, mis käsitlevad kõiki turu korraldajaid seoses väärtpaberite arveldusega (II jaotis), ja meetmed, mis käsitlevad konkreetselt CSDsid (III, IV ja V jaotis).

Väärtpaberiarveldus

3.2 II jaotises kehtestatakse väärtpaberite puhul nn elektroonilise finantsinstrumendi kasutuselevõtt / immobiliseerimine, mis on väärtpaberite emiteerimine registrikande vormis. Selle meetme eesmärk on suurendada arvelduse tõhusust, hõlbustada arveldusperioodide lühendamist ja tagada väärtpaberite emissiooni terviklikkus, võimaldades väärtpaberiosaluste lihtsamat võrdlemist. Kavandatud määruelga nähakse ette piisavalt pikk üleminekuperiood, kuni 1. jaanuarini 2020, et võimaldada seda nõuet täita nende liikmesriikide turu korraldajatel, kus on ikka veel märkimisväärne kogus paberkujul väärtpaberid.

3.3 II jaotisega ühtlustatakse väärtpaberite tehingute arveldusperiood kogu ELis. Enamik väärtpaberite tehinguid arveldatakse Euroopas ka kaks või kolm päeva pärast kauplemispäeva, sõltuvalt konkreetselt turust. Arveldusperiood ühtlustatakse ja määratakse kindlaks, et see on kaks päeva pärast kauplemispäeva, kuigi lubatud on ka lühemad arveldusperioodid.

3.4 Samuti ühtlustatakse II jaotises arveldusdistipliini meetmed kogu ELis. Need koosnevad eelmeetmetest, et ennetada arvelduse ebaõnnestumisi, ja järelmeetmetest, et tegeleda arvelduse ebaõnnestumistega.

Väärtpaberite keskdepositooriumidele tegevusloa andmine ja järelevalve nende üle

3.5 Direktiivis 98/26/EÜ on juba määratletud väärtpaberiarveldussüsteemid kui vormiline struktuur, mis võimaldab väärtpaberite ülekandmist eri liikmete vahel. Kõnealuses direktiivis aga ei ole käsitletud asutusi, kes vastutavad selliste süsteemide korraldamise eest. Võttes arvesse selliste süsteemide muutumist üha keerukamaks ja arveldusega seotud riske, on oluline, et väärtpaberiarveldussüsteeme korraldavad asutused on õiguslikult määratletud, neil on tegevusloa ja nende üle teostatakse järelevalvet ühtsete usaldatavusnõuete alusel.

3.6 CSDdele peavad andma tegevusloa ja nende üle peavad teostama järelevalvet selle riigi pädevad asutused, kus nad on registreeritud. Võttes siiski arvesse nende tegevuse üha rahvusvahelisemat laadi, tuleks konsulteerida teiste ametiasutustega, kes on seotud CSD korraldatud väärtpaberiarveldussüsteemi(de) ja grupi teiste üksustega. Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvel (ESMA) saab olema oluline roll tehniliste standardite eelnõude väljatöötamisel, et ühtlustada tegevuslubade andmise menetlust ja tagada koostöö ametiasutuste vahel.

3.7 Ettepanekuga antakse CSDdele nn pass teenuste osutamiseks liidus, osutades teenust teises liikmesriigis kas otse või seal filiaali asutamise teel. Kolmanda riigi CSD-le võib anda juurdepääsu liidu turule, kui ESMA on teda tunnustanud.

Nõuded väärtpaberite keskedepositooriumidele

3.8 Kuna CSDd on süsteemselt olulised ja osutavad väärtpaberiturule seisukohast olulisi teenuseid, peavad nad vastama rangetele usaldatavusnõuetele, et tagada nende elujõulisus ja nende liikmete kaitse. CSDdele esitatavad nõuded on jagatud mitmesse kategooriasse: organisatsioonilised nõuded, äritegevuse eeskirjad, nõuded CSD teenustele, usaldatavusnõuded ning nõuded CSDde vahelistele ühendustele.

3.9 Äritegevuse eeskirjadega nõutakse, et tehingud oleksid mittediskrimineerivad, läbipaistvad ja rangelt riskipõhised ning et pädevatele asutustele avalikustataks kõik kulud ja tulud.

3.10 Nõuded CSDde teenustele hõlmavad kohustusi seoses kontode päevasise võrdlemisega ning kontode lahus hoidmisega. Rahaarveldusega seoses nõutakse ettepanekus, et CSDd arveldavad keskpanga kontode kaudu, kui see on praktiline ja võimalik. Kommertspankade juures on rahaarveldus lubatud, kuid vastupidiselt mõnele praegusele tavale peab see olema tehtud eraldi krediidasutuse kaudu, kes tegutseb arveldusagentina.

3.11 CSDde usaldatavusnõuded hõlmavad olulisi sätteid operatsiooniriski vähendamise kohta. Kuna CSDdel ei lubata panganduslike teenuste otse osutamist, on operatsioonirisk peamine risk, millega CSDd kokku puutuvad. Kõnealused sätted hõlmavad asjakohaseid meetmeid, millega alati tagada operatsioonide (sealhulgas arveldus) järjepidevus. Kapitalinõuded on samuti kehtestatud, viidates tegevuskuludele – CSDd peaksid hoidma kapitali, jaotamata kasumit ja reserve, millega katta vähemalt kuue kuu tegevuskulud.

3.12 Nõuded CSDde vahelistele ühendustele hõlmavad eeskirjade kehtestamist arvelduse identse lõplikkuse kohta.

Juurdepääs väärtpaberite keskedepositooriumidele

3.13 Üks selle algatuse eesmärke on avada turg CSD teenustele ja kõrvaldada takistused juurdepääsult. Käsitletakse kolme tüüpi juurdepääsu: a) emitentide ja CSDde vahel, b) CSDde endi vahel ning c) CSDde ja teiste turuinfrastruktuuride vahel.

3.14 Ettepanekuga antakse emitentidele õigus registreerida oma väärtpaberid liidus tegevusluba omavas mis tahes CSDs, samuti antakse CSDdele õigus osutada teenuseid seoses väärtpaberitega, mida reguleeritakse teise liikmesriigi seadusega.

3.15 CSD-l peaks olema õigus saada tehinguvoogusid kesketelt vastaspooltelt ja kauplemisskohtadelt ning kõnealustel infrastruktuuridel peaks olema juurdepääs CSDde korraldatavatele väärtpaberiarveldussüsteemidele.

Krediidasutus

3.16 Kui keskpankade kaudu arveldamine ei ole praktiline või võimalik, võivad CSDd pakkuda oma liikmetele rahaarveldust kommertspankade kaudu. CSDd ei peaks siiski ise osutama arvelduse kõrval pangandusteenuseid, vaid pädevad asutused peaksid andma neile loa määrata krediidasutus, kes tegutseks arveldusagentina sularahakontode avamiseks ja annaks krediidi-liini, et lihtsustada arveldust.

3.17 CSDde ja arveldusagentide selline eristamine on oluline meede seoses CSDde turvalisuse ja selle suurendamisega. Arvelduse kõrval osutatavad pangandusteenused suurendavad CSDde riske ja seega kohustuste mittetäitmise või tõsise stressi tekkimise tõenäosust.

3.18 Kuigi pangandusteenuseid osutab mõni CSD päevasiselt (kaetakse täielikult tagatistega ja muude finantsvahenditega) ja need piirduvad arvelduse kõrvalteenustega, on käitatavad summad siiski märkimisväärsed ning igal sellisel CSD kohustuste mittetäitmisel oleksid negatiivsed tagajärjed väärtpaberite ja makseturgudele. Nõue osutada pangandusteenuseid teise juriidilise isiku kaudu kui see, kes osutab CSD põhiteenuseid, hoiab ära riskide ülekandumise pangandusteenustelt CSD põhiteenustele, eriti maksejõuetuse või tõsise stressi korral, mis tuleneb pangandusteenustest.

3.19 Nende CSDde jaoks, kes praegu osutavad pangandusteenuseid, on peamine selle meetmega seotud kulu õiguskulud, mis on seotud pangandusteenuseid osutava eraldi juriidilise isiku loomisega. Komisjon leiab, et pangandusteenuste eraldamisele ei ole vähem rangeid alternatiive, mis kõrvaldaks täielikult ohu, et riskid kanduvad pangandusteenustelt üle CSDde põhiteenustele.

3.20 Et tagada kasu saamine sama ettevõtete grupi sees nii CSD- kui ka pangandusteenuste osutamisest, ei tohiks nõue, et pangandusteenuseid peab osutama eraldi krediidasutus, piirata krediidasutuse õigust kuuluda samasse ettevõtete gruppi CSDga.

3.21 Pädev asutus peaks iga juhu puhul eraldi suutma tõendada, et puudub süsteemne risk, mis on tekkinud nii CSD- kui ka pangandusteenuste osutamisest sama juriidilise isiku poolt. Sellisel juhul võiks teha põhjendatud taotluse Euroopa Komisjonile, kes võib lubada erandi tegemist. Igal juhul peaks krediidasutusena litsentseeritud CSD tegevus olema piiratud arvelduse kõrval osutatavate pangandusteenustega.

Sanktsioonid

3.22 Kohaldatavate siseriiklike järelevalvesüsteemide läbivaatamise tulemusena on ilmnunud näiteks, et rahaliste karistuste suurus on liikmesriigiti väga erinev, et mõnel päeval asutusel puuduvad teatud olulised sanktsioonide kohaldamise volitused ning mõned pädevad asutused ei saa kehtestada sanktsioone füüsilistele ja juriidilistele isikutele. Seepärast teeb komisjon ettepaneku, et pädevate asutuste käsutuses peaks olema miinimumkogus halduskaristusi ja -meetmeid, sealhulgas tegevusloa kehtetuks tunnistamine, avalik hoiatus, juhtkonna ametist vabastamine, käesoleva määruse rikkumisest saadud tulu tagastamine, kui selle suurus on võimalik tuvastada, ning haldustrahvid.

4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab kõnealust õiguslikku algatust. Väärtpaberite keskdepositooriumide (edaspidi „CSD“) määruse jõustumisel on komisjon saanud valmis ELi finantsinfrastruktuuri reguleerimise uue raamistiku kolm sammast: CSDde määrus, Euroopa turu infrastruktuuri määrus ja finantsinstrumentide turgude direktiiv/määrus. Need kolm vahendit koos katavad laiaulatuslikult ja täielikult kogu turu. Komisjon peab tagama nende vahendite omavahelise sobivuse ilma kattumiseta, mis võiks põhjustada uute eeskirjade erinevaid tõlgendusi. Samuti on väga oluline, et need õiguslikud algatused oleksid olulistes valdkondades omavahel sidusad ja kooskõlas.

4.2 Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) ülesanne on tehniliste standardite koostamine nii kõnealusele uuele õigusaktile kui ka teisele kahele sambale. Komitee märgib, et ESMA-le on tehtud ülesandeks paljude ülesannete ja kohustuste täitmine suhteliselt lühikese aja jooksul. Muu hulgas hõlmavad need reitinguagentuuride reguleerimisega seotud kohustusi, auditisektori järelevalvet, lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehtingutega tegelemist ning alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva direktiivi järelevalvet. On oluline, et ESMA-l oleks piisavalt vajalike oskuste ja kogemustega töötajaid, et neid ülesandeid tõhusalt täita.

4.3 Nüüd mil finantsteenuste pakkujatele kohaldatakse uusi õigusnorme, uut järelevalvet, uusi usaldatavusnõudeid jne, toovad CSD-eeskirjad finantsteenuste tööstusele veelgi muudatusi. Komitee toetab nende uute muudatuste sisseviimist, kuid kutsub reguleerijaid ja järelevaatajaid, eelkõige ESMA-t arvestama potentsiaalseid probleeme, mida võib põhjustada liigne reguleerimine.

4.4 Euro kasutuselevõtt on suurendanud piiriüleseid investeerimisi väärtpaberitesse ning piiriüleste investeerimiste sujuva toimimise eeldus on kogu ELis kehtivate ühiste standardite olemasolu. Arvelduskorra kõrge tase vähendab vastaspoole riski, täpsemalt likviidsusriski ja asendamise riski. Veelgi olulisem on see, et see parandab investorite kaitset, aidates tagada väärtpaberite ostjate ja müüjate vaheliste tehingute turvalise ja õigeaegse toimimise. Selles mõttes astutakse kõnealuse määrusega oluline samm ühtse turu lõpuleviimise suunas.

4.5 Samuti tuleb ühtse turu kontekstis tervitada nn passi andmise ettepanekut, sest see aitab kaotada juurdepääsütõkkes, samal ajal kui emitentidele antakse õigus registreerida oma väärtpaberid liidus tegevusloa omavas mis tahes CSDs. Seda riiklike monopolide lõhkumist tuleb tervitada ka siseturul.

4.6 Madalal riskil põhinev lähenemisviis CSD ärimudeli määratlemisele koos asjaoluga, et kõnealust mudelit piiratakse tegelikkuses eeskirjadega, avaldab tõenäoliselt nii positiivset kui ka negatiivset mõju CSDde konkurentsivõimele ja innovatsioonile. Kaheldamatu eelis on piirülese turu avamine. CSDdel on lubatud osutada mitmesuguseid teenuseid, eeldusel, et need aitavad suurendada väärtpaberiturgude turvalisust, tõhusust ja läbipaistvust. Lisaks teeb komitee ettepaneku, et selleks, et veelgi edendada innovatsiooni, tuleks CSDdel keelata CSD-välise ettevõtete omamine vaid siis, kui selline tegevus kahjustaks CSD riskiprofiili.

4.7 Üks CSDde tegevusvaldkonnas kavandatud suur muudatus on keeld omada piiratud pangaliitsentsi. See puudutab kahte suurt rahvusvahelist CSDd (Euroclear ja Clearstream), mis kasutavad oma pangandusteenuste osutamise suutlikkust, et toetada ulatuslikke arveldus- ja hoiuprotsesse. Pangandusteenuste ulatus on väga piiratud ning see läbis hiljutise kriisi igasuguste probleemideta. Komitee tunnistab siiski, et üleilmsed seisukohad (G 20, Euroopa Komisjon, Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon jne) pooldavad kindlalt krediidi-asutuste lahutamist. CSDdel lubatakse asutada pank, kui selle ulatus on piiratud ja see on grupi omandis. Selle pärast ei ole tõenäoliselt vaja CSD ärimudelit põhjalikult muuta.

4.8 Hoolimata komisjoni seisukohast, et pangandusteenuste eraldamisele CSDde põhiteenustest ei ole alternatiive, annab punktis 3.21 kirjeldatud säte võimaluse teha erandeid, kui seda toetab liikmesriigi pädev asutus. Kuigi erandi tegemise võimalus on olemas, toetab komitee komisjoni ning leiab, et eraldiseisev pank on parim lahendus.

4.9 Ettepanekud eeldavad kaubeldavate väärtpaberite puhul elektroonilise finantsinstrumendi kasutuselevõttu. Nähakse ette 2020. aastal lõppev üleminekuaeg. Sellegipoolest on liikmesriikide edusammud olnud selles osas väga erinevad ning vajalik võib olla poliitiline kompromiss.

4.10 Veel üks oluline ettepanek on kehtestada ühtne nõue arveldada tehing kaks päeva pärast kauplemispäeva (T+2). Kuigi selle saavutamine siseturul on tõenäoline, tuleb tegeleda üleilmsete tehingutega seotud mureküsimustega. Nende hulgas on järgmised: välisvaluuta loodavad lisaraskused, võimalus, et aktsiad on laenatud, ajavõondite kokkusobimatus, erinevad arveldustsüklid teistes piirkondades ning märkimisväärsed kulud, mis võivad tekkida süsteemide automatiseerimisel, et muuta T+2 võimalikuks.

4.11 Kõnealuse määrusega nõutakse põhimõtteliselt, et kõik CSDd võtaksid kasutusele süsteemi, millega n-õ trahvitakse osalejaid, kes õigel ajal tehingut ei arvelda, kuid see süsteem peab olema kohandatud vastavalt asjaomasele vahendile. Trahvimine mittelikviidsete või VKEde aktsiate hilinenud loovutamise korral avaldaks kahjulikku mõju nende turulikviidsusele. Tuleks kaaluda erandi tegemist börsil noteeritud VKEde puhul. Määruse ettepanekus ei räägita sellest, kuhu trahvide tulemusel kogutud vahendid suunatakse.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb inimtervishoius kasutatavate ravimite hinnakujundust reguleerivate meetmete läbipaistvust ja nende hõlmamist riiklike tervisekindlustussüsteemidega”

COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD)

(2012/C 299/15)

Raportöör: **Ingrid KÖSSLER**

14. märtsil 2012 otsustas nõukogu ja 13. märtsil 2012 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb inimtervishoius kasutatavate ravimite hinnakujundust reguleerivate meetmete läbipaistvust ja nende hõlmamist riiklike tervisekindlustussüsteemidega”

COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 12. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.-12. juulil 2012 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 123, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et tervis on Euroopa kodanikele oluline prioriteet⁽¹⁾, ning kinnitab, et iga ELis lubatav ravim peaks olema kättesaadav kõigi liikmesriikide patsientidele.

1.2 Komitee rõhutab, et vajalike ravimite kättesaadavus on osa õigusest võimalikult heale tervisele ning ELi panusest hüvangu põhimõttesse (Euroopa Liidu lepingu artikkel 3).

1.3 Komitee rõhutab, et direktiiv ei saa kehtida vaid ühele osale ravimiturust, vaid see peab kehtima kogu turule, sh erasektori tervisekindlustussüsteemid ning avaliku ja erasektori asutused, kes on suure raviminõudlusega, et edendada võrdset konkurentsi ja luua siseturg.

1.4 Komitee märgib, et tervisealane ebavõrdsus läks ELile arvestuslikult maksma 2004. aastal umbes 141 miljardit eurot ehk 1,4 % SKPst⁽²⁾.

⁽¹⁾ Vaatamata suurevale murelikkusele majandusolukorra pärast on tervis ja tervishoid jäänud ELi kodanike viie kõige tähtsama prioriteedi hulka 2009. aasta eurobaromeetri uuringutes (nt nr 71, kevad 2009, nr 72, sügis 2009). Vt nt http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_en.htm.

⁽²⁾ Mackenbach, J.P., Meerding, W.J., Kunst, A.E., *Economic implications of socioeconomic inequalities in health in the European Union*, Euroopa Komisjon, juuli 2007.

1.5 Komitee täheldab murelikult, et hinnakujundus- ja hüvitamistingimustest ravimite kättesaadavuse puhul saadakse ELi 27 liikmesriigis valesti aru.

1.6 Komitee rõhutab suuremuse ja haigestumuse praegusi erinevusi ELi liikmesriikides, eelkõige südame-veresoonkonna haiguste, vähktõve liikide ja hingamisteede haiguste puhul⁽³⁾.

1.7 Komitee märgib, et hinnakujundus- ja hüvitamismenetlused, mille puhul ületatakse direktiivis seatud tähtaegu, soodustavad uuenduslike ravimite turulelaskmise edasilükkamist⁽⁴⁾.

1.8 Komitee rõhutab, et see mõjutab raske või eluohtliku haigusega patsiente, kui puudub alternatiivne ravivõimalus, ravimite hiline mine võib patsientide elutingimusi dramaatiliselt mõjutada ja vähendada nende oodatavat eluiga.

1.9 Komitee märgib, et kui patsient vajab ravimit, siis peab ta kindlasti ette teadma, millised eeskirjad kehtivad kättesaadavusele ja hüvitamisele. See peaks aitama patsiendil teha teadlikke

⁽³⁾ WHO peab krooniliste haiguste arvu suurenemist epideemiaks ning arvab, et see epideemia nõuab 52 miljoni inimese elu Euroopa piirkonnas aastaks 2030. Allikas: http://ec.europa.eu/health/interest_groups/docs/euhpf_answer_consultation_jan2012_en.pdf.

⁽⁴⁾ Ravimisektori uuringu aruanne Inquiry. <http://ec.europa.eu/competition/sectors/pharmaceuticals/inquiry/index.html>.

valikuid ja vältima väärarvamusi ja arusaamatusi. Samuti peaks see looma usalduse patsiendi ja tervishoiuteenuse osutaja vahele.

1.10 Komitee arvates võib selle sobival viisil saavutada osaliselt komisjoni poolt pakutud avatud ja läbipaistva menetluskorra abil.

1.11 Komitee arvab, et ELi tegevuste ettevalmistamine ja rakendamine hinnakujunduse ja hüvitamise läbipaistvuse valdkonnas nõuab tihedat koostööd erialaste asutustega ning huvitatud sidusrühmade kaasamist, milleks on vaja raamistikku reguleerivateks konsultatsioonideks.

1.11.1 Seega soovib komitee laiendada direktiivi 89/105/EMÜ alusel asutatud ning käesolevas ettepanekus säilitatud eksperdirühma (läbipaistvuskomitee) koosseisu.

1.11.2 Komitee arvates võiks see üldsuse huvides tegutsev eksperdirühm aidata komisjoni ELi tegevuste kujundamisel ja rakendamisel menetlusvaldkondades läbipaistvuse tagamiseks ning toetada asjakohaste kogemuste, poliitikameetmete ja tavade vastastikust tutvustamist liikmesriikide ning erinevate kaasatud sidusrühmade vahel.

1.11.3 Komitee rõhutab, et tõhus seire ja toetus ELi tasandil, mis viiakse tulemuslikult ellu koos ELi vastava seire- ja hindamistegevusega, on oluline patsientidele turule juurdepääsu takistuste ja hilinemiste tuvastamiseks. Seega on vajalik tihe koostöö ja koordineerimine komisjoni, riigiasutuste ja sidusrühmade vahel⁽⁵⁾.

1.11.4 Komitee rõhutab komisjoni iga-aastase aruande koostamise tähtsust. Aruandes kirjeldatakse läbipaistvuse direktiivi tõhusat jõustamist, määratledes hinnakujundus- ja hüvitamismenetluse mehhanismid ning kontrollides igas liikmesriigis direktiivi tähtaegadest kinnipidamist.

1.12 Komitee väidab, et tähtaegadest ei peeta alati kinni ning tõhus turule juurdepääs ja kasutamine erinevad liikmesriigiti ja liikmesriikides endis väga palju⁽⁶⁾.

1.12.1 Komitee arvab, et liikmesriikide olemasolevad õiguskaitsevahendid ei ole tähtaegadest kinnipidamise tagamiseks laialdast kasutust leidnud sageli pikavõitu menetlusaegade tõttu liikmesriigi kohtutes ning seepärast ei ole asjaga seotud ettevõtted olnud alid kohtuasja algatama.

⁽⁵⁾ Kanavos, P., Schurer, W.S., Vogler, S., *Structure of medicines distribution in EU-27 and its impact on prices, availability and on the efficiency of medicines provision* Euroopa Komisjon, ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat ja EMINet, jaanuar 2011.

⁽⁶⁾ Ravimisektori uuring, lõplik aruanne, 8. juuli 2009. Erinevate uurin-gutega, nt Alcimedi uuringu või ELi ravimisektori küsitlusega kinnitatakse seda juurdepääsu erinevust. Euroopa eksperdikeskuste võrgustikud on üks viis selle erinevuse vähendamiseks.

1.12.2 Komitee arvab, et vaja on tõhusaid mehhanisme, millega kontrollida ja jõustada hinnakujundust ja hüvitamist käsitlevate otsuste tegemise tähtaegadest kinnipidamist.

1.12.3 Komitee kutsub liikmesriike üles tagama menetlusõigused, mis peaksid kaasama kõiki asjaomaseid sidusrühmi ja hõlmama vähemalt: (i) õiguse avaldada arvamust, (ii) õiguse haldustoimikule, sealhulgas teaduslikule tõendusmaterjalile ja aruannetele juurdepääsuks ja (iii) õiguse saada põhjendatud otsus.

1.13 Lühendatud tähtaegade osas juhib komitee tähelepanu sellele, et ülim prioriteet peab olema patsientide turvalisus. Eelkõige tuleb arvesse võtta kõiki patsientide turvalisust puudutavaid uusi avastusi ja viiteid tervisetehnoloogia hindamise täiendamise ning ravalternatiividega võrdlemise teel hinnakujundus- ja kulude hüvitamise menetluses. Ka vastava ettevõttega peetavad asjaomased vajalikud hinnaläbiraakimised ei muutu tähtsajaks lühendamise ja lihtsamaks ning seega ei saa neid kiiremini teostada.

1.13.1 Komitee rõhutab, et riiklikul tasandil peaks toimuma koordineeritud hindamine selliste piirkondlike reeglite vältimiseks, mis takistaksid patsientide ravimite kättesaadavust liikmesriikide eri piirkondades. Riigiasutused ja kohalikud omavalitsused peaks seda koordineerimist soodustama kõigis asjaomastes tegevustes ravimite võrdse kättesaadavuse tagamiseks kõigile liikmesriigi kodanikele⁽⁷⁾.

1.13.2 Komitee rõhutab, et kõik liikmesriigid saaksid muuta tähtsajaks järgimise tõhusamaks, selgitades, et ametiasutused peavad taotluse kättesaamist kinnitama 10 päeva jooksul ning nõudma puuduva teabe esitamist mõistliku aja jooksul alates taotluse kättesaamisest, et ei tekiks tarbetut hilinemist enne taotleja lisateabe esitamist.

1.14 Komitee arvates peaks patsientide ja tarbijate ühendustel olema õigus ravimite tervisekindlustussüsteemi kaasamise menetluse algatamiseks ning õigus saada teavet selle menetluse arengu kohta.

1.14.1 Komitee täheldab, et seadusjärgsetel ja erasektori tervisekindlustusettevõtetel on nt ravimitootjatega sõlmivate hinnasoodustuslepingute kaudu suurenev roll ja mõju, ning seega soovib, et liikmesriikides viidaks läbi uuring nende tegevuste kohta vähemalt üks kord aastas. Lisaks peaksid liikmesriigid regulaarselt kontrollima nende ravimite hindu ja hüvitamist, mis põhjustavad tervisekindlustussüsteemidele ja patsientidele märkimisväärseid kulusid.

⁽⁷⁾ Euroopa Kohtu praktika kohaselt on tähtaeg kohustuslik ning riigiasutused ei tohi seda ületada - [1] Merck, Sharp ja Dohme B.V. vs. Belgia riik (C-245/03).

1.15 Komitee toetab kriteeriumite kaasamist suuniste alusel ja samuti määratluste kaasamist, et tagada ettepaneku põhieesmärkide saavutamine. Komitee nõuab siiski, et seda tuleb teha kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 168 lõikega 7, mille kohaselt vastutavad oma tervishoiuteenuste ja arstiabi korraldamise ning kättesaadavaks muutmise, sealhulgas tervishoiule määratud vahendite jaotamise eest liikmesriigid.

1.15.1 Komitee õhutab liikmesriike liikuma standardiseeritud lähenemisviisi suunas, et määratleda need kriteeriumid, mille eesmärk on üleeuroopalise väärtuspõhise hinnakujundussüsteemi loomine. Kriteeriumites peaks sisalduma puudulike ravivõimaluste, innovatsiooni ja ühiskondliku kasu mõõtmine.

1.15.2 Komitee soovib, et komisjon jälgiks standardiseeritud kriteeriumite rakendamist ning koostaks aruande hinnakujundus- ja hüvitamissüsteemide kohta liikmesriikides 2 aastat pärast kõnealuse direktiivi rakendamist.

1.16 Komitee soovib tungival, et hindade tõstmise, külmutamise, alandamise ja muu heakskiitmise otsused põhineksid läbipaistvatel objektiivsetel kriteeriumidel.

1.17 Komitee ei toeta komisjoni ettepaneku artiklit 14 (Intellektuaalomandi õiguste lahushoidmine). Komisjon peab leidma tasakaalu ravimite tootjatele hüvitamise lubamise ja kolmandate isikute põhjendatud huvide vahel seoses intellektuaalomandi õigustega.

1.18 Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikega 5 kutsub komitee komisjoni üles tunnistama rahvusvahelistes, mitme- ja kahepoolsetes kokkulepetes erireegleid elutähtsate, kõrge hinnaga ravimite (nt aiasi ravimid) puhul arenguriikides ja tärkava majandusega riikides.

2. Komisjoni ettepaneku põhisisu

2.1 Alates direktiivi 89/105/EMÜ vastuvõtmisest on hinnakujundus- ja hüvitamis-menetlused muutunud ja mitmekesis-
tunud. Direktiivi ei ole selle jõustumisest alates kordagi muudetud.

2.2 Ettepanekuga sätestatakse ühised eeskirjad ja reguleerivad suunised, mille eesmärk on tagada hinnakujundus-, rahastamis- ja hüvitamismenetluste tõhusus ja läbipaistvus.

2.3 Läbivaatamine puudutab järgnevat valdkondi:

a) ravimiettevõtted, sealhulgas uuenduslike ravimite tööstus ja geneeriliste ravimite tööstus, millele on turulepääs väga oluline tööstusharu konkurentsivõime ja tasuvuse tagamiseks;

b) Euroopa kodanikud ja patsiendid, kes kannatavad tagajärgede all, mis tulenevad põhjendamatutest takistustest ravimikaubandusele ja ravimite hilinemisest;

c) riiklikud tervishoiueelarved, sealhulgas kohustuslikud, sissemaksetest rahastatavad ravikindlustused, sest hinnakujundus- ja hüvitamissüsteemid mõjutavad ravimite kasutamist ning sotsiaalkindlustussüsteemide kulusid ja võimalikke sääste.

2.3.1 Ettepanek ei hõlma erasektori tervisekindlustusettevõteteid ega avaliku ja erasektori asutusi, nagu haiglad, suured apteegid ja muud meditsiiniteenuste osutajad. Komitee rõhutab, et direktiiv ei saa kehtida vaid osale ravimiturust, vaid see peab kehtima kogu turule, et edendada võrdset konkurentsi ja luua siseturg.

2.4 Direktiiv kehtib ainult ravimitele, kuid meditsiiniseadmete hinnakujunduse reguleerimine ja/või nende tervisekindlustussüsteemidesse kaasamise otsuse tegemine võib toimuda liikmesriikides.

3. Üldised märkused

3.1 Mitme liikmesriigi probleemide tõttu tervitab komitee komisjoni ettepanekut suurendada koostööd ELi tasandil, et tagada taskukohase hinnaga ja hädavajalike ravimite kättesaadavus kõigile patsientidele võrdsetel alustel ning samal ajal toetades uute ravimite arendamist.

3.2 Komitee juhib siiski tähelepanu sellele, et õiguslikuks aluseks ei tohiks valida mitte ainult Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 114, vaid arvesse tuleb võtta ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 168 lõiget 7, mille kohaselt vastutavad oma tervishoiuteenuste ja arstiabi korraldamise ning kättesaadavaks muutmise, sealhulgas tervishoiule määratud vahendite jaotamise eest liikmesriigid.

3.3 Komitee märgib, et hinnakujundus- ja hüvitamis-menetlustega kaasnevad tihti tarbetu hilinemine ja üleliigsed haldustoimingud⁽⁸⁾ uuenduslike, harva kasutatavate ja geneeriliste ravimite ELi turule pääsuks, eelkõige nendes liikmesriikides, kus riiklik turg on väike ning ettevõtete investeeringute tasuvus väike.

3.4 Komitee tervitab sätteid läbipaistvuskomitee (artikkel 20) säilitamiseks, ent soovib laiendada kõnealuse eksperdirühma esindavust, mis võimaldaks sellel sidusrühmadega regulaarselt arvamust vahetada ravimite hinnakujundus- ja hüvitamismenetluste tõhususe tagamiseks.

⁽⁸⁾ Ravimituru seire uuring, I köide, lk 83.

3.5 Komitee arvestab vajalikul määral väljakujunenud ühise arusaamaga, et **hinnakujundust ja hüvitamist käsitlevates poliitikameetmetes tuleb leida tasakaal järgmiste aspektide vahel:** (1) õigeaegne ja võrdne ravimite kättesaadavus kõigile ELi patsientidele, (2) liikmesriikide ravimitele tehtavate kulutuste kontroll ja (3) tasu väärtusliku innovatsiooni eest konkurentsivõimelisel ja dünaamilisel turul, mis soodustab ka teadus- ja arendustegevust.

3.5.1 Komitee arvab, et vaja on tõhusaid mehhanisme, millega kontrollida ja jõustada hinnakujundust ja hüvitamist käsitlevate otsuste tegemise tähtaegadest kinnipidamist.

3.5.2 Komitee rõhutab iga-aastase aruande koostamise tähtsust. Aruandes kirjeldatakse läbipaistvuse direktiivi tõhusat jõustamist, määratledes hinnakujundus- ja hüvitamismenetluse mehhanismid ning kontrollides iga liikmesriigi direktiivi ajapirangutest kinnipidamist. Komitee rõhutab standardiseeritud metoodika vajalikkust kõnealuse aruande jaoks vajaliku teabe kogumiseks ning teavitab komisjoni ettepanekut kohustada liikmesriike esitama korrapäraselt aruande tähtaegade rakendamise kohta (artikkel 17), millega tagatakse direktiivi tõhusam jõustamine.

3.6 Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõike 5 kohaselt toetab EL vaesuse kaotamist ja inimõiguste kaitset ka oma välissuhetes. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles tunnistama rahvusvahelistes, mitme- ja kahepoolsetes kokkulepetes erireegleid elutähtsate, kõrge hinnaga ravimite (nt aiasi ravimid) puhul arenguriikides ja tärkava majandusega riikides.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Mõisted

Komitee juhib tähelepanu Euroopa Kohtu praktikale, kus nenditakse direktiivi sätete laia tõlgendamise vajadust, et riiklikud süsteemid ja poliitikad ei ohustaks selle põhieesmärke. Seega soovib komitee täpsustada järgmisi mõisteid.

4.1.1 „Tervisetehnoloogia hindamine“: komitee rõhutab Euroopa tervisetehnoloogia hindamise võrgustiku määratlust⁽⁹⁾ ja soovib selle ülevõtmist.

4.1.2 „Sidusrühmade kaasatus“ tähendab sidusrühmade (sh patsientide ja tarbijate esindajate, müügilubade omanike ja meditsiiniekspertide, k.a sõltumatute teadlaste) õigeaegset

⁽⁹⁾ Euroopa tervisetehnoloogia hindamise võrgustikus kasutatakse järgmist määratlust: „Tervisetehnoloogia hindamine on valdkondadevaheline protsess, mille puhul võetakse kokku teave tervisetehnoloogiaga seotud meditsiiniliste, sotsiaalsete, majanduslike ja eetiliste küsimuste kohta süsteemsel, läbipaistval, erapooletul ja jõulisel viisil. Selle eesmärk on anda panus patsiendile suunatud ohutute tõhusate tervisepoliitikameetmete koostamise, millega soovitakse saavutada parimat tulemust.“ Määratlus on kättesaadav veebilehel http://www.eunetha.eu/Public/About_EUNETHA/HTA/.

kaasamist tervesse otsuste tegemise protsessi, et anda võimalus kasutada õigust avaldada arvamust nii hinnakujunduses kui ka hindamise toimumise puhul.

4.1.3 „Patsientide ja tarbijate kaasatus“ tähendab, et patsiendid võtavad aktiivselt osa patsientide kogukonda mõjutavatest tegevustest või otsustest oma eriteadmiste ja asjaomase kogemuse tõttu patsientide ja tervishoiuteenuste tarbijatena.

4.1.4 „Objektiivsed ja kontrollitavad kriteeriumid“ määratletakse tervisetehnoloogia hindamise all olevate ravimite valiku, hindamismeetodite ja tõendusnõuete jaoks. Seejuures välditakse töö tarbetut kordamist, eelkõige seoses müügilubade väljastamisega ning teistes ELi liikmesriikides läbiviidavate tervisetehnoloogia hindamistega.

4.1.5 Tähtjad määratletakse selgelt: kui tervisetehnoloogia hindamine on artiklist 3 tuleneva ravimi hinna kontrolli ja/või artiklist 7 tuleneva ravimi heakskiidetud loetellu kandmise eeltingimus, peab hindamise käigus kinni pidama nendes artiklites sätestatud tähtaegadest.

4.2 Kohaldamisala

4.2.1 Komitee kutsub üles selgitama, et iga tervisekindlustussüsteemi otsuse tegemise protsessiga seotud meede, sh soovitud, mis võivad olla vajalikud, kuulub kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse.

4.2.2 Komitee toetab kõnealuse direktiivi sätteid, mida kohaldatakse meetmete suhtes, millega määratakse kindlaks, milliseid ravimeid võib lepinguliste suhete või riigihankemenetlustega reguleerida.

4.3 Patsiendikeskne lähenemisviis menetluslikus kättesaadavuses

Komitee julgustab patsiendikeskset lähenemisviisi menetlusliku kättesaadavuse määramises ning õhutab liikmesriike arvesse võtma järgmisi kriteeriumeid: ravimi saamise võimalus patsiendi koduriigis, ravimi manustamisega seotud kulude hüvitamine patsiendile ning müügiloo saamise ja ravimi turule jõudmise ja hüvitamise tähtaegade vahe.

4.4 Ravimite väljajätmine tervisekindlustussüsteemidest

4.4.1 Komitee toetab komisjoni ettepanekut, et mis tahes otsuse puhul jätta ravim riikliku tervisekindlustussüsteemiga hõlmamata või muuta vastava ravimi puhul hõlmatus ulatust või tingimusi tuleb esitada objektiivsetele ja kontrollitavatele, sh majanduslikele ja finantskriteeriumitele tuginev põhjendus.

4.4.2 Komitee toetab komisjoni ettepanekut, et liikmesriigid võiksid liikuda standardiseeritud lähenemisviisi suunas, et määratleda need kriteeriumid, mille eesmärk on üleeuroopalise väärtuspõhise hinnakujundussüsteemi loomine.

4.4.2.1 Komitee teeb ettepaneku, et nendes kriteeriumites sisalduks puudulike ravivõimaluste ja kliinilise kasu mõõtmine ning et need oleksid vabad igasugusest diskrimineerimisest ⁽¹⁰⁾.

4.5 Õiguskaitsemenetlus juhul, kui ravimite tervisekindlustussüsteemiga hõlmamise suhtes kehtestatud tähtaegadest kinni ei peeta

4.5.1 Komitee õhutab liikmesriike tagama, et taotlejale on juhul, kui artiklis 7 sätestatud ajapiirangutest kinni ei peeta, kättesaadavad tõhusad ja kiired õiguskaitsevahendid.

4.5.2 Komitee kutsub liikmesriike üles kaaluma seda, et tihedas koostöös asjaomaste Euroopa, piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonidega arendataks võimalusi patsientidele ja taotlejatele kasutada õigust kaevata negatiivsete hinnakujunduse ja hüvitamise otsuste korral edasi sõltumatule kohtuorganile (üldjuhul kohtule).

4.5.2.1 Komitee soovib tungival, et sellel kohtuorganil oleksid tõhusad vahendid ja täielik volitus asja nii faktilisest kui ka seaduslikust küljest läbivaatamiseks, sealhulgas volitus võtta rikkumiste kohta ametlikke otsuseid asjakohaste karistustega.

4.6 Kõnealuse direktiivi rakendamise eksperdirühma koosseis ja eesmärgid

4.6.1 Eksperdirühma kuuluvad järgmiste valdkondade esindajad:

- a) liikmesriikide ministeeriumid või valitsusasutused;
- b) patsientide ja tarbijate organisatsioonid;
- c) osamaksudest rahastatavad seadusjärgsed ravikindlustusasutused;
- d) seadusjärgselt kindlustatud osamaksude maksjad (tööandjad ja töövõtjate esindajad);
- e) ravimitööstus;
- f) komisjon, Euroopa Raviamet, asjaomaste ametite esimees või aseesimees;
- g) rahvusvahelised ja erialased organisatsioonid ja muud hinnakujunduse, rahastamise ja hüvitamisega tegelevad ühendused;
- h) sõltumatud teadlased.

⁽¹⁰⁾ Kohtuasi C-181/82, Roussel Laboratoria (1983), EKL 3849; kohtuasi 238/82 Duphar ja teised (1984), EKL 523.

4.6.2 Eesmärkide saavutamiseks eksperdirühm:

- a) aitab komisjoni ELi ja riiklikul tasandil võetud meetmete tulemuste järelevalves, hindamises ja levitamises;
- b) panustab ELi tegevuste rakendamisse nimetatud valdkonnas;
- c) esitab komisjonile arvamusi, soovitusi või aruandeid kas komisjoni soovil või omal algatusel;
- d) aitab komisjoni suuniste, soovitude ja muude tegevusmeetmete koostamisel;
- e) esitab komisjonile igal aastal oma tegevuste kohta avaliku aruande.

4.7 Ravimite klassifitseerimine nende hõlmamiseks tervisekindlustussüsteemidega

4.7.1 Komitee soovib tungival, et hüvitamisrühmade moodustamine põhineks läbipaistvatel ja objektiivsetel kriteeriumidel, mis võimaldaksid taotlejatel, patsientidel ja tarbijatel mõista, kuidas ravimeid käsitletakse.

4.7.2 Komitee teadvustab sidusrühmade õigusi nõuda pädevatelt asutustelt objektiivseid andmeid, mille alusel nad on määranud ravimi hõlmamise üksikasjad, kohaldades kriteeriume ja metoodikat.

4.7.3 Komitee soovib, et müügiilo omanikel ja patsientide ja tarbijate organisatsioonide esindajatel oleks vajadusel õigus avaldada arvamust mõistliku aja jooksul enne ravimi klassifitseerimist kindlasse hüvitamisrühma ning hüvitamisrühma moodustamise otsuse edasikaebamise õigus sõltumatule organile läbi vaatamiseks.

4.8 Geneerilised ravimid

4.8.1 Komitee rõhutab, et geneerilise ravimi hinna ja tervisekindlustussüsteemiga hõlmatuse heakskiitmisel ei ole uus või üksikasjalik hindamine alati nõutav, juhul kui originaalravimile on juba määratud hind ja see on kaasatud tervisekindlustussüsteemi ning hindamise on läbi viinud Euroopa Raviamet.

4.8.2 Seoses komisjoni ettepanekuga, et geneeriliste ravimite tähtaja vähendamine 30 päevale, mille jooksul toimub nii hinnakujundus- kui ka hüvitamismenetlus, tagaks liikmesriikide patsientidele kiirema turule juurdepääsu ning soosiks hinnakonkurentsi patendikaitseta ravimite turul mõistliku aja jooksul pärast originaalravimite ainuõiguse kaotamist, juhivad komitee

tähelepanu sellele, et geneerilise ravimi meditsiiniline kontroll ei võta küll nii palju aega kui innovatiivse toote puhul, kuid hinnakujundus ja hinnaläbirääkimised tuleb ikka läbi viia.

4.9 Hinna heakskiitmine

Komitee soovib, et pädevad asutused esitaksid taotlejale ametliku tõendi taotluse kättesaamise kohta kuni 10 päeva jooksul pärast taotluse esitamist, et kinnitada taotleja esitatud ravimi hinda. Liikmesriigid tagavad, et taotleja saaks taotluse esitada kohe pärast müügiloo saamist või Euroopa Raviametilt või pädevalt riigiasutuselt positiivse vastuse saamist.

4.10 Hinna külmutamise või alandamine

4.10.1 Komitee kutsub liikmesriike üles vähemalt kord aastas läbi viima uuringu, et kontrollida, kas makromajanduslikud tingimused õigustavad hinna külmutamise jätkumist. 60 päeva jooksul pärast kõnealuse uuringu algust teatavad pädevad asutused, kas ja kuidas hindu muudetakse. Kui tehakse muudatusi, siis avaldavad asutused selle otsuse tegemise põhjenduse, mis põhineb objektiivsetel ja kontrollitavatel kriteeriumidel.

4.10.2 Lisaks kutsub komitee liikmesriike üles regulaarselt kontrollima nende ravimite hindu ja hüvitamist, mis põhjustavad tervisekindlustussüsteemidele ja patsientidele märkimisväärsed kulusid. Sobiva ajavahemiku jooksul pärast kõnealuse kontrollimise algust peavad pädevad asutused teatama, kas ja millises ulatuses hinna alandamist lubatakse. Kui selliseid juhtumeid on, siis avaldavad pädevad asutused selle otsuse tegemise põhjenduse, mis põhineb objektiivsetel ja kontrollitavatel kriteeriumidel (sh majanduslikud ja finantskriteeriumid).

4.10.3 Komitee soovib komisjonil jälgida olukorda, kus liikmesriigid saavad finantstoetust, et nad tagaksid, et riigis kasutamiseks mõeldud ravimeid ei eksporditaks teistesse liikmesriikidesse.

4.11 Hinna tõstmine

4.11.1 Komitee rõhutab, et ravimi hinna tõus on lubatud vaid pärast pädevatelt asutustelt kinnituse saamist, kusjuures asutused konsulteerivad ka asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas patsientide organisatsioonidega.

4.11.2 Komitee juhib tähelepanu vajadusele, et kõigile sidusrühmadele oleksid tagatud menetlusõigused, mis peaksid hõlmama vähemalt: (i) õiguse avaldada arvamust, (ii) õiguse haldustoimikule, sealhulgas teaduslikule tõendusmaterjalile ja aruannetele juurdepääsuks ja (iii) õiguse saada põhjendatud otsus.

4.11.3 Komitee soovib, et pädev asutus esitaks taotlejale ametliku tõendi taotluse kättesaamise kohta kuni 10 päeva jooksul pärast seda, kui liikmesriik on ravimi hinna tõstmise taotluse kätte saanud.

4.12 Nõudlusega seotud meetmed

Komitee tervitab komisjoni ettepanekut täpsustada, et meetmed, millega piiratakse või edendatakse teatavate ravimite väljakirjutamist, on kaasatud läbipaistvuse direktiivi, ja soovib selle kaitsemenetluse laiendamist kõigile meetmetele, mille eesmärk on ravimite väljakirjutamise kontroll või edendamine.

4.13 Täiendavad tõendid kvaliteedi, ohutuse või tõhususe kohta

Liikmesriigid ei hinda üldiselt hinnakujundus- ja hüvitamismenetluste raames uuesti Euroopa Raviameti väljastatud ravimi müügiloo aluseks olevaid aspekte, sealhulgas selle ravimi (ka harva kasutatavate ravimite) kvaliteeti, ohutust või tõhusust puudutavaid aspekte ega objektiivset teavet, mis on saadud tervisetehnoloogia hindamisel tehtud üleeuroopalise koostöö raames.

4.14 Intellektuaalomand

Komitee rõhutab intellektuaalomandi õiguste kaitse tähtsust, sest need õigused on eriti tähtsad ravimialase innovatsiooni ja ELi majanduse toetamisel. Komitee ei toeta komisjoni ettepaneku artiklit 14 (Intellektuaalomandi õiguste lahushoidmine) sõnastuses „Intellektuaalomandi õiguste kaitsmine ei ole mõjuv põhjus keelduda otsuse tegemisest, või tühistada või peatada otsuseid, mis on seotud ravimi hinnaga või ravimi hõlmamisega tervisekindlustussüsteemidega”. Komisjon peab leidma tasakaalu ravimite tootjatele hüvitamise lubamise ja kolmandate isikute põhjendatud huvide vahel seoses intellektuaalomandi õigustega. Liikmesriikide pädevusse innovatsiooni hindamisel ja intellektuaalomandi õiguste jõustumise tagamisel ei tohiks sekkuda.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

1. Arutelu käigus lükkati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletusel vähemalt veerandi antud häältest (kodukorra artikli 39 lõige 2).

a) Punkt 4.5.2.1

Komitee soovib tungivalt, et sellel kohtuorganil oleksid tõhusad vahendid ja täielik volitus asja nii faktilisest kui ka seaduslikust küljest läbivaatamiseks, sealhulgas volitus võtta rikkumiste kohta ametlikke otsuseid asjakohaste karistustega. Ettepaneku artiklis 8 kavandatud võimalused määrata kahjutasu, kui tähtaegadest ei peeta kinni, ning kehtestada pädevale asutusele rahaline karistus esimesest päevast igalt hilinenud päevalt on sobimatud ja ülemäärased ning nendega ei nõustuta. Need võivad põhjustada olukorra, kus asutus ei lähtu esmajoones patsiendihutusest.

Motivatsioon

Ei vaja selgitust.

Hääletustulemused

Poolthääli:	71
Vastuhääli:	89
Erapooletuid:	19

b) Punkt 1.11.2

Muuta järgmiselt:

Komitee arvab, et vaja on ~~otsuseid~~ täiendavaid asjakohaseid mehhanisme, millega kontrollida ja jõustada hinnakujundust ja hüvitamist käsitlevate otsuste tegemise tähtaegadest kinnipidamist. Komisjoni kavandatud võimalused määrata kahjutasu, kui tähtaegadest ei peeta kinni, ja kehtestada pädevale asutusele rahaline karistus ning võimalus automaatseks hinna heakskiitmiseks, on sobimatud ja ülemäärased ning neid ei toetata.

Motivatsioon

Vt punkti 4.5.2.1 kohta esitatud muudatusettepaneku motivatsioon.

Hääletustulemused

Poolthääli:	71
Vastuhääli:	89
Erapooletuid:	19

2. Järgmisi sektsiooni arvamuse punkte muudeti vastavalt täiskogul vastu võetud muudatusettepanekutele, kuid need said hääletusel vähemalt veerand häältest (kodukorra artikli 54 lõige 5).

a) Punkt 4.2.1

Komitee kutsub üles selgitama, et iga vaktsiini tervisekindlustussüsteemi lisamise otsuse tegemise protsessiga seotud meede kuulub kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse.

Hääletustulemused

Poolthääli:	79
Vastuhääli:	61
Erapooletuid:	47

b) Punkt 4.5.2.2

Komitee toetab automaatse hüvitamise kinnitamise loomist juhul, kui tähtaegadest kinni ei peeta.

Hääletustulemused

Poolthääli:	90
Vastuhääli:	73
Erapooletuid:	22

c) Punkt 4.14

Intellektuaalomand

Komitee rõhutab intellektuaalomandi õiguste kaitse tähtsust, sest need on eriti olulised ravimialase innovatsiooni ja ELi majanduse toetamisel. Liikmesriikide pädevusse innovatsiooni hindamisel ja intellektuaalomandi õiguste jõustamise tagamisel ei tohiks sekkuda.

Hääletustulemused

Poolthääli:	53
Vastuhääli:	35
Erapooletuid:	5

d) Punkt 1.12

Komitee tervitab komisjoni pakutud 120 päeva piirangut ning soovib patsientide ravimite kättesaadavuse lihtsustamiseks, et sama tähtaeg kehtestataks kõigile uuenduslikele ravimitele, olenemata nende riikliku tervisetehnoloogia hindamise staatusest.

Hääletustulemused

Poolthääli:	73
Vastuhääli:	41
Erapooletuid:	6

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega lihtsustatakse ühes liikmesriigis registreeritud mootorsõidukite teise liikmesriiki viimist ühtsel turul”

COM(2012) 164 final – 2012/0082 (COD)

(2012/C 299/16)

Pearaportöör: **Miklós PÁSZTOR**

Nõukogu otsustas 24. aprillil 2012 ja Euroopa Parlament 18. aprillil 2012 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega lihtsustatakse ühes liikmesriigis registreeritud mootorsõidukite teise liikmesriiki viimist ühtsel turul”

COM(2012) 164 final – 2012/0082 (COD).

Komitee juhatus tegi 24. aprillil 2012. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) pearaportööriks Miklós PÁSZTORI ja võttis järgmise arvamuse ühehäälset vastu.

1. Soovitused

1.1 Komitee jagab komisjoni seisukohti ja toetab kavatsust kasutada määrust selleks, et kehtestada nende mootorsõidukite registreerimise kord, mis on eelnevalt registreeritud teises liikmesriigis. See on kooskõlas nii subsidiaarsuse põhimõttega kui ka kodanike Euroopa nõudega. Samas valmistab komiteele pettumust asjaolu, et ei olnud võimalik viia sisse ühtset ELis registreerimise korda, nagu algselt kavandati. Komitee arvates on see pikas perspektiivis möödapääsmatu.

1.2 Komitee loodab, et määruse vastuvõtmisel muutub sõiduki registreerimine teises riigis sama lihtsaks kui ümberregistreerimine oma riigis ning sellega ei kaasne lisalõive ega ebavajalikku ülevaatust ja dokumente. Teised riigid võivad nõuda täiendavat ebatõhusat ja kulukat haldusmenetlust, näiteks tehnõulevaatust, vaid juhul, kui teave on puudulik või kehtetu. Lisaks ei tohiks piiriülese registreerimise kulud ületada kodumaise registreerimise kulusid.

1.3 Komitee peab määruse suurimaks saavutuseks seda, et tavakodanikelt ei nõuta andmete hankimist. Loodame, et pädevate asutuste vahelisel andmete vahetusel on mõju teistes ja tähtsamates valdkondades tehtavale koostööle, toetades sel viisil tõhusalt Euroopa väärtusi ja ühiseid huve.

1.4 Komitee hindab komisjoni kavatsust näha juba määruses endas ette järeelhindamine. Samas kutsub komitee üles viima hindamise läbi nelja aasta asemel kahe aasta möödudes.

2. Komisjoni määruse eelnõu

2.1 Komisjon on endale võtnud tohtu ülesande, püüdes määruse abil lihtsustada ühes liikmesriigis registreeritud mootorsõidukite teise liikmesriiki viimist. Seni reguleeriti sõidukite registreerimise tunnistuste vormi ja sisu ainult direktiivi abil (1999/37/EÜ). Teised ühtlustamismeetmed, mis on ühtset turgu silmas pidades soovitatavad, esinevad selgitavate eeskirjade vormis, mistõttu on neil olnud vaid piiratud mõju liikmesriigi tasandil.

2.2 Määruse eelnõu koostamisel pidi komisjon võtma lisaks eelnenule arvesse ka isikuandmete kaitset⁽¹⁾ ja piiriülese kuritegevuse tõkestamist⁽²⁾ käsitlevaid seadusandlikke akte.

2.3 Võttes arvesse ühtse turu vajadusi, on määruse eelnõu eesmärk järgmine.

— Kehtestada ühtsed eeskirjad ühes liikmesriigis registreeritud, kuid tavaliselt teises liikmesriigis kasutatava mootorsõidukite, sh mootorrataste ja mopeedide⁽³⁾ kohta. Määruse kohaldamisala ei laiene kolmandas riigis registreeritud mootorsõidukitele.

⁽¹⁾ Direktiiv 95/46/EÜ (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31–50) ja määrus 45/2001/EÜ (EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1–22).

⁽²⁾ Nõukogu otsus 2004/919/EÜ (ELT L 389, 30.12.2004, lk 28).

⁽³⁾ Direktiiv 2002/24/EÜ (EÜT L 124, 9.5.2002, lk 1–44).

— Sätestada ümberregistreerimise vajadus üksnes pikema kui kuuekuulise viibimise korral. See kaasneks tavapärase elukoha muutusega seoses ärihuvide peamise keskuse või perekondlike sidemetega.

— Lubada füüsiliste kontrollide (tehnoülevaatus) nõudmist üksnes eripõhjustel. Füüsilisi kontrole võib teostada ainult siis, kui registreerimisandmed on puudulikud või vastukäivad, kui esineb kahtlusi kuriteo, tõsise vigastuse või omaniku vahetuse suhtes. Vastasel korral tuleb kehtivaks kuulutada päritoluriigis teostatud tehnoülevaatus.

— Hõlmata ühtsel turul ühetaoliseks käsitluseks vajalikud ajutist ja ettevõtja nimele registreerimise korda käsitlevad eeskirjad.

— Ühtlustada kasutatud autode piiriülest kaubavahetust ja omaniku muutust, hõlmamata kolmanda riiki.

2.4 Määruse eelnõus nõutakse, et ametiasutused hangiksid eelmise registreerimise kohta andmeid teise asjaomase liikmesriigi ametiasutustelt. Märgitakse, et selleks võib kasutada uusimaid infotehnoloogia valdkonna vahendeid.

— Sujuva teabevahetuse tagamiseks nõutakse määruses riiklikelt asutustelt sellise tarkvara kasutamist, mis võimaldab teise liikmesriigi ametiasutustele juurdepääsu andmetele, samas välistades loata juurdepääsu krüpteeritud XML-failide kasutamise teel. Teavet tuleb vahetada võrgus ja reaalajas; tarkvaraarendusega seotud kulud kannab asjaomane liikmesriik.

— Komisjon loob avaliku andmebaasi, mis sisaldab riiklike ametiasutuste kontaktandmeid.

— Lisaks tagab komisjon IT süsteemide pideva arendamise, kasutades õigusliku võimalusena delegeerimist.

2.5 Määruse eelnõus sätestatakse, et registreerimisest keeldumine allub rangetele tingimustele. Taotluse esitajal on edasikäebamise õigus ühe kuu jooksul pärast keeldumist.

2.6 Määruse eelnõus võtab komisjon endale kohustuse hinnata määruse mõju nelja aasta möödumisel.

3. Üldmärksused

3.1 Komitee jagab komisjoni seisukohti ja toetab kavatsust kasutada määrust selleks, et kehtestada nende mootorsõidukite registreerimise kord, mis on eelnevalt registreeritud teises liikmesriigis. See on kooskõlas nii subsidiaarsuse põhimõttega kui

ka kodanike Euroopa nõudega. Samas võetakse määruses arvesse praktilisi kogemusi bürokraatiga, millel on loomumane kalduvus eelistada vähemtähtsate asjadega tegelemisel tavaid ja rutiini, selle asemel et püüda kohandada strateegiliste eesmärkidega.

3.2 Siiski valmistab komiteele pettumust asjaolu, et ei olnud võimalik viia sisse ühtset ELis registreerimise korda, nagu algselt kavandati. Komitee arvates on see pikas perspektiivis möödapääsmatu.

3.3 Komitee on arvamusel, et ühtne registreerimise kord ei halvenda liikmesriikide sisetulekuvajadusi, kuna registreerimislõivu on võimalik süsteemis tagasi saada. Samas oleks ühtne registreerimine läbipaistvam ja jälgitav.

3.4 Komitee arvates käsitletakse määruse eelnõus põhilisi probleeme asjakohaselt ja kehtestatakse piisavad menetluseeskirjad, et aidata kindlaks määrata ja ületada võimalikke ohte, mis varitsevad kliente ja ametivõime. Seega on ülemäärase bürokraatliku ettevaatlikkuse asemel valitud tasakaalustatud lähenev riskijuhtimisele.

3.5 Eelnõu tekstis käsitletakse piisavalt piiriülese kuritegevuse ennetamist, võttes samas arvesse kasutatud mootorsõidukite turu huve.

3.6 Komitee loodab, et kui määrus vastu võetakse, muutub sõiduki registreerimine teises riigis sama lihtsaks kui ümberregistreerimine oma riigis ning sellega ei kaasne lisalõive ega ebavajalikku ülevaatus ja dokumente. Teised riigid võivad nõuda täiendavat ebatõhusat ja kulukat haldusmenetlust, näiteks tehnoülevaatus, vaid juhul, kui teave on puudulik või kehtetu. Lisaks ei tohi piiriülese registreerimise kulud ületada kodumaise registreerimise kulusid.

3.7 Komitee peab määruse suurimaks saavutuseks seda, et tavakodanikelt ei nõuta andmete hankimist. Loodame, et pädevate asutuste vahelisel andmete vahetusel on mõju teistes tähtsamates valdkondades tehtavale koostööle, toetades sel viisil tõhusalt Euroopa väärtusi ja ühiseid huve.

3.8 Komitee arvates ei ole pikemas perspektiivis mõttekas säilitada ajutine ja ettevõtja nimele registreerimine. Viimase puhul on tegu pelgalt ajutise lahendusega. Samas on vastuoluline, et mittevastavatel sõidukitel on piiratud luba ja teatud juhtudel võivad nad siiski läbida pikki vahemaid ühest riigist teise. Selliseid sõidukeid tuleks hoopis vedada või, kui nende tehniline seisund seda võimaldab, võiks neile anda ajutise loa. Samas oleks kohane keelata kaupade ja reisijate vedu selliste ajutiselt registreeritud sõidukitega.

3.9 Komitee tervitab 1,5 miljardi euro suurust kokkuhoidu üksikisikutele ja ettevõtetele. Komitee tõdeb samuti, et 1,5 miljoni eurot aastas maksma minev määrus mõjutab ELi eelarvet üksnes minimaalselt. Samas tuleb märkida, et määrusega kaasnevad kulud ka riikide eelarvetele ja selguse huvides oleks hea esitada kogukulude kalkulatsioon.

3.10 Komitee on nõus, et komisjonile delegeeritakse volitused tehnilistes ja andmesisu puudutavates küsimustes, mis seonduvad süsteemi toimimisega Euroopa tasandil, nagu sätestatakse määruse eelnõus.

3.11 Komitee soovib otsuseid langetavatel institutsioonidel – Euroopa Parlamendil, nõukogul ja komisjonil – kaaluda kliendi esmase registreerimise kulude osalist või täielikku arvessevõtmist sõiduki ümberregistreerimisel, välja arvatud juhul, kui tegu on omaniku vahetusest tingitud ümberregistreerimisega.

3.12 Komitee hindab komisjoni kavatsust näha juba määruses endas ette järeelhindamine. Samas kutsub komitee üles viima hindamise läbi nelja aasta asemel kahe aasta möödudes.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee leiab, et määruse eelnõu oma praegusel kujul vastab ootustele nii üksikute sätete osas kui ka tervikuna.

4.2 Komitee toetab püüdeid võtta registreerimismenetluse aluseks vastavustunnistuskavas kasutatavad andmed kogu sõiduki tüübikinnituse kohta. Ehkki need andmed on I lisas nõututest üksikasjalikumad, tunnustatakse neid rahvusvaheliselt ja mitme liikmesriigi registreerimismenetlus juba rajaneb neile.

4.3 Lisaks tootja esitatud tehnilistele andmetele tuleks samuti lisada uusimatele ametlikele katsetustele tuginevad reaalkõrvõtted, nt seoses saasteainete heitkogustega.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi-sisese tõhustatud solidaarsuse kohta varjupaigavaldkonnas. Vastutuse paremat jagamist ja suuremat vastastikust usaldust käsitlev ELi arengukava”

KOM(2011) 835 lõplik

(2012/C 299/17)

Raportöör: **Cristian PÎRVULESCU**

2. detsembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi-sisese tõhustatud solidaarsuse kohta varjupaigavaldkonnas. Vastutuse paremat jagamist ja suuremat vastastikust usaldust käsitlev ELi arengukava”

COM(2011) 835 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 27. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 116, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tunneb heameelt komisjoni algatuse üle ja leiab, et Euroopa varjupaigapoliitika läbivaatamine ja kohandamine on vajalik.

1.2 Komitee on seisukohal, et solidaarsuse põhimõtte peab jääma nimetatud poliitikavaldkonna nurgakiviks, kuigi liikmesriikide arv ja suurus ning ebavõrdsed migratsioonivood raskendavad varjupaigapoliitika rakendamist. Solidaarsust ei tohi pidada ainult poliitika tõhusust suurendavaks põhimõtteks, vaid ka põhiväärtuseks, mis õigustab ja toetab võetavaid meetmeid.

1.3 Tuleb teha märkimisväärsed jõupingutusi tagamaks, et avalik arvamus, riikide ning piirkondlikud ja kohalikud haldus- asutused ning poliitilised vastutajad toetaksid varjupaigapoliitika põhimõttelisi väärtusi, milleks on põhiõiguste järgimine, kriitilises olukorras isikute abistamine, solidaarsus ja usaldus liikmesriikide vahel.

1.4 Komitee on seisukohal, et stimuleerivatele meetmetele tuginev käsitlusviis võib varjupaigapoliitika patiseisust välja tuua, tingimusel et määratletakse sobivaimad meetmed, millel on piisav, sealhulgas finantstoetus.

1.5 Praktilise koostöö osas julgustab komitee Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametit oma toimevõimet kiiremini arendama. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti toimevõime suurendamine on kiireloomuline ja hädavajalik ning see tuleks ellu viia kooskõlas rände- ja varjupaigafondi programmide koostamise ja rakendamisega.

1.6 Komitee kutsub üles parandama pagulaste integreerimiseks võetavaid meetmeid. Kuigi on selge, et Euroopa loodav varjupaigasüsteem on tõhus vahend pagulasseisundi andmiseks kiiresti ja korrektselt, võib siiski tekkida probleeme integratsiooni valdkonnas.

1.7 Lisaks olemasolevale horisontaalsele struktuurile tuleb varjupaigapoliitika kujundamisel arvestada kogu varjupaigatsükli, asetades ohus olevad isikud menetluse keskmesse. Nii on võimalik tuvastada kitsaskohti ja ebaselgust.

1.8 Tuleb märkida, et solidaarsuse põhimõtet ei kohaldata ainult riikide tasandil. Tegu on inimeste- ja rühmadevahelistes suhetes kehtiva üldpõhimõttega. Solidaarsuse vaimu kui Euroopa Liidu alusväärtuste lahutamatu osa tuleb arendada ja edendada kaugemale ratsionaalsetest argumentidest ning rände- ja varjupaigapoliitikast.

1.9 Kodanikuühiskonna organisatsioonide ja komitee kogemus selles vallas võib varjupaigapoliitika täielikumal ja üksikasjalikumal hindamisel kasuks tulla.

2. Sissejuhatus

2.1 Komisjoni dokumendis sedastatakse, et „Euroopa Liidu põhi väärtuste hulka kuulub solidaarsus, mis on Euroopa ühise varjupaigapoliitika juhtpõhimõtte [...]. Nüüd on see põhimõtte sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 80”.

2.2 Nagu komisjoni dokumendis rõhutatakse, on varjupaigataotlejate vood kõikuvad: „2001. aastal esitati EL 27-s suurim hulk varjupaigataotlusi (425 000), 2006. aastal kahanes see arv 200 000 taotluseni, kusjuures taotluste arvu märkimisväärset suurenemist on oodata 2011. aastal”.

2.3 Komisjon teeb ettepaneku tugevdada ELi-sisest varjupaigalaast solidaarsust neljal teljel: „praktiline koostöö ja tehniline abi, rahanduslik solidaarsus, vastutuse jaotus ja varjupaigasüsteemi juhtimisvahendite täiustamine”.

2.4 Lisaks on komisjoni teatise eesmärk „panustada varjupaigapaketi lõpuleviimise, arvestades järgmiste kuude ülimalt tähtsust 2012. aasta eesmärgi saavutamisel, milles solidaarsusmõõtmel peab olema oma osa”.

3. Üldised tähelepanekud

3.1 Komitee tervitab komisjoni algatust ja leiab, et seatud eesmärkidele vastavate sisuliste kohanduste tegemiseks tuleb läbi viia Euroopa varjupaigapoliitika põhjalik analüüs.

3.2 Pärast hiljutisi poliitilisi sündmusi Põhja-Aafrikas ning Lähis- ja Kaug-Idas on varjupaigapoliitika Euroopa Liidus löögi alla sattunud. Paljud inimesed on pidanud ennast kaitsma, põgenes ELi liikmesriikidesse.

3.3 Komitee on seisukohal, et solidaarsuse põhimõte peab jääma nimetatud poliitikavaldkonna nurgakiviks, kuigi liikmesriikide arv ja suurus ning ebavõrdsed migratsioonivood raskendavad üldiselt solidaarsuse põhimõtte ellurakendamist ja koordineerimist.

3.4 Varjupaigasüsteem peaks olema paindlik, et suuta toime tulla migratsioonivoogude kõikumisega, kuid samas peab see olema ka stabiilne, et institutsionaalsed menetlused ja teised integratsioonimeetmed saaksid konkreetseid tulemusi saavutada.

3.5 Samuti tuleb meenutada, et solidaarsuse põhimõtet ei kohaldata mitte ainult riikide tasandil, vaid tegu on inimeste ja rühmadevahelistes suhetes kehtiva üldpõhimõttega. Solidaarsuse vaimu kui Euroopa Liidu alusväärtuste lahutamatu osa tuleb arendada ja edendada kaugemale ratsionaalsetest argumentidest ning rände- ja varjupaigapoliitikast.

3.6 Komitee tervitab komisjoni rõhuasetust usaldusele. Usalduse põhimõte täiendab solidaarsuse põhimõtet – see sunnib liikmesriike suuremat vastutust võtma. Kõnealuse poliitika edu sõltub iga liikmesriigi osalusest ja vastastikusest toest. Iga liikmesriigi tegevus sõltub teiste liikmesriikide tegevusest, see näitab, kui vajalik on julge koordineerimine ja ühtlustamine.

3.7 Siiski märgib komitee, et varjupaigapoliitika on sidususest ja tõhususest kaugel. Liikmesriikide avatus ja valmisolek pagulaste vastuvõtuks, nagu ka seisukohad ELi varjupaigapoliitika loomise osas, on erinevad. Tuleb teha märkimisväärseid jõupingutusi tagamaks, et avalik arvamus, riikide ning piirkondlikud ja kohalikud valitsemisasutused ning poliitilised otsustajad toetaksid varjupaigapoliitika põhimõttelisi väärtusi, milleks on põhiõiguste järgimine, kriitilises olukorras isikute abistamine, solidaarsus ja usaldus liikmesriikide vahel. Lisaks tuleb rohkem tähelepanu pöörata ka nimetatud poliitika elluviimisele. Praktiline kogemus näitab, et varjupaigataotlejad on haavatavad nii oma päritoluriigis kui ka vastuvõtvast riigis.

3.8 Organiseerunud kodanikuühiskond, mis avaldab oma arvamust regulaarselt komitee kaudu, on juhtinud tähelepanu varjupaigapoliitika puudujääkidele visiooni, struktuuri ja rakendamise osas ning sõnastanud hulgaliselt parandusettepanekuid. Siiani tehtud kohandused ühtlustamise, eriprogrammide rahastamise või institutsionaalsete reformide osas ei ole suutnud ühist varjupaigapoliitikat tugevdada. Vajalik on selle poliitikavaldkonna reform ja komitee kinnitab oma soovi selles protsessis osaleda.

3.9 Komitee on seisukohal, et käes on aeg solidaarsuse ja usalduse põhimõtteid senisest kindlameelisemalt rakendada. Täpsemalt pakub ta välja kaks täiendavat tegevussuunda. Esimese eesmärk on muuta keskpikas ja pikas perspektiivis arvamusi ja hoiakuid varjupaigafenomeni suhtes, konkreetsemalt arvamused, poliitiliste otsustajate ning kohaliku ja riigi tasandi ametnike hulgas.

3.10 Teises suunas tehakse jõupingutusi osaliselt juba praegu, kuid see tuleks paremini struktureerida ja sõnastada. Nimetatud tegevussuund puudutab solidaarsuse ja usalduse põhimõtete toetamist institutsionaalsete mehhanismidega, edendades riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste osalust. Stimuleerivatele meetmetele tuginev lähenemine võib varjupaigapoliitika patiseisust välja tuua, tingimusel, et määratletakse sobivaimad meetmed, millel on piisav, sh finantstoetus.

3.11 Komitee teeb ka ettepaneku parandada pagulaste integreerimiseks võetavaid meetmeid. Valdkonnas aktiivselt tegutsevad organisatsioonid on esitanud hulgaliselt tõendeid selle kohta, et varjupaigataotlejad on diskrimineerimisohtu, neil ei ole juurdepääsu põhilistele avalikele teenustele, nad kannatavad eluasemeprobleemide all ning neil on raskusi isikliku turvalisuse tagamisega. Vaatamata menetlustele, mis võimaldavad pagulaseisundi anda kiiresti ja korrektselt, on praegu loodaval Euroopa varjupaigasüsteemil oht integratsiooni valdkonnas läbi kukkuda.

3.12 Sellega seoses soovib komitee, et kõrvuti olemasoleva horisontaalse struktuuriga tuleks varjupaigapoliitikat analüüsida kogu varjupaigatsükli seisukohast, mis jälgiks ohustatud isikute kogemust alates nende sisenemisest ELi territooriumile, varjupaigataotluse menetlust, sh integratsioonimeetmeid, ning keskpikka

ja pikka integratsiooniperspektiivi või vajaduse korral tagasi-pöördumist koduriiki. Kogu tsükli jälgimine poliitika kujundamises käigus ning keskendumine kriitilises olukorras isikutele hõlbustab märkimisväärselt kitsaskohtade ja ebaselguse tuvastamist.

3.13 Kodanikuühiskonna organisatsioonide ja komitee pikaajaline kogemus kõnealusel valdkonnas võib ELi naaberriikides hiljuti aset leidnud poliitiliste sündmuste valguses õigustatult rünnaku alla sattunud varjupaigapoliitika täielikuma ja üksikasjalikuma hindamise läbiviimisel kasuks tulla. Komitee on seisukohal, et komisjoni teatistes oleks asjakohane täpsemalt analüüsida kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli.

3.14 Komitee tervitab ka Regioonide Komitee ja kohalike omavalitsuste osalemist varjupaigapoliitika väljatöötamisel ning leiab, et piirkondliku ja kohaliku tasandi asutustel on keskne roll selle poliitikavaldkonnas, eriti integratsioonimeetmete edukuse määramisel. Nimetatud tasandi asutusi tuleb eelkõige aktiivsete rahastamismeetmete kaudu julgustada võtma suuremat rolli pagulaste integreerimisel.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee tervitab komisjoni rõhuasetust praktilise koostööga seonduvatele aspektidele. Samuti nagu õigusloomepaketi vajalikud muudatused, aitab praktiline koostöö teha konkreetseid parandusi varjupaigamenetlustes. Parema praktilise koostöö eesmärk peaks olema pagulasseisundi andmisega seotud bürokraatia piiramine ja menetluste lühendamine.

4.1.1 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti loomist võib tervitada ning kuigi see protsess on alles algstaadiumis, näitab kõnealune asjaolu, et liikmesriikide vahel on tohutu koostööpotentsiaal. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti esmane tegevus puudutab konkreetsemalt abi ja koolitust. Komitee kutsus Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametit üles kiiremini edasi liikuma suurema toimevõime arendamiseks. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti toimevõime suurendamine on kiireloomuline ja hädavajalik ning see tuleks ellu viia kooskõlas rände- ja varjupaigafondi programmide koostamise ja rakendamisega. Ameti nähtavust ja usaldusväärsust võiksid suurendada personali lähetamine ja kiirreageerimisoperatsioonide läbiviimine. Ettenähtud aastaaruanne võiks aidata koguda asjakohaseid andmeid varjupaigaküsimustes. Komitee soovib, et aastaaruandes võetaks arvesse neid hulgalisi tõendusmaterjale, mida võivad pakkuda asjaomases valdkonnas tegutsevad kodanikuühiskonna organisatsioonid.

4.1.2 Komitee kutsus Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametit üles kiiresti välja arendama teabe kogumise süsteemi sisserännanute päritoluriikidest. See annaks vajalikul hetkel liikmesriikide kättesaadavaks usaldusväärse ja võrreldava teabe, et lihtsustada menetlust selle lühendamise ja vajaduse korral õiglaseks muutmiseks. Nimetatud teabe puhul on siiski oluline ette näha selle hindamine sõltumatutel alustel.

4.1.3 Kuigi Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti tugevdamine on kiiduväärt algatus, ei tohiks see takistada liikmesriikidel arendamast omaenda institutsioone ja suutlikkust varjupaigaprobleemide haldamisel. Stimuleerivate meetmete loogika kohaselt peaks Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti tugevdamisega kaasnema ka mehhanismide loomine, et tagada liikmesriikide asutuste suurem avatus Euroopa koostööks ja tõhusamaks vastamiseks varjupaigalastele väljakutsetele.

4.1.4 Kriisiolukorrad võimaldavad kontrollida institutsionaalsete lahenduste elujulisust, kusjuures varjupaigapoliitika puhul on nii positiivseid kui ka negatiivseid tulemusi. Üldiselt on Euroopa Liit ja liikmesriigid varjupaigataotlejate erakorraliste voogude vastuvõtmiseks halvasti ettevalmistatud, kuigi lihtne analüüs näitab, et nimetatud vöö või vähemalt nende sisemispunktid on prognoositavad. Komitee soovib pöörata suuremat tähelepanu varjupaigataotlejate nii tavapäraste kui ka erakorraliste voogudega enim kokku puutuvate liikmesriikide suutlikkuse suurendamisele.

4.1.5 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti koostöö jätkamine ja süvendamine teiste ELi ametitega, näiteks FRONTExiga, on tervitatav. Komitee soovib tungivalt, et Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet pööraks eritähelpanu nende isikute põhiõiguste problemaatikale, kellega tal on otsesed või kaudsed kontaktid. Kui eesmärk on tagada struktuuriline ja operatiivne tasakaal varjupaigapoliitika vahendite vahel, on hädavajalik teha koostööd põhiõiguste ametiga.

4.1.6 Komitee toetab ideed kasutada erakorraliste migratsiooni-voogude korral kodanikukaitse mehhanismi. See võimalus ei tohiks siiski vähendada riiklike asutuste motivatsiooni luua tugevad, varjupaigataotlejate voogude kõikumise toime tulevad varjupaigasüsteemid.

4.1.7 Uuendatud seadusandliku paketi tõhusaks rakendamiseks tuleb esmajärjekorras kasutada jooksva eelarveaasta vahendeid. Siiski soovib komitee juhtida tähelepanu vajadusele jätkata varjupaigataotlejate voogudega silmitsi seisvate liikmesriikide suutlikkuse suurendamist. Arvestades, et rändevoogude päritoluriikide geopoliitiline olukord on jätkuvalt ebastabiilne, ei saa eeldada pagulaste arvu märkimisväärset langust. Seega on oluline jätkata paralleelselt õigusaktide ühtlustamise ja rakendamise jõupingutustega ka eriolukorras riikide süsteemide tugevdamist. Olemasolevaid, enamikus uuenduslikke projekte tuleb jätkata ja asjakohaselt toetada. Selgete tulemuste puudumine kahjustab liikmesriikide usaldust ELi toetuse vastu ja nende soovi tulevikus täiendavalt panustada.

4.1.8 2014. aastast on liikmesriikide käsutuses uus rände- ja varjupaigafond. Komitee kutsus komisjoni üles algatama liikmesriikidega tõsise dialoogi, et selgelt määratleda riikliku tasandi vajadused ja prioriteedid. On äärmiselt tähtis, et selles dialoogis osaleks ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee organiseeritud kodanikuühiskonna esindajana, Regioonide Komitee ja kohalikud omavalitsused. Fondi programmides tuleb selgelt arvesse võtta liikmesriikide vajadusi ja prioriteete ning olemasolevaid

ressursse ja vahendeid. Lisaks leiab komitee, et iga-aastane aruandluskohustus eraldatud vahendite kasutamise kohta muudab liikmesriigid vastutustundlikumaks ja motiveerib neid veelgi aktiivsemalt püüdlema varjupaigapoliitika eesmärkide saavutamise poole.

4.1.9 Komitee märgib, et kodanikuühiskonna organisatsioonidel on raskusi vajalike vahendite saamisel olulise kohaliku mõjuga projektide läbiviimiseks. Menetlusi tuleks lihtsustada, et hõlbustada kodanikuühiskonna ja varjupaigataotlejate osalust.

4.1.10 Komitee toetab komisjoni kavatsust kasutada olemasolevaid vahendeid eelkõige praegusel hetkel pagulaste voogudega kokkupuutuvate riikide huvides. See võimaldab suurendada vastavate riikide kaasatust ja tugevdada nende suutlikkust. Lisaks on tegu suurepärase näitega varjupaigapoliitika peamise põhimõtte – solidaarsuse – praktilise rakendamise kohta.

4.1.11 Samas vaimus toetab komitee tingimusteta stimuleerivaid rahastamisstiimuleid liikmesriikidele, sarnaselt nendega, mida kasutatakse praegu teatavate pagulaste kategooriate (haavatavad rühmad ning inimesed piirkondliku kaitse programmide) ümberasumiseks, et pakkuda kompensatsiooni liikmesriikidele, kes on nõus rahvusvahelise kaitse all olevate isikute ümberasumisega teisest liikmesriigist.

4.1.12 Olemasolevaid vahendeid tuleb täiendada ka teistest rahastamisallikatest, näiteks Euroopa Sotsiaalfondist ja Euroopa Regionaalarengufondist. Lisaks soovib komitee kaasata projektidesse senisest suuremal määral organiseeritud kodanikuühiskonda ning kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi.

4.2 Komitee toetab ühiseid jõupingutusi Dublini määruse reformimiseks. Mitmed asjaolud, millele on eelkõige juhtinud tähelepanu kodanikuühiskonna organisatsioonid, tõendavad, et süsteem ei täida oma eesmärke. Määruse keskpikas ja pikas perspektiivis vajaliku reformi taustal on põhimõttelise tähendusega ka Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused ja soovitused. Komitee on valmis arutelu jätkama ja toetab kõiki jõupingutusi, mille eesmärk on analüüsida, hinnata ja leida sobivaimaid sekkumisvahendeid. Äärmiselt soovitatav oleks viidata põhiõigustele kui prioriteetsele kriteeriumile Dublini süsteemi hindamisel.

4.3 Rahvusvahelise kaitse taotlejate ümberpaigutamise osas leiab komitee, et see ei ole vajalik, kuni taotlejad viibivad taotluse esitamise riigis inimväärtetes tingimustes ja taotlusi menetletakse kiiresti. Liikmesriikide vastuvõtusuuutlikkust tuleb suurendada. Vastasel juhul võiks sobiv olla taotlejate ümberpaigutamise vabatahtlik mehhanism, mis põhineks stimuleerivatel meetmetel.

4.3.1 Kuigi rahvusvahelise kaitse saajate ümberpaigutamise küsimuses on olemas suhteline üksmeel, ei tee liikmesriigid

koostööd erilise veendumusega. Komisjoni katseprojekt ei ole suutnud tõhusat ümberpaigutusmehhanismi luua. Komitee kutsub komisjoni, Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametit ja liikmesriike üles jätkama nimetatud projekti osas koostööd ning kujundama see ümber vabatahtlikkuse alusel toimivaks alaliseks programmiks. Samuti on tähtis tuvastada ja rakendada stimuleerivaid meetmeid, mis võimaldaksid suurendada liikmesriikide osalust selles alises programmis. Stimuleerivate meetmete ulatus ja olemus peaksid olema komisjoni plaanitava hindamise keskmes.

4.4 Üks kasulik vahend varjupaigapoliitika rakendamisel võiks olla varjupaigataotlejate ühine menetlemine. Komitee ootab selles õiguslikult ja toimimise seisukohalt keerulises küsimuses huviga komisjonipoolse hindamise tulemusi. Komitee leiab, et ühine menetlemine võiks osutada asjakohaseks lahenduseks varjupaigataotlejate kõikevate voogude küsimusega tegelemisel. Samas võiks selle kaudu luua standardmenetluse, millele liikmesriigid saaksid oma tegevuses tugineda. Komitee on seisukohal, et tuleks edendada ühist menetlust ning paralleelselt suurendada ka riikide toimevõimet, tingimusel, et arvesse võetakse mõjuhindamise tulemusi. Riikide võimekus hõlmab tegevusi, mis on keerukamad kui lihtne taotlejate menetlemine, ning liikmesriike tuleks motiveerida täitma jätkuvalt aktiivset rolli kõigis varjupaigapoliitika valdkondades.

4.5 Komitee toetab ajutise kaitse direktiivi mehhanismi aktiveerimist, tingimusel, et vajalikud tingimused on täidetud. Kuigi erakorralised varjupaigataotlejate vood on harvad, tekivad nende tõttu kriitilised perioodid, millega Euroopa ja riiklikud institutsioonid peavad olema valmis toime tulema. Komitee juhib lisaks tähelepanu päästemissioonidega seotud praktikale ja kordab, et tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttest tuleb täielikult kinni pidada.

4.6 Komitee tunneb heameelt Kreekaga seoses ilmnenud varjupaigapoliitika küpsuse ja arengu üle. Vahenditega, millega sanktsioneeritakse Euroopa õiguse rikkumist, peavad kaasnema ka toetusmeetmed. Komitee kutsub komisjoni ja teisi ELi ameteid üles võtma proaktiivse ja ennetava lähenemisviisi liikmesriikide suhtes, kes peavad oma varjupaigasüsteemi tulemuslikkust parandama. Kuigi Kreeka abiprogrammi näol on tegu olulise sammuga õiges suunas, tuleb jätkata selle piisavat rahastamist. Kreeka ja Malta juhtumid on varjupaigapoliitika proovikivid. Kui liikmesriigid ja Euroopa institutsioonid ei suuda suurte varjupaigataotlejate voogudega silmitsi seisvate riikide suhtes tõelist solidaarsust üles näidata, on varjupaigapoliitika läbi kukkunud ning sellel on väga tõsised tagajärjed paljude kriitilises olukorras olevate inimeste jaoks. Abi peab olema mitmekesine, tõhus ja koordineeritud.

4.7 Komitee tervitab Dublini süsteemi tugevdamist, eriti seire parandamist ja varajase hoiatamise mehhanismi loomist. Nimetatud vahendid võivad liikmesriikidel aidata paremini valmistuda varjupaigataotlejate voogudega toimetulekuks ning varjupaigapoliitikat tõhusalt koordineerida. Nimetatud mehhanismid tuleb luua, arvestades liikmesriikide vajadustega ning järgides pagulaste põhiõigusi.

4.8 Varjupaigapoliitika tugevdamisele võiks kaasa aidata tõhusam piirihaldus ja parem viisapoliitika. Komitee tunneb heameelt selles valdkonnas tehtud edusammude üle, kuid leiab siiski, et kaitseklausel, mis võimaldab peatada viisata kolmanda riigi kodanike vaba liikumise, võib osutada problemaatiliseks isegi oludes, kus riik peab tõendama, et on olemas andmed, mille kohaselt on viisa puudumine kaasa toonud varjupaigasüsteemi kuritarvitamise.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noortele pakutavate võimaluste algatus” ”

KOM(2011) 933 lõplik

(2012/C 299/18)

Raportöör: **Tomasz JASIŃSKI**

20. detsembril 2011 otsustas komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noortele pakutavate võimaluste algatus””

COM(2011) 933 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 27. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 212, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Soovituste kokkuvõte

1.1 Komitee rõhutab, kuivõrd oluline on noortele pakutavate võimaluste algatus, milles juhitakse tähelepanu mitte üksnes praegustele probleemidele, vaid tuuakse esile teatise „Noorte liikuvus” eesmärgid. Komitee on valmis osalema algatuse rakendamises, tehes selle edendamiseks koostööd sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja korraldades ühisüritusi sidusrühmadega.

1.2 Komitee märgib, et ELi kokkuhoidupoliitika, samuti asjaolu, et puudub selge ja üldtunnustatud majanduskasvupoliitika, võib õonestada noortele pakutavate võimaluste algatuse edu. See oluline algatus võib olla noortele uute võimaluste allikas, kuid selle käsitlemine isoleerituna ja väljaspool laiemat majanduslikku konteksti ei loo isenesest ühtegi uut töökohta. Kui soovime tagada selle algatuse asjakohase elluviimise, on vaja kindlasti luua sobiv majandus- ja finantskeskkond.

1.3 Komitee tõdeb, et vaja on jätkata varajase koolist väljalangemise ennetamist. Tähtis on säilitada või võimalusel suurendada liikmesriikidele kättesaadavaid ressursse varajase koolist väljalangemise ennetamiseks.

1.4 Võttes arvesse noorte meeste ja naiste erinevat olukorda, rõhutab komitee, et asjakohane haridus-, koolitus- ja kutsenõustamine on tähtis selleks, et toetada noorte jõupingutusi parema hariduse, kutsekvalifikatsiooni ja oskuste saamisel ja aidata neil valida kool, sh kõrgharidusasutus või koolituskeskus, mis aitaks tagada neile sobiva töökoha.

1.5 Komitee toetab tööturul oluliste oskuste arendamist tööandjate ja haridusasutuste aktiivse koostöö kaudu. Komitee

tervitat komisjoni täiendavat rahalist toetust programmidele „Sinu esimene EURESi töökoht” ja „Erasmus ettevõtjatele” ning noorte liikuvuse innustamisele.

1.6 Komitee leiab, et esimese töökogemuse saamise ja töökohal toimuva väljaõppe soodustamine on õige. Komitee on nõus, et väljaõpe, ettevõtetesse suunamine ja praktika, nagu ka vabatahtliku teenistuse programmid pakuvad noortele olulist võimalust omandada asjakohaseid oskusi ja saada töökogemus. Siiski ei tohi väljaõpet, ettevõtetesse suunamist, praktikat ja vabatahtliku teenistuse programme mitte mingil juhul lugeda tavapärase töötamise aseaineks. Sellega seoses soovib komitee rõhutada, et vajalikud on kõik algatused, mille eesmärk on parandada ettevõtetesse suunamise ja praktika kvaliteeti, näiteks praktikaid ja väljaõpet käsitlev Euroopa kvaliteediharta (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*).

1.7 Komitee rõhutab vajalike kvaliteedistandardite tähtsust väljaõppe, ettevõtetesse suunamise ja praktika valdkonnas. Selles osas tervitab komitee komisjoni algatust võtta 2012. aastal vastu kvaliteediraamistik kvaliteetsete praktikavõimaluste pakkumiseks ja kasutamiseks.

1.8 Komitee rõhutab, et sotsiaalpartnerite kaasamisel võib olla oluline roll parimate tavade levitamise käigus, samuti töökogemusesüsteemi kujundamisel, rakendamisel ja jälgimisel.

1.9 Komitee leiab, et komisjon peaks suurendama eelarveraldisi Euroopa vabatahtlikule teenistusele ja kiidab heaks uue Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse loomise. Siiski on

komitee mures, et puudub asjakohane hinnang praegusele katsetapile ja ei ole teada, kas see algatus ikka on tõeliselt vabatahtlik.

1.10 Esimene töökoht peaks tagama miinimumstandarditele vastavad töötingimused, mis ei tohi erineda staažikamatele töötajatele pakutavast. Väga oluline on keelata mis tahes diskrimineerimine vanuse alusel. Komitee rõhutab taas, et meetmed noorte stabiilse, kvaliteetse ja piisavalt tasustatud töökohta tagamiseks on äärmiselt olulised, samuti tuleb juba karjääri alguses tagada sotsiaalkindlustus.

1.11 Komitee toonitab, et noortegarantii algatust tuleb toetada aktiivse tööturupoliitika kaudu, mis aitaks ületada lõhe ühelt poolt haridus- ja koolitussüsteemi ning teiselt poolt tööturu vahel, koheldes võrdselt nii noori mehi kui ka naisi.

1.12 Komitee kordab tööhõivepoliitika suuniseid käsitlevas arvamuses hiljuti esitatud konkreetseid ettepanekuid, mis aitaksid lahendada noorte olukorda tööturul, mis paljudes liikmesriikides on kriisi tõttu katastroofiliselt halvenenud. Soovitakse järgmist:

- seada ambitsioonikad ELi tasandi eesmärgid noorte tööhõive alal;
- viia noortegarantii järjekindlalt ellu kõigis ELi liikmesriikides;
- suurendada Euroopa vahendeid ja lihtsustada neile juurdepääsu, eelkõige riikides, mida probleem eriti raskelt puudutab;
- tagada uues ELi eelarves rohkem vahendeid noorte tööpuudusega võitlemiseks;
- parandada noorte töötute ligipääsu töötutoetusele;
- võidelda ebakindlate ja reguleerimata töösuhete vormidega väljaõppe/praktika valdkonnas;
- edendada tõhusamalt kutseõppe duaalset süsteemi kui eeskujuna, millest EL peaks lähtuma⁽¹⁾.

1.13 Komitee märgib, et kui koostatakse finantsperspektiivi aastateks 2014–2020, tuleb eritähelpanu osutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendite noortele kättesaadavaks tegemisele.

⁽¹⁾ Vt konkreetsete märkused Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse punktis 5. ELT C 143, 22.05.2012, lk 94.

1.14 Uute, kvaliteetsete töökohtade loomine peab jääma prioriteediks. Komitee teeb ettepaneku kaaluda järgmises finantsperspektiivis Euroopa noorte tööhõivestrategia vastuvõtmist.

1.15 Komisjoni valmisolekut eraldada raha tehnilise abi osutamiseks liikmesriikidele, et nad saaksid olemasolevaid ELi fonde kasutada, tuleks pidada eriti oluliseks. See puudutab esmaajoonet Euroopa Sotsiaalfondi, mille kaudu on liikmesriikidel 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi projektideks jätkuvalt kättesaadavad umbes 30 miljardit eurot.

2. Komisjoni algatuse kokkuvõte: probleemi taust

2.1 Noorte kogetavad probleemid tööturul on struktuurse iseloomuga ja need on esinenud juba aastaid, isegi enne praeguse kriisi ilmnemist. 2008. aastast kestev majanduskriis on noorte probleeme teravdanud. Tööpuudus 15–24aastaste noorte hulgas on üle kahe korra kõrgem kui kogu töötava elanikkonna ning ligi kolm korda kõrgem kui täiskasvanud aktiivse elanikkonna puhul. Noorte töötute arv kasvas 2008. ja 2010. aasta vahel ühe miljoni võrra ja nüüdseks on ELis üle viie miljoni noore töötute. Tõeliselt muret tekitav on asjaolu, et iga viies inimene ei suuda praegu ELis tööd leida. Lisaks on tõsine ohusignaal noorte pikaajaline töötus. Keskmiselt 28 % alla 25aastastest noortest on olnud töötud kauem kui 12 kuud.

2.2 Strateegias „Euroopa 2020” on püstitatud mitu ambitsioonikat eesmärki, mis peaksid aitama tagada aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu ELis. Nende eesmärkide elluviimisel on noortel oluline roll. 2010. aasta septembris avaldatud algatuses „Noorte liikuvus” märgiti, et kvaliteetne haridus ja koolitus kõikidele, edukas ja jätkusuutlik liitumine tööturuga, inimväärne ja piisavalt tasustatud töö ning noorte suurema liikuvuse võimalused on peamised elemendid „kõigi noorte potentsiaali vallandamisel” ja seega strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisel. Siiski on otsustava tähtsusega strateegia raames vastu võetud mudeli rakendamine.

2.3 Majanduskriis on osutunud niivõrd tõsiseks, et enam ei ole võimalik saavutada algatuses „Noorte liikuvus” kavandatud eesmärgi. Mis veelgi hullem – noorte olukord tööturul halveneb pidevalt. Euroopa Liit peab oma noortesesse investeerima ja võtma kohe tõhusaid meetmeid, et ennetada ja vähendada noorte laialaualuslikku töötust, sh pikaajalist töötust. Majanduskasvu edendamiseks kättesaadavad vahendid on uute töökohtade loomisel eluliselt tähtsad, kuid neist üksi ei piisa noorte töötuse probleemi lahendamiseks.

2.4 Pärast esimest 2011. aasta majandusjuhtimise Euroopa poolaastat juhib komisjon 2012. aasta majanduskasvu analüüsi tähelepanu esimestele märkidele selle kohta, et liikmesriigid ei reageeri esitatud soovitudele piisavalt tõhusalt.

2.5 Noorte halvenevat tööhõiveolukorda silmas pidades kavandab komisjon uusi meetmeid olukorra parandamiseks noortele pakutavate võimaluste algatuse raames, milles keskendutakse eriti just noortele, kes ei tööta ega omanda haridust või kutset. Eesmärk on kombineerida liikmesriikide ja ELi konkreetsete meetmed prioriteetidega, mis on kindlaks määratud strateegias „Euroopa 2020”, noorte töötust käsitlevates nõukogu 2011. aasta järeldustes ja nõukogu soovitusel haridussüsteemist varakult lahkumise vähendamise meetmete kohta.

2.6 Võttes arvesse eespool kirjeldatud olukorra tõsidust, leiab komisjon, et eelkõige kõrgeima noorte töötuse määraga liikmesriigid peaksid 2012. aasta riigipõhiseid soovitusi ära ootamata võtma otsustavaid meetmeid järgmises neljas põhivaldkonnas:

- varajase koolist väljalangemise ennetamine;
- tööturu jaoks asjakohaste oskuste arendamine;
- esimese töökogemuse saamise ja töökohal toimuva väljaõppe soodustamine;
- juurdepääs tööturule: (esimese) töökoha leidmine.

2.7 Komisjon eraldab raha tehnilise abi osutamiseks liikmesriikidele, et nad saaksid kasutada ELi olemasolevaid fonde, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi, mille kaudu on liikmesriikidel 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi projektideks jätkuvalt kättesaadavad umbes 30 miljardit eurot.

2.8 Noortele pakutavate võimaluste algatus toetub tihedale koostööle liikmesriikide ja komisjoni vahel ning sellega innustatakse kõiki asjast huvitatud pooli kasutama täielikult ära ELi rahalist toetust ja kättesaadavaid vahendeid.

3. Üldised märkused komisjoni teatise kohta

3.1 Noortele pakutavate võimaluste algatust tuleb hinnata, pidades silmas komisjoni soovitusi strateegia „Euroopa 2020” alla kuuluvate algatuste, st „Noorte liikuvus” ja „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava” kohta, samuti noorte töötust käsitlevaid nõukogu 2011. aasta järeldusi ja nõukogu soovitusi haridussüsteemist varakult lahkumise vähendamise meetmete kohta.

3.2 Komitee väljendab kahetsust, et sarnaselt algatusega „Noorte liikuvus” ei ole komisjon selgi korral pööranud tähelepanu meetmetele, mis tugevdaksid ja arendaksid Euroopa noorteküsimuste sotsiaalset ja ühiskondlikku mõõdet. Algatuse näol peaks olema tegu noortega koostöötamise vahendiga, mitte ainult nende kohta teabe pakkumisega või nende heaks võetavate meetmete rakendamisega. Seepärast kutsub komitee komisjoni veel kord üles lisama sellesse algatusse vajalikud meetmed. Komitee rõhutab, et noori on vaja kaasata selle algatuse elluviimise igal tasandil.

3.3 Noorte olukord ELi tööturul ei ole pärast algatuse „Noorte liikuvus” käivitamist paranenud, vaid tegelikult hoopis halvenenud. Komitee märgib, et liikmesriikide makromajanduslik kokkuvõttepoliitika, mida viiakse ellu ELi uue majandusjuhtimise taustal, samuti asjaolu, et puudub selge ja üldtunnustatud majanduskasvupoliitika, võib noortele pakutavate võimaluste algatuse edu õõnestada. Liikmesriikide range eelarvepoliitika raames elluviidavate meetmete puhul peab arvesse võtma seda, milline on nende mõju noorte olukorrale tööturul. Komitee arvates võib see oluline algatus olla noortele uute võimaluste allikas, kuid selle käsitlemine isoleerituna ja väljapool laiemat majanduslikku konteksti ei loo iseenesest ühtegi uut töökohta. Kui soovime selle algatuse asjakohaselt ellu viia, on kindlasti vaja luua selleks sobiv majandus- ja finantskeskkond. Kõigi meetmete puhul, mida kriisi ja riigivõlga toimetulekuks võetakse, tuleb tagada, et need ei töötaks vastu eesmärgile ühelt poolt elavdada nõudlust ja tööhõivet nii kriisi ajal kui ka hiljem ning teiselt poolt leevendada sotsiaalseid probleeme. Iseäranis tuleb kindlustada avaliku sektori investeeringud tööturupoliitikasse ning haridusse ja koolitusse.

3.4 Komitee märgib, et mis tahes viivitamatute ja tõhusate meetmete puudumine ELi tööturu olukorra parandamiseks vaid teravdab selliseid nähtusi nagu tööjõu liikumisega seotud ajude raiskamine ja ajude äravool. See tähendab mitte üksnes haridusse suunatud riiklike vahendite sageli pöördumatut kaotamist, vaid ka inimkapitali kaotust liikmesriigi tasandil ja kogu ELis tervikuna.

3.5 Siiski toetab komitee komisjoni uut algatust, milles juhitakse tähelepanu nii praegustele probleemidele, kui tuuakse ka esile teatise „Noorte liikuvus” eesmärgid. Noortele pakutavate võimaluste algatuse lisaväärtus seisneb selles, et keskendutakse liikmesriikide konkreetsetele meetmetele ja määratletakse finantstoetuse võimalused, mis komitee arvates võivad märkimisväärselt kaasa aidata noorte olukorra parandamisele haridusmaastikul ja tööturul.

3.6 Komisjoni teatise eesmärk on innustada liikmesriike võtma tööhõive valdkonnas viivitamatult konkreetseid parandusmeetmeid ning siduma noorte tööhõive küsimuse (eriti puudutab see neid, kes ei tööta, ei omanda haridust ega kutset – nn NEET) koolitus- ja haridussüsteemide küsimusega, samuti parandama ja tugevdama õigusakte, kuna noored, kes ei tööta ega omanda haridust või kutset, on sageli tihedalt seotud vari-
majandusega.

3.7 Varajase koolist väljalangemise ennetamine

3.7.1 Komitee tervitab uut algatust, mille eesmärk on ennetada varajast koolist väljalangemist, ja nõustub, et eriti tähtis on vähendada varajaste koolist väljalangejate osakaalu iseäranis teatud liikmesriikides. Selle näol on tegu strateegia „Euroopa 2020” ühe peaeesmärgiga⁽²⁾. Komitee on veendunud, et neid meetmeid tuleb jätkata, säilitades või võimalusel suurendades liikmesriikidele kättesaadavaid ressursse varajase koolist väljalangemise ennetamiseks, ning tegutseda tuleb selle nimel, et suurendada olemasolevate haridusteenuste atraktiivsust. Komitee rõhutab samuti, et haridussüsteemid tuleb muuta kaasavamaks.

3.7.2 Komitee on nõus komisjoniga, et kohe tuleb võtta meetmeid inimeste tööturule tagasitoomiseks koolituse abil ning kutsub seepärast liikmesriike üles viivitamatult ja tõhusalt tegutsema selle nimel, et vähendada varajaste koolist väljalangejate osakaalu 10 %-le. ELi liikmesriikide keskmine on hetkel 14 %.

3.8 Tööturu jaoks asjakohaste oskuste arendamine. Liikuvus

3.8.1 Komitee on nõus, et tööturu vajadusi arvesse võtvate oskuste arendamine on võti noorte integreerimiseks tööturule; eelkõige on see tähtis selleks, et luua tihedamad sidemed tööhõive-, haridus- ja koolitusasutuste vahel ning veelgi rõhutada duaalse haridussüsteemi rolli. Komitee tunnistab, et tähtis on toetada ettevõtlust, samuti põllumajandus-, tööstus- ja teenindussektori ettevõtjate koostööd ning haridussüsteemi kõigil koolitustasandil. Komitee rõhutab samuti hariduse rolli mitte üksnes majanduse, vaid ühiskonna laiemate vajaduste puhul. Sellega seoses on oluline, et koolide õppekavad arvestavad tööõiguse küsimustega ja tagavad, et õpilased teavad, milliseid võimalusi EL selles valdkonnas pakub. Sel võib olla arvestatav mõju noorte teadlikkuse tõstmisele enne, kui nad otsivad endale esimese töökoha, aga ka nende Euroopa-identiteedi tugevdamisele.

3.8.2 Komitee juhib tähelepanu Brugge kommunees sätestatud suunistele Euroopa koostöö parandamise kohta kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas aastatel 2011–2020. Euroopa vajab paindlikke ja kvaliteetseid kutsehariduse ja -koolituse süsteeme, mis vastavad tänastele ja homsetele vajadustele. Elukestev nõustamine ja juhendamine hariduse, koolituse ja tööhõive alal võib osutada kasulikuks vahendiks, mis suurendab käesoleva algatuse tõhusust. Eriti oluline on see ajude äravoolu probleemi kontekstis.

3.8.3 Komitee soovib edendada noorte liikuvuse vahendeid. Komitee toetab komisjoni algatust luua koostöös Euroopa Parlamendiga uus suunatud tööalase liikuvuse skeem, et võimaldada noortel leida töö teises ELi liikmesriigis ning aidata ettevõtetel täita kriitilise tähtsusega vabad töökohad. Komitee arvates on oluline toetada võõrkeelte õppimist ja IKT oskuste omandamist.

3.8.4 Komitee toetab komisjoni algatust pakkuda rahalist toetust programmi „Sinu esimene EURESi töökoht” raames. Selle programmi eesmärk on aidata umbes 5 000 noorel täita vabasid töökohti teistes liikmesriikides ajavahemikus 2012–2013. Komitee jälgib seda programmi katsetapi ajal eesmärgiga seda edasi arendada.

3.8.5 Komitee tervitab komisjoni kavatsust kasutada Euroopa Sotsiaalfondist 3 miljonit eurot tehniliseks abiks, et aidata liikmesriikidel luua noorte alustavate ja sotsiaalsete ettevõtjate toetuskavasid. Teine oluline saavutus on umbes 600 täiendava vahetuse rahastamine 2012. aastal meetme „Erasmus ettevõtjatele” raames.

3.8.6 Teisest küljest leiab komitee, et komisjoni teatistes ei pöörata piisavat tähelepanu ettevõtlusega alustada soovivatele noortele mõeldud otsetoetuste rahastamise probleemile (vahendite vähesus ja piiratud kättesaadavus). See puudutab nii Euroopa fondidest kui ka liikmesriikide eelarvetest eraldatavaid vahendeid. Komitee leiab, et abi ettevõtte luua otsustanud noortele ettevõtjatele võib olla keskne vahend noorte töötuse vähendamisel.

3.9 Esimese töökogemuse saamise ja töökohal toimuva väljaõppe soodustamine

3.9.1 Komitee on nõus, et väljaõppe, ettevõtetesse suunamine ja praktika pakuvad noortele olulist võimalust omandada asjakohaseid oskusi ja saada töökogemus ning need peaksid olema osa ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegiast. Kui ettevõtte investeerib noortesse töötajatesse ja kohtleb neid väärtusliku ressursina, võib see märkimisväärselt suurendada nende pühendumust selle ettevõtte tegevusele.

3.9.2 Komitee osutab rollile, mida võivad selles valdkonnas täita aktiivsed tööturumeetmed ja paremad tööhõiveteenused. Noortele tuleb juba koolis pakkuda karjäärinõustamist kõigi sektorite – nii põllumajanduse, tööstuse kui ka teeninduse kohta.

3.9.3 Komitee arvates on oluline, et komisjon eraldab 2012. aastal 1,5 miljoni eurot ettevõtetele suunatud kampaaniale, et suurendada teadlikkust Erasmus ja Leonardo da Vinci raames toimuva praktika kohta.

3.9.4 Komitee rõhutab samuti vajalike kvaliteedistandardite tähtsust väljaõppe, ettevõtetesse suunamise ja praktika valdkonnas. Praktika reguleerimiseks tuleb luua Euroopa raamistik. Sellega seoses tervitab komitee komisjoni kavatsust esitada 2012. aastal kvaliteediraamistik kvaliteetsete praktikavõimaluste pakkumiseks ja kasutamiseks. Raamistik sisaldab ELi praktikapanaami, mis suurendab praktikantidele pakutavate tingimuste läbipaistvust kogu ELis.

3.9.5 Praktika ei tohi olla tavapärase töötamise aseaine. Praktikantidele tuleb pakkuda võimalus omandada oskusi, mida on vaja hõlpsamaks juurdepääsuks tööturule. Nad peavad saama

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus komisjoni teatise „Noorte liikuvus” kohta. ELT C 132, 03.05.2011, lk 55.

asjakohast palka tegelike tööülesannete täitmise eest töökohal. Madal või olematu töötasu võivad põhjustada tööturu segmenteerimist. Kui soovitakse tõhusat ja tööturu vajadustele vastavat ametipraktikat, tuleb sotsiaalpartnerid kaasata selle kujundamisse, korraldusse, rakendamisse ja rahastamisse.

3.9.6 Komitee toetab ja jälgib tähelepanelikult kõiki algatusi, mille eesmärk on parandada ettevõtetesse suunamise ja praktika kvaliteeti, näiteks praktikaid ja väljaõpet käsitlev Euroopa kvaliteediharta (European Quality Charter on Internships and Apprenticeships), mille kohta esitas ettepaneku Euroopa Noortefoorum eesmärgiga tugevdada kodanikudialoogi asjakohaste eeskirjade kehtestamisel selles valdkonnas.

3.9.7 Komitee tervitab kaasava tööturu raamkõkkulepet, mille Euroopa sotsiaalpartnerid kiitsid heaks 2010. aastal. Komitee rõhutab, kuivõrd olulised on raamkõkkuleppes loetletud tegurid, mis mõjutavad tööturul osalemist: a) kontekstilised tegurid (seotud majanduskeskkonna ja tööturu olustikuga, on varem integratsiooni pidurdanud), b) tööga seotud tegurid, c) üksiktegurid (näiteks oskused, kutsekvalifikatsioon ja haridustase, motivatsioon, keelteoskus, tervislik olukord sh puue ja sage või pikaajaline töötus). Komitee kutsub liikmesriikide sotsiaalpartnereid kõkkulepet võimalikult kiiresti ellu viima, eelkõige selle eesmärki suurendada kvaliteetsete väljaõppe- ja praktikalepingute arvu.

3.9.8 Komitee kinnitab vajadust luua ühtne Euroopa oskuste pass, kus kajastuvad ühes kohas kõik oskused ja kutsekvalifikatsioon, mis on omandatud formaalse, informaalsete ja mitteformaalse hariduse käigus.

3.9.9 Komitee rõhutab, et tähtis on tutvustada parimaid tavasid noorte väljaõppe alal, ja tervitab komisjoni kavatsust eraldada Euroopa Sotsiaalfondist 1,3 miljonit eurot otse väljaõppeprogrammide toetamiseks.

3.9.10 Duaalse haridussüsteemi kasutusele võtnud riikide kogemused on selles kontekstis eriti olulised. Selle eelised on traditsioonilise koolihariduse kombineerimine teadmiste praktikas rakendamisega töökohal. Tänu sellele saavad õpilased arenada tööturul vajaminevaid oskusi ja pädevusi. Komitee rõhutab, et sotsiaalpartnerite kaasamisel võib olla oluline roll parimate tavade levitamise käigus, samuti töökogemuse süsteemi kujundamisel, rakendamisel ja jälgimisel. Komitee tervitab komisjoni suuniseid selles valdkonnas. Duaalset väljaõppesüsteemi, milles praktika on kombineeritud üldharidusega, tuleks uurida eesmärgiga rakendada seda muudesse valdkondades.

3.9.11 Komitee arvates oleks asjakohane suurendada komisjoni eraldisi Euroopa vabatahtlikule teenistusele, et luua 2012. aastal vähemalt 10 000 vabatahtliku töö võimalust, ja ta kiidab heaks uue Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuseloomise.

Siiski on komitee mures, et puudub asjakohane hinnang praegusele katsetapile ja ei ole teada, kas see algatus ikka on tõeliselt vabatahtlik. Nagu väljaõppe ja praktikagi puhul, tuleb esile tõsta vajadust tagada kvaliteetne vabatahtlik töö.

3.9.12 Komitee toetab kogemuste ja teabe vahetamist ja levitamist riiklike pikaajaliste vabatahtliku teenistuse programmide raames. Programme kasutatakse karjääri suunamise ja algse töökogemuse omandamise vahendina ning neid on edukalt rakendatud mitmetes liikmesriikides.

3.10 Juurdepääs tööturule: (esimese) töökoha leidmine

3.10.1 Esimese töökoha tähtsust ei saa üle hinnata mitte ainult edasist sissetulekut silmas pidades, vaid ka tulevase karjääri ja pensioni seisukohalt. Niipea, kui inimene saab esimese töökoha, tuleb talle tagada miinimumstandarditele vastavad töötingimused. Need ei tohi erineda staažikamatele töötajatele pakutavast. Väga oluline on keelata mis tahes diskrimineerimine vanuse alusel. Selliste meetmete tähtsust, mis aitavad tagada noortele algusest peale kvaliteetsed, alalised ja piisavalt tasustatud töökohad, ei tohi alahinnata⁽³⁾. Kavandada võiks motiveerivaid programme neile väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kes pakuvad noortele esimese alalise töökoha.

3.10.2 Komisjoni soovitusel vähendada tähtajatute lepingute ülemäärast jäikust tuleks arvesse võtta ka seda liiki tegevusega seotud ohte. Praegu noorte puhul eriti nende karjääri alguses tavapärased ajutised lepingud on toonud kaasa duaalse tööturu, mis on jaotatud segmentideks. Ajutised töötajad elavad teadmatuses, neil on oht oma töö kaotada ja nende karjääriväljavaated on kehvad. Niisugune duaalne tööturg on muutumas eriti teravaks probleemiks noorte jaoks ja sunnib neid pidevalt just nagu nõõri möõda kõõndima, sest nende tulevik töõtajana on pidevalt ebaselge. Sel võib olla negatiivne mõju nende edasise karjääri kujunemisele. Tööturu segmenteerimine, mis tegelikult muudab noored teisejärgulisteks töõtajateks, tähendab ka halvemaid töötingimusi ja viletsamaid karjääriväljavaateid. Komitee kutsub üles loobuma mittepüsivatest ja väheseid pikaajalisi väljavaateid pakkuvatest lahendustest noorte integreerimisel tööturule: ebakindlate töõsuhete asemel tuleb rakendada meetmeid, millega tagatakse, et tähtajaline töö ning vähetasustatud ja piiratud sotsiaalse kaitsega töökohad ei saa noorte jaoks normiks.

3.10.3 Stabiilsus ja turvalisus tööturul ei ole olulised mitte üksnes töõtjate jaoks, vaid see on ka töõtandjate huvides, edendades tootlikkuse kasvu kaudu ettevõtete, sektorite ja töõtustharude konkurentsivõimet. Seepärast on töõga kindlustatusest rääkides tähtis, et inimesed saaksid aru, et tähtajaline töõleping on töõtandjale kulukam kui tähtajatatu leping.

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus komisjoni teatise „Noorte liikuvus” kohta. ELT C 132, 03.05.2011, lk 55.

3.10.4 Komitee kordab tööhõivepoliitika suuniseid käsitlevas arvamuses hiljuti esitatud konkreetseid ettepanekuid selle kohta, kuidas toimida seoses noorte olukorraga tööturul, mis paljudes liikmesriikides on kriisi tõttu katastroofiliselt teravenenud. Ettepanekutes käsitletakse järgmist:

- ambitsioonikate ELi tasandi eesmärkide seadmine noorte tööhõive alal;
- noortegarantii järjekindel elluviimine kõigis ELi liikmesriikides;
- Euroopa vahendite suurendamine ja neile juurdepääsu lihtsustamine probleemist eriti raskelt puudutatud riikides;
- uues ELi eelarves suuremate vahendite tagamine noorte tööpuudusega võitlemiseks;
- noorte töötute parem ligipääs töötutoetusele;
- võitlus ebakindlate ja reguleerimata töösuhete vormidega väljaõppe/praktika valdkonnas;
- kutseõppe duaalse süsteemi edendamine ELi mudelina.

3.11 Liikmesriigid ja tööturu osalised peavad noortegarantii algatuse rakendamiseks näitama üles rohkem initsiatiivi ja tagama, et noored on neli kuud pärast koolist lahkumist kas tööl või saavad haridust või (täiend)koolitust, eriti kehtib see koolist või koolituselt varakult väljalangejate ja muude riskinoorte puhul. Euroopa Komisjon peaks tegutsema selle nimel, et tagada algatuse viivitamatu rakendamine liikmesriikides.

3.12 Liikmesriikide ja tööturu osaliste senine tegevus ei ole aidanud kaasa noorte olukorra paranemisele. Seda on selgelt näha seoses noortegarantii algatuse rakendamisega. Seepärast tervitab komitee komisjoni kavatsust eraldada liikmesriikidele 4 miljonit eurot, et aidata neil luua noortegarantii kavasid. Siinkohal kordab komitee oma üleskutset liikmesriikidele, et nad selgitaksid viivitamatult välja kõik takistavad asjaolud, tagamaks noortegarantii elluviimine, ja määraksid riiklike reformikavade raames kindlaks reaalsed eesmärgid ja meetmed.

3.13 Komitee toonitab, et noortegarantii algatust tuleb toetada aktiivse tööturupoliitika kaudu, mis aitaks ületada lõhe

ühelt poolt haridus- ja koolitussüsteemi ning teiselt poolt tööturu vahel, koheldes võrdselt nii noori mehi kui ka naisi. Selles tuleb samuti arvesse võtta sisserändajate, rahvus- ja etniliste vähemuste ja puudega inimeste olukorda. Lisaks tuleb arvesse võtta vanemate töötajate, sh pensionäride teadmisi, pädevusi, oskusi ja kogemusi.

3.14 Jätakuvalt puuduvad ELi praegustes tööhõivepoliitika suunistes konkreetseid eesmärgid noorte tööhõive valdkonnas. Komitee kordab oma nõudmist mõõdetavate Euroopa tasandi eesmärkide järele noorte tööpuuduse märkimisväärseks vähendamiseks ja seoses noortegarantiiga.

3.15 Komisjoni valmisolekut eraldada raha tehnilise abi osutamiseks liikmesriikidele, et nad saaksid kasutada olemasolevaid ELi fonde, tuleks pidada eriti oluliseks. See puudutab esmajoones Euroopa Sotsiaalfondi, mille kaudu on liikmesriikidel 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi projektideks jätkuvalt kättesaadavad umbes 30 miljardit eurot. Euroopa Komisjon peaks tegutsema selle nimel, et liikmesriigid neid vahendeid viivitamatult täiel määral kasutaksid.

3.16 Komitee nõuab, et komisjon teeks liikmesriikidele selgeks, et neid vahendeid tuleb kasutada esmajoones noorte suunatud projektides. Euroopa Komisjon peab juhtima liikmesriikide tähelepanu vajadusele tagada, et nende vahendite jaotamise ja asjakohasesse eraldamise kaasataks täiel määral sotsiaalpartnerid, nende noorteorganisatsioonid (kui sellised on olemas) ja noori esindavad valitsusvälised organisatsioonid.

3.17 Komitee märgib, et kui koostatakse mitmeaastast finantsraamistikku aastateks 2014–2020, tuleb eritähelpanu osutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendite tagamisele noorte jaoks, eriti neile, kes ei tööta ega omanda haridust või kutset (nn NEET). Asjakohane on siinkohal esile tõsta asjaolu, et noored, kes ei tööta ega omanda haridust või kutset, on sageli tihedalt seotud varimajandusega. Komitee rõhutab, et nii praegu kui ka tulevikus on vaja pikaajalist, pidevat ja süsteemset rahastamisvormi, mis on kättesaadav rohkematele kodanikuühiskonna rühmadele.

3.18 Uute, kvaliteetsete töökohtade loomine peab jääma prioriteediks. Komitee teeb ettepaneku kaaluda järgmises finantsperspektiivis Euroopa noorte tööhõivestrateegia vastuvõtmist. Selle strateegia kaudu kättesaadavaid vahendeid tuleks kasutada nende ettevõtete, kodanikuühiskonna organisatsioonide, ametiasutuste ja muude tööandjate toetamiseks, kes loovad uusi, kvaliteetseid töökohti noortele.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õigusprogramm”

KOM(2011) 759 lõplik – 2011/0369 (COD)

(2012/C 299/19)

Raportöör: **Edouard DE LAMAZE**

9. veebruaril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õigusprogramm”

COM(2011) 759 final – 2011/0369 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 126, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab eesmärgi lihtsustada ja ratsionaliseerida määruse ettepanekut ning toetab komisjoni valikut variandi B kasuks. Programmide „Tsiiviilõigus” ja „Õigusemõistmine kriminaal- ja tsiviilasjades” liitmine on õigustatud eesmärkide, osalejate ja rahastatavate meetmete sarnasuse tõttu.

1.2 Seevastu kahtleb komitee uue õigusprogrammi (2014–2020) taustal ning ettepanekus esitatud õiguslikest põhjendustest hoolimata kahe esimese konkreetse eesmärgi ühendamise asjakohasuses, milleks on Euroopa Liidu õigusaktide nõuetekohane rakendamine kriminaal- ja tsiviilasjades tehtava õigusosalase koostöö valdkonnas ning lihtsustatud juurdepääs õigusemõistmisele; kolmas eesmärk on seotud narkootikumide nõudluse ja pakkumise piiramise ja vähendamisega. Lisaks asjaolule, et kolmas eesmärk tundub olevat üksnes esimese täiendus, juhib komitee tähelepanu tagajärgedele seoses selle eesmärgi kaasamisega määruse teksti, mis avaldab tugevat, kohest ja otsest mõju asjaomastele üksikisikutele, ühendustele, valitsusväliste organisatsioonidele ning muudele võimalikele toetuste saajatele: selline lähenemine võib jätta mulje, et muud samavõrd olulised küsimused, nt inimkaubanduse vastane võitlus, ei tekita komisjonis samaväärset muret.

1.3 Veelgi enam tunneb komitee muret komisjoni saadetud sõnumi pärast ning kordab taas oma seisukohta, et uimastivastases võitluses tuleks keskenduda pigem haridus- ja tervishoiu- lastele ning sotsiaalsetele meetmetele, mitte niivõrd karistusmeetmetele⁽¹⁾.

1.4 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et kõnealuse õigusprogrammi vahendite haldamisel tuleb võimaldada maksimaalset paindlikkust, et programmi oleks võimalik kohandada võimalikult hästi kodanikuühiskonna vajadustele, jättes potentsiaalsetele kandidaatidele võimalikult suure vabaduse, soodustades projektide loominguks ja arvestades edasisi poliitilisi suundumusi.

1.5 Komitee rõhutab, et kui erinevatele prioriteetidele ei ole eelnevalt võimalik määrata kindlaid summasid, siis on oluline, et eelarvet saaks ennetavalt, kasvõi ainult hinnanguliselt eri eesmärkide vahel jaotada.

1.6 Komitee võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse eraldada uimastivastase võitluse konkreetsele eesmärgile üksnes eelarves selleks ettenähtud vahendid. Komitee kutsub komisjoni üles täitma võetud kohustusi ja teeb ettepaneku, et selle eesmärgi üht osa võidaks rahastada vahenditest, mis kogutakse narko-kaubandusest saadud tulu arestimise ja konfiskeerimise tulemusel, nagu sätestatakse tulevases direktiivis kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus.

1.7 Vaatamata kehtiva finantsmääruse keerukusele, rõhutab komitee seda, kui oluline on, et kõik huvitatud kodanikud saaksid rahastamise tingimuste kohta kõigis ELi keeltes selget ja konkreetset teavet. See aitaks kahtlemata esile tuua projektide otstarvet ning innustaks neid ellu viima ka liikmesriikides, mis on seni valitud projektides alaeindatud olnud. Komitee rõhutab seega vajadust edendada kõigi ELi kodanike võrdset juurdepääsu kõnealustele programmidele.

⁽¹⁾ Vt komitee arvamust teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa uimastivastase võitluse tugevdamine”, vastu võetud 24.05.2012. ELT C 229, 31.07.2012, lk 85.

1.8 Euroopa lisaväärtuse mõiste, mis kujutab endast programmide valiku peamist kriteeriumi, väärriks komitee arvates samuti suuremat tähelepanu. Võttes arvesse, et programmile eraldatud rahalised vahendid on piiratud – ehkki suurenevas, mille üle komitee väljendab heameelt –, on komitee arvates suunata toetused rangemalt sellistele projektidele, mille puhul on Euroopa lisaväärtus selgelt kindlaks tehtud. Samuti tuleks julgustada piiriüleseid projekte.

1.9 Arvestades, et iga-aastastes tööprogrammides täpsustatakse programmi rakendamise teatavaid olulisi aspekte (sealhulgas eelarve jaotamine), on komitee seisukohal, et nende vastuvõtmine komisjoni poolt rakendusaktide vormis nõuab kontrollimenetlust, mitte praeguses ettepanekus sätestatud nõuandemenetlust. Sellisel oleks võimalik tagada, et komisjon ei võta vastu programme, mis ei vasta määruse nr 182/2011 alusel koostatud (liikmesriikide esindajatest koosneva) komitee arvamusele.

1.10 Rõhutades vajadust tuua võimalike rahastatavate meetmete (artikkel 6) hulgas paremini esile prioriteedid, on komitee eelkõige seisukohal, et selgemalt tuleks rõhutada e-õigust, kuna selles valdkonnas on vaja teha märkimisväärsed edusamme, et lihtsustada juurdepääsu e-õigusele.

1.11 Komitee tervitab ettepanekus esitatud uut suundumust, mille eesmärk on kaasata kogu õigusvaldkonna personal, eelkõige advokaadid, Euroopa õiguslase koolituse meetmesse – sarnaselt kohtunikega aitavad ka nemad kaasa ELi õiguse nõuetekohasele rakendamisele. Nemad moodustavad poolte jaoks ka esimese juurdepääsupunkti õigusele. Just nemad algatavad kohtumenetlust.

1.12 Samuti rõhutab komitee, et viivitamatult tuleb kaasata erinevad õigusvaldkonna töötajad piiriülese õiguslase koostöö võrgustikesse, tagades neile vajalikud rahalised vahendid. Selleks, et tagada ühtsus hiljutiste poliitiliste otsustega tugevdada kaitseõigusi, kutsub komitee komisjoni üles lahendama võimalikult kiiresti olukorda, mida komitee peab vastuvõetamatuks – nimelt advokaatide kas tegelik või õiguslik väljajätmine enamikest piiriülese õiguslase koostöö võrgustikest.

1.13 Ühtse õigusruumi vaatenurgast ja eelkõige seoses perekonnaõigusega rõhutab komitee vajadust kasutada põhiõiguste hartat kui nn ühtlustamise kompassi. Kontekstis, mida iseloomustavad väga erinevad õiguskultuurid ja õiguspõhimõtted, on komitee korduvalt ning hiljuti seoses abieluvara režiimide ja nende tagajärgedega⁽²⁾ rõhutanud, kui oluline on soodustada täiendava ja valikulise Euroopa režiimi kasutamist (nn 28. režiim).

2. Ettepaneku sisu

2.1 Lihtsustamise ja ratsionaliseerimise huvides otsustas komisjon vähendada rahastatavate programmide arvu, et muuta Euroopa õiguste ja õigusruum konkreetsemaks, tagades,

et kõik kodanikud, partnerid ja õigusvaldkonna töötajad tunneksid oma õigusi ja teaksid, kuidas neid kasutada või rakendada. Lisaks õiguste ja kodakondsuse programmile⁽³⁾ ühendatakse 2014.–2020. aasta õigusprogrammis programmid „Tsiiviilõigus”, „Õigusemõistmine kriminaalasjades” ja „Narkomaania ennetus- ja teavitustegevus”.

2.2 Kõnealuse määruse ettepanekuga määratakse õigusprogrammi rahastamispaketiks 472 miljonit eurot, et rahastada tegevusi, mille puhul pakuvad ELi meetmed võrreldes liikmesriikide eraldi tegevusega lisaväärtust. Programmi üldine eesmärk on aidata kaasa Euroopa õigusruumi loomisele, soodustades koostööd tsiiviil- ja kriminaalõiguse valdkonnas. Nimetatud üldine eesmärk on jagatud konkreetseteks eesmärkideks: julgustada ELi õiguse nõuetekohast rakendamist nimetatud valdkonnas (Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 81 ja 82 alusel), lihtsustada juurdepääsu õigusemõistmisele, ennetada ja vähendada nõudlust uimastite järele; viimast aspekti käsitletakse kuritegevuse vastu võitlemise seisukohast (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 84 alusel), mitte tervishoiu seisukohast.

2.3 Nimetatud eesmärgid õigustavad muu hulgas toetust meetmetele, mis on suunatud kohtunike ja kohtutöötajate, sealhulgas advokaatide ja notarite koolitusele, koostöömeetmetele võrgustike raames, et aidata kaasa vastastikusele tunnustamisele ja usaldusele, ning üldsuse teadlikkuse suurendamise meetmetele.

2.4 Rahastamispaketist rahastatakse muu hulgas ka analüütilist aluse loomist Euroopa Liidu poliitikate toetamiseks ja väljarendamiseks. Suurema paindlikkuse tagamiseks ei ole ettepanekus kindlaks määratud summasid iga konkreetse tegevusvaldkonna jaoks.

2.5 Iga-aastased prioriteedid võtab komisjon vastu rakendusaktide vormis ja nõuandemenetluse raames.

2.6 Ettepanekus sisalduvad ka nõuded seoses järelevalve ja hindamisega (sh vahehindamisega).

3. Üldmärksused

3.1 Euroopa õigusruumi loomine on ELi jaoks avalik hüve, mille eelistest võib iga kodanik või partner kasu saada. See puudutab kõiki peamisi igapäevaelu aspekte (lahutus, laste majutamine ja külastusõigus, pärandamine, hooldusõigus, kaubandusvaidlused, tarbijavaidlused jne, aga ka karistusõigusega seotud õigused) ning aitab tugevdada turvalisust Euroopas, soodustades koostööd kuritegevuse vastases võitluses.

3.2 Meenutades õigusprogrammi funktsionaalset täiendavust õiguste ja kodakondsuse programmiga, leiab komitee, et Euroopa õigusel ja vabadusel rajaneval alal on mõte ainult siis, kui see tagab igale ELi kodanikule – kus ta ka ei asuks – konkreetse juurdepääsu õigustele ning sellega seoses tuleks käesolevat programmi hinnata asjaomases valguses.

⁽²⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 87–91.

⁽³⁾ ELT C 191, 29.6.2012, lk 108–110.

3.3 Ühtse õigusruumi vaatenurgast ja eelkõige seoses perekonnaõigusega rõhutab komitee vajadust kasutada põhiõiguste hartat kui nn ühtlustamise kompassi. Kontekstis, mida iseloomustavad erinevad õiguskultuurid ja õiguspõhimõtted, on komitee korduvalt ja hiljuti seoses abieluvararežiimide ja nende tagajärgedega⁽⁴⁾ rõhutanud, kui oluline on soodustada täiendava ja valikulise Euroopa režiimi kasutamist (nn 28. režiim). Sellise režiimi loomine võimaldab ELi kodanike õiguste tunnustamist edasi arendada, võideldes tõhusalt diskrimineerimise vastu, mille ohvrid nad võivad olla juhul, kui nende päritolu liikmesriigi õiguses tagatakse neile vähem õigusi kui teiste liikmesriikide õiguses.

3.4 Õiguste ja eelkõige põhiõiguste austamine ELis, mis peaks toetama õigusosalast koostööd tsiviil- ja kriminaalõiguse valdkonnas, on eesmärk omaette. Selle mõju ühtse turu edendamisele majanduskasvu ja tööhõive kaudu võib siiski olla oluline ja seda tuleks väärtustada, toetades eelkõige jõupingutusi õigusvaldkonna töötajate koolitamiseks⁽⁵⁾. Komitee tuletab meelde, et ettevõtetele avaldaks parem koostöö tsiviilõiguse valdkonnas ja sellest tulenev piiriüleste vaidluste kiirem lahendamine arvestatavat mõju nende dünaamilisusele ja piiriülesele tegevusele.

3.5 Ehkki hindamised on näidanud eelnevate programmide (2007.–2013. aasta programmid „Tsiiviilõigus”, „Õigusemõistmine kriminaalasjades” ja „Narkomaania ennetus- ja teavitustegevus”) tõhusust, on nende arvu ja seeläbi ka nende juhtimismenetluste vähendamine iseenesest positiivne. Nii on lihtsam erinevaid eesmärke saavutada. Lisaks menetluste ühtlustamisele rõhutab komitee neile iseloomuliku keerukuse vähendamise olulisust.

3.6 Eelkõige avaldab komitee tugevat toetust selliste lihtsustamise ja ratsionaliseerimise meetmele nagu programmide „Tsiiviilõigus” ja „Õigusemõistmine kriminaalasjades” ühendamine, mida õigustab kolmandast sambast loobumine Lissaboni lepingus, ning nende kahe õigusvaldkonna eesmärkide, osalejate ja rahastatavate tegevuste sarnasus (eelkõige e-õiguse ja koolituse valdkonnas).

3.7 Komitee soovib komisjonil julgustada projektide elluviimist kriminaalõiguse valdkonnas, eelkõige nendes liikmesriikides, mis on saanud väga väikese osa eraldatud toetustest. See mõõde on suhteliselt uus, mistõttu puudub kõnealuses valdkonnas selge Euroopa lähenemisviisi, mis väärib arendamist.

3.8 Komitee suhtub seevastu ettevaatlikumalt programmi „Narkomaania ennetus- ja teavitustegevus”, mille õiguslik alus on seotud rahvatervisega. Väljendades oma muret selle üle, et rahvatervisega seonduvad aspektid on ikka veel varjatud prioriteetidid, juhib komitee lisaks tähelepanu võimalikele kattuvustele nende tegevustega, mida rahastatakse tulevase sisejulgeolekufondi raames, mis viib tingimata puhtalt karistusmeetmete suunatud lähenemisviisini. Komitee kordab oma sõnumit selle

kohta, kui oluline on arendada uimastivastase võitluse valdkonnas eelkõige ennetavat lähenemisviisi, mis pakub uimastisõltlastele võimaluse lasta ennast aidata ja ravida. Kohtunike ja advokaatide teadlikkust kõnealuses valdkonnas tuleb tõsta.

3.9 Arvestades samuti asjaolu, et uimastitega seonduv konkreetne eesmärk neelab ebaproportsionaalselt suure osa üldsummast, teeb komitee ettepaneku, et kõnealust eesmärki võiks osaliselt rahastada vahenditest, mis kogutakse narkokaubandusest saadud tulu arestimise ja konfiskeerimise teel, nagu on sätestatud tulevases direktiivis kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus⁽⁶⁾.

3.10 Kuigi komitee on jätkuvalt kahtleval seisukohal ebaseadusliku uimastikaubandusega seotud kuritegevuse ennetamiseks mõeldud rahastatavate meetmete täpsete meetmete osas, märgib ta rahuloluga, et programmi jaoks ettenähtud 472 miljoni euro suurune rahastamisapakett näitab komisjoni toetuse märkimisväärset kasvu.

3.11 Tagamaks seda, et ELi eelarvest rahastatakse tõepoolest „ELi avalikke hüvesid” ja „meetmeid (...) mille puhul ELi eelarvest rahastamine saab kindlustada paremad tulemused”⁽⁷⁾, tuletab komitee meelde vajadust koondada vahendeid paremini nendesse projektidesse, mis suurendavad Euroopa lisaväärtust (artikkel 3) ning seda eelkõige kriminaalõiguse valdkonnas, kus liikmesriikides esineb endiselt teatavaid kahtlusi seoses ELi õiguse sekkumisega.

3.12 Selleks, et tagada vahendite tõhus eraldamine ELi eelarvest, rõhutab komitee lisaks ühtsuse, täiendavuse ja sünergia olulisust erinevate rahastatavate programmide vahel ja eelkõige 2014.–2020. aasta õiguste ja kodakondsuse programiga. Lisaks tuleb rõhkem jälgida kattuvuse ohtu.

3.13 Komitee märgib rahuloluga, et iga-aastaste tööprogrammide raames valitud projektid võivad olla ka mitmeaastased, jättes neile piisavalt aega arenemiseks ja oma eesmärkide täitmiseks. Kuigi kaasrahastamise põhimõte näib komiteele olevat asjakohane, on tal kahtlusi seoses sellega, kas kaasrahastamise suuruse võimalik muutmine on põhjendatud⁽⁸⁾.

3.14 Vaatamata kehtiva finantsmääruse keerukusele, rõhutab komitee seda, kui oluline on, et kõik kodanikud saaksid rahastamise tingimuste kohta kõigis ELi keeltes selget ja konkreetset teavet. Komitee on seisukohal, et eelkõige peaks selgemini määratletud olema saadava Euroopa lisaväärtuse mõiste. See asjaolu aitaks kahtlemata esile tuua projektide otstarvet ning innustaks neid ellu viima ka liikmesriikides, mis on seni valitud projektides alaesindatud olnud. Komitee rõhutab seega vajadust edendada kõigi ELi kodanike võrdset juurdepääsu kõnealustele programmidele.

⁽⁴⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁵⁾ 9. mai 2010. aasta aruandes „Uus ühtse turu strateegia” rõhutas Mario Monti ELi õiguse nõuetekohase rakendamise ja kohtunike koolitamise olulisust, kuna see suurendab ühtse turu tõhusust.

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastu võetud arvamust (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk).

⁽⁷⁾ COM(2010) 700 final.

⁽⁸⁾ Praegu on vajalik 20 % omafinantseeringut, et saada ülejäänud 80 % toetuste vormis.

3.15 Samuti on komitee üllatunud, et finantssegituses ei esitata mitte mingisugust (isegi hinnangulist) eelarve jaotumist konkreetsete eesmärkide vahel. Seadmata kahtluse alla õigusstatud vajadust vahendite haldamise paindlikkuse järele, rõhutab komitee, et selles küsimuses on oluline pakkuda esialgseid viiteid.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Euroopa õiguslane haridus

4.1.1 Kuna vastastikkuse usalduse puudumisel ei ole võimalik saavutada tõelist edu, julgustab komitee toetama tegevusi, mille eesmärk on luua ühtne Euroopa kultuur, mis on keskendunud õiguspraktikale ning mida toetab riikide õigussüsteemide tundmine ja nende mõistmine. Selleks, et tagada vastastikust abi ELis, on äärmiselt oluline tagada eelkõige nende üksikisikute menetlusõiguste kaitse, kes on seotud teiste riikide süsteemidega.

4.1.2 Komitee on seisukohal, et õiguspraktikute jaoks mõeldud Euroopa õiguslane haridus on uue programmi väga oluline aspekt, mida tuleks rohkem rõhutada. Euroopa õiguse rakendamine on ikka veel liiga ebahühtlane, sõltuvalt liikmesriigist, ning paljudel juhtudel sõltuvalt asjaolust, et õiguspraktikutel puudub sageli nii huvi kui piisavad teadmised kõnealuses valdkonnas. Tollivaldkonnas on see ilmselge. Komitee tuletab sellega seoses meelde vajadust järkjärgult suurendada toetust Euroopa õiguslasele haridusele. See on veelgi olulisem seoses komisjoni seatud eesmärgiga: koolitada 2020. aastaks igal aastal 20 000 ehk kokku 700 000 õiguspraktikut⁽⁹⁾. Nagu komisjon igati õigustatult rõhutab, on keeleõpe õiguspraktikute jaoks parema suhtlemise eeldus väljaspool oma riigi piire ning Euroopa **õigusel ja vabadusel rajaneva ala piires**.

4.1.3 Komitee peab hädavajalikuks kaasata eelkõige advokaadid koolitustegevustesse, seda enam, et mõnes liikmesriigis koolitatakse advokaate ja kohtunikke koos. Advokaadid moodustavad esimese juurdepääsutasandi õigusele. Nende nõuandest sõltub süüaluse isiku juurdepääsus õigusemõistmisele. Sarnaselt kohtunike ja prokuröridega peaksid ka advokaadid ELi rahastamisalgatustest kasu saama. Sellest sõltub õigusele juurdepääsu kvaliteet Euroopa õigusruumis. Võttes samuti arvesse paremat tasakaalu seoses õigusega kaitsele, on nende osalemine väga oluline.

4.1.4 Taunides mõistet „kohtutöötajad“⁽¹⁰⁾ ümbritsevat segadust, tänab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee komisjoni käesolevas määruse ettepanekus esitatud täpsustuse eest, vastavalt millele hõlmab kõnealune mõiste kõiki õigusvaldkonna elukutseid, sh advokaate ja notareid, kes aitavad tõhusalt kaasa Euroopa Liidu õiguse nõuetekohasele rakendamisele. EMSK tunneb heameelt, et komisjon näib järjekindlalt järgivat seda lähenemisviisi Euroopa õiguslase hariduse pilootprojekti raames, mis käivitub sel aastal.

⁽⁹⁾ COM(2011) 551final.

⁽¹⁰⁾ Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõike 2 punktile h ja artikli 82 lõike 1 punktile c vastavalt seoses õiguslase koostööga tsiviil- ja kriminaalasjades, kus esinevad mõisted „kohtunikud ja kohtutöötajad“.

4.1.5 Komitee on seisukohal, et oleks soovitatav määrata kindlad objektiivsed kriteeriumid, millele õiguslase koolituse programmid peaksid toetuse saamiseks vastama. Nende kriteeriumide hulgas peaks kõnealuse koolituse raames kindlasti olema kohustuslik viide põhiõiguste hartale. Nende programmide vastavust kehtestatud kriteeriumitele tuleks regulaarselt ja põhjalikult jälgida. Komitee rõhutab vajadust viia toetuste eraldamine sõltuvusse nende programmide kvaliteedist, mida tuleks põhjalikult hinnata.

4.1.6 Komitee pöörab erilist tähelepanu asjaolule, et kohtunikele ja advokaatidele mõeldud õiguslase koolituse programides käsitletak narkomaaniaga seonduvaid konkreetseid aspekte ning, et need võimaldaksid sellise õigusstrateegia arendamist, mis hõlmab tervishoiu- ja sotsiaalaspekti ning mis oleks suunatud korduvuse ennetamiseks.

4.2 Piiriülene õiguslane koostöö

4.2.1 EMSK kutsub üles võimalikult kiiresti lahendama olukorda, mida komitee peab vastuvõetamatuks, nimelt asjaolu, et advokaadid on jäetud välja õigusealase koostöö võrgustikust. Kriminaalõiguse alane võrgustik sõltub Eurojustist ning seda ei hõlma käsitletav programm, seda enam torkab silma asjaolu, et advokaatidel puudub juurdepääs sellele. Rahalised piirangud ei õigusta praegust tasakaalustamatust süüdistava poole kasuks. Isegi kui vahendid on piiratud, peavad need siiski võimaldama tagada protsessuaalse võrdsuse piiriülestes kohtuasjades.

4.2.2 See nõue eeldab, eelkõige Euroopa vahistamismääruse rakendamise raames, et advokaadid oleksid suutelised kiiresti leidma pädeva advokaadi teises liikmesriigis, kellele oleks juurdepääs toimikule ning kes saab anda nõu selle teise liikmeriigi siseriikliku menetlusõiguse aspektide osas ning kohtuasja kohalike aspektide osas üldiselt. Sellele direktiivi ettepanekuga kehtestatud uued sätted, milles käsitletakse õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja millega kehtestatakse Euroopa vahistamismääruse raames juurdepääs kahele kaitsjale (üks määruse välja andnud ja üks selle täitmise liikmesriigis), kujutavad endast täiendavat argumenti, põhjendamaks advokaatide täielikku osalust Euroopa õiguslase koostöö võrgustikus. Sellega seoses tunneb EMSK heameelt toetuse üle, mida tulevane kaitseadvokaatide piiriülene võrgustik võib pakkuda tööle, mida teeb üha enam advokaate, kes käsitlevad piiriüleseid olukordi. Järjepidevuse ja tõhususe tagamiseks palub komitee komisjonil võtta rahalised kohustused, mis on kooskõlas vajadustega ning rahuldavad neid.

4.2.3 Seoses tsiviil- ja kaubandusõiguse alase võrgustikuga avaldab komitee kahetsust, et advokaadid ja notarid on praktikas kõrvale jäetud, kuigi tekstides sätestatakse, et võrgustikud peavad olema avatud 1. jaanuarist 2011 nende elukutsetele ning kohtutäituritele, st elukutsetele, kes aitavad otseselt kaasa ühenduse õigusaktide ja rahvusvaheliste instrumentide rakendamisele/kohandamisele. Ka sellest seisukohast vajab võrgustiku nõuetekohane toimimine piisavaid rahalisi vahendeid.

4.2.4 Arvestades selliste algatuste rohkust paljude õigusvaldkonna esindajate poolt, mille elluviimine väikestes struktuurides on kallis, soovib komitee parandada nende võrgustike ühtsust ja kooskõlastatust, et luua „ühtsuse ringid“⁽¹¹⁾, millele võib toetuda tõeline Euroopa õigusstruktuur.

4.3 E-õiguskeskkond

4.3.1 Õigusvaldkonna elektrooniliseks muutmine on väga oluline aspekt, mida komitee arvates ei ole käesolevas ettepanekus piisavalt esile toodud. Selle mõju õiguskaitses kättesaadavusele, sealhulgas raskes sotsiaalses olukorras olevate või puuetega kodanike jaoks, tuleks põhjalikult analüüsida. Kohtumenetluse poolte ja õiguspraktikute ühistes huvides on see, et seda valdkonda arendataks märkimisväärselt edasi.

4.3.2 Sellega seoses ootab komitee komisjonilt selgeid suuniseid: e-õiguskeskkonnas kättesaadavate vahendite edendamine näib praegu olevat rohkem suunatud üldsusele kui kõnealuse valdkonna töötajatele. Selleks, et tagada kohtuotsuste kvaliteet ja nende vastavus Euroopa õigusele, tuleks siiski lihtsustada eelkõige õiguspraktikute juurdepääsu nendele vahenditele ja neid selleks innustada ning pakkuda neile sellealast koolitust.

4.3.3 Komitee märgib rahuloluga, et käesolevas ettepanekus kavandatud rahastamispakett võiks aidata kaasa selle valdkonna arvutivõrkude uuendamisele (artikli 8 lõige 2). Eriti olulised on otsingumootori projekt advokaadi leidmiseks portaalis e-Justice ja projekt e-CODEX, mille eesmärk on saavutada eri riikide

elektrooniliste õigussüsteemide koostalitlusvõime. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et nende võrgustike turvalisuse ja tõhususe tagamiseks peab advokaatide kutsealane identiteet olema sertifitseeritud advokatuuris.

4.4 Näitajad

4.4.1 Ilmselt tuleb näitajaid põhjalikumalt kaaluda. Komitee tunneb heameelt selle üle, et komisjon on juba hakanud neid näitajaid kaaluma nii seoses iga-aastase järelevalvega kui ka vahe- ja lõpphindamisega. Eriti tuleks seoses juurdepääsuga e-õigusele täiendada puhtalt subjektiivset kriteeriumi (milleks on selle juurdepääsu tajumine Euroopas). Koolitusega seoses oleks asjakohane väärtustada avaliku- ja erasektori partnerlusi, kuhu kuuluvad ülikoolid, õigusinstituudid ja advokatuurid. Ehkki järelevalvemeetmete (laiemas tähenduses) kulud, mis moodustavad finantselgituse kohaselt hinnanguliselt 3–6 % koguelarvest, peaksid programmi rakendamise jooksul vähenema, tuleks komitee arvates nendele ülemmäär seada.

4.5 Iga-aastase tööprogrammi vastuvõtmise kord

4.5.1 Mis puutub iga-aastastesse tööprogrammidesse, mille komisjon võtab vastu rakendusaktide vormis, seab komitee kahtluse alla nõuandemenetluse valiku. Kontrollimenetlus, millega tagatakse, et komisjon ei saa vastu võtta rakendusakte, kui need ei vasta määruse nr 182/2011 alusel koostatud (liikmesriikide esindajatest koosneva) komitee arvamusele, tundub komiteele asjakohasema valikuna.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Vt Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2012. aasta resolutsiooni õiguskoolituse kohta (2012/2575(RSP)).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus järgmiste ettepanekute teemal: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana välispiiride ja viisade rahastamisvahend”

KOM(2011) 750 lõplik – 2011/0365 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Varjupaiga- ja Rändefond”

KOM(2011) 751 lõplik – 2011/0366 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Varjupaiga- ja Rändefondi ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad üldsätted”

KOM(2011) 752 lõplik – 2011/0367 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend”

KOM(2011) 753 lõplik – 2011/0368 (COD)

(2012/C 299/20)

Raportöör: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Nõukogu otsustas 16. veebruaril 2012 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmistes küsimustes:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana välispiiride ja viisade rahastamisvahend”

COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Varjupaiga- ja Rändefond”

COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Varjupaiga- ja Rändefondi ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad üldsätted”

COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend”

COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 133, erapooletuks jäi 2.

1. Üldised märkused

1.1 Komisjoni ettepanekud siseasjade eelarve kohta aastateks 2014–2020 on olulised vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, samuti avatuma, turvalisema ja solidaarsema Euroopa rajamiseks. Komitee toetab kavatsust tugevdada varjupaiga, rände ja sisejulgeoleku valdkonna rahaliste vahendite osatähtsust eelarves.

1.2 Komitee on seisukohal, et Euroopa Liit annab nendele poliitikavaldkondadele suure lisaväärtuse, sest rändevoogude, varjupaigataotlejate ja julgeolekuohtudega tegelemine on küsimused, millega liikmesriigid üksi toime ei tule.

1.3 Komitee toetab komisjoni ettepanekut tegeleda nende valdkondadega ühiselt ja tulemustele orienteeritud lähenemisviisi asusel, mille jaoks töötatakse kõrgetasemelise poliitilise dialoogi

raames välja mitmeaastased kavad, et riiklikud programmid oleksid kooskõlas ELi poliitiliste eesmärkide ja prioriteetidega.

1.4 On oluline, et kõik rahastatavad meetmed lähtuksid poliitilistest prioriteetidest (vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala eesmärgid), annaksid Euroopale lisaväärtust ja aitaksid saavutada ELi poliitilisi eesmärke.

1.5 Komitee väljendab heameelt komisjoni jõupingutuste üle lihtsustada rahastamisvahendeid, luues selleks kaks fondi: Varjupaiga- ja Rändefondi⁽¹⁾ ning Sisejulgeolekufondi,⁽²⁾ millega kaasneb horisontaalne määrus koos ühiste programmitöö, aruandluse, finantsjuhtimise, kontrolli ja hindamise eeskirjadega⁽³⁾.

1.6 Komitee toetab ühist horisontaalset raamistikku, mis lihtsustab praegust süsteemi märkimisväärselt ja võimaldab suuremat paindlikkust finantsjuhtimises ja rakendamisel, samuti tõhustatud järelevalve- ja hindamissüsteemi.

1.7 Komitee toetab komisjoni ettepanekut kehtestada rahaliste vahendite liikmesriikide vahel jagamisel põhisumma ja muutuv- ehk paindlik summa.

1.8 Vaja on parandada tulemuste hindamise süsteeme, kasutades sobivaid näitajaid, mistõttu tuleb rahastada uurimiskeskuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide sõltumatut tööd.

1.9 Komitee toetab mõtet, et riiklikud programmid tuginevad partnerluse põhimõttele, kuid leiab, et parandada tuleb osalemis-süsteeme, mis peavad hõlmama kõiki sidusrühmi: riikide ametiasutusi, piirkondlikke ja kohalikke ametiasutusi, kodanikuühiskonna organisatsioone ja sotsiaalpartnereid. Partnerluse põhimõte peab olema määrustes kindlaks määratud, et see ei sõltuks riikide õigusnormidest ja tavadest.

1.10 Komitee, kes teeb sisserände- ja varjupaigapoliitika edendamisel teiste ELi institutsioonidega koostööd, on eriti pühendunud Euroopa integratsioonifoorumi tegevusele. Seetõttu rõhutab ta Varjupaiga- ja Rändefondi tähtsust sisserändajate ja põgenike integreerimiseks ning on seisukohal, et integratsioonipoliitikat tuleb täiendada ka Euroopa Sotsiaalfondi vahenditega.

1.11 Komitee teeb ettepaneku suurendada rahalisi vahendeid ELi meetmetele, sest nad annavad suure Euroopa tasandi lisaväärtuse. Nendele meetmetele tuleb eraldada 20 % fondi vahenditest ning komisjon peab looma dialoogi komitee ja Euroopa integratsioonifoorumiga, pidades meeles, et selle rahastamisvahendiga tuleb edendada foorumi tegevust ning toetada Euroopa kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite võrgustikke.

1.12 Komitee on teinud ettepaneku luua riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil foorumid ja platvormid, kus osalevad sisserändajate organisatsioonid ja teised kodanikuühiskonna organisatsioonid. Nende tegevust tuleb rahastada Varjupaiga- ja Rändefondi vahenditest.

1.13 Komitee leiab, et integratsioonipoliitikat, mis keskendub Euroopa kodanike, vähemuste ja sisserändajate sotsiaalse tõrjutuse vähendamisele, tuleb samuti täiendada Euroopa Sotsiaalfondi rahaliste vahenditega.

1.14 Euroopa peab otsustavalt reageerima kasvavale rassistimile ja ksenofoobiale sisserännanud inimeste vastu. ELi institutsioonid peavad väga aktiivselt võitlema sellise käitumise ja ideoloogia vastu.

1.15 Kõikide Varjupaiga- ja Rändefondist ning Sisejulgeolekufondist rahastatavate meetmete puhul peab olema täielikult tagatud inimõiguste kaitse ja põhiõiguste hartast kinnipidamine.

1.16 Komitee soovib, et parandataks vabaduse ja turvalisuse tasakaalu. Euroopa Liit peab olema jätkuvalt vaba ja avatud ühiskond, mis põhineb õigusriigil, ega tohi kunagi ohverdada selliseid väärtusi nagu vabadus ja põhiõiguste kaitse.

1.17 Komitee on seisukohal, et määrus peab tagama organiseeritud kodanikuühiskonna aktiivsema osa Euroopa sisejulgeolekustrateegias ette nähtud algatuste ja meetmete mõju, tulemuslikkuse ja lisaväärtuse hindamisel.

2. Varjupaiga- ja Rändefond: kodanikuühiskonna lähenemisviis

2.1 Komitee üldiselt pooldab komisjoni kavandatud algatusi ja eelarveridu ning soovib anda rohkem kaalu partnerluse põhimõttele.

2.2 Komitee peab eriti huvipakkuvaks Varjupaiga- ja Rändefondi raames kavandatud meetmeid ja teeb liikmesriikidele ettepaneku kiita nõukogus toimuvatel läbirääkimistel heaks komisjoni kavandatud summad neid vähendamata, sest varjupaiga-, rände- ja integratsiooniküsimused ning inimeste põhiõiguste kaitse eeldavad vajalike rahaliste vahendite olemasolu, eelkõige majanduskriisi ajal.

2.3 Erinevalt praegu kehtivast eelarvemenetlusest on Euroopa Parlamendi osa tulevikus otsustav, sest kaasseadusandjana võib ta kõiki algatusi demokraatlikult hinnata ja kindlustada nende lisaväärtuse Euroopa jaoks.

⁽¹⁾ COM(2011) 751 final.

⁽²⁾ COM(2011) 750 final; COM(2011) 753 final.

⁽³⁾ COM(2011) 752 final.

2.4 Komitee leiab, et Euroopa Parlament peab tugedama rahastatavate poliitiliste prioriteetide Euroopa mõdet, seda ka riiklikul tasandil. Määruste vastuvõtmise poliitilises protsessis peab parlament hõlbustama organiseeritud kodanikuühiskonna osalemist partnerluse põhimõttel ning foorumite ja platvormide loomist ja sõltumatut hindamist.

2.5 Komitee väljendab heameelt määrustesse kavandatavate uute sätete üle, mis hõlbustavad toetuste andmist kodanikuühiskonnale, aga soovib paindlikumaid menetlusi, milles saaksid osaleda ka väikeorganisatsioonid ja millega vähendatakse haldus- ja finantskoormust.

2.6 Kodanikuühiskond annab suurt lisaväärtust, aidates sõltumatutele aruannetele toetudes teha kindlaks vajadusi ning korraldada uuringuid ja hinnata poliitikameetmeid. Kodanikuühiskonna organisatsioonidel on palju kogemusi ja teadmisi kohaliku tasandi tegelikkusest ning seega teavad nad hästi seda, kuidas meetmeid rakendada.

2.7 Komitee on seisukohal, et partnerluse põhimõtte järgimine on uue finantsraamistiku keskne telg, mis peab tagama kõikide sidusrühmade (riigi tasandi ametiasutused, piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja sotsiaalpartnerid) aktiivsema osalemise.

2.8 Partnerluse põhimõtet tuleb kohaldada igas etapis, alates meetmete väljatöötamisest ja rakendamisest kuni eraldatud rahaliste vahendite jälgimise ja hindamiseni – nii liikmesriikide kui ka ELi meetmete puhul ⁽⁴⁾.

2.9 Komitee toetab mõtet, et finantsmäärusega on liikmesriigid kohustatud sõlmima partnerlussidemed pädevate ühenduste ja organisatsioonidega, et arendada ja ellu viia riiklike programme. Nende asutuste ja organisatsioonide hulka peavad kuuluma kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, kodanikuühiskond (valitsusvälised organisatsioonid, siserändajate organisatsioonid ja sotsiaalpartnerid) ning rahvusvahelised organisatsioonid (ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet, Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon jne).

3. Prioriteetid ja poliitiline dialoog

3.1 Komitee märgib, et poliitiline dialoog on väga oluline, et kehtestada prioriteetid, millest juhinduvad riiklikud programmid, ent leiab, et dialoogis peavad lisaks Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele osalema kõik Euroopa institutsioonid (Euroopa Parlament, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee).

⁽⁴⁾ „Comments of the Commission's Proposals for a New EU Funding of Asylum and Migration Actions under the Multiannual Financial Framework”, Caritas Europa, CCME, COMECE, Eurodiaconia, ICMC, JRS-Europe, QCEA, loetav aadressil: http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/MFF-Christiangroupstatement_April2012.pdf. „Civil Society Statement and Recommendations on the Future EU Funding in the Area of Migration and Asylum 2014-2020”, ECRE ja 40 teist kodanikuühiskonna organisatsiooni, märts 2012, loetav aadressil: http://www.ecre.org/index.php?option=com_downloads&id=444.

3.2 Poliitilise dialoogi kontekstis tuleb tagada nii Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui ka Euroopa integratsioonifoorumi konkreetne roll, et määrata kindlaks rahastamisprioriteetid ja -eesmärgid ning ületada takistused. Foorum ja komitee võivad suurendada Varjupaiga- ja Rändefondi lisaväärtust Euroopa jaoks iga liikmesriigi mitmeaastases programmitöös.

3.3 Foorumi ja komiteega tuleb konsulteerida ka riikidevaheliste või Euroopa Liidu jaoks erilise tähtsusega meetmete jaoks prioriteetide kehtestamisel, samuti erimeetmete vahekokkuvõtte tegemisel. Samuti peab Euroopa Komisjon looma liidu meetmete raames partnerlussidemeid sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonidega.

3.4 Komitee soovib samuti, et uus finantsraamistik tagaks selle, et kõik liikmesriigid käivitavad riigi tasandil struktureeritud ja mitmekesise dialoogi sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonidega, et neil oleks oluline osa riiklike prioriteetide kindlaksmääramisel enne dialoogi Euroopa Komisjoniga.

4. Programmitöö ja juhtimine

4.1 Komitee on seisukohal, et suurendada tuleb „liidu meetmete” rahastamist. Sellesse kuuluvad vahendid, mis on mõeldud prioriteetsete poliitiliste küsimuste jaoks (õigusaktide ja poliitilise kooskõlastamise jaoks), samuti projektide jaoks, milles osalevad organiseeritud kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid. Sel eesmärgil toetab komitee ettepanekut, et 20 % Varjupaiga- ja Rändefondi eelarvest oleks komisjoni käsutuses. Selle haldamiseks peab komisjon käivitama aktiivsema dialoogi komitee, foorumi ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

4.2 Komitee toetab komisjoni ettepanekut, et rahastamine riiklike programmide raames kataks 75 % projekti abikõlblikest kogukuludest, mida võidakse ka kaasrahastada avaliku või erasektori vahenditest.

4.3 Samuti pooldab komitee seda, et liidu finantssekkumise ülemmäär võib suurendada 90 %-ni, et viia ellu ülaltoodud määrustes kindlaks määratud strateegilisi prioriteete või „nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, eelkõige juhul, kui muul moel ei oleks saanud projekti rakendada ning riikliku programmi eesmärke saavutada.” Siinkohal tuleb esmajoones toetada meetmeid ja projekte, mida rakendavad väikesed valitsusvälised organisatsioonid.

4.4 Komitee pooldab eesmärki lihtsustada ja vähendada halduskoormust, samuti seda, et väga tähtis on programme ja projekte jälgida ja hinnata nii riigi kui ka Euroopa tasandil. Väga oluline on tagada koostöös organiseeritud kodanikuühiskonnaga sõltumatu ja kvaliteetne hindamine ning eraldada selleks vajalikud rahalised vahendid.

4.5 Liikmesriikide esitatud hindamisaruannete põhjal (vahearuanne 2017. aastal ja järelhindamine 2023. aastal) esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele aruande määruste rakendamise ja mõju kohta. Komitee on seisukohal, et ette tuleks näha kodanikuühiskonna osa hindamises, ning teeb selleks komisjonile ettepaneku luua struktureeritud konsulteerimissüsteem ja korraldada konverents.

4.6 Komitee toetab komisjoni ettepanekut kehtestada rahaliste vahendite liikmesriikide vahel jagamisel põhisumma ja muutuv- ehk paindlik summa. Paindliku summa puhul peab komitee väga oluliseks, et iga liikmesriik töötaks välja oma iga-aastase programmi, mis on seotud ELi prioriteetidega ja hõlmab koostööd teiste liikmesriikidega.

4.7 Varjupaiga- ja Rändefondi kohta arvab komitee, et see peaks otseselt ja prioriteetse meetmena sätestama võimaluse asutada riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke sisserände- ja integratsioonifoorumeid ja/või -platvorme, mida rahastatakse muutuvsumмага ja milles osaleksid kodanikuühiskonna organisatsioonid.

4.8 Samuti peab fondist iga konkreetse eesmärgi jaoks eraldatavate vahendite protsendi määramine olema läbipaistvam, et tagada nii tasakaal riikide tasandil.

4.9 „Liidu meetmete” jaoks mõeldud rahastamisvahendeid ei tuleks kasutada mitte ainult erakorraliseks abiks, Euroopa rändevõrgustiku ja tehnilise abi jaoks ning liidu ametite konkreetsete tegevuskohustuste täitmiseks, vaid ka Euroopa integratsioonifoorumi ning Euroopa kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite võrgustike toetuseks.

4.10 Komitee ei poolda komisjoni ettepanekut rahastada vaid neid teadusprojekte, mida loetakse innovaatiliseks nende julgeolekuteenistuses ja -jõududes rakendamise seisukohalt. Tuleb säilitada toetus teadusprojektidele, milles osalevad kodanikuühiskond, sotsiaalpartnerid ja valitsusvälised organisatsioonid ning milles hinnatakse julgeoleku- ja sisserändepoliitikat ning selle mõju põhiõigustele.

5. Varjupaiga- ja Rändefondi isikuline kohaldamisala

5.1 Komitee pooldab komisjoni ettepaneku paindlikkust isikulise kohaldamisala suhtes ja juhib tähelepanu sellele, et on vaja tagada, et rahastatavad meetmed hõlmaksid laiemat siht-rühma kui üksnes kolmandate riikide kodanikud, kes elavad seaduslikult ELis. Seda küsimust on laialt arutatud Euroopa integratsioonifoorumis ja komitee arvamustes.

5.2 Komitee soovib, et Varjupaiga- ja Rändefond hõlmaks meetmeid, mis on mõeldud kõikidele inimestele nende staatuses olenemata, sealhulgas dokumenteerimata sisserändajatele;

seetõttu toetab komitee komisjoni ettepanekut laiendada meetmete siht-rühma, sest see on ainus võimalus rahastada nende sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonide integratsioonialast tööd, kes töötavad dokumentideta inimeste integreerimise valdkonnas.

5.3 Komitee on siiski vastu komisjoni ettepanekule hõlmata integratsioonimeetmete kohaldamisalasse liikmesriigi rändetaus-taga kodanikud, „kellel vähemalt üks vanem [...] on kolmanda riigi kodanik”. See võib tekitada diskrimineerimist, sest liikmesriikide kodanikke ei saa liidus elamise ja liikumisvabaduse õiguse saamiseks kohustada osalema integratsiooniprogrammides või -testides, kuna see läheks vastuollu võrdse kohtlemise põhimõt-tega, mis on tagatud ELi kodakondsuse staatusega.

5.4 Komitee leiab, et Varjupaiga- ja Rändefond on vahend, mis on mõeldud hiljuti Euroopasse saabunud inimeste integreerimise ja vastuvõtmise meetmete rahastamiseks. Sotsiaalse tõrju-tuse ja võimaluste piiratuse vältimiseks nende Euroopa kodanike seas, kes on sisserändajate järeltulijad või kes elavad liikmesrii-gis, mis ei ole nende kodakondsusjärgne liikmesriik, on ELis sobivamaid rahastamisvahendeid, nagu Euroopa Sotsiaalfond.

5.5 Esmajärjekorras tuleb rahastada eriti haavatavate inimeste kaitseks mõeldud programme, ning eelkõige programme saatjata alaealiste, rasedate ning inimkaubitsemise ja seksuaalse ärakasut-amise ohvrite kaitseks.

6. Aruandlus, läbipaistvus ja avalikustamine

6.1 Komitee toetab ideed, et uues finantsraamistikus kindlustataks põhjalikum aruandlus, avalikkus ja läbipaistvus. Tuleb tagada, et liikmesriigid ja pädevad asutused tagaksid teabe kättesaadavuse riiklike programmide kohta (veebiportaali loomise kaudu).

6.2 Samas ei tohi menetluste lihtsustamine tähendada vähem läbipaistvust. Uus raamistik peab suurendama läbipaistvust programmide ja meetmete rakendamisel riigi, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

7. Põhiõigused

7.1 Komitee on seisukohal, et finantsraamistik peab tugev-dama inimõiguste kaitset kõikide meetmete puhul, sest põhi-õiguste hartal on sisejulgeoleku-, varjupaiga- ja rändepoliitikale hea mõju. Komitee on juba koostanud omaalgatusliku arvamuse, ⁽⁵⁾ mille kohaselt tuleb sisserände-, varjupaiga-, tagasisaatmis- ja piiripoliitikas kaitsta inimõigusi.

⁽⁵⁾ Vt komitee arvamus ELT C 128, 18.5.2010, lk 29.

7.2 Komitee teeb ettepaneku tagada Varjupaiga- ja Rändefondi ning Sisejulgeolekufondi määrustega, et kõikide ELi rahastatavate meetmete ja projektide puhul järgitakse rangelt inimeste põhiõigusi ja kindlustatakse, et hartaga ette nähtud õigused on tegelikult kaitstud.

7.3 Viinis asuval Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametil (FRA) peaks olema aktiivne ja konkreetne osa selle hindamisel, kas ELi rahastatav poliitika ja meetmed on kooskõlas põhiõigustega. Valitsusvälised organisatsioonid võivad täita väga olulist rolli selle hindamisel, milline mõju on riiklikel, piirkondlikel ja kohalikel meetmetel põhiõiguste harta kohaldamisele.

7.4 Euroopa integratsioonifoorum võib samuti hinnata integratsioonipoliitika kooskõla põhiõiguste kaitse ja mittediskrimineerimise põhimõttega.

8. Hädaolukorrad ja tehniline abi

8.1 Uues määruuses pööratakse erilist tähelepanu häda- ja kriisilukordadele. Komitee pooldab komisjoni ettepanekut tagada Euroopa tasandil paindlik tegutsemisvõime, kasutades piisavaid rahalisi vahendeid hädaolukordade puhul.

8.2 Komitee toetab komisjoni algatust tagada, et oleks olemas vahendid, mida saab kiiresti mobiliseerida „rändega seotud kriiside” korral või „kiireloomuliste konkreetsete vajaduste rahuldamiseks hädaolukordades”, ning et abi võib kättesaadavate vahendite piires ulatuda 100 %-ni abikõlblikest kuludest.

8.3 Samas teeb komitee ettepaneku näha kõnealused vahendid ette põhiliselt humanitaarkriisi olukordadega toimetulemiseks, sest solidaarsus peaks eelkõige väljenduma kannatanud inimeste kaitsmises ja nende turvalisuse tagamises.

8.4 Samuti tuleb kindlustada, et liikmesriigid ja ELi ametiasutused järgivad ELi õiguses ette nähtud tagatise, standardeid ja ühtseid õigusi ka hädaolukordades.

8.5 Komitee toetab ka ideed asutada hädaolukordadele reageerimise mehhanism, mis võimaldaks ELil rahastada algset kiiret sekkumisoperatsiooni koostöös liikmesriikidega katastroofide, terroriaktide või ulatuslike küberrünnakute korral.

9. Välismõõde

9.1 Komitee on seisukohal, et võttes arvesse kõnealuste poliitikavaldkondade välismõõtlemele antud uut prioriteeti, peab meetmete rahastamine olema sidus ELi sisemiste ja väliste prioriteetidega nendes valdkondades.

9.2 Tuleb parandada siseasjade peadirektoraadi ja Euroopa väliseenistuse koostööd poliitiliste prioriteetide kehtestamisel ja kooskõlastamisel. See võimaldab tagada, et uues eelarveraa- mistikus rahastatavad poliitikameetmed ja projektid on üksteist täiendavad ja mitte vastuolus ELi arengu- ja välispoliitikaga. ELi ja kolmandate riikide koostööd tuleb parandada nendevaheliste kokkulepete abil, aga arenguabi andmise tingimuseks ei tohi seada tagasivõtu- ja piirikontrollilepinguid.

9.3 Kõnealuste poliitikavaldkondade välismõõtleme eesmärk peab olema parandada nii kolmandate riikide sisejulgeolekut kui ka arengut. Välispoliitika ja arenguabi on kõige sidusam raamistik varjupaiga-, rände- ja sisejulgeolekupoliitika välismõõtleme jaoks ⁽⁶⁾.

9.4 Komitee teeb ettepaneku, et varjupaiga-, rände- ja sisejulgeolekufondid parandaksid ka arengusuundumusi inimõiguste ja õigusriigi staatuse küsimustes, eriti selleks, et kolmandad riigid tugevdaksid oma varjupaigasüsteeme ja rahvusvaheliste õigusnormide täitmist.

9.5 Samuti tuleb arvesse võtta, et ELi naaberriigid ei pea kandma nende territooriumit läbivate inimeste varjupaigamenetluste kogumaksumust. EL peab selles fondide kaudu koostööd tegema.

10. Integratsioon

10.1 Komitee toetab komisjoni ettepanekut arendada integratsioonipoliitikat kohalikul ja piirkondlikul tasandil keelekursuste ja ühiskonnaõpetuse abil, ühiskondlikus ja kodanikuelus osalemise abil, samuti kultuuridevahelise dialoogi edendamise ning kaupadele ja teenustele juurdepääsul võrdse kohtlemise soodustamise abil. Väga tähtis on, et meetmeid juhiks valitsusvälised organisatsioonid ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused.

10.2 Komitee töötas välja omaalgatusliku arvamuse ⁽⁷⁾ sama ettepanekuga ja korraldas konverentsi Valencias eri kohalike ja piirkondlike ametiasutuste ning arvukate kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Seda lähenemisi toetas ka Euroopa integratsioonifoorum.

10.3 Tuleb pöörata erilist tähelepanu selliste meetmete ja projektide toetamisele, milles võetakse arvesse, et integreerumine on kahepoolne ja dünaamiline vastastikuse kohanemise ühiskondlik protsess.

⁽⁶⁾ „UNHCR's observations on future arrangements for EU Funding in the area of Home Affairs after 2013”, juuni 2011, <http://www.unhcr.org/4df752779.pdf>.

⁽⁷⁾ Vt komitee arvamus ELT C 318, 29.10.2011, lk 69–75.

10.4 Komitee toetab komisjoni ettepanekut kasutada ELi fonde kindlatel ELi eesmärkidel, mitte selliste riiklike programmide rahastamiseks, mis ei ole Euroopa programmidega seotud ⁽⁸⁾.

10.5 Komitee teeb ettepaneku mitte kasutada Varjupaiga- ja Rändefondi vahendeid selliste riiklike programmide rahastamiseks, mis rikuvad inimõigusi või on vastuolus ühiste integratsiooni aluspõhimõtetega. Komitee on selle vastu, et osa liikmesriike kasutab nn integratsiooniteste elamislubade uuendamise, perekonna taasühinemise või avalikele hüvedele ja teenustele juurdepääsu eeltingimuseks.

10.6 Komitee on teistes arvamustes ⁽⁹⁾ märkinud, et vaja on parandada Euroopa Integratsioonifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi vastastikust täiendavust teatud programmide rahastamisel.

11. Varjupaigapoliitika

11.1 Komitee pooldab Euroopa ühise varjupaigasüsteemi prioriteete ja konkreetset abimeetmeid vastuvõtu- ja integratsioonitingimuste ja varjupaigamenetluste parandamiseks ning liikmesriikide suutlikkuse suurendamiseks.

11.2 Komitee teeb ettepaneku, et osa rahalistest vahenditest määratakse projektidele ja meetmetele, mis on suunatud selle tagamiseks, et liikmesriigid täidaksid oma rahvusvahelise kaitse kohustusi ja rakendaksid ELi õigusakte.

11.3 Komitee peab prioriteetseks rahastada liikmesriikide varjupaigapoliitika, eelkõige menetluste ning põgenike ja varjupaigataotlejate kaitse kvaliteedi parandamiseks mõeldud poliitika hindamist.

11.4 Komitee toetab ümberasustamisprogrammi väljaarendamist ELi väljaspool asuvate põgenike ületoomiseks liidu territooriumile.

11.5 Komitee toetab ka ELi piires ümberasustamise programmi, mille raames antakse rahalisi soodustusi liikmesriikidele, kes selles osalevad.

11.6 Maltal asuval Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametil peab olema selge volitus hinnata riikide varjupaigasüsteeme ja

⁽⁸⁾ Sidusrühmade konverentsi aruanne „The Future of EU Funding for Home Affairs: A Fresh Look”, Euroopa Komisjoni siseasjade peadirektoraat, Brüssel, 8. aprill 2011 (http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/event/docs/mff_conference_report_11-5-2011_final_participants.doc.pdf), milles ühe järelusena märgitakse, et ELi poolset rahastamist ei tohiks käsitleda riikliku rahastamise aseainena, see tähendab, et liikmesriigid vastutavad sisepoliitika toetamiseks piisavate riiklike vahendite tagamise eest. Lisaväärtuse andmiseks peab ELi poolne rahastamine peegeldama ELi tasandi prioriteete ja poliitilisi kohustusi ning peab toetama ELi siseasjade õigustiku rakendamist.

⁽⁹⁾ Vt komitee arvamus ELT C 347, 18.12.2010, lk 19.

nende vastavust ELi ja rahvusvahelisest õigusest tulenevatele kohustustele ja põhiõigustele. See hindamine tuleb läbi viia koostöös kodanikuühiskonnaga ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga.

12. Riiki lubamine

12.1 Komitee jagab Varjupaiga- ja Rändefondi rõhuasetust „suutlikkuse suurendamise meetmete” rahastamise võimalusele. Need meetmed hõlmavad näiteks seaduslikku rännet edendavaid strateegiaid, mis hõlbustavad paindlikke ja läbipaistvaid riiki lubamise menetlusi, ning parandada liikmesriikide suutlikkust oma sisserändepoliitikat ellu viia ja hinnata.

13. Liikuvuspartnerlused

13.1 Komitee on välja töötanud arvamuse, ⁽¹⁰⁾ kus on märgitud, et liikuvus- ja rändepartnerlustes peab olema neli sammast: hõlbustada ja organiseerida seaduslikku rännet ja liikuvust; ennetada ja vähendada ebaseaduslikku rännet ja inimkaubitsemist; edendada rahvusvahelist kaitset ja laiendada varjupaigapoliitika välismõõdet, samuti suurendada järelkaja rände arengule ja liikuvusele.

14. Tagasipöördumine

14.1 Komitee on seisukohal, et eelistada tuleb vabatahtlikku tagasipöördumist, mille jaoks on ette nähtud tugisüsteemid, mistõttu komitee toetab komisjoni ettepanekut käivitada riiklikes meetmetes vabatahtliku toetatud tagasipöördumise programmi.

14.2 Fondi vahendeid tuleb kasutada selleks, et vabatahtlikuks tagasipöördumiseks oleksid loodud tugisüsteemid, mis võimaldab muuta tagasipöördumise inimeste ja päritoluriigi jaoks meeldivaks.

14.3 Kui erakorraliselt algatatakse sunniviisilise tagasipöördumise menetlused, tuleb nende puhul täielikult austada inimõigusi, võttes arvesse Euroopa Nõukogu soovitusi ⁽¹¹⁾.

14.4 Komitee on siiski selle vastu, et ELi fonde kasutatakse selleks, et rahastada sunniviisilise tagasipöördumise operatsioone, millest mõned on kodanikuühiskonna hinnangul olnud vastuolus põhiõiguste hartaga.

15. Sisejulgeolek ja piirid

15.1 Esmatähtis on toetada poliitilist koostööd piiriülese kuritegevuse ennetamisel ja võitlust organiseeritud kuritegevuse vastu. Komitee toetab meetmeid julgeolekuteenistuste koostöö ja Eurooli töö parandamiseks.

⁽¹⁰⁾ Vt komitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Rände ja liikuvuse suhtes võetud üldine lähenemine””. ELT C 191, 29.06.2012, lk 134, raportöör: Luis Miguel Pariza Castaños, kaasraportöör: Brenda King.

⁽¹¹⁾ „Kaksikümne suunist sunniviisilise tagasisaatmise kohta”, COM(2005) 40 final.

15.2 Komitee pooldab komisjoni ettepanekut parandada ELis politseikoostööd, piiriülese kuritegevuse ennetamist ja selle vastu võitlemist, eriti meetmeid, millega parandatakse julgeolekuteenistuste koostööd organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. On oluline, et kõik prioriteetid keskenduksid julgeolekujõudude vastastikuse usalduse suurendamisele, sealhulgas õigusriigi aspektide tugevdamisele.

15.3 Fonde tuleks kasutada selleks, et parandada ja arendada Euroopa julgeolekuohtude ja -riskide tuvastamiseks Euroopa tasandil kasutatavate ühiste meetodite kvaliteeti ja läbipaistvust, näiteks seoses Europolit tööga ja tema raportitega organiseeritud kuritegevuse kohta (OCTA).

15.4 Euroopa Liit peab paremini võitlema kuritegelike inimkaubitsemise ja inimsugeldamise võrgustikega, võttes arvesse, et piirid on eriti kaitsetud Vahemere piirkonnas ja Ida-Euroopas.

15.5 Komitee pooldab ideed, et Sisejulgeolekufond toetab liikmesriike piirikontrollis, et see oleks tõhusam, võttes arvesse, et piirikontroll on avalik teenus, ent leiab, et see koostöö, sealhulgas Frontexi juhitud operatsioonid, peavad olema läbipaistvad ja seotud Schengeni piirieskirjade ja põhiõiguste hartaga.

15.6 Komitee tunnustab vajadust aidata liikmesriikidel rakendada paremini Schengeni õigustikku, sealhulgas viisasüsteemi juurutamist ja integreeritud piirihaldussüsteemi kasutuselevõtmist. Esmatähtis on tagada, et kõik liikmesriigid rakendaksid piirikontrollis järjepidevalt ühiseid õigusnorme ning austaksid põhiõigusi ja inimeste liikumisvabadust.

15.7 Komitee on seisukohal, et Euroopa sisejulgeolekuametitele, eelkõige Europolile, Eurojustile, Frontexile ja teistele asutustele eraldatud eelarve peaks senisest enam alluma Euroopa Parlamendi demokraatlikule kontrollile nende ametite tegevuse üle, eriti ülesannetes, mis võivad tekitada suuremaid probleeme põhiõiguste hartaga seoses, näiteks nende operatiivpädevused riigi tasandil, isikuandmete vahetamine ja kasutamine, andmete kvaliteet riigi ja kolmandate riikide ametiasutustega toimivas teabevahetuses ning riskianalüüsi objektiivsus.

15.8 Vaja on algetada avalik arutelu kodanikuühiskonna esindajatega EUROSURI (Euroopa piiride valvamise süsteem) lisaväärtuse, eelarvemõju ja põhiõiguste kaitse kohta. Väga oluline on, et nii tähtsa poliitilise algatusega kaasneks täielik õiguslik läbipaistvus ja õiguskindlus – nii selle algatuse eesmärkide kui ka kohaldamisala puhul.

15.9 Komitee kutsub Euroopa Parlamenti üles pöörama erilist tähelepanu EUROSURI proportsionaalsusele ja selle panusele inimõiguste kaitsele piirikontrolli ja järelevalve valdkonnas Vahemere piirkonnas, võttes arvesse, et piirivalvurite esmane kohus on inimeste päästmine ohuolukorras.

15.10 Komitee soovib, et kõikide poliitiliste ettepanekute, eriti nii suure eelarvemõjuga ettepanekute üle peab toimuma demokraatlik ja läbipaistev arutelu, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet ja põhiõigusi.

16. Suuremahulised infosüsteemid (VIS, SIS, Eurodac)

16.1 Komitee on seisukohal, et Euroopa Parlament peab hindama olemasolevate suuremahuliste infosüsteemide (Schengeni infosüsteem (SIS), viisainfosüsteem (VIS) ja Eurodac), samuti kavandatavate süsteemide (SIS II) vajalikkust, proportsionaalsust ja tõhusust.

16.2 See hindamine tuleb läbi viia enne, kui tehakse otsus rahastada uusi süsteeme, mille kohta komisjon on teinud ettepaneku teatistes arukate piiride kohta, näiteks ELi sisenemise ja ELi lahkumise süsteem (SRES) ning ELi registreeritud reisijate programm (PRV), mille kohta komisjon kavatses ettepaneku teha 2012. aastal.

16.3 Komitee juhib tähelepanu Tallinnas asuva uue suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise ameti kui vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala jaoks väga tähtsa ameti vastutusele, sest see koordineerib kõiki olemasolevaid ja tulevikus loodavaid süsteeme. Euroopa Parlament peab ameti suhtes teostama suuremat demokraatlikku kontrolli, eriti mis puutub selle tegevuse vastavusse andmekaitse ja eraelu puutumatus eeskirjadega ja eesmärgi piiramise põhimõttega (*purpose limitation principle*) teabe kasutamisel ning võimalusse laiendada selle praeguseid volitusi tulevaste infosüsteemide väljaarendamisele ja koordineerimisele.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Valge raamat „Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava” ”

COM(2012) 55 final

(2012/C 299/21)

Raportöör: **Petru Sorin DANDEA**

Kaasraportöör: **Krzysztof PATER**

16. veebruaril 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Valge raamat „Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava” ”

COM(2012) 55 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon võttis arvamuse vastu 27. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 180, vastu hääletas 27, erapooletuks jäi 19.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Riiklikud pensionisüsteemid on peaaegu kõigis liikmesriikides üks olulisemaid sotsiaalkindlustusvõrgu komponente ja Euroopa sotsiaalmudeli keskne osa, kuna pensionid on pensionäride peamine sissetulekuallikas. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et komisjon keskendub valges raamatus rohkem pensionisüsteemide muudele aspektidele ega otsi lahendusi riiklike pensionide tugevdamiseks.

1.2 Pensionisüsteemid ei toimi riigi majandussüsteemist lahus. Seepärast kutsub komitee liikmesriike üles tagama, et nad seaksid oma pensionipoliitika tihedalt oma tööturu-, sotsiaalkaitse, maksu- ja makromajanduspoliitikaga (kuna pensione rahastatakse inimeste tööelu jooksul palgast kinnipeetud summadest või erapensioniskeemidesse tehtud maksetest) ning kaasaksid sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid aktiivselt kujundamisprotsessi.

1.3 Väljakutsele, mille vananev elanikkond esitab pensionisüsteemile, ei ole ühest lahendust, mis võiks kõigile ühtviisi sobida. Enamik liikmesriike, kes on reforminud oma pensionisüsteemi viimase kümnendi jooksul, on suunanud oma poliitika kulutuste vähendamisele, töstes pensioniiga ja minnes üle hinnatõusul põhinevale pensionide indekseerimise süsteemile. Komitee on juba kinnitanud, et seadusjärgse pensioniea tõstmine ei ole piisav vastus ühiskonna vananemisele, ja märgib, et selline lähenemisviis võib pikas perspektiivis osutada sotsiaalselt küsitavaks, kuna võib paljudele pensionäridele kaasa tuua vaesusriski.

1.4 Komitee leiab, et liikmesriigid peaksid jõukust ümber jaotama. Nad peaksid järgmisel kümnendil keskenduma oma reformipüüdlustes nende tulude suurendamisele, millest nad rahastavad oma pensionisüsteemi, laiendades need püüdlused kõigile ühiskondlik-ametialastele kategooriatele, suurendades tööhõivet, parandades osamaksete kogumist ja võideldes deklareerimata töö ja maksudest kõrvalehoidumise vastu. Komitee tervitab asjaolu, et valges raamatus rõhutatakse märksa enam kui komisjoni varasemates dokumentides tööturu ja kõrgema tööhõivetaseme olulisust demograafiliste muutustega edukaks toimetulekuks ja seega kesksete pensionieesmärkide saavutamiseks. Siiski on kahetsusväärne, et tööturu suure tähtsuse toonitamine ei ole tuntavalt mõjutanud keskeid soovitusi pensionide valdkonnas, mis on suuremalt jaolt varasematest dokumentidest muutmata kujul üle võetud.

1.5 Komitee usub, et oma riigi pensionisüsteemi reformimisel peaksid liikmesriigid võtma arvesse asjaolu, et miljonitele tulevastele pensionäridele on pension vanaduspõlves nende ainus kaitsevahend vaesusriski vastu. Komitee soovib seepärast lisada tulevastesse õigusaktidesse pensionide miinimumstandardid või pensionil põhineva sissetuleku kaitse mehhanismid, et tagada vaesusriski ületav sissetulek.

1.6 Oma olemusest tingituna toimivad pensionisüsteemid pika aja jooksul. Liikmesriigid peaksid seega ette nägema piisavalt pika ajakava oma pensionireformi elluviimiseks, kohandades seda oma riigi majanduslikule ja sotsiaalsele olukorrale ja tagades avalikkuse ulatusliku toetuse. Komitee soovib sellist lähenemisviisi, pidades silmas, et pensionireformide kulude jätkumine praeguse noorte töötajate põlvkonna või praeguste

pensionäride kanda on ebaõiglane. Komitee pooldab lähenemisviisi, mis tagab põlvkondadevahelise õigluse süsteemi jätkusuutlikkuse ja hüvitiste piisava taseme aspektist, võimaldades inimväärset elatustaset.

1.7 Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles keskendama oma jõupingutused aktiivsete meetmete edendamisele tööea pikendamiseks. Seejuures tuleb eesmärgiks seada tegeliku pensionilejäämise ea lähendamine kehtivale seadusjärgsele pensionieale. See on üks Euroopa pensionisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamise võti. Olulisimateks võetavateks meetmeteks on siin keskendumine sotsiaalpartneritega töötingimuste üle peetavatele läbirääkimistele, nt töökohtade kohandamine, arvestades vanemate töötajate oskusi ja tervislikku seisundit, teatud tööde raskuse arvestamine, täiendõppele juurdepääsu parandamine, invaliidsuse parem ennetamine, töö- ja perekonnaelu ühitamine ning pikemale tööeale seatud õiguslike või muude takistuste kõrvaldamine. Reformiprotsessis tuleb silmas pidades ka vajadust saavutada muutus tööandjate suhtumises sellesse vanuserühma ja arendada positiivset suhtumist eakamate töötajate hulgas, mis võimaldab neil otsustada kauem tööelus osaleda. Selleks et muuta pikem tööiga tegelikkuseks, tuleb läbi viia tööturu reformid, millega luuakse tingimused, tänu millele saaksid ettevõtted pakkuda kvaliteetseid töökohti. Kõik need strateegiad tuleb kujundada ja ellu viia tihedas koostöös sotsiaalpartneritega. Komitee on seisukohal, et kõigest hoolimata tuleks säilitada enneaegselt pensionileminekut võimaldavad eeskirjad, et tagada ka edaspidi pikka aega eriti rasket või ohtlikku tööd teinud või väga varakult (enne 18. eluaastat) oma karjääri alustanud inimestele õigus jääda enneaegselt pensionile.

1.8 Komitee märgib, et liikmesriigid on juba teinud edusamme oma seadusreformides, kuid on samal ajal veendunud, et täiendavate pensioniskeemide õiguslik raamistik vajab parandamist, kuna neil on osa ka pensionisüsteemide piisavuse ja jätkusuutlikkuse tagamisel tulevikus. Komitee on seetõttu tõsiselt mures mõne ametipensionide kohta tehtud ettepaneku pärast. Kuna pensioniskeemid erinevad elukindlustuse teenustest suurel määral, ei toeta komitee ettepanekut vaadata üle tööandjapensioni kogumisasutuse direktiiv eesmärgiga „luua võrdsed tingimused Solventsus II-ga”, kuid soovib eelneva sotsiaalpartnerite ja teiste sidusrühmadega konsulteerimise järel võtta kasutusele spetsiaalsed pensionifondi varade tagamise meetmed.

1.9 Pensionide eesmärk on tagada pensionäridele sissetulek, mis on nende tööea jooksul saadud palga asendustulu ning mis oleks sellega proportsionaalne. Komitee usub, et tulevikus on vaja vähendada lõhet mees- ja naistöötajate pensionide vahel ning anda nõuetekohane vanadusest tulenevate riskide tagatis neile töötajatele, kellel on olnud ebatüüpiline elukutse või ebatüüpiline karjäär. Seni tööturul püsivad erinevused meeste ja naiste töötasude vahel põhjustavad tõsiseid tagajärgi seoses kogutud õiguste ja seega ka naiste väljavaadetega pensioni suurusele. Komitee kutsub liikmesriike üles otsima koostöös sotsiaalpartneritega lahendusi lõhe ületamiseks meeste ja naiste pensioniõiguste vahel, mis tuleneb eeskirjadest ja tööturu tavadest.

1.10 Komitee innustab komisjoni järgima oma kavatsust kasutada osa Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest programmitöö perioodil 2014–2020 selliste projektide toetamiseks, mille eesmärk on eakate töötajate tööhõive või tööea pikendamise edendamine. Samuti väärivad toetust haridusprojektid, mille eesmärk on suurendada töötajate rahandusalaseid teadmisi, eelkõige seoses pensioni planeerimisega. Komitee arvates on sotsiaalpartneritel ja teistel kodanikuühiskonna organisatsioonidel, nagu ka muudel avalik-õiguslikel asutustel selliste projektide edendamisel tähtis roll.

2. Sissejuhatus

2.1 16. veebruaril (hiljem kui kavandatud) avaldas Euroopa Komisjon oma 2010. aasta juulis vastu võetud rohelise raamatuga algatatud ulatuslike konsultatsioonide jätkuna valge raamatu „Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava”. Kuigi komisjon on arvestanud rida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee selleteemalises arvamuses esitatud soovitusi, ei ole komisjon muutnud oma seisukohta selles, milliseid lahendusi liikmesriigid peaksid rakendama, et tagada jätkusuutlik ja kindel pensionisüsteem elanikkonna vananemise tingimustes, rõhutades vajadust pigem vähendada pensionikulusid, kui suurendada tulusid nende rahastamiseks. Lisaks sellele soovita-akse pensioniiga siduda eluea oodatava pikenemisega – kõigi nende punktide suhtes on komitee juba korduvalt kriitiliselt väljendunud.

2.2 Komisjoni seisukoht pensionireformi vajalikkuse kohta lähtub statistikast, mis võib aga luua eksitava ettekujutuse rahvastiku vananemisest tulenevatest probleemidest. Näiteks võrreldakse valge raamatu joonisel 1 esitatud graafikus üle 60aastaste inimeste arvu prognoositud suundumusi 20–59aastaste inimeste arvuga ning graafikult on näha, et esimesse vanuserühma kuuluvate inimeste arv kasvab kahe järgmise aastakümne jooksul eeldatavasti igal aastal kahe miljoni võrra, samas kui inimeste arv teises vanuserühmas väheneb keskmiselt ühe miljoni võrra aastas. 2020. aastaks on enamikus liikmesriikides seadusjärgne pensioniiga 65 aastat või rohkem, mis tähendab, et üle 60aastaste elanikkonnarühm hõlmab nii töötajaid kui ka pensionäre. Kooskõlas oma varasemate soovustega⁽¹⁾ leiab komitee, et elanikkonna vananemise mõju hindamisel sotsiaalkindlustussüsteemide rahastamisele tuleks kasutada majandusliku sõltuvusmäära mõistet, sest see annab tegelikust rahavajadusest täpse ülevaate. Komisjon tunnustab seda valges raamatus. Sellel taustal tervitab komitee asjaolu, et valges raamatus rõhutatakse märksa enam kui komisjoni varasemates dokumentides tööturu ja kõrgema tööhõiveta-
seme olulisust demograafiliste muutustega edukaks toimetulekuks ja seega kesksete pensionieesmärkide saavutamiseks. Siiski on kahetsusväärne, et tööturu suure tähtsuse toonitamine ei ole tuntavalt mõjutanud keskseid soovitusi pensionide valdkonnas, mis on suuremalt jaolt varasematest dokumentidest muutmata kujul üle võetud.

⁽¹⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 1–8.

2.3 Komisjoni arvates on pensionireformide edu liikmesriikides peamine määrav tegur majandus- ja rahaliidu tõrgeteta toimimiseks, mis mõjutab ka ELi suutlikkust saavutada kaks strateegia „Euroopa 2020” eesmärki – suurendada tööhõive määrat 75 %-le ja vähendada vaesuse piiril elavate inimeste arvu kokku vähemalt 20 miljoni võrra. Siiski on komitee esile tõstnud asjaolu,⁽²⁾ et paljudel liikmesriikide kokkuhoiumeetmetel finants- ja riigivõlakriiside mõjuga toimetulemiseks võib olla hoopis ebasoodne mõju nende eesmärkide saavutamisele. Kõiki fiskaalstabiilsuse meetmeid tuleb alati täiendada tööhõivemõjuga investeringute ja kasvule suunatud meetmetega.

2.4 Komisjon soovib esitada liikmesriikidele poliitiliste suuniste ja algatuste ettepanekuid eesmärgiga käsitleda reformimist nõudvaid valdkondi, mis tuvastati muu hulgas Euroopa poolaasta raames 2011. aastal esitatud riigipõhistes soovitusetes. Komitee avaldab kahetsust, et neis soovitusetes viidatakse eelkõige vanaduspensioniea tõstmisele ning pensionide indekseerimise süsteemi muutmisele. Soovitused mõnele liikmesriigile, kes on sõlminud Rahvusvahelise Valuutafondi, Maailmapanga ja Euroopa Komisjoni tugilaenu lepingu, hõlmavad lahendusi nagu pensionide ajutine külmutamine või isegi pensionimäärade vähendamine.

3. Üldised märkused

3.1 Pensionidega seotud praegused probleemid

3.1.1 Komitee nõustub seisukohaga, et pensionisüsteemide jätkusuutlikkus ja piisavus sõltub sellest, kui suures osas toetuvad need sissemaksetele, maksudele ja säästudele. Kuid need ei pärine mitte üksnes töötajatelt, vaid ka pensionäridelt enestelt. Teisisõnu tuleb seda arvesse võtta iga pikaajalise prognoosi puhul aktiivsete maksumaksjate ja pensionäride tasakaalu kohta.

3.1.2 Riiklikud pensionisüsteemid on peaaegu kõigis liikmesriikides pensionäride peamine sissetulekuallikas. Seetõttu on oluline teha kõik selleks, et tagada nende jätkusuutlikkus ja jõukohasus. Komitee leiab, et riiklike süsteemide rahastamine saab kõige paremini tagada kõrge tööhõive ja täiendavate rahaliste vahendite abil, mis on mõnes liikmesriigis juba kasutusele võetud (näiteks eelarvetoetused, täiendav tulu, reserv- ja stabiliseerimisfond). Need pensionisüsteemid tuginevad solidaarsuse põhimõttele ning nende kaudu luuakse põlvkondadevaheline ja -sisene solidaarsus, mis toetab sotsiaalset ühtekuuluvust. Lisaks sellele võimaldavad need mõnes liikmesriigis pensioniõigusi koguda ka töötuse perioodidel või haigusest või perekondlikest põhjustest tingitud karjäärikatkestuste ajal. Need süsteemid tõendasid oma positiivset mõju finantsstabiilsusele 2008. aasta finantskriisi ajal, kuigi mõnes liikmesriigis oli mõju individuaalselt saadavale pensionile vastupidine. Seevastu said mõnedele

erapensioniskeemidele, mis investeerisid osa oma varade portfelist väga riskantsetesse finantstootedesse, osaks suured kaotused, mille tulemusel vähenes järsult paljude pensionäride pension. Otsuselangetajad peavad arvesse võtma ülemaailmse nõudluse vähenemise mõju, arvestades, et sotsiaalhüvitised ei ole pelgalt kulud, kuna annavad kolmandikule Euroopa elanikkonnast vahendid tegutsemiseks ja tarbimiseks.

3.2 Pensionisüsteemide rahalise jätkusuutlikkuse kindlustamine

3.2.1 Komisjon märgib, et pension võiks 2060. aastaks ELis keskmiselt tõusta 2,5 protsendipunkti võrra SKPst. Nagu oma varasemateski arvamustes, soovib komitee suhtuda ettevaatusega nende arvude kasutamisse pensionireformi edendamiseks, kuna paljud neist põhinevad pikaajalistel oletustel, mis mõnel juhul tegelikkuses kinnitust ei leia. Praegu ulatuvad liikmesriigi pensionikulude vahelised erinevused 9 protsendipunkti SKPst, jäädes vahemikku 6 % Iirimaa kuni 15 % Itaalias. See näitab, et avaliku sektori kulude koosseis võimaldab teatud paindlikkust, ilma et see oluliselt mõjutaks liikmesriigi konkurentsivõimet, kes tsüklilises perspektiivis võib anda sotsiaalkindlustussüsteemide käsutusse senisest suurema osa.

3.2.2 Pensionisüsteemi reformi puhul on liikmesriigid viimase kümne aasta jooksul keskendunud peamiselt kulude kärpimisele, tõstes pensioniiga ja minnes üle kas peamiselt või täielikult hinnaindeksist lähtuvatele pensionide indekseerimise süsteemidele. Komitee leiab, et viimatinimetatud muutusel võib olla pikaajaline kahjulik mõju, kuna see toob kaasa pensionide järsu vähendamise. ILO uuringu kohaselt⁽³⁾ võib vaid 1 protsendipunkti küündiv erinevus palgatõusu ja pensionimäärade tõusu vahel 25 aasta pikkusel ajavahemikul põhjustada pensioni vähenemise 22 % võrra.

3.2.3 Riiklikud pensionisüsteemid ei toimi riigi majandussüsteemist lahus. Nad on tõhusad allsüsteemid, millel on vastastikmõju kõigi teiste süsteemidega riiklikul ja ülemaailmsel tasandil. Komitee leiab seetõttu, et pensionisüsteemide rahalise jätkusuutlikkuse kindlustamiseks peaksid liikmesriigid järgmiste aastakümnete jooksul keskendama oma jõupingutused tulude suurendamisele. Seda kasvu ei ole võimalik saavutada ainult tööga hõivatud sissemaksetegijate arvu suurendades ja tööiga pikendades, vaid see eeldab ka riigi rahanduse paremat juhtimist ning suuremaid jõupingutusi võitluses maksudest kõrvalehoidumise ja deklareerimata töö vastu. Jätkusuutlik majanduskasv ja tööhõive kõrge tase loovad pensionisüsteemile soodsa keskkonna. Tuleb läbi viia tööturu reformid, millega luuakse tingimused, tänu millele saaksid ettevõtted pakkuda kvaliteetseid töökohti, et muuta pikem tööiga tegelikkuseks. Samuti võivad korralikud töötingimused, mis aitavad ühendada tööd ja perekondlike kohustusi, toetada sündimuse suurenemist, vähendades seega mõnevõrra rahvastiku vananemisest tingitud survet pensionisüsteemile. Samal ajal on vaja võtta ka meetmeid, et tõsta inimeste valmisolekut töötada kauem, mis hõlmab valmisolekut elukestvaks õppeks ja ennetavat tervishoidu.

(2) ELT C 143, 22.5.2012, lk 23–28.

(3) ILO: Pensionireform Kesk- ja Ida-Euroopas, 2011, lk 16, ISBN 978-92-125640-3 (veebi pdf).

3.2.4 Kooskõlas oma varasema arvamusega märgib komitee, et pensionireforme (sh üleminek täielikult jooksvale finantseerimisel põhinevalt skeemilt pensioni segasüsteemidele, mis koosnevad kohustuslikust jooksvale finantseerimisel põhinevast skeemist ja kogumispensioniskeemist), mis viivad muutusteni pensionisüsteemide rahastamises, suurendavad avaliku sektori otseseid kohustusi ning vähendavad kaudseid kohustusi, ei tohi lühiajalises perspektiivis karistada otsese riigivõla suurendamise tõttu⁽⁴⁾. Seetõttu tuleks kaaluda stabiilsuse ja kasvu pakti sätete ülevaatamist.

3.3 Piisavate pensionihüvitiste säilitamine

3.3.1 Komisjon tunnistab, et enamikus pensionireformi läbi viinud liikmesriikides vähendatakse pensionisüsteemi asendusmäärasid. Kuna pensionid on vanemate eurooplaste peamine sissetulekuallikas, leiab komitee, et liikmesriikide prioriteet peaks olema säilitada piisav pensionitase, mis võimaldaks inimväärselt elustandardit.

3.3.2 Valitsused vastutavad selle eest, et kõigil vanematel inimestel Euroopas oleks piisav pension. Seepärast on komitee seisukohal, et liikmesriigid peaksid koostöös sotsiaalpartneritega kaaluma piisava pensioni kõikehõlmava määratluse väljatöötamist.

3.3.3 Tulevaste põlvkondade pensionäride sissetuleku piisavus sõltub järjest enam täiendava kogumispensionisambast. Komitee märgib siiski, et mõned liikmesriigid, kes on edendanud kohustusliku kogumispensionis keeme, mida rahastatakse riikliku pensionisüsteemi rahadest ühe osa ülekandmise teel, on otsustanud need skeemid lõpetada, peamiselt riikliku süsteemi eelarves seeläbi tekkinud puudujäägi tõttu. Komitee toetab tööandjapensionis keeme, mille loojad ja haldajad on tööandjate ja töötajate esindajad, ning kutsub komisjoni üles toetama sotsiaalpartnereid, et tugevdada nende haldussuutlikkust kõnealusel valdkonnas.

3.3.4 Arvestades järkjärgulist liikumist täiendavalt rahastatavate, eelkõige tööturul osalemisega seotud pensionisüsteemide suunas, on väga oluline, et liikmesriigid tagavad piisava pensioni inimestele, kes on kogu oma täiskasvanueelu väljaspool tööturgu. Seega tuleb tagada piisav pension inimestele, kes on raske puude või tõsiste ja keeruliste sotsiaalprobleemide tõttu avatud tööturul kõrvale jäänud, et vältida veelgi suuremat sotsiaalset ebavõrdsust vanemas eas.

3.4 Naiste ja eakate töötajate tööturul osalemise määra suurendamine

3.4.1 Komisjon märgib, et kui Euroopas suudetakse saavutada strateegias „Euroopa 2020” seatud tööhõive-eesmärk, et 20–64aastaste seas oleks tööga hõivatuid 75 %, ning järgmistel aastakümnetel tehakse täiendavaid edusamme, võib

majandusliku sõltuvuse määr jääda alla 80 %. See tähendab, et vananeva elanikkonna surve pensionisüsteemidele võib jääda talutavale tasemele.

3.4.2 Komitee ei nõustu komisjoni seisukohaga, et fikseeritud pensioniga viiks aktiivsete tööaastate ja pensioniea suhte olulisel määral tasakaalust välja. Viimastel aastatel läbi viidud pensionireformidega on enamik liikmesriike sidunud enneaegselt pensionilemineku õiguse töötatud aastatega, vähendades oluliselt privileeeritud töötajate arvu. Komitee on seisukohal, et enneaegselt pensionilemineku skeemid peavad säilima, et tagada pikka aega rasket või ohtlikku tööd teinud või väga varakult, enne 18. eluaastat oma karjääri alustanud inimestele õigus jääda enneaegselt pensionile.

3.4.3 Komitee on mitmes arvamuses⁽⁵⁾ esitanud oma seisukohad oluliste tegurite kohta, millega liikmesriigid peaksid tööea pikendamisele suunatud reformide teostamisel arvestama, ning tunnistab komisjoni neist mitme arvessevõtmise eest oma valges raamatus. Siiski leiab komitee, et palju on veel teha liikmesriigi tasandil, et tagada töökohtade piisav kohandatus eakamate töötajate oskustele ja tervislikule seisundile.

3.5 ELI ja liikmesriikide ülesanded seoses pensionidega

3.5.1 Komitee tervitab komisjoni otsust rakendada pensionireformi suhtes terviklikku lähenemisviisi, arvestades pensionidega seotud makromajanduslike, sotsiaalsete ja tööhõivealaste küsimuste omavahelist seotust. Kuigi liikmesriikidel on oma pensionisüsteemide kujundamisel esmane vastutus, peaks komisjon loomulikul kasutama tema käsutuses olevaid vahendeid, et liikmesriike pensionireformi läbiviimisel kindlalt toetada. Kuna arengu puhul üldiselt välditakse tagasiminekut, tuleks seda teha, mõjutamata õigusi ja loomata praegusest majanduslangusest innustatud uusi eeskirju, mis võivad kahjustada inimeste huve pärast majanduse toibumist. Vastavalt strateegia „Euroopa 2020” ja uue Euroopa avaliku halduse raamistikule on komisjonil piisavalt lai tegevusväli pensionireformi lahenduste edendamiseks, võttes arvesse, et pensionid ei ole säästud. Samuti soovib komitee komisjonil järgida oma kavatsust kasutada osa Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest programmitöö perioodil 2014–2020 selliste projektide toetamiseks, mille eesmärk on eakate töötajate tööhõive või tööea pikendamise soodustamine. Selle hädavajalik eeltingimus peab olema sotsiaalpartnerite ja organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamine selliste projektide elluviimiseks.

3.5.2 Arvestades asjaolu, et tööhõive ja tööviljakuse kasv peaksid olema kõige olulisemad valdkonnad liikmesriikide jaoks, kes seisavad silmitsi vananeva elanikkonna mõjuga pensionisüsteemidele, soovib komitee, et kõik poliitikastrateegiad, mida valitsused kavatsesid rakendada, toetuksid sotsiaalpartnerite eelnevale nõusolekule.

⁽⁴⁾ Selline olukord valitseb mõnes liikmesriigis, kus on välja töötatud täiendavad pensioniskeemid, mida rahastatakse osaliselt riiklikust pensionifondist.

⁽⁵⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 1–8. ELT C 161, 13.7.2007, lk 1–8. ELT C 44, 11.2.2011, lk 10–16.

3.6 Vajadus pensionide ümberkorraldamise järele

3.6.1 Pidades silmas komisjoni poolt liikmesriikidele 2011. ja 2012. aasta majanduskasvu analüüsi raames esitatud pensionireformide suuniseid, on komitee seisukohal, et:

- a. tegeliku pensioniea tõstmine tuleb siduda sotsiaalpartneritega läbi räägitud poliitikaga, mis soodustaks pikemat tööelu, selle asemel et kehtestada automaatseid mehhanisme seadusjärgse pensioniea tõstmiseks, nagu soovitas komisjon;
- b. juurdepääsu piiramisel enneaegsele pensionileminekule tuleb arvestada teatud liiki töötajate konkreetset olukorda, eelkõige aga eriti rasket või ohtlikku tööd teinud inimeste ja väga varakult oma karjääri (enne 18. eluaastat) alustanud inimeste olukorda;
- c. parim lähenemisviis tegeliku pensioniea tõstmisel on toetada pikemat tööelu, pakkudes paremat juurdepääsu koolitusprogrammidele, kohandades töökohti vastavalt eripalgelisema tööjõu vajadustele, luues töövõimalusi eakamatele töötajatele ning toetades aktiivsena ja tervena vananemist ja kõrvaldada õiguslikud või muud takistused, mis ei võimalda eakamate töötajate juurdepääsu mõnele ametile;
- d. meeste ja naiste seadusjärgse pensioniea võrdsustamine peaks toimuma määratud tähtaja jooksul, mis arvestab olukorda iga liikmesriigi konkreetsel tööturul; erilist tähelepanu tuleks pöörata naiste ja meeste pensioniõiguste võrdsustamisele;
- e. toetada tuleb täiendavate pensionisäästude süsteemi arendamist, kaasates sellesse sotsiaalpartnerid, eelkõige tööandja-pensioni skeemide vormis, kuna finantskriisi ajal osutusid need teistest kogumispensioniskeemi tüüpidest turvalisemaks, ning samuti sihipäraste maksusoodustustega seotud isiklike säästude vormis eelkõige nende puhul, kes ei saa endale selliseid teenuseid lubada.

3.7 Tasakaal tööelu ja pensionipõlve kestuse vahel

3.7.1 Komitee on seisukohal, et vabatahtlike, tööea pikendamist edendavate aktiivsete meetmete kaudu saavad liikmesriigid toetada tegeliku pensioniea tõusu, mis tähendab tööelu pikendamist. Seadusjärgse pensioniea automaatne tõstmine lähtuvalt eluea oodatavast pikemisest võib osutada kahjulikuks, sest paljud vanemad töötajad, eriti need, kellel on terviseprobleeme, võivad hakata ära kasutama sotsiaalkindlustuse teisi sambaid ⁽⁶⁾.

3.7.2 Komitee nõustub komisjoniga selles, et pensionireformi ei tohiks teostada viisil, mis jätkaks kõik seotud kulud noorte töötajate põlvkondade või siis ainult praeguste pensionäride kanda. Liikmesriikidel on võimalik rakendada reformimeetmeid, mis ei riiva ei töötajate ega pensionäride huve.

3.7.3 Komitee soovib liikmesriikidel meetmete rakendamisel enneaegselt pensionile jäämise võimaluste piiramiseks nõuetekohaselt arvestada nende töötajate huve, kes on teinud pikka aega rasket või ohtlikku tööd või kes on alustanud oma karjääri väga varakult (enne 18. eluaastat). Paljudele nende kategooriate töötajatele võib enneaegselt pensionilemineku võimaluse piiramine tegelikult tähendada nende pensioniõiguse eiramist. Komisjon tunnistab, et võrreldes teiste töötajatega on nende kategooriate töötajate oodatav eluiga lühem ja tervislik seisund viletsam. Vastav korraldus peab jääma liikmesriikide otsustada, kooskõlas nendes riikides valitsevate tavade ja tingimustega ja lähtuvalt sotsiaalpartneritega saavutatud kokkulepetest.

3.7.4 Komitee tunnistab komisjoni seisukohta seoses vajadusega keskenduda liikmesriikides käivitatud reformiprotsessides pikema tööea toetamisele. Lihtsalt seadusjärgse pensioniea tõstmine või pensionide vähendamine indekseerimissüsteemi muutmise teel jätkaks miljonid pensionärid allapoole vaesuspiiri.

3.7.5 Vastavalt Eurostati raportile ⁽⁷⁾ oleks üle 35 % töötajatest vanuses 50–69 valmis töötama ka pärast 65. eluaastat. Komitee nõustub komisjoni seisukohaga selles, et muu hulgas on liikmesriikide jaoks üks lahendus tööea pikenemist takistavate asjaolude kõrvaldamine.

3.7.6 Komisjon tunnistab, et meeste ja naiste pensionide erinevust ei ole võimalik vähendada ainult pensioniea võrdsustamisega, ja soovib liikmesriikidel nende erinevuste kaotamiseks kombineerida omavahel pensioni- ja tööhõivepoliitika meetmeid. ELi pensione käsitlevate õigusaktide läbivaatamise osana kutsub komitee komisjoni kaaluma sätete lisamist, mille eesmärk on soolise ebavõrdsuse kaotamine.

3.8 Täiendavate erapensionisäästude süsteemi arendamine

3.8.1 Komitee tervitab komisjoni otsust parandada ELi pensionidega seotud õigusakte. Komitee leiab siiski, et siin tuleks lisaks pensionifondide piiriülese tegevuse ning töötajate liikuvusega seotud aspektidele kaaluda ka pensioniameti järelevalve ja kontrolli ning halduskulude ja tarbijate teavitamise ja kaitse küsimusi.

⁽⁶⁾ ELT C 84, 17.3.2011, lk 38–44.

⁽⁷⁾ Aktiivsena vananemine ja põlvkondadevaheline solidaarsus – Euroopa Liidu statistiline portree 2012, lk 57.

3.8.2 Komitee toetab komisjoni ettepanekut luua kogu ELi hõlmavad pensionijälgimissüsteemid, ühendades vastastikku teenused liikmesriikide tasemel. See oleks reaalselt kasulik neile, kes on töötanud mitmes liikmesriigis.

3.8.3 Valges raamatus ei valita õiget lähenemist tööandjapensionide kulutõhususe ja seega nende jätkuva kasvu toetamisele. Komitee ei toeta iseäranis püstitatud eesmärki vaadata üle tööandjapensioni kogumisasutuste tegevust ja järelevalvet käsitlev direktiiv (IORP) eesmärgiga „luua võrdsed tingimused Solventus II-ga”. Sellised meetmed ei ole põhjendatud vajadusega luua võrdsed võimalused kindlustuse pakutavate pensionifondidega, kuna need tegutsevad teistsugustel alustel. Enamasti ei tegutse pensionifondid jaemüügi turgudel ja/või on mittetulunduslikud organisatsioonid. Nad tegutsevad üldiselt tööandja või tööandjate rühma kaudu oma majandussektoris, samal ajal kui pensionikindlustuse tooteid võidakse pakkuda eraisikutele. Pensionifondid on kollektiivse iseloomuga (kollektiivlepingu objekt). Samas toetab komitee komisjoni võetud kohustust võtta kasutusele spetsiaalsed pensionifondi varade tagamise abinõud.

3.8.4 Riiklike pensionisüsteemide kõrval on välja töötatud ka muid täiendavaid kollektiivseid süsteeme. Kuna viimased annavad pensionäridele lississetulekuid, tuleks neid laiendada kõigile töötajatele. Kuid nad ei tohiks olla alternatiiv riikliku

pensionimaksimisele ning kuna nad põhinevad kollektiivlepingutel, ei tohiks nad selle saamist kindlasti mitte ohustada. Kõigil majandusharu või ettevõtte töötajatel peaks olema juurdepääs nendele täiendavatele süsteemidele, mille raames koheldakse mehi ja naisi võrdselt. Lisaks on oluline, et sotsiaalpartnerid oleksid kaasatud nende süsteemide haldamise rakendamisse ja järelevalvesse. Kõrvuti täiendavate pensionisüsteemidega, mis tavaliselt tegutsevad investeerimisfondidena, peaksid sotsiaalpartnerid otsima võimalusi ka mõningate muude riskide katmiseks, mis sageli kahandavad tulevasi pensione (nt kogu elu hõlmavad riskid, riskid haiguse või isegi töötuse või perekondlikel põhjustel töölt puudumise ajal), et kindlustada tulevaste pensionide taseme piisavus.

3.9 ELi vahendite kasutuselevõtt

3.9.1 Komitee kutsub komisjoni üles kasutama kõiki olemasolevaid õigus-, finants- ja koordineerimisvahendeid, et toetada liikmesriikide jõupingutusi piisava ja kindla pensionisüsteemi kindlustamiseks. Samuti on selles valdkonnas tulemuste saavutamiseks oluline kaasata kodanikuühiskonna organisatsioonid ja sotsiaalpartnerid pensionireformi poliitika läbirääkimise, kujundamise ja rakendamise kõikidesse etappidesse. Ent kui esitatakse ELi määruse ettepanek, mis ei ole otseselt seotud pensionisüsteemiga, on oluline hinnata selle mõju pensionisüsteemidele (eelkõige nende stabiilsusele ja pensionimäärade tasemele tulevikus).

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel enam kui veerandi antud häälest (kodukorra artikli 54 lõige 3):

Punkt 3.6.1b

Muuta järgmiselt:

„b. juurdepääsu piiramisel enneaegsele pensionileminekule tuleb arvestada teatud liiki töötajate konkreetset olukorda, eelkõige aga eriti rasket või ohtlikku tööd teinud inimeste ja väga varakult oma karjääri (enne 18. eluaastat) alustanud inimeste olukorda;”

Hääletuse tulemus

Poolt: 88

Vastu: 124

Erapooletuid: 14

Punkt 3.7.1

Muuta järgmiselt:

„3.7.1 Komitee on seisukohal, et vabatahtlike, tööa pikendamist eeldavate aktiivsete meetmete kaudu saavad liikmesriigid toetada tegelikku pensioniea tõusu, mis tähendab tööelu pikenemist üle seadusjärgse pensioniea. Seadusjärgse pensioniea automaatne tõstmine lähtuvalt eluea oodatavast pikenemisest võib osutuda kahjulikuks, sest paljud vanemad töötajad, eriti need, kellel on terviseprobleeme, võivad hakata ära kasutama sotsiaalkindlustuse teisi sambaid⁶.”

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 135

Erapooletuid: 10

Punkt 3.7.3

Muuta järgmiselt:

„Komitee soovib liikmesriikidel meetmete rakendamisel enneaegselt pensionile jäämise võimaluste piiramiseks nõuetekohaselt arvestada nende töötajate huve, kes on teinud pikka aega rasket või ohtlikku tööd või kes on alustanud oma karjääri väga varakult (enne 18. eluaastat). Paljudele nende kategooriate töötajatele võib enneaegselt pensionilemineku võimaluse piiramine tegelikult tähendada nende pensioniõiguse eiramist. Komisjon tunnustab, et võrreldes teiste töötajatega on nende kategooriate töötajate oodatav eluiga lühem ja tervislik seisund viletsam. Vastav korraldus peab jääma liikmesriikide otsustada, kooskõlas nendes riikides valitsevate tavade ja tingimustega ja lähtuvalt sotsiaalpartneritega saavutatud kokkulepetest.”

Hääletuse tulemus

Poolt: 88

Vastu: 124

Erapooletuid: 14

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 programm „Kodanike Euroopa” ”

KOM(2011) 884 lõplik – 2011/0436 APP

(2012/C 299/22)

Raportöör: **Andris GOBIŅŠ**

19. märtsil 2011. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek võtta vastu nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 programm „Kodanike Euroopa” ”

COM(2011) 884 final – 2011/0436 (APP).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 27. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 140, vastuhääli oli 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) toetab kindlalt programmi „Kodanike Euroopa” jätkamist ja selle põhi-olemust – julgustada ja toetada Euroopa kodaniku aktiivset osalemist Euroopa poliitilises ja avalikus elus, vastastikust solidaarsust ja koostööd ühiste väärtuste ja Euroopa identiteedi alusel.

1.2 Kodanikuaktiivsus iseloomustab nii üksiku kodaniku, kodanike rühma, kodanikuühiskonna organisatsioonide, sh sotsiaalpartnerite kaasamist poliitika kujundamisse (vertikaalne dialoog kodanikuühiskonna ja haldusasutuste vahel), kui ka koostöövõrgustikku (horisontaalne dialoog). Komitee tunneb heameelt, et käesolevas ettepanekus on toetatud mõlemat aspekti, kuigi horisontaalset mõõdet võiks täpsustada.

1.3 Komitee toetab Euroopa Komisjoni (EK) ettepaneku põhisuundi, kuid leiab, et Euroopa Parlamenti, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed, Regioonide Komiteed ja struktureeritud dialoogi partnereid tuleb rohkem kaasata programmi kujundamisse, järelevalvesse ja hindamisse. Käesolevas arvamuses on kokku võetud soovitused ja konkreetsed muudatused, mis võimaldavad programmi edaspidi täiendada, muuta seda kodanikele veel lähedasemaks ja nende vajadustele vastavamaks.

1.4 Praegu on Euroopa Liidu institutsioonidel tõsised legitiimsusprobleemid, seda tunnistab ka Euroopa Komisjon. Kodanike vähenenud usaldus, apaatia ja piiratud osalemine otsuste vastuvõtmisel kahjustab põhimõtteliselt ELi ideed, kahjustab vastu võetavate otsuste kvaliteeti ja ELi pikaajalist arengut ⁽¹⁾.

See kahjustab valitsemist kõigil tasanditel: kohalikul, riiklikul, piiriüleisel ja ELi tasandil. Kavandatud programmi rahastamine on vajalike meetmete elluviimiseks ebapiisav, tuleb teha kõik, mis võimalik, et suurendada rahastamist.

1.5 Programm „Kodanike Euroopa” peab olema kooskõlas Lissaboni lepingus sätestatud demokraatlike normidega ja tugevdama Euroopat, eeskätt Euroopa Liidu lepingu artiklites 10 ja 11 ette nähtud osalemismehhanisme ja läbipaistvust. Siiski saab programm üksnes siis täisväärtuslikult toimida, kui ka ELi institutsioonid teevad ära oma kodutöö nimetatud artiklite elluviimiseks, sh rohelise raamatu koostamise teel. Samuti ei saa programm mingil moel täita ühegi EK peadirektoraadi funktsioone, pakkudes nende vahenditega varasemast enam avalikku osalemist, dialoogi ja partnerlust nende tegevusaladel.

1.6 Komitee on teadlik mitmete kodanikuühiskonna organisatsioonide murest selle üle, et iga-aastased tegevusprogrammid võivad liigselt nõrgestada programmi suunitlust pikaajaliste eesmärkidele või koguni täiesti varju jätta ja/või välistada ühiskonna võimaluse oma prioriteetide sõnastamiseks.

1.7 Programmi ajaloolise mälu alajaotis peab edendama ühist identiteeti ja väärtusi. Komitee toetab programmis pakutud täiendusi, kaasa arvatud natsistliku ja totalitaarkommunistliku

⁽¹⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 137-142.

režiimi, sealhulgas ka 1953. aasta järgsete ohvrite mälestamist ning ühiskonna rollile viitamist Euroopa taasühinemises pärast pikka eraldatuseperioodi.

1.8 Komitee rõhutab vajadust toetada ühiskonna pikaajalist, mõtestatud ja võimalikult struktureeritud osalemist kõigi tasandite otsuste vastuvõtmise igal etapil.

Selle kinnitamiseks täiendab komitee varem öeldut järgmiselt:

- Tuleb anda eeskätt niisuguseid toetusi, mis soodustavad struktuurimuutusi, osalemist ja institutsionaalse mälu kasutamist, samuti tagavad, et programmis ei ole lõhet praeguse ja tulevase eelarveperioodi vahel. Vajaduse korral tuleb kasutada üleminekuperioodi, mis kindlustaks eesmärkide järgimise vaheetapil.
- Programmi peamised valikukriteeriumid peavad põhinema Euroopa mõõtmel ja ühiskonna osalusel ELi küsimustes, mitte rakendamisel ELi tasandil. Ette tuleb näha ka toetuse võimalus ELi otsuste vastuvõtmisel osalemiseks riigi tasandil.
- Programmi juhtrühma tuleb kaasata Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Regioonide Komitee, samuti struktureeritud dialoogi partnerite esindajaid, lihtsustada projekti administreerimist, sh hindamist, süsteemi, säilitades vajaliku järelevalve.
- Vabatahtlikku tööd tuleb tunnustada kui kaasfinantseerimist. Lisaks tuleb luua eriline toetus või eraldi väike projektkategooria liikmesriikidele, kellel on eriti ebasoodne olukord kodanikuühiskonna tegevusprogrammi eesmärkide täitmise alal või kus osalus on madal.
- Juhul kui projekti taotleja on avaliku sektori asutus, agentuur või muu organisatsioon, mille puhul peamiseks rahastamisallikaks on maksud, lõivud või muud sarnased maksed, tuleb ette näha kohustuslik partnerlus vähemalt ühe kodanikuühiskonna organisatsiooniga. Sõpruslinnade liikumine („Town-Twinning”) ja muud projektid peavad iseäranis edendama ida-lääne koostööd.

2. Üldised märkused – programmi sisu

2.1 Programmi „Kodanike Euroopa” eesmärk on aidata taas elustada Lissaboni lepingus sätestatud demokraatlikke norme, eriti Euroopa Liidu lepingu artikleid 10 ja 11. Euroopa kodanikualgatus on ainult üks lepingus ette nähtud osalusvõimalustest, teised peavad kiiresti järgnema. Ka see programm on edukas,

kui EL vastab paremini poliitilistele nõuetele, mis on üksikasjalikult sätestatud teistes komitee arvamustes, sh vajadus luua rohelised raamatud kodanikuosalemise kohta.

2.2 Praegu on ettepaneku ainus juriidiline alus selgelt väljendatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 352⁽²⁾. Komitee nõuab, et märgitaks ära, millistes aluslepingu artiklites sisalduvad programmi eesmärgid. Eriti olulised on Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 10 ja 11, samuti Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 15⁽³⁾. Samuti on seletuskirjas viide põhiõiguste harta artiklile 39, mis näeb ette õiguse hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel, kuid ei ole viidet teistele selle harta artiklitele, sealhulgas artiklile 11 (sõna- ja teabevabadus), artiklile 12 (kogunemis- ja ühinemisvabadus), artiklile 41 (õigus heale haldusele), artiklitele 20–26, mis näevad ette indiviidi ja igasuguste ühiskondlike rühmituste võrdsed õigused, kaitseõiguse jt⁽⁴⁾. Siiski ei saa kõnealune programm olla ainus või peamine ülalnimetatud eesmärkide saavutamise vahend.

2.3 Komitee rõhutab, et osalemine ja kodanikuaktiivsus on universaalsed ja jagamatud väärtused ning kõik valitsustasandid – kohalik, riiklik, Euroopa Liidu tasand – on omavahel seotud. Paljusid Euroopa Liidu otsuseid mõjutavad oluliselt kohalik ja riiklik tasand. ELi otsused omakorda mõjutavad kohalikku ja riiklikku tasandit. Programm peab olema nende tingimustega kooskõlas ja omama vajalikke vahendeid, jättes prioriteediks Euroopa mõõtme, sõltumata sellest, kas projekti täideviija tegutseb riiklikul või ELi tasandil. Niisugused projektid peavad olema võimalikud ka ilma rahvusvaheliste partneriteta. Rahastamist laiendades on soovitatav toetada ka kohalikul tasandil tegutsevaid projektide täideviijaid, kes on kaasatud ELi otsuse vastuvõtmisesse.

2.4 Komitee märgib, et kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevusel on eriline tähendus eelkõige majanduskriisi ajal ning et kriis ja kasutatavate vahendite puudus mõjutavad nende tööd väga tugevalt, seepärast on eriti olulised pikaajalised administratiivtoetused, samuti struktureeritud dialoogi ja järelevalve-organisatsioonide ning aktuaalsete ELi teemade lahendamisel osalemise toetamine. Programm peab teiste seas toetama perioodi 2011–2013 ELi temaatiliste aastate meetmeid, saadud teadmisi ja tulemusi lisaks kodanikuühiskonna, muu hulgas sotsiaalpartnerite soovitudele.

⁽²⁾ COM(2011) 884 final.

⁽³⁾ ELT C 83, 30.3.2010.

⁽⁴⁾ ELT C 83, 30.3.2010.

2.5 Kodanikuaktiivsus ja osalemine on loogiliselt seotud tegevusega, mis soodustab teabe ja ideede vahetamist, samuti arutelusid ühise identiteedi, ühiste väärtuste ja ajaloo teemal. Komitee toetab programmis pakutud ajaloolise mälu alajaotise laiendamist, hõlmates ka natsistliku ja totalitaarkommunistliku režiimi, sealhulgas ka 1953. aasta järgsete ohvrite mälestamist. Tuleb toetada diskussiooni ühiskonnas, et edendada Euroopa ajaloo mõistmist ja omandada õppetunde tuleviku tarvis, rõhutada Euroopa taasühinemise tähtsust pärast pikaajalist eraldatust. Erilist tähelepanu tuleb pöörata noorte ajalooteadlikkusele, see on ELi ühise tuleviku, vabaduse ja heaolu alus.

2.6 Komitee rõhutab, et programmi „Kodanike Euroopa” projektid ja tegevused, eriti sõpruslinnade liikumine („Town twinning”), peavad kaasama ühiskonda laiemalt, mitte üksnes institutsioonide töötajaid ja ametiisikuid. Kui projekti taotleja on mõni avaliku sektori asutus, agentuur või muu organisatsioon, mille puhul peamiseks rahastamisallikaks on maksud, lõivud või muud sarnased maksed, tuleb ette näha kohustuslik partnerlus vähemalt ühe kodanikuühiskonna organisatsiooniga. Eriline toetus on ette nähtud uutele partneritele, näiteks idalääne partnerlusele.

3. Konkreetsete märkused

Programmi „Kodanike Euroopa” koordineerimine teiste programmidega

3.1 Komitee tunneb heameelt esialgse ettepaneku paranduste üle, mis soodustavad „Kodanike Euroopa” paremat koostööd ja koordineerimist teiste, eriti naabruspoliitika programmidega. Vastavalt ettepaneku artiklile 11 on strateegia „Euroopa2020” eesmärkide saavutamiseks vajalik hea koordineerimine ka INTERREGi, meedia- ja noorteprogrammidega.

3.2 Komitee kutsus üles viivitamatult alustama tööd teabe jagamisega ELi programmide kohta, et igal kodanikul oleks võimalik oma võimaluste kohta ühest kohast teavet saada. Nagu on näha komisjoni läbi viidud ühiskondlikest aruteludest⁽⁵⁾, ei ole kodanikel alati selget arusaamist sellest, millised tegevused on eeskätt toetatud ja milliste programmide raames. Erilist tähelepanu tuleb pöörata noortele.

3.3 Nagu juba varem komitee arvamuses öeldud, innustatakse oluliselt parandama koordineeritust, luues näiteks püsivaid institutsioonidevahelisi üksusi kodanikuaktiivsuse ja osalemise küsimustes, mis ühendaksid mitmete Euroopa Komisjoni peadirektoraatide ja teiste ELi institutsioonide esindajaid⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Euroopa Komisjoni läbi viidud internetipõhiste konsultatsioonide (2010–2011) tulemused.

⁽⁶⁾ ELT C 28, 3.2.2006, lk 29–34.

Finantsaspektid

3.4 Programmi rahastamine on täiesti ebapiisav. Komitee on teadlik, et praeguses kriisiolukorras on programmi „Kodanike Euroopa” eelarve suurendamine rahanduslik ja poliitiline probleem, kuid rõhutab siiski selle programmi absoluutselt elulist tähtsust ja viitab sellele, et programmi rahastamist tuleb mitmekordselt suurendada. Praegune tase ei ole piisav, et saavutada reaalseid tulemusi Euroopa tasandil⁽⁷⁾ ega vasta potentsiaalsete projektitaotlejate ootustele. Praegune rahastamismaht seab kahtluse alla üldsuse osalemise osatähtsuse otsuste vastuvõtmisel ja otsuse vastuvõtjate valmisoleku täita Lissaboni lepingut.

3.5 Kutsuge üles uurima, kuidas leida programmile „Kodanike Euroopa” täiendavaid vahendeid, eelkõige niisuguseid, mida programmi ajal ei kasutata teistes programmides.

3.6 Et tagada laiaulatuslik programmis osalemine ja mitte diskrimineerida väikseid ega tagasihoidlikumate finantsvõimalustega organisatsioone, tõsta programmi tõhusust ja märgatavust Euroopas, kutsus komitee toetama ka Euroopa mastaabis väikesi projekte. Eriti kodanikuühiskonna projekte – praeguse programmiga võrreldes peab vähendama projekti eelarve miinimumkõnnist ja kaasfinantseerimise mahtu, suurendama eelfinantseerimise mahtu ja tunnistama kehtetuks välispartneri kaasamise nõude, vähendama halduskoormust, säilitades samal ajal järelevalve seal, kus see on vajalik. Uuel programmitöö perioodil tuleb kodanikele ja kodanike organisatsioonidele kindlustada võimalus esitada väikesemahulisi toetusetaotlusi. Organisatsioonil ei ole enam vaja investeerida kümnet tuhandet eurot kaasfinantseerimiseks. Praegune keskmine projektimaht, – 80 000 eurot – teeb muret. Programmi kavandades tuleb hoolikalt hinnata ja kontrollida ka muid aspekte, millega seoses programmi tingimused võivad diskrimineerida mõningaid projektitaotlejaid või sihtrühmi.

3.7 Komitee kutsus Euroopa Komisjoni üles kaaluma võimalust toetada eriti või luua eraldi väike projektikategooria liikmesriikidele, kellel on eriti ebasoodsad võimalused kodanikuühiskonna tegevusprogrammi eesmärkide täitmise alal või kus osalus on madal.

3.8 Uuel programmitöö perioodil tuleb leida võimalus vabatahtliku töö arvestamiseks abikõlbliku kaasfinantseerimisena⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Vt joonealust märkust nr 6.

⁽⁸⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 46–52.

3.9 Kodanikuaktiivsuse ja kodanikuväärtuste tugevdamine Euroopa uue põlvkonna hulgas on ELi otsustav tulevikuülesanne ja kohustus. Komitee kutsub teiste hulgas Euroopa Komisjoni kaaluma võimalust lülitada programmi rohkem noorteprojekte, mis ei kuulu uue programmis "Erasmus kõigi jaoks" alla, eriti noorsooinitsiatiivi projekte. Veel üks temaatiline uuendus võiks olla ettevõtja sotsiaalse vastutuse edendamise projekt.

Programmi juhtimine ja haldus

3.10 Tuleks deentraliseerida programmide haldus, eriti punktis 3.6 mainitud väikeste projektide puhul. Juba praegu otsustas komisjon programmi populariseerimise maksimaalselt kaasata komisjoni esindusi liikmesriikides⁽⁹⁾, kuid siiski tuleb rõhutada võimalust laiendada esinduse või muu riikliku tasandi struktuuri kasutamist ka programmi haldamisel. Ühiskonna teavitamine ja programmi haldamine on teineteist täiendavad tegevused. Alternatiivne lahendus oleks tagada võimalus rohkemate väikeste projektide elluviimiseks, kasutades üldisi toetusi.

3.11 Programmi haldus peab olema maksimaalselt avatud ja läbipaistev. Komitee tervitab Euroopa Komisjoni konsultatsioone, mis programmi raames juba toimuvad. Siiski, kui teadvustada endale programmi spetsiifilist olemust, peab tekkima võimalus kaasata programmi juhtkomitee töösse Regioonide Komitee, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning struktureeritud dialoogi partnerite esindajad, andes neile eksperdi, täiendavliku liikme, vaatleja, aktiivse vaatleja või sellelaadse staatuse ja/või luues formaalse või mitteformaalse institutsioonidevahelise töörihma iga-aastase programmi koostamiseks. See vormib partnerluse ideed ja võimaldab tagada töhuse teabevahetuse juba otsuse vastuvõtmise varajases staadiumis. Just need esindajad peavad olema tihedalt seotud programmi hindamise ja väljatöötamisega⁽¹⁰⁾.

3.12 Kodanikuühiskonnas on kindlaks tehtud riskid seoses programmi iga-aastaste prioriteetide, lähiaja tegevuste ja kampaaniasündmustega. Need ei tohi varjutada ega kitsendada programmi eesmärke. Kodanikuühiskond peab saama võimaluse valida ise enda jaoks aktuaalsed projektiteemad, mis on vastavuses programmi peamiste eesmärkidega.

3.13 Komitee nõuab kaheastmelise projekti hindamise süsteemi rakendamist. Ebapiisava rahastamise tõttu tagasi lükatud taotluste arv on aukartustäratav, praegu toetatakse ainult ühte umbes iga 20 taotletud projekti kohta. Programm ei tohi asjatult kulutada taotlejate organisatsioonide ressursse,

kuna see oleks neile kahjulik ja vastuolus programmi peamiste eesmärkidega. Peale selle tuleb projekti esitamiseks ette näha mitu erinevat tähtaega.

3.14 Kavandades programmi halduskulusid, mis on umbes 11 % kogu programmile ette nähtud eelarvest, kutsub komitee arvesse võtma tulude-kulude analüüsi⁽¹¹⁾ ja käesolevas arvamuses välja pakutud lahendusi kulude vähendamiseks, sh üldised toetused, kaheastmeline hindamissüsteem jne.

3.15 Komitee kutsub viivitamatult looma programmi „Kodanike Euroopa“ kontaktpunkte sellest programmist osa võtvates riikides, kus neid veel ei ole, samuti suurendama nende aktiivsust ja nähtavust.

Tõhusus, jätkusuutlikkus ja investeringute tasuvus

3.16 Nagu tõdeavad nii Euroopa Komisjon kui ka väga paljud vaadeldud kodanikuühiskonna esindajad⁽¹²⁾, peab programm tulevikus olema tihedalt seotud reaalse otsuste vastuvõtmise protsessiga ja ka Euroopa poliitilise tegevuskavaga. Komitee tervitab asjaolu, et uues programmis on ühe kriteeriumina ette nähtud toetatavatest tegevustest alguse saanud poliitiliste algatuste arv ja kvaliteet. Nii saab programm edendada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 11 elluviimist. Komitee tunnustab samuti komisjoni nõuet heade tavade vahetamiseks ja ideede kogumiseks kodanikuaktiivsuse alal⁽¹³⁾.

3.17 Kõik programmi toetavad tegevused peavad tingimata andma praktiliselt kasutatavaid, stabiilseid, pikaajalisi ja maksimaalselt märgatavaid tulemusi. Üks viis selle tagamiseks on kasutada kõiki võimalusi aruteludeks, lühikesteks avalikeks koosolekuteks ja vastastikuste kontaktide loomiseks. Näiteks võiks eesistujariigi töö olla suunatud arutelufoorumite loomisele kodanikuühiskonna ja ELi institutsioonide vahel.

3.18 Komitee kutsub suurendama tegevustoetuse ligipääsetavust, pöörates erilist tähelepanu ELi ja ka riigi tasandile, kuna need toetused võimaldavad organisatsioonil arendada üldist kompetentsi, võimet osaleda poliitika kujundamisel ja reageerida operatiivselt uutele probleemidele⁽¹⁴⁾. Seevastu projektitoetus keskendub sageli spetsiifilistele tegevustele ja seetõttu on

⁽¹¹⁾ Vastavalt Euroopa Komisjoni praegusele ettepanekule moodustas programm „Kodanike Euroopa“ koguelarve 2014.–2020. aastaks 229 miljonit eurot, millest 206 miljonit eurot eraldati otse programmi meetmete tarvis, 23 miljonit eurot aga halduskuludeks. Vt COM(2011) 884 final, 2011/0436 (APP) lisa.

⁽¹²⁾ Euroopa Komisjoni teostatud internetipõhiste konsultatsioonide (2010–2011) tulemused.

⁽¹³⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹⁴⁾ Vt ka Euroopa Parlamendi sise poliitika peadirektoraadi eelarveasjade poliitikaosakonna uuringut: „Eelarveküsimused. Valitsusväliste organisatsioonide finantseerimine EL eelarvest“ (*Budgetary Affairs, Financing of Non-governmental Organisations (NGO) from the EU Budget [Study], Provisional Version*) [uuring], parandatud versioon, 2010.

⁽⁹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹⁰⁾ Vt joonealust märkust nr 6.

nende toetuste abil sageli raske tagada pikaajalisust, institutsionaalset mälu ja tegevuse kvaliteeti. Tuleb üle kontrollida käesoleva ettepaneku lisas ette nähtud summa, projektide arv ja teisi näitajad. Nende kaudu ei tohi ei finants- ega administratiivsest aspektist diskrimineerida väiksemaid organisatsioone, kehtestades kõrge kaasfinantseerimise künnise või muid nõudeid. Kohaseim oleks mitte määrata minimaalset summat või määrata see toetuste mahtudega võrreldes madalamale tasemele, suurendades nii saajate arvu ja/või pikendades toetamise aega.

3.19 Soovitatav on kasutada laialdaselt pikaajalist struktuurset toetust usaldusväärsete partnerite jaoks. Samuti on soovitatav pikendada ülejäänud projektide maksimaalset kestust, kui seda nõuab konkreetse projekti olemus.

4. Lisasoovitused Euroopa Komisjoni poolt ette valmistatud ettepanekute kohta

Järgnevates muudatusettepanekutes väljendab komitee oma seisukohti programmi teatavate põhiaspektide suhtes. Võtmaks arvesse esimeses osas toodud kaalutlusi ja tagamaks teksti sidusust, võivad ka teised muudatused ettepaneku sisus, seletuskirjas ja lisas vajalikuks osutada.

4.1 Komitee kutsub täiendama või ettepanekust välja jätma põhjenduse 4, näidates seega, et „Euroopa kodanikualgatus on ainulaadne võimalus, tänu millele saavad kodanikud otseselt mõjutada ELi õigusnormide kujundamist”⁽¹⁵⁾, kuna see võib tekitada kahtlusi teiste Lissaboni lepingu sätete rakendamise suhtes.

4.2 Komitee kutsub asendada põhjenduses 4 sõnu „nii riikidevahelisel kui ka ELi tasandil” sõnadega „on vaja mitmesuguseid meetmeid ja kooskõlastatud jõupingutusi nii riikidevahelisel kui ka ELi tasandil, samuti, arvestades Euroopa mõõdet, liikmesriikide tasandil” vastavalt käesoleva arvamuse punktidele 2.3 ja 3.6.

4.3 Kutsume põhjenduses 10 asendada sõna „riikidevaheline” sõnaga „programmi” vastavalt käesoleva arvamuse punktidele 2.3 ja 3.6.

4.4 Kutsume täiendama põhjendust 14 järgmiselt: „koostöös komisjoni, liikmesriikide, Regioonide Komitee, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, struktureeritud dialoogi esindajate, samuti Euroopa kodanikuühiskondade individuaalsete esindajatega”.

4.5 Kutsume põhjenduses 16 asendada sõnu „seotud ELi poliitikaga” sõnadega „seotud poliitikatega ELi küsimustes”, sõnu „ELi poliitilise päevakorra kujundamises” sõnadega „poliitilise päevakorra kujundamises ELi küsimustes”.

4.6 Saavutamaks käesoleva arvamuse punktis 3.13 mainitud, kutsume täiendama põhjendust 16 teist lauset sõnadega „samuti kaheastmelist projektitaotluste valikut”.

4.7 Ettepaneku artiklit 1 kutsume muutma järgmiselt: üldine eesmärk – „edendada Euroopa väärtusi ja identiteeti”; mõiste „Euroopa väärtused ja identiteet” on laiem ja kaasavam. Need muudatused tuleb sisse viia ka mujal ettepaneku tekstis.

4.8 Kutsume artiklis 1 asendada sõnu „Euroopa Liidu tasandil” sõnadega „Euroopa Liidu asjus või küsimustes”, vastavalt varem öeldule, mille kohaselt kodanikuosalus on jagamatu ja ELi asju ei otsustata sugugi mitte ainult ELi tasandil.

4.9 Ettepaneku artikli 2 punktis 2 kutsume asendada sõnu „demokraatlikku kodanikuosalust” sõnadega „demokraatliku kodanikuosaluse asjus või küsimustes”, samuti muutma lauseosa „suurendades kodanike arusaamist ELi poliitiliste otsuste tegemise protsessidest” järgmiselt: „suurendades kodanike arusaamist poliitiliste otsuste tegemise protsessidest ELi küsimustes ja nende võimalustest osaleda selles protsessis”.

4.10 Ettepaneku artikli 3 punkti 2 kutsume täiendama ja muutma järgmiselt:

3. taane – Euroopa üldistes huvides tegutsevate organisatsioonide, kelle tegevus selgitab Euroopa mõõdet, toetamine;
4. taane – kogukonnakujundamine ning arutelud kodakondsusega seotud teemadel, kaasates sihtauditooriumi interneti ja kommunikatsioonitehnoloogiaga ja/või sotsiaalmeedia kaudu, tugevdades Euroopa mõõdet teiste kommunikatsioonikanalite ja viiside abil;
5. taane – eristel ja põhjendatud juhtudel – ELi tasandi sündmused. Põhjus: ELi tasandi meetmetel ei ole alati kindlat lisaväärtust, kuna nad hõlmavad sageli kodanikke, kes on ELi küsimustes juba teavitatud ja aktiivsed, ja tulemused ei õigusta kõrget kulu;

⁽¹⁵⁾ Vt joonealust märkust nr 13.

7. taane – mõttetöö/arutelud ühiste väärtuste ja ELi kodakondsuse tuleviku ja osalemisvõimaluste üle;

8. taane – algatused, et suurendada teadlikkust ELi institutsioonidest ja nende toimimisest; kodanikuõigustest, eriti demokraatlikest õigustest; samuti poliitika, eelkõige ELi poliitika kujundamise protsessistriiklikul tasandil. Need algatused peavad aitama kodanikel osaleda poliitika kujundamisel ja otsuste vastuvõtmisel mitmesugustel tasanditel ja/või etappidel;

11. taane – programmi teavituse-/nõustamisstruktuuride ja haldusstruktuuride toetamine liikmesriikides;

12. taane – uus tekst: toetused kõlbulikele piirkondadele või liikmesriikidele, kus ligipääs programmi eesmärke toetavatele ressurssidele on madal või kus kodanikuaktiivsus on alla keskmise.

4.11 Seoses ettepaneku artikliga 4 rõhutab komitee, et komisjon peaks nii palju kui võimalik keelduma riigihankeläpõlvatusest, mille tulemusena kõige sagedamini korraldatakse ambitsioonikaid ja kulukaid, aga kodanike jaoks kaugeid avalike suhete kampaaniaid. Kogu tegevus peab olema maksimaalselt avalik kõigi programmis osalejate jaoks.

4.12 Artiklit 6 kutsume täiendama vastavalt käesolevale arvamusele, sh punktile 2.6.

4.13 Kaaluda võimalust välja jätta artiklis 8 tingimus, et igal aastal tuleb programmile määrata uued prioriteedid, või leevendada selle sõnastust.

4.14 Kutsume täiendama artiklit 9 järgmiselt: „3. Tuleb luua võimalus programmi juhtiva komitee töös aktiivselt kaasata Regioonide Komitee, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja teiste struktureeritud dialoogi partnerite esindajaid – andes neile eksperdi, täieõigusliku liikme, vaatleja, aktiivse vaatleja või sellelähedase staatuse või luues formaalse või mitteformaalse institutsioonidevahelise töörühma, kes koostab iga-aastase programmi”.

4.15 Artiklit 10 kutsume täiendama järgmiselt: „Ettepaneku artiklis 9 mainitud osapooled peavad olema tihedalt seotud kõigi programmi hindamise ja edasiste programmi väljatöötamise etappidega”.

4.16 Kutsume täiendama ettepaneku artikli 14 lõiget 2 järgmiselt: „annab Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele korrapäraselt aru”. Artikli 14 lõikes 3 alguses kutsume üles lisama sõna „muu hulgas”.

4.17 Kutsume täiendama lisa teist alajaotist „Programmitöö haldamine”, viidates sellele, et on kasulik ja soovitatav kaasata üksikute programmi osade haldamisse Euroopa Komisjoni esindusi liikmesriikides või teisi riikliku tasandi struktuure, mida komisjon tunnustab sobivaks.

4.18 Seoses lisa mainitud väärtuskriteeriumidega rõhutab ja toetab komitee eriti seda, et tuleb suurendada investeerimist riikidesse ja piirkondadesse, kus programmi eesmärkide saavutamiseks mõeldud vahendid on piiratud või ei ole ligipääsetavad või kus on madalad osalusnäitajad.

4.19 Komitee lükkab kategooriliselt tagasi ja nõuab lisa „Legislative Financial Statement for Proposals” punktis 2.2.1 sätestatu väljajätmist, mille kohaselt väikeste ja keskmiste organisatsioonide osalus programmis suurendab selle haldamise riski. Komitee märgib kooskõlas eelnevate märkustega, et vastavalt need organisatsioonid eriti sobivad kodanike kaasamiseks ja nende osalemist programmis tuleb õhutada igal võimalikul viisil, sealhulgas lihtsustades projekti taotlemist, haldamist, vähendades projekti eelarvelävenndit, lubades mitte täita välismaiste partnerite kaasamise nõuet, kui selleks puudub objektiivne vajadus, samuti vähendada kaasfinantseerimise mahtu.

4.20 Komitee kutsub läbi vaatama lisa määratud projektide arvu eri tegevuste lõikes ja projektide rahastamise määrasid, võttes arvesse ülalmainitud nõuet teha menetlused lihtsamaks väikestele ja keskmise suurusega organisatsioonidele ja/või rakendada eriti väikeste projektide kategooriat, et parandada tegevustoetuste ligipääsetavust, pikendada tähtaegu jne.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus”

COM(2012) 85 final – 2012/0036 (COD)

(2012/C 299/23)

Raportöör: **Edouard DE LAMAZE**

15. märtsil 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 4. aprillil 2012 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus”

COM(2012) 85 final – 2012/0036 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 142, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee toetab komisjoni algatust, millega soovitakse tugevdada olemasolevat ELi õiguslikku raamistikku kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta. Komitee, kes jagab Euroopa Parlamendi ja nõukogu muret, tuletab meelde, et organiseeritud kuritegevus on oma piiriülese iseloomu ja tohutute ressursside tõttu järjest intensiivsem ja keerukam. Kui ELi tasandil ei toimu õigusaktide ühtlustamist, lõikavad kuritegelikud ühendused kasu neist kõige leebematest – ELi tasandi pingutusi tuleb seega kiiremas korras suurendada. Kaalul on ELi kodanike turvalisus – see on eesmärk, mis õigustab täiesti ELi sekkumist kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 5 lõikega 3 ning artikliga 67.

1.2 Siiski täpsustab komitee, et selle kavandamisel ja elluviimisel tuleb täielikult austada liikmesriikide valdkondlikke traditsioone ja tavasid, võttes arvesse sealseid tundlikke küsimusi, eelkõige seoses kuriteoliikide spetsiifikaga.

1.3 Tõstes esile vajadust üldise, praktilise ja tervikliku lähenemisviisi järele nimetatud valdkonnas, avaldab komitee kahetsust, et ettepanek ei sisalda sätteid õigusosalast koostööd ja uurimistalituste koostööd käsitleva ELi õigustiku kohta. Kriminaaltulu jälitamine ja tuvastamine eeldab kõigepealt kriminaaltulu jälitamise talituste ning samuti Eurojustile usaldatud volituste suurendamist. Lisaks kutsub komitee edendama järgmist:

— ebaseadusliku kaubanduse tuvastamise, jälgimise ja karistamisega tegelevate asutuste koostööd, sealhulgas koostööd vahendite kasutamisel,

— ühist töökultuuri kõikide valdkondlike spetsialistide vahel,

— valdkondadeülest lähenemisviisi kõigi komisjoni peadirektorite vahel,

— maksustamise alast ja menetluslikku ühtlustamist, mille jaoks võib saada ideid strateegiast „Euroopa 2020”.

1.3.1 Lisaks liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talituste vahelise koostöö ja süstemaatilise teabevahetuse vajadusele on komitee arvates vaja hakata tasapisi mõtlema Euroopa tasandil valdkondliku tsentraliseerimise peale – olgu uue spetsiaalse struktuuri või vahetult Eurojusti kaudu. Valdonna ulatuslikkust arvesse võttes ei saa võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu piirduda üksnes koostööga.

1.4 Selleks, et kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise meetmed oleksid tõhusad, tuleb järgida terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmaks vahendi kõiki mõõtmeid, pöörates rohkem tähelepanu eelkõige konfiskeeritud vara sotsiaalsele taaskasutamisele.

Sellega seoses rõhutab vajadust hoida ära igasugune oht, et vara otsesüülik võimaldaks kriminaalsetel organisatsioonidel seda tagasi saada.

1.5 Lõpuks tuleb komitee meelde, et organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse tõhusus ei õigusta mingil moel Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguste ning ennekõike kaitseõiguse rikkumist

2. Komisjoni ettepaneku sisu

2.1 Kaitstes seaduslikku majandustegevust kuritegevuse sissetungi eest, sätestatakse ettepanekus liikmesriikidele miinimumeeskirjad kuritegeliku vara (sealhulgas kaudse vara, samuti kuriteovahendite) arestimise ja konfiskeerimise kohta. Kuna ettepaneku peamine õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõige 1, kuuluvad selle kohaldamisalasse üksnes nn eurokuriteod, sealhulgas kuriteod, mis pannakse toime osaledes kuritegelikus ühenduses, kuid tingimusel, et viimaste käsitlemist on ELi tasandil juba ühtlustatud.

2.2 Ettepanek, millega asendatakse ühismeede 98/699/JSK ning osaliselt raamotsused 2001/500/JSK⁽¹⁾ ja 2005/212/JSK⁽²⁾, sisaldab järgmist:

— võetakse üle kehtivad sätted, mis käsitlevad kuriteovahendite ja tulu täielikku või osalist konfiskeerimist pärast kuriteos lõplikult süüdimõistmist ning sellise vara konfiskeerimist, mis vastab tulule väärtuse poolest (artikkel 3);

— muudetakse sätteid laiendatud konfiskeerimise kohta (artikkel 4), asendades praegu kehtivad nõuete alternatiivid ühtsete miinimumnõuetega. See ei kehti juhtumite suhtes, mille suhtes kehtib põhimõte *ne bis in idem* või seda kohaldatakse.

2.3 Ettepanek sisaldab ka uusi sätteid, mis võimaldavad:

— konfiskeerimist ilma süüdimõistva kohtuotsuseta (artikkel 5), kui süüdimõistvat kohtuotsust ei ole võimalik vastu võtta kahtlustatava surma või püsiva haiguse tõttu või kui kahtlustatavat ei saa põgenemise või haiguse tõttu mõistliku aja jooksul kohtu alla anda ning on olemas tõsine oht, et see osutub võimatuks seadusjärgsete aegumistähtaegade tõttu;

— kolmandale isikule võõrandatud vara konfiskeerimist, kui see isik oli teadlik tulu ebaseaduslikust päritolust (artikkel 6);

— sellise vara ennetavat ja piiravat arestimist, mille puhul on oht, et vastasel korral läheb vara kaotsi, tingimusel, et kui pädevad asutused võtavad sellise meetme kasutusele, siis kinnitab selle kohus (artikkel 7);

⁽¹⁾ Nõukogu raamotsus, milles käsitletakse rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist.

⁽²⁾ Nõukogu raamotsus, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist.

— isiku varaga seotud finantsuurimist määral, mis on vajalik täitmisele pööramata konfiskeerimisotsuste täitmisele pööramiseks, ka pärast kriminaalmenetluse lõpetamist (artikkel 9);

— arestitud vara nõuetekohast haldamist, et hoida ära nende väärtuse vähenemine enne konfiskeerimist (artikkel 10).

2.4 Eelkirjeldatud põhiõiguste⁽³⁾ piiramise vastutasuks kehtestatakse minimaalsed kaitsemeetmed, millega tagatakse kinnipidamine süütuse presumptsioonist, õigus õiglasele kohtulikule arutamisele, õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus ja õigust saada teavet selle õiguskaitsevahendi kasutamise kohta (artikkel 8).

3. Üldised märkused

3.1 Võttes arvesse, kui suur on organiseeritud kuritegevuse inim-, sotsiaalne ja majanduslik hind ning finantskulu, rääkimata sellest, et see piirab kodanike ja siseturu osaliste õiguseid ning vabadusi, kahandades seega nende usaldust, rõhutab komitee konfiskeerimismeetmete tähtsust organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses, kuna seeläbi satub löögi alla põhieesmärk – rahaline tulu.

3.2 Komitee kiidab heaks kõnealuse algatuse eesmärgid, et tugevdada ELi õiguslikku raamistikku selles valdkonnas – vajadus, millele on ammu tähelepanu juhtinud nii Euroopa Parlament kui ka nõukogu Stockholmi programmist lähtuvalt. Seoses sellega peab komitee kiiduväärseks organiseeritud kuritegevuse, korruptsiooni ja rahapesu tõkestamise erikomisjoni hiljutist asutamist Euroopa Parlamendi ettepanekul, mis annab kinnitust poliitilisest tahtest tuua võitlus selle kuritegevusliigi vastu ELi esmatähtsate prioriteetide hulka.

3.3 Komitee kutsub võtma täielikult arvesse kriisijärgset kriitilist olukorda ning ebaseadusliku tegevuse murettekitavat kasvu ELis ning soovib liikmesriikide vahel suuremat ühtlustamist kuritegelike võrgustike ja nende vara menetlemise valdkonnas.

3.4 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et kriisi kontekstis pakub ebaseadusliku tulu (sageli kolossaalsed summad) taassuunamine seaduslikku majandusringlusse sotsiaalseid ja majanduslikke võimalusi, mida ei tohiks komitee arvates alahinnata. Ta rõhutab lisaks, et organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus peab võimaldama sellisest loogikast kantud mõjuringil rajaneda siseturu paremal toimimisel, vähendades konkurentsimoonutusi, mis kahjustavad seaduslike ettevõtete tegevust.

⁽³⁾ Või nende põhimõtete.

3.5 Vajadus laiaulatusliku, operatiivse ja tervikliku lähenemisviisi järele

3.5.1 Kuna organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse tõhusus sõltub laialdasema strateegia olemasolust, avaldab komitee kahetsust, et arestimis- ja konfiskeerimismeetmete ühtlustamine ei toimu laiaulatuslikuma vahendi raames, mis põhineks endise kolmanda samba raames vastu võetud ELi õigustikul õiguslase koostöö ja uurimistalituste koostöö kohta – ühe ja sama poliitikavaldkonna teineteist täiendavad ja lahutamatud harud.

3.5.2 Komitee rõhutab, et kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise meetmete tõhususe tagamiseks on vaja terviklikku lähenemisviisi, et jõuda eeskirjadeni, mis võtaksid arvesse seotud probleemide kõiki mõõtmeid, pöörates erilist tähelepanu vajadusele hoida ära igasugune oht, et vara otsemüük võimaldaks kriminaalsetel organisatsioonidel seda tagasi saada.

3.5.3 Suurema sidususe, õiguskindluse ja ELi õigusnormide parema ülevõtmise ja kohaldamise saavutamiseks soovib komitee, et direktiiv sisaldaks viiteid otsusele 2006/783/JSK konfiskeerimisotsuste suhtes vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta ning otsusele 2007/845/JSK, mis käsitleb kriminaaltulu jälitamise talituste vahelist koostööd kuritegelikul teel saadud tulu või kuritegevusega seotud muu vara jälitamise ja tuvastamise valdkonnas.

3.5.4 Arestimis- ja konfiskeerimismeetmed saavad olla tõhusad vaid juhul, kui need põhinevad tõhusal kriminaaltulu (sh „pestud” tulu) tuvastamise ja jälitamise süsteemil.

3.5.5 Konfiskeeritud vara taaskasutamise seoses rõhutab komitee, kui oluline on liikmesriikide koostöömehhanisme luua, et toetada liikmesriikide pädevate asutuste parimate tavade jagamist.

3.5.6 Seepärast tuleb komitee meelde järgmist:

— hõlbustada tuleb kriminaaltulu jälitamise talituste juurdepääsu finantsteabele (eelkõige pangaandmetele) ⁽⁴⁾;

— liikmesriikidel tasub täielikult ära kasutada Eurojusti võimalused, mille lisaväärtus piiriüleses juurdlus- ja jälitustöös on üldteada ning mis saab lihtsustada kriminaaltulu jälitamise talituste ja õigusasutuste vahelist suhtlemist;

— Eurojusti algatus- ja eriti juurdluste algatamise õigust tuleb võimalikult ruttu suurendada;

⁽⁴⁾ Vt otsuse 2007/845/JSK artikli 8 kohane komisjoni aruanne, 12. aprill 2011.

— ebaseadusliku kaubanduse tuvastamise, jälgimise ja karistamisega tegelevate asutuste igakülgse koostöö (digitaalfailid, teabe- ja andmevahetus, töötajate, ekspertide ja varustuse laenamine) kasulikkus;

— kiiresti on vaja juurutada Euroopas ühine sellealane töökultuur, mida saab teha tolli-, politsei-, maksuametnike ja õigustöötajate vahetamise kaudu;

— Euroopa Komisjoni panus seisneks peadirektooraatide vahel vajaliku koostoime loomises;

— selleks et hävitada organiseeritud kuritegevus Euroopa igas nurgas, on vaja maksualast ja menetluslikku ühtlustamist;

— organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus tuleb viia kooskõlla strateegiaga „Euroopa 2020”.

3.5.7 Võttes lisaks arvesse vara konfiskeerimise valdkonnas liikmesriikide tasandil võetud teatavate tsentraliseerimismeetmete edu ja tõhusust ⁽⁵⁾, mis annab julgust selle kogemuse kordamiseks ELi tasandil, soovib komitee hakata lisaks liikmesriikide kriminaaltulu jälitamise talituste vahelise koostöö ja süstemaatilise teabevahetuse arendamisele uurima võimalusi valdkondlikuks tsentraliseerimiseks Euroopas – olgu uue spetsiaalse struktuuri või vahetult Eurojusti kaudu. Olgu et tsentraliseerimine põrkub praegu liikmesriikide delikaatse vastumeelusega teatavate andmebaaside jagamise küsimuses, tuleks seda vaadelda kui eesmärki, olgu et pikaajalist eesmärki, sest lihtsalt koostööst ei piisa organiseeritud kuritegevuse vastase tõhusa võitlemise eesmärgi saavutamiseks.

3.5.8 Lõpuks, arvestades et ELi konfiskeerimise alane strateegia on tõhus üksnes juhul, kui see moodustab osa ülemaailmsest lähenemisviisist, avaldab komitee kahetsust, et ettepanekus seda ometi möödapääsmatut aspekti ei käsitleta.

4. Konkreetsete märkused

4.1 **Direktiivi ettepaneku artikkel 1:** asendada sõnastus „vara konfiskeerimiseks kriminaalasjade korral” sõnastusega „kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimiseks”.

4.2 **Direktiivi ettepaneku artikli 2 lõige 1:** arestimis- ja konfiskeerimismeetmete eesmärk.

4.2.1 Komitee avaldab heameelt nimetatud meetmete laiendamise üle kaudsele tulule, mis on kiiduväärt edasimineku võrreldes otsusega 2005/212/JSK.

⁽⁵⁾ Näiteks Prantsusmaal AGRASC ja Madalmaades BOOM.

4.3 Direktiivi ettepaneku artikli 3 lõige 2: väärtusepõhine konfiskeerimine.

4.3.1 Komitee soovib laiendada seda rikkumises kasutatud vahenditele („kuriteovahendid“). Ta leiab, et selle meetme piiramine „kriminaaltuluga“ ei ole õigustatud. Komitee toonitab, et mõiste „kuriteovahend“ hõlmab ka transpordivahendeid, mida kasutati kriminaaltulu transportimiseks ELis.

4.4 Direktiivi ettepaneku artikkel 4: laiendatud konfiskeerimisvolitused.

4.4.1 Komitee kiidab asjaomase ühise eeskirja kehtestava lihtsustava meetme heaks, kuna otsusega 2005/212/JSK kasutuselevõetud valikusüsteem tõi kaasa liiga suured lahknevused liikmesriikides, mis ei ole kooskõlas vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamisega selles valdkonnas.

4.4.2 Siiski on komitee äärmiselt pettunud, et eraldi ei nimetata kriteeriumi, mis käsitleb süüdimõistetud isiku omandi väärtuse ebaproportsionaalsust võrreldes selle isiku seadusliku sissetulekuga⁽⁶⁾. See kriteerium on nüüd vaid kaudselt tuletatav „konkreetsetest faktidest“, mille alusel kohus otsuse langetab (artikli 4 lõige 1). Organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses edumeelsemate liikmesriikide õigusaktides on sellel kriteeriumil kande roll. Komitee võtab teadmiseks komisjoni valiku jätta see kriteerium liikmesriikide kohtute pädevusse ning kutsub parlamenti ja nõukogu üles selle kriteeriumi taas esitama, lisades direktiivi ettepanekule pärast sõnu „kuriteos süüdimõistetule“ sõnad „proportsionaalselt tema seadusliku sissetulekuga“. Komitee kutsub samas liikmesriikide asutusi omistama nimetatud kriteeriumile äärmiselt suurt tähelepanu.

4.5 Direktiivi ettepaneku artikkel 5: konfiskeerimine ilma süüdimõistva kohtuotsuseta.

4.5.1 Olgugi et põhimõttelise küsimusena on raske ühendada omavahel konfiskeerimist ning fakti, et asjaomane isik ei ole kohustatud nimetatud meetme aluseks olnud asjaolusid põhjendada, nendib komitee, et praktilisest vaatepunktist on meede kasulik ja komitee toetab seda tõhususe tõttu. Meede aitaks muuhulgas kaasa *common law* riikide vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamisele, kuna nendes juba toimub tsiviilkorras konfiskeerimine.

4.5.2 Komitee väljendab siiski muret, et mõiste „kahtlustatava või süüdistatava püsiv haigus“ võib anda alust igasugusteks skeemideks. Et ELis on igal süüdistataval õigus kohtulikule kaitsele, palub komitee jätta säte haiguse kohta süüdimõistva

kohtuotsuseta konfiskeerimise kohaldamisalast välja ning kutsub seetõttu jätta see direktiivi ettepanekust (artikkel 5) välja.

4.6 Direktiivi ettepaneku artikkel 7: vara arestimine.

4.6.1 Komitee tuletab meelde, et kohtumenetlust ega õiguskaitset ei saa eirata põhjusel, et sellest sõltub karistusmeetme tõhusus.

4.6.2 Komitee arvates peab igasugused arestimisotsused kinnitama kohus mõistliku aja jooksul, kuid et pädevatel haldusasutustel võiks olla õigus võtta kiireloomulisi kaitsemeetmeid.

4.7 Direktiivi ettepaneku artikkel 8: kaitsemeetmed.

4.7.1 Vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusele hinnata teatavate omandiõigust kui põhiõigust piiravate meetmete (nt laiendatud konfiskeerimise, konfiskeerimise ilma süüdimõistva kohtuotsuseta, konfiskeerimise kolmandalt isikult) proportsionaalsust juhtumipõhiselt, nähakse ettepanekus kostjale ette minimaalsed kaitsemeetmed ja õiguskaitsevahendid. Kuigi võib tunduda, et õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ei ole vaja eraldi rõhutada, tuleb selgelt välja tuua, et kohtu antud konfiskeerimiskorraldused peavad olema alati põhjendatud ja kõigile asjaomastele isikutele nendest teada antud.

4.7.2 Võttes arvesse kooskõla ELi rahapesuvastaste eeskirjade nõuetega rõhutab komitee, et seoses asjaomases valdkonnas kavandatava tulevase vahendiga peab isikul, kelle vara on arestitud, olema täielik õigus õigusabile.

4.7.3 Komitee arvates ei peaks süüdistataval olema vähem õigusi kui kolmandal isikul, kellele on vara võõrandatud. Selguse huvides teeb komitee ettepaneku sõnastada lõige 1 ümber järgmiselt: „Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kõigil isikutel, keda käesolevas direktiivis sätestatud meetmed mõjutavad, oleks õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õigusabile. Igasugune kohtulik konfiskeerimisotsus peab olema põhjendatud ja sellest tuleb teavitada asjaomast isikut.“

4.8 Direktiivi ettepaneku artikkel 9: täitmisele pööramine.

4.8.1 Komitee leiab, et konfiskeerimisotsuse tõhusale täitmisele pööramise eesmärk, mis iseenesest on seaduspärane, ei õigusta pärast lõplikku süüdimõistmist järelmeetmete võtmist, mis võivad kohtuotsusele lisanduda. See on õiglase kohtuliku arutamise ja karistuse kindlaks tegemise põhimõtteid arvestades vajalik kaitse. Vastuvõetavad on muidugi üksnes hilisemad uurimismeetmed niisuguses ulatuses, mis on vajalik kohtu konfiskeerimisotsuse tõhusaks täitmisele pööramiseks.

⁽⁶⁾ Asjaomane kriteerium oli üks kolmest alternatiivsest ja/või kumulatiivsest valikust otsuses 2005/212/JSK (artikli 3 lõike 2 punkt c).

4.8.2 Komitee tuleb meelde, et konfiskeerimisele lisaks võib määrata ebaseaduslikult hangitud kaupadega seotud kriminaalõigusliku, maksu- või tollitrahvi, eesmärgiga tasakaalustada riigile kahjulikku pektuseriski, mis tuleneb ebaseaduslikult hangitud kaupade koostisest. Seepärast soovib komitee, et direktiivis sätestatakse liikmesriikide sellealase koostöö tugevdamine, et igaüks neist tagaks selliste trahvide täitmisele pööramise. Nimetatud säte on kohtumenetluste tõhususe üks põhitingimusi.

4.9 *Konfiskeeritud vahendite ümberpaigutamise ja tagastamise küsimus*

4.9.1 Vahendite ümberpaigutamine, mis ei ole sugugi teisejärguline küsimus, mõjutab vahetult konfiskeerimisstrateegia üldist toimimist. Kuna vara otsenüük annab kuritegelikele ühendustele sageli võimaluse see eri skeemide abil tagasi saada, rõhutab komitee selliste vahendite ümberpaigutamise võimalust sotsiaalsetel eesmärkidel, nagu tehakse Itaalias. Nagu on märkinud Euroopa Parlament ⁽⁷⁾, on see kahekordselt kasulik, aidates ennetada organiseeritud kuritegevust ning edendades majandus- ja sotsiaalarengut.

4.9.2 Komitee peab oluliseks õigusküsimuste peadirektoraadi algatatud mõttevahetust kriminaaltulu ümberpaigutamise kohta sotsiaalsetel eesmärkidel. Selleks on mitmeid viise; ümberpaigutamine peab toimuma liikmesriikide kesksete asutuste kaudu ning seda tuleb uurida ja kohandada ohvrite, avaliku huvi ja konfiskeeritud vara olemuse seisukohast.

4.9.3 Subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete järgimine ei tohiks ELi takistada pakkumast välja valdkondlikku õigusraamistikku, isegi kui see on üldine õigusraamistik. Komitee kutsub liikmesriike viivitamatult vahetama valdkonna parimaid tavasid.

4.9.4 See eeldab selgeid vara tagastamise eeskirju. Praegu tuleb sageli ette, et riik, mille territooriumil varad arestiiti, ei ole riik, kus tuleb need tagastada. Õigluse ja liikmesriikides ühtlasemate eeskirjade kehtestamise huvides palub komitee ELil selgitada nimetatud küsimust, võttes eelkõige arvesse 2006. aasta raamotsust, milles on nähtud ette sellise vara poolitamine liikmesriikide vahel.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ Raport organiseeritud kuritegevuse kohta ELis, oktoober 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta [millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1198/2006 ja nõukogu määrus (EÜ) nr 861/2006 ning nõukogu määrus nr XXX/2011 integreeritud merenduspoliitika kohta]”

KOM(2011) 804 lõplik – 2011/0380 (COD)

(2012/C 299/24)

Raportöör: **Gabriel Sarró IPARRAGUIRRE**

15. detsembril 2011 otsustas komisjon ja 16. jaanuaril 2012 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta [millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1198/2006 ja nõukogu määrus (EÜ) nr 861/2006 ning nõukogu määrus nr XXX/2011 integreeritud merenduspoliitika kohta]”

COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 26. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 150, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitusused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut ning jagab selle eesmärgi ja prioriteete. Komitee leiab siiski, et esimese eesmärgi puhul tuleb täpsustada, et kalandus ja vesiviljelus peavad olema jätkusuutlikud ja konkurentsivõimelised nii majanduslikus, sotsiaalses kui ka keskkonnamõttes. Samuti väljendab komitee muret, et Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eesmärkide seas ei ole esitatud konkreetset viidet kalandus- ja vesiviljelustoodete töötlemise ja turustamise sektorile.

1.2 Seoses mõiste „väikesemahuline rannapüük” määratlusega kordab komitee seisukohta, mille ta esitas ühise kalanduspoliitika reformi käsitlevas arvamuses, ning kutsub nõukogu ja parlamenti üles komisjoni ettepanekut vastavalt laiendada.

1.3 Komitee pooldab eesmärki kaotada laevade liigne püügivõimsus laevastike puhul, kus seda esineb. Selleks peab komitee vajalikuks säilitada toetused kalalaevade tegevuse lõpetamisele, eeldusel et see võimaldab kohandada iga laevastikuosa reaalselt olemasolevate püügivõimalustega.

1.4 Samuti peab komitee vajalikuks säilitada toetused laevade püügitegevuse katkestamisele.

1.5 Komitee peab väga olulisteks toetusi, mis on suunatud teadlaste ja kalurite vaheliste sidemete ja partnerluse edendamisele, inimkapitali ja sotsiaaldialoogi edendamisele, mitmekesisuse

soodustamisele, töökohtade loomisele ning ohutuse suurendamisele kalalaeval. Lisaks leiab komitee, et tuleks ette näha meetmed noorte erialainimeste meelitamiseks kalandussektorisse, et aidata leevendada põlvkonnavahetuse probleemi ning pöörata rohkem tähelepanu töökohtade loomisele ja säilitamisele.

1.6 Komitee nõustub toetustega, mis on suunatud ühise kalanduspoliitika kohaste kaitsemeetmete rakendamisele, kalapüügist merekeskkonnale tekkiva mõju piiramisele, innovatsioonile, bioloogilise mitmekesisuse kaitsele ja taastamisele, kliimamuutuste leevendamisele, soovimatu püügi paremale kasutamisele ja energiatõhususe suurendamisele.

1.7 Komitee on nõus ka sisevete kalapüügile ette nähtud toetustega. Komitee leiab siiski, et tuleks võtta meetmeid, millega toetatakse seda, et magevee vesiviljelus ja põllumajandus ei mõjutaks mageveekalapüüki.

1.8 Komitee toetab meetmeid, millega edendatakse vesiviljeluse ja kalanduspiirkondade jätkusuutlikku arengut, tehes arvamuses mõned olulised parandusettepanekud.

1.9 Komitee tervitab turustamise ja töötlemisega seotud meetmeid. Komitee peab aga vajalikuks säilitada toetused, millega hüvitatakse tootjaorganisatsioonidele kalatoodete ladustamine, kuni Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakendusperioodi lõpuni. Samuti peab komitee hädavajalikuks säilitada

töötlemiseks ettenähtud tuunikala puhul makstava hüvitise mehhanism. Lisaks leiab komitee, et tuleb lisada järgmised erieesmärgid: töötleva tööstuse konkurentsivõime parandamine; tervishoiutingimuste ja tootekvaliteedi parandamine; negatiivse keskkonnamõju vähendamine ja energiatõhususe suurendamine; vähe kasutatud liikide, kõrvalsaaduste ja jäätmete parem kasutamine; uute toodete väljatootamine, tootmine ja turustamine ning uute tehnoloogiate ja uuenduslike meetodite kasutamine tootmises; turgude avamine ja arendamine; ning töötingimuste parandamine ja töötajate parem koolitamine.

1.10 Komitee tervitab kõiki integreeritud merenduspoliitikaga seotud ettepanekuid.

2. Taust

2.1 Ühise kalanduspoliitika reform jõustub 1. jaanuaril 2013 ⁽¹⁾.

2.2 Kehtiva ühise kalanduspoliitika rahastamine toimub vastavalt määrusele (EÜ) nr 1198/2006 Euroopa Kalandusfondi kohta, mida oli kavas muuta enne 1. jaanuari 2014.

2.3 Integreeritud merenduspoliitikat rahastati aastatel 2008–2010 mitme katseprojekti ja ettevalmistava meetme kaudu. Komisjon tegi ettepaneku uue rahastamisvahendi loomiseks perioodiks 2012–2013.

2.4 Ühise kalanduspoliitika reform ja integreeritud merenduspoliitika arendamine tagatakse uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga, mis jõustub 1. jaanuaril 2014.

3. Ettepaneku analüüs

3.1 Eesmärgid ja prioriteetid

3.1.1 Üldiselt reguleeritakse ettepanekuga toetusi, mida eraldatakse eelarve täitmise raames koostöös liikmesriikidega (peamiselt ühine kalanduspoliitika) ja otsese eelarve täitmise raames (hõlmab integreeritud merenduspoliitika ning nii ühise kalanduspoliitika kui ka integreeritud merenduspoliitika lisameetmeid), ning kehtestatakse ELi finantsmeetmed, mille abil viia ellu

- a) ühine kalanduspoliitika,
- b) mereõigusega seotud asjakohased meetmed,
- c) kalanduspiirkondade ja sisevete kalapüügi jätkusuutlik areng,
- d) integreeritud merenduspoliitika.

3.1.2 Seoses mõiste „väikesemahuline rannapüük“ määratlusega kordab komitee seisukohta, mille ta esitas reformi käsitlevas arvamuses. Komitee leiab, et määratluses ei arvestata väikesemahulise püügi tegelikku olukorda eri liikmesriikides, vaid kehtestatakse üksainus kunstlik kriteerium, mis võib luua diskrimineerivaid olukordi. Selle väga mitmekesise püügiliigi piiritlemiseks nõuab komitee seepärast olemasolevat suuruse kriteeriumi täiendavate kriteeriumide kehtestamist, näiteks merel

oldud aeg, kaugus rannikust, püügiseadmete liik või seosed kohaliku kogukonnaga. Samuti tuleks väikesemahulise kalapüügi hulka arvata mörrapüük.

3.1.3 Komitee leiab, et oleks vaja selgitada füüsilisest isikust kaluri ja palgatöötaja mõisteid, et määrata täpselt kindlaks isikud, kellel on õigus saada toetust Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eri meetmetest, sest termin „kalur“ võib sageli tähistada eri isikuid: kalalaevade omanikke, füüsilisest isikust kalureid, kes ei ole palgatöötajad, jne.

3.1.4 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eesmärgid on järgmised:

- a) edendada jätkusuutlikku ja konkurentsivõimelist kalandust ja vesiviljelust;
- b) soodustada integreeritud merenduspoliitika arendamist ja rakendamist ühtekuuluvuspoliitikat ja ühist kalanduspoliitikat täiendaval viisil;
- c) edendada kalanduspiirkondade tasakaalustatud ja kaasavat territoriaalset arengut;
- d) soodustada ühise kalanduspoliitika rakendamist.

3.1.5 Komitee leiab, et esimese eesmärgi puhul tuleb täpsustada, et kalandus ja vesiviljelus peavad olema jätkusuutlikud ja konkurentsivõimelised nii majanduslikus, sotsiaalses kui ka keskkonnavalises mõttes.

3.1.6 Samuti väljendab komitee muret, et ei eesmärkide kirjelduses ega ka ELi prioriteetides ei ole esitatud konkreetset viidet töötlemis- ja turustamis sektorile, kuigi tegemist on ettepanekus käsitletud meetmete ühe sihtgrupiga. Sellega seoses väljendab komitee kahetsust, et eesmärkide seast puudub selliste investeeringute rahastamine, mis on suunatud toodete terviskuse ja kvaliteedi tagamisele, töötingimuste ja ettevõtluskeskkonna parandamisele ning sellise tugeva, innovaatilise ja säästva tööstusbaasi arengu toetamisele, mis suudab luua töökohti ja konkureerida maailmaturul.

3.1.7 Ettepaneku geograafiline reguleerimisala hõlmab ELi territooriumil toimuvat tegevust, kui määruses ei ole selgesõnaliselt teisiti sätestatud.

3.2 Taotluste vastuvõetavus ja toetuskõlblmatud tegevused

3.2.1 Kindlaksmääratud ajaperioodi jooksul ei võeta vastu taotlusi, mille on esitanud ettevõtjad, kes on eiranud Euroopa Kalandusfondi või Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eeskirju, ettevõtjad, kes on ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki käsitleva määruse kohaselt pannud toime tõsise rikku-mise, ettevõtjad, kes on kantud ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi tegelevate laevade ELi nimekirja, ning ettevõtjad, kes on muul viisil tegutsenud vastuolus ühise kalanduspoliitika eeskirjadega, mis ohustab oluliselt asjaomaste kala-varude jätkusuutlikkust.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus CESE ELT C 181, 21.6.2012, lk 183–195.

3.2.2 Järgmine tegevus ei ole Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi toetuse kõlblik:

- a) tegevus, millega suurendatakse laeva püügivõimsust;
- b) uute kalalaevade ehitus, kalalaevade tegevuse lõpetamine või nende sissevedu;
- c) püügitegevuse ajutine katkestamine;
- d) eksperimentaalpüük;
- e) ettevõtte omandi üleminek;
- f) otsene taasasustamine, välja arvatud juhul, kui see on ELi õigusaktis selge sõnaga ette nähtud looduskaitsemeetmena või kui tegemist on eksperimentaalse taasasustamisega.

3.2.3 Komitee leiab, et tuleb säilitada toetused kalalaevade tegevuse lõpetamisele, et ELi laevastik oluliselt ja põhjalikult ümber korraldada, eeldusel et see võimaldab kohandada iga laevastikuosa realselt olemasolevate püügivõimalustega majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkonnanalase jätkusuutliku kalapüügi raames. Samuti tuleks ette näha meetmed, millega hüvitada kaluri ametist loobumine kalalaevade tegevuse lõpetamise tõttu, näiteks ennetähtaegselt pensionile jäämine ja kindlasummalise hüvitise maksmine.

3.2.4 Toetudes Euroopa Kontrollikoja aruandele, milles analüüsitakse seda, kas võetud meetmed on aidanud kohandada laevastike püügivõimsust olemasolevate püügivõimalustega, põhjendab komisjon nimetatud toetuste kaotamist sellega, et nendega ei ole suudetud lahendada ELi laevastiku liigse püügivõimsuse probleemi.

3.2.5 Komitee märgib siiski, et nimetatud aruandes ei seata kahtluse alla tegevuse lõpetamise toetamist, vaid esitatakse komisjonile ja liikmesriikidele rida soovitusi.

3.2.5.1 Komisjonil soovitatakse võtta sobivamaid meetmeid saavutamaks tasakaalu püügivõimsuse ja -võimaluste vahel, kehtestada tõhusad piirangud laevastike püügivõimsusele ning tagada see, et püügiõiguste ülekande programmid aitaksid liigset püügivõimsust vähendada.

3.2.5.2 Liikmesriikidel soovitatakse jälgida seda, et pardal tehtavate investeeringute toetamise meetmed ei põhjustaks püügivõimsuse kasvu, tagada see, et kalalaevade lammutamise programmidel oleks positiivne mõju teatavate kalavarude jätkusuutlikkusele, ning vältida riigiabi andmist passiivsete laevade lammutamiseks.

3.2.6 Liigse püügivõimsuse probleemi lahendamiseks teeb komisjon ettepaneku luua ülekantavate püügikontsessioonide

süsteemi. Komitee laitis oma reformiteemalises arvamuses nimetatud süsteemi maha, leides, et toetused tegevuse lõpetamisele tuleb säilitada, et vähendada võimalikku liigset püügivõimsust.

3.2.7 Samuti leiab komitee, et on vaja säilitada toetused püügitegevuse ajutisele katkestamisele, mis võimaldab kalavarude taastumist, eriti püügikeelu ajal, ning hüvitab kaluritele osaliselt püügitegevuse katkestamise ajal saamata jääva sissetuleku.

3.2.8 Püügitegevuse ajutise katkestamise toetamine on täielikult õigustatud järgmistel juhtudel:

- a) kvootide või püügikoormuse drastiline vähendamine kalanduse haldamise mitmeaastaste kavade raames;
- b) kalapüügi kokkulepete rikkumine või lõpetamine;
- c) keskkonnakatastroofid.

3.2.9 Komitee leiab, et need toetused on eriti olulised kalapüügist väga suurel määral sõltuvate piirkondade sotsiaal-majandusliku struktuuri säilitamiseks ja arendamiseks, sest need on suunatud nii laevaomanikele kui ka laevaperele ning tagavad püügitegevuse järjepidevuse.

3.3 *Eelarvevahendid eelarve täitmisel koostöös liikmesriikidega ja otsesel eelarve täitmisel*

3.3.1 Ajavahemikul 2014–2020 ulatuvad eelarvevahendid eelarve täitmisel koostöös liikmesriikidega 5,52 miljardi euroni ning see summa jaotatakse liikmesriikide vahel vastavalt ettepanekus kavandatud objektiivsetele kriteeriumidele. Otseseks eelarve täitmiseks suunatud vahendid, sh tehniline abi, ulatuvad 1,047 miljardi euroni.

3.3.2 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist ettenähtud kaasrahastamise kasutamiseks koostavad kõik liikmesriigid ühe rakenduskava, mille abil rakendada ELi prioriteete. Komisjon kiidab liikmesriikide rakenduskavad ja nende muutmise heaks rakendusaktidega.

3.4 *Meetmed, mida rahastatakse koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmise raames*

3.4.1 *Kalanduse jätkusuutlik areng*

3.4.1.1 Selles valdkonnas ette nähtud toetustega aidatakse kaasa järgmiste ELi prioriteetide saavutamisele:

- uuendusliku ja konkurentsivõimelise kalanduse edendamine;
- säästva ja ressursitõhusa vesiviljeluse edendamine.

3.4.1.2 Üldtingimusena kehtestatakse, et kalalaeva omanik, kes on saanud toetust väikesemahuliseks rannapüügiks kasutatavate laevade moderniseerimiseks, et muuta nende sihtotstarve kalandusväliseks tegevuseks, või kes on saanud toetust kalalaevade pardal tehtavateks investeeringuteks, et paremini ära kasutada kaubanduslike kalavarude soovimatut püüki ja suurendada vähe kasutatud leidvate püütud kalaosade väärtust, ei tohi vähemalt viie aasta jooksul alates toetusesaajale makse tegeliku tegevise päevast laeva üle anda ELi mittekuuluvale kolmandale riigile.

3.4.1.3 Komitee leiab, et punkt 3.4.1.2 tuleb uuesti sõnastada nii, et oleks märgitud, et need kalalaevad, mis eksporditakse viie aasta jooksul pärast toetuse saamist, peavad selle toetuse tagastama vastavalt *pro rata temporis* põhimõttele.

3.4.1.4 **Innovatsioon.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada projekte, mille eesmärk on välja töötada või kasutusele võtta uusi või tehnika tasemega võrreldes oluliselt parendatud tooteid, protsesse või juhtimis- ja korraldussüsteeme.

3.4.1.5 Komitee leiab, et tuleb täpsustada mõistet „tehnika tase”, ning meenutab, et innovatsioon hõlmab ka sotsiaalseid aspekte.

3.4.1.6 Innovatsioonipoliitika raames rahastatav tegevus tuleb ellu viia koostöös liikmesriigi tunnustatud teadus- või tehnikaasutusega, mis tõendab tegevuse tulemusi.

3.4.1.7 Komitee leiab, et kõik innovatsiooniprojektid ei vaja tingimata teadus- või tehnikainstituutide osalemist. Olulisem nõue peab olema majandustulemuste paranemine, mille kalandusettevõtted saavutavad kõnealuse tegevuse abil.

3.4.1.8 **Nõuandeteenused.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada järgmist:

— projektide elujõulisust hindavaid teostatavusuuringuid;

— äri- ja turustamisstrateegiate erialast nõustamist.

3.4.1.9 Komisjon teeb ettepaneku, et projektide elujõulisust hindavad teostatavusuuringud ning äri- ja turustamisstrateegiate erialane nõustamine jääksid tunnustatud teadus- või tehnikainstituutide ülesandeks ning et selleks eraldatav toetus ei ületaks 3 000 eurot.

3.4.1.10 Komitee leiab, et neid toiminguid tuleks laiendada ka eraettevõtetele, kes oskavad kujundada strateegilisi äri- ja turustamiskavasid ning nende kohta nõu anda, ning et toetuse ülempiiri tuleks tõsta. Igal juhul tuleb toetussumma kehtestamisel kasutatav meetod määrata kindlaks siis, kui määratletakse projektide valikukriteeriumid.

3.4.1.11 **Teadlaste ja kalurite partnerlus.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada järgmist:

— sõltumatutest teadusasutustest ja kaluritest või kaluriorganisatsioonidest koosneva võrgustiku loomist;

— selle võrgustiku tegevust.

3.4.1.12 Komitee peab teadlaste ja kalurite vaheliste suhete edendamist väga oluliseks.

3.4.1.13 **Inimkapitali ja sotsiaaldialoogi edendamine.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada järgmist:

— elukestvat õpet, teadusteadmiste ja uuenduslike tavade levitamist ning uute erialaoskuste omandamist, eelkõige seoses mere ökosüsteemide jätkusuutliku haldamisega, tegevusega merendussektoris, innovatsiooni ja ettevõtlusega;

— suhtevõrgustike loomist ning kogemuste vahetamist sidusrühmade vahel, sealhulgas meeste ja naiste võrdseid õigusi edendavate organisatsioonide vahel;

— kalureid ja teisi asjassepuutuvaid sidusrühmi hõlmava sotsiaaldialoogi edendamist riigisisel, piirkondlikul või kohalikul tasandil.

3.4.1.14 Komitee hindab komisjoni püüdlusi hõlmata toiminguid, mis on suunatud inimkapitali ja sotsiaaldialoogi edendamisele, töökohtade loomisele ning ohutuse ja tervise tagamisele kalalaeva pardal. Siiski leiab komitee, et teatud aspekte on vaja selgitada või täiendada. Esiteks soovib komitee täpsustada, et sotsiaaldialoogis osalevad sotsiaalpartnerid, st tööandjate ja töötajate organisatsioonid. Seepärast tuleb sotsiaaldialoogi edendamisest rääkides jätta välja viide „teistele asjassepuutuvatele sidusrühmadele”. Teiseks leiab komitee, et lisaks „kaluritele” tuleb kõnealuse toetuse saajate hulka arvata ka teised „ettevõtjad”, et toetust võiksid saada ka teised, abitoid tegevad kalandustöötajad: püügivahendite parandajad, sadamates laadijad jne. Lisaks peab komitee soovitavaks edendada kõnealuses sektoris tegutsevate Euroopa organisatsioonide poolt elluviidavate ELi meetmete, eelkõige ühise kalanduspoliitika arengu teemaliste teabeseminaride kaasrahastamist, et aidata sotsiaalpartneritel paremini mõista õigusnorme, edendada eeskirjade järgimist ja optimeerida vahendite kasutust. Lõpetuseks leiab komitee, et Euroopa Kalandus- ja Merendusfond peaks toetama rahaliselt ka kalurite õpetamist ja koolitamist, et nad suudaksid leida tööd teistes sektorites. See rahaline abi peaks sisaldama ka sissetuleku kaotuse hüvitamist koolitus- ja õppeperioodil.

3.4.1.15 **Mitmekesisuse ja töökohtade loomise hõlbustamine.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada järgmist:

— kalandusväliseid alustavaid ettevõtteid;

— väikesemahuliseks rannapüügiks kasutatavate laevade moderniseerimist, et muuta nende sihtotstarve kalandusväliseks tegevuseks.

3.4.1.16 Komitee leiab, et tuleb jätta välja viide väikesemahulisele kalapüügile, et soodustada mis tahes kalalaeva kohandamist muuks, kalandusväliseks tegevuseks.

3.4.1.17 Silma paistab toetuste puudumine töökohtade loomiseks kalandussektoris endas. Komitee peab vajalikuks mingisuguse meetme kehtestamist noorte erialainimeste meelitamiseks kalandussektoris, et leevendada osaliselt ühte suurimat kõnealuse sektori probleemi: põlvkonnvahetust.

3.4.1.18 **Tervis ja ohutus kalalaeval.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada kalureid ja kalalaevade omanikke, andes samale kalalaevale või samale toetusesaajale toetust üks kord programmitöö perioodi jooksul kalalaevade pardal tehtavateks investeeringuteks või investeeringuteks individuaalsesse varustusse tingimusel, et investeeringud lähtuvad kõrgematest standarditest, kui liikmesriikide või ELi õiguses ettenähtud standardid.

3.4.1.19 Komitee leiab, et ei tuleks piirduda ainult kalalaevade pardal tehtavate investeeringutega, vaid võimaldada toetuse andmist ka kaldalt toimuvale kalapüügile ja abitöötajatele. Samuti tuleks laiendada kõnealuste toetuste ulatust kalalaeva pardal valitsevate tingimuste üldiseks parandamiseks, st kutsealaste ohtude vältimiseks, töö- ja hügieenitingimuste parandamiseks jne, ning samuti eeluuringute tegemiseks, et hinnata kõnealuste investeeringute elujõulisust.

3.4.1.20 Lisaks tuleb kaotada piirang, et neid toetusi saab eraldada vaid üks kord programmitöö perioodi jooksul.

3.4.1.21 **Ühise kalanduspoliitika ülekantavate püügikontsessioonide toetamine.** Komisjon teeb ettepaneku toetada ülekantavate püügikontsessioonide süsteemide kehtestamist või muutmist. Komitee peab nende toetuste andmist asjakohaseks, kui kõnealune süsteem ühises kalanduspoliitikas lõpuks kehtestatakse.

3.4.1.22 Euroopa Merendus- ja Kalandusfond näeb ette toetused ühise kalanduspoliitika kohaste kaitsemeetmete rakendamisele, kalanduse merekeskkonnale avaldatava mõju piiramisele, merekeskkonna bioressursside kaitsmisega seotud innovatsioonile ning merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitsele ja taastamisele seoses jätkusuutliku püügitegevusega. Komitee nõustub nende eesmärkidega, märkides ära, kui oluline on kalurite endi roll, mida nad võivad etendada merekeskkonna puhastamisel ja kaitsel.

3.4.1.23 **Kliimamuutuse mõju vähendamine.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib kliimamuutuse mõjude vähendamiseks toetada kalalaevade pardal tehtavaid investeeringuid, mille eesmärk on vähendada saasteainete või kasvuhoonegaaside heiteid, ning energiatõhususe auditeid ja kavasad. Samas teeb komisjon ettepaneku kaotada toetused mootorite asendamisele või moderniseerimisele.

3.4.1.24 Komitee leiab, et tuleb lubada toetused mootorite asendamisele või moderniseerimisele, kui see ei suurenda laeva püügivõimsust. Vastasel juhul võib sattuda ohtu laeva ja laevapere ohutus, ei suureneks energiatõhusus ega väheneks saatus.

3.4.1.25 **Tootekvaliteet ja soovimatu püügi kasutamine.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada kalalaevade pardal tehtavaid investeeringuid, mille eesmärk on parandada püütud kala kvaliteeti ja kasutada paremini soovimatut püüki. Samale kalalaevale või samale toetusesaajale ei anta toetust rohkem kui üks kord programmitöö perioodi jooksul. Samuti võib fond toetada kalasadamaid, lossimiskohti ja varjualuseid, mille eesmärk on energiatõhususe tõstmine, keskkonnakaitsele kaasaaitamine, ohutuse ja töötingimuste parandamine ning kalurite ohutuse suurendamiseks varjualuste ehitamine ja moderniseerimine.

3.4.1.26 Komitee peab kalasadamate, lossimiskohtade ja varjualuste jaoks kavandatud meetmeid asjakohasteks, märkides, et neid meetmeid tuleb laiendada ka toetustele, mis on suunatud investeeringutele kalatoodete ladustamisse ja oksjonimüüki, laevade tankimisele, laevade varustamisele vee, jää, elektri ja muuga ning oksjonihoonete elektroonilisele haldamisele.

3.4.1.27 **Kalapüük sisevetel.** Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada sisevetel tegutsevaid kalalaevu, et vähendada magevetel toimuva kalapüügi mõju keskkonnale, suurendada energiatõhusust, parandada kala kvaliteeti ning tööohutust ja -tingimusi. Samuti toetatakse siseveekalurite mitmekesisuse säilitamist ja nende osalemist NATURA 2000 alade haldamises, taastamises ja seires. Komitee nõustub pakutud meetmetega, kuid nii nagu ta on märkinud ühise kalanduspoliitika reformi käsitlevas arvamuses, peaks komisjon võtma meetmeid, millega toetatakse seda, et magevee vesiviljelus ja põllumajandus ei mõjutaks mageveekalapüüki.

3.4.1.28 ELi põhjapoolsemates piirkondades tegeletakse nii järvedel kui ka rannaaladel jääaluse talipüügiga kuni kuus kuud kestval hooajal. Euroopa Merendus- ja Kalandusfond peaks toetama mootorsaane ja talipüügiks kasutatavaid eriseadmeid.

3.4.2 Vesiviljeluse jätkusuutlik areng

3.4.2.1 Selles valdkonnas ette nähtud toetustega aidatakse kaasa järgmiste ELi prioriteetide saavutamisele:

— uuendusliku, konkurentsivõimelise ja teadmispõhise vesiviljeluse edendamine,

— säästva ja ressursitõhusa vesiviljeluse edendamine.

3.4.2.2 Komitee peab asjakohaseks toetuste andmist igas suuruses (mikro-, väikestele ja keskmise suurusega või suurtele) vesiviljelusettevõtetele, kuid leiab, et I lisas nimetatud toetuse vähendamine suurte vesiviljelusettevõtete puhul ei ole sobiv.

3.4.2.3 Ettepanekuga soovitakse toetada innovatsiooni, investeeringuid avamere vesiviljelusesse ja toiduks mittekasutatavasse vesiviljelusesse, et edendada suure kasvupotentsiaaliga vesiviljelusvorme, oma vesiviljelustoodete töötlemist, turustamist ja otse müümist, vesiviljelusettevõtete haldus-, asendus- ja nõuandeteenuste sisseadmist ning inimkapitali ja suhtevõrgustike edendamist.

3.4.2.4 Komitee toetab neid ettepanekuid. Siiski teeb komitee seoses viimase punktiga ja selleks, et soodustada vesiviljelusettevõtete töötajate tegevust, ettepaneku luua eraldi toetused vesiviljelusettevõtete töötajate tervisekaitse ja tööohutuse tingimuste parandamiseks nii merel asuvates ettevõtetes kui ka vesiviljeluse abilaevade pardal asuvatel töökohtadel ja isegi maal asuvates vesiviljelusettevõtetes.

3.4.2.5 Komitee teeb ettepaneku kaotada piirang, mis on kehtestatud elukestva õppe, teadmiste ja uuenduslike tavade levitamise jms toetamisele suurettevõtetes, sest kõigi nende meetmete olulisus on piisav põhjus, miks ei tohi olla ettevõtete suurusest lähtuvaid piiranguid. Siiski leiab komitee, et väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid tuleb käsitleda esmatähtsatena.

3.4.2.6 Vesiviljelusalade potentsiaali suurendamiseks võib Euroopa Merendus- ja Kalandusfond toetada kõige sobivamate alade kindlakstegemist ja kaardistamist, infrastruktuuride täiustamist ja ranga kahju ärahoidmist vesiviljelusele.

3.4.2.7 Komitee peab vajalikuks toetada investeeringuid, mis on suunatud merevesiviljeluse sadamate või lossimiskohtade infrastruktuuride täiustamisele, ning investeeringuid jäätmete ja mereprahi kogumise struktuuridesse.

3.4.2.8 Uute vesiviljelusettevõtete julgustamine. Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada vesiviljeluse mikroettevõtete loomist uute alustavate ettevõtjate poolt, tingimusel, et nad omavad kõnealuses sektoris tegevust alustades piisavas ulatuses erialaseid oskusi ja pädevusi, asutavad vesiviljeluse mikroettevõtte esimest korda ja juhivad seda ning esitavad äriplaani oma vesiviljelustegevuse arendamiseks.

3.4.2.9 Komitee teeb ettepaneku, et seda tüüpi toetused oleksid seotud ka töökohtade reaalse loomisega mis tahes vesiviljelusettevõttes, olgu ta uus või mitte.

3.4.2.10 Kõrge keskkonnakaitse tasemega vesiviljeluse edendamiseks võib Euroopa Merendus- ja Kalandusfond toetada teatud investeeringuid. Komitee leiab, et nagu kalanduses, tuleks

ka siin toetada investeeringuid, mille eesmärk on vähendada saasteainete või kasvuhoonegaaside heiteid, ning energiatõhususe auditeid ja kavasid.

3.4.2.11 Samuti võidakse toetada üleminekut keskkonnajuhitumise ja keskkonnaauditeerimise süsteemidele ning mahepõllumajanduslikule vesiviljelusele, vesiviljeluse keskkonnateenuseid, rahvatervishoiu meetmeid ning loomade tervist ja heaolu käsitlevaid meetmeid.

3.4.2.12 Komitee leiab, et loomatervis on vesiviljelussektori jätkusuutlikkuse jaoks väga oluline, ning peab seepärast vajalikuks suurendada Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi toetust sellele teemale. Sellega seoses soovitab komitee luua ja välja arendada vesiviljeluses tervisekaitse rühmad, mis eksisteerivad juba edukalt maismaa loomakasvatustes.

3.4.2.13 Ettepanekus nähakse ette võimalus toetada sissemakseid vesiviljeluse varude kindlustusse, mis katab teatavad kahjud. Komitee leiab, et toetada on vaja ka vesiviljelusettevõttes loomulikel põhjustel, õnnetuse tagajärjel jne surnud loomade kokkukorjamise ja hävitamise kulud, samuti vesiviljelusettevõttes endas loomatervise huvides ja eelneva haldusloa alusel toimuva tapmise ja matmise kulud.

3.4.3 Kalanduspiirkondade jätkusuutlik areng

3.4.3.1 Selles valdkonnas ette nähtud toetustega aidatakse kaasa järgmise ELi prioriteedi saavutamisele: edendada kalanduspiirkondade tasakaalustatud ja kaasavat territoriaalset arengut, suurendades tööhõivet ja territoriaalset ühtekuuluvust. Neid toetusi võidakse anda kalanduspiirkondadele, mis on väiksemad kui ühise statistiliste territoriaalüksuste liigituse NUTS kolmas tase⁽²⁾.

3.4.3.2 Komitee peab diskrimineerivaks, et toetused ei hõlma rannikul asuvaid omavalitsüksusi, kus on üle 100 000 elaniku, sest kalalaevade paiknemine kalasadamas ei sõlta asjaomase omavalitsüksuse rahvaarvust.

3.4.3.3 Komisjon teeb ettepaneku ajakohastada ja tugevdada kalanduse kohalikke tegevusrühmi, kes koostavad integreeritud kohaliku arengu strateegia, mis peegeldab piirkonna sotsiaal-majanduslikku koosseisu erasektori, avaliku sektori ja kodanikuühiskonna tasakaalustatud esindatuse kaudu.

3.4.3.4 Selleks et suuta hinnata objektiivselt nende rühmade senise töö (mille eesmärk on rannikupiirkondade elavdamine) tulemusi, peab komitee ülitähtsaks, et komisjon koostaks selle hinnangu enne, kui kõnealused toetused uutesse fondidesse hõlmatakse.

⁽²⁾ Vt Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1059/2003, 26. mai 2003, millega kehtestatakse ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus (NUTS) (ELT L 154, 21.6.2003, lk 1).

3.4.4 Turustamine ja töötlemine

3.4.4.1 Komisjon kavandab turustamise ja töötlemisega seotud meetmeid, eelkõige meetmeid, mis on suunatud tootja-organisatsioonide tootmis- ja turustuskavade ettevalmistamisele ja rakendamisele.

3.4.4.2 Kuigi komitee toetab seda meedet, mis aitab kaasa varude jätkusuutlikkusele ja ettevõtete konkurentsivõimele, peab komitee samuti vajalikuks lisada kavadesse teatud paindlikkust, sest tegemist on globaliseerunud turuga, kus pakkumise ja nõudluse tingimused võivad iga hetk muutuda.

3.4.4.3 Ettepanekus nähakse ette toetused, millega hüvitatakse tootjaorganisatsioonidele ühist turukorraldust käsitleva määruse II lisas loetletud kalatoodete ladustamine. Selle toetuse maksmist vähendatakse järk-järgult ja lõpetatakse 2019. aastaks täielikult.

3.4.4.4 Komitee ei nõustu sellega, et nende toetuste maksmist vähendatakse järk-järgult ja lõpetatakse 2019. aastaks täielikult, sest nad annavad olulise panuse turgude stabiliseerimises. Seepärast peab komitee vajalikuks säilitada need toetused aastani 2020.

3.4.4.5 Komitee täheldab, et kaotatud on töötlemiseks ettenähtud tuunikala puhul makstava hüvitise mehhanism, mis seni ühises turukorralduses sisaldus.

3.4.4.6 See mehhanism kehtestati vastusena ühise tollitariifistiku maksumäärade kohaldamise täielikule ja lõplikule peatamisele kolmandatest riikidest pärit ja töötleva tööstuse jaoks mõeldud terve tuuni puhul. Komitee leiab, et selle mehhanismi kaotamine paneb ELi tooted selgelt ebasoodsamasse olukorda, sest nad peavad võistlema toodetega, mille hügieeni- ja tervishoiunõuded on ELi toodetest madalamad. Seepärast kutsub komitee üles nimetatud hüvitismehhanismi säilitama.

3.4.4.7 Komitee leiab, et ettepanekus kavandatud eraladustusabi ei hüvita tuuni tootjatele tuuni hindade alanemist ELi turul ega taga neile õiglast sissetulekut. Just sel eesmärgil loodi kõnealune hüvitismehhanism.

3.4.4.8 Ettepanekus kavandatakse teatud turustamismeetmete toetamist.

3.4.4.9 Komitee peab vajalikuks laiendada neid toetusi teabekampaaniate väljatöötamisele ja korraldamisele kalanduse ja vesiviljeluse maine parandamiseks. Samuti teeb komitee ettepaneku lisada uusi valdkondi, nagu kõnealusel sektoris laatade ja kommertsürituste korraldamine ja neil osalemine, ettevõtjate innovatsioonivõimaluste parandamine, koolituste korraldamine

tehnikatipptaseme, uute või parendatud protsesside ning uute või parendatud korraldussüsteemide kohta.

3.4.4.10 Arvestades tegevusalasistest organisatsioonide olulist rolli toodete turustamise edendamisel ja parandamisel, peab komitee sobivaks toetada lisaks nende organisatsioonide loomisele ka nende toimimist, et nad suudaksid täita neile pandud ülesandeid.

3.4.4.11 Samuti võib Euroopa Merendus- ja Kalandusfond toetada teatud investeeringuid toodete töötlemisse. Komitee leiab, et tuleb lisada järgmised erieesmärgid: töötleva tööstuse konkurentsivõime parandamine; tervishoiutingimuste ja tootekvaliteedi parandamine; negatiivse keskkonnamõju vähendamine ja energiatõhususe kasv; vähe kasutatud liikide, kõrvalsaaduste ja jäätmete parem kasutamine; uute toodete väljatöötamine, tootmine ja turustamine ning uute tehnoloogiate ja uuenduslike meetodite kasutamine tootmises; turgude avamine ja arendamine; ning töötingimuste parandamine ja töötajate parem koolitamine.

3.4.5 Äärepoolseimad piirkonnad

3.4.5.1 Ettepanekus nähakse ette Assooride, Madeira, Kanaari saarte ning Prantsuse departemangude Guajaana ja Réunioni kalandus- ja vesiviljelustoodetega kaasnevate lisakulude hüvitamine. Komitee leiab, et komisjon peaks üksikasjalikult selgitama tehtud arvutusi, mille tulemusena jõuti iga äärepoolseima piirkonna puhul vastava eelarvejaotuseni, ning samuti peaks komisjon selgitama, mis põhjusel vähendati Kanaari saartele määratud eelarvet, samal ajal kui teistele piirkondadele mõeldud eelarveid suurendati.

3.4.6 Ühise kalanduspoliitikaga kaasnevad meetmed

3.4.6.1 Euroopa Merendus- ja Kalandusfond võib toetada ELi kontrolli-, uurimis- ja rakendussüsteemi rakendamist ning esmaste bioloogiliste, tehniliste, keskkonna- ja sotsiaal-majanduslike andmete kogumist ja haldamist vastavalt ühist kalanduspoliitikat käsitlevale määrusele. Komitee peab neid toetusi väga olulisteks, et tagada andmete kontroll ja kogumine kogu ELis, sealhulgas tööinspeksioonidega seonduvad andmed.

3.4.6.2 Paljude eelnimetatud meetmete puhul kehtestatakse ettepanekus piirang, et toetusi saab eraldada samale kalalaevale vaid üks kord programmitöö perioodi jooksul. See piirang tuleks kaotada.

3.4.6.3 Komitee leiab, et tuleb kaaluda nn kriisifondi loomist, mis võimaldaks vastata sektori erakorralistele vajadustele, nii et saaks võtta paindlikke kriisimeetmeid teatud eriolukordades, näiteks laevade sihtotstarbe muutmine kalapüügi kokkulepete katkestamise või mitte uuendamise korral, jooksevkulude järsk tõus, looduõnnetused jne.

3.5 Meetmed, mida rahastatakse otsesel eelarve täitmisel

3.5.1 Integreeritud merenduspoliitika

3.5.1.1 Ettepanekus kavandatakse rida toetusi, et toetada ELi integreeritud merenduspoliitika arendamist ja rakendamist. Selleks toetatakse integreeritud merendus- ja rannikupoliitikat, valdkonnaüleseid algatusi, millest võivad vastastikku eri merendussektorid ja poliitikavaldkonnad, rannikualadel püsivat majanduskasvu, töökohtade loomist, innovatsiooni ja uusi tehnoloogiaid uutes ja tulevastes merendussektorites ning merekeskkonna, eelkõige selle bioloogilise mitmekesisuse ja merekaitsealade kaitset ja mere- ning rannikuressurside säästvat kasutamist. Komitee tervitab kavandatud meetmeid.

3.5.1.2 Samuti kehtestatakse rida toetusi, millega aidatakse kaasa ühise kalanduspoliitika ja integreeritud merenduspoliitika rakendamisele, eelkõige seoses teadusnõustamisega ühise kalanduspoliitika raames, erikontrolli ja täitemeetmetega ühise kalanduspoliitika raames, rahvusvaheliste organisatsioonide vabatahtliku kaasabiga, nõuandekomisjonidega, turgu käsitleva teabega ning teavitustegevusega. Komitee peab nimetatud toetusi asjakohasteks.

3.5.1.3 Komitee tunnustab olulist rolli, mida on etendanud kõiki sidusrühmi koondavad piirkondlikud nõuandekomisjonid komisjoni nõustavate organitena, käsitledes ühise kalanduspoliitikaga seonduvaid eri teemasid. Seepärast leiab komitee, et nimetatud toetus peaks olema piisav, et tagada nõuandekomisjonide nõuetekohane toimimine, nii et saaks tagada kõigi liikmete, sh teadlaste osalemine neis komisjonides.

3.5.1.4 Komitee leiab, et Euroopa Merendus- ja Kalandusfond peaks rahastama tulevast tööhõive ja oskustega tegelevat sektorilist nõuandekogu, mis lisatakse ühise kalanduspoliitika reformi,

strateegia „Euroopa 2020” ja teatise „Uute töökohtade jaoks uued oskused”⁽³⁾ eesmärkide hulka. Samuti leiab komitee, et tuleb jätkata ELi kalanduse ja vesiviljeluse nõuandekomitee rahastamist. Juhul kui nimetatud komitee peaks lõpuks laiali saadetama, kutsus komitee üles looma tööstuse, turu ja üldasjade nõuandekomisjoni.

3.5.1.5 Seoses turuteabega peab komitee positiivseks mis tahes toetust kalandus- ja vesiviljelustoodete turgu käsitleva teabe arendamisele ja levitamisele.

3.5.2 Tehniline abi

3.5.2.1 Ettepanekus kehtestatakse komisjoni algatusel eraldatavad toetused tehnilisele abile, toetades säästva kalanduse kokkulepete rakendamist ja ELi osalemist piirkondlikes kalanduse organisatsioonides ning Euroopa kohalike kalanduse tegevusrihmade võrgustiku loomist. Komitee peab nimetatud toetusi väga oluliseks.

3.6 Rakendamine

3.6.1 Lõpetuseks kirjeldatakse ettepanekus väga põhjalikult toetuskavade rakendamist nii eelarve täitmise raames koostöös liikmesriikidega kui ka otsese eelarve täitmise korral, käsitledes rakendusmehhanisme, nii liikmesriikide kui ka komisjoni haldus- ja kontrollsüsteeme ning järelevalvet, hindamist, teabe kogumist ja teavitamist.

3.6.2 Komitee kiidab mõlema eelarvetäitmise rakendussüsteemid heaks, sest neis on lähtutud komisjoni kogemustest kõigis menetlustes, mis on vajalikud ühises kalanduspoliitikas ja integreeritud merenduspoliitikas ette nähtud toetuskavade käivitamiseks, rakendamiseks, jälgimiseks ja lõpetamiseks.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele – Uute töökohtade jaoks uued oskused. Tööturu vajaduste ja vajaminevate oskuste prognoosimine ja ühitamine” COM(2008) 868 final (ELT C 128, 18.5.2010, lk 74).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teamal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks”

COM(2012) 148 final

(2012/C 299/25)

Raportöör: **Armands KRAUZE**

Euroopa Komisjon otsustas 30. märtsil 2012 vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks”

COM(2012) 148 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioon võttis arvamuse vastu 26. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 136, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 10.

1. Järeldused ja soovitusused

1.1 Euroopa Liidu teavitamis- ja edendamisprogrammid, mis selgitavad tarbijatele ELi põllumajandustoodete kõrgeid kvaliteedi-, loomade heaolu ja tootmisstandardeid ning soodustavad ekspordi, aitavad Euroopa tootjatel tulla toime väljakutsetega, mis üha tihedama konkurentsiga maailmas tekivad, ning tagada hea turupositsioon.

1.2 Vastavalt eelmises arvamuses COM (2011) 436 final⁽¹⁾ väljendatud seisukohale toetab komitee uue, sihtturule suunatud edendamispoliitika kahte põhimõtet: tarbijate teavitamine ja nende teadlikkuse suurendamine ELi turul ning ekspordi edendamine välisurul.

1.3 2014–2020. aasta finantsraamistikus tuleb määratleda täiendavad vahendid selliste uute kriisi- ja eriolukordadega tegelemiseks, mis võivad sektorile osaks langeda ja mida ei ole võimalik katta ÜPP edendamis- ja teavitamispoliitika vahenditest. Komitee arvates on äärmiselt oluline suurendada eelarvet põllumajandustoodetest teavitamise ja nende edendamise meetmete sise- ja välisurul.

1.4 Komitee leiab, et komisjon peaks koostama selged suunised taotlejatele, kes esitavad liikmesriikides riiklike, mitut

riiki ja kolmandaid riike hõlmavate programmide taotlusi. Programmide hindamist tuleks parandada range hindamissüsteemi abil, kus on konkreetsed näitajad. Programmide valimine ja prioriteetseks seadmine liikmesriikide ja ELi tasandil peab olema läbipaistvam. Menetluste lihtsustamiseks peaks mitut riiki hõlmavate programmide taotlusi olema võimalik esitada otse komisjonile. Mitut riiki ja mitut toodet hõlmavad programmid tuleks seada prioriteetseks, rakendades nende suhtes soodsamat rahastamissüsteemi, millega tagatakse kuni 60 %-line ELi kaasrahastamise määr.

1.5 Vaja on suuremat paindlikkust, et programme saaks rakendusetapis kohandada muutuvatele turutingimustele. Komitee toetab ettepanekut esitada mitmeaastane raamprogramm, milles on toodud välja üksikasjalik teave vaid esimese aasta kohta, juhul kui vastavate programmide kohta on eelnevalt koostatud turuanalüüsid ja mõjuhinnangud, mille abil on võimalik järgnevate aastate kavasad kohandada.

1.6 Komitee toonitab, et müügievendamist käsitlevates õigusaktides tuleks selgitada kaubamärkide rolli ning tasakaalu üldise müügievendamise ja kaubamärkide edendamise vahel. Uurida tuleks ELi toodete müügievendamist konkreetsete kaubamärkide abil. Toote päritolu äramärkimine peaks olema lubatud ka nende toodete puhul, mis ei ole kaitstud päritolunimetused ega kaitstud geograafilised tähised. ELi päritolu kontseptsiooni võiks anda edasi koondloosungite abil, mis ei sea ohtu tarbija õigust saada nõuetekohast teavet.

⁽¹⁾ CESE, ELT C 43, 15.2.2012, lk 59–64.

1.7 Välisturule suunatud ühine Euroopa loosung peaks kandma ühtset sõnumit, mis koondab ja hõlmab kõiki Euroopa tooteid. Tarbijatele tuleb saata selge ja kergesti äratuntav sõnum.

1.8 Menetluste lihtsustamise eesmärgil toetab komitee abikõlblike toodete ühtse nimekirja koostamist. Nimetatud nimekirja tuleks laiendada, et oleks võimalik edendada ka teiste Euroopa tootmiskvaliteedi sõnumit edastavate kvaliteedikavade, näiteks siseriiklike, piirkondlike ja mahepõllunduskavade alla kuuluvaid tooteid.

1.9 Komitee hinnangul on äärmiselt oluline luua võrgustik heade kogemuste vahetamiseks professionaalide vahel, et rakendada mitut riiki hõlmavaid programme, mis oleksid hästi üles ehitatud ja kooskõlastatud, kasutades selleks muu hulgas ka uusi tehnoloogiaid. Lisaks tuleks uurida uute tehnoloogiate kasutusvõimalusi tarbijate ja tootjate ühendusse viimiseks. Vältida tuleb nende mehhanismide põhjustatud moonutusi turul ega konkurentsist.

2. Teatise põhisisu

2.1 Strateegia „Euroopa 2012” eesmärkide saavutamiseks tuleb edendada sellist põllumajandussektorit, mis tagab toiduga kindlustatuse, loodusvarade säästliku kasutamise ja maapiirkondade elavdamise ning majanduskasvu ja tööhõive. Seatud eesmärkide saavutamise eelduseks on tõhus edendamispoliitika.

2.2 Edendamisprogramme kaasrahastatakse järgmiselt: kuni 50 % eraldab EL, vähemalt 20 % eraldavad kutseorganisatsioonid ning ülejäänud eraldab liikmesriik. Sageli aga ei ole väljaspool ELi esitatud piisavalt palju programme, nende mõju on väiksem ja aeglasem.

2.3 Komisjoni teatistes tuuakse välja praeguste edendamismeetmete puudused, näiteks suur halduskoormus, meetmete tasakaalustamatus ning progressi tõkestavad asjaolud. Seejärel pakub komisjon välja soovitusi, kuidas nimetatud probleeme lahendada ja Euroopa põllumajandustoodete kuvandit rohkem esile tõsta.

2.4 Teatistes seatakse tulevasele edendamispoliitikale järgmised eesmärgid:

- rohkem Euroopa lisandväärtust;
- ligitõmbavam ja kindlama mõjuga poliitika;
- varasemast lihtsam programmijuhtimine;
- rohkem sünergiaid eri edendamisvõimaluste vahel.

2.5 Komisjon toob välja edendamispoliitika suunised.

2.5.1 Huviäratavam kohaldamisala

- Algatuste kohaldamisala võiks ulatuda kutseorganisatsioonidest kaugemale ja hõlmata ka eraettevõtjaid, juhul kui nad pakuvad Euroopa Liidu jaoks suurt lisandväärtust.
- Komisjon teeb ettepaneku koostada üks ühine abikõlblike toodete loetelu, mis oleks võimalikult hästi vastavuses kvaliteedipoliitika alla kuuluvate toodete loeteluga. Meetmed võiksid hõlmata ka tooteid kirjeldavaid sõnumeid ning kasutada ulatuslikult uusi tehnoloogiaid erinevateks ülesanneteks, alates heade tavade vahetamisest kuni toodete müügi edendamiseni.
- Selleks et aidata kaasa põllumajandustoodete ja toitu tähistava Euroopa kuvandi arengule, peaks teavitamis- ja edendamismeetmed sisaldama alati ka viidet toote Euroopa päritolule. Ka edaspidi on võimalik osutada kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafiline tähisega (KGT) hõlmatud toodete päritolule põhinimetuse enda sees.

— Mõjuhinnangus tuleks uurida välisturul selliste ühisprogrammide rakendamist, mis hõlmavad ühte üldsektorit ja ühte kaubandussektorit, kus saaks esitleda erasektori kaubamärke.

— Ulatuslikult edendatakse Euroopa toidukvaliteedi tähiseid, näiteks KPN, KGT ja GTE (garanteeritud traditsiooniline eritunnus).

2.5.2 Avaram tegevusvaldkond

— Luua tuleks tehnilisel abil põhinev uus tegevusvaldkond, mis aitaks ettevõtjatel osaleda kaasrahastatavates programmides, korraldada tõhusaid kampaaniaid või arendada oma eksporditegevust.

2.5.3 Läbivaadatud sekkumisviisid

— Läbivaatamist kohaldataks mitut riiki hõlmavate programmide suhtes, mis ei anna praegu loodetud tulemusi. Alles jäetakse põllumajanduse ja maaelu arengu voliniku kõrgetasemelised missioonid kolmandatesse riikidesse ja komisjoni osalemine rahvusvahelistel messidel.

2.5.4 Edendamine ja kriis

— Võttes arvesse 2014–2020. aasta finantsraamistikuga seotud piiranguid, on edaspidi palju keerulisem saada täiendavaid rahalisi vahendeid kriisiolukorrale vastamiseks võetud teavitamis- ja edendamismeetmeteks. Tuleb otsustada, kas liidu tasandil kriisiolukorras tehtavad otsused jäävad tulevase edendamispoliitika valdkonda või tuleks neid teha ÜPP horisontaalmeetmete raames.

2.5.5 Lihtsustatud ja optimeeritud juhtimine

— Programmide kontrollimine ja juhtimine peaks olema märksa lihtsam, paindlikum ja tõhusam.

2.5.6 Teavitamis- ja edendamistegevuste parem omavaheline vastavus

— Edendamiskava raames võetud meetmed ja muud sama valdkonna tegevused peaksid olema omavahel ning ühise põllumajanduspoliitikaga paremini vastavuses.

3. Ettepaneku analüüs ja komitee märkused

3.1 Varasemates komitee arvamustes märgiti, et Euroopa põllumajanduspoliitika ees seisvaid väljakutseid silmas pidades on üha olulisem edendada Euroopa Liidu toiduainetööstuse tooteid, et aidata neil end kehtestada suure lisandväärtusega toodetena ning säilitada ELi juhtpositsioon toiduainetarnijana ⁽²⁾.

3.2 Komitee toonitab kõnealusele sektorile suunatud uue Euroopa poliitika kaht olulist eesmärki: esiteks tarbijate teavitamine ja nende teadlikkuse suurendamine ELi toodete kõrgete kvaliteedistandardite ja suure lisandväärtuse osas, rõhutades kõrgemaid tagatisi tootmismeetodite, märgistamise, jälgitavuse ja toiduohutuse alal ning keskkonnakaitse, loomade heaolu ja töötajate õigustest kinnipidamise rangemaid nõudeid, ning teiseks ekspordi edendamine välisurul, rõhutades Euroopa toodete kvaliteeti, toite- ja kulinaarset väärtust, säästvust ja ohutust.

3.3 Komitee toetab komisjoni otsust vaadata kehtiv ELi teavitamis- ja edendamispoliitika läbi ning muuta see tõhusamaks, paremini suunatumaks ja jõulisemaks.

3.4 Komitee toetab üldjoontes komisjoni teatises esitatud ettepanekuid ja suuniseid tulevase põllumajandustoodete edendamise poliitika kohta, mille eesmärgiks on sektori konkurentsivõime tugevdamine ja teadlikkuse suurendamine Euroopa toiduainetööstuse mudeli kõrgetest standarditest.

3.5 Komitee märgib, et komisjoni teatises ei viidata automaatse või poolautomaatse mehhanismi loomisele, mis võiks aidata toidukriisi tõttu kannatavate riikide majandusel taastuda ning mis oleks kiire, tõhus, süstemaatiline ja efektiivne. Komitee tunnustab praegusest finantskriisist tulenevaid piiranguid, ent leiab, et väga oluline on suurendada põllumajandustoodetesse sise- ja välisurul teavitamise ja nende edendamise meetmete suunatud eelarvet. 2014.–2020. aasta finantsraamistikus tuleb aegsasti määratleda täiendavad vahendid selliste uute kriisi- ja eriolukordadega tegelemiseks, mis võivad sektorile osaks langeda ja mida ei ole võimalik katta ÜPP edendamis- ja teavitamispoliitika vahenditest.

3.6 Komitee toonitab, et programmidel peaks olema Euroopa ja lisandväärtusepõhine visioon, mis hõlmaks töökohtade loomist, ning leiab, et komisjon peaks liikmesriikidele koostama selged suunised taotlejatele, kes esitavad liikmesriikides riiklike, mitut riiki ja kolmandaid riike hõlmavate programmide taotlusi. Programmide hindamist tuleks parandada range hindamissüsteemi abil, kus on konkreetsed näitajad. Programmide valimine ja prioriteetseks seadmine liikmesriikide ja ELi tasandil peab olema läbipaistvam. Menetluste lihtsustamiseks peaks olema võimalik esitada mitut riiki hõlmavate programmide taotlused otse komisjonile ning valikumenetlusi tuleks liikmesriikide ja ELi tasandil kiirendada.

3.7 Mis puutub ettepanekusse laiendada edendamisprogrammidest kasu saajate hulka, siis leiab komitee, et keskele kohale tuleb seada põllumajandus- ja toiduainesektori kutseorganisatsioonid, kuna nemad koondavad ettevõtjaid ning kaasrahastavad tegevusi. Kõik ülejäänud programmidest kasu saajad tuleks kinnitada vaid kutseorganisatsioonide soovitusel.

3.8 Programmi välja pakkunud kutseorganisatsioonil peaks olema võimalus projekti kasu iseseisvalt või koostöö raames juhtida, olenevalt algatuse ulatusest ning kutseorganisatsiooni suutlikkusest ja kogemustest. Kaaluda tuleks võimalust anda uutest liikmesriikidest pärinevatele väiksematele haruorganisatsioonidele võimalus pürgida toetust saavaks organisatsiooniks ning täitevasutuseks, kuna need organisatsioonid tunnevad kõige paremini oma traditsioonilisi tooteid ja nende edendamise võimalusi.

3.9 Menetluste lihtsustamise eesmärgil toetab komitee ühtse abikõlblike toodete nimekirja koostamist. Õigusaktides käsitletavate toodete nimekirja tuleks laiendada, et võimaldada edendada kõiki tooteid, mis edastavad Euroopa tootmiskvaliteedi sõnumit või saavad seda tugevdada. Tugeva rahvusliku identiteediga toodete puhul võiks tulla kasuks võimalus märkida ära nende rahvuslik päritolu ka juhul, kui toode ei ole KPN või KGT. Komitee on aga seisukohal, et nimetatud ettepanekute rakendamiseks tehtavad sammud peaksid olema tasakaalus vajadusega edendada eelkõige ELi tooteid.

3.10 Komitee toetab ettepanekut luua Euroopa platvorm heade kogemuste vahetamiseks professionaalide vahel, et töötada välja ja rakendada hästi üles ehitatud ja kooskõlastatud mitut riiki hõlmavaid müügi edenduskampaaniaid, kasutades selleks muu hulgas ka uusi tehnoloogiaid, mis võivad siinkohal väga väärtuslikuks vahendiks osutada. Eriilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et nende mehhanismide kasutamine ei põhjustaks moonutusi turul ega konkurents.

⁽²⁾ CESE 1859/2011, ELT C 43, 15.2.2012, lk 59–64.

3.11 Mis puutub kvaliteedikavade täiustamisse ning nende ümber kujundamisse mitut riiki hõlmava mõõtme jaoks, nõustub komitee seisukohaga, et mitut riiki hõlmavaid programme tuleks pidada prioriteetseks, kuna neil on tõeline Euroopa mõõde ning need vajavad Euroopa toetust. Komitee soovib komisjonil suurendada oma panust eelkõige tähtsava turumajandusega riikide osas.

3.12 Komitee tervitab ettepanekut lubada esitada üksikasjalikku teavet vaid programmi esimese rakendusaasta kohta, juhul kui vastavate programmide kohta on eelnevalt koostatud turuanalüüsid ja mõjuhinnangud, mille abil on võimalik hinnata programmi eesmärkide saavutamise potentsiaali, ning esitada üksikasjalikku teavet järgnevate aastate kohta hiljem. See muudaks programmid paindlikumaks ning võimaldaks neil turusignaalidele reageerida.

3.13 Lisaks teatistes mainitud Euroopa toidukvaliteedisüsteemidele (KPN, KGT ja GTE) võiks kavandada ka teisi

kvaliteedisüsteeme, näiteks mahepõllumajandusliku tootmise ja piirkondliku kvaliteediga seotud süsteeme.

3.14 Komitee arvates tuleks müügievendamist käsitlevates õigusaktides selgitada kaubamärkide rolli ning tasakaalu üldise müügievendamise ja kaubamärkide edendamise vahel eelkõige ELi mittekuuluvates riikides. See aitaks muuta müügievenduskampaaniad tõhusamaks (suurem mõju importijatele ja tarbijatele) ning tugevdaks neis osalemise stiimuleid ettevõtjate jaoks, kes lõppkokkuvõttes kõnealuseid tegevusi kaastahastavad. Täieliku ja läbipaistva teabe huvides peaks toote päritolust teavitamine olema lubatud, sh nende toodete puhul, mis ei ole kaitstud päritolunimetused ega kaitstud geograafilised tähised. ELi päritolu kontseptsiooni võiks anda edasi koondloosungite abil, mis ei sea ohtu tarbija õigust saada nõuetekohast teavet.

3.15 Lihtsustamise seisukohast tuleks toetada ideed lähendada eri edendamisprogrammide eelarveid.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu 18. septembri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1098/2007, millega kehtestatakse Läänemere tursavarude ja nende varude püügi pikaajaline kava”

COM(2012) 155 final – 2012/0077 (COD)

(2012/C 299/26)

Üksikraportöör: **Seppo KALLIO**

18. aprillil 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 24. aprillil 2012 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu 18. septembri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1098/2007, millega kehtestatakse Läänemere tursavarude ja nende varude püügi pikaajaline kava”

COM(2012) 155 final – 2012/0077 COD.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon võttis arvamuse vastu 26. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 141, erapooletuks jäi 10.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab Läänemere tursavarude kava saatnud edu suurepäraseks ja kava rakendamise jätkamist oluliseks.

1.2 Ettepanekud tursakava artiklite 4, 5 ja 8 ning artikli 29 lõigete 2, 3 ja 4 muutmiseks on komitee arvates vastuvõetavad ning ELi toimimise lepinguga seotud vajalikud tehnilised kohandused.

1.3 Komitee ei poolda artiklites 27 ja 29a esitatud ettepanekut anda komisjonile volitused võtta vastu delegeeritud õigusakte kalastussuremuse tasemete määramise osas. Komitee arvates kuulub otsustusõigus selles valdkonnas ELi toimimise lepingu artikli 43 lõike 3 kohaselt nõukogule.

2. Sissejuhatus

2.1 Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukogu (*International Council for the Exploration of the Sea*, ICES) aruannete kohaselt ei püütud Läänemere tursavarusid 21. sajandi alguses jätkusuutlikult. ICESi alarajoonides 25–32 vähendas idapoolsete tursavarude kalastussuremus tursavarud sellisele tasemele, et need sattusid hävimisohtu. ICESi alarajoonide 22–24 läänepoolsete tursavarude olukord oli mõnevõrra parem, kuid varude saagikus oli tunduvalt allpool pikaajalist potentsiaalset taset. Seetõttu kinnitati 18. septembril 2007 nõukogu määrusega (EÜ) nr 1098/2007 Läänemere tursavarude ja nende varude püügi

pikaajaline kava. Kava eesmärk oli tagada Läänemere tursavarude kasutamine säästvates majandus-, keskkonna- ja sotsiaalsetes tingimustes.

2.2 Eesmärgi saavutamiseks sätestati kavas eeskirjad, millega kehtestati kõnealuse kalavaru aastased püügivõimalused lubatud kogupüügi ja püügikoormuse kaudu. Need eeskirjad sisaldavad kalastussuremuse parameetrit, mis võimaldab hinnata kalavaru elujõulisust. See parameeter põhineb iga-aastastel teaduslikel soovitustel. Lisaks on määruse artiklis 27 sätestatud, et nõukogu otsustab kvalifitseeritud häälteenamusega ning komisjoni ettepaneku alusel kalastussuremuse tasemed, et tagada kavakohaste majandamisesmärkide saavutamine. Artiklis 26 on vastavalt sätestatud, et nõukogul on õigus kava muuta, et tagada eesmärkide saavutamine.

2.3 Kava elluviimine on kulgenud edukalt. Läänemere mõlema tursavaru kalastussuremus jääb allapoole praeguses kavas esitatud sihttaset. Idapoolse tursavaru kalastussuremus jääb ka allapoole maksimaalse jätkusuutliku saagikuse taset ja selle kudev varu on kava rakendamise saadik peaaegu neljakordistunud. Läänepoolse varu areng on olnud aeglasem, kuid ka selle arengusuund on selgesti positiivne.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Komisjoni ettepaneku eesmärk on muuta nõukogu 18. septembri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1098/2007, millega kehtestati Läänemere tursavarude ja nende varude püügi

pikaajaline kava. Kõnealune õigusakt võeti vastu enne Euroopa Liidu toimimise lepingu jõustumist, mistõttu tuleks see muuta ELi toimimise lepingule vastavaks.

3.2 ELi toimimise lepingu artiklis 290 on sätestatud, et seadusandliku aktiga võidakse komisjonile delegeerida õigus võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad ning täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi. Komisjon teeb ettepaneku, et määruse artiklitega 26 ja 27 ettenähtud nõukogu otsustamismenetlus tuleks muuta komisjonile delegeeritud volituste süsteemiks, kus komisjonil oleks õigus vastu võtta õigusakte kava ja kalastussuremuse sihttasemetel kontrollimiseks.

3.3 Kava kohaselt tuleb iga kolme aasta järel hinnata majandamismeetmete mõju asjaomastele kalavarudele ja püügipiirkondadele. Seda nõuet on väga raske täita, sest nõuetekohase hinnangu andmiseks vajalike andmete kättesaadavus on piiratud. Teadusliku nõuande kohaselt ei ole võimalik kava kolme aasta tulemuslikkust täielikult hinnata enne, kui kava käivitamisest on möödunud viis aastat. Seega tuleks kava hindamise ajakava muuta.

3.4 Samuti teeb komisjon ettepaneku, et talle tuleks anda rakendusvolitused, et ta kinnitaks, kas määruse artiklis 29 Läänemere teatud piirkondade meetmete rakendusala väljajätmise kohta sätestatud tingimusi täidetakse.

3.5 Lisaks on komisjon ja liikmesriigid võtnud endale kohustuse saavutada kriitiliselt kahanenud kalavarude maksimaalne jätkusuutlik saagikus hiljemalt 2015. aastaks, kuid seda ei ole seatud kava eesmärgiks. Kava mitmetimõistetavuse vältimiseks tuleks sellesse lisada viide maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele.

3.6 Määruse artikleid 5 ja 8 tursavarude lubatud kogupüügi ja sadamast äraoleku päevade maksimaalse arvu kinnitamise kohta tuleks vastavalt muuta, et selgitada, et nendes käsitletud menetlused on ette nähtud asutamislepinguga.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee peab Läänemere tursavarude kava saatnud edu suurepäraseks ja kava rakendamise jätkamist oluliseks.

4.2 Komisjoni määruse ettepanekus on tehtud muudatus kava eesmärkides, st artiklis 4. Komitee arvates on kavandatud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse mainimine kooskõlas ELi kalavarude majandamise üldise eesmärgiga.

4.3 Komisjon teeb ettepaneku muuta tursakava artikleid 5 ja 8, asendades nõukogu kvalifitseeritud hääleteenamusega tehtavad

otsused kehtiva asutamislepingu kohaste otsustega. Need muudatused on tehnilist laadi ja vastavad ELi toimimise lepingu jõustumisel muutunud otsustamismenetlusele.

4.4 Kava artikli 26 kohta teeb komisjon ettepaneku viia pikaajalise kava hindamine läbi iga viie aasta tagant. Komitee peab esitatud põhjuseid vastuvõetavaks, kuid märgib siiski, et tursavarude olukorda tuleb tursakavaga võrreldes jälgida igal aastal Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukogu kalavarude hindamise raames.

4.5 Komisjon teeb ettepaneku muuta tursakava artikli 29 lõikeid 2, 3 ja 4, et võimaldada püügipiirangutele erandite kehtestamist. Ettepaneku kohaselt kinnitaks komisjon erandid igal aastal rakendusaktidega ning liikmesriikide esindajatest koosnev komitee esitaks kontrollimenetluse käigus positiivse või negatiivse aruande. Komitee pooldab komisjoni pädevuse suurendamist selles valdkonnas, kuid rõhutab ühtlasi, et otsuste ettepanekud tuleb teha piisavalt varakult, et kontrollimenetlus jõutaks läbi viia aegsasti enne järgmist püügihooaega.

4.6 Artiklitega 27 ja 29a antakse komisjonile volitused võtta vastu delegeeritud õigusakte. Komitee on väljendanud oma seisukohta sellel teemal varasemates arvamustes⁽¹⁾. Nende seisukohavõtude kohaselt peavad volitused võtta vastu delegeeritud õigusakte olema ajaliselt määratletud. Pealegi tuleks delegeeritud õigusakte kasutada ainult nendes valdkondades, kus otsused tuleb teha kiiresti.

4.7 Määruse ettepaneku artiklis 29 sisalduv ettepanek anda komisjonile artiklite 26 ja 27 alusel delegeeritud volitused muudaks märkimisväärselt ELi kalanduspoliitika otsuste tegemise aluseid. Volituste delegeerimise kasutamise vajadus tuleneb nõukogu ja parlamendi ühise otsustusprotsessi praegusest aegluksusest. Komitee leiab, et sellele probleemile tuleb lahendust otsida eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 43 lõigetes 2 ja 3 kindlaksmääratud parlamendi ja nõukogu vahelise otsustusõiguse selgitamisest. Tursakava artikli 27 kohaselt kindlaks määratud kalastussuremuse tase on komitee arvates otseselt seotud püügivõimaluste kehtestamise ja eraldamisega, st et see kuulub ELi toimimise lepingu artikli 43 lõike 3 kohaselt nõukogu ainupädevusse.

4.8 Tursavarude kava põhiolemusse kuulub ka püügivõimaluste stabiilsus, mille alusel saavad kalandusettevõtjad oma püügitegevust kindlustundega arendada. Kui komisjonile delegeeritakse volitused muuta püügikvootide määramise aluseks olevaid kalastussuremuse sihttasemeid, võiks see komitee arvates viia lühikeses perspektiivis püügikvootide kiire muutumiseni, mis kahjustaks kalandust kui majandusharu.

⁽¹⁾ CESE, ELT C 107, 6.4.2011, lk 33–36 ja CESE, ELT C 43, 15.2.2012, lk 56–59.

4.9 Tursakavas kasutatud kalastussuremuse sihttasemete jätmist nõukogu pädevusse toetab ka aastate lõikes toimunud muutus teaduslike nõuannete alustes. Teaduslikes nõuannetes ei võeta arvesse sotsiaal-majandusliku stabiilsuse vajadust. Arvestuspõhimõtete või meetodite muutumine võib muuta märkimisväärselt teadlaste soovitatud kalastussuremuse sihttasest, ilma et kalavarudes oleks toimunud olulisi muutusi.

4.10 Komitee märgib ka käsilolevat arendustööd Läänemere tursa ja pelaagiliste kalaliikide ühise reguleerimismudeli loomiseks. Sellel reguleerimismudelil põhinev kava asendab tulevikus pikaajalise tursakava, nii et praeguses kavas, mis annab positiivseid tulemusi, ei ole otstarbekas teha muid kui hädavajalikke muudatusi.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Kõrgjõudlusega andmetöötlus: Euroopa koht üleilmises võidujooksus”

COM(2012) 45 final

(2012/C 299/27)

Raportöör: **Isabel CAÑO AGUILAR**

18. aprillil 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Kõrgjõudlusega andmetöötlus: Euroopa koht üleilmises võidujooksus”

COM(2012) 45 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 25. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Komitee kiidab komisjoni teatise põhimõtteliselt heaks ja toetab selle eesmärke. Kõrgjõudlusega andmetöötlus on uute teadmiste eeltingimus ja paljude innovaatiliste toodete, meetodite ja teenuste väljatöötamise alus.

1.2 Kõrgjõudlusega andmetöötlus on digitaalarengu tegevuskava osa ning sellest on saanud kaasaegsete uuringukeskkondade ja rahvamajanduste, kaasa arvatud nt energia-, kliima-, tervishoiu-, majandus-, ühiskonna- ja kaitsepoliitika vältimatult vajalik vahend. Kõrgjõudlusega andmetöötlus on strateegia „Euroopa 2020” jaoks strateegilise tähtsusega.

1.3 Komitee toetab Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluskeskkonna edasiarendamist ja sel otstarbel juba kindlalt kasutuses olevat teadusinfrastruktuuri PRACE, mille eesmärk on tagada kõrgjõudlusega andmetöötlusressursside laialdane kättesaadavus võrdsetel kasutustingimustel kõikide potentsiaalsete kasutajate ja osalejate jaoks ELis, eelkõige ka nende jaoks, kes tegutsevad ülikoolides ja VKEdes.

1.4 Lisaks võimsa kõrgjõudlusega andmetöötluskeskkonna lepinguõiguslikule ja finantsküljele kaasneb kõrgjõudlusega andmetöötluse edasiarendamisega kaks võrdselt tähtsat ülesannet: ühelt poolt riistvara väljatöötamine järgmise põlvkonna arvutite jaoks, mida nimetatakse Exascale arvutiteks, ja teiselt poolt nende kasutamiseks vajalike väga nõudlike vahendite, nimelt tarkvara väljatöötamine ja levitamine. Mõlema ülesandega tuleks tegeleda võrdsel määral.

1.5 Seepärast toetab komitee ettepanekut kahekordistada ELis kõrgjõudlusega andmetöötluse valdkonnas seni saavutatud investeerimistase ligikaudu 1,2 miljardi euronil aastas. Selleks oleks aastas vaja täiendavalt 600 miljonit eurot, mis jaguneks eelkõige EL, liikmesriikide ja tööstustarbivate vahel. Sel viisil saavutatakse maailma teiste piirkondadega vastavuses olev investeerimismaht. Üldjoontes kasutatakse pool neist täiendavatest vahenditest kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemide ja testimisüsteemide hangeteks, teine pool võrdselt inimeste koolituseks ning kõrgjõudlusega andmetöötlustarkvara arendamiseks ja laiemaks kasutuselevõtuks.

1.6 See eeldab ühelt poolt koostööd teadusasutuste, ülikoolide ja tööstuse vahel. Komitee arvamuse kohaselt on avaliku ja erasektori partnerlused selleks eriti sobiv ja juba järeleproovitud vahend. Üksikjuhtudel võiks kõne alla tulla ka kommertskasutusele eelnevad hanked, kuid komisjon ei tohiks neid kindlasti ainsa võimalusena siduvalt kehtestada.

1.7 Teiselt poolt on vajalikud liikmesriikide ja ELi eraldatavad märkimisväärsed toetusvahendid. Need on vajalikud nii otseselt eespool nimetatud võimsa kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemi edasiarendamise ülesannete täitmiseks kui ka kaudselt, vajalike kõrg- ja kesktasemel spetsialistide koolitamiseks, st ülikoolide ja nende töötajate jaoks.

1.8 Komitee pöördub majandus- ja finantskriisi silmas pidades nõukogu ja liikmesriikide poole üleskutsega mitte jätta võtmata eespool nimetatud, kõrgjõudlusega andmetöötluse jaoks vajalikke meetmeid, mis on vajalikud just majandusjõu ja konkurentsivõime tugevdamiseks. Vastasel korral käivituks ohtlik allakäiguspiraal.

1.9 Komitee arvamuse kohaselt on esmane prioriteet konkurentsivõimelise kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemi kättesaadavus Euroopas ja Euroopa jaoks. See eesmärk ei tähenda proteksionistlikku tööstuspoliitikat. Jõupingutused tuleks suunata pigem kõrgjõudlusega andmetöötluse arendamiseks ja kasutamiseks vajaliku oskusteabe, vastavate töökohtade ja otsustustasandite säilitamisele või loomisele ka Euroopas. Selle käigus võiks edasine koostöö seni tehnoloogia alal juhtivate ja ka Euroopas tegutsevate või siin teadus- ja arendustegevusega seotud globaalsete osalejatega või Euroopa ettevõtetega, kellel on tippasemel teadmised kõrgjõudlusega andmetöötluse konkreetsetes segmentides, luua samal ajal vajaliku kriitilise massi, mis suudab konkureerida Hiina oodatava tulevase juhtrolliga turul.

2. Komisjoni teatise põhisisu

2.1 Teatise kirjeldatakse kõrgjõudlusega andmetöötluse (*High-Performance Computing, HPC*) strateegilisust (teatise kasutatakse terminit „kõrgjõudlusega andmetöötlus” „tipptaseme infotöötluse”, „superarvutirakenduste”, „maailmatasemel andmetöötluse” jms sünonüümina, et eristada seda hajusandmetöötlu- sest, pilvandmetöötlu- sest ja arvutusserveritest). Teatis põhineb e- teaduse info- ja sidetehnoloogia infrastruktuure käsitleval teatisel ning nõukogu järeldustel, milles kutsutakse üles täiendavalt arendama arvutiinfrastruktuure, nagu *Partnership for Advanced Computing in Europe* (PRACE www.prace-ri.eu) ning ühendama investeringud kõrgjõudlusega andmetöötlu- seks PRACE raames.

2.2 Liikmesriike, tööstust ja teadusringkondi kutsutakse üles suurendama koostöös komisjoniga ühiseid püüdlusi, et tagada 2020. aastaks Euroopa juhtpositsioon kõrgjõudlusega andme- töötlussüsteemide ja -teenuste tarnimises ja kasutuses.

2.3 Kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemide arendamine on kannustatud ühelt poolt nii vajadusest lahendada senisest tõhu- samalt ühiskondlikke ja suuri teaduslikke probleeme, nagu näiteks haiguste varajane avastamine ja ravimine, selle mõist- mine, kuidas inimaju töötab, kliima arengu ennustamine või ulatuslike katastroofide ennetamine, teiselt poolt vajadusest toodete ja teenustega seotud tööstusuuenduste järele.

2.4 Võimsamate kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemide edasiarendamisel tekkivaid probleeme ei saa lahendada üksnes ekstrapoleerimise teel, vaid need nõuavad radikaalsete uuenduste tegemist paljudes tehnoloogiates. See annab ELi tööstus- ja akadeemilise ringkonna osalistele võimaluse endale valdkonnas uue positsiooni leidmiseks.

2.5 ELis investeeritakse teiste piirkondadega võrreldes palju vähem rahalisi vahendeid tippasemel andmetöötlussüsteemide hankimise (USAga võrreldes üksnes pool, sarnasel SKP-tase- mel). Seetõttu on ELis kättesaadavate andmetöötlussüsteemide hulk ja jõudlus liiga võrreldes maailma muude piirkondadega väikesed, ning teadus- ja arendustegevuse eelarvest kõrgjõudlu- sega andmetöötlu- sele suunatud vahendid on vähesed.

2.6 Teatise teised aspektid puudutavad järgmist:

— *Partnership for Advanced Computing in Europe* (PRACE)

— *Euroopa kogemused kogu tarneahelas*

— *kõrgjõudlusega andmetöötlu- se elavdamisest saadav kasu Euroopa jaoks*

— *eesseisvad ülesanded*

— *kõrgjõudlusega andmetöötlu- se Euroopa tegevuskava*

— *juhtimine ELi tasandil*

— *kommertskasutusele eelnevad hankemehhanismid ja vahendite koondamine*

— *Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötlu- skeskonna edasiarendamine*

3. Üldised märkused

3.1 Põhimõtteline heakskiit

3.1.1 Komitee kiidab komisjoni teatise põhimõtteliselt heaks ja toetab kindlalt selle eesmärke. Kõrgjõudlusega andmetöötlu- s on paljude toodete, meetodite ja teenuste väljatöötamise alus. See ei kuulu mitte üksnes kõige tähtsamate võtmetehnoloogiate hulka, vaid on ka keerukate süsteemide uurimise eeltingimus. Kõrgjõudlusega andmetöötlu- s on seega strateegia „Euroopa 2020” väga oluline osa.

3.1.2 Üha võimsamate arvutite väljaarendamise ja kasutamise tulemusena on kõrgjõudlusega andmetöötlu- s muutunud viimastel kümnenditel teadus- ja arendustegevuse oluliseks kolmandaks sambaks, mis mitte üksnes ei täienda nn klassikalisi sambaid, milleks on katsed (kaasa arvatud tutvustamis- ja testimisseadmed) ja teooria, vaid mida nendes valdkondades samal ajal üha enam kasutatakse. Sealjuures on tekkinud uus teadusharu – simulatsiooniteadus. Lisaks on kõrgjõudlusega andmetöötlu- s keerukate andmekogumis- ning analüüsi- ja prog- noosisüsteemide oluline vahend. Kõrgjõudlusega andmetöötlu- s on digitaalse tegevuskava osa ning sellest on saanud nüüdisaeg- sete teadusuuringukeskkondade ja rahvamajanduste, sh nt ener- gia-, kliima-, tervishoiu-, majandus-, ühiskonna- ja kaitsepoliitika vältimatult vajalik vahend.

3.2 Superarvutid

Kõrgjõudlusega andmetöötlu- se otsustavad riistvaravahendid on nn superarvutid, millel on kaks iseloomulikku tunnust:

— nende võimsus on võimalik saavutada ainult tohutu suure arvu üheaegselt, st üksteisega paralleelselt kasutatavate üksik- arvutitega (protsessoritega). Nüüdseks kavandatakse super- arvutid kuni ühe miljoni sellise üksiku protsessoriga. Selleks, et taolisi ülikeerukaid arvutusvahendeid saaks optimaalselt kasutada, tuleb välja töötada väga nõudlikud ja keerulised arvutiprogrammid (tarkvara) ja teha need kasutajatele kätte- saadavaks. See on seni laialdaselt alahinnatud, väga kõrgel tasemel spetsialiseerumist nõudev arendusülesanne;

— veel võimsamate arvutite kasutamiseks vajalik elektrivõimsus kasvab mõõtetes, mida ei ole praeguse arvamuse kohaselt võimalik kättesaadavaks teha. Ilma täiesti uuelaadsete komponentide väljaarendamiseta, mille võimsusvajadus on 99 % (!) võrra vähendatud, oleks järgmise põlvkonna superarvuti (Exascale arvuti) jaoks vaja vähemalt eraldi elektrijaama võimsusega 1 000 MW. Selle vajaduse realistliku väärtseni langetamine on ülisuur tehnoloogiline probleem, mida ei ole lihtne lahendada.

3.3 Euroopa toetuspoliitika aspektid

Komitee märgib, et kõnealusel teatise ei käsitleta niivõrd teaduslik-tehnilisi küsimusi, vaid komisjoni arvates selleks vajaliku Euroopa toetus- ja arenduspoliitika aspekte, ja esitatakse ettepanekud kasutatavate vahendite kohta. Selles osas on komiteel siiski veel kahtlusi ja ta soovib järgmist aruteluvuuru (vt punkt 4.4).

3.4 Riist- ja tarkvara vaheline tasakaal

Komitee üks kõige olulisemaid soovitusi on käsitleda tarkvara aspekte probleemi võrdselt olulisena osana ja valmistada ette lahendusi, eelkõige mis puudutab vajalike kasutajaprogrammide arendust, katsetamist ja levitamist. Siin valitseb koolitus- ja kasutajasüsteemi eri tasanditel märkimisväärne uurimis-, arendus-, õppe- ja koolitusvajadus. See nõuab ajaomaste meetmete piisavat toetamist ülikoolide, teadusasutuste ja tööstuse tasandil. Komitee soovib komisjonil see puudus kõrvaldada.

3.5 Kvalifitseeritud töötajad – ülikoolid ja vahendid

Otsustav kitsaskoht on piisava kvalifikatsiooniga töötajate koolitamine ja kättesaadavus (nt http://www.hpcwire.com/hpcwire/2012-04-04/supercomputing_education_in_russia.html) ning seda nii vajalikeks teadus- ja arendustegevusteks kui ka kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemide tõhusaks kasutamiseks. Asjaomased jõupingutused peaksid olema samuti toetusmeetmete osa. Üks otsustav eeldus on asjakohaste rahaliste vahendite ja piisava hulga töötajatega ülikoolid, kus õpetab ning teostab uuringuid piisav hulk rahvusvaheliselt tunnustatud tarkvaraeksperte ja arendusinseneri ning kus on võimalik teadus- ja arendustegevuse kogemuste põhjal anda kvaliteetset haridust.

3.6 Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluskeskkond – PRACE

3.6.1 Mis on PRACE?

Kõikide partnerite jaoks kasutatava Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse infrastruktuuri vajalikkust tunnustasid ja propageerisid 2005. aastal riiklike kõrgjõudlusega andmetöötluse keskuste käitajad ja kasutajad. PRACE partnerluse asutasid algselt 14 Euroopa riiki eesmärgiga kõrgjõudlusega andmetöötlust Euroopas edendada, kasutada ja edasi arendada.

See tõi kaasa kõrgjõudlusega andmetöötluse lisamise esimesse ESFRI nimekirja ühena väljavalitud teadusinfrastruktuuridest ⁽¹⁾.

Pärast õiguslike, rahaliste, korralduslike ja tehniliste eeltingimuste loomist asutati 2010. aastal PRACE AISBL (Association International Sans But Lucratif – rahvusvaheline mittetulundusühing). asukohaga Brüsselis, et pakkuda kõikide partnerite kasutajatele juurdepääsu Euroopa viiele võimsaimale, riikide poolt hangitud kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemidele. PRACE-l on nüüdseks 24 liiget, sealhulgas ka Iisraelist ja Türgist. Teadusuuringute seitsmendas raamprogrammis toetatakse PRACE'i rahaliselt kolme projekti raames, eelkõige rakenduste portimise, optimeerimise ja skaleerimise ning kasutajate tõhusa koolituse ja õpetamise eesmärgil. Praeguseks on neli partnerriiki (Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania) lubanud igaiüks andmetöötlusvõimsust väärtuses 100 miljonit eurot. Kasutuskvootide jagamine toimub üleeuroopalise vastastikuse hindamise protsessi raames sõltumatu teadusliku juhtkomitee kaudu.

3.6.2 Komitee seisukoht PRACE'i kohta

Komitee toetab **Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluskeskkonna edasiarendamist** ja sel otstarbel **juba kindlalt kasutuses olevat teadusinfrastruktuuri**, mis tagab või mille eesmärk on tagada kõrgjõudlusega andmetöötlusressursside laialdane kättesaadavus võrdsel kasutustingimustel. Sealjuures on vaja tagada, et kõikidele potentsiaalsetele kasutajatele ja osalejatele ELis, eelkõige nendele, kes tegutsevad PRACE'i organisatsiooniga otseselt mitteseotud ülikoolides või VKEdes, võimaldataks osaleda väljaarendamises ning kasutada ressursse võrdselt kõikide ülejäänud osalejatega. Küsimus ei ole aga kergemas ja ilmselt lahendatavas probleem, kuidas tagada olemasolevate kõrgjõudlusega andmetöötlusressursside võrdsed kasutustingimused, vaid uuelaadse, *mitme suurusjärgu võrra võimsama, kesksete vahenditena Exascale arvuteid* (vt selle kohta punkt 4.1) **kasutava** tulevase kõrgjõudlusega andmetöötluskeskkonna uurimises, väljaarendamises ja lõpuks hankimises, **sealhulgas selleks vajaliku nõudliku tarkvara väljatöötamises**. Komitee soovib sellega seoses vältida ennatlikke koondumisprotsesse ja teatud kindla üldsüsteemi siduvat määratlemist, et võimaldada potentsiaalsete lähenemisviiside ja ideede konkurentsi ja eduka andmetöötluskeskkonna jaoks vajalikku pluralismi, mida on vaja väga ambitsioonika eesmärgi saavutamiseks. Järgmise peatüki märkused ongi pühendatud sellele tasakaalustatud uurimis-, arendus- ja konkurentsipoliitika delikaatsele küsimusele. Siin näeb komitee veel vajadust täiendavate arutelude järele potentsiaalsete osalejate vahel.

3.7 Üleskutse nõukogule ja liikmesriikidele

3.7.1 Tulenevalt paljude ELi liikmesriikide kriisis majandusolukorrast ilmneb sundolukorras isegi mõistetav suundumus teha kärpeid just koolituse, uuringute ja arenduse valdkonnas. See tooks aga kaasa saatusliku allakäiguspiraali, kuna majanduskasvu ja konkurentsivõime tugevdamiseks on vaja just nimelt uusi tehnoloogiaid, innovatsiooni ja sellega seotud oskusi.

3.7.2 Seepärast kutsub komitee nõukogu ja liikmesriike tungivalt üles mitte andma järele kiatususele kasutada lihtsamaid tegutsemisviise, vaid investeerima just selles valdkonnas uuendustesse ja selleks vajalikesse tingimustesse, seega kõnealust valdkonda kärpimise asemel veelgi rohkem toetama. Tulevikku ei tohi maha mängida!

⁽¹⁾ Vt ELT C 182, 4.08.2009, lk 40.

4. Komitee erimärkused

4.1 Projekt Exascale

Järgmise põlvkonna superarvutite väljaarendamist nimetatakse projektiks Exascale. Selleks tuleb kogusüsteemi kõikidel tasanditel otsustavalt parandada eelkõige elektrivõimsuse jaoks määravaid üksikkomponente, tõenäoliselt tuleb välja töötada koguni päris uued. See on keeruline ülesanne teadusasutuste ja tööstuse koostöös – ja nende pingeväljas.

4.2 Teaduse ja tööstuse koostöö

Komitee on selle keerulise üldise teemaderingi kohta juba korduvalt oma seisukohti avaldanud (nt CESE 330/2009). Muuhulgas soovitas komitee hiljutises arvamuses programmi „Horisont 2020” kohta (CESE 806/2012): „Tuleks järele mõelda tööstus- ja konkurentsipoliitika uute lähenemisviiside üle.

Seejuures on küsitav, kas kommertskasutusele eelnevad hanked on sobiv vahend teaduskeskuste ja ettevõtete koostöök. Seetõttu soovitakse komitee, et teaduspoliitika, innovatsioonipoliitika ja tööstuspoliitika erinevad, kohati üksteisele vasturääkivad eesmärgid ja nõudmised tehtaks kindlaks ning neid arutatakse ja selgitatakse erinevate sidusrühmadega – võimalik, et üksikjuhtudel osutuvad vajalikuks isegi erandlikud eeskirjad.” (vt ka punkt 4.4).

4.3 Exascale arendustööd

Konkreetselt Exascale'iga seoses tähendab see, et kooskõlas nüüdisaegse teadus- ja arendustegevuse stiiliga tuleb kaasata teaduse ja tööstuse vahelisteks partnerlusteks erinevate valdkondade (nt protsessorid ja mitmesugused muud komponendid) nii suured kui ka väikesed ettevõtted, sh globaalselt kõige edukamad osalejad (vt ka punkt 4.5), ja samal ajal vältida ennatlikke siduvaid määratlusi. Lõpuks on võimalik kogusüsteemi optimeeritud projekt koostada alles siis, kui on teada, millise võimsusega millised komponendid suudeti või suudetakse välja arendada. Kahjuks on minevikust näiteid, kus selle vastu eksiti ja tulemuseks oli ebaõnnestumine.

4.4 Toetuskava – avaliku ja erasektori partnerlus

Silmas pidades võimsa kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemi suurt tähtsust Euroopas ja Euroopa jaoks, soovitakse komitee seetõttu töötada ühiselt koos paljude potentsiaalsete osalejatega, eelkõige PRACE'i platvormi kasutajatega, välja ja esitada ettepanek soovitava komisjoni toetuskava kohta, enne kui siinkohal kõne all olevas teatises kirjeldatud lähenemisviisid ellu rakendatakse. Komitee arvates on eeskätt avaliku ja erasektori partnerlus kõrgjõudlusega andmetöötluse arenduseesmärkide jaoks end sobiva vahendina juba väga hästi tõestanud. Seepärast ei tohiks komisjoni ettepanekus eelistatud kommertskasutusele eelnevaid hankesid, mis võivad olla küll sobivad üksikjuhtudel, kehtestada üldiselt.

4.5 Globaalsed osalejad

Samuti on vaja teha selgeks, et esmane prioriteet on konkurent-sivõimelise võimsa kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemi tulevane kättesaadavus Euroopas ja Euroopa jaoks. Kuna kõnealuses sektoris domineerivad seni globaalsed osalejad (nt IBM, CRAY, INTEL) ning nende omandisuhted, tootmisüksused ja teaduslaborid on hajutatud üle kogu maailma hajutatud, siis on komitee jaoks siinkohal oluline, et kõrgjõudlusega andmetöötluse arendamiseks ja kasutamiseks vajalik oskusteave, vastavad töökohad ja otsustustasandid oleksid olemas või loodaks ka Euroopas. Selle käigus võiks näiteks edasine koostöö seni juhtivate firmadega, ent samuti tärkavate ettevõtete, kellest võivad saada tulevased liidrid, luua samal ajal vajaliku kriitilise massi, mis peab vastu ka Hiina oodatavale tulevasele juhtrollile turul.

4.6 Suuremad rahalised vahendid

Komitee toetab ettepanekut kahekordistada ELis kõrgjõudlusega andmetöötluse valdkonnas seni saavutatud investeerimistase ligikaudu 1,2 miljardi euronit aastas. Selleks oleks aastas vaja täiendavalt 600 miljonit eurot, mis jaguneks eelkõige EL, liikmesriikide ja tööstustarbivate vahel. Sel viisil saavutatakse maailma teiste piirkondadega vastavuses olev investeerimismäär. Tehakse ettepanek kasutada üldjoontes pool neist täiendavatest vahenditest kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemide ja testimissüsteemide hangeteks, neljandik inimete koolituseks ning viimane neljandik kõrgjõudlusega andmetöötlustarkvara arendamiseks ja laiemaks kasutuselevõtuks.

Suured rahalised nõudmised tulenevad kõrgjõudlusega andmetöötluse suurtest kuludest. Kõrgjõudlusega arvuti soetamine maksab üle 100 miljoni euro ning hoolduse ja käitamise eest lisandub igal aastal veel kuni vähemalt 20 miljonit eurot. Seetõttu on vajalikud avaliku ja erasektori ühendused, mille kohta on kõrgjõudlusega andmetöötluse alal juhtivates riikides olemas ka näited.

4.7 Võrdsed võimalused ja intellektuaalomand

Teatises juhitakse tähelepanu sellele, et Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötlussüsteemi tarnijatel on väga keeruline müüa oma tooteid selliste kolmandate riikide avalikule sektorile, kellel on olemas süsteemide riiklikud tarnijad. Kõrgjõudlusega andmetöötluse kasutamine strateegiliselt olulistest valdkondades, nagu tuumaenergia, sõjatööstus, nafta- ja maagaasitööstus, peab igasuguse kahtlusega vastama kõrgetele turvanõuetele. Raamprogrammi raames välja töötatud Euroopa teadusprojektid võivad kaudselt kasu tuua kolmandate riikide ettevõtetele.

Meeles pidades, et WTO riigihankeid käsitleva lepingu kõik lepinguosalisel peavad järgima võrdse rahvusliku kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtteid (artikkel III), toetab komitee komisjoni ettepanekut võtta kaubandussuhetes kolmandate riikidega kõne alla võrdne juurdepääs kõrgjõudlusega andmetöötlusele.

Seega toetab komitee komisjoni ettepanekus programmi „Horisont 2020” kohta (COM(2011) 809 final, 30.11.2011.) esitatud kavatsust selgitada ja kaitsta intellektuaalomandi õigusi.

4.8 Kõrgjõudlusega andmetöötlus ja energiatarbimine

Tulevaste probleemide määratlemise raames tuleb takistava tegurina arvesse võtta ka kõrgjõudlusega andmetöötluse energiatarbimist (The Greening of HPC – Will Power Consumption Become the Limiting Factor for Future Growth in HPC?, München, 10. oktoober 2008. http://www.hpcuserforum.com/presentations/Germany/EnergyandComputing_Stgt.pdf) (vt ka punkt 3.2). Praegu kättesaadava tehnoloogiaga tarbiks Exascale süsteemid tohutus koguses energiat, mis suurendaks märkimisväärselt käituskulusid – energiakulud moodustaksid hinnanguliselt 50 % käituskuludest – ja koormaks keskkonda.

Energiatõhusate tehnoloogiate jaoks on erinevaid kavasid, nagu näiteks hübriid-superarvutid, kuid ka need tekitavad küsimusi

(„[...]Progress in lower-power devices may make it feasible to build future systems with Exascale performance [...] However [...] how do we exploit [...] this disruptive technology?”, „A Strategy for Research and Innovation Through High Performance Computing” Edinburghi Ülikool 2011). Arhitektuuriga seoses on välja töötatud mitmeid energiasäästustrateegiaid, näiteks erinevate toitepingetega eraldiseisvate üksuste loomine (mida on võimalik isegi välja lülitada), energiatarbimise salvestite (*drowsy cache*) ning elementide selektiivne väljalülitamine. Mitmetuumaliste protsessorite, multi-hargtöötluse ja klastrite abil on võimalik andmetöötluskoormus energiatarbimise ja soojuse tekke vähendamise eesmärgiga kooskõlla viia („Green IT: Tecnología para la Eficiencia Energética en los Sistemas TI”, Madridi Polütehniline Ülikool, 2008).

Komitee teeb seetõttu ettepaneku lisada energiasäästlike tehnoloogiate edendamine olulise aspektina ELi kõrgjõudlusega andmetöötluse projekti.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli”

COM(2012) 129 final – 2012/62 (COD)

ning „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nõukogu direktiivi 2009/13/EÜ (millega rakendatakse Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liidu (ETF) sõlmitud kokkulepet 2006. aasta meretöönormide konventsiooni kohta ja muudetakse direktiivi 1999/63/EÜ) jõustamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta”

COM(2012) 134 final – 2012/65 (COD)

(2012/C 299/28)

Raportöör: **Anna BREDIMA**

29. märtsil 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 11. aprillil 2012 otsustas nõukogu konsulteerida vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõikele 2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli”

COM(2012) 129 final – 2012/62 (COD)

ning

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nõukogu direktiivi 2009/13/EÜ (millega rakendatakse Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liidu (ETF) sõlmitud kokkulepet 2006. aasta meretöönormide konventsiooni kohta ja muudetakse direktiivi 1999/63/EÜ) jõustamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta”

COM(2012) 134 final – 2012/65 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 25. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 141, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused

1.1 Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 2006. aasta meretöönormide konventsioon on esimene meretöökoodeks, mida iseloomustatakse rahvusvaheliselt kui peamiste meretöö konventsioonide „neljandat sammast”. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekuid, mille eesmärk on kehtestada vajalikud menetlused, et tagada selle tulemuslik rakendamine nii lipu- kui ka sadamariikidena tegutsevates ELi liikmesriikides.

1.2 Meretöönormide konventsiooni – meremeeste õiguste deklaratsiooni – eesmärk on tagada kogu maailmas meremeeste õiguste kõikehõlmav kaitse ja luua võrdsed tegutsemistingimused riikidele ja reederitele, kes soovivad pakkuda rahuldavaid töö- ja elamistingimusi, ning kaitsta neid kõlvatu konkurentsi eest, mida pakuvad standarditele mittevastavad laevad.

1.3 Komitee kordab oma varasemaid üleskutseid, milles kannustati ELi edendama meretöönormide konventsiooni

ratifitseerimist liikmesriikides. Komitee nõustub üldise poliitikaga, mille kohaselt peavad töötingimusi käsitlevad ELi õigusnormid olema kooskõlas rahvusvaheliste normidega, näiteks meretöönormide konventsiooniga. See aga ei tohiks takistada võimalike kõrgemate standardite kohaldamist ELis.

1.4 Komitee märgib, et meremeeste elu- ja töötingimuste kontrollimine laeva pardal nõuab piisaval arvul senisest paremate oskustega inspektoreid. Euroopa Meresõiduohutuse Amet ja sadamariigi kontrolli käsitlev vastastikuse mõistmise Pariisi memorandum on mõeldud selleks, et edendada inspektorite nõuetekohast koolitust, võimaldamaks neil täita meretöönormide konventsioonist tulenevaid kontrolliülesandeid ajaks, kui konventsioon jõustub.

1.5 Võib olla valdkondi, kus praegune ELi direktiiv 2009/16 ja meretöönormide konventsioon (ja sellega seotud ILO suunised sadamariigi kontrolli kohta) võivad reguleerimisala

või menetluse osas erineda. Komitee leiab, et mõlema õigusakti kohaseid kontrolli- ja jõustamismenetlusi tuleb ühtlustada, laiendades selleks Euroopa Komisjonile antud rakendusvolitusi.

1.6 Meremeeste elamistingimuste struktuuriliste nõuete järgimine ja jõustamine hakkab tekitama märkimisväärsed probleeme, eriti konkreetsetes merendussektorites. Sadamariigi kontrolliametnikud peaksid tunnustama lipuriigi sätteid seoses samaväärsete sätete ning lubatud erandite ja vabastustega, nagu on kajastatud meretöö konventsiooni nõuete järgimist tõendavates deklaratsioonides.

1.7 Kohalikke reise tegevate väiksemate laevade kontrollimisel on vajalik teatud paindlikkus – vastupidiselt rahvusvahelisi reise tegevatele suurtele laevadele – ja puuduste hindamise alusel edasiste meetmete võtmiseks on vajalik juhendamine kavandatud delegeeritud õigusaktide kaudu.

1.8 Komitee leiab, et kavandatud menetlusele, mille käigus sadamariigi kontrolliametnik tegeleb meretöönormide konventsiooniga seotud kaebustega, mida pole võimalik lahendada laeva pardal, võiks lisada veel ühe etapi, mille käigus esitatakse kaebused reederile, et ta saaks võtta nõuetekohaseid meetmeid. See samm on kooskõlas meretöönormide konventsiooni menetlustega.

1.9 Komitee palub Euroopa Komisjonil tagada, et tööjõu päritoluriike käsitlevate tulevaste ELi õigusaktide kohaldamine kolmandates riikides on kooskõlas meretöönormide konventsiooni vaimu ja tingimustega.

1.10 „Meremehe” lai mõiste võib hõlmata mitmesuguseid laeval asuvaid töötajaid, keda võidakse tõlgendada meremehena. Komitee leiab, et liikmesriigid peaksid meretöönormide konventsiooni rakendamisel ja jõustamisel tunnustama ILO selgitust ja sellega seotud suuniseid ning et selles küsimuses tuleks austada lipuriikide eesõigust otsustada.

1.11 Kavandatud direktiiv lipuriigi kohustuste kohta ei ole piisavalt täpne selles osas, mis puudutab asutuste võimalust delegeerida kontrollimise kohustust või sertifikaatide väljastamist tunnustatud organisatsioonidele. Seepärast eeldab komitee, et liikmesriigid saavad seda teha oma ülevõtmisaktide kaudu.

2. Sissejuhatus

2.1 23. veebruaril 2006. aastal vastu võetud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöönormide konventsiooni eesmärk on luua võrdsed tegutsemistingimused kogu maailma merenduses, kehtestades kõigile lipuriikidele ja meremeestele ühesugused miinimumstandardid.

2.2 Konventsioon, mida kutsutakse meremeeste õiguste deklaratsiooniks, kavandati selliselt, et saavutada selle peaaegu

ülemaailmne ratifitseerimine, sest selles kasutati ranget lähene mist õigustele kõrvuti paindlikkusega seoses tehnilisemate nõuete rakendamisega, samuti eeliseid konventsiooni ratifitseerinud laevadele. See on kvaliteetset laevandust reguleeriva rahvusvahelise korra neljas samm, mis täiendab Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) keskseid konventsioone, nagu 1974. aasta rahvusvaheline konventsioon inimeste ohutusest merel (SOLAS), 1978. aasta meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvaheline konventsioon (STCW) ning 1973. aasta rahvusvaheline konventsioon laevade põhjustatud merereostuse vältimise kohta ja selle 1978. aasta protokoll (MARPOL). Selle eesmärk on tagada kogu maailmas meremeeste õiguste kõikehõlmav kaitse ja luua võrdsed tegutsemistingimused riikidele ja reederitele, kes soovivad pakkuda meremeestele rahuldavaid töö- ja elamistingimusi, ning kaitsta neid kõlvatu konkurentsi eest, mida pakuvad standarditega mittevastavad laevad.

2.3 Meretöönormide konventsiooni miinimumstandarddeid peavad riiklike standardite või nõuete kaudu rakendama kõik konventsiooni ratifitseerinud riigid. Tulemuste saavutamiseks vajab konventsiooni jõustamise ja järgimise süsteem ulatuslikku rahvusvahelist koostööd. Paljud konventsiooni kohustused lasuvad reederitel ja lipuriikidel ning seetõttu on oluline, et selle ratifitseeriks tugeva merendushuviga riigid.

3. Komisjoni ettepanekute kokkuvõte

3.1 Ettepanekutes rõhutatakse, et liikmesriigid ja komisjon toetasid ILO tööd meretöönormide konventsiooni vastuvõtmiseks. ELi suurt huvi konventsiooni jõustumise vastu on näidanud otsus nr 2007/431/EÜ⁽¹⁾, millega volitatakse liikmesriike konventsiooni Euroopa Liidu huvides ratifitseerima.

3.2 Komisjon rõhutab Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liidu (ETF) vahel 2006. aastal sõlmitud meretöönormide konventsiooni käsitleva kokkuleppe tähtsust. Kokkulepet toetatakse direktiiviga 2009/13/EÜ⁽²⁾. Kõnealune direktiiv viis Euroopa õigusaktid kooskõlla meretöönormide konventsiooniga kinnitatud rahvusvaheliste standarditega.

3.3 Kahe ettepaneku – direktiivi ettepanek, millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli⁽³⁾, ning direktiivi ettepanek nõukogu direktiivi 2009/13/EÜ (millega rakendatakse Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liidu (ETF) sõlmitud kokkulepet 2006. aasta meretöönormide konventsiooni kohta ja muudetakse direktiivi 1999/63/EÜ) jõustamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta⁽⁴⁾ – eesmärk on edendada merenduselukutseid puudutavat ELi poliitikat 2006.

⁽¹⁾ ELT L 161, 22.6.2007, lk. 63-64.

⁽²⁾ ELT L 124, 20.5.2009, lk 30-50.

⁽³⁾ COM(2012) 129 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 134 final.

aasta meretöönormide konventsiooni rakendamise kaudu. Praeguste algatuste eesmärk on kehtestada vajalik mehhanism ja menetlused, et tagada meretöönormide konventsiooni täielik ja tulemuslik rakendamine nii lipu- kui ka sadamariikidena tegutsevates liikmesriikides. Mõlemad direktiivid jõustuvad 2006. aasta meretöönormide konventsiooni jõustumise kuupäeval, jättes ülevõtmiseks 12 kuud.

3.4 Ettepanekud muuta sadamariigi kontrolli direktiivi (2009/16/EÜ) sisaldavad järgmist:

- lisada meretöö sertifikaat ja meretöö konventsiooni nõuete järgimist tõendav deklaratsioon dokumentide hulka, mida inspektorid peavad kontrollima;
- laiendada kontrollide ulatust uutele punktidele (näiteks kas igal meremehel on asjakohane tööleping, millel on mõlema osapoole allkirjad, ja kas selles on nõutavad punktid);
- laiendada uurimise ulatust kaebuste puhul ja tagada piisav menetlus; ja
- lisada pärast Lissaboni lepingu jõustumist uued eeskirjad delegeeritud ja rakendusvolituste kohta.

3.5 Kavandatud uus direktiiv lipuriigi kohustuste kohta sisaldab järgmist:

- sätestatakse ELi lipuriikide kohustus kehtestada mehhanismid, et tagada riigi kohustuste täitmine direktiivi 2009/13/EÜ jõustamisel,
- sätestatakse kutsekvalifikatsiooni ja sõltumatuses seotud nõuded, mida kohaldatakse töötajate suhtes, kelle ülesanne on kontrollida direktiiviga 2009/13/EÜ reguleeritavaid küsimusi, ja
- sätestatakse põhimõtted ja menetlused, mida lipuriigi pädevad asutused peavad järgima ELi lipu all sõitvate laevade pardal esitatud kaebuste käsitlemisel.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee toetab üldist poliitikat, mille kohaselt peavad töötingimusi käsitlevad ELi õigusaktid olema täielikult kooskõlas rahvusvaheliste õigusaktidega, nagu meretöönormide konventsioon ja meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvaheline konventsioon. See aga ei tohiks takistada võimalike kõrgemate standardite kohaldamist ELis.

4.2 Komitee märgib, et 2006. aasta meretöönormide konventsioon ei ole veel rahvusvahelise õiguse kohaselt siduv ning tugineb sellele, et riigid rakendavad seda oma riigisisese õiguse kaudu. ILO suunistes lipuriigi ja sadamariigi kontrolli kohta rõhutatakse, asjaomast riiklikku õigust või õigusnorme,

kollektiivlepinguid või muid lipuriigis meretöönormide konventsiooni rakendamiseks võetud meetmeid tuleks alati käsitada lipuriigi nõuete ametliku teatisena. Lisaks tuletatakse neis meelde paindlikkust meretöönormide konventsiooni rakendamisel, nimelt arvestades riiklike aktide sisulist samaväärsust ning lipuriikidele jäetud õigust otsustada nende konkreetsete rakendusmeetmete üle. Seepärast on vaja, et ELi liikmesriigid ja kolmandad riigid tõlgendaksid ja jõustaksid meretöönormide konventsiooni ühiselt.

4.3 Komitee tunnustab, et direktiivi 2009/13/EÜ vastuvõtmine, millega rakendatakse Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditööstuse Ametiühingute Liidu (ETF) sõlmitud kokkulepet 2006. aasta meretöönormide konventsiooni kohta, on valdkondliku sotsiaaldialoogi väljaastev saavutus, mis tuleks ellu viia käegakatsutavate tulemustega. Suurim väljakutse on kaotada meremeeste väsimuse põhjused töö- ja puhkeaja kontrollimise abil.

4.4 Komitee juhib tähelepanu oma varasematele arvamustele:

- *arvamus III meresõiduohutuse paketi kohta* ⁽⁵⁾, milles komitee toetas püüdlusi teha kindlaks, kuidas meretöönormide konventsiooni kõige paremini ELi õigusesse üle võtta. Komitee kutsus Euroopa Liitu üles edendama jõuliselt meretöönormide konventsiooni ratifitseerimist, toetades ratifitseerimist Euroopa Majanduspiirkonna riikides ja kolmandates riikides, kellega on sõlmitud majanduskoostöö lepingud;
- *arvamus ELi meretranspordipoliitika kohta kuni 2018. aastani* ⁽⁶⁾, milles komitee kutsus liikmesriike üles „ratifitseerima ILO 2006. aasta merenduse tööstandardite konventsiooni, millega luuakse ühtsed nõudmised töötingimustele laevadel ning antakse panus meremehe elukutse atraktiivsemaks muutmise noorte hulgas“;
- *arvamus meretööstandardite karmistamise kohta* ⁽⁷⁾, milles kutsuti ELi liikmesriike üles meretöönormide konventsiooni võimalikult kiiresti ratifitseerima ning soovitati töötada välja tegevussuunised lipu- ja sadamariikidele.

4.5 Komitee soovib esile tuua ka oma arvamust „Valge raamat – Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava“ ⁽⁸⁾, milles märkis, et „ELi liikmesriike kutsutakse üles ratifitseerima rahvusvahelise tööorganisatsiooni (ILO) meretöönormide konventsiooni (MLC), et luua õiglasemaid tingimusi, ilma et see piiraks kõrgemaid standardeid, mis võivad ELis eksisteerida. ELi õigusaktid peaksid olema täielikus kooskõlas rahvusvaheliste õigusaktidega, eelkõige MLC ning rahvusvahelise mereorganisatsiooni (IMO) meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvahelise konventsiooni (STCW) standarditega.“

⁽⁵⁾ ELT C 318, 23.12.2006, lk 195-201.

⁽⁶⁾ ELT C 255, 22.9.2010, lk 103.

⁽⁷⁾ ELT C 97, 28.4.2007, lk 33.

⁽⁸⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 146.

4.6 Ettepanekud vastavad sidusrühmade ootustele seoses meresõiduohutuse suurendamise, laevanduse kvaliteedi tõstmise ning õiglasemate konkurentsitingimuste kehtestamisega ELi ja kolmandate riikide käitajate ning ELi ja teiste lipuriikide vahel. Seepärast toetab komitee põhimõtet, mille kohaselt tõhustatakse ELi õigusakte. ELi meetmed on kooskõlas komisjoni asepresidendi Siim Kallase asutatud merendusvaldkonna tööhõive ja konkurentsivõime töörühma eesmärkidega. Töörühm on soovitanud meretöönormide konventsiooni jõustada (juuni 2011).

5. Konkreetsed märkused

Muudatusettepanekud direktiivile 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli

5.1 Komitee leiab, et komisjonile antud delegeeritud ja rakendusvolituste ulatust tuleks nii suurendada, et komisjon saaks üksikasjalikult kindlaks määrata ühtlustatud korra, et rakendada sadamariigi kontrolli menetlused laevade kontrollimiseks vastavalt meretöönormide konventsiooni tingimustele, võttes arvesse asjaomaseid ILO suuniseid, kui ka viia need kooskõlla viia direktiivi 2009/16 reguleerimisala ja menetlustega.

5.2 Komitee arvamuses III meresõiduohutuse paketi kohta⁽⁹⁾ tervitati „kavatsust juurutada töötingimuste kontrollimine pardal, kuna inimteguril on mereõnnetuste puhul sageli märkimisväärne roll. Elu- ja töötingimuste kontrollimine laevadel nõuab piisaval arvul kõnealus valdkonnas eripädevusega inspektoreid.“ Seepärast on vajalik inspektorite asjakohane koolitus, et võimaldada neil teostada meretöönormide konventsiooniga nõutud kontrolli konventsiooni jõustumise ajaks. Komitee kutsub Euroopa Meresõiduohutuse Ametit ja Pariisi memorandumi osalisriike jõuliselt edendama inspektorite koolitust meretöönormide konventsiooni eesmarke silmas pidades.

5.3 Komitee märgib, et sadamariigi kontrolli käsitleva direktiivi 2009/16/EÜ artikli 13 punkti c kohaselt „Iga esase kontrolli puhul tagab pädev asutus, et inspektor [...] veendub laeva, kaasa arvatud masinaruumi, elu- ja olmeruumide üldseisukorras, sealhulgas hügieenioludes“. Kuid ILO suunised sadamariigi kontrolliametnikele, kes teostavad esialgset ning sageli ainsaks jäävat kontrolli vastavalt 2006. aasta meretöönormide konventsioonile, puudutavad peamiselt meretöö sertifikaadi ja meretöö konventsiooni nõuete järgimist tõendava deklaratsiooni kontrollimist. Need dokumendid on *prima facie* tõenditeks selle kohta, et meremeeste töö- ja elamistingimusi puutuvad konventsiooni nõuded on sertifikaadi ulatuses täidetud. Siiski võib esineda olukordi, kus viiakse läbi üksikasjalikum kontroll, et veenduda töö- ja elamistingimuste nõuetekohasuses laeval. Võib olla veel valdkondi, kus praegune ELi direktiiv 2009/16 ja meretöönormide konventsioon ning sellega seotud ILO suunised võivad reguleerimisala või menetluse osas erineda. Seepärast tuleb mõlema õigusakti kohaseid kontrolli- ja jõustamismenetlusi ühtlustada, laiendades selleks komisjonile antud rakendusvolitusi asjakohase ühtlustatud korra kehtestamiseks.

5.4 Meremeeste elamistingimuste struktuuriliste nõuete järgimine ja jõustamine hakkab tekitama märkimisväärseid probleeme, eriti konkreetsetes merendussektorites, nagu suured kommertsjahid või väiksemad laevad. Komitee märgib, et meretöönormide konventsioonis lubatakse lipuriikidel vajaduse korral kehtestada ja lubada oma õigusaktide või õigusnormide sätete või muude, sätetega sisuliselt samaväärsete meetmete kaudu erandeid ja vabastusi või muid paindlikke konventsiooni standardite kohaldamise viise, konsulteerides reederite ja meremeeste organisatsioonidega. Seega eeldab komitee, et sadamariigi kontrolliametnikud tunnustavad otsuste tegemisel meretöö konventsiooni nõuete järgimist tõendavates deklaratsioonides esitatud lipuriigi otsuseid.

5.5 Meretöönormide konventsioonis tunnistatakse, et ILO liikmetel on vaja teatud paindlikkust konkreetsete riiklike tingimuste käsitlemisel, eriti seoses väiksemate laevadega ja laevadega, mis ei reisi rahvusvaheliselt, või teatud liiki laevadega. Seega ei pea kohalikke reise tegevate väikelaevade kontrollimine olema samasugune kui rahvusvahelisi reise tegevate suurte laevade puhul. Lisaks sellele prognoosib komitee, et sadamariigi kontrolli puhul tekib olulisi praktilisi küsimusi seoses üksikasjalikumate kontrollide ja puuduste hindamisega edasiste meetmete võtmiseks. Komitee leiab, et selliseid küsimusi tuleks hoolikalt käsitleda ja mõistlikult lahendada kavandatud delegeeritud õigusaktide kaudu, milles arvestatakse kehtivaid riiklikke õigusaktide, millega meretöönormide konventsiooni rakendatakse.

5.6 Kavandatud uue artikli 18a „Meretöönormide konventsiooniga seotud kaebused“ lõikes 1 on sätestatud, et kui kaebust ei ole lahendatud laeva tasandil, siis teatab sadamariigi kontrolliametnik sellest lipuriigile asjakohaste meetmete saamiseks. Komitee leiab, et kavandatud menetlusele võiks lisada veel ühe etapi, mille käigus esitatakse kaebused reederile, et ta saaks võtta nõuetekohaseid meetmeid. See samm on kooskõlas meretöönormide konventsiooni menetlustega.

Uus direktiiv lipuriigi nõuete täitmise kohta

5.7 2006. aastal vastu võetud meretöönormide konventsiooni ratifitseerimis/rakendamisprotsess on mitmes ELi liikmesriigis juba kaugele jõudnud või lõpule viidud. Konventsiooni nende nõuete rakendamine, mis käsitlevad selliste meremeeste värbamist, lähetamist ja sotsiaalkindlustust, kes on tööjõu lähteriigi kodanikud või alalised elanikud, tekitab olulisi praktilisi probleeme. Komitee kutsub komisjoni üles selle küsimusega viivitamata tegelema ning tagama, et tööjõu päritoluriike käsitlevate tulevaste ELi õigusaktide kohaldamine kolmandate riikide suhtes on kooskõlas meretöönormide konventsiooni vaimu ja tingimustega.

5.8 Lipuriigid kutsuvad reedereid üles võtma meetmeid järgmise tagamiseks. Meretöönormide konventsiooni artiklis II on „meremees“ määratletud kui „käesoleva konventsiooni kohaldamisalasse kuuluva laeva pardal töötav või sellise laeva pardale

⁽⁹⁾ ELT C 318, 23.12.2006, lk 195-201.

mis tahes ülesannetes tööle võetud isik". Sellise laia mõiste kohaselt võidakse meremeestena tõlgendada selliseid prahtijate töötajaid nagu alustel olevad avameretööstuses hõivatud geoloogid ja tuukrid või töötajad, keda pole tööle võtnud otsest reederid, või piraatluse tõkestamiseks lepingu alusel laevadel töötavaid turvatöötajaid. ILO tunnistas, et võivad tekkida olukorrad, kus liikmesriigil võib tekkida kahtlusi, kas teatud isikute kategooriaid, kes teatud ajavahemikel laeva pardal töötavad, peaks käsitlema meremeestena konventsiooni tähenduses, ning esitas selgitused ILO üldkonverentsi 94. (merendusvaldkonna) istungi VII resolutsioonis. Igal juhul ja kooskõlas artikli II lõikega 3, kui esineb kahtlusi, kas teatavat isikukategooriat tuleb kõnealuse konventsiooni tähenduses käsitada meremeestena, lahendab küsimuse iga liikmesriigi pädev asutus pärast konsulteerimist reederite ja meremeeste organisatsioonidega, kes kõnealuse küsimusega tegelevad. Komitee leiab, et liikmesriigid peaksid meretöönormide konventsiooni rakendamisel ja jõustamisel tunnustama ILO resolutsioone ja sellega seotud suuniseid ning et seda põhimõtet tuleks kindlalt järgida.

5.9 Seoses artikliga 4 „Nõuetele vastavuse järelevalve eest vastutavad isikud” märgib komitee, et ILO suunised sadamariigi kontrolliametnikele, kes teostavad kontrolli vastavalt 2006. aasta meretöönormide konventsioonile, on välja töötatud selleks, et aidata sadamariigi asutustel oma meretöönormide

konventsioonist tulenevaid kohustusi tulemuslikult täita. Enamasti teostavad kontrolli töötajad, kes on juba kvalifitseeritud vastavalt olemasolevatele rahvusvahelistele sadamariigi kontrolli kokkulepetele, mis on välja töötatud seoses IMO konventsioonidega ja vastavalt sadamariigi kontrolli käsitlevale piirkondlikule vastastikuse mõistmise memorandumile. Nii on see ELi riikide puhul, kes tegutsevad vastavalt Pariisi memorandumile ja direktiivile 2009/16/EÜ.

5.10 Meretöönormide konventsiooni jõustamise tähtis aspekt on meretöö sertifikaadi ja meretöö konventsiooni nõuete järgimist tõendava deklaratsiooni väljastamine lipuriigi asutuste poolt. Konventsiooni eeskirja 5.1.1 kohaselt võivad osalisriigid volitada teatud organisatsioonide, näiteks klassifikatsiooniühinguid kontrolli teostama või tunnustusi väljastama või mõlemat ülesannet täitma. Seda põhimõtet tunnustatakse ELi õiguses, nimelt osaliselt direktiivis 2009/15/EÜ laevade kontrolli ja ülevaatusega tegelevate organisatsioonide ja veeteede ametite vastavat tegevust käsitlevate ühiste eeskirjade ja standardite kohta ning osaliselt direktiivis 2009/21/EÜ lipuriigi nõuete täitmise kohta. Kuna kavandatud direktiiv ei ole piisavalt täpne selles osas, mis puudutab asutuste võimalust delegeerida kohustusi tunnustatud organisatsioonidele, eeldab komitee, et liikmesriigid saavad seda teha oma ülevõtmisaktide kaudu.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus laevade ringlussevõtu kohta”

COM(2012) 118 final – 2012/0055 (COD)

(2012/C 299/29)

Raportöör: **Martin SIECKER**

10. aprillil 2012 otsustas nõukogu ja 19. aprillil 2012 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus laevade ringlussevõtu kohta”

COM (2012) 118 final – 2012/0055 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 26. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 122, vastu hääletas 31, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Laevu lammutatakse vastutustundetult. Enamik laevu lammutatakse meetodiga, mida nimetatakse randumismeetodiks, mille puhul laevad lihtsalt randuvad India, Bangladeshis või Pakistani rannikul. Seejärel lammutavad laeva kvalifitseerimata töötajad, kellest paljud on lapsed, kellel ei ole asjakohaseid tööriistu ja keda ei kaitsta kuidagi ringlussevõtul vabanevate ohtlike ainete kokkupuute eest.

1.2 Kasutuselt kõrvaldatud laevu käsitletakse ohtlike jäätmetena ja nad kuuluvad Baseli konventsiooni reguleerimisalasse. Konventsioon reguleerib ohtlike jäätmete vedu. Kuna selle konventsiooni eeskirju on juba aastaid pidevalt ja massiliselt rikutud, siis võttis Rahvusvaheline Mereorganisatsioon 2009. aastal vastu Hongkongi konventsiooni laevade ohutu ja keskkonnahoidliku ringlussevõtu kohta. Kuna osapooltel on Baseli konventsiooni suhtes eriarvamusi, siis on EL ja selle liikmesriigid kokku leppinud, et mõlema konventsiooniga kehtestatav kontrolli ja jõustamise tase näib olevat samaväärne jäätmeteks peetavate laevade puhul. Kõik Aafrika riigid ja paljud Latiin-Ameerika riigid polnud selle järeldusega nõus. Hongkongi konventsioon peaks jõustuma 2020. aasta paiku, kui selle on piisavalt palju riike ratifitseerinud.

1.3 Euroopa Liidu vastutus selles valdkonnas on märkimisväärt, arvestades et suur osa maailma laevastikust kuulub ELi liikmesriikidest pärit laevaomanikele. Komisjon on juba aastaid selle sektori arengu pärast muret tundnud, mistõttu ta otsustas mitu aastat tagasi probleemiga tegelema hakata. Nii on komisjon viimasel viiel aastal avaldanud sellel teemal rohelise raamatu, seejärel strateegiadokumendi ja nüüd ettepaneku võtta vastu määrus. Kavandatava ELi määrusega nähakse ette mitme Hongkongi konventsiooni nõude varajane rakendamine.

1.4 Ettepanek võtta vastu määrus laevade ringlussevõtu kohta on pigem kahvatu võrreldes varem samal teemal avaldatud rohelise raamatu ja strateegiadokumendiga. Viimases kahes dokumendis analüüsiti põhjalikult laevade lammutamise probleeme eelkõige Bangladeshis, Indias ja Pakistanis, mis viis veendumuseni, et tuleb võtta rangeid meetmeid nendes riikides valitseva vastuvõetamatu olukorra muutmiseks. Määruse ettepanekus kavandatud meetmed ei võimalda siiski probleeme lahendada. Komitee on sunnitud nentima, et selleks puudub täielikult poliitiline tahe.

1.5 Ettepanekust puudub näiteks majandushoob, mis võimaldaks komisjonil olukorda soodsas suunas mõjutada. Eelmistes dokumentides oli sellest veel juttu. Komisjon on tellinud ka uuringu võimaluse kohta luua fond, millesse peaks sissemakse tegema iga laev, mis mõnes Euroopa sadamas maabub. Makse suurus sõltuks nii tonnaazist kui ka mürgisusest. Samuti rakendatakse sellise fondi loomisega suurepäraselt saastaja maksab põhimõtet. Ühte osa sellest rahast võib kasutada ka töötingimuste parandamiseks Kagu-Aasias, õpetades töötajaid turvaliselt ja tervisele ohutult töötama, tõstes kohapeal teadlikkust suurte merelaevade vastutustundetult lammutamise ohtudest ja parandades avalikku infrastruktuuri kohapeal.

1.6 Komitee soovib komisjonil uurida võimalusi kasutada seda raha Euroopa lammutussuutlikkuse arendamiseks ja ringlussevõtu tööstuse loomiseks. Euroopa Liidus on piisav dokimismõimsus, mida ei kasutata enam või kasutatakse vähe laevade ehitamiseks ja parandamiseks, kuid mis on sobiv laevade lammutamiseks ja ringlussevõtuks. See on täiesti kooskõlas ELi sooviga kujundada lõpuks välja säästev taaskasutusühiskond, kus suur osa jäätmetest töödeldakse keeruka ja hästi kavandatud

ringlussevõtu süsteemi abil ümber tooraineks. See pakuks suurt majanduslikku kasu väärtusliku materjalina, millega saaks suure osas vastata toorainendusele ja luua palju uusi töökohti. Arvestades toorainehinna pidevat tõusu ja kõrget tööpuudust mitmes ELi liikmesriigis, võib see kogu Euroopale väga kasulik olla. Lisaks pakuks kõrvaldatud laevade ringlussevõtule spetsialiseeruv tööstus võimaluse arendada merepiirkondi ning koolitada uuteks ametiteks noori ja töötuid.

1.7 Kui EL soovib, et tema laevu lammutataks vastutustundlikult, siis on põhjendatud, et ta osaleb ka vajaliku infrastruktuuri ehitamises, et see saaks toimuda korrektselt. Turumajanduses ei ole midagi tasuta, kõige eest tuleb maksta. Kui laevu lammutatakse vastutustundlikult, makstakse seda hinda rahas. Vastutustundetu lammutuse korral makstakse üks osa sellest hinnast muud moodi, näiteks kohaliku keskkonnasaaste ja inimelude kaotusega. Arvestades, et me ei soovi ELis sellise „vääringu” kui seadusliku maksevahendiga nõustuda, ei saa me ka lubada, et seda kasutatakse maksetehingutes kolmandate riikidega. Komisjon võiks seda punkti rohkem rõhutada. Seetõttu leiab komitee, et komisjon oleks pidanud esitama parema, loominguilisema, kõrgeleulisema ja uuenduslikuma ettepaneku, mis vastaks paremini komisjoni varasemate dokumentide ja komitee nende kohta avaldatud arvamuste ambitsioonitasemele.

1.8 Komitee soovitab – võttes arvesse seda, et eesmärk on lubada laevade ringlussevõtmist OECDst välja jäävate riikide rajatistes, tingimused ja need rajatised vastavad Euroopa nimekirja lisamise nõuetele –, et määrus tugineks eelkõige asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide⁽¹⁾ kehtivatele suunistele, samuti konventsioonile endale ja selle tehnilistele suunistele.

2. Sissejuhatus

2.1 1980ndate aastate lõpus töid tööstusriikidest arengumaadesse saadetavate mürgiste jäätmete vood kaasa rahvusvahelise pahameele. Ajalehtedesse jõudsid uudised 8 000st Nigeerias Koko rannale jäetud keemiliste jäätmete vaadist ja laevadest nagu Karin B, mis sõitis sadamast sadamasse ja üritas oma ohtlike jäätmete lasti maha laadida, mis rõhutas vajadust võtta vastu karmimad rahvusvahelised eeskirjad. 1989. aastal võeti vastu ÜRO Baseli konventsioon, millega kehtestati raamistik ohtlike jäätmete rahvusvahelist piiriülest liikumise kontrollimiseks.

2.2 Baseli konventsioonis nähakse riikidevahelistele jäätmesaadetistele ette ülemaailmne kirjalik eelneva teavitamise ja loa

⁽¹⁾ Täielikult või osaliselt lammutatud laevade keskkonnohutu käitlemise tehnilised juhised. Baseli konventsioon ohtlike jäätmete üle piiri viimise ja kõrvaldamise kontrolli kohta, ÜRO Keskkonnaprogramm; Juhised „Ohutus ja tervishoid laevade lammutamisel: juhised Aasia riikidele ja Türgile”, Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) Laevade ringlussevõtu juhised, Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO).

andmise süsteem. 1995. aastal võeti muudatusena vastu absoluutne keeld vedada ohtlike aineid Euroopa Liidu ja OECD riikidest OECD-välistes riikidesse. EL võttis Baseli konventsiooni ja muudatusena vastu võetud ekspordikeelu ELi õigusesse üle⁽²⁾.

2.3 Kuigi seadusandlus jäätmesaadetiste kohta kehtib ka laevadele ning Baseli konventsiooni järgi on juba sätestatud, et laeva võib alates teatud etapist käsitleda jäätmena, on see teiste rahvusvaheliste reeglite kohaselt jätkuvalt määratletud laevana. Kuna peaaegu kõigis laevades on arvestatav kogus ohtlike materjale, nt kütust ja vanaõli, asbesti, klaasvilla, polüklooritud bifenuüli, tributüülina, raskemetalle värvides jmt, tuleb lammutamisele minevaid laevu pidada ohtlikeks jäätmeteks. Seega tohib Baseli konventsiooni järgi selliseid ELi liikmesriigi lipu all sõitvaid laevu, kui need on eksporditud OECD riikidest, lammutada üksnes OECD riikides.

2.4 Siiski hoiduvad laevad alailma eeskirjade täitmisest kõrvale, mistõttu on nii rahvusvahelised eeskirjad kui ka liidu õigusaktid oma eesmärgi kaotanud. Olukorra parandamiseks kutsusid Baseli konventsiooni osalised Rahvusvahelist Mereorganisatsiooni (IMO) üles töötama välja kohustuslikud laevade ringlussevõtu nõuded. Rahvusvaheline Mereorganisatsioon koostas 2006. aastal konventsiooni eelnõu, mis võeti 2009. aastal vastu Hongkongi konventsioonina laevade ohutu ja keskkonnohoidliku ringlussevõtu kohta (edaspidi „Hongkongi konventsioon”). Selleks, et see jõustuks ja selle mõju hakkaks avalduma, peab selle ratifitseerima piisav arv suuri lipu- ja ringlussevõtu-riike.

2.5 Baseli konventsiooni osalised väljendasid 2006. aastal heameelt Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni konventsiooni eelnõu üle ning hakkasid läbi viima hindamist selle kohta, kas Hongkongi konventsiooniga kehtestatud kontrolli ja jõustamise tase on samaväärne Baseli konventsiooniga kehtestatud tasemega. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid viisid hindamise lõpule 2010. aastal ning selles jõuti järeldusele, et kahe konventsiooniga kehtestatud kontrolli ja jõustamise tase näib olevat samaväärne selliste laevade puhul, mida peetakse jäätmeteks. 2011. aasta oktoobris kutsusid Baseli konventsiooni osalised üles ratifitseerima Hongkongi konventsiooni, et see saaks jõustuda. Konventsioon jõustub kõige varem 2020. aastal. Kui konventsioon jõustub, saavad selle osalised oma suuri kaubalaevu lammutada üksnes riikides, kes on konventsiooni osalised.

2.6 Keskkonnakahjulikud ja ohtlikud laevade lammutamise tavad tekitavad endiselt suurt muret Euroopa Komisjonile, kes jälgib pingsalt olukorda. Komisjon avaldas 2007. aastal rohelise

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1013/2006, 14. juuni 2006, jäätmesaadetiste kohta.

raamatu laevade parema lammutamise kohta⁽³⁾ ning 2008. aastal teatise, millega tehakse ettepanek laevade lammutamist käsitleva ELi strateegia vastuvõtmiseks⁽⁴⁾. Nende põhjal koostas komitee varasemad arvamused⁽⁵⁾. Käesoleva arvamusega vastab komitee komisjoni esitatud ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus laevade ringlussevõtu kohta⁽⁶⁾.

3. Taust

3.1 Laevade lammutamist mõjutavad turutegurid. Selle, millisel ajahetkel laev lammutatakse, määravad kindlaks vanaeva laevastiku ülalpidamiskulud, prahihinnad ja terasejäätmete hind. Lammutamiskoha valikut mõjutab eelkõige hind, mida lammutusrajatis saab kõnealuse laeva eest pakkuda. Kõnealune hind sõltub jällegi asjakohase piirkonna ringlussevõetud terase vajadusest ning töötajate kaitse ja keskkonnavalasest infrastruktuurist. Need tegurid on aja jooksul suurte merelaevade ringlussevõtu suunanud ümber Kagu-Aasiasse.

3.2 Kõigist lammutatud ja kasutuselt kõrvaldatud laevadest maailmas on alates 2004. aastast rohkem kui 80 % lammutatud Indias, Pakistanis ja Bangladeshis, kasutades nn randumismetodit. Laevad randuvad liivarandadel, kus nad lammutatakse ilma raskeid masinaid kasutamata. Lisaks ei ole nendel riikidel vajalikku infrastruktuuri rängalt saastunud ja mürgiste jäätmete vastutustundlikuks käitlemiseks. Kagu-Aasia riikide valitsused keelduvad nende tavade vastu võitlemast, sest nad peavad laevade ringlussevõttu oluliseks majandustegevuseks, mida tuleb võimalikult vähe takistada. See loob ka palju töökohti, kuid selle sotsiaalsed ja keskkonnavalased tagajärjed on katastroofilised.

3.3 Aasiasse lammutamisele saadetud suured laevad moodustavad peamise ohtlike jäätmete voo tööstusriikidest arengumaadesse. Nimelt on neis nii asbesti, kütust, vanaõli, polüklooritud bifenuüle kui ka raskemetalle. Komisjoni (transpordi ja energeetika peadirektoraadi) 2004. aasta uuringu järgi käideldakse igal aastal (kuni 2015. aastani) niimoodi hinnanguliselt 1 000–3 000 tonni asbesti, 170–540 tonni polüklooritud bifenuüle, 6 000–20 000 tonni mürgist värvi ja 400 000–1,3 miljonit tonni vanaõli. Selle keskkonnamõju on väga vähe põhjalikult uuritud, kättesaadavad andmed viitavad sellele, et laevade lammutamine mõjutab oluliselt merevett, ranna pinnast ja setteid. Lammutusrajatiste põhjustatud merereostust Indias ja Bangladeshis on aerofotodel selgelt näha. Valitsusvälised organisatsioonid on teatanud, et taimed ja kalad on nendest piirkondadest kadunud.

3.4 Ohutuse ja tervise seisukohalt on Kagu-Aasia lammutustehastes töötingimused kriitilised. Raskete masinate ja töötajate

ohutusvarustuse puudumine suurendab oluliselt töiste õnnetuste ohtu. India valitsuse aruande kohaselt toimus Alangi tehastes 1996.–2003. aastal 434 õnnetust, milles hukkus 209 töötajat. Pakistani edastatud aruannete kohaselt hukkus selles riigis 1986.–2006. aastal rohkem kui 400 töölisi ja 6 000 sai tõsiseid vigastusi. Lisaks arvatakse, et tuhanded töölised saavad mürgiste ainete käsitsemisest ilma ettevaatusabinõude ja kaitsevahenditeta ja nende ainete sissehingamisest pöördumatuid kahjustusi. Enamik töölisi on pärit kõige vaesematest piirkondadest, nad on hariduseta, töötavad ilma töölepingu, tervise- või õnnetusjuhtumikindlustuseta ega tohi moodustada ametiühinguid. Ühest Indias tehtud uuringust tuli välja ka laste tööjõu kasutamise suur osakaal. Neljandik kõigist töötajatest on alla 18-aastased. 10 % on isegi alla 12-aastased.

4. Määruse põhisisu

4.1 Laevade ringlussevõtu määruse eesmärk on vähendada oluliselt ELi lipu all sõitvate laevade ringlussevõtuga eelkõige Kagu-Aasias põhjustatavat negatiivset mõju, tekitamata tarbetut majanduslikku koormust. Kavandatava määrusega nähakse ette Hongkongi konventsiooni mitme nõude varajane rakendamine, kiirendades sellega konventsiooni jõustumist kogu maailmas.

4.2 Varem rakendatakse järgmiseid Hongkongi konventsiooni nõudeid.

4.2.1 ELi liikmesriigi lipu all sõitvatel laevadel tuleb koostada pardal olevate ohtlike materjalide loendi ja ajakohastada seda kogu laeva tööea jooksul. Uutel laevadel tuleb see loend kohe koostada, samas kui olemasolevatele laevadele antakse selleks aega viis aastat. Loendit peab enne laeva ringlussevõttu saatmist ajakohastama ja täiendama, et loaga laevalammutuskoht oleks võimeline kõiki pardal olevaid ohtlikke materjale ja jäätmeid käitlema.

4.2.2 Hongkongi konventsiooni nõuete alusel on välja töötatud loetelu nõuetest, millele laevalammutuskoht peab vastama. Lisatud on täiendavad nõuded, et kaitsta paremini keskkonda ja inimeste tervist. Nõuetele vastavad laevalammutuskohad võidakse kanda laevalammutuskohtade Euroopa loetellu. ELi liikmesriigi lipu all sõitvaid laevu lubatakse ringlusse võtta üksnes Euroopa loetelus esinevates laevalammutuskohtades.

4.2.3 Liikmesriigi lipu all sõitvatel laevadel tuleb enne nende laevalammutuskohale üleandmist vähendada nii palju kui võimalik pardal olevate ohtlike materjalide kogust. Tankerite puhul peab laevaomanik tagama, et laeva seisund lammutuskohta saabumisel on selline, mis võimaldab selle sertifitseerida kui sisenemiseks ohutu ja tuletõdeks ohutu, et vältida lammutuskohas plahvatusi ja (surmaga lõppevaid) tööõnnetusi.

⁽³⁾ COM(2007) 269 final.

⁽⁴⁾ COM(2008) 767 final.

⁽⁵⁾ CESE 1701/2007, ELT C 120, 16.5.2008, lk 33; CESE 877/2009, ELT C 277, 17.11.2009, lk 67.

⁽⁶⁾ COM(2012) 118 final.

4.3 Vastupidiselt kehtivatele õigusaktidele põhineb kavandatud määrus Hongkongi konventsiooni kontrolli- ja jõustamisüsteemil, mis on välja töötatud spetsiaalselt laevade ja rahvusvahelise laevanduse jaoks. See peaks aitama parandada ELi õigusaktidest kinnipidamist. Kehtivate õigusaktide peamine probleem on see, et raske on kindlaks määrata, millal muutub laev jäätmeks. Uues süsteemis teatatakse liikmesriikidele ringlussevõtu kavandatud algusest ja laeva ringlussevõtmisest. Kui liikmesriigid võrdlevad loetelu sellistest laevadest, millele nad on välja andnud ohtlike materjalide sertifikaadi, loeteluga nendest laevadest, mis on ringlusse võetud loaga lammutuskohtades, on neil ebaseaduslikku ringlussevõttu lihtsam avastada.

4.4 Lisaks majanduslikele teguritele on vastutustundliku ringlussevõtu kehtestamisel probleemiks ka ringlussevõtu võimsus Euroopas. Nimelt on ringlussevõtu võimsus vaevalt piisav ELi liikmesriikide sõjalaevastiku ja muude avaliku sektori laevade ringlussevõtuks. Kavandatava määрусega lubatakse laevu ringlusse võtta väljaspool OECD riike asuvates lammutuskohtades, mis vastavad nõuetele ning mis on kantud Euroopa loetellu. Seega oleks määрусega võimalik lahendada ka probleeme seoses laevaomanikele seaduslikult kättesaadava ringlussevõtu võimsuse puudumisega. See on seda olulisem, et järgneval kümnel aastal võetakse prognooside kohaselt väga palju laevu ringlusse.

5. Üldised märkused

5.1 Laevu lammutatakse vastutustundetult. Enamik laevu lammutatakse meetodiga, mida nimetatakse randumismeetodiks, mille puhul laevad lihtsalt randuvad India, Bangladeshis või Pakistani rannikul. Seejärel lammutavad laeva seal kvalifitseerimata töötajad, kellest paljud on lapsed, kellel ei ole asjakohaseid tööriistu ja keda ei kaitsta kuidagi ringlussevõtul vabanevate ohtlike ainetega kokkupuute eest. Töötajaid ekspluateeritakse ja neil ei ole võimalik oma õiguseid maksmata panna, sest ametiühingud ei ole selles sektoris, eelkõige Bangladeshis ja Pakistanis, tavaliselt lubatud. Valitsused ei tee kuritarvituste vastu midagi. Tegemist on olulise majandustegevusega nende riikide jaoks, mida iseloomustab eelkõige nõrk ja korrumppeerunud valitsus ning tugevad ja vastutustundetud ettevõtjad, eelkõige kõnealusel sektoris.

5.2 Selle tegevuse puhul ei seisne majanduslik huvi üksnes loodud töökohtades, vaid ka ja eelkõige toorainega varustamises. Need riigid täidavad suure osa oma terasevajadusest laevade ringlussevõttuga. Lisaks seisneb selle sektori tähtsus nendes riikides tööhõives, kuid sotsiaalsest vaatenurgast on see kaheldav. Nimelt palgatakse selles sektoris peamiselt kvalifitseerimata töötajaid elanikkonna kõige vaesematest kihtidest. Neil on küll tööd, kuid mitte töökohta, sest neid palgatakse päeva kaupa. Euroopas ja mujal maailmas (ILO 2009. aasta ülemaailmne töökohtade pakt) näeb töökoha mõiste ette, et töötajal on võimalik sellest ära elada ja perekonda ülal pidada. Kuid Kagu-Aasia randade lammutusrajatistes pakutav töö ei võimalda töötajatel sellest ära elada, vaid kõige rohkem mingi aja jooksul lihtsalt ellu jääda. Tegelikult hukuvad selle töö tõttu paljud töötajad. Kas siis kiiresti, paljude tööõnnetuste tagajärjel, või aeglaselt, ohtlike ja ravimatute haiguste tagajärjel, mida nad võivad tööl saada.

5.3 Euroopa Liidu vastutus selles valdkonnas on märkimisväärne, arvestades et suur osa maailma laevastikust kuulub ELi

liikmesriikidest pärit laevaomanikele. Komisjon on juba aastaid selle sektori arengu pärast muret tundnud, eelkõige Baseli konventsiooni eeskirjade ulatusliku rikkumise pärast. See on põhjus, miks komisjon otsustas mitu aastat tagasi probleemiga tegelema hakata. Nii on komisjon viimasel viiel aastal avaldanud sellel teemal järjest rohelise raamatu, strateegiadokumendi ja nüüd ettepaneku võtta vastu määrus.

5.4 Ettepanek võtta vastu määrus laevade ringlussevõtu kohta on pigem kahvatu võrreldes varem samal teemal avaldatud rohelise raamatu ja strateegiadokumendiga. Kahes viimases dokumendis on laevade lammutamise probleeme eelkõige Bangladeshis, Indias ja Pakistanis põhjalikult analüüsitud, mis viis veendumuseni, et tuleb võtta ranged meetmed nendes riikides valitseva vastuvõetamatu olukorra muutmiseks. Määruse ettepanekus kavandatud meetmed ei võimalda siiski probleeme lahendada. Komitee on sunnitud nentima, et selleks puudub poliitiline tahe. Sellest ei ole mitte ainult kahju, vaid see on ka üllatav. Teistes paralleelsetes valdkondades on komisjon näidanud üles vajalikku poliitilist tahtet.

5.5 Kõnealusel ettepanekus ei peegeldu eriti varasemates dokumentides esitatud kavade, näiteks kehtestada laevaomanikele, -ehitajatele ja lossimisettevõtjatele teatud kohustused tagamaks, et laevad lammutatakse ja võetakse kasutuselt kõrvaldamise etapis ringlusse vastutustundlikult. Kavandatud meetmed on nõrgad ja neil on mitmeid õiguslikke puudusi.

5.6 Pärast Hongkongi konventsiooni ettepaneku lõpuleviimist püüdsid Baseli konventsioonis osalevad riigid hinnata, kas kahe konventsiooni kontrolli ja jõustamise tase on sarnane. Nad ei jõudnud selles küsimuses kokkuleppele. Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni ja Euroopa Liidu liikmesriikide arvates olid need sarnased. Üks eriarvamuse põhjustest võib olla see, et Hongkongi konventsioonis käsitletakse vaid laevade lammutamist. Baseli konventsioonis käsitletakse aga eelkõige ohtlike ainete vastutustundlikku käitlemist ja kehtestatakse ka nõuded järeltöölusele. Hongkongi konventsioonis räägitakse sellest vähe. Komitee märgib, et komisjoni ettepanekus käsitletakse seda küll, kuid üldiselt ja soovitav – võttes arvesse seda, et eesmärk on lubada laevade ringlussevõtmist OECDst välja jäävate riikide rajatistes, tingimusel et need rajatised vastavad Euroopa nimekirja lisamise nõuetele – et määrus tugineks eelkõige asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide (?) kehtivatele suunistele, samuti konventsioonile endale ja selle tehnilistele suunistele.

5.7 On tõsi, et kõnealusel ettepanekus minnakse kaugemale Hongkongi konventsiooni sätetest, kuid mitte nii kaugemale kui Baseli konventsioonis. Komisjon märgib, et ei soovi latti liiga kõrgele asetada, et riigid, kus laevu lammutatakse inimestele ja

(?) Vt joonealune märkus 1.

keskkonnale kahjulike meetoditega, ei loobuks Hongkongi konventsiooniga liitumast, sest muidu kaotaks määrus oma mõtte. See väide on vaieldav: kui konkreetset õigusakti või eeskirja (Baseli konventsioon) rikutakse korduvalt, siis ei tundu selle asendamine uue õigusrežiimiga, mille rakendamise tase on nõrgem (Hongkongi konventsioon), kõige sobivam viis probleemi lahendamiseks. Komisjon oleks võinud rakendamise tasemele rohkem tähelepanu pöörata.

5.8 Kaks levinud meetodit Baseli konventsiooni kohustustest möödahiilimiseks on laeva lipu muutmine ELi liikmesriigi lipust kolmanda riigi lipuks ning laeva müümine edasimüüjale. Kui müük toimub Euroopa vetes, siis ei saa edasimüüja laeva ringlussevõtuks eksportida väljapoole OECD riike, sest sellele kehtivad Baseli konventsiooni eeskirjad. Edasimüüja annab siis kinnituse, et ta ei osta laeva lammutamiseks, vaid majanduslikul eesmärgil. Kuid niipea, kui laev on Euroopa Liidu vetest lahkunud, võetakse tihti peale suund otse mõnele Kagu-Aasia rannale ja kinnitus osutub valeks.

5.9 Komitee sedastab, et komisjoni ettepanekusse on üle võetud Hongkongi konventsiooni peamised osad, millega jagatakse vastutus ühelt poolt lipu-, ringlussevõtu- ja sadamariigi vahel ja teiselt poolt laeva omanike, ehitajate ja laevalammutuskoha vahel. Komitee kahtleb siiski, kas vastutus on õiglaselt jaotatud, ja oleks soovinud, et selles oleks reguleeritud ka eelmiste omanike ja tulusaavate omanike staatust.

5.10 Ettepanekust puudub näiteks majandushoob, mis võimaldaks komisjonil olukorda soodsas suunas mõjutada. Eelmistes dokumentides oli sellest veel juttu. Komisjon on tellinud ka uuringu võimaluse kohta luua fond, millesse peaks sissemakse tegema iga laev, mis mõnes Euroopa sadamas maabub. Makse suurus võiks sõltuda nii tonnažist kui ka mürgisusest. Pealegi sobituks sellise fondi loomine suurepäraselt saastaja maksab põhimõttega. Üht osa sellest rahast võib kasutada ka töötingimuste parandamiseks Kagu-Aasias, õpetades töötajaid turvaliselt ja tervisele ohutult töötama, tõstes kohapeal teadlikkust suurte merelaevade vastutustundetu lammutamise ohtudest ja parandades avalikku infrastruktuuri kohapeal.

5.11 Komitee soovib komisjonil uurida võimalusi kasutada seda raha Euroopa lammutussuutlikkuse arendamiseks ja ringlussevõtu tööstuse loomiseks. Euroopa Liidus on piisav dokkimisvõimsus, mida ei kasutata enam või kasutatakse vähe laevade ehitamiseks ja parandamiseks, kuid mis on sobiv laevade lammutamiseks ja ringlussevõtuks. See on täiesti kooskõlas ELi sooviga kujundada lõpuks välja säästev taaskasutusühiskond, kus suur osa jäätmetest töödeldakse keeruka ja hästi kavandatud ringlussevõtu süsteemi abil ümber tooraineks. See pakuks suurt majanduslikku kasu väärtusliku materjalina, millega saaks suures osas vastata toorainenõudlusele ja luua palju uusi töökohti.

Arvestades toorainehinna pidevat tõusu ja kõrget tööpuudust mitmes ELi liikmesriigis, võib see kogu Euroopale väga kasulik olla.

5.12 Kui EL soovib, et tema laevu lammutataks vastutustundlikult, siis on põhjendatud, et ta osaleb ka vajaliku infrastruktuuri ehitamises, et see saaks toimuda korrektselt. Turumajanduses ei ole midagi tasuta, kõige eest tuleb maksta. Kui laevu lammutatakse vastutustundlikult, makstakse seda hinda rahas. Vastutustundetu lammutuse korral makstakse üks osa sellest hinnast muud moodi, näiteks kohaliku keskkonnasaaste ja inimelude kaotusega. Arvestades, et me ei soovi ELis sellise „vääringu“ kui seadusliku maksevahendiga nõustuda, ei saa me ka lubada, et seda kasutatakse maksetehingutes kolmandate riikidega. Komisjon võiks seda punkti rohkem rõhutada. Seetõttu leiab komitee, et komisjon oleks pidanud esitama parema, loominguilisema, kõrgele nullisema ja uuenduslikuma ettepaneku, mis vastaks paremini komisjoni varasemate dokumentide ja komitee nende kohta avaldatud arvamuste ambitsioonile.

6. Konkreetsete märkused

6.1 Komitee toetab laevade ringlussevõtu ettepaneku eesmärki ja komisjoni üldist käsitlusviisi, kuid on kahtleval seisukohal selle elluviimise tõhususes. Komitee kritiseerib eelkõige järgmised punkte.

6.2 Määruse artiklis 15 on sätestatud, et väljaspool liitu asuvad ringlussevõtu ettevõtjad võivad olla Euroopa loetelus, kui nad vastavad ELi kehtestatud vastutustundliku lammutamise nõuetele. Siiski peavad need samad ringlussevõtu ettevõtjad tõendid esitama. Määruse ettepanekusse on komisjoni või tema nimel tegutsevate agentide tehtavad kohapealsed kontrollid võetud ainult ühe võimalusena. Komitee kutsub komisjoni üles sätestama sõltumatu kolmanda poole teostatavate kontrollide ja järelevalve täpset ja tõhusat mehhanismi, et oleks tagatud vastavus artiklis 12 ettenähtud nõuetele.

6.3 Artiklis 12 nimetatakse, millistele nõuetele peavad vastama laevalammutuskohad, kes soovivad selles Euroopa loetelus olla. Komiteel ei nende nõuete endi kohta märkusi. Kuid ta sedastab siiski, et vastavalt artiklis 28 nimetatud üleminekusätetele võib liikmesriik enne Euroopa loetelu avaldamist lubada laevu ringlusse võtta väljaspool liitu asuvates lammutuskohades tingimusel, et laevaomanikult, laevalammutuskohalt või muul viisil saadud teabe põhjal kontrollitakse, kas kõnealune laevalammutuskohad vastab artikli 12 nõuetele. Ka siinkohal kutsub komitee komisjoni üles sätestama sõltumatu kolmanda poole teostatavate kontrollide ja järelevalve täpset ja tõhusat mehhanismi, et oleks tagatud vastavus artiklis 12 ettenähtud nõuetele.

6.4 Artiklis 23 tehakse ettepanek näha määruse rikkumise korral ette karistusi, mis võivad olla tsiviil- või haldusõiguslikud, kuid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Konkreetseid karistusi ei mainita üldse. Samas artiklis nähakse ette võimalus kehtestada karistusi ka eelviimasele laevaomanikule, kui laev müüakse ära ja saadetakse seejärel vähem kui kuue kuu jooksul ringlussevõtuks lammutuskohta, mis ei ole kantud Euroopa loetellu. Komitee rõhutab siiski, et kuus kuud on laeva keskmise tööeaga võrreldes väga lühike aeg. Samuti märgib komitee, et ette nähtud karistustest erandi saamiseks, nt juhul, kui laevaomanik suudab tõestada, et ei müünud laeva kavatsusega see ringlusse võtta, piisab kinnituse esitamisest, mida on korduvalt nähtud seoses praeguste probleemidega Baseli konventsiooni sätete jõustamisel.

6.5 Artiklis 30 ütleb komisjon, et vaatab määruse läbi hiljemalt kaks aastat pärast Hongkongi konventsiooni jõustumise kuupäeva. See peaks jõustuma 2020. aastal, mistõttu peaks määruse läbivaatamine toimuma 2022. aastal. Komisjon kaalub muu hulgas võimalust kanda Hongkongi konventsiooni osaliste

poolt lubatud lammutuskohad laevalammutuskohtade Euroopa loetellu, et vältida töö ja halduskoormuse dubleerimist. Kuid on täiesti võimalik, et need lammutuskohad ja eelkõige pärast lammutust ohtlike ainete vastutustundliku käitlemise eest vastutav järeltötluse ahel ei vasta Euroopa loetelu nõuetele. See võib ka praegust tava nõrgendada.

6.6 Komitee juhib tähelepanu sellele, et laevade ringlussevõttuga riikides, kus kasutatakse randumismeetodit, kaasneb täiesti puudulik tööohutus, töötajate ekspluateerimine ja katastroofilised tagajärjed keskkonnale. Laevu lammutatakse käsitsi rannal. Kõik kahjulikud ained, mida need sisaldavad (kütus, vanaõli, polüklooritud bifenuülid jne) voolavad vabalt merre või imuvad liiva sisse. Kohapealsete kontrollidega on kindlaks tehtud, et nende randade läheduses, kus laevu lammutatakse, on floora ja fauna täiesti kadunud. Arvestades ELi säästva arengu programmi, oleks võinud oodata, et komisjon välistab selgelt Euroopa loetelust seda meetodit kasutavad laevalammutuskohad. Kuid see selgus puudub praegu.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häälest.

Punkt 5.5

Muuta järgmiselt:

„Kõnealuses ettepanekus ei peegeldu eriti varasemates dokumentides esitatud kavad, näiteks kehtestada laevaomanikele, -ehitajatele ja lossimisettevõtjatele teatud kohustused tagamaks, et laevad lammutatakse ja võetaks kasutuselt kõrvaldamise etapis ringlusse vastutustundlikult. Kavandatud meetmed on nõrgad võiksid olla tugevamad ja neil on mitmeid õiguslikke ebakindluset puudusi.”

Hääletuse tulemus

Poolt: 70

Vastu: 72

Erapooletuid: 0

Punkt 5.7

Muuta järgmiselt:

„On tõsi, et kõnealuses ettepanekus minnakse kaugemale Hongkongi konventsiooni sätetest, kuid mitte nii kaugemale kui Baseli konventsioonis. Komisjon märgib, et ei soovi latti liiga kõrgele asetada, et riigid, kus laevu lammutatakse inimestele ja keskkonnale kahjulike meetoditega, ei loobuks Hongkongi konventsiooniga liitumast, sest muidu kaotaks määrus oma mõtte. See väide on vaieldav: kui konkreetset õigusakti või eeskirja (Baseli konventsioon) rikutakse korduvalt, siis ei tundu selle asendamine uue õigusreežiimiga, mille rakendamise tase on nõrgem (Hongkongi konventsioon), kõige sobivam viis probleemi lahendamiseks. Komisjon oleks võinud rakendamise tasemele rohkem tähelepanu pöörata.”

Hääletuse tulemus

Poolt: 65

Vastu: 86

Erapooletuid: 0

Punktid 5.10 ja 1.5 (hääletati koos)

Välja jätta:

„Ettepanekust puudub näiteks majandushoob, mis võimaldaks komisjonil olukorda soodsas suunas mõjutada. Eelmistes dokumentides oli sellest veel juttu. Komisjon on tellinud ka uuringu võimaluse kohta luua fond, millesse peaks sisse makse tegema iga laev, mis mõnes Euroopa sadamas maabub. Makse suurus võiks sõltuda nii tonnaazist kui ka mürgisusest. Pealegi sobitaks sellise fondi loomine suurepäraselt saastaja maksab põhimõttega. Üht osa sellest rahast võib kasutada ka töötingimuste parandamiseks Kagu Aasias, õpetades töötajaid turvaliselt ja tervisele ohutult töötama, töstes kohapeal teadlikkust suurte merelaevade vastutus- tundetu lammutamise ohtudest ja parandades avalikku infrastruktuuri kohapeal.”

Hääletuse tulemus

Poolt: 69

Vastu: 80

Erapooletuid: 2

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ühtse turu akt II – põhimeetmed”
(ettevalmistav arvamus)**

(2012/C 299/30)

Pearaportöör: **Ivan VOLEŠ**

27. juunil 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ühtse turu akt II – põhimeetmed”

(ettevalmistav arvamus)

President tegi 28. juunil 2012. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (12. juuli istungil) pearaportööriks Ivan Voleši ning võttis vastu järgmise arvamuse 176 poolthääle ja 5 vastuhäälega, erapooletuks jäi 2.

1. Sissejuhatus

1.1 „Ühtse turu aktis” on kindlaks määratud kaksteist vahendit ning neist kümne kohta tegi komisjon ettepanekud 2011. aasta lõpuks, ülejäänud kahe kohta 2012. aasta esimesel poolel. Peale selle on komisjon ülejäänud 50st „Ühtse turu aktis” esitatud meetmest viinud lõpule 28 või esitanud nende kohta ettepanekuid.

1.2 Ühtse turu haldamist puudutavates konkreetsetes ettepanekutes käsitleti eelkõige sihipärase teabe andmist kodanikele ja ettevõtetele seoses võimalustega ühtsel turul, ühtse turu eeskirjade parema rakendamisega liikmesriikides ning nende jõus-tamise tõhusa tagamisega. Selles konkreetsetes valdkonnas on väike areng siiski toimunud, kuigi kodanikud ja ettevõtted peavad seda üheks peamiseks vajakajäämiseks.

1.3 Kaheteistkümnele vahendile keskendumine lubas komisjonil liikuda edasi kiiremini, kui muidu oleks olnud võimalik. Euroopa Parlamendil ja nõukogul on palutud õigusakti ettepanekud vastu võtta enne 2013. aasta lõppu, et neid saaks 2014. aastaks rakendada. Vastuvõetud õigusaktide kiire, täielik ja täpne ülevõtmine ja rakendamine saab liikmesriikide peamiseks ülesandeks.

1.4 Komisjon kavatses ühtse turu 20. aastapäeva 2012. aasta oktoobris tähistada kogu Euroopas ühtse turu nädalaga, mille jooksul toimub üritusi kõigis 27 liikmesriigis. Ühtse turu teine foorum hoiab ülal „Ühtse turu aktiga” saadud poliitilist hoogu, vaatab üle selle rakendamisel tehtud edusammud ning kaalub tulevase prioriteete majanduskasvu edendamiseks ja usalduse suurendamiseks.

1.5 Komisjoni asepresident Maroš Šefčovič taotles oma 27. juuni kirjas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt panust

praegu toimuvasse arutellu, rõhutades, et komitee liikmed esin-davad sotsiaalsete ja majanduslike osalejate mitmekesisust, mis annab käimasolevale tööle konsensuslikku lisaväärtust.

2. Üldised märkused ja soovitused

2.1 Ettepanekud „Ühtse turu akti II” kohta ei tohi jätta tähe-lepanuta keerulist olukorda Euroopa Liidus, mille põhjuseks on mitme liikmesriigi võimetus kõrvaldada oma riigieelarve puudujääk, SKP valdav nullkasv ja kasvav tööpuudus. Sellepärast ei peaks ettepanekud sisaldama üksnes lühikese ajaga võetavaid meetmeid, mille mõju majanduskasvule ja tööhõivele on kiire, vaid ka keskpikas ja pikas perspektiivis rakendatavaid meetmeid, mis võiksid tagada jätkusuutliku arengu ning oleksid kõigile ELi kodanikele kasulikud ka tulevikus.

2.2 Läbivaadatud ja ajakohastatud strateegia „Euroopa 2020” peaks saama ühtse turu üldiseks arengusuuniseks kui Euroopa integratsiooni väärtuslikem saavutus ja strateegia eesmärkide saavutamise vahend.

2.3 Valmistades ette uut ühtse turu tugevdamise ettepanekute paketti, tuleks arvesse võtta kõigi sidusrühmade, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite, seisukohti.

2.4 Meetmeid ühtse turu potentsiaali vabastamiseks ettevõtetele, tarbijatele, kodanikele ja muudele sidusrühmadele tuleks võtta peamiselt järgmistest valdkondades: teenused, juurdepääs rahalistele vahenditele, VKEdes halduskoormuse kõrvaldamine, e-kaubandus, digitaalne ühtne turg ning liikuvus. Neid peaks saatma tegevus, mille eesmärk on ühelt poolt tarbijate kaitse ja usalduse tugevdamine ning teiselt poolt ühtse turu sotsiaalsete aspektidega vajalikul määral arvestamine, toetades sotsiaal-majandust ja arvestades sotsiaalse ühtekuuluvuse vajaduse ning koda-nike õiguste ja huvidega.

2.5 Oma eelmistes arvamustes „Ühtse turu akti”⁽¹⁾ ja kahe-teistkümneme vahendi⁽²⁾ kohta on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutanud mitut küsimust, mida peetakse endiselt äärmiselt olulisteks:

— kodanike ja ettevõtete teavitamine ühtse turu eelistest on olulise tähtsusega ning muu hulgas on ka sellistel vahendajatel nagu poliitilised parteid, kodanikuühiskonna organisatsioonid, meedia ja haridusasutused vastutus anda oma panus sellesse, et eurooplased hakkaksid mõistma, mis on kaalul;

— Euroopa Komisjon peaks töstma kodanike teadlikkust ühtse turu küsimustest, kasutades võrgustikke, agentuure ja muid kättesaadavaid vahendeid⁽³⁾.

2.6 Käesoleva aasta teises pooles koostab komitee „Ühtse turu aktist” puuduvate meetmete kohta omaalgatusliku arvamuse. Nende hulka kuuluvad muu hulgas autoritasud (mida „Ühtse turu akt II” hõlmab), autoriõiguse direktiivi läbivaatamine, interneti neutraalsus, andmekaitse, investorite kaitse, sotsiaalse arengu protokoll, Euroopa osaiingu põhikirjad, e-hange, Euroopa reitinguagentuurid, sooline võrdõiguslikkus, mikro- ja pereettevõtted, meetmed uute ettevõtete loomise ja olemasolevate laiendamise toetamiseks, deebet- ja krediitkaardid, e-maksed, tarbimislaenud ja ülemäärane võlgnevus, pankadevahelised ülekanded, noored, meetmed euro täielikuks kasutuselevõtuks ja ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) toimimise konsolideerimiseks.

2.7 Komitee ootab kaasamist kõigisse konsulteerimisprotsessidesse, mis on seotud seadusandlike ja mitteseadusandlike meetmetega komisjoni käimasolevas tööprogrammis, millest saab üks osa „Ühtse turu aktis II” ning mille raames hakatakse välja töötama üksikasjalikke soovitusi, kui komisjoni üksikmeetmed on muudetud nõuetekohasteks ettepanekuteks.

3. Vahendid ja põhimeetmed

3.1 Teenused

3.1.1 Kõigile kodanikele kättesaadavad põhimaksekontod on vajalikud ja need tuleb luua kiiresti. Komitee nõuab valdkondlike reguleerivate meetmete võtmist seoses pankade hinnakirjade läbipaistvuse ja kontode lihtsa vahetamisega.

3.1.2 Jätkuvalt tuleb esmatähtsateks valdkondadeks pidada pakkide kättetoimetamist, eriti e-kaubanduses⁽⁴⁾, ja piiriüleseid maksejõuetusmenetlusi.

⁽¹⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 47.

⁽²⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 99.

⁽³⁾ SOLVIT, Euroopa ettevõtlusvõrgustik, Euroopa tarbijakeskused, Eurokeskused jne.

⁽⁴⁾ Nagu kujukalt illustreerib üks videoklipidest, mis esitati siseturu ja teenuste peadirektoraadi korraldatud võistlusele „Räägi meile oma lugu”. Ühtse turu vaatlusrühma avalik arutelu 1. juunil 2012 Tallinnas puudutas nendes videotest kodanike tõstatatud küsimusi.

3.1.3 Komitee teeb ka ettepaneku lisada meetmeid ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) toimimise tugevdamiseks.

3.1.4 Komisjon kordab, et toetab standardimise laiendamist teenustele, võttes ühtlasi arvesse nende eripära ning turu ja ühiskonna vajadusi.

3.2 Digitaalne ühtne turg

3.2.1 Komitee arvab, et digitaalse ühtse turu lõplik väljaarendamine võib saada ühtse turu taaskäivitamise alussambaks. Oma eelmises arvamuses märkis komitee, et elektrooniline kaubandus on üks ühtse turu killustatuse ohvreid ning see takistab nii teenuseosutajatel kui ka tarbijatel kasutada täielikult ära veebipõhise piiriülese kaubanduse potentsiaali. Nende probleemide lahendamiseks tuleb komisjoni poolt juba ette valmistatud meetmete täiendamiseks võtta lisameetmeid, nimelt seoses kõrgetasemelise andmekaitse, e-allkirjastamise, e-maksete, lairibastruktuuri investeringute, üldise kättesaadavuse, kõigi juurdepääsu tagamisega riist- ja tarkvarale, ning välja töötada internetipõhiseid teenuseid käsitlevad õigusaktid koos järjepideva tarbijapoliitikaga.

3.2.2 Komitee peab ülimalt olulisteks liikmesriikide vahelise halduskoostöö tagamist ning e-valitsuse teenuste pakkumist, mida saaks IMI-süsteemi kasutamise üldiseks muutmise kaudu lihtsustada.

3.2.3 Komitee rõhutab vajadust eriliselt arvesse võtta e-arvete üldlevinud kasutuselevõtu eeliseid, ent arvab, et see peaks võrdsel alusel paberarvetega jääma vabatahtlikuks, et vältida mistahes lisakoormat VKEdele.

3.3 Võrgud

3.3.1 Komitee pöörab erilist tähelepanu (transpordi-, energia-, side-) võrkudele, millel on eriline osa Euroopa ühendamises. **Raudteeliikluse** puhul toetab komitee ühtse Euroopa raudteepiirkonna loomist, mis oleks suuteline muude transpordiliikidega konkureerima. Komitee soovib uurida võimalust luua samasugune hüvitusfond, nagu juba on olemas mitmesugustes võrgutööstustes. Tõeliselt esmatähtsaks tuleb pidada Euroopa raudteeliikluse signaaliseerimis- ja juhtimissüsteemi üldist rakendamist koos Euroopa rongijuhtimissüsteemiga.

3.3.2 **Õhustranspordi** puhul on ühtse Euroopa taeva loomine tähtis ELi lennutööstuse konkurentsivõime tagamiseks ülemaailmsel turul. Tuleb tegelda SESARi väljaarendamisega ning: a) tagada õhuruumis ja maapinnal paikneva infrastruktuuri uuenduste sünkroniseeritud kasutuselevõtt; b) tagada õigeaegselt

piisavad rahalised vahendid SESARI kasutuselevõtuks; c) tagada korrektne juhtimine SESARI kasutuselevõtuks. See peaks olema avatud ka SMEdele.

3.3.3 Komitee nõuab määruse (EÜ) nr 261/2004^(?) kiiret läbivaatamist, et ajakohastada reisijate õigused seoses ülebroneerimise, lendude hilinemise ja puhkusepakettidega.

3.3.4 Euroopa **meresadamapoliitika** peaks käsitlema järgmisi valdkondi:

- a) tagada sadamate ja nende vastuvõtusutlikkuse jätkusuutlik areng;
- b) luua selge ja läbipaistev võrgustik sadamainvesteeringute rahastamiseks;
- c) täpsustada turulepääsu korda sadamateenuste valdkonnas;
- d) kõrvaldada sadamate tõhusust piiravad kitsaskohad;
- e) edendada häid ja turvalisi töötingimusi ja -olusid ning konstruktiivseid töösuhteid sadamates;
- f) edendada sadamate üldist konkurentsivõimet ja head mainet.

3.3.5 Euroopa meresadamapoliitika ei tähenda ilmingimata uute õigusaktide väljatöötamist. Eelkõige mittesiduvad õigusaktid (nn *soft law*) võiksid olla mõistlik alternatiiv nii õigusloomele kui ka juhtumipõhisele lähenemisviisile.

3.3.6 **Energiavõrkude** puhul toetab komitee Euroopa Komisjoni hiljutisi ettepanekuid, mille eesmärk on jätkata võrkudevaheliste ühenduste loomist ja kujundada energia siseturg lõplikult välja.

3.3.7 Komitee pooldab põhimõtteliselt Euroopa energiaühenduse loomist ja kiidab heaks selleks vajalikud vaheetapid ehk Euroopa piirkondlikud energiavõrgud, taastuvenergia arendamise fondi ja gaasi osturühma.

3.3.8 Komitee on arvamusel, et aeg on küps energiaturu liberaliseerimise kriitiliseks hindamiseks, kuna selle tulemused pole toonud kodanikele ja ettevõtetele eeldatud madalamaid hindu.

3.4 Juurdepääs rahalistele vahenditele

3.4.1 Finantskriisi tõttu võib paljudes liikmesriikides juurdepääs rahalistele vahenditele olla ettevõtete, eelkõige VKEde jaoks

^(?) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91.

raske ning sellel on halvad tagajärjed nende majandustegevusele. Võimaldamaks erasektoril, eelkõige VKEdele, ning sotsialettevõtetele luua majanduskasvu ja uusi töökohti, on rahaliste vahendite kättesaadavus ülimalt oluline. Siiski annavad pangad üha vastumeelsemalt laenu ettevõtetele, eelkõige uuenduslikele ja iduettevõtetele, millel on suurim risk ja suurim kasvupotentsiaal.

3.4.2 Sel põhjusel kutsub komitee komisjoni üles toetama laenukapitaliturgude vahetut kasutamist VKEde poolt, arendama välja VKEde põhilist laenuurgu ja uurima viise, kuidas parandada vahefinantseerimist ja tegelema uute vahefinantseerimistoodetega nagu näiteks vahefinantseerimislaenude tagatised. Selles suhtes peaks komisjon andma kõigile sidusrühmadele ka juhiseid heade tavade kohta eri allikatest pärit rahaliste vahendite kombineerimiseks ja nende tasuvuse suurendamiseks.

3.4.3 Komitee soovib liikmesriikidega läbirääkimistel uute struktuurifondide üle arvesse võtta, et on tarvis luua VKEde laenugarantiisid toetavaid finantsvahendeid.

3.5 Maksustamine

3.5.1 Komitee kutsub üles tegelema lahknevate maksustamiseskirjade ja haldusraskustega, mis on üks peamisi takistusi VKEde laienemisele ühtse turu piires.

3.5.2 Isegi maksude ühtlustamiseta on selle valdkonna paljud takistused kõrvaldatavad, muu hulgas topeltmaksustamine, mis on tõsine takistus piiriülesele tegevusele ning avaldab halba majanduslikku mõju investeeringutele ja tööhõivele. Piiriüleles kaubanduses ja teenuste osutamises praegu kehtivad keerulised käibemaksu tagastamise süsteemid võivad viia maksudest kõrvalhoidmise ja pettuse, mille vastu tuleb tõhusamalt võidelda. Ühtne ELi käibemaksudeklaratsioon võiks anda oma osa halduse lihtsustamisse.

3.5.3 Komitee arvab, et maksustamine liikmesriikides ei tohiks viia maksuparadiiside tekkimiseni, millel on ebasoodne mõju majandusele ja riikide eelarvetele.

3.5.4 Tuleks tähelepanu pöörata käibemaksusüsteemile finantsteenuste sektoris ning kui tuleb kehtestada uus rahavoo-gudel või sarnastel teguritel põhinev finantssektori maks, peaks komisjon kindlasti hindama selle kehtestamise võimalust käibemaksu raamistikus.

3.5.5 Komitee taotleb üldiste eeskirjade kehtestamist, mis võimaldavad maksta käibemaksu alles siis, kui klient on oma arve tasunud. Selle kassapõhiseks arvestuseks nimetatava süsteemiga, mida mõnes liikmesriigis väikestele ettevõtetele juba kohaldatakse, välditakse käibemaksu sissenõudmist müügil juba siis, kui klient ei ole veel maksnud. Praeguse majanduslanguse ajal võiks see ära hoida eelkõige VKEde maksejõuetuse.

3.6 Ettevõtete õigusraamistik

3.6.1 Komitee rõhutab vajadust pöörata erilist tähelepanu probleemidele, mis ei ole piisavalt hõlmatud ELi õigusaktidega ning toetusprogrammidega, näiteks füüsilisest isikust ettevõtjatele.

3.6.2 Komitee rõhutab vajadust täiendavalt vähendada ebavalikku halduskoormust ning loodab, et komisjon teeb ettepanekud sihtmärkide kohta 2012. aasta järgseks ajaks, mil halduskoormust peaks olema vähendatud 25 % võrra. Komitee märgib, et ebavajaliku koormuse vähendamine on alati soovitatav, puudutagu see siis ettevõtteid, tarbijaid või riigiasutusi, kuid sellega peab kaasnema hoolikas analüüs tagamaks, et ei kahjustata õigusakti algset eesmärki.

3.7 Sotsiaalne ettevõtlus

3.7.1 Sotsiaalse ettevõtluse algatus vaadatakse läbi aastal 2014. Tihedas koostöös sotsiaalse ettevõtluse eksperdirühmaga teeb komisjon kokkuvõtte tehtust ning otsustab, mida tuleb veel teha. Komitee soovib võtta nõuetekohaselt arvesse soovitusi, mida komitee on välja töötanud oma hiljuti sotsiaalse ettevõtluse kohta vastuvõetud arvamustes⁽⁶⁾.

3.7.2 Komitee rõhutab vajadust süvendada teadmisi sotsiaalse ettevõtluse rollist ja levikust, et väärtustada selle tegelikku mõju ELile. See nõuab kõnealuse mõju mõõtmise metoodika väljatöötamist. Niisugune mõõtmine võib olla vajalik ka Euroopa sotsiaallettevõtlusfondi rakendamiseks.

3.7.3 Komitee on seisukohal, et ettepanekut Euroopa sihtasutuse ja kõigi muude Euroopa äriühinguvormide kohta tuleb hinnata Euroopa äriühinguidõiguse uuendamise suhtes toimuva konsulteerimise valguses.

3.8 Tarbijad

3.8.1 Komitee ootab, et kollektiivset hüvitamist käsitleva õigusakti ettepanek esitataks lähitulevikus. Seesugune ettepanek peab viima kollektiivse hüvitamise mehhanismini, mis toimib nii riiklikul kui ka piiriülel tasandil ja on kättesaadav kõigile ühtse turu tarbijatele. Need mehhanismid peaksid olema kättesaadavad kõigile, kelle õigusi on ühtsel turul rikutud. Mitte ainult tarbijad ei leia, et kaupade ja teenuste pakkujad on rikkunud nende õigusi ebaõiglase lepingutingimuste ja ebaausate kaubandustavadega. Ka töötajatel, kelle õigusi rikutakse, ning diskrimineerimise all kannatavatel kodanikel üldiselt peaks olema juurdepääs kollektiivse hüvitamise mehhanismidele. VKEdel võib olla vaja samasugust kaitset ebaausate kaubandustavadega jms vastu.

Edasistes ettevalmistustes tuleks arvesse võtta kõigi sidusrühmade arvamusi.

3.8.2 Komitee taotleb reguleerivaid meetmeid, et saavutada kaardi-, interneti- ja mobiilimakseteks integreeritud ühtne turg.

3.8.3 Tooteohutuse eeskirjade osas taotleb komitee kahepeamise põhimõtte kohaldamist:

— **olelusringi filosoofia.** See tähendab tooteohutuse nõuete kohaldamist kõigile kasutajatele ja asjaomastele töötajatele. Viide olelustusüklile hõlmab toote eluea kõiki etappe tootmaterjali hankimisest kuni kasutuselt kõrvaldamiseni;

— **„hällist hauani” lähenemisviisi edendamine,** kuna toote jätkusuutlikkus peaks olema tootmise oluline aspekt.

3.9 Kodanike liikuvus

3.9.1 Komitee kordab vajadust saavutada kodanike suurem liikuvus kutsekvalifikatsiooni tunnustamise süsteemi ajakohastamise kaudu. Töötajate kutsealase ja geograafilise liikuvuse edendamine võib aidata parandada Euroopa tööturgude toimimist ja piiriüleste teenuste osutamist. Arutelu tunnustamise üle pole 27 liikmesriigi tasandil alati mõttekas. Rohkem tuleb panna rõhku tegelikule vajadusele (piiriülestes olukordades ja naaberriikides), toetudes liikuvusmudelite analüüsile. EL peaks stimuleerima piirkondlikku koostööd selles valdkonnas ning edendama ühist piiriülest kutseharidust.

3.9.2 Mis puutub pensioniõiguste ülekandmisse, on valge raamat⁽⁷⁾ liigselt keskendunud individuaalsete kolmanda samba pensioniskeemide tõhustamisele. Et tagada struktuurihüvesid ka Euroopas ringi liikuvatele inimestele, tuleb tõhustada ennekõike just esimese ja teise samba skeeme.

3.9.3 Komitee tunneb muret ka nõukogu äsjase otsuse üle anda Schengeni kokkulepe uuesti riikide pädevusse, mis võimaldab kehtestada uusi tõkkeid kodanike vabale liikumisele Euroopa Liidus ja taastada piirikontrollid kohtades, kust need on kaotatud. See on aluslepingu põhimõtete ilmne rikkumine ja tekitab uusi raskusi ühtse turu lõpuleviimisel.

3.10 Sotsiaalne ühtekuuluvus

3.10.1 Komitee on seisukohal, et on tarvis selgemaks muuta jõustamiseeskirjad ja viide Lissaboni lepingu artikli 3 lõikele 3, milles on öeldud, et siseturg pole eesmärk omaette, vaid vahend sotsiaalse arengu ja jätkusuutliku ühiskonna saavutamiseks Euroopa kodanikele.

⁽⁶⁾ Vt arvamused ELT C 24, 28.1.2012, lk 1, ELT C 229, 31.7.2012, lk 44 ja ELT C 229 31.7.2012, lk 55

⁽⁷⁾ Valge raamat „Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava”, COM(2012) 55 final

3.11 Riigihanked

3.11.1 Riigihanked tuleb kehtestada eeskirjade kaudu, mis ei lähtu ainult parimast hinnast; samadel alustel tuleks kaaluda ka muid kriteeriume, mis on seotud sotsiaalse kasuga ja jätkusuutlikkusele avaldatava mõjuga.

3.11.2 Tuleks kaaluda, mil määral saavad ELi riigihanketurud jääda püsivalt avatuks, samas kui kolmandad riigid säilitavad ebavõrdsed tingimused. Siinkohal peavad kõik osalejad, nii liikmesriigid kui ka kolmandad riigid, järgima ratifitseeritud ILO konventsioone ja inimõigusi. EL peaks seda poliitikat ülemaailmselt tasandil aktiivselt edendama.

3.11.3 E-riigihangete abil on võimalik haldusmenetluse kiirendamiseks rohkem saavutada.

3.12 Intellektuaalomandi õigused

3.12.1 Tarbijate jaoks on praegune intellektuaalomandi õiguste õigusraamistik segadust tekitav ning üleeuroopalisel tasandil on olukord veelgi halvem. Õigusraamistik on vaja selgemaks muuta ning õiguslikud sanktsioonid ja jõustamine peavad olema proportsionaalsed: üksiktarbijaid, kes on intellektuaalomandi õigusi rikkunud tahtmatult ja/või väikeses mahus oma isiklikuks tarbeks, peab olema võimalik kohelda erinevalt suuremahuliste / ärilistel eesmärkidel sooritatud kuritegude toimepanijaist.

3.12.2 Vajalik on üleeuroopalisem lähenemisviis lubade andmisele ja tasudele.

Brüssel, 12. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Transpordipoliitika valge raamat: kodanikuühiskonna kaasamise ja osalemise suunas” (ettevalmistav arvamus)

(2012/C 299/31)

Raportöör: **Stefan BACK**

11. jaanuaril 2012 otsustas komisjon konsulteerida vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„*Transpordipoliitika valge raamat: kodanikuühiskonna kaasamise ja osalemise suunas*”

(ettevalmistav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 25. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 140, vastuhääli oli 3, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee algatusel tuleks luua selline raamistik, kus kodanikuühiskond, komisjon ja teised asjaomased osalised, näiteks eri tasandite riigiasutused, saaksid omavahel avatult ja läbipaistvalt valge raamatu rakendamise kohta arvamusi vahetada. Sel viisil saab kodanikuühiskonnas suurendada heakskiitu ja arusaamist ning anda kasulikku tagasisidet poliitikutele ja isikutele, kes vastutavad rakendamise eest.

1.2 Dialoog peaks olema mitmetasandiline ning hõlmama nii kodanikuühiskonna kui ka valitsuse riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku tasandit. Kodanikuühiskonda tuleb mõista laiemas tähenduses, mis hõlmab äriühinguid, töötajaid, kasutajaid, valitsusväliseid organisatsioone ja akadeemilist ringkonda, kuid ei piirdu ainult nendega.

1.3 Dialoogiga tuleb tagada kahepoolne suhtlus. See peab andma Euroopa Komisjonile võimaluse tutvustada ettepanekuid ja poliitilisi meetmeid. Samal ajal peab see andma eeskätt kodanikuühiskonnale, aga ka piirkondlikele ja kohalikele omavalitsustele võimaluse võtta ühendust komisjoni, komitee ning muude asjaomaste asutustega, et esitada märkusi ja tõstatada ELi transpordipoliitika ja selle rakendamise seotud probleeme ja küsimusi ning olla kindel, et neile vastatakse. Avatud ja sisukas dialoog on oluline selleks, et parandada poliitiliste meetmete, sealhulgas seadusandlike ettepanekute ja infrastruktuurikavade vastuvõetavust.

1.4 Peaks olema võimalik tõstatada konkreetseid probleeme, näiteks seoses puudega inimeste juurdepääsu, kohaliku transpordi kvaliteedi ning transpordipoliitika asjakohasusega teatud aspektides, näiteks transpordi ümbersuunamine või transport teatud vahemaast kaugemale.

1.5 Dialoog nende teemade üle võib parandada ELi transpordipoliitika eesmärkide ja kavandatud rakendusmeetmete mõistmist ja vastuvõetavust. See võib parandada ELi institutsioonide arusaamist tegelikust olukorrast ja vajadusest võtta arvesse erinevaid tingimusi ELi erinevates osades ning parandada võimalusi leida rahuldavaid lahendusi konkreetsetele probleemidele ja vastata tekkinud muredele.

1.6 Tõstatatud küsimuste järjepidevus ja jätkuv käsitlemine on eduka dialoogi olulised aspektid, nagu ka komisjonipoolne õigeaegne teavitamine enne kavandatavaid algatusi. Komisjoniga tuleb saavutada kokkulepe tema kaasatuse kohta tõhusa, avatud ja läbipaistva dialoogi tagamiseks. Komitee mõistab, et komisjon peab eriti oluliseks dialoogi pidamist infrastruktuuriprojektide ja käitumise muutumist hõlmavate meetmete üle. Samuti leiab komitee, et dialoogi ulatus peaks olema laiem ning et see võiks enamikule algatustele anda lisaväärtust.

1.7 Noorte kaasamine on dialoogi oluline osa, et tekitada huvi ELi transpordipoliitika eesmärkide vastu ja muuta need vastuvõetavaks.

1.8 Dialoog peaks suuresti põhinema internetisuhtlusel. See peaks hõlmama temaatilist veebisaiti. Tuleks mõelda ka sotsiaalmeedia, näiteks Facebooki ja Twitteri kasutamisele. Tagamaks et süsteemid toimivad, on oluline internetidialoogi asjakohane juhtimine. Veebisaidi temaatilise dialoogi rubriik peaks olema suunatud noortele. Samuti peaks veebisaidil olema arvukalt asjakohaseid välislinke, näiteks komisjoni kodanikualgatuse veebisaidile.

1.9 Internet ei peaks aga olema ainuke suhtlusvahend. Internetidialoogi võiksid täiendada konverentsid või muud vastavalt

vajadusele korraldatud kohtumised ning pakkuda võiks foorumit paari-kolme teema arutamiseks. Samamoodi peaksid komitee ning kodanikuühiskonna esindajad suhtlema alati otse, kui seda kasulikuks peetakse. Nimetatud viisidel tõstatatud küsimustele ja probleemidele tuleks juhtida ka komisjoni tähelepanu.

1.10 Asjakohasel juhul peaksid dialoogi käigus tõstatatud küsimused ja probleemid viima komitee omaalgatusliku resolutsiooni koostamiseni ning mõjutama komitee arvamusi seotud teemade kohta.

1.11 Arvestades kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasatust dialoogi, tuleb luua kontakt Regioonide Komiteega, et leida viis Regioonide Komitee (RK) kaasamiseks dialoogi ja selle juhtimisse, võttes nõuetekohaselt arvesse komitee ning RK rolli.

1.12 Komitees peaks dialoogi juhtima transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsiooni kuuluv juhtkomitee – sektsiooni sekretariaadi toetusel ja pidevas koostöös RK ja komisjoniga.

1.13 Juhtimise ja internetidialoogi haldamise üksikasjade, vajalike ressursside ja eelarve küsimusi uurib põhjalikult töörühm, kes peab oma soovitusel esitama 2012. aasta lõpuks. Püüelda tuleks väheste ja lihtsate juhtimis- ning halduslahenduste poole kasutada olevate vahendite piires nii palju, kui see on võimalik. Kaaluda võib ka võimalust jagada dialoogi juhtimisega kaasnevaid kulusid Regioonide Komiteega.

1.14 Dialoogi kavandatav alguskuupäev peaks olema 2013. aasta alguses.

2. Sissejuhatus

2.1 Valges raamatus „Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – Konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas” (edaspidi „tegevuskava”) määratletakse kümme konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi eesmärki, mis toimivad kriteeriumidena, mida järgides saavutada kasvuhooonegaaside heite vähendamine 60 % võrra. Pikaajalistes eesmärkides sätestatakse üldeesmärgid 2050. aastaks, sellal kui muud eesmärgid on suunatud vahehindamistele 2020. või 2030. aastal. Samuti määratletakse valges raamatus strateegia, mis hõlmab 40 algatust, mille abil saavutada kõnealused eesmärgid järgmise kümne aasta jooksul.

2.2 Tegevuskavas ette nähtud 40 algatust tuleb ellu rakendada 2020. aastaks. Mõned neist on seadusandlikud algatused. Paljud aga tuginevad riiklikele või kohalikele algatustele või käitumise muutmise julgustamisele kas seetõttu, et ELi pädevus on piiratud, või seetõttu, et õigusaktid ei ole piisav vahend selliste käitumise muutuste esilekutsumiseks, mis on otsustavad konkreetse algatuse puhul edu saavutamiseks. Samuti on käitumise muutus oluline mitmete seadusandlike algatuste puhul.

2.3 Oma 11. jaanuari 2012. aasta kirjas soovis komisjon komitee seisukohta selle kohta, kuidas panna kodanikuühiskonda valge raamatu eesmärke omaks võtma ning andma

oma panust, et viia ellu pikaajaline ettekujutus transpordist. Eelkõige rõhutatakse kirjas vajadust kooskõlastada TEN-T oluliste infrastruktuuriprojektidega seotud riiklikud ja Euroopa huvid ja seda, kuidas saada kodanikuühiskonnalt toetust valges raamatus sätestatud pikaajalistele eesmärkidele ja neile kaasaaitamisele.

2.4 Võrdluseks võib tuua komitee rolli strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel tänu uue horisontaalse strateegia „Euroopa 2020” juhtkomitee loomisele, mis võimaldab tõhusamat suhtlust komitee tööorganite ning riigi tasandi sidusrühmade vahel, eesmärgiga määratleda ja kavandada liikmesriikides toimuva reformiprotsessi käigus teatud algatusi ja häid tavasid. 23. veebruaril 2011 avaldati aruanne kodanikuühiskonna hinnangu kohta riiklike reformikavade väljatöötamisele ja kodanikuühiskonna kaasamisele sellesse protsessi, et anda komisjonile teavet Euroopa Ülemkogu kevadiseks kohtumiseks.

2.5 Ka ühtse turu aktiga nähakse ette „kodanikuühiskonna kaasamine ja hindamiskultuuri edendamine”. Ühtse turu akti kohaselt osutasid avaliku arutelu tulemused, et kodanikuühiskond soovib ühtse turu arendamisel varasemast aktiivsemalt osaleda. Seetõttu avaldab komisjon korrapäraselt loetelu 20 peamisest ootusest, mis kodanikel ja ettevõtetel on ühise turu suhtes. Loetelu esitatakse ühtse turu foorumile, kuhu turuosaliised, st ettevõtted, sotsiaalpartnerid ning valitsusvälised organisatsioonid (vabaihendused) ja kodanike, eri tasandi riigiasutuste ja parlamentide esindajad, korrapäraselt kogunevad. Foorumil uuritakse ühtse turu olukorda ja vahetatakse häid tavasid. See annab oma panuse poliitika hindamise kultuuri arengusse ning mängib seega oma osa ühtse turu akti järelevalves ja aitab mõõta selle akti mõju rohujuure tasandil. Ka sotsiaalpartnerite rolli tuleks tugevdada ja anda neile võimalus esitada oma seisukohti majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvusega seonduvates küsimustes.

2.6 Loetelu uuringul põhinevatest esimestest ootustest avaldati 2011. aasta sügisel.

2.7 Komitee hindab praegu ka Euroopa energiaallikate foorumi ideevariante. Arutatakse ettepanekut luua alaline organ, millel on juhtkomitee ja alaline sekretariaat ning mis korraldab igal aastal konverentsi ja kuni kuus töörühma koosolekut aastas, pidades seejuures silmas selle organi rahastamist, institutsioonilisi küsimusi, asjakohasust ja õiguslikku alust. Kontseptsioon hõlmab ka riiklike foorumite võrgustikku.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on seisukohal, et käesolev ettevõtmine sarnaneb eespool osutatutega. Selles keskendutakse toetusele ja panusele, mida kodanikuühiskond saab anda seoses valges raamatus sätestatud pikaajaliste transpordieesmärkidega, ning infrastruktuuriprojektide heakskiitmisele. Samuti tundub, et komisjon püüab välja selgitada kodanikuühiskonna arvamust selle kohta, kas praegu komisjoni käsutuses olevate vahenditega on võimalik vähendada kasvuhooonegaaside heidet 60 % võrra ja saavutada valges raamatus seotud asjaomased kümme eesmärki.

3.2 Komitee võtab teadmiseks, et Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõigetes 1–3 sätestatakse sellise ettevõtmise ametlik alus. Nende sätete kohaselt on ELi institutsioonid kohustatud pidama sidusrühmade esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi, korraldama laiaulatuslikke konsultatsioone äri- ja esindusühendustega ning andma kodanikele ja ühendustele võimaluse teha avalikult teatavaks ja vahetada oma seisukohti. Ühtlasi võtab komitee teadmiseks, et kõnealune artikkel moodustab ka kodanikualgatuse õigusliku aluse.

3.3 Komitee on seisukohal, et kümnest valges raamatus sätestatud eesmärgist tundub kodanikuühiskonna toetus oluline eelkõige järgmiste eesmärkide puhul: 1. (tunnustamine turul ja käitumise muutus), 3. (ettevõtjate, transpordiplaneerijate ja lastiomanike suhtumine), 4. (käitumise muutus), 5., 7. (infrastruktuuri ja liikluskorraldussüsteemide optimaalne kasutamine, piiriülese tõhusa planeerimise edendamine), 8., 10. (süsteemi õiglus), 9. eesmärk (ohutuse ja turvalisusega seotud käitumismallid).

3.4 Selgelt on oluline toetada tegevuskava eesmärke, et aidata luua selle rakendamiseks soodsat poliitilist keskkonda.

3.5 Komitee arvates on olulised üldküsimused, kus dialoog organiseeritud kodanikuühiskonnaga võib osutada eriti kasulikuks, järgmised:

— küsimused, mis on seotud ELi ja riiklike/piirkondlike/kohalike huvide sobitamisega, eelkõige organiseeritud kodanikuühiskonna huvide seisukohast;

— küsimused, mis on seotud transpordipoliitika eesmärkide mittetehnilise edendamisega, sealhulgas ettevõtluspoliitika, ärikäitumine, innovatsiooni ja käitumise muutuse tunnustamine.

3.6 Nendes küsimustes on organiseeritud kodanikuühiskonna toetus oluline ja tõenäoliselt parim viis teabe edastamiseks ja toetuse kogumiseks, aga ka tagasiside hankimiseks probleemide ja takistuste kohta.

3.7 Parimal juhul võib selliseid suhtluskanaleid kasutada ka võrdlusuuringuteks ja teabevahetuseks.

3.8 Algatuste loetelu annab aimu ka sellest, kus kodanikuühiskonna toetus on oluline pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Et saada parem ülevaade valges raamatus 2020. aastaks sätestatud 40 algatusest koosneva tegevuskava aspektidest, mille tarvis kodanikuühiskonna toetus on eriti oluline, juhib komitee tähelepanu järgmistele küsimustele.

4.2 Euroopa ühtne transpordipiirkond

4.2.1 Kvaliteetsete töökohtade ja töötingimuste loomise edendamiseks kavandatud algatused nõuavad aktiivset toetust tööturu osapooltelt, kes võivad samuti anda kasuliku panuse edasise sotsiaaldialoogi raames korraldatavasse tegevusse (ELi toimimise lepingu artiklid 9, 152, 153). Seoses ühiskondlike konfliktide vältimise ja võimalike meetmete võtmisega võrdsete tasustamisvõimaluste loomiseks tuletatakse meelde, et kõnealused valdkonnad on ELi pädevusest sõnaselgelt välja jäetud (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153 lõige 5) ning on seetõttu hõlmatud normide vastuolu lahendamise, nagu teenuste direktiivis või töötajate lähetamise direktiivis, mille praktilised aspektid võivad transpordi valdkonnas tekitada eri probleeme.

4.2.2 Transpordi turvalisus ja transpordi ohutus, samuti puuetega inimeste ja eakate reisijate vaba liikumine, mis on otseselt seotud juurdepääsuga kogu transporditurule, ei ole üksnes reguleerimise, vaid ka transpordiettevõtte poliitika ja inimeste küsimus.

4.2.3 Samamoodi sõltub avanenud võimaluste tegelik ärakasutamine iseäranis seoses Euroopa raudteepiirkonna ja sinise vööndiga, sealhulgas intelligentsete transpordisüsteemide optimaalne kasutamine ja turulepääs sadamates, ettevõtjate ja teiste asjaomaste poolte tegevusest, sellal kui Euroopa ühtne taevas, ühtne Euroopa raudteepiirkond ja nn sinine vöönd sõltuvad eelkõige reguleerivatest meetmetest ja haldustoimingutest.

4.2.4 Transporditeenuste kvaliteedi, kättesaadavuse ja usaldusvääruse küsimused puudutavad nii kauba- kui ka reisijatevedu. Eelkõige kaubavedude puhul on edu saavutamiseks oluline asjaomaste ettevõtjate tegevus. Ka reisijateveo puhul nõuab peamiselt reisijate õigusi käsitleva õigusraamistiku tõhususe ning transpordinfrastruktuuri kvaliteedi hindamine puuetega ja eakate reisijate seisukohast organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamist.

4.3 Kohaliku tasandi algatuste edendamine ja integreerimine

4.3.1 Transpordipoliitika valges raamatus sisaldunud ressursitõhususe, kohanemise ja jätkusuutlikkuse sõnumi tulemusena on juba alustatud kodanike tegevuskavade koostamist – nii maal kui ka linnas üle kogu Euroopa. Seda tehakse mitmel innovaatiivsel viisil. Näiteks vähendab ühisautode organiseeritud kasutamine eraautode omamist ning kohalik (eeskätt nõudmisel toimiv) kogukonnatransport parandab ebasoodsamas olukorras olevate ning eraldatud elanikkonnarühmade juurdepääsu ja liikuvust. Kogukonna valmisolekukavades, milles sageli pannakse rõhku energiakasutuse vähendamisele, on kesksete elementidena tuvastatud ressursisäästlik transport ja sobivad asukohad. Sellistes praktilistes kavades ei pakuta välja üksnes uusi transpordiviise, vaid – kuna need arendatakse välja rohujuure tasandil – need kaasavad tõhusalt ka üldsust ja pakuvad osalejatele teavet. See laiendab üldsuse teadmistebaasi ja aitab paremini mõista vajadust muuta suhtumist transporti.

4.3.2 Siiski ei ole paljud kohalikud Euroopa eri paigus aset leidvad algatused piisavalt koordineeritud ega struktureeritud, et olla vastavuses tulevaste probleemide hulga ning eelkõige eesmärgiga transpordi ajal eralduvat CO₂-heidet järsult vähendada. Valges raamatus loetletud eesmärkide saavutamiseks on vaja jõupingutusi märgatavalt suurendada, kasutades näiteks järgmisi meetmeid:

- olemasolevate algatuste edasiarendamine ja laiendamine eelkõige üldsuse osaluse ja kaasamise suurendamiseks;
- selliste algatuste arvu suurendamine kogu Euroopas, võttes aluseks olemasolevad head tavad ja keskendudes taas kord üldsuse osalusele ja kaasamisele;
- kõikide nende algatuste järkjärguline integreerimine ühiste suhtlusplatvormide ja -vahendite abil, et vahetada häid tavasid, jõuda suuremate kogukondadeni ja saavutada olukord, kus üldsus mõistab probleeme / võimalikke lahendusi.

4.4 Innovatsioon tulevikus – tehnika ja käitumine

4.4.1 Euroopa transpordialane teadus-, innovatsiooni- ja arendusstrateegia ei ole üksnes teaduse, teadustöö rahastamise, arukate liikuvussüsteemide haldamise ja rakendamise küsimus. Nagu tegevuskavas näidatud, tuleb seda toetada reguleeriva raamistiku tingimuste kaudu. Kuid olulised tegurid on ka tunnustamine turul ja turuosa kasvatamine ning siinkohal võib oma roll olla ka organiseeritud kodanikuühiskonnal.

4.4.2 Õieti on see tihedalt seotud innovaatiliste liikuvusvõimalustega, mille puhul on otsustav tähtsus ettevõtjate, lastiomanike ning reisijateveo puhul üldsuse suhtumisel.

4.4.3 Nii on see ka kaubaveo puhul, millega seoses on samavõrd oluline nii valmisolek kasutada tehnilisi uuendusi ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat kui näiteks valmisolek teha koostööd läbilaskevõime optimeerimiseks.

4.4.4 Ka linnatranspordi puhul oleneb palju kodanikuühiskonna toetusest, tagamaks alternatiivsete jõuseadmete turuletumine, teekonna lõppetapi tõhus korraldamine ning üksikisikute ja kaubaveo säästev kavandamine.

4.5 Tänapäevane infrastruktuur ning arukas hinnakujundus ja rahastamine

4.5.1 Euroopa liikuvusvõrgu puhul nõuab turuosaliste heakskiitu peamiselt IT-vahendite ning kaubavedude jälgimis- ja jälitamissüsteemide optimaalne kasutamine ning sõiduplaanide ja liiklusvoogude optimeerimine (e-kaubavedu). Heakskiitu on vaja selleks, et vahendite kasutuselevõtt TEN-T ühendustes tasuks end ära. Küsimus puudutab nii optimaalsete tulemuste saavutamist kui ka investeeringute tasuvust.

4.5.2 Lähemisviisi raames, mis põhineb TEN-T koridoride kasutamisel põhivõrgu rakendamise vahendina, tuleb infrastruktuuriprojekte arendada niisugusel moel, mis võimaldab kodanikel, kodanikuühiskonnal ja asjaomastel ametivõimudel võtta isevastutuse või samastuda vastavate projektidega. See peaks hõlmama selliseid meetmeid nagu varajane kaasamine (alates kavandamise etapist), parimate tavade vahetamine kogu ELis, nüüdisaegseimal tasemel kavandamis- ja rakendusmeetodite kasutamine või pidev ja läbipaistev teabevahetus. Selles kontekstis võib kodanikuühiskonna toetus aidata luua õhkkonda, mis soodustab sidusate piiriüleste infrastruktuuride kavandamist.

4.5.3 Mis puutub rahastamisse, siis avaliku ja erasektori partnerlus on eelkõige rahastamise küsimus, mis sõltub peamiselt õiguslikest ja tehnilistest aspektidest. Ent arvestades seda, kui oluline on kaasata kodanikuühiskond infrastruktuuriprojektidesse ja selliste teenuste puhul, kus on võimalik kasutada avaliku ja erasektori partnerlust, on kodanikuühiskonnal põhjendatud huvi osaleda avaliku ja erasektori partnerluste kavandamisel ja ellurakendamisel.

4.5.4 Hinnakujundus ja moonutuste vältimine on eelkõige reguleerimise küsimus. Sellegipoolest võivad kontaktid kodanikuühiskonnaga osutada kasulikuks nende meetmete heakskiitmiseks soodsa õhkkonna loomise aspektist. Sellised kontaktid võivad anda teavet ka võimalike sotsiaalsete probleemide kohta, mis tulenevad kulude tõsisest mõjust hõredalt asustatud piirkondades, või siis majanduslikult või füüsiliselt haavatavate elanikkonnarühmade elukvaliteedi kohta. Heakskiidu saavutamiseks on oluline, et kõik hinnakujundussüsteemid oleksid mõistlikud ja õiglased, ning ka siinkohal võib kasu olla kodanikuühiskonna toetusest.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2012/C 299/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega lihtsustatakse ühes liikmesriigis registreeritud mootorsõidukite teise liikmesriiki viimist ühtsel turul” COM(2012) 164 <i>final</i> – 2012/0082 (COD)	89
2012/C 299/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELI-sisese tõhustatud solidaarsuse kohta varjupaigavaldkonnas. Vastutuse paremat jagamist ja suuremat vastastikust usaldust käsitlev ELI arengukava” KOM(2011) 835 <i>lõplik</i>	92
2012/C 299/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noortele pakutavate võimaluste algatus” ” KOM(2011) 933 <i>lõplik</i>	97
2012/C 299/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õigusprogramm” KOM(2011) 759 <i>lõplik</i> – 2011/0369 (COD)	103
2012/C 299/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus järgmiste ettepanekute teemal: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana välispiiride ja viisade rahastamisvahend” KOM(2011) 750 <i>lõplik</i> – 2011/0365 (COD), „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Varjupaiga- ja Rändefond” KOM(2011) 751 <i>lõplik</i> – 2011/0366 (COD), „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Varjupaiga- ja Rändefondi ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad üldsätted” KOM(2011) 752 <i>lõplik</i> – 2011/0367 (COD), „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend” KOM(2011) 753 <i>lõplik</i> – 2011/0368 (COD)	108
2012/C 299/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Valge raamat „Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava” ” — COM(2012) 55 <i>final</i>	115
2012/C 299/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 programm „Kodanike Euroopa” ” KOM(2011) 884 <i>lõplik</i> – 2011/0436 APP	122
2012/C 299/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus” COM(2012) 85 <i>final</i> – 2012/0036 (COD)	128
2012/C 299/24	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta [millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1198/2006 ja nõukogu määrus (EÜ) nr 861/2006 ning nõukogu määrus nr XXX/2011 integreeritud merenduspoliitika kohta]” KOM(2011) 804 <i>lõplik</i> – 2011/0380 (COD)	133
2012/C 299/25	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks” COM(2012) 148 <i>final</i>	141

2012/C 299/26	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu 18. septembri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1098/2007, millega kehtestatakse Läänemere tursavarude ja nende varude püügi pikaajaline kava” COM(2012) 155 <i>final</i> – 2012/0077 (COD)	145
2012/C 299/27	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Kõrgjõudlusega andmetöötlus: Euroopa koht üleilmses võidujooksus” COM(2012) 45 <i>final</i>	148
2012/C 299/28	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli” COM(2012) 129 <i>final</i> – 2012/62 (COD) ning „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nõukogu direktiivi 2009/13/EÜ (millega rakendatakse Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liidu (ETF) sõlmitud kokkulepet 2006. aasta meretöönormide konventsiooni kohta ja muudetakse direktiivi 1999/63/EÜ) jõustamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta” COM(2012) 134 <i>final</i> – 2012/65 (COD)	153
2012/C 299/29	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus laevade ringlussevõtu kohta” COM(2012) 118 <i>final</i> – 2012/0055 (COD)	158
2012/C 299/30	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ühtse turu akt II – põhimeetmed” (ettevalmistav aramus)	165
2012/C 299/31	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Transpordipoliitika valge raamat: kodanikuühiskonna kaasamise ja osalemise suunas” (ettevalmistav aramus)	170

Tellimishinnad aastal 2012 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 310 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberandjal	ELi 22 ametlikus keeles	840 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

